

GYÖNGYÖSI ISTVÁN
Levelei és iratai

RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR

Források 15.

Szerkeszti
KŐSZEGHY PÉTER

ISBN 978-963-456-002-9

ISSN 1216-6251

GYÖNGYÖSI ISTVÁN

Levelei és iratai

BALASSI KIADÓ
BUDAPEST

A könyv megjelenését támogatta

Nemzeti Kulturális Alap

A magyar nyelvű szövegeket gondozta

JANKOVICS JÓZSEF

és

NYERGES JUDIT

A latin nyelvű szövegeket gondozta

és a jegyzeteket írta

TUSOR PÉTER

A tanulmány

JANKOVICS JÓZSEF

munkája

A mutatókat összeállította

JANKOVICS JÓZSEF

és

NYERGES JUDIT

TARTALOM

LEVELEK (1–103.)	7
----------------------------	---

IRATOK (104–185.)	229
-----------------------------	-----

FÜGGELÉK

A korábbi szakirodalom által tévesen a költőre vonatkozóan vélt fontosabb iratok	383
---	-----

A LEVÉLÍRÓ GYÖNGYÖSI ISTVÁN (<i>Jankovics József</i>)	415
---	-----

A kiadásról.	443
----------------------	-----

Rövidítések	446
-----------------------	-----

Személynévmutató.	449
---------------------------	-----

Helynévmutató.	472
------------------------	-----

A levelek és iratok mutatója	481
--	-----

Képek.	493
----------------	-----

LEVELEK

1.
Idősebb Koháry Istvánnak
Fülek, 1658. március 24.

Kegyelmes Uram!

Nagyságod értelmesen experiálhatta,¹ hogy énnékem igen vékony proventusom² vagyon, Nagyságod szegény szolgájának, az seregbíróság³ mellett, úgyannyira, hogy ha csak arra támaszkodom – látja Isten, egyik cselédemet sem sustentálhatom⁴ annak jövedelméből. Hogy az Nagyságod szolgálatjára lehessek alkalmas: Nagyságodat mint kegyelmes uramot kérem alázatosan, az minapi instantiám⁵ szerint méltóztassék Nagyságod kegyelmesen valami búzából segítséggel lenni alázatos szolgájához. Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan megszolgálom abbeli kegyelmes jóakarátját. Isten Nagyságodat éltesse jó egészségben.

Datum Filek, die 24. Martii, 1658.

Nagyságod alázatos szolgája
Gyöngyösi István

Spectabili ac Magnifico Domino Domino Stephano Kohári⁶
Equiti Aurato, Sacrae Regiae Maiestatis Fülekiensi et Szece-
niensi Praesidiorum Supremo Capitano, etc. Domino Domino
gratiosissimo.

Közölve: THALY, Századok, 1873, 506–507.

Autográf. Eredetije a Koháry család szentantali levéltárának rendezetlen anyagában, Ad praesidiaria Fülekiensi.

¹ megtapasztalhatta

² jövedelem

³ katonai jogügyek intézője

⁴ tarthatom el

⁵ kérvényem

⁶ id. Koháry István

2.
Koháry Istvánnak
Fülek, 1663. május 7.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan szolgállok, Istentől Nagyságodnak minden idvösséges jókat megadatni kívánván.

Ez levelem Nagyságodnak praesentáló¹ szegény tótfalusi legény, gróf Rákóczy László uram önnagysága jobbágya jöven fel hozzám, panaszképpen jelenté, hogy ezelőtt harmadnappal Szabó Istók és Mérai Peti nevű szécséni katonák huszonkét szám marhájokat – kilencen lévén – elhajtották volna; mi okra nézve? Nagyságos Uram, nem érthetem derekasan az szegénylegény beszédéből. Ha kinek mi praetensiója² ellene lehetett volna, nem hatalommal, hanem iuris via³ kellett volna procedálni.⁴ Nagyságodat mint kegyelmes uramat kérem alázatosan: gróf uram önnagysága tekintetiért restituáltassa⁵ szőrin⁶ az szegénylegényeknek marháit, és ha méltó okból esett elhajtása az marhának, termináltasson⁷ Nagyságod seregbíró urammal ellenek. Nagyságodnak abbeli kegyelmességét én mint Nagyságod szolgálja alázatosan megiszolgálom Nagyságodnak, s elhitttem,⁸ az én kegyelmes uram önnagysága is jóakarátját Nagyságodnak cum gratiarum actione⁹ szolgálja meg.

Kegyelmes Uram, ha kinek mi praetensiója leszen: én kész vagyok az requisitióra,¹⁰ terminálván felüle.

Isten Nagyságodat éltesse sokáig jó egészségben.

Datum Fülek, die 7. Maii 1663.

Nagyságodnak alázatos szegény szolgálja míg él

Gyöngyösi István

Spectabili et Magnifico Domino Domino Stephano Koháry,
Equiti Aurato, Supremo Comiti Comitatus Hontensis necnon,

¹ bemutató

² szándéka, igénye

³ a jog útján

⁴ eljárni

⁵ visszaadassa

⁶ hasonló értékűvel, neművel

⁷ tűzzön ki határidőt, indítson eljárást

⁸ hiszem, bízom benne

⁹ köszönetnyilvánítással

¹⁰ keresetre (ti. bírósági kereset benyújtására vagy elfogadására)

Sacrae Caesaræ Regiæque Maiestatis Consiliario, Praesidiorum Fülekiensis et Szécséniensis Capitaneo etc. Domino Domino gratiosissimo.

Közölve: THALY, Századok, 1870, 124–125.

Eredeti levél, Gyöngyösi kézírásával, ostyába nyomott pecsétjével. A Koháry család levéltárában Szentantalon.

3.
Andrássy Miklósnak
Fülek, 1668. június 8.

Generose Domine, mihi confidentissime, servitiorum meorum addictissimam commendationem praemissa.¹

Isten minden idvösséges jókkal és szerencsés, hosszú élettel hogy Kegyelmedet megáldja, kívánom.

Ezen alkalmatossággal akarám Kegyelmednek értésére adnom, hogy az elmúlt napokban Peteő János nevű emberséges ember az agói pusztát, melyet ab antiquo² az árokszállásiaiak, Szentimrét pedig, kit az birini³ uraimék bérlettenek meg az régi szokás szerint az jászkapitány uraiméktől, kért vala meg, melyről úgy hiszem, hogy immár is certificálták⁴ a jász uraimék Kegyelmedet; mindazonáltal, hogy Kegyelmed annyival is inkább provideálhasson⁵ contradictiójoknak⁶ a leleszi conventből való kiváltása felől: én sem akarám elmúlatnom, hogy Kegyelmedet az dolognak mivoltárúl ne tudósítanám.

Minthogy én régtől fogvást jóakarójok voltam a jász uraiméknak, mostani alkalmatossággal is ipso die tempore statutionis⁷ magam mentem el embereikkel conventuális és regius⁸ uraimékhoz, és jó informatiót adhibeálván⁹ nekik, contradicáltattam azon statutio ellen.¹⁰

Nincsen egyéb hátra dolgokban, hanem hogy Kegyelmed jóakaratjából a contradictiót¹¹ vétessék ki a leleszi conventből; míg Kegyelmed embere odaérkezik, addig eltelik a quindena,¹² és így kiadják a contradictiót, mellyel tovább is succurálhatnak¹³ magoknak. Minthogy afféléhez ők nem sokat tudnak, énáltalam

¹ Nekem bizodalmas nemzetes uram, szolgálataim odaadó előrebocsátása után.

² ősidőktől fogva

³ jászberényi

⁴ biztosították

⁵ gondoskodhasson

⁶ tiltakozásuknak

⁷ magán a beiktatás napján

⁸ hiteles helyi és uralkodói megbízott

⁹ információt nyújtván

¹⁰ óvást emeltem azon beiktatás ellen

¹¹ óvást/tiltakozást

¹² a két hét elteltével rá következő nap

¹³ segíthetnek

kéretik azért Kegyelmedet, ne neheztelje Kegyelmed egy jámbor szolgáját elküldeni és azon contradictiót iurium suorum futura pro cautela¹⁴ kiváltatni.

Abbeli Kegyelmed jóakarátját cum gratiarum actione¹⁵ akarják megszolgálni Kegyelmednek.

In reliquo¹⁶ Kegyelmed engemet is esmérvén jóakaró szolgájának, parancsoljon. Maradok mindenkoron Kegyelmed szolgája, kívánván, hogy az Úr Isten Kegyelmedet éltesse sokáig, jó egészségben.

Datum Fülek, die 8. Iunii 1668.

Generosae Dominationis Vestrae

Servus addictissimus¹⁷

Stephanus Gyöngyösi

Generoso Domino Nicolao Andrási de Szentkirály, Cumano-
rum et Philisteorum Capitaneo, etc. Domino mihi multum con-
fidentissimo.

[Más kézzel:] Gyöngyössi István uram ír az agói és Szent Imre nevű pusztáknak a[z Le]leszi Conventből contradictiója kiv[éte]-
léről

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 300–301.

Saját kezű levél, ostyába nyomott gyűrűpecséttel. A Szlavnicai Sándor család okmánygyűjteménye első kötetében Tótsókon.

Másolata: ŠTAL.

¹⁴ jogaik jövőbeni megóvására

¹⁵ köszönetnyilvánítással

¹⁶ végezetül

¹⁷ Nemzetes uraságtok legodaadóbb szolgája.

4.
Széchy Máriának
Balogvár, 1669. január 12.

*Gyöngyösi István 1669. január 12-én értesítette úrnőjét, hogy „január 1-jén állatta be őt Kövi András uram ottani szolgálatába, a kapitányságba, s ígéri, hogy utasítása szerint teljes tehetségével meg akar felelni hivatalának, sőt igyekezni fog asszonya nehez-
telését is megengesztelni”.*

Közölve: BADICS, 1939, 47.

5.
Széchy Máriának
Balogvár, 1669. május 4.

Nekem holtig való Kegyelmes Asszonyom!

Az Nagyságod méltóságos levelét, Dósáné Asszonyom includált¹ levelével, alázatosan vettem.

Csudálatos az világi dolgoknak eventusa:² gyakorta azmelyek vigasztalásra céloznak, azok szomorítást hoznak, azkik szomorítani igyekeznek, azokkal vigasztaltatik az megkeseredett lélek. Vádolás volt célja Dósáné Asszonyomnak, s azzal kedvetlenséget okozhatott volna inkább, mint örömet, de nékem oly kedves dolgot vitt végben, azmelyet más eszközök által sok fáradsággal sem tudtam volna végbenvitetni. A lymbusbéli³ Szent Atyák az ótestamentomban, az purgatóriumbéli lelkek az újban nem óhajtják jobban szabadulásokat, mint én azt, hogy az Nagyságod néhai kegyelmességéből szomorú számkivetett voltomban bár csak egy lineából⁴ álló parancsolatjával vigasztaltatnám valaha: de miolta azon Nagyságod kegyelmességének nem reméllett metamorphosisával⁵ neheztelésében jutottam Nagyságodnak, azolta sem magamnak töredelmes megalázása, sem másoknak mellettem való törekedése nem engesztelhetett annyit ellenem megkeményedett szívén, azmennyt Dósáné Asszonyom panasza, nem reméllett szerencsémre, cselekedtetett Nagyságoddal; ő adván arra okot, hogy nékem is, elfelejtett szegény Remete szolgájának méltóztatott levele által itt való szolgálatomban parancsolni, azmellyel mennyire újultam annakelőtte kétségben fetregő reménségemben, meg nem írhatom. Noha ennek is más talám az misztériuma, hogysemmint az én együgyűségem érti; mindazonáltal ha úgy nincsen is, de elhittem enmagammal ezen Nagyságod parancsolatjából, hogy ellenem megkeményedett szívén lágyítani kezdett, vagy az üdő, vagy sokakban méltatlanul vádoltatásomnak kinyilatkozása. Kérem alázatosan Nagyságodat, ha úgy nem volna is, azmint elgondolom, ne bánja, hadd hízelkedjem magamnak véle!

¹ mellékelt

² kimenetele

³ előmennyi

⁴ vonásból

⁵ átváltozásával

Kegyelmes Asszonyom, bízvást ünnepet írhatna a Lócsei Kalendárium⁶ holtom után az én nevemre, és az szüzeknek serege litánia gyalánt⁷ áhétatosan énekelhetné az processiókban:⁸ Sancte Gyöngyösi, ora pro nobis!,⁹ ha oly teredelmes¹⁰ lehetnék Istenem ellen cselekedett bűneimről, azmely megkeseredett vagyok azon, hogy ily nagy kedvetlenségében jutottam Nagyságodnak. Vajha néhai kegyelmességének bár csak némely részecskéjében juthatnék még valaha: kész volnék akármely poenitentiás¹¹ szenvedésre, noha nem vétettem soha annyit, azmelynek érdeménél máris többet nem szenvedtem.

Keservesen jutnak eszemben azok, azmelyekkel engemet eleitűl fogvást az Udvar¹² érdemetlenül rongált. Bokros szerencsétlenségim nem elégedének meg azzal, hogy az elmúlt esztendőkbéli sok rövidséges szenvedésim után (azmikor kakas nélkül is kotlonak vala az jércék), végre bizony merő gyermeki temondákból¹³ származott s ok nélkül okozott gyanós gondolkodásokra s azokból valamely subtilizáló¹⁴ elmének helytelenül inferált consequentiáira¹⁵ nézve az én Kegyelmes Asszonyom őnagysága kegyelmességéből proscibáltattam;¹⁶ hanem azmikor már az Udvarnak habjaiból kikelvén, azoknak hányatási után valami keves megpihenést (noha csak inter spem et metum)¹⁷ mostani Remeteségemben reméllenék: akkor sem enged az udvari tündérség¹⁸ nyugovást, hanem minthogy kifogyott volt immár talám más mesterségéből, a szolgálómról vésszen okot ok nélkül, s azt nem tudom, micsoda deli Dianának, szép Helenának s kacér Venusnak hirdetvén, olajt tölt az tűzre, s újabb neheztelést támaszt ellenem. Átkozott hírharangok!, vagyon-é még valami hátra, azmellyel az én Kegyelmes Asszonyom őnagysága

⁶ Fröhlich Dávid matematikus, csillagász, földrajztudós összeállította s a Brewer család által megjelentetett naptár, amely rövid krónikát és kisebb anekdotikus történeteket is tartalmazott.

⁷ gyanánt

⁸ körmenetekben

⁹ Szent Gyöngyösi, könyörögj értünk!

¹⁰ töredelmes

¹¹ bűnbánati

¹² a nádori udvar Murányban

¹³ szóbeszédekből, pletykákból

¹⁴ éles

¹⁵ levont következtetéseire

¹⁶ feketelistára kerültem

¹⁷ remény és félelem között

¹⁸ csalárd változékonyság

elméjét ellenem zavarjátok? Azki a szolgálómon erre okot talált, talál az a napnak macula¹⁹ nélkül való tiszta fényében is homált!

Ilyen igazságból állottak mindazok is, azkikkel eleitül fogvást vádoltatott az én ártatlanságom.

Ha olyan volna azon szolgáló, azmineműnek Nagyságod előtt hirdetik – minthogy én már éppen szerzetes zabola alá fogtam életemet: keresztvetés nélkül csak reá sem mernék nézni, félvén az tentatiótúl;²⁰ de minthogy szintén oly együgyű, mint magam, botránkozás nélkül reméltem szolgálatját. Vagyon ugyan (megvallom) egy kis specialitás rajta, mert szintén olyan félsoldarú,²¹ mint Hannula uram néhai Diligója,²² de azzal nem csinál az én állhatatos szívemben botránkozást. Az jószág conscriptióján²³ itten lévő Nagyságod szolgálói oculálhatták,²⁴ s valóságos relatiót²⁵ tehetnek Nagyságodnak felőle. Elszökése felől ne gondolkodjék Dósáné Asszonyom; a Nagyságod parancsolatja szerint leszen oly vigyázás reá, hogy nem távozik messze az vártúl, noha más-képpen sem szökevény.

Sok az én keresztm, Kegyelmes Asszonyom. De azmely Isten ezeket titkos ítéleti szerint reám ereszti, bízom azon, Isten üdövel elveszi vállaimról, s ha fényes napot nem is, nekem is virraszt valami homályos hajnalt valamikor!

Azonban engesztelje az Szentlélek az Nagyságod ellenem megkeményedett szívét, mostani neheztelését fordítsa kegyelemre, s ösmertesse meg azt Nagyságoddal, hogy az ő szegénylegénysége szerint bizony tekéletes szolgálja Nagyságodnak.

In Arce Balog, 4. Maii, 1669.

Az szegény
Gyöngyösi István

Közölve: THALY, Századok, 1871, 281–284.

Autográf.

MNL-OL, E 204, Missiles, Gyöngyösi István levele.

¹⁹ folt, szégyenfolt

²⁰ kísértéstől

²¹ féloldalas, sánta, csípőficamos

²² kedvese

²³ összeírásán

²⁴ szemléltették

²⁵ jelentést

6.
Andrássy Miklósnak
Bécs, 1671. december 2.

Ajánlom alázatos szolgálatomat, s kívánok Istentől minden jókot Kegyelmednek.

Akartam ez alkalmatossággal is alázatosan bemutatnom írássom által a Kegyelmed szolgálatjára magamot, azhol személyem szerint is kívánnék immár egyszer jelen lenni s udvarolni. De azmíg immár nyavalyás Asszonyomnak¹ Önagyságának dolga teljes végben nem megyen, addig nem lehet ahhoz szerencsém. Mindazonáltal annak is immár végét adja az Isten, s reméljük, hogy jól: mert maga immár tegnap délután, Istennek neve dicséértessék, mind magának, mind nekünk, mellette nyomorgó szolgálknak nagy vigasztalására, sok másoknak pedig álmélkodására, megszabadult Önagysága, s nincsen tovább semminémű őrizet alatt; oda mehet, valahova akarja. Maga az udvari fő német cancellárius² volt Önagyságánál, s az denunciálta³ szabadságát, biztatván a jószáginak restitúciójárául⁴ is, azminthogy ha Nagy Ferenc uramnak megadták mindennémű javait, megadják Önagyságának is, remélem, nem sok csorbával. Azmely végbenmenvén egyszer, még visszaviheti Isten Önagyságát a Kegyelmed szomszédságában, minthogy mostan is gyakorta emlegeti Kegyelmedet, tudom, örömet is lenne közelebb Kegyelmedhez. Az több, itt s Pozsonyban levő rabok dolgában semmi bizonyost nem írhatok Kegyelmednek. Írtam ennekelőtte Nagy Ferenc, Nagy Mihály, Szenthe Bálint és Baloghi Gáspár uram dolgaiban, nem kétlem, vette Kegyelmed levelemet. Az elmúlt kedden múlt el egy hete, hogy secretarius Abele uram Gréczben ment postán, nyavalyás Tautenpankot exequáltatni.⁵ Azmint a rendelés volt, tegnap kellett fejét venni, minthogy megváltozhatatlannak mondják decretumot,⁶ el kell hinni, hogy végben is ment. Az elmúlt napokban pedig Caceriust is, a pozsonyi notáriust⁷ felhozták ide, s Nagy Ferenc uram helyére tévén, erős őrizet alatt tartják. Beszélik, hogy arra nézve a soproni notárius félre vette

¹ Széchy Máriának

² Paulus Hoher kancellár

³ hirdette ki

⁴ visszaállításáról

⁵ végrehajtatni

⁶ határozatot

⁷ jegyzőt

volna magát.⁸ Aligha némely szabad városok is közösöknek nem találhatnák az rebellió dolgában. Itt mostan is valóban investigálják⁹ az dolgokat: ha miben kit találhatnának interessatusnak,¹⁰ s Isten tudja, mikor leszen azoknak teljes vége.

Minthogy már alkalmas időtől fogvást egészségem is csak imígy-amúgy szolgál itten, alig várom, hogy felszabadulhatnék a bécsi lakástól, s már egyszer Kegyelmednél is udvarolhatnék, azkit el sem múlatok, Isten innét visszavivén. Adja azon Isten, jó egészségben találhassam Kegyelmedet.

Bécs, 2. Decembris, 1671.

Kegyelmednek alázatos köteles szolgálója

Gyöngyösi István

Tekéntetes nemzetes Szentkirályi András Miklós, nekem bizodalmas uramnak őkegyelmének. Krasznahorka.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 310–312.

A levél és a boríték is Gyöngyösi saját kezű írása. A Szlavniczai Sándor család okmánygyűjteménye I. kötetében.

Autográf.

ŠTAL.

⁸ megszökött volna

⁹ nyomozzák

¹⁰ részrehajlónak, érintettnek

7.
Andrássy Miklósnak
Trencsényi hévíz, 1673. június 9.

Mint Uramnak

alázatosan szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek. Tegnap érkezvén ide, az szabadosokat,¹ ím, hazaküldöttem, hogy annyival kevesebb költséggel lehessünk, minthogy magunknak innét megént vissza kelletik megent Posonyban s onnét talán Bécsben is mennünk, máris pedig költségünknek fogytán kezdettünk lenni. Írja ugyan Kegyelmed, hogy ha megfogyatkozunk költségből, valamely emberséges embertől kérjek kölcsön, azkit próbáltam is immár, de senkit nem találhattam mást, aki ajánlotta volna magát, hanem Boros uram, mert böcsületes ember s Kegyelmednek igaz jóakarója, teve oly oblatiót,² hogy azmennyre érkezhetik, ha megszorulunk, örömet succurrál³ szükségünknek, azmint ötven, hatvan forint, remélem, ki is telik őkegyelmétől, annyival inkább, hogy egynéhány nap alatt meg fog indulni Kassa felé a nemes esztergomi káptalan széplaki jószágának megtekéntésére, azmely útjában, nem kétlem, meg fogja Kegyelmedet is látogatni, és akkor, ha mi kölcsön veszünk itt őkegyelmétől, megtérítheti Kegyelmed őkegyelmének. Annyit ugyan nem ad, hogy ha pörre kél Asszonyom⁴ őkegyelme dolga, hogy az prókátorokat s más ahhoz szükséges expensákat⁵ beérhessük véle, hanem onnét hazul kell arra Kegyelmednek succurrálni, azminthogy director Maylath⁶ uramnak is vagy az lovat az medvebőrrel (azmint ő praetendálja⁷ régi ígíreti szerént) küldje meg mennél hamarább Kegyelmed, avagy más contentumára⁸ való honoráriummal kedveskedjék, mert anélkül, úgy látom, meg fog ott az Kegyelmed dolga kereke akadni, noha mi elég ajánlásokat tészünk nagy assecuratiók⁹ alatt, de mindaddig is igen Tamás¹⁰ azokban, valamíg szemével nem látandja, nem is hiszem, hogy anélkül szolgáljon Kegyelmednek;

¹ nem jobbágyokat

² felajánlást

³ segítséget nyújt

⁴ Andrássy Miklósné Kerekes Erzsébet

⁵ kiadásokat, költségeket

⁶ Mayláth Miklós királyi jogügyigazgató

⁷ igényli

⁸ megelégedettségére

⁹ biztosítékok

¹⁰ hitetlen (miként Tamás apostol)

ha most pedig félbenhagyjuk azon Kegyelmed dolgát, nehezebb lésszen annakutána megént újonnan felvenni, s alig leszen úgy valami belőle, noha mostan is csak reménség alatt vagyunk, úgy mindazonáltal, hogy ha valami nem remélt akadály meg nem gátolja, azminemű folyásában vagyunk, jó kimenetelét várhatjuk, ha későre is.

A vásárlásoknak szükségesebb részét örömet megküldöttem volna ezen szabadosoktól, de nem ösmerem oly embereknek, azkikre reábízhattam volna, tudom, nem is vitték volna haza kár nélkül, mert ezek semmirekellő emberek; azon lésszek, hogy Boros uramtól elküldjem, ha reá érkezhetem, addig Nagyszombatban vitetném, azmíg őkegyelme meg nem indul, minthogy Posonyban vagyunk azon vásárlás, ha pedig őkegyelmétől el találna maradni, magam viszem meg, felszabadítván Isten az itten levő dolgoktól, azmelyek miatt való késedelmünk nem kevés pénzt profundáltatja¹¹ velünk Kegyelmednek, melyet bizony magam is sajnállok, de nem tehetek róla, mert itt mindenütt vendégfogadókban kell élnünk, ott pedig pénz nélkül semmit sem adnak; ha csak egy helyben lehetnénk, oly compediomban¹² vehetnénk ugyan ételünköt, hogy kevesebbet kellene erogálnunk,¹³ de a szüntelen ide s tova való járás azt nem engedvén, egy s más helyen is nem keveset kellett költenünk. Basó uramnak kiváltképpen (azki az Kegyelmed kedvéért sok maga dolgát mulatja most el) kedvezni kellestven, amennyire lehetséges, étele s itala dolgában, az magam személyére keveset hajtának, koplálnék inkább, mint superflue¹⁴ csak egy pénzt is elkölteném Kegyelmednek, noha így is sokszor fél koplalás jó lakásunk, minthogy pénzen sem találhatunk sok utazásinkban mindenütt, azmi kellene. Itt, Uram, higgye el Kegyelmed, mirajtunk semmi sem múlik el, valamit meg tudunk cselekedni, mindent megcselekedvén, de minthogy, azmint maga jól tudja Kegyelmed, késedelmesen folynak az mostani időben kiváltképpen az Ófelsége¹⁵ kamaráin a magyar instansok¹⁶ dolgai, mi is későre vihetünk, ha vihetünk is valamit végben; azmely Kegyelmed dolga, aszserént az Asszonyé őkegyelméé is mi terminusokban¹⁷ legyen hic et nunc,¹⁸

¹¹ áramoltatja ki, itt: vereti el

¹² foglalatban, itt: előnyösen

¹³ teljesítenünk, itt: költenünk

¹⁴ fölöslegesen

¹⁵ I. Lipót

¹⁶ kérelmezők

¹⁷ határidőkben

¹⁸ itt és most

azaránt Basó uram bőven és voltaképpen írván Kegyelmednek, referáлом magamat¹⁹ azokban az őkegyelme levelire.

Ilonkának, Asszonyom őkegyelme fraucímerének²⁰ az anyja ennekelőtte harmadnappal gyött vala által hozzánk Hadosra, declarálta,²¹ voltaképpen miben legyen az leányának dolga Radi Imre nevű ifjú legénnyel, gróf Erdődi Kristóf uram szolgájával, instálván potenter²² s az Istenre s lelkemre kénszerítvén, írnék Kegyelmednek, hogy Kegyelmed küldetné fel az Asszonnyal őkegyelmével az leányát mennél hamarább, minthogy sok alkalmatlansága vagy az uraktúl miatta. Úgy látom, absolute azt is akarja az anyja, hogy hozzámenjen az leánya az megnevezett ifjú legényhez, azt állítván, hogy az leány is szerette, szereti és örömet hozzája megyen, csak az Asszony őkegyelme ne legyen akadályoztatója, azmelyet hogy őkegyelme ne cselekedjen, könyörög, kéreti s obtestalja per omnes Deos et Deas²³ őkegyelmét az leánynak az anyja, melyről maga is írt őkegyelmének. Írt Erdődi Kristóf uram is, melyet én felszakasztottam, első instantiája²⁴ kérés ugyan, de ha az nem fog suffragálni,²⁵ aligha más formában nem kezdik tovább az dolgot, ha az Asszony őkegyelme ugyan impediálni²⁶ akarja a leány odaadását a legénynek, minthogy már győrőváltás vagy közöttek. Javallanám azért, uram, Kegyelmednek, inducálná²⁷ az Asszonyt őkegyelmét arra, küldené fel az leányt, ne lamentálna²⁸ az anyja is őkegyelmére, az leánnak is, ha most tartóztatja szerencsáját, és jövődöben talám más nem találkozik oly hamar, ne adjon több melancholiára²⁹ okot, azminthogy talám mostan is azért böjtöl annyit. Paraszt lovakat adván egy könnyű kocsi eleiben, könnyen felrándulhatnak Hadosra vele, alkalmatosabb is most felküldeni, amíg az derék mezei munka meg nem indul, mint annakutána, mert amiatt mindaddig nem lészen az Asszonynak őkegyelmének nyugodalma, valamíg fel nem küldi, melyről is Basó uram őkegyelme

¹⁹ hivatkozom

²⁰ szobalányának

²¹ kinyilvánította

²² kérvén hathatósan

²³ tanúsítja az összes istenek és istennők által

²⁴ kérelme

²⁵ itt: meghallgatásra találni

²⁶ (meg)akadályozni

²⁷ venné rá

²⁸ siránkozna

²⁹ búskomorságra

bővebben ír Kegyelmednek. Ha úgy parancsolja őkegyelme, mi Hadoson csinálunk egy kurta lakodalmat neki, ha pedig annyi köntöse nem volna, hogy böcsületesen küldhetné ennyi esztendő-kig való szolgálatjához képest haza, csak parancsoljon őkegyelme azaránt is, és pénzt küldjön, arrúl is tehetünk itten, s minthogy azonkívül is (kiváltképpen, ha a directornak vagy lovat, vagy más valami honoráriumot fog küldeni) valamely Kegyelmed szolgálai-nak fel kelletik mennél hamarább győni utánunk, arra nézve is alkalmasabban esnék most az leány felküldése, mint máskor; melyet jó consideratióra vevén³⁰ Kegyelmed, ha lehetséges, meg is cselekedtessen az Asszonnyal őkegyelmével.

Ezen az földön az elmúlt vasárnap igen fatalis dies³¹ vala. Akkor Szenicen, az fejr heggyen túl, az ott való és az szomszéd falukból az akkori sokadalomra odagyűlt község 12 muskatérost,³² az ott való harmincadost, Horvát Jánost, azki sok esztendeig szolgálta Pálffy Pál palatinust, és valami Sipeki nevű katolikus nemesembert megölték, 3 katolikus papot halálra vertek. A musketérosok oltalmazván, amennyire lehetett, magokat, ők is egynehányat meglőttek a község közül, meg is haltak ugyan ott némelyek közülök. Mi okból indíttatott az veszekedés közöttük, minthogy azt ki egy, ki más módon beszéli, arról bizonyost nem írhatok Kegyelmednek. Némelyek azt mondják, hogy templomfoglalást akartak volna a páterek a harmincadossal intentálni,³³ s onnét indíttatott fel a község, némelyek másképpen beszélik. Ugyanazon nap Szkacsánt, cancellarius³⁴ uram önagysága faluját, az török felverte. Az szentegyházban s az plébánián, aszerént az szegény embereknek házaknál, valamit találhattak, amit lóháton elvihettek, mindent elvittek. A papot jól megverték, embert s másféle marhát sem vittek ugyan el, hanem egynehány lovat válogattak ki, s azt vitték el Szkacsánról, megparancsolván mind azoknak, mind ott az hódulatlan szomszéd faluknak, hogy mennél hamarabb beholduljanak, mert ha halogatják, megent rajtok győnek, és akkor másképpen bánnak vélek. Ugy vélekednek felőle, hogy magyarok is voltak volna az törökökkel, minthogy Szkacsánról sok szalonnát is vittek el, s mondják azt, hogy Szobonya volt volna

³⁰ jól megfontolván

³¹ végzetes nap

³² fegyveres gyalogost

³³ szándékoltatni, végeztetni

³⁴ Pálffy Tamás

vélek. Visszamenet Jakli uram elefánti házát és a fejír barátok³⁵ klastromát is felverték, azmit magoknak valót találtak, azt onnét is elvivén, egy szegény frateret megpálcáztattak, azmint beszélük, az több barátokat nem bántották. Mégis ugyanazon nap: a nagyszombati deákok a város drabantival³⁶ öszveveszvé, egynéhányat annyira megvertek az drabantok közül, hogy már kettő megholt közülök. Az odafel való dolgokról itt semmit sem hallhatni, ha mi olyak occurálnának,³⁷ azmely bátorságos visszamenetelünköt impediálhatná,³⁸ kérem, adja tempestive³⁹ értésünkre, nem annyira énreám, mint Basó uramra nézve, minthogy őkegyelmének nagyobb oka vagyon házához sietni, noha én is örömebb volnék Krasznahorkán, mint itt. A dirib-darab írásról megbocsásson Kegyelmed, másképpen nem írhattam, nem lévén egyéb papirosom.

Marad ezekkel Kegyelmednek

A trencsényi hévízben 9. Iunii 1673.

Alázatos szolgálja
Gyöngyösi István

P. S. Minthogy kevés jószágocskám csak vagyon, azmint vagyon, ott levő némely szükséges dolgaim felől az balogi tisztartónak, Biczani István⁴⁰ uramnak írván, kérem alázatosan Kegyelmedet, bizonyos ember által ne neheztelje általküldeni Balogban, és az nyavalyás Pszota lovára is parancsoljon oly gondot viseltetni, hogy az másik lova után ne vesszen az is el nyavalyástól, az magam lovászát hagytam volt ugyan azon ló mellett ottan, de nem tudom, nem állott-é eddig onnét félre,⁴¹ magát bocsátottam volna öröme haza az lovához, mert magam is bánnám, ha megént kárt vallana nyavalyás, de itten sem lehetek nála nélkül.

Tekintetes és nemzetes Szentkirályi András Miklós uramnak etc. Uramnak őkegyelmének sietséggel íram.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 76–80.

Saját kezű levél, Homonnai gróf Andrassy-levéltár, VIII. 29. 3. am. 1.

³⁵ pálosok – Felsőelefánton volt a pálos tartományfőnök székhelye.

³⁶ hajdúival

³⁷ fordulnának elő

³⁸ megakadályozhatná

³⁹ idejében

⁴⁰ Lásd Széchy Mária neki szóló levelét a 106. számon.

⁴¹ nem szökött-e meg

8.
Andrássy Miklósnak
Pozsony, 1673. június 27.

Mint Uramnak

alázatosan szolgálók Kegyelmednek. Bartók tegnapelőtt érkezett ide, békével és kár nélkül, meghozta mind az lovat, mind az pénzt. Pongrácz püspök uram Luszenszki uram dispositiója¹ által accedálván² az amicabilisre,³ mára vagyon itten terminusunk,⁴ ezen hét óra után hozzá is kezdünk az tractához;⁵ mehet-e valami végben avagy nem, első postai alkalmatossággal értésére adjuk Kegyelmednek, ha Bartókot tovább történne itten tartóztatnunk. Az director⁶ éppen Szent Iván-napig⁷ continuálván⁸ az trencségi hévízbeli fürödését, ez ideig sem érkezett ide, hátra vagyon még opiniója⁹ is az Kegyelmed dolgában. Szombatban mondják már most lenni, s onnét óránként várják ide; mihelt elérkezik, praesentálom¹⁰ mindjárt az Kegyelmed kedveskedését, s remélem, nem retardálja¹¹ tovább opinióját, hanem transmittálja¹² a nemes kamarára. Az consiliarius¹³ urak ajánlják mindnyájan jóakarataikat. Csak az director opinioja legyen ad favorem,¹⁴ jó végbenmenetelét remélhetni azon Kegyelmed dolgának, melynek sürgetésében mi sem hagyunk semmit hátra. Többet írnék, de az Asszony¹⁵ őkegyelme dolgai körül kelletvén most szorgalmatoskodnunk, nem érkezhetem sem én, sem Basó uram reá. Az itt való occur-

¹ rendelkezése

² eljárván

³ értsd: amicabilis compositióra, azaz barátságos/békés megegyezésre

⁴ határidőnk, időpontunk, tárgyalásunk

⁵ tárgyaláshoz

⁶ Mayláth Miklós

⁷ június 24-ig

⁸ folytatván

⁹ véleménye

¹⁰ előadom

¹¹ késlelteti

¹² átküldi

¹³ tanácsos

¹⁴ javunkra

¹⁵ Kerekes Erzsébet

rentiákról¹⁶ Szakmári János uramtúl érthet Kegyelmed, azki most megyen innét haza, nem kétlem, szemben leszen Kegyelmeddel is. Marad ezekkel Kegyelmednek

Posony, 27. Iunii 1673.

Alázatos szolgálja
Gyöngyösi István

Tekintetes és nemzetes Szentkirályi Andrászi Miklós uramnak
etc. Uramnak ökegyelmének sietséggel íram.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 80.

A levél Gyöngyösi saját kezű írása, Andrassy-levéltár, VIII. 29. 3. am. 1.

¹⁶ történetesekről

9.
Ismeretlennek
[Krasznahorka]Váralja, 1673. július 4.

Kegyelmednek, bizadalmas régi nagy jó Uramnak ajánlom köteles szolgálatomat!

Az Kegyelmed elébbeni levelére hogy választ nem adtam, tulajdonítsa azt megadó embere hírem nélkül visszamenetelének. Mostani levelére itt az várban raboskodó jobbágját elbocsáttatván, ha annak rendetlen megfogatásáért törvénnyel fogja Kegyelmed Tornallyai uramot prosequálni,¹ nem kétlem, ad azzal gondot őkegyelmének, nekem pedig tovább is parancsoljon, rég ... Kegyelmed, tartani fogom szerencsémnek, ha alkolmatosságot adom az szolgálatra, marad is, azmég az jó Isten élteti

Kegyelmednek

Köteles és mindenkor kész szolgálja
Gyöngyösi István

Váralja, 4. Iulii, 1673.

Autográf.
ŠTAL.

¹ követni

10.
Andrássy Miklósnak
Pozsony, 1673. július 14.

Alázatos szolgálatunkat ajánljuk Kegyelmednek, kívánván, szerencsés jó egészségben és boldog szerencsés állapotban találhassa levelünk fejenként kegyelmeteket.

Azmint egynehány elébb írott levelünkben megírtuk vala, Uram, kegyelmednek, sok jóakarói biztatására Kegyelmednek a Bocskai-jószágban¹ való dolgaiban első tekintettel valóban fénlő jó reménségünk nyújtott vala, annyira, hogy napról napra oly reménség táplált bennünket, hogy csak rövid üdő alatt is régen kívánt jó véggel örvendeztetjük meg, Isten hazavivén bennünket, Kegyelmedet, aminthogy régtől, most is biztatnak jó reménséggel Kegyelmed jóakarói; experiálván² mindazáltal napról napra a dolognak nagyobb involutióját,³ úgy látjuk, úgy belegázoltunk a dologban, sine lesione existimationis simpliciter⁴ a dolog mellől el sem mehetünk, dolgainknak, éspenig kíválképpen hamar idő alatt, jó végével csak vékonyan biztathatjuk magunkat, szaporodván kíválképpen naponkint azon jóknak competitori,⁵ aminthogy Barkóczi István úrnak mindenek felett igen szerencsésen kezdett instantiája⁶ folyni, tegnap érkezett meg az aulicárúl⁷ szolgálja, ki ez nemes kamarára decretumot⁸ hozott, melyet, úgy hiszem, s nincsen is különben, ma indítanak meg a nemes Szepesi Kamarára,⁹ akarván voltaképpen informáltatni a méltóságos aulica magát, bacsikai és a polyankai jószága Bocskainak mire becsültetett, kiből úgy reménelem, s reménségem sem hiszem, eziránt megcsaljon, már Barkóczi úrnak azon két rendbeli javai vannak ígirtetve Bocskainak, melyekkel mindazáltal nem szintén látom bene contentusnak¹⁰ lenni,

¹ értsd: a Wesselényi-mozgalomban részt vett Bocskai István elkobzott birtokában

² megtapasztalván

³ menetét

⁴ az ítélet sérelme nélkül egyszerűen

⁵ törtetve keresői

⁶ kérelme

⁷ értsd: az Udvari Kamaráról

⁸ rendeletet

⁹ A Szepesi Kamara (Camera Scepusiensis) Magyarország északkeleti részének pénzügyi igazgatására Kassán működő hivatal.

¹⁰ jól megelégedettnek

urgeálván,¹¹ hogy a két Bekrek, kiket Őfelsége¹² elvett tüle, sokkal többet tett volna sarcok;¹³ gondolom, ha jó informatiót obtineál¹⁴ a nemes kamarán, amely existimatióban¹⁵ van most az az ember, tovább is nem kevéssé gátolhatja jó folyását Kegyelmed szép igazságának; igen szükségesnek ítélenők azért lenni, ha minden dolgait Kegyelmed félretévén, sietséggel befordulna Kassára, és az urakat disponálná in suam partem,¹⁶ exagerálván¹⁷ szép igazságát a nemes Szepesi Kamarán is, de pro interim¹⁸ az utolsó kassai actust¹⁹ mentül mélyebben temetvén és arrúl semmi alkalmatossággal letkisebb emlékezetet sem tévén, mely itt mind ez ideig is megholt állat,²⁰ máskint félő, oleum et operam perdamus;²¹ ha nem használna, nem ártana írni Barkóczinak is, ne kívánjon más igaz vérek velejével élni, hiszen talál önagysága más jókat is, ha ugyan csak Bocskai javaira vágyódik, ám az Parnó s Polyánka előtté van, melyek is szép jószágok, talán compungáltathatik²² lelkiismeretiben és teszen valami cessiót²³ Baczkó és Szerdahely részérül; el kellene azt is Kegyelmednek hitetni a nemes kamarával, hogy azon portiók,²⁴ melyek subjaceálnak²⁵ a Kegyelmed és interessatusi praetensiói-nak,²⁶ nem involválják²⁷ az egész Bocskai-jószágot, mert, Uram, itt százezer tallerra becsülik az egészen azon jókat; mi már három memoriálisunkkal declaráltuk²⁸ magunkat, hogy nem praetendáljuk²⁹ az egész Bocskai-jószágot, hanem praecise csak azokat, me-

¹¹ sürgetvén

¹² I. Lipót

¹³ váltságdíjuk

¹⁴ szerez

¹⁵ megítélésben

¹⁶ rendelné saját részére

¹⁷ öregbítvén

¹⁸ ideigvalóan

¹⁹ itt: pereseményt

²⁰ halott ügy

²¹ elveszítsük az olajat és a fáradtságot, értsd: hiába fáradjunk (vö. Plautus, Poenulus, a I)

²² ostromoltathatik

²³ engedményt

²⁴ részek

²⁵ alája esnek

²⁶ üzlettársai igényeinek

²⁷ foglalják magukban

²⁸ kérvényünkkel kinyilatkoztattuk

²⁹ igényeljük

lyek specificie a contractusban³⁰ vannak inseráltatván,³¹ melyben Baczkó is incorporáltatott.³² Mindazáltal mindezekben oly caute³³ és tapogatván kellene járni Kegyelmednek, amint íráim, az utóbbi actusnak letkisebb emlekezeti fenn ne forgana, nem ártana az contradictiót is ha ki nem vette volt, de igencsak azt kivenni, ne lenne semmi híre, kirúl bizony magam szívesen kívánnék beszéllenem Kegyelmeddel, mert a dolognak mindenképpen való secretumit³⁴ meg nem írhatom Kegyelmednek, könyvre telvén levelem, ha mindeneket pennára tennék. Nem kevés fogyatkozásunkkal lett Kállay uram itten való actáinak is nem tudása, bizony bár őkegyelme memorialisiban³⁵ párokat adott volna, mert amint rebesgetik, nagy dolog, ha őkegyelme sollicitatiójában³⁶ különös³⁷ utat nem követett túlünk, még eddig mi is úgy forgolódtunk, hogy Szerdahely és Kövesd épen megvan s tartatik a Kegyelmed számára, noha Barkóczi uram mindenek felett a szerdahelyi jókra aspirál, higgye, Uram, Kegyelmed, semmit Kegyelmed dolgainak promotiójában el nem múlatunk, azon vagyunk most is, holnap egyikünk Bécsben, másikunk a directorhoz forduljunk, kire újobban is pro saniori extrahenda opinione,³⁸ újobban is dirigáltatunk. Nem érne az első³⁹ a medvebőrnek csak a letkisebb körmét is, nemhogy a szép gyermeklovat, melyet is, amint eszrevesszük, degustanter⁴⁰ vett el; ha az szükség penig, látjuk, úgy hozza, hogy egyikünknek alá kelletik is menni, igen rövid nap postán alá kezdünk menni, tartván attúl, minthogy levelünkben nem expectorálhatjuk⁴¹ úgy magunkat, mint az itt való dolgoknak mivolta kívánná, netalán a Kegyelmed instantiája és informatiója is, különösen az mieinktúl kárt és disgustust causáljon⁴² inkább, mintsem valami nyereséget s jüvendő hasznót importáljon, mindezekben penig oly sietséggel kelletik Kegyelmednek forgolódni, hogy a Barkóczi uram részirúl

³⁰ ténylegesen a szerződésben

³¹ elősoroltatván

³² benne foglaltatott

³³ óvatosan

³⁴ titkait

³⁵ kérvényeiben

³⁶ megسürgető iratában

³⁷ különböző

³⁸ megfontoltabb állásfoglalás kieszközlése végett

³⁹ Ti. Mayláth Miklós királyi jogügyigazgató, lásd a 7. levelet.

⁴⁰ kedvetlenül

⁴¹ fejezhetjük ki

⁴² visszatetszést okozzon

való információt anticipálhassa,⁴³ mert másként ha aziránt is succedál⁴⁴ önagysága pro voto,⁴⁵ és secundáltatik⁴⁶ azon nemes kamarától is instantiája, bizony dolog, annál is nagyobbban gátlódik meg Kegyelmed igazságának folyamatja, és csak amiben most vagyunk is, mikor érjük el, csak Isten tudja; nem árt azonban Kegyelmednek oly vigyázással is lenni, és kiválképpen a nemes conventek s káptalanokat úgy disponálni, hogy casu quo,⁴⁷ kit mindazáltal még ily hamar nem reménlek, statutióját⁴⁸ akarná peragáltatni,⁴⁹ tennék hírré Kegyelmednek in tempore,⁵⁰ a contradictiót ne mulatná el; én in reliquo⁵¹ Kegyelmednek innét semmit egyebet írni nem tudok, hanem Kegyelmedet szerelmesivel együtt az jó Istennek ajánlván, kívánom, engedje rövid időn látni jó egészségben,

Raptim⁵² Posony, 14. Iulii, Anno 1673.

Kegyelmednek köteles alázatos szolgálái

Basó Mihály
Gyöngyösi István

P. S. Kérjük, Uram, Kegyelmedet, bennünket Kassárúl genuine⁵³ tudósítani el ne mulassa.

P. S. Igen jónak ítélnénk lenni, ha pater Kecskeméti uramat magával elvivén, a pater jezsuitákat disponálná,⁵⁴ és azok által az itt valókat és Őfelségéhez közelebb járókat, Confessariust,⁵⁵ egy Capucinus Imre nevű derék barátot.

Köszölvé: BADICS, ItK, 1913, 81–83.

Basó Mihály kézírásával, az aláírások autográfok.
ŠTAL.

⁴³ előre megszerezhesse

⁴⁴ eljár

⁴⁵ döntésért

⁴⁶ kedvezésben részesül

⁴⁷ mely esetben

⁴⁸ beiktatását

⁴⁹ elvégeztetni

⁵⁰ idejében

⁵¹ végezetül

⁵² sebtében, sietősen

⁵³ őszintén

⁵⁴ eligazítaná

⁵⁵ gyóntatót

11.
Andrássy Miklósnak
Pozsony, 1673. augusztus 30.

Mint Uramnak

alázatosan szolgálók s kívánok minden jókot Kegyelmednek. Én tegnapelőtt gyöttem le Bécsből, tegnap az úr, Zichy uram önagysága mene fel, onnét akarván az Ádám úrfit Olaszországban bocsátani. Ami hátra vagyon még az Kegyelmed dolgában, kértem, hogy azt segítse mostani felmenetele alkalmatosságával is önagysága, azkire eléggé ajánlotta is magát. Én (úgy tetszvéen kancellárius¹ uramnak) exhibeáltam² az aulicán³ az itt való nemes kamera opinióját,⁴ s magamnak a Pongrácz urakkal hátralevő dolgokra nézve is el kelletvén győnöm, bíztam egy böcsületes ember iuris doctorra,⁵ doctor Strell uramra, azki mind kancellárius uramnak, mind Zichy uramnak nagy ösmeretségében vagyon, s nekem is régi jóakaró uram, minthogy úgy gondolkodik kancellárius uram felőle, hogy a Delegatorium Judiciumra⁶ (mely mostan is continuáltatik⁷ Bécsben, ugyan önagysága lévén praesese),⁸ transmittáltatik az aulicárul⁹ azon dolog (noha némelyek azt mondják, hogy nem), ha ugyan oda találják transmittálni, és ott revideáltatnék újonnan, s valami újabb objectiók¹⁰ történnének emergálni,¹¹ lenne mindazokra kinek megfelelni, mind az aulicán urgeálni,¹² informáltam is én mindenképpen azon dologban azon doctor Strell uramat. Ajánlotta magát kancellárius uram is, hogy ha oda kél,¹³ mindjárt proponáltatja,¹⁴ és valamiben tud szolgálni, szolgál, s meg nem fogyatkozik Kegyelmed az önagysága jóakarójában. Azonban az én elgyöveelem után, mikor szintén az úrnál, Zichy

¹ Pálffy Tamás

² bemutattam

³ értsd: Udvari Kamarán

⁴ véleményét

⁵ jogi doktorra

⁶ kiküldetéses ítélethozatalra

⁷ folytatódik

⁸ elnöke

⁹ átküldetik az Udvari Kamaráról

¹⁰ ellenvetések

¹¹ felmerülni

¹² sürgetni

¹³ oda kerül

¹⁴ előterjeszteti

uramnál önegyságánál volnék, érkezék két levele önegyságának egymás után Bécsből, amelyeknek egyikében per tertias personas¹⁵ azt intimáltatja¹⁶ Feringer uram, az aulica secretariusus,¹⁷ hogy az Kegyelmed dolgát immár is jó rendben vette, a másikában pedig mesterséges fogással az maga honoráriumát insinuáltatja,¹⁸ 100 tallért emlegetvén; ajánlá az úr önegysága magát, hogy felérkezvén, szemben lészen vele, és mind ott, mind más szükséges helyeken miben hagyhatja azon Kegyelmed dolgát, első alkalmatossággal tudósítja Kegyelmedet felőle, mivel énnékem innét már tovább kelletik mennem, s félre lések a levéljárások alkalmatosságátul; kérem pedig Kegyelmedet, írjon maga is önegyságának, mint-hogy ennyiszor tovább nem sürgethetem, azmi még hátra vagy on azon dolog sollicitálásában,¹⁹ viselje oly gondját önegysága, hogy azmit ennyi fáradság és költség által cselekedtünk, az már ne maradjon károsan csak abban, hanem bár csak in illa parte,²⁰ azmennnyiben az itt való nemes kamara adta pro voto opinióját,²¹ menjen kívánt végben. Noha talám valami modalitások²² által a harmad részét is segíthetni üdövel, melynek alkalmatosságára kívánja önegysága, hogy azmely expectativa²³ felől ennekelőtte két ízben is írt Kegyelmednek, azt Kegyelmed kerestetné fel és küldené az önegysága kezéhez. Én, amint feljebb íram, ezekre eleget kértem ugyan önegyságát, de ha Kegyelmed maga is írni fog, annál fogatosabb leszen, mert önegysága is feledéken néha. Én, valamit meg kellett cselekednem és megcselekedhettem, megcselekedtem. Ha tovább is oly szívesen látnak hozzá, remélem, nem leszen heában sok költése Kegyelmednek. Mikor szintén ezen levelemet írnám, küldi postamester uram kezemhez 12. és 22. praesentis²⁴ datált Kegyelmed leveleit, 16. eiusdem²⁵ Kassárul költ Barna uram levelével együtt, azt üzenvén őkegyelme, hogy már egynehány naptúl fogvást vannak nála, de itt nem létemben

¹⁵ harmadik személyben

¹⁶ közli

¹⁷ titkára

¹⁸ hozzá javaslatba

¹⁹ sürgetésében

²⁰ azon részben

²¹ határozatként állásfoglalását

²² törvényes eljárások

²³ elvárt jogcselekmény

²⁴ folyó hó 12-én és 22-én

²⁵ ugyanezen hó 16-án

nem tudta hova dirigálni; azmelyekbeli parancsolatját is értem, de azokra sem írhatok most egyebet annál, azmit ezen levelemben írtam már Kegyelmednek. Értvén azonban Boros uramnak²⁶ is itten létét, szemben voltam őkegyelmével is, megadánk Angrano úrnak az pénzt, de másképpen volt az dolog, hogysemmint Boros uram informáltatott volt Kegyelmedtől. Mert a függőt 300 forintban adta volt megholt Angranóné asszonyom az szegény üdvözült Asszonynak,²⁷ s azért 300 forintot kellett letennünk, amely aranylánc pedig Angrano uramnál volt, arra tizenöt forintot vett volt fel azon üdvözült Asszony, megadtuk azt is őkegyelmének, és a láncot Boros uram vette kezéhez, visszaadván Angrano uram az üdvözült Asszony charta biankáját.²⁸ Kerekes uramnál tegnap voltam, őkegyelme kétszeres gyümölcsözéséért²⁹ Asszonyomnak³⁰ őkegyelmének két rendbeli ajándékot mondja hogy készített, Kegyelmednek is készen tartja a régen ígért lóra való szerszámot az pallossal, melyeket meg is küldene örömet, ha oly alkalmatosságot és embert találhatna, azkire reá merné bízni. Én holnap innét Szombatban³¹ megyek az püspökhöz³² az Asszony őkegyelme dolga végett, minthogy már elközelgett Pongrácz Ferenc uram ellen való terminus,³³ amely 9. Septembris leszén, az mester kivétele felől kelletik valamit végeznünk tempestive.³⁴ Úgy tudom, azmíg én Bécsben voltam, Lapsanszki uram írt Kegyelmednek Asszonyomnak őkegyelmének tett Pongrácz Mihály uram fassiója³⁵ felől, amellet Pongrácz Ferenc uramnak tett Pongrácz György püspök uram cessionalisának³⁶ párja felől is, amelyeket Basó uram vive el magával, hogy azokat Kegyelmed felküldené, minthogy talám szükségesek lesznek a terminuson; Kegyelmed ezért ha addig el nem küldi, azmíg ezen levelem Kegyelmedhez megyen, küldje csak egyenesen Nedicére vagy inkább Varinban

²⁶ Boros Péter esztergomi kanonoknak

²⁷ Andrássy Miklós első feleségének, Zichy Klárának

²⁸ kötetlen felhatalmazását

²⁹ két gyermekszüléséért

³⁰ Kerekes Erzsébetnek

³¹ Nagyszombatba

³² Pongrácz Györgyhoz

³³ határnap

³⁴ idejében

³⁵ tanúsítványa

³⁶ engedménylevelének

(azhova a mester protegalt)³⁷ úgy, hogy a terminus előtt bár csak egy nappal ottan lehessen, ne legyen azaránt is valami fogadásunk. Én is ott elvégezvén az dolgokat, azután onnét már egyszer valaha visszamegyek az Kegyelmed szolgálatjára, ha a toporciak vissza nem űznek megént ide. Adja Isten, jó egészségben találhassam Kegyelmedet.

Posony, 30. Augusti, 1673.

Kegyelmednek

Alázatos szolgája
Gyöngyösi István

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 83–85.

Autográf.

ŠTAL.

³⁷ ajánlott be (protezsált)

12.
Andrássy Miklósnak
Nagyszombat, 1674. május 11.

Mint Uramnak

alázatosan szolgálatomat ajánlom s kívánok minden kedves jókot. Az elmúlt postai alkalmatossággal is írtam vala Posonybúl Kegyelmednek, de minthogy akkori szorgos dolgaim miatt nem érkeztem úgy írni, azmint kívántatott, s azután az elébbi dispositio¹ is megváltozott némely dolgokban, akartam ezúttal bővebben írni azokrúl Kegyelmednek. Jóllehet, azért azmint azon levelemben írtam volt, az vala akkor elsőben végezve, hogy elébb conscribáltassék² mindenestül az jószág, és azonban az levelek is perlustráltassanak,³ s azután oszoljon meg osztán a res mobilis⁴ is, mindazonáltal az urak másképpen gondolkodván tovább felőle, úgy tetszék végre őnagyságoknak, hogy akkori egy útokkal menjen osztályra⁵ az Bécsbúl aláhozott és Posonyban találatott res mobilis, azminthogy az elmúlt kedden annak osztályát el is végeznék egymás között jó móddal és minden atyafiságtalankodás nélkül; mivel nem sok volt, fáradság sem kívántatott sok hozzája, idegen censorok⁶ sem voltak szükségesek, hanem magunk is végbenvihettük, az ezüstmű próbájára s mérésére mindazonáltal egy ötvöst hívtunk volt. Én többet remélvén, hogysemmint találatott, az uraktúl őnagyságoktól egynehány ízben serio⁷ pedig kérdettem, ha ugyan nincsen-e több annál, hitekkal asserálván,⁸ hogy nem találtak, nem is tudnak többet, hitelt kellett adnom, nem is remélhetem,⁹ hogy valamiben tagadást tettek volna. Mi volt mindenestül azon res mobilis, azki már osztályra ment, és mi jutott az Kegyelmed részére, az annexákbúl¹⁰ megérti Kegyelmed. Az osztályban nem lehetett sem egy, sem más félnek kedvezés,

¹ rendelkezés

² összeírassék – Baranyai Tamás vagyonának felosztása történt Pozsonyban, a Zichy- és az Andrássy-leszármazottak között.

³ megtekintessenek

⁴ ingóság

⁵ osztózásra, felosztásra

⁶ számvevők

⁷ komolyan

⁸ esküjükkal állítván, bizonygatván

⁹ hihetem

¹⁰ mellékletekből

minthogy mennél egyenlőbben és igazabban lehetett, úgy intéztük, elsőben háromfelé, még akkor senki nem tudván, mely rész kinek jut, azután cédulát vonván, azki mely numerusra¹¹ talált, szerencsére azt vette, és így sem egy, sem más nem panaszkodhatik, hogy megcsalatott volna. Azmely függőben levő öreg követ¹² szegény Baranyai uram maga is nagyra böcsült, szép raritás¹³ is, mint-hogy háromfelé nem parciálhatni,¹⁴ azt Zichy Pál¹⁵ uram vette magához hic et nunc, reversalist¹⁶ adván, hogy valamikor Kegyelmed és Zichy István¹⁷ uram kívánnyi fogja, előladja: azt intímáltatja¹⁸ mindazonáltal önágyasága énáltalam Kegyelmednek, hogy azon követ örömet megtartaná, kifizetvén Kegyelmedet és Zichy István uramat in rata portione secundum aestimationem¹⁹ belőle; jelentett olyat is, hogy azmely Szent Örzsébet asszony mosdója²⁰ Kegyelmednél vagy, azt mind szegény Baranyai uram, mind Baranyainé asszonyom önágyaságának adták volna, sőt az szegény megholt asszony²¹ is kínálta vele, hogy elhozza, mikor Krasznahorkán volt, tudván maga is, hogy önágyaságáé volna (az önágyasága szavait írom). Praetendálni²² láttatik azért azon mosdót, úgy mindazonáltal, hogy mást adna érette Kegyelmednek, arra nézve azmint önágyasága mondja, hogy propter raritatem²³ maradna az is a kő mellett, noha kár volna annak az krasznahorkai tárházból is kiesni, mindazonáltal ha kedveskedni akar Kegyelmed önágyaságának vele, áll szabadságában, amint el is várja énáltalam ezaránt a Kegyelmed válaszát. Azmely 3000 tallért adott volt szegény

¹¹ számra

¹² nyakékben vagy násfában lévő nagy követ – Egy szakadozott, jelzet nélküli forrásból kitűnik, hogy Baranyai Tamás halála után javai között maradt egy „öreg zaphirkó” is.

¹³ ritkaság

¹⁴ oszthatni

¹⁵ Andrássy Miklós első feleségének, Zichy Klárának testvére, érdekelt az ingóságok elosztásában.

¹⁶ tértívetny

¹⁷ Andrássy Miklós első feleségének, Zichy Klárának testvére, ugyancsak érdekelt az ingóságok elosztásában.

¹⁸ tudattatja

¹⁹ becslés szerint számított részben

²⁰ Feltehetőleg egy mosdókészlet, amely Szent Erzsébet-ábrázolást foglal magában.

²¹ Zichy Klára, Andrássy Miklós első felesége

²² igényelni

²³ egyedülálló volta miatt

Baranyai uram az szegény Asszonyinak, arrúl hasonló levelet producáltak előttem, mint azmelyet Kegyelmed az én kezemhez adott, azkiben azzal ajánlják őnagyságok magokat, hogy a néneknek hozzájuk való szereteteért s jóakaratajért az ezer tallérát condonálják,²⁴ az kétezerét pedig, úgy látom, defalcáltatni²⁵ akarják vagy egy, vagy más onnét az osztályos dolgokból. Azmely pénz osztályra ment, az mindenestül 1950 arany volt in specie,²⁶ másféle pénzt nem találván sehol egyebet, hanem itten ezer s egynehány száz forintot lengyel pénzül, azmelyet az urak őnagyságok holmi pium legatumokra,²⁷ a temetésre s némely adósságok megfizetésére is erogáltak.²⁸ Azmely aranyak azért az Kegyelmed részére jutottak, úgymint ötvenes egy, tízes tíz, ötös tíz, egyes négyszázötven, azki mindenestül 650 aranyakat teszen, azok in toto²⁹ sem adaequálván³⁰ az kétezer tallért, onnét ki sem telhetik, egyébaránt is jobb azokat megtartani és másképpen accomodálni³¹ azon pénzek refusióját,³² ha ugyan meg kell lenni. Posonyból őnagyságok Pál Györré, István Komáromban mentek, aumint mondták, lévén oly dolgok, azmelyek miatt nem érkezhettek elébb az hátralevő dolgokhoz kezdeni, hanem Úrnap után: én ide gyöttem, hogy az ünnepeket³³ itten töltvén, azután kimenjek és minden jószágit szegény Baranyai uramnak oly rendben és formában conscribáljam,³⁴ hogy abból csinálhassanak osztált, őnagyságok is adjungálván³⁵ magok embereit mellém. Nagyobb gond leszen az jószág megosztásával, mint az res mobilisekkel,³⁶ nem is tudom, mint lehessen úgy partiálni,³⁷ hogy mind az három rész aequaliter³⁸ vehessen contentumot;³⁹ mivel Vedreden s Hodin kívül majd

²⁴ megadják

²⁵ levonatni

²⁶ ténylegesen

²⁷ kegyes hagyományokra (hagyatékokra), adományokra?

²⁸ kiadtak

²⁹ összesen

³⁰ kiegyenlítvén

³¹ alkalmazni

³² visszatérítését

³³ értsd vlsz.: a pünkösödöt

³⁴ összeírjam

³⁵ odarendelvén

³⁶ ingóságokkal

³⁷ részekre osztani

³⁸ egyenlőképpen

³⁹ megelégedést

minden jószága zálogos, abban pedig sok pusztá, és némely része csak imitt-amott levő dirib-darab portiók.⁴⁰ Mindenik Vedredet affectálja⁴¹ pedig. Én azon vagyok, azmint meg is mondtam önagyságoknak, hogy elsőben oszoljon mind örök, mind zálogos egyenlőképpen három részre, azután, ha úgy fog tetszeni, és megalkhatik egymással önagyságok s Kegyelmed, alkalmaztassák úgy, azmint kedvek fogja tartani, vagy kifizetvén egyik az másikat, vagy másképpen contentálván.⁴² Én bizony, valami legjobb, azt igyekezem a Kegyelmed részéről minden tehetséggel cselekednem, azmint el is higgye, azmire elégséges vagyok, nem mulatok semmit el, de minthogy szegény Boros uram is meghala (azkit hogy Kegyelmednek értésére adott volna, Langl uramat kértem vala, magamnak akkor Szentmiklóstra kelletvén mennem), megvallom, terheskén esik egyedül magamnak fáradozni azon dolgokban, tartván attúl is, hogy talám nem talállok kedve szerént szolgálni Kegyelmednek, melyre nézve inkább akarnám, ha maga is jelen lehetne s látná, mint egyezhetne meg az atyafiakkal, s azután se engemet, se mást ne okozna, ha mi nem találna tetszeni, noha én semmiben egyébben nem ereszkedem, hanem csak az osztálynak egyenlőségére vigyázok; ha azért Kegyelmed egyéb dolgaitúl érkezhethetne, s felrándulna ide, tudom, az atyafiak is kedvesen látnák, azmint sokat is emlegetik Kegyelmedet; nékem is könnyebbségemre volna, mert nem kellene annyit hánnom-vetnem s fárasztanom elmémet, mit hogy cselekedjem, hanem Kegyelmedtől várván, azmit parancsolna, azt cselekedném; s annak alkalmatosságával az Kegyelmed részire jutott res mobilist is elvihetné, s az feljebb írt dolgokrúl s egyebekrúl is beszélgethetne s végezhetne Kegyelmed az atyafiakkal önagyságokkal. Mindazonáltal az Bocskai-dolgót sem kell múlva hagyni, melybéli mandátum, nem kétlem, kezéhez jutott Kegyelmednek, mert ha most iziben nem bánik vele, azután nem tudom, mikor érheti el. Exhibeáltathatta-e az mandátumot,⁴³ és az kassai kamerán⁴⁴ is miben legyen azon dolog, örömet tudnám; én Posonyban azolta is két memorialét⁴⁵ adván az consistoriumnak,⁴⁶ ottan jól vannak az

⁴⁰ részek

⁴¹ óhajtja

⁴² megelégtetvén

⁴³ bemutatathatta-e a megbízást

⁴⁴ értsd: a Szepesi Kamarán

⁴⁵ kérvényt

⁴⁶ a kamarai ülés elé

urak disponálva,⁴⁷ csak Kassárúl el ne rontsák. Szükség azért úgy vigyáztatni Kegyelmednek ottan is, hogy az farkában ne törjük a kost, minthogy, azmint hallom, Tarkaniné asszonyom javai is confiscáltattanak.⁴⁸ Cautus⁴⁹ legyen azaránt is Kegyelmed, hogy amennyire lehet, ne forogjon fel az interessatus⁵⁰ atyafiak neve másképpen, hanem csak in generibus terminis,⁵¹ kiváltképpen az kamerán, alkalmaztatván abban magát az mandátum tenorához.⁵² Ha vagy ezen, vagy más dolgai miatt nem érkezne felgyőni, kérem, tudósítson felőle, azon felül megírt dolgokban mit cselekedjem, azmint arrúl is, ha most el nem viteti, az aranyakat, az ezüstművet s az egyéb res mobilist is hova tegyem; azmelyeket mindenestül egy ládában rakván, hagytam most ugyanabban a boltban⁵³ a posonyi háznál, azmelyben volt, addig, azmíg Kegyelmed nem parancsol felőle. Vagyon még azonkívül is alkalmas dibdáb,⁵⁴ mind itt, mind Posonyban, úgymint hazak[?],⁵⁵ kősók,⁵⁶ valami kevés ónmű, cserépedény, dirib-darab vasak és holmi rongyos szőnyegek s képek, s más affélék, azmelyek mindenestül is nem sok érők, s azokat is, mihelt Isten az urakat elhozza, el kell osztani mindenfélét. Legtöbb búzája maradott szegény Baranyai uramnak, melynek is az consignatióját⁵⁷ megküldöttem Kegyelmednek, de az régiség miatt annak is nem kevés része, azmint mondják, semmire való. Ha áros⁵⁸ találkozna, ott jár az urak elméje, hogy azmi elkelhető volna benne, eladnák, talám a leopoldvári profonházhoz⁵⁹ el is adhatni valamely részét. Ha onnét addig, azmíg ide leszek, fordulhatna valami pénz kezemhez, vagy megvehetném ugyan az committált⁶⁰ vásárlásokat, de másképpen aligha el nem múlik, kívántatnék pedig másra is költség, mert az

⁴⁷ eligazítva

⁴⁸ kincstári kezelésbe vétettek

⁴⁹ óvatos

⁵⁰ érdekelt, érintett – Bocskai Istvánról van szó; ő, részese lévén a Wesselényi-mozgalomnak, Erdélybe menekült.

⁵¹ általános fogalmakban

⁵² tartalmához

⁵³ helyiségben, teremben, szobában

⁵⁴ apró-cseprő, kevésbé értékes

⁵⁵ szobák (?)

⁵⁶ kocka alakúra vágott sötömbök

⁵⁷ kimutatását

⁵⁸ vevő

⁵⁹ katonai élelmiszerraktárhoz

⁶⁰ rám bízott

gyermeknek⁶¹ is más szállást kell fogadnom, s oda is mindjárt pénz kell, Boros uram néjének is, azki merő anyjuk volt, és mostan is tartja őket, kíváncsiak valami bibolé,⁶² az aranyakhoz pedig nem örömezt nyúlnék, azmint intacte⁶³ is maradnak, ha az szükség reá nem szorít. Elgyön-e Kegyelmed avagy nem, kérem, arrúl bizonyos ember által tudósítson mindjárt, hogy tudjam mind én, mind az urak magokat mihez tartani; elérkezhetik addig, az-míg a levelek perlustráltatnak,⁶⁴ ha kedve leszen az eljövételhez. Bufát és Kazell Jancsit hazabocsátottam, minthogy én ellehetek most nálok nélkül, ők pedig itt való késedelmekkel odahaza való dolgokban maradnának hátra. Molnár Balázs öccsét itt tartóztatam az lovaim kedvéért, minthogy Szerdahelyi uramat más dolgokban kell foglal[koztatnom], nem érkezhetik úgy az lovaimhoz, azmint kellene. Ötödnapra könnyen hazaérkezhetnek, azmint reá is feleltek, öt nap alatt viszont felgyöhet ide az Kegyelmed embe-re, azmely által el is várom válaszát mindezekre, mert az postán igen elkésnek néha az levelek, azminthogy a Kegyelmed 22. Aprilis datált levelét is csak tegnap vettem; ha continue⁶⁵ Posonyban lehetnék, ottan hamarább vehetném ugyan, de minthogy ide s tova kell járnom, későre jut kezemhez, s el is veszhet. Itt semmi oly occurentiák⁶⁶ nincsenek, azkikről Kegyelmednek írhatnék. Az gyermekek egészségben vannak s jól tanulnak, jóllehet most se bizonyos szállások, se praeceptorok⁶⁷ nincsen, de nem lesznek tovább úgy, hanem mennél hamarább alkalmaztatom őket, ha alkalmasabb szállást nem találhatok hic et nunc,⁶⁸ az convictusban⁶⁹ csak vacatióig is. Zichy Pál és Zichy István uramék önágyaságok ajánlják Kegyelmednek szolgálatjokat, az Asszony-nak⁷⁰ őkegyelmének is; ha írni fog Kegyelmed, írjon önágyaságok-nak is; akarnám, ha Lessenei Nagy Ferenc uramnak is írna egy-néhány szóval, hogy ha miben őkegyelméhez recurrálnék⁷¹ az

⁶¹ Andrassy Miklós ifjabb fiainak: Pálnak és Miklósnak

⁶² bibalé: borraivaló

⁶³ érintetlenül

⁶⁴ megvizsgáltatnak

⁶⁵ folyamatosan

⁶⁶ történetek

⁶⁷ tanítójuk

⁶⁸ itt és most

⁶⁹ diákokthozban

⁷⁰ Kerekes Erzsébetnek

⁷¹ folyamodnék

Kegyelmed dolgaiban, lenne segítséggel, mert azmely rendetlennek látom én az jószág állapotját, afféle emberek nélkül nehéz leszen jó rendben venni az osztályt; őkegyelme sok ideig lévén ítélőmester,⁷² s tudván az olyan dolgoknak rendit, szolgálhat. Gondolván, hogy talám kívántatni fog, küldöttem egy requisitorium mandatumot⁷³ is. Minthogy Szelicska uramnak itt kell addig lenni, azmíg a dolgok végben nem mennek, azonban, azmint mondja, aligha meg nem fogyatkozik kenyérből Monokon az cseléde,⁷⁴ Kegyelmedet kérem, committálja⁷⁵ Vekei uramnak, adjon három vagy négy köböllel⁷⁶ a feleségének, ha szüksége leszen reá, defalkálhatni⁷⁷ fizetéséből. Azmely signaturát⁷⁸ tétetett szegény Baranyai uram halálos ágyában szegény Boros uram és más, egy káptalanbéli személy előtt, örömet megküldöm vala azt is ezen alkalmatossággal Kegyelmednek, azmint expeditióban⁷⁹ is vétettem az káptalan notariusával,⁸⁰ s már meg is vagyon pecsételve, de kétszáz forintot kívánván érette, otthagytam inkább, hogysemmint azt megadtam volna, minthogy az nem is formale testamentum,⁸¹ hanem csak jegyzésforma memoriale,⁸² s oly, azkire nem is látom semmi szükségét az atyafiaknak. Az urak önagyságok ide gyövnén, ha látjuk, hogy pro aliquo lumine vel futura cautela⁸³ kívántatni fog, kéntelen ki kell mindazonáltal vennünk, azonban talám a taxáját⁸⁴ is alább verhetjük. S tovább is, ami olyak occurálnak,⁸⁵ azmelyekről tudósítanom kell, el nem múlatom értésére adni Kegyelmednek, kérvén, Kegyelmed se késeltesse ezen

⁷² Ti. nádori ítélőmester Wesselényi Ferenc mellett.

⁷³ okmánykeresztető parancsot

⁷⁴ családja

⁷⁵ hagyja meg

⁷⁶ köből: úrmérték, gabonamérték, 5,3–22,8 liter

⁷⁷ levonhatni

⁷⁸ hitelesítést, aláírást

⁷⁹ kiállított okiratba

⁸⁰ a kanonokok testülete jegyzőjével

⁸¹ szabályos végrendelet

⁸² emlékirat

⁸³ valamely felvilágosítás vagy jövőbeni biztosíték céljából

⁸⁴ adóját, költségét

⁸⁵ történnék

levelemre adandó válaszát, hanem tudósítson mennél hamarább,
maradván in reliquo⁸⁶

Tyrnaviae, 11. Maii, 1674.

Alázatos szolgája Kegyelmednek
Gyöngyösi István

P. S. Ha fel nem gyöhetne maga Kegyelmed, azoknak az aranyaknak s ezüstműnek, másféle díbdáb portékának elvitele vagy itt valahol letétele felől elvárom az Kegyelmed parancsolatját, azmint az több dolgokrúl is, mindazonáltal, ha lehet, ne szánjon maga felrándulni Kegyelmed.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 85–90.

Autográf.

ŠTAL.

⁸⁶ a továbbiakban

13.
Andrássy Miklósnak
Vedred, 1674. május 21.

Mint Uramnak

alázatos szolgálatomat ajánlom. Somosrúl 12. praesentis¹ datált levelét ezen 2 óra tájban délután vettem a gerencséri postárúl, mit írjon, értem. Mindjárt menten mennék Posonyban legelőbb, és ott a kamerás urakkal beszélgetvén, mit kellessék azon dologban cselekedni, azmint eddig, úgy tovább is bizony jó szívvel és minden tehetséggel igyekezném promoteáltatni,² de másképpen sem szakadhatok magam egyedül sokfelé, mert itt az jószágban is sok dolgaim volnának, azki pedig leginkább akadályoztat, az egészségtelenség, mert azmint az hazabocsátott szabadosok által megírtam vala, még az ünnepek³ előtt is alkalmatlanul érezvén magamat, az ünnep közben purgatiót⁴ vettem s eret vágattam vala, azmelyet azmely affectusok⁵ ellen cselekedtem, azokban láttatik ugyan valamennyire használni, de másképpen azolta sokkal rosszabbul vagyok, mint azelőtt, s annyira vagyok, hogy nem tudom, mikorra avagy mehetek-e haza erről a földről, mindazonáltal még eddig (minthogy az lovaglásra alkalmatlan vagyok), szekerem hordoztatván magamat, nem mulattam semmit el az Kegyelmed dolgában, ezután sem, amíg bírhatom magamat. Most vagy két nap itt kell magamat kéntelenségből contineálnom,⁶ újabb orvosság-vételre compellálván⁷ az egészségtelenség. Ha Isten ahhoz való erőt ad, az jövő pénteken, ha elébb nem is, általvontatom Posonyban magamat, és ott mind az úrral, Zichy urammal önagyságával, mind az kamerás urakkal, kiváltképpen akik Kegyelmednek jóakarói, szólván, azok tanácsából is valamiben hasznosan szolgálhatok, higgye el, örömet megcselekeszem, csak engedje az egészségtelenség. Azonban talám Kegyelmednek is lészen valami resolútiója⁸ az kassai kamarárúl, azkivel javallanám én inkább

¹ folyó hó

² előmozdítani

³ pünkösöd

⁴ tisztítókúrát – A csízió pünkösöd havában különösen javasolja az érvágást és a purgációt.

⁵ érzések

⁶ tartóztatnom

⁷ kényszerítvén

⁸ döntése

placide agalni⁹ egy kevés patientiával,¹⁰ mint hirtelenkedvén disgustálni¹¹ és azáltal jobban megakadályoztatni dolgait, mert onnét az újabb-újabb információkkal idefel is elronthatják az dolgokat. Exhibeáltatná Kegyelmed in tempore¹² a mandatumot,¹³ azután ha az terminalás¹⁴ tantisper¹⁵ haladna is, amíg vagy azt a kamerát disponáltathatná¹⁶ Kegyelmed, vagy másképpen indíttathatná szabad folyását dolgának, akkor is sat cito esset si sat bene,¹⁷ mert másképpen nehéz most valamit kivenni az kamera kezéből, ha nem cum submissione.¹⁸ Azt írja Kegyelmed, hogy alkura akarják Kegyelmedet venni, ha oly alku lehetne az, hogy az fiscus¹⁹ kezénél maradandó harmadik részről végezhetne Kegyelmed jó móddal az kamerával, és vagy az egész jószágot sine decussione²⁰ bocsátának mindjárt az Kegyelmed kezéhez, vagy hic et nunc²¹ nem is volna szükséges a viceispány²² iuridicus processusa,²³ ha anélkül végbenmehetne, azmint talám nem is volna tanácstalan olyat intentálni,²⁴ az nemes kamarával, azmelyben mindazonáltal mások, akik jobban értik az dolgot, hasznosabban tanácsolhatnak Kegyelmednek. Szegény Baranyai uram javai dolgaiban a minap bőven írtam, nem kétlem, vette leveletem, most sem írhatok még egyebet. Ha maga gyöhetett volna fel ide Kegyelmed, igen jólesett volna, de ha Kassán secundálhatná²⁵ dolgait, többet cselekedne ottan, mint itten, mert azmi itten vagyon, azt ezután is megtalálja, másképpen is bizony maga sem cselekedne abban maga s gyermeki hasznára többet, mint én, csak volna úgy egészségem, mint kívántatnék. A gyermekek jó alkalmaztatással vannak az convic-

⁹ békésen eljárni

¹⁰ türelemmel

¹¹ elégedetlenkedni

¹² időben

¹³ utasítást

¹⁴ határnapkitűzés

¹⁵ annyira

¹⁶ rendeltethetné

¹⁷ elég gyorsan lenne, ha elég jól

¹⁸ alázatossággal

¹⁹ kincstár

²⁰ keresztbetevés

²¹ itt és most

²² alispán

²³ jogi eljárása

²⁴ szándékolni

²⁵ kedvezően bonyolíttathatná

tusban másképpen, csakhogy egyre s másra pénz kívántatnék et non habemus.²⁶ Cancellarius uram levelével mit kell cselekedni, meglátom, hogy hic et nunc magam exhibeálhassam,²⁷ alig érkezhetem reá. 6. praesentis költ levelét is elvettem. Ezután is az leveleket csak Posonyban dirigálja, onnét, ha későre is (amikor ott nem vagyok), de kezemhez jutnak. Pater Kecskeméti uram őkegyelme levelét is vettem, melyet 12. praesentis ír Kassárúl; ajánlom őkegyelmének szolgálatomat, s kérem felettébb, ne ítéljen meg, hogy nem rescribáltam²⁸ őkegyelmének, mert bizony, nem bírom az írást, ezt is, Isten tudja, mely nehezen írtam felettébb bágyadt állapottal lévén az orvosságok után, sietnem kellett pedig az írással az postanapra nézve. Azmely könyv felől parancsol őkegyelme, ha megvehetem, bizony megveszem. Jutka legyen jobb egészségben, mint én.

Marad in reliquo²⁹

Alázatos szolgálja Kegyelmednek
Gyön[gyösi] István

Vedred, 21. Maii 1674.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 90–92.

Autográf.

ŠTAL.

²⁶ és nem áll rendelkezésünkre

²⁷ bemutatthassam

²⁸ írtam vissza

²⁹ végül

14.
Andrássy Miklósnak
Pozsony, 1674. június 15.

Mint Uramnak alázatosan szolgálók: Somosrúl 7., Eperjesrúl 8. praesentis írott Kegyelmed leveleit ma akkor vettem, azmikor szintén meg akartam innét indulnom Nagyszombatban, sietvén oda betegeskedésemre nézve, mert noha az elmúlt egynehány nap jobbacskán kezdettem volt lenni, mindazonáltal most megént újabb alteratióimat¹ érzem, s félek, hogy nagyobb nyavalyám ne következzen, és itt ne kellessék maradnom, jobb alkalmatosságom levén Szombatban az nyögésre. De azonban, azon Kegyelmed leveleire nézve megtartózkodván, mentem mindjárt az kamerás urak közül némelyekhez, s értekeztem, mi újság gyött megént Kassárúl az Kegyelmed aquisitiója² dolgában. Azmint végére mehettem, nem egyéb, hanem azt írják onnét, hogy Kegyelmednek abban az aquisitióban csak egy része vagyon, az több rész másoké, s ahhoz Thököly Miklós uram is köz, azért tractálnának³ itten és alkudnának meg véle az ötlet illető részért. Hihető, ott jár elméje az kassai kamerának, s kiváltképpen Wolkra uramnak, hogy az több interessatus⁴ atyafiakkal is azért cselekednék, és végre az Kegyelmed részét is vagy csere, vagy más mód által odahoznák, és azt a jószágot Patakhoz applicálnák.⁵ Azért nem ártana Kegyelmednek az atyafiakat idején disponálni,⁶ hogy alkuban ne ereszkednének azon kamerával, jobb volna inkább Kegyelmednek az fiscus⁷ részét is megvenni, mint az jószágtúl praemisso modo⁸ valamiképpen elesni, melyet Kegyelmed meghitt jóakaróival közzölhet, azt cselekedvén azután, azmely tanácsosabb. Mindazonáltal azon kamerának innét az mai postán csak ilyen válasza lett, azmint énnekem jelentették. Minthogy már kinn vagyon az Ófelsége⁹ parancsolatja, menjen végben az divisio¹⁰ elsőben, az alkuvásokat

¹ egészségbeli elváltozásaimat

² szerzeménye

³ tárgyalnának

⁴ érdekelt

⁵ illesztenék

⁶ eligazítani

⁷ kincstár

⁸ a korábbi módon

⁹ I. Lipót

¹⁰ megosztás

annakutána is tractálhatni,¹¹ remélem azért, hogy nem impedíáltatik¹² az viceispány processusa¹³ azon divisio dolgában az kamerátúl, csak az rebellisek excursiói¹⁴ engedjék végbenmenni, és az divisio után ne akadályoskodjon megént azon kamera az említett alku intentálásával,¹⁵ kiváltképpen, ha az atyafiak közül valakinek kedve leszen hozzá. Kegyelmed azonban tartsa magát az mandátum tenorához,¹⁶ azmelynek némely clausuláival¹⁷ kiváltképpen cum refusione expensarum¹⁸ alkalmasént erősítheti dolgát. Az elmúlt postán írtam az több dolgokrúl, azkikrúl kellett írnom, referáлом¹⁹ azokban azon levelemre magamat. Bécsben örömetest felrándulok vala, de az egészségtelenség sem bocsát, pénzem sincs oda való, az aranyakhoz nem akarván nyúlnom. In reliquo: Az más postán írott levelemre elvárván az Kegyelmed választát, maradok

Alázatos szolgálja
Gyöngyösi István

Posony, 15. Iunii, 1674.

Tekéntetes, nemzetes vitézlő Szentkirályi András Miklós uramnak etc. Uramnak ökegyelmének. Eperjes, Somos.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 92–93.

Autográf.

ŠTAL.

¹¹ tárgyalhatni

¹² akadályoztatik

¹³ hivatalos eljárása

¹⁴ portyái

¹⁵ szándékolásával

¹⁶ parancslevél tartalmához

¹⁷ záradékaival

¹⁸ a költségek visszatérítésével

¹⁹ hivatkozom

15.
Andrássy Miklósnak
Krasznahorka vára, 1674. augusztus 30.

Mint Uramnak Kegyelmednek alázatosan szolgálók.

A király dézsmási¹ keményen viselvén instructiójok² mellett az juhászgazdák ellen magokat, az sajtokat semmiképpen nem akarják acceptálni,³ hanem in specie⁴ kívánják s exigálják⁵ is gabonájok dézsmáját, azmint már az körösieken s rutnakiakon s más némely falubelieken is megvették, s már be is hordották, nem is hiszem, hogy már mások igen legyenek hátra, hanem az Kegyelmed jószágabeliek, azmelyek mellett én mind levelek által, mind magam személyem szerént eleget instáltam,⁶ hogy régi szokások mellett hagynák meg őket, de instructiójok mellől nem akarván recedálni,⁷ nem vihettem egyebet végben, hanem arra condescendáltak,⁸ hogy amíg Kegyelmednek ad notitiam⁹ adom, és most közel levén Kegyelmed Kassához, ott újonnal requiráltatja¹⁰ az nemes Kamarát azon maga jószágabeli juhászgazdák dolgában, addig in suspenso¹¹ hagyják azok dézsmája dolgát, de úgy, hogy az mennél hamarább legyen, mert ha hamar nem érkezik más parancsolatja azaránt a nemes Kamarának, instructiójok szerént procedálni¹² fognak azon Kegyelmed jószágabeli juhászgazdák dézsmája dolgában is, azmelyeket nem is tudom, másképpen mi mellett oltalmazhassunk meg, annyival inkább, hogy már megdezsmálták az másutt lakos juhászgazdákat. Azmely levele vagyon Kegyelmednek azon nemes Kamerátúl, azmelyet tavaly optineált¹³ volt, az csupáncsak az báránydezsmát tangalván,¹⁴ semmit sem használhat az említett juhászgazdák dolgában. Minthogy az király

¹ dézsmásai, tizedszedői

² utasításuk

³ elfogadni

⁴ ténylegesen

⁵ behajtják

⁶ folyamodtam

⁷ visszakoyni

⁸ jutottak

⁹ tudtára

¹⁰ kéreti

¹¹ fölfüggesztésben

¹² eljárni

¹³ elnyert

¹⁴ érintvén

dézmájához az dominus terrestrisnek¹⁵ semmi egyéb köze nincsen, hanem ha iure arendatorio¹⁶ bírja, aminthogy ordinarie¹⁷ az földesurak is szokták más helyeken arendálni,¹⁸ így Kegyelmednek sem léssen ugyan maga jövedelmére nézve az semmi más kárára, ha in specie¹⁹ fogják is exigálni²⁰ az juhászgazdákon az dézsmát, hanem ha az terheesebben esvén nekik, mint az sajtadás, azáltal ruináltatnának²¹ azon juhászgazdák; de ha más jobbágyok subsistálhatnak²² az dézsmaadás mellett, miért ezek nem? Hoc non obstante²³ mindazonáltal méltó, hogy amennyire lehet, régi ususokban²⁴ megmaradhatások mellett fáradoztasson Kegyelmed. Azmi énnékem incumbált²⁵ és meg tudtam cselekedni, mindent megcselekedtem itt az dézsmásoknak, azmelyek minthogy csak szolgák, és limitálva²⁶ vannak erről instructiójok mellett azon dézsma dolgában, ha pro voto²⁷ nem vihettem végben az dolgot nálok, arrúl nem tehetek. Feci quod potui.²⁸ Minthogy az nemes Kamera principális²⁹ ezen dologban, Kegyelmed mostani útja alkalmatosságával ne nehezteljen még egy instantiát³⁰ tétetni mellett, talám vihet valamit végben, engem pedig, kérem alázatosan Kegyelmedet, errúl mennél hamarabb tudósítani méltóztassék, megírván azt is, hogy ha az Kamera nem accedálna³¹ egyébre, hanem hogy in specie dézsmálják meg ökö, in tali casu adigáljam-e³² nyavalyásokat, hogy azszerént cselekedjenek, vagy ha sajtul vagy pénzül el nem akarják venni, csakugyan ne adjanak in specie semmit, mert úgy látom, ha maguk kedvére hagyja Ke-

¹⁵ földesúrnak

¹⁶ bérlet jogán

¹⁷ rendesen

¹⁸ bérelni

¹⁹ ténylegesen

²⁰ behajtani

²¹ romlásba jutnának

²² létezhetnek

²³ ennek ellenére

²⁴ használatukban, szokásukban

²⁵ vállamon feküdt

²⁶ korlátozva

²⁷ döntésre

²⁸ Amit tudtam, megtettem.

²⁹ elsődlegesen illetékes

³⁰ kérvényt

³¹ jutna

³² ily esetben ösztökéljem-e

gyelmed azon juhászgazdáknak, aligha vakmerőképpen is nem fognak repugnálni³³ az dézsmások akaratjának, azmelyből talám valami alkalmatlanság következhetnék, azkiben el is várom az Kegyelmed választát, hogy én sem egyben, sem másban ne okoztasam. Asszonyom³⁴ őkegyelme ajánlja Kegyelmednek szolgálatját, most tűrhetőképpen vagyon a gyermekekkel együtt őkegyelme, s a len mellett szorgalmatoskodik,³⁵ maradván én is Kegyelmednek alázatos szolgálója

Gyöngyösi István

Krasznahorka, 30. Augusti, 1674.

P. S. A pacsaikat talám megoltalmazhatom még az egyszer, noha azaránt sincs még bizonyos regulatióm,³⁶ de az többinek én itt nem használhatok, ha Kegyelmed az kassai Kamerárúl nem segíti őket, noha ezúttal ottan is nehéz leszen abban használni.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 93–94.

Autográf, a címzés hiányzik.

ŠTAL.

³³ ellenállni

³⁴ Kerekes Erzsébet

³⁵ A len betakarítása, nyűvése folyhatott ekkor.

³⁶ rendelkezésem

16.
Koháry Istvánnak
Krasznahorkaváralja, 1674. október 21.

Méltóságos Gróf, nekem érdemem felett való régi nagy jó uram!
Ajánlom alázatos szolgálatomat Nagyságodnak.

Csábrágból a mostani hónap 16. napján kelt Nagyságod méltóságos levele ezen órában jutván kezemhez, vettem azt alázatosan, és hogy azáltal is érdemetlen régi szolgájáról méltóztatik megemlékezni, azeránt mutatott gratiáját ha én meg nem szolgálhatom, kívánom, az Isten áldja meg azért Nagyságodat. Hogy Bécsben esztergomi érsek¹ uram önegysága gátolta meg az én intencióm² folyamatját: értettem azt magától cancellarius³ uramtól is, de minthogy annakutána azt adja megént önegysága értésemre, hogy azzal nem sokat gondol, csak a nemes Szepesi Kamara által recommendáltassék⁴ dolgom az Aulicának,⁵ és onnét ne praepediáltassék,⁶ instantiám expedíaltatja;⁷ azért én is oda recurrálván és obtineálván a recommendatiót,⁸ tegnap indítottam azzal bizonyos postámat Bécs felé.

Bánom s szégyenlem is, hogy a versekről tett régi ígéretemnek ily későre tehetek eleget, de esett az Nagyságod távul létele miatt is. E jövő héten Kassára s onnét annakutána die 9-na 9-bris⁹ kezdendő Iudex Curiae¹⁰ uram önegysága commissionalis terminusára¹¹ Eperjesre kelletvén mennem: ha Isten addig éltet és onnét megérkezhetem, az leszen első dolgom, miképpen tandem aliquando¹² megküldhessem azon verseket Nagyságodnak. Azonban penig talám Balogban vagy Jolsvára hozandja Isten Nagyságodat, és akkor magam is udvarolhatok Nagyságodnak.

¹ Szelepcsényi György

² szándékom

³ Pálffy Tamás

⁴ ajánltassék

⁵ Udvari Kamarának

⁶ akadályoztassék

⁷ kérvényem elintézteti

⁸ folyamodván és ajánlást nyervén

⁹ november 9-én

¹⁰ Forgách Ádám országbíró

¹¹ előírt határnapjára

¹² végre valahára

Ajánlom ezekkel tovább is szokott jó affectusában s gratiájában¹³ magamat, és maradok Nagyságodnak alázatos, köteles és mindenkor kész szolgája

Gyöngyösi István

Krasznahorka-Váralja, 21. Octobris 1674.

Illustrissimo Domino Domino Stephano Kohári de Csábrág, Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Consiliario, Camerario, Colonello, et Partum Regni Hungariae Transmontanarum praesidiorumque Cis-Danubianorum Vice-Generali-Capitaneo etc. Domino mihi gratiosissimo. Csábrág.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 312–314.

Eredeti levél, saját kezű. A Koháry család levéltárában Szentantalon.

¹³ érületében és kegyelmében

17.
Andrássy Miklósnak
Eperjes, 1675. június 10.

Mint Uramnak alázatosan szolgálók Kegyelmednek. Írtam tegnap is postai alkalmatossággal Kegyelmednek, ez alkalmatosságot sem akartam elmúlatnom, negyedik levelem már ez. Az Asszony¹ ökegyelme is három ízben írt, Kegyelmednek mindeddig is egy levelét sem látván, hova lett el, nem tudhatjuk, melyről sokképpen vélekedünk. Jóllehet tegnapi levelemben az itt való occurentiák-ról² bőven írtam, s most sem írhatok egyebet, mindazonáltal, nem tudván, veheti-e azon leveletem, akartam ezen írásom által azokat megent repraesentálnom³ Kegyelmednek. Itt nagy vala az sokadalmi gyűlés,⁴ melyhez hasonlót alig említnek valaha, eloszlott már. Sokfelől gyött az hír, hogy itt azokat, onnét amazokat verték fel. A nyavalyás rosnyaiak is valóban szerencsétlenül járnak, tegnapelőtt Liczerdnél reggel, fölöstököm⁵ tájban vertek fel három rakott szekereket, vallottak, amint mondják, tizenkétszáz⁶ tallér ára kárt. Azminemű posztót s más hogy mi egyet s mást én is vásároltam volt az Kegyelmed és Asszonyom ökegyelme parancsolatja szerint, azokat is azon szekerekre adtam volt, minthogy gócsi szekér volt az egyik; maradhatott-e meg azokban valami, vagy elvitték mindenestül, nem tudhatom, amint conjecturálhatom⁷ mindazonáltal azon szekerek felverése circumstantiáiból,⁸ talám megmaradhattak azok. Balogh Gáspár uram vásárolt volt legtöbbet, hihető, az kárvallásban legtöbb része jutott. Beszélik, hogy az ungvári szekereket is felverték volna ugyan tegnapelőtt. Annakelőtte pedig két nappal Sacát verték fel; azmit az szegény emberek házánál találhattak nekik valót, azt elvették. Az marha mindazonáltal megmaradott, az pásztor az erdőre vivén az barommal magát, hanem onnét Sensei Pál uramnak minden lovait elvitték és minden szarvasmarháját elhajtották, maga is elszorulván az kastélytúl, alig szaladhatott Kassára; mondják, hogy tegnap éj-

¹ Kerekes Erzsébet

² történetesekről

³ bemutatnom

⁴ vásár

⁵ reggeli (német *Frühstück*)

⁶ 1200

⁷ kikövetkeztethetem

⁸ körülményeiből

szakán Somoson is volt volna egynehány lovas az vendégfogadók körül. Én is már örömet hazamennék, ha elmehetnék békével, de tartok valami szerencsétlenségtől, akarmerre vegyem utamat. Minthogy azmely talpasok az rosnyaiakat felverték, azok is Szomolnoktól gyöttek által, ezek azok, akik Rosnyónál nemrégén vágták le az hadnagyokat, és azkik az Rátkay patert is megölték. Mindazonáltal valamint s valahogy continuálhatom⁹ utamat, azé[rt] holnap megindulok, talám békével hazavezérel az Isten. Pater Józsá uram Kegyelmednek ajánlja kötelességgel való szolgálatját, az ígirt egy hordó bor helyett két hordóval adott választva az borai közül, melyet az Asszony őkegyelme kulcsársága alá bízam,¹⁰ őkegyelmével is valóban nagy atyafiságot cselekedte mostan, kiért méltó dicséretre, oly szükségében adott minden reversalis¹¹ nélkül kétszáz forintot őkegyelmének, amelyben hic et nunc¹² nem találhatnánk más senkit, aki segíti vala őkegyelmét, maga zálogára is. Klobusseczki uram itten nem volt, az Kegyelmed levelét megküldöttem őkegyelmének. Itt mostan is continuálják¹³ azt az hírt, hogy az erdéli fejedelem¹⁴ minden bizonnyal most mindjárt Somlyóra győne ki az erdéli hadakkal, hihető onnét idébb is, melyről harmadik levelemben, azmint az akkori más occurrentiákról,¹⁵ bőven írtam Kegyelmednek, kikre mostan is referálván¹⁶ magamat, kérem alázatosan Kegyelmedet, admatúrálja¹⁷ hazagyövetelét, mert ha oda sokáig temporizál¹⁸ Kegyelmed, félő, alkalmatlanabbul ne legyen osztán hazagyövelete. Isten hozza azért jó egészségben mennél hamarább Kegyelmedet.

Kegyelmednek alázatos szolgája,

Gyöngyösi István

Eperjes, 10. Iunii, 1675.

⁹ folytathatom

¹⁰ a pincét őrző gondjaira bízam

¹¹ kötelezvény

¹² itt és most

¹³ folytatják

¹⁴ I. Apafi Mihály

¹⁵ történeésekről – Az Erdélybe húzódott bujdosók 1675 nyarán Torna megyéig jutottak fel; egyik csapatuk Szatmárt ostromolta, a másik Kállónál győzött a királyi seregeken.

¹⁶ hivatkozásként

¹⁷ siettesse

¹⁸ elidőzik

P. S. Kegyelmed számára lovat nem veheténk, találhattunk volna ugyan arra valót valamelyet, de áros¹⁹ lévén, akkor nem tehettem ennyi pénznek mindjárt szerit, azonban megvették mások; az kerítőt²⁰ sem adhattuk el úgy, azmint Kegyelmed limitálta²¹ volt az árát. Az krasznahorkaiak mint legyenek, írtak arrúl, nem kétlem, magok Kegyelmednek, én régen semmi híreket nem hallottam.

[Kívül:] Ha ezen levelem megadó kassai Görög Tamás odafel érvén Kegyelmedet, valamely maga dolga felől meg fogja találni, kérem, azmiben lehet, mutassa jóakarátját hozzá, ő is kívánván szolgálni Kegyelmednek.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 95–96.

Autográf.

ŠTAL.

¹⁹ itt: drága

²⁰ kerítő: ló elnevezése a fogatban végzett feladata szerint

²¹ korlátozta

18.
Andrássy Miklósnak
Krasznahorka vára, 1675. július 12.

Mint Uramnak alázatos szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek. Sarlós Boldogasszony napján¹ Oroszvárrúl költ Kegyelmed levelét ma vettem alázatosan. Már egynehány naptúl fogvást nem [küldöm] írásomat Kegyelmed után, annak tulajdonítsa, hogy Gullik Mátyás deák uram ökegyelme 1. praesentis² datált levelébül azt értvén, hogy még az elmúlt héten csötörtökön vagy pénteken bizonyosan hazafelé kellett volna Kegyelmednek indulni, gondoltam azt, hogy már nem éri odafel Kegyelmedet levelem, más- képpen, azmint annakelőtte, úgy azolta is nem mulattam volna el az gyakrább írást. Itt mi mostan is tűrhető egészségben vagyunk fejenként, melyet Kegyelmednek is kívánunk; okoz ugyan egy- nehányunknak néha némely melancholiákat³ a Kegyelmed távol- létele, de csak Isten hozza meg Kegyelmedet, azokat is elfelejtjük. Az bányákrúl most sem írhatok mást, hanem azmit ennekelötte. Csetnek és az kis hegy is eleget biztatnak, mutathatnak-e valaha valamit in effectu,⁴ Isten tudja. Az rézbánya dolgát elvégezték már az törökkel; az nagyveszveresi úrnak hat forintot adtak, az kisveszveresinek in specie⁵ négy tallért kellett ígérni, azmely üs- töt csináltattak volt számára, azt summájokban⁶ kívánja be azon kisveszveresiektúl, azmint inclinatiojokat,⁷ látom, be is akarják vinni. Az dézsma dolgát az paterrel bajosnak látom. Mert már ke- zénél lévén érsek⁸ uram őnagysága arendatoriája,⁹ ha az dézsmát kivesszük kezébül, az mindjárt vagy levele által, vagy személye szerént nagy lamentációval¹⁰ fog recurrálni¹¹ érsek uramhoz őnagy- ságához, minthogy más fizetése sincs azokbül az falukbül, hanem

¹ július 2., Visitatio Beatae Mariae Virginis

² folyó hó 1. napján

³ búskomorságokat

⁴ ténylegesen – A Csetnek közelében levő hegyek vasércben voltak gazdagok.

⁵ ténylegesen

⁶ napszámukban (?)

⁷ hajlandóságukat

⁸ Szelepcsényi György

⁹ bérleti szerződése

¹⁰ panaszolkodással

¹¹ folyamodni

praecise¹² csak azon dézsmáért szolgál nekik, s azt odafel sokképpen fogják interpretálni,¹³ kiváltképpen az mostani üdőben. Ha pedig simpliciter¹⁴ kezénél hagyjuk, az ususból¹⁵ jövődőben pactatus¹⁶ dézsmát praetendálhatnak¹⁷ az plébánosok azon falukban, Kegyelmednek s gyermekinek nem kis praejudiciumára.¹⁸ Az ispánnyal parancsolja ugyan Kegyelmed ezen dolgot conferálnom,¹⁹ de ő annyit ért ehhez, mint bagoly az Ave Máriához, én mindazonáltal azt cselekeszem, azmi tanácsosabb lészen ezen dologban, ha az két gonosz között oly mediumot²⁰ találhatok, az-mellyel sem egy, sem más jövődőbeli alkalmatlanságra ok ne adassék, azonban talám Isten Kegyelmedet is hazahozza. Szeleczki ez ideig is Monok táján vagyon valahol, mikor gyöhet ide, Isten tudja, elgyött volna, úgy tudom, eddig, ha bátorságos útja lehetett volna. Dóczinak én mind szóval, Somoson létemben, mind annakutána írásim által eléggé eleiben adtam nemcsak egy ízben, hanem sokszor, hogy nem oly remisse,²¹ mint ennekelőtte, hanem hivatalosabban viselje magát tisztiben, és mit mint s hogy observáljon²² dolgaiban, talám jobban is fog ennekutána vigyázni magára, ha kárt s kisebbséget nem akar vallani. A puskásokat hogy conventiós²³ rendben vehetném, volt eddig is arra gondom, de csak hozzászokván az rendetlenséghez, nehéznek látszik az némelyeknek, mindazonáltal azon leszek, hogy az Kegyelmed parancsolatját abban is effectuálhassam,²⁴ azminthogy eddig is úgy kellett volna annak lenni. Írtam volt Kegyelmednek, hogy az almásiak az háskutiakkal egyenlő usuálását²⁵ kívánták volna ideig az controversiában²⁶ lévő határnak, de abban semmi sem volt, noha énhozzám olyan hírrel gyöttek volt akkor az háskutiak. Sőt,

¹² pontosan

¹³ magyarázni

¹⁴ egyszerűen

¹⁵ efféle gyakorlatból

¹⁶ szerződés szerinti

¹⁷ igényelhetnek

¹⁸ kárára

¹⁹ megtárgyalnom

²⁰ eszközt

²¹ elutasítóan

²² vegyen figyelembe

²³ egyezség szerinti

²⁴ véghez vihessem

²⁵ használatát

²⁶ vita alatt

gróf Esterházi Pál uram önnagysága részéről annyira fogja Terbocz István az dolgot, azmennyre még eddig senki sem; nagy fennyen fenegetőzik, melyhez képest az háskutiak igen el is kezdték magokat fogni azon határtúl, az almásiak pedig, úgy kezdem hallani, minden marhájokat ottan jártatják, fegyverrel örözvén azokat. Úgy látom, Uram, ebből semmi jó nem kezd következni, ha törvényes úton mennél hamarabb el nem igazíttatik. Azok az Micatius püspök határjárt leveléhez bíznak, azmelynek ugyanakkor mindjárt az itt való akkori possessorok²⁷ contradictáltak,²⁸ s azolta szabad ususában soha nem is voltak az almásiak (azmint énnekem referálják) azon controversiában lévő földnek. Az leveleket én az Kegyelmed parancsolatja szerint örömost meghántam²⁹ és jobb rendben hoztam volna, annak alkalmatosságával talám öszveszedhettem volna azon határt illető és annak dolgához való leveleket is, de bizonyos okokra nézve az Kegyelmed absentiájában³⁰ nem akartam ahhoz kezdeni. Isten meghozván Kegyelmedet, vehetni annyira való üdőt, hogy azokat meghánhatjuk, azmint azmennyre lehetséges lészen, nem is kellene azon határ dolgát sokára halasztani, nagyobb gonosznak eltávoztatásáért. Nem tudom, merre fogja Kegyelmed venni hazagyövő útját. Ha az Asszonnyal³¹ önnagyságával együtt gyön, úgy hazakésérheti ugyan önnagyságát eperjesi házához, de ha csak magányosan gyön Kegyelmed, talám tanácsosabb volna egyenesen erre győni, azkit, nem kétlem, úgy is fog Kegyelmed cselekedni, én, ha tudnám, merre gyön, örömost eleiben mennék Kegyelmednek. Itten szüneti mégsincs az sok esőszakadásnak, mely miatt minden mezei dolgok igen elmaradnak, s kár is elég vagyon az mezőkben. Semmi más occurentiák³² most nem hallatnak, hanem amint Vekei uram üzente, az az kurucok között az híre, hogy Kegyelmed valami horvát s német hadakért ment volna oda fel, s azokat akarná aláhozni. Varanónak felferését, nem kétlem, értette eddig, ha az vizek leszállanak, többet is hallunk affélét. Ha az Kegyelmed gratiája³³ járulna hozzá, örömost magamévá tenném azt az egynehány szegény embert, azmelyet László uramtúl

²⁷ birtokosok

²⁸ ellene mondtak

²⁹ átnéztem, átválogattam

³⁰ távollétében

³¹ Andrássy Miklós anyjával?

³² történések

³³ kegyelme

Nagymihályi Christoph uram elnyere, melyről ennekelőtte is írtam már Kegyelmednek, bízom is, hogy azaránt sem fogyatkozom meg az Kegyelmed gratiájában, melyért maradok én is

Alázatos s hálaadó szolgálja Kegyelmednek
Gyöngyösi István

Krasznahorka, 12. Iulii, 1675.

P. S. Asszonyom³⁴ ökegyelme Kegyelmednek ajánlja szolgáltatját, most ökegyelme is az gyermekekkel együtt túrhető egész-ségben vagyon.

Közölve: BADICS, ItK, 1913, 96–98.

Autográf.

ŠTAL.

³⁴ Kerekes Erzsébet

19.
Andrássy Miklósnak
Krasznahorka vára, 1679. június 28.

Kegyelmednek, uramnak alázatosan szolgálók.

Az annectált¹ leveleket most hozá Kassáról Petrenkó kezemhez, kikben minthogy oly dolgok vannak, azkiknek késedelme kárt hozhat magával, azért nem akarván azokat itt tartóztatni, ím, megküldöm Kegyelmednek, hogy tempestive² tudhasson azokból következhető alkalmatlanságok avertálásának invigilálni,³ accomodálván⁴ abban magát Kegyelmed Lucsenszki Boldizsár uram levele tenorához⁵ is, aki, úgy látom, azon dologban jót kíván Kegyelmednek.

Az németeknek innét továbbmenetelek után a kurucság megént meg kezd itten szaporodni. Ez elmúlt étszakán Váralján is hált egynehány lovas Úri Istvánnal; ugyan az őhöz tartozók közül voltak tegnap Háskúton, Hosszúréten és Jólészen is. Az Tót-völgyön pedig mostan is majd minden falu rakva vélek, amint Musztafa János tegnap is beszéllette itt létében, és már ma is írja, vannak odafel öt- vagy hatszázan, lovas és gyalog. Nevezet szerént pedig Bakost, Újvárit, Borost, Kassait és Ráczt Ádámot mondja ottan lenni, azkik, azmint itt híre vagyon, Likova várát és más helyeket is vervén fel Liptóban és Árvában, sok praedát⁶ mondnak hogy nálok vagyon. Sőt azt üzente most újonnan Musztafa János, hogy Árva várát is felverték volna, kit ennekutána jobban meghallunk. Ezek megént csak itt Rozsnyó, Csetnek és Jolsva táján fognak tekeregni és az ott való szegénységet fogyatni, azminthogy mindenebül ki is fogynak már nemsokára.

Soltész Tamás által az másféle dolgokról üzentem szóval bőven Kegyelmednek, kikben mostan is őreá referálván magamot, maradok in reliquo

Alázatos szolgája Kegyelmednek
Gyön[gyösi] Ist[ván]

Krasznahorka, 28. Iunii, 1679.

¹ mellékelt

² időben

³ elhárítására ügyelni

⁴ alkalmazván

⁵ tartalmához

⁶ zsákmányt

P. S. Az kamara praetensiója⁷ végett Dóczi Mihályt hívtam vala fel, s proponálván⁸ azt neki, úgy declarálja⁹ annak dolgát, hogy a Thököli-résről való¹⁰ somosi korcsomát és vámot (azkiken akkor a fiscus keze volt) anno 1673. karácson tájban árendálta¹¹ volt meg Kegyelmed, esztendőnként kétszáz forintot compromittálván¹² annak hasznáért, azmint az a contractusból¹³ is kitetszik; de ugyanazon esztendőben Szent Iván-nap¹⁴ tájban remittálván¹⁵ magát a kamara, Thököli uramnak azon somosi jószágát, a megárendált korcsomát és vámot Kegyelmed sem bírhatta tovább annál, hanem azokat is mindjárt akkor remittálni kellett. Az fél esztendőre cedáló¹⁶ árendapénzt pedig, úgymint száz forintot, maga bevitte Dóczi Kassára, és ott Potranyai uramnak tette le azt, melyről quietantiát is extrahált,¹⁷ de azt hova tette el, arra bizonyosan nem reflectálhatja¹⁸ magát, hanem vélekedik úgy, hogy talám somosi gondviselését illető írási között volna (ha Harsági kezében nem adta volt), kiket holnap percurráltatván¹⁹ véle, ha ottan fog találatni, tudósítom mennél előbb arról is Kegyelmedet. Az lemesi és gatali pusztáról való leveleket, az Szenthe Bálint reversálisát is feltaláltam, megvagyon Marczi András reversálisa is, kikről tovább mit parancsol Kegyelmed, elvárom.

Ezen írásom közben érkezik a pácsai ember a véle lévő levelekkel, mely által is mit parancsoljon, értem, s azon leszek, hogy annak is satisfaciálhassak.²⁰ Az jövő pénteken, úgymint holnapután leszen itt a raboknak terminusa, amint azt más levelemben megírtam Kegyelmednek, s akkor a vármegye tiszteinek és Kállai Pál uramnak is jelen kelletvén lenni: conferálok²¹ mind őkegyelmével, mind másokkal, azkikkel szükséges leszen, Máriási

⁷ követelése

⁸ javasolván

⁹ nyilvánítsa ki

¹⁰ a Thököly család birtokában lévő

¹¹ bérelte

¹² leróván

¹³ szerződésből

¹⁴ június 24.

¹⁵ visszavonva

¹⁶ járó

¹⁷ nyugtát is kiállíttatott

¹⁸ támaszthatja

¹⁹ elvégeztetvén

²⁰ eleget tehessenek

²¹ tárgyalok

Lászlóné asszonyom dolga felől, és a Kegyelmed parancsolatjához conformálván²² magamat, azután abban is megcselekeszem, amit meg kell cselekednem. A szekeret is megindítom, amikorra parancsolja Kegyelmed, arrúl mindazonáltal elvárván Soltész Tamás által leendő újabb dispositióját²³ is Kegyelmednek.

Itten a várban is egynehány betegeskedő vagyon. Péter úrfi is tegnaptúl fogvást inkább mind hever, Asszonyom²⁴ őkegyelme is rosszul mondja magát lenni. Máriási Lászlóné asszonyom pedig és Klára sógorasszony ugyan egészségtelenek. Anicska, Nagy Kati és Örzsik is, az dajka, mind nyögdőgéltek e napokban; a somosi Péter is rosszul vagyon, már hét nap asztalnál sem volt. Az Asszonynak²⁵ őkegyelmének ajánlom szolgálatomot; ha oly infectio²⁶ vagyon Eperjesen, amint itten hirdetik, nem leszen tanácsos őkegyelmének is ottan maradni, másüvé pedig, nem tudom, hova recipiálhatja²⁷ most őkegyelme magát, hanemha²⁸ idegyün a Kegyelmed engedelmebül; ezt is hozná az igaz jóakarattal magával, amelynek a szükség a próbája, hogy ne engedné ottan periclitáltatni²⁹ Kegyelmed őkegyelmét is, hanem ha maga elgyön az infectio előtt, elhozná őkegyelmét is. Itt a felső várban lehetne őkegyelmének is helye, ahol, feleségemmel és egész cselédemmel együtt, valamiben tudnék, én is örömet szolgálnék őkegyelmének, nem gondolván azzal, hogy eleget káromkodnának ellenünk a középső várbeliek.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 314–317.

Autográf.

ŠTAL.

²² alakítván

²³ rendelkezését

²⁴ Kerekes Erzsébet

²⁵ Andrássy Miklós anyjának, Monoki Annának?

²⁶ fertőzés

²⁷ veheti

²⁸ hacsak nem

²⁹ veszélyeztetni

Kegyelmednek, uramnak alázatosan szolgállok.

Noha nem kétlem, megírják a várbúl is Kegyelmednek, akar-tam mindazonáltal én is értésére adnom, hogy az elmúlt kedden (amint akkor is írtam vala arról) Semsei Pál, Zákány István és Jánoki Farkas circiter¹ 15 lóval itt a falu végén szállván meg, már estvefelé, másnap innét Rozsnyóra mentek vala be, ahova annakutána Farkas János és Fazekas András is beérkezvén, azolta mind ott mulatoznak, s jóllehet azalatt Szomolnoktúl is gyött két kompánia² által, és azok is egy éjjel Rozsnyón háltak, Pelsőc fe-lől is pedig gyött-ment oda a német: mindazonáltal semminemű alkalmatlanság nem emergált³ közöttök; sőt a más étszakán a tá-borrúl Kassára menő valamely officér⁴ is hálván ottan, minthogy kevés comitivával⁵ volt, amellé Semsei uram, pro maiori securi-tate,⁶ tegnap reggel egynehány lovas kurucot is adott Kassáig, s azok után maga is, Zákány István és Jánoki Farkas uraimékkal kiindulván a várasbúl ide Krasznahorka felé; azonban Leszli Sán-dor uram circiter ezer horvátal és némettel Pelsőcztől azon éjjel felgyövéen, amikor Semsei uram a városbúl kiindult a véle lévő-kel, akkor már a váraljai kapu felé is feles⁷ horvátság érkezett volt fel a városon kívül, azkik előtt mindazonáltal elmehettek volna szaladva Semsei uraimék, de bízván az armistitiumhoz,⁸ megvárták őket, a fegyverhez hozzá sem nyúlván. Amazok pe-dig az armistitium mellett mind megragadozták és mindenekbúl megfosztották, s ezután egy ingben-gatyában, hajadonfővel és mezítláb úgy vitték be, lovok mellett gyalog őket a városban. Nagyobb része a németségnek a bányász utcán menvén be, azok előtt Farkas János és Fazekas András a gyalogsággal a csucsoni utcán nyomódott fel az erdő felé, ahol is, a városon kívül, jóllehet azoknak is elállották volt az útjokot, azon mindazonáltal alkalmá-

¹ körülbelül

² csapat, század

³ merült fel

⁴ tiszt

⁵ kísérettel

⁶ nagyobb biztonság okáért

⁷ nagyszámú

⁸ fegyverszünethez

sént általmentek, nem több, hanem circiter tizenötig való esvén el mindenestül közülök. Német három esett sebben, az kettei még él, az egyik (ez Leszlí uram inasa volt) megholt mindjárt. Azon felveretett talpasok⁹ az estve három seregben vervén magokat, az kis hegy felől, a sánc mellől Dernő felé menének által, és hihető, ottan vagy pedig Kovácsiban háltak ez elmúlt éjjel. Az német-ség ma reggel Csetnek felé méne Rozsnyóról, elvivén a rabokat is magokkal. Onnét némely része a rabokkal a generális után, némely része pedig az commissariussal a bányavárosok felé fog, azmint mondják, menni. Az említett kurucok felverésének pedig ilyen okát adják, hogy a generális megüzente nekik: menjenek el innét, mert nem szenvedt itten őket, ezt tartván Thököli uram parancsolatja is, hogy általmenjenek utána a Tiszán. Azmely izenetire az generálisnak igen böcstelenül üzent az értetlen talpasság Rozsnyóról, arra nézve küldött aztán reájok Ónagysága, és úgy verette fel őket, nem oly értelemmel mindazonáltal, hogy azzal az armistitiumot fel akarná bontani. De akármint és hogy lett légyen ez, ebből mindazonáltal az fog már következni, hogy ha alkalmatosságát találják, megadják ezért a kurucok is a kölcsönt, és az ilyen többről többre menvén, felbomlik az armistitium is, azminthogy ennekelőtte bizonyos üdővel felverték a fülekiek is Ragályi Jánost Rima-Szombatban, s bevitték nyolcadmagával Fülekre, a többi ellábolt; ugyan nagyobb részről csak gyalog, mert többet nyertek tőlök hatvan lónál, s azokat az több nyereséggel együtt az elmúlt hétfőn s kedden mind elkótyavetyélték, magokat pedig mind a temlecre¹⁰ hánták. Azmelyeket Kegyelmed így értvén, kérem alázatosan, vigyázzon magára, és amint eddig az armistitiumra nézve együtt is s másutt is ne sétáljon, sőt Somoson se szerencséltesse magát, hanem bent légyen a városban. Amint-hogy ezen dolgokat nem is annyira másra, mint arra nézve adom én is Kegyelmednek értésére, hogy ezekhez képest ennekutána Kegyelmed is circumspectusabb¹¹ lehessen maga dolgaiban. Józsa Miklós és Zári András uram ez elmúlt éjszaka, már 12 óra tájban érkezének ide pusztá házamhoz oly szándékkal, hogy innét Csetnek felé mennének; de a praenominált¹² dolgon őkegyelmek is igen

⁹ gyalogos katonák

¹⁰ fogdába, börtönbe

¹¹ körültekintőbb

¹² előbb nevezett

conturbálódván,¹³ nem ígírnék arra tovább securitást¹⁴ magoknak, hogy már azon szándékokat continuálhassák;¹⁵ sőt mint lehessen csak innét is hazamenetelek, azon is nem kevésé búsulnak. Józsa Miklós uram pedig egyrésről a 300 arany felvételeért gyött volna erre, elhozván az Kegyelmed obligatoriáját¹⁶ is magával, s bánja, hogy azaránt is az Kegyelmed itt nem létében csak hiában esett fáradsága. Ajánlják mindketten Kegyelmednek kötelességgel való szolgálatjokat, s maradok ezek után én is alázatos szolgája
Gyön[gyösi] Ist[ván]

Krasznahorka-Váralja, 18. Maii, 1680.

P. S. Kohári uramnak szóló Kegyelmed levelét mihelt vettem, mindjárt elküldöttem volt Fülekre, de őnagysága ottan nem lévén, arra választ nem hoztak őnagyságátúl, hanem Dúl Mihály uram mit rescribál¹⁷ azon Kegyelmed levelére, az annectált párbúl¹⁸ megértheti Kegyelmed; az őkegyelme levelét pedig in specie¹⁹ Kállai uram kezéhez kellett küldenem, maga kívánván azt Kállai uram.

Azmint Józsa és Zári uram beszélík, azmely németek mellé, azkikrúl feljebb emlékezém, Semsei uram késérő kurucokat adott volt, azokat megárestálták²⁰ a kurucok Sepsiben tegnap, meghallván, hogy az talpasokat felverték, és Semsei uramot a többivel együtt megfogdosták Rozsnyón; kirúl ezen árestált németek üzentek is Józsa uram által Leszlí Sándor uramnak; megválík, mi lészen belőle. Ha Semsei uramot és a többit elbocsátják, talám még tovább is leszen valami az armistitiumbúl, noha a tornai dologért nagy neheztelés vagyon Semsei uramra, azkinek szerencsétlensége méltó szánakodásra.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 317–321.

Autográf.

ŠTAL.

¹³ megzavarodván

¹⁴ biztonságot

¹⁵ folytathassák

¹⁶ kötelezvényét

¹⁷ válaszol

¹⁸ csatolt másolatból

¹⁹ egyenesen

²⁰ fogságba ejtették

21.
Andrássy Miklósnak
Krasznahorka vára, 1680. augusztus 24.

Kegyelmednek, uramnak alázatosan szolgálók.

Itt most sem szűnik a kurucok fel s alá való járása, csak már ma is két rendbeli lovas és gyalog ment által ezen, Rozsnyó felé, onnét pedig már egynehány naptól fogvást egyik felekezet a másikát váltja ki, aszerént a Tót-völgy, és itten is a szomszéd faluk és hegyek szüntelenül rakva vélek. Tegnap mindazonáltal általvonódtam vala Szomolnokra, és ottan az ezer forintot letetvém Juliani uramnak, kirúl ím, írt is őkegyelme a feleségének; melyet praesentibus includálva¹ megküldvén, ha assignálja² Kegyelmed, amellettt feladandják ezen pénzt ottan Kegyelmednek; ki hogy ennyire haladott, nem másnak, hanem az interveniáló³ sokféle akadályoknak kell tulajdonítani. Mostan is elég félelmesen mehettem az hegyen által, minthogy mindenfelől szaporán hozták a kuruc híreket, aminthogy mind Remete, mind Svedlér rakva volt akkor is vélek, aszerént Rozsnyó és Dernő völgye is. Thököli uramnak Késmárkot feladván, azután Lőcse alá csapott, és ott a hostátot⁴ s az majorokat mindenestül felégetvén, onnét Meczenzéffre és tegnap reggel Meczenzéffről Sepsi felé ment által; onnét merre fordul, még nem hallatik. Itt azonban mireánk nagy fenyegetésekkel szaporán üzengetnek. Ma reggel is Fazekas András a seregét a falu végénél Rozsnyó felé bocsátván által, maga ötöd- vagy hatodmagával begyövé a faluban, eleget esküvék, hogy felégetteti a falut, ha a szabadlegényeket tovább itten engedik lézengeni, azkik együtt is, s másütt is lesekedvén, csak az elmúlt napokban is két ízben egynehány lovat nyertek tőlök, és magokban is megöltek egyet vagy kettőt, akirúl úgy hallatik, hogy magának Thököli uramnak is panaszt tettek a hadnagyok, és arrúl tegnapelőtt Szomolai János és ma Úri István is üzentek fel hasonló fenyegetésekkel ide a várban, noha már alkalmas ideje, hogy azon szabadlegények, akik mindenestül is hatan vagy heten vannak, itten nincsenek. Nem is látom a Kegyelmetek részéről semmi hasznát itten tekergéseknek,

¹ jelen sorokhoz mellékelve

² utalványozza

³ közbenjáró

⁴ külvárost – Thököly 1680. augusztus 15-én foglalta el Késmárkot, 22-én Lőcse ostromát eredménytelenül hagyta abba.

alkalmatlansága pedig nagy vagyon miatta mind az itt való, mind a tót-völgyi szegénységnek. Megvallom, én sem voltam még eddig oly bokros⁵ a faluban, mint mostan: mert ennekelőtte nemcsak Jutka⁶ gyermekivel, de magam is oda alá mertem maradni, most pedig mindenestül a várban kellett felszorulnunk, aki nem kevés alkalmatlanságunkra vagyon nekünk is. Vesselényi Pál uram feljebb nem gyött Miskolcnál,⁷ s itt az a híre, hogy az Őfelsége⁸ hadai Breznó táján voltak, noha amint Muránybúl gyött emberek beszélik, az is bizonytalan. Az Asszony⁹ ez elmúlt éjjel egy fiat hozza,¹⁰ de halva, amint azok mondják, akik látták, régen megholt, mert már mind elsenyvedett a gyermek, maga az olyan állapothoz tűrhetőképpen vagyon őkegyelme, ha ezután alkalmatlanabbul nem lesz. Csudálkozással olvastam az őkegyelme ide küldött írását. Nem tudom, micsoda gondolatlaltal írhatja azt is, amit abban feltészen, mert az én kezemhez egy pénzt sem hoztak egyebet a bírák és a tisztek, hanem amit a Kegyelmed mostani szüksége segedelmére a szegénység és más, emberséges emberek magok jóakarátja szerint adtanak, és ezt a harmadfél száz forintot, amelyeket Barna uramtól és Musztafa Jánostól felvettem, amint ezt ugyanakkor mindjárt megírtam volt Kegyelmednek. Hogy pedig ezt annyival inkább elhihesse Kegyelmed, ha Isten meghozza Kegyelmedet, magokkal recognoscáltatom¹¹ azt eszerént a tisztekkel és a bírákkal Kegyelmed előtt.

Csudálatos az Isten a maga ítéletiben: az ő szent Felsége titkában vagyon, miért látogatta őkegyelmét a mostani szerencsétlenséggel is. Vajon nem okozhatta-e ezt az őkegyelme átkozódó sok esküvése? Most elég fogadásokat teszen, amint hallom, de nem tudom, meddig fogja azokat megállani? Dämon languagebat monachos, tunc esse valebat, Ac dum convaluit, mansit ut ante

⁵ értsd: háza népével együtt lakó

⁶ Görgei Judit, Gyöngyösi István felesége

⁷ Wesselényi Pál az Erdélybe bujdosottak csapatával Thököly támogatására vonult fel.

⁸ I. Lipót

⁹ A személyt nem tudtuk azonosítani.

¹⁰ fiút szült

¹¹ elismertetem

fuit.¹² Azonban amely dolgok felől Kegyelmed utóbbi levelében parancsol: azon lések, hogy azokra is gondot viseljek, akiről más alkalmatossággal bővebben írok. Amely kopókat ideküldött Kegyelmed, azok itt a várban vannak. Az Asszonynak¹³ őkegyelmének ajánlom szolgálatomot, maradván Kegyelmednek is ezekkel alázatos szolgája

G[yöngyösi] Ist[ván]

Krasznahorka, 24. Augusti, 1680.

Tekéntetes és nagyságos Szentkirályi Andrási Miklós uramnak, nemes Gömör vármegye főispánjának, etc. Nékem uramnak adassék. Eperjesen.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 321–324.

Autográf.

ŠTAL.

¹² A latin idézet erre a leoninusokban írt középkori dalra megy vissza: „Furax languebat, monachus tunc esse volebat; / Ast ubi convaluit, mansit ut ante fuit.” (Amikor az ördög betegeskedett, szerzetes akart volna lenni, de amikor jobban lett, maradt, ami volt előbb.)

¹³ Andrásy Miklós anyjának, Monoki Annának?

22.
Andrássy Miklósnak
Sopron, 1681. szeptember 1.

Nagyságodnak mint uramnak alázatosan szolgálók.

Elmenetelétül fogvást egynehány ízben írtam már Nagyságodnak; minthogy egyre sincsen válaszom, nem tudom, vehette-e leveleimet? Ez alkalmatossággal sem múlathattam el az írást, adván értésére Nagyságodnak, hogy itt a dolgok mégsem mentek tovább a gravamenek¹ olvasásánál. Az mindazonáltal máris végbenment volna mind az ország, mind az urak előtt, ha, a religio dolgában² megakadván, némely napokon a sessiók³ nem suspendáltattak⁴ volna; melyben mégsem lévén valóságos válaszok az evangélikus atyafiaknak, noha most már a sessiók continuáltatnak,⁵ mindazonáltal aligha még, amint újonnan is, meg nem fognak a dolgok akadni. Vagyon már hét hete, hogy Őfelsége⁶ begyött ide Újhelybűl; amint mondják, el fog megéint nemsokára menni, csak bizonyos commissariusokra⁷ bízván itten a dolgokat, akikről örömetst többet írnék, de nem tudom, juthat-e Nagyságodnak kezéhez ezen levellem is.

Az szendrei dolog felől írtam más leveleimben elégségesen, arról többet most sem tudok írni, hanem azt subjungálom,⁸ hogy generál Caprara urammal kellene abban Nagyságodnak magát recommendáltatni.⁹ Innét ennekelőtte egynehány nappal gróf Straszoldo uram is elmene; amint mondják, az Felföldre fog menni, ki ha ugyan úgy lenne, Őnagyságát¹⁰ sem ártana arrúl újonnan is requirálni¹¹ Nagyságodnak. Azt mondotta jöllehet énnékem Zichi István uram: oly resolútióval¹² vagyon az Udvar, hogy amíg a

¹ sérelmek, panaszok – Gyöngyösi Gömör vármegye követeként a soproni országgyűlésről írta levelét. Ez idő tájt és itt keletkezett *Kesergő Nympha* című, a nádorrá választott Esterházy Pált köszöntő műve is.

² A protestánsok a királynak a vallásüldözésről feliratot adtak át, mellyel elérték a vallásszabadság kinyilvánítását, a száműzött prédikátorok és tanítók hazatérését.

³ ülések

⁴ felfüggesztettek

⁵ folytatódnak

⁶ I. Lipót

⁷ biztosokra

⁸ fűzöm hozzá

⁹ ajánltatni

¹⁰ Caprarát

¹¹ kérni

¹² határozattal

magyarországi dolgok meg nem csendesednek, addig azt Őfelsége senkinek nem conferálja;¹³ mindazonáltal jó recommendatio¹⁴ által talám annakelőtte is lehetne azt obtineálni.¹⁵

Itten az oda való dolgokról sokféle hírek vannak, azok pedig mind rosszak; kikben ha bizonyosabbat írna Nagyságod, meg-szolgálnám Nagyságodnak. Ajánlom azonban magammal együtt ott való dolgocskáimat az Nagyságod jóakarátjában, és maradok ezekkel Nagyságodnak alázatos szolgálja

Sopronii, 1. Septembris, 1681.

G[yöngyösi] Ist[ván]

Bertóti Ferenc uram által is írtam nemrégén Nagyságodnak. Amint hallom, Kapi Gábor uram is nemsokára meg fog indulni; nem múlatom el, hogy annak alkalmatosságával is ne írjak mind Nagyságodnak, mind az Asszonynak¹⁶ Eperjesre, akinek is már régen nem vehettem levelét, noha én sok ízben írtam őkegyelmének. Sógor Szögyéni Ferenc uramnak s a több atyafiaknak is őkegyelmeknek ajánlom szolgálatomat.

Asszonyom¹⁷ őnagysága frissen vagyon, amint tegnap vett leveléből értem, hanem panaszkodik ezen, hogy Nagyságodnak semmi levelét nem veheti. A dolgok késedelmes folyása miatt nem tudom, mikor szabadulhatunk fel mi innét. Az oláh-pataki, betléri és hás-kúti szentegyházak miképpen redeáltak volt¹⁸ katolikusz kézre, szükségképpen kellene tudnom; kérem is alázatosan Nagyságodat, ne nehezteljen mennél hamarább arról tudósítani.

Spectablili ac Magnifico Domino Nicolao András de Szentkirály, Libero Baroni in Krasznahorka, equiti aurato, Comitatusque Gömöriensis comiti supremo etc. Domino Domino colendissimo. Krasznahorka.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 324–326.

Saját kezű levél, vörös pecsétviaszba nyomott gyűrűpecséttel. Eredetije: Szlavniczai Sándor család okmánygyűjteménye.

¹³ adományozza

¹⁴ ajánlás

¹⁵ elnyerni

¹⁶ Andrássy Miklós anyjának, Monoki Annának?

¹⁷ Andrássy Miklós felesége, Kerekes Erzsébet

¹⁸ jutottak volt vissza

23.

Gömör vármegye nevében Thököly Imrének Rozsnyóbánya, 1682. január 7.

Celsissime Princeps, Domine Domine Gratosissime! Humilium obsequiorum nostrorum demissam oblationem.¹ Nagyságod méltóságos parancsolatjának alázatosan engedelmeskedvén, bocsátottuk magunk közül Nagyságodtól kegyelmesen praefigaltatott² mostani gyűlésnek terminusára becsületes atyánkfiait: nemzeti Szakmáry Király János és Gyöngyösi István uramékat. Kérvén alázatossággal Nagyságodat, őkegyelmeket mi képünkbeli embereinknek s követeinknek ismerve, mind magános s mind közönséges instantiáinkban³ az őkegyelmek mi szónkkal mondandó szavoknak méltóztasson illendő hitelt adni, s mindazokra kegyelmességgel való resolútiójával őkegyelmeket visszabocsátani méltóztassék. Azt mi urunknak, Nagyságodnak mindenkori kötelességgel alázatosan megszolgálván. De reliquo Eandem diu feliciter valere desiderantes.

Datum ex sede nostra electoria in Oppido Rosnobánya celebrata, Die 7. Mensis Ianuarii, Anno Domini, 1682.

Eiusdem Celsitudinis Vestrae Principalis addicti et humillimi servitores:

Universitas Magnatum et Nobilium Comitatus Gömöriensis.⁴
P. H. [Gömör vármegye pecsétje]

Celsissimo Principi ac Domino Domino Emerici Tökölyi de Késmárk Partium Regni Hungariae Domino etc. etc. Domino nobis Gratosissimo.

Közölve: THALY, Századok, 1872, 199–200.

A megye pecsétje alatti levél Thaly Kálmán szerint Gyöngyösi kézírásával készült.

¹ Magasságos Fejedelem, legkegyelmesebb urunk! Alázatos és engedelmes szolgálatainkat ajánljuk.

² előre kijelölt

³ kérvényeinkben

⁴ Kelt Rozsnyóbánya városában tartott választó ülésünkön, az Úr 1682. évében, január havának 7. napján. Ugyanazon fejedelmi magasságtok odaadó és alázatos szolgálói, Gömör vármegye nemeseinek és mágnásainak közösége.

24.
Karl Strassoldónak
Pelsőc, 1682. február 3.

A latin nyelvű levél Gömör vármegye gyűlésén kelt, s a felső-magyarországi vezénylő tábornokhoz, Karl Strassoldóhoz szól: a tábornok Eperjesen január 27-én datált levelére válaszol, amelyben a Metternich-ezred három százada számára megrendelt élelmiszer-szállítást követeli. Megyei megbízottak küldését ígéri.

Ex publica Congregatione nostra in Oppido Pelsücz celebrata,
die 3. Februarii, Anno 1682.

Közölve:¹ THALY, Századok, 1872, 201.

Saját kezű levél. Eredetije a Királyi Kamara levéltárában, rendezetlen rész, Thököly és Strassoldo levelezései.

¹ Thaly az itt következő, 24–30. számú levelek szövegét nem közli, csak tartalmukra utal.

25.
Karl Strassoldónak
Pelsőc, 1682. március 17.

A latin nyelvű levél a hátralékos élelmiszerről, az ingyenmunkáról, a Szendrőbe szállítandó zab és széna átadásának lehetőségéről, valamint egy ónodi katona holmijainak visszaadásáról szól, az utolsó előtti bekezdésben pedig ezt írja: Quod casum attinet, quo Illustrissimus Dominus Comes Tökölyi cum adhaerentibus suis violenter hunc Comitatum nostrum ingredi nitetur.¹ Excellenciád tudja, hogy ellentállnunk lehetetlen. A szegény nép pedig a mostani sok teherviselése és nyomorgatásai miatt már annyira jutott, hogy ama magyar hadak jöttének hírére bizonyára az erdőkre fog futamodni, amint már meg is kezdé házai pusztán hagyását etc.

Ex Generali Congregatione nostra, die 17. Mensis Martii in Oppido Pelsűcz celebrata, Anno 1682.²

Közölve: THALY, Századok, 1872, 201.

Saját kezű levél. Eredetije a Királyi Kamara levéltárában, rendezetlen rész, Thököly és Strassoldo levelezései.

¹ Ami pedig az ügyet illeti, hogy méltóságos Thököly gróf úr embereivel erőszakkal vármegyénkre törni igyekszik.

² Pelsőc városában 1682. március 17-én tartott közgyűlésünkről.

26.
Hoffman György Jánosnak
Pelsőc, 1682. március 17.

Az előzővel egy napon kelt latin nyelvű levél Hoffman György János Caprara-ezredbeli századoshoz, Strassoldo segédtsíztjéhez íródott Eperjesre vagy Lőcsére, ugyanazon tárgyban, de különösen a Szepsiben telelő kétszázadnyi Metternich-gyalogság élelmezésének ügyében.

Közölve: THALY, Századok, 1872, 201.

Saját kezű levél. Eredetije a Királyi Kamara levéltárában, rendezetlen rész, Thököly és Strassoldo levelezései.

27.

**Karl Strassoldónak
Rozsnyó, 1682. május 14.**

A terjedelmes latin nyelvű levél Rozsnyó város nevében készült: mentegetőzik és könyörög a kuruccá lett Ragályi János ügyében, akiért a város valószínűleg korábban kezességet vállalt, s most az elégtételt követelik érte.

Iudex et Iurati Cives Oppidi Rosnensis, sub dato Rosnaviae
die 14. mensis Maii 1682.¹

Közölve: THALY, Századok, 1872, 201.

Saját kezű levél. Eredetije a Királyi Kamara levéltárában, rendezetlen rész, Thököly és Strassoldo levelezései.

¹ Rozsnyó városának bírása és esküdtjei, kelt Rozsnyón, 1682. május havának 14. napján.

28.

**Thököly Imre szepesi kamarája tanácsosainak
Pelsőc, 1683. június 3.**

A magyar nyelvű levél Gömör vármegye nevében íródott az 1683. június 3-án tartott pelsőci megyegyűlésen, a dézsmák beszedetésének ügyében, Kassára.

Közölve: THALY, Századok, 1872, 201–202.

Saját kezű levél. Eredetije a Királyi Kamara levéltárában, rendezetlen rész, Thököly és Strassoldo levelezései.

29.
Michael Angelo Jaquemod-nak
Pelsőc, 1684. január 31.

A levél a császári kincstárhoz került Murány vára tisztartójához szól 18 hordó liszt Szendrőbe szállítása okán, amihez a megyétől kívánt szekereket Murányból kell előállítani.

Ex publica Congregatione nostra in Oppido Pelsűcz celebrata,
die 31. Ianuarii 1684.¹

Közölve: THALY, Századok, 1872, 202.

Saját kezű levél. Eredetije a Királyi Kamara levéltárában, rendezetlen rész, Thököly és Strassoldo levelezései.

¹ 1684. január 31-én Pelsőcön tartott nyilvános gyűlésünkből.

30.
Thököly Imre szepesi kamarája tanácsosainak
Pelsőc, 1684. május 30.

Terjedelmes magyar nyelvű levél a dézsmák haszonbérbe vételének tárgyában.

Datum ex Generali Congregatione nostra in Oppido Pelsücz celebrata, die 30. mensis Maii 1684.¹

Közölve: THALY, Századok, 1872, 202.

Saját kezű levél. Eredetije a Királyi Kamara levéltárában, rendezetlen rész, Thököly és Strassoldo levelezései.

¹ Kelt Pelsőc városában tartott közgyűlésünkön, 1684. május havának 30. napján.

31.
A Szepesi Kamarának
Rozsnyó, 1685. május 27.

Nagyságodnak s Kegyelmeteknek, régi jó uraimnak ajánlom alázatos kötelességgel szolgálatomot.

Angello Mihály uram ökegyelme a csetneki némely urak tiszteinek die 23. praesentis¹ írott leveléből esett értesemre, hogy azon levélben specificált possessorok² között az én kevés jószágomat is confiscáltatni³ parancsolná a nemes Kamara, amelyre amint-hogy okadásomat nem tudom, úgy azt remélni sem tudhatom.

Minekutána pedig sokat gondolkodtam volna arról, miből vehetett légyen arra alkolmotosságot azon nemes Kamara, nem találhattam fel ebben egyebet, hanem hogy Krasznahorka vár-alján levén ordinaria residentiám⁴ (amíg ottan continue perseverálhattam),⁵ a várnak és az Uraknak⁶ mostani állapotjukra nézve vétettem talám valami suspitióban.⁷ De ámbár ottan resideáljak is olykor, amikor az alkolmotosság engedi, minthogy nincsen is nekem más helyen semmi oeconomiám,⁸ és ha ezt üdőnek előtte totaliter elhagyom, élehetlenné maradok nevedéken⁹ s apró feles¹⁰ gyermekimmel. Azzal mindazonáltal semmi oly dologban nem involváltam¹¹ magamot, amely valami infidelitást¹² hozna magával, másképpen, hanemha a nemes Vármegyének a mostani üdőhöz való maga alkalmaztatása (amelyben nekem is accomodálnom¹³ kell magamot) magyaráztatnék annak. Sőt, hogy annyival

¹ folyó hó 23-án

² részletezett birtokosok

³ kincstári kezelésbe vétetni

⁴ állandó lakhelyem

⁵ folyamatosan megmaradhattam

⁶ A Thököly-pártra átállt Andrásyokról van szó. I. István, a betléri ág megalapítója 1683–1684-ben Thököly familiárisa volt, II. György pedig 1685-ben majd egy éven át védelmezte a császáriakkal szemben a Thököly által elfoglalt Krasznahorka várát, s csak akkor adta fel, amikor értesült Thököly elfogásáról, valamint arról, hogy a Habsburgok amnesztiát hirdettek.

⁷ gyanúba

⁸ gazdaságom

⁹ kiskorú

¹⁰ számos

¹¹ kevertem

¹² hűtlenséget

¹³ alkalmaznom

inkább elkerülhetném az suspitiót, akitől eleitül fogvást féltem, mihelt az várnak elébbeni állapotja változott, elbúcsúztam mindjárt az ott való szolgálattól, és azóta a nemes Vármegye dolgaiban is mind a méltóságos Generalatus¹⁴ előtt viselt követségimben, mind másott az Ófelsége¹⁵ szolgálatját illető alkolmotosságokban impendált¹⁶ szolgálattimmal más opinióra¹⁷ adhattam inkább okot, hogysemmint azzal ellenkező valamely suspitióra, annyival inkább jószágom confiscáltatására.¹⁸ Ugyanis ha va[la]mi oly vétke cselekedetemnek férge rágná conscientiámat,¹⁹ vajon mertem volna-e az említett dolgokban, mind azon méltóságos Generalatus előtt, mind másutt az Ófelsége tisztjei s vitézlő rendei között oly bizvást járnom, amint jártam, és data occasione²⁰ járok mostan is. Hogy pedig in praemissis²¹ annál jobban declarálhatnám innocentiamat,²² magam mennék által mindjárt Nagyságod s Kegyelmetek eleiben, ha a nemes Vármegye levelében declarált²³ követség dolga nem vettetik vala nyakamban, amely alól eleget ügyekeztem is megmenekednem, de annak semmi úttal nem leheté szerit tennem. Isten végben engedvén azt vinnem, ha Nagyságod és Kegyelmetek úgy fogja parancsolni, s az utaknak most most [!] hamar interveniálható²⁴ veszedelmes volta meg nem tartóztat, kész leszek ennekutána is praesentálnom magamat. Kérem azonban nagy alázatosan Nagyságodat s kegyelmeit, így értvén dolgomat, ne neheztelje Angello Mihály uramnak ökegyelmének committálni,²⁵ supersedeáljon²⁶ említett jószágomnak confiscál-

¹⁴ Andrássy Miklós Gyöngyösit küldte Thököly Imréhez, a birtokait ért kuruc támadások és háborítások ügyének rendbetételére. 1683 januárjában pedig ő volt Gömör vármegye egyik képviselője a Thököly által elfoglalt Kassán, ahova Felső-Magyarország fejedelme gyűlést hirdetett a kuruc seregek elűzésére rendelt megyéknek és városoknak. Valószínűleg hasonló közvetítő feladatot kapott ezúttal is a költő.

¹⁵ I. Lipót

¹⁶ végzett

¹⁷ vélekedésre

¹⁸ kincstári kezelésbe vételére

¹⁹ lelkiismeretemet

²⁰ alkalomadtán

²¹ a fenti dolgokban

²² kinyilváníthatnám ártatlanságomat

²³ kijelölt

²⁴ közbejöhethő

²⁵ meghagyni

²⁶ álljon el

tatásátúl, ha pedig azt medio tempore peragáltatni²⁷ találná, úgy is remittáltatni²⁸ azon jószágomat. Ha arra érdemes leszek, hogy confiscáltassék, jövődőben is végben vitetheti azt Nagyságod és Kegyelmetek. Akiknek kívánt válaszát elvárván maradok ezekkel

Alázatos szolgája
Gyöngyösi István

Rozsnyó, 27. Mai, 1685.

Spectabili Magnifico ac Generosis Dominis N. N. Sacrae Caesariae Regiaeque Maiestatis Inclytae Camera Scepusi et Administratori et Consilarii etc.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1685. június, No. 44.

²⁷ időközben elvégeztetni

²⁸ visszabocsáttatni

32.
Dúl Mihálynak
[Krasznahorka]Váralja, 1686. június 18.

Bizodalmas jóakaró komámuramnak, Kegyelmednek ajánlom kötelességgel való szolgálatomat, s kívánok minden jókat.

Turopoljárúl ezen hónap 14. napján költ Kegyelmed levelét most veszem szokott böcsülettel, amelyre bővebben kellene rescribálnom,¹ de arra most nem érkezhetem, minthogy éppen most concurrálnak² némely úri és főrendek, akik avégre convocáltak³ ide: az úrfiak és az Asszony⁴ őnagysága között le[e]ndő bizonyos dolgok eligazítására, amely körül ma s holnap nekem is nem keves foglalatosságom leszen s vagyon máris. Hanem hic et nunc⁵ rövideden adom értésére Kegyelmednek, hogy amikor én az szegény megholt palatinus⁶ idejében murányi szolga voltam, akkor annak a jószágnak jó oeconomiával⁷ felment a jövedelme circiter⁸ 13 s 15 ezer forintokra; mostani elpusztultabb állapotjában mennyit importálhat,⁹ nem tudom, hanem tudom azt, hogy azon jószág sok involutióban¹⁰ és sok onus¹¹ alatt vagyon; mert amint én emlékezhetem reá, egy Umra-Lehota nevű falucskán kívül a szegény megholt palatinusné¹² idejében egy hely sem maradt ezen jószágban, amely bizonyos adósságokban egynek is, másnak is nem hippotecáltatott¹³ volna úgy, hogy ad dies vitae¹⁴ az Asszony kezénél maradjanak; azután pedig immediate¹⁵ az hippotecariusok apprehendálhassák¹⁶ azokat. A mostani üdőben mind a fiscus keze

¹ választ írnom

² jönnek össze

³ lettek összehíva

⁴ Andrásy Miklós fiai: Péter, István, György, Pál, Mátyás, és özvegye, Kerekes Erzsébet. (Thaly Kálmán jegyzete.) Andrásy Miklós 1686-ban halt meg.

⁵ itt és most

⁶ Wesselényi Ferenc nádor

⁷ gazdálkodással

⁸ körülbelül

⁹ hozhat (a konyhára)

¹⁰ visszafejlődésben

¹¹ teher

¹² Széchy Mária

¹³ tétetett jelzálogba

¹⁴ élete végéig

¹⁵ közvetlenül

¹⁶ a jelzálogra hitelezők szerezhessék meg

vagyon ugyan azokon, de ha az ország állapotja s a törvény még valaha helyreállhatna, talám azoknak sem veszne el igazságos jussok.¹⁷

A késmárki dologban semmit nem tudok magam egyebet, hanem tudom, hogy a vár¹⁸ méltóságos lakóhely. De az odavaló jószág nem sok, mindenestül is két vagy három egész faluból s valamely portiókból¹⁹ álló. Azmint hallom, az ifjabb Zichi István uram is alkuban indult volt azaránt a nemes kamarával, de meg nem egyezhetvén az áron, abbanhadta azt. Azon lések, hogy mind a murányi dolognak mostani állapotjában, mind a késmárkinak mennél hamarébb voltaképpen végire menjek, és arról első alkalmatossággal bizonyosabbat írhasak Kegyelmednek.

Csábrágból 19. Maii költ levelére ennekelőtte circiter negyed vagy ötöd nappal, amikor kezemhez jutott, mindjárt rescribáltam elégségesen Kegyelmednek, remélem, kezéhez jött az is. Ajánlom ezekkel az én régi, érdemem felett való jó uramnak, méltóságos gróf Kohári István uramnak gratiájában,²⁰ Kegyelmednek pedig jóakarátjában s atyafiságában tovább is magamat, és maradok Kegyelmednek mindenkor köteles és kész szolgája

Váralja, 18. Iunii, 1686.

Gyöngyösi István

Generoso Domino Michaeli Dúl, Illustrissimi Domini Comitis Stephani Kohári de Csábrág etc. Bonorum omnium Inspectori etc. Domino el Compatri observandissimo. Csábrág.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 326–328.

Saját kezű levél, piros viaszba nyomott gyűrűpecséttel, a Koháry-levéltárban Szentantalon.

¹⁷ Babaluska falura Gyöngyösi is egyike volt a jelzálogosoknak. (Thaly jegyzete.)

¹⁸ Thököly Imrének ekkor a fiscus kezén lévő késmárki családi vára, melyet Koháry István a Széchy Mária pere folytán elkobzott Muránnyal együtt impetrálni akart. (Thaly jegyzete.) Murány végül Koháry kezére jutott.

¹⁹ részekből

²⁰ kegyébe

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1686. július 27.**

Illustrissime ac Generosi Domini, Domini Colendissimi.¹

Servitiorum obligatissimorum demissam commendationem.²

A Nagyságod és kegyelmek favora³ által a király dézsmája perceptiójára én is adhibeáltatván,⁴ öreglegénységemre nézve, ezen nemes Gömör vármegyében, itt az szomszédságban levő csetneki és váraljai processusokban⁵ accomodáltattam⁶ nemzetes Angello Mihály uramtúl. Én hivatalomnak, instructióm szerint, teljes tehetségemmel eleget kívánok ugyan tennem, csakhogy némely faluk sokkal lévén még mostan is adósok a téli quartélybeli portiókban,⁷ és azt másképpen meg nem fizethetvén, minthogy már minden egyéb javaiból kifogyott az szegény ember, az mezőben levő vetésecskéjek termését kezdik elfoglalni azon adósságokért, azminthogy már az újtelki mezőről mind el is hordották, az szalvágít, körösit, rudnait, betlérit, henckóit, kis- és nagyveszveresit pedig most akarják executióban⁸ vétetni. Philippus Jacobus a Laport nevű Ritmayszter⁹ vagyon az executor németekkel General Hayszler uram regimentéből, ugyanezen regemen quartélyához tartozván azon faluk, azkit már egynéhány ízben requirálván a király dézsmája dolgában, jóllehet térszen oly compromissumot, hogy annak nem impediáltatja exactióját.¹⁰ Mindazonáltal minthogy annyival adós a szegénység az németiség praetensiója¹¹ szerint, hogy ha mind elveszik is kevés terméseket, alig telhetik ki onnét annak megfizethetése, és ha csak abból dézsmál aztán a szegénység, ami attúl megmarad, nem sok lészen úgy ottan az dézsma. Én, amint írák, nem múlatom el köteleességem hivatalját, megcselekeszem mindent, amit meg kell cselekednem és megcselekedhetem. De

¹ Tiszteletre méltó méltóságos uram és nemzetes uraim.

² Köteles szolgálataimat alázatosan ajánlom.

³ kedvezése

⁴ a tized beszédésére én is jelentkezvén

⁵ járásokban

⁶ alkalmaztattam

⁷ téli szállásolási szolgálatukban

⁸ végrehajtásba

⁹ lovaglómester (német *Rittmeister*)

¹⁰ akadályoztatja végrehajtását

¹¹ követelése

foganatosabb volna, ha Nagyságod és Kegyelmetek maga is requirálná¹² az nevezett Ritmaysztert és a méltóságos generálisokat, a praenominált portióknak¹³ megállásával ne impediáltassék az Őfelsége¹⁴ dézsmájának exactiója,¹⁵ és ne legyen abban hátramaradás s kárvallás. Másképpen, ha az nem orvosoltatik, amint feljebb is írák, nem sok lészen az dézsma, egyébaránt is igen fogyatkozott lévén most itten a mező. Ezt pedig nemcsak ebben a processusban követik el, és a praespecificált¹⁶ falukon, hanem másütt is, minden helyeken, valamelyek nem exsolválták¹⁷ portió-jokat. Amely miatt éppen éhhez halóvá lészen az szegénység. In reliquo Illustrissimam ac Generosas Dominationes Vestras Divinae tutelae, me vero earundem favori commendo et maneo

Obligatissimus servus¹⁸

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahorka Várallya, die 27. Iulii, 1686.

Illustrissimo ac Generosis Dominis N. N. Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestati Inclytae Camerae Scephusiensis Administratori ac Consiliariis &c Dominis mihi Colendissimis Kassoviae, Cito, Cito, Cito.¹⁹

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1686. július, No. 177.

¹² kérné

¹³ az előbb említett szolgáltatásoknak

¹⁴ I. Lipót

¹⁵ behajtása

¹⁶ az imént nevesített

¹⁷ teljesítették

¹⁸ Végezetül méltóságos és nemzeti uraságaitokat Isten oltalmába, magamat pedig uraságaitok pártfogásába ajánlom, és maradok köteles szolgáljuk.

¹⁹ A Kamara válaszát lásd a 118. számon.

**Michael Angelo Jaquemod-nak
Krasznahorkaváralja, 1686. július 28.**

Ismét feltűnt a környéken De la Borde kapitány, és a téli porciók hátralékának fejében elkezdte lefoglalni a termést, sőt néhány helyről már be is gyűjtötte. Állításával szemben eljárása problémás, hiszen ezzel nem csekély nehézséget okoz a tized behajtásánál, amelynek pontos megállapítása így lehetetlenné válik. Az aratás a hegyek között még nem kezdődött el. Jövő hétfőn megy azokra a helyekre, ahol már nekiálltak a betakarításnak. Útjáról jelentést fog tenni. Kéri, hogy ossza meg vele tizedbeszedői tapasztalatait.

Generose Domine mihi observandissime!

Obligatissimam servitiorum meorum paratissimorum commendationem. Ad desumendas restantias portionum hyemalium, in partibus his, dominus capitaneus Laport [De la Borde] iterum adest, et cum iam apud miseram plebem nullum aliud medium inveniret illas exsolvendi: *segetes incipit pro illis exequi occupare[!]*, et in nonnullis locis iam etiam comportari facere – per quod non leve emerget impedimentum circa exactionem quoque decimarum, debito modo et bono ordine fiendam. Dictus dominus capitaneus dicit quidem executionem suam in hoc nullo fore obstaculo: quod tamen ego vix credo; siquidem multis in locis superat restantiarum quantitas valorem frugum sterili hoc anno procreatarum: miles vero primum et ante omnia sibi vult satisfieri, iamque ferme per omnes pagos restantiarios est distributus. Siquidem hic inter montes necdum esset messis peracta: ideo hactenus decima incoari nequivit. Deo dante, sequenti die lunae incipiam in locis, ubi fruges erunt demessae; qualiter potero progredi? Generosae Dominationi Vestrae non intermittam quantotius id etiam significare. Si interim (uti aliquot annorum decimator, et expertissimus omnium illarum rerum quae circa negotium decimarum obvenire solent) me quoque super iis, pro meliori mei directione, genuine informare et instruere non graveretur: rem mihi gratissimam et per omnes occasiones reserviendam faceret. Super quo praestolabor etiam Generosae Dominationis Vestrae desideratum favorem et manebo eiusdem.

Krasznahorka-Váralja, 28. Iulii, 1686.

Obligatissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Generoso Domino Michaeli Angelo Jaquemod, Sacrae Caesaræ Regiæque Maiestatis Annonæ Szendrőiensis et Muraniensis Administratori, necnon certorum Bonorum Fiscalium Praefecto etc. Domino mihi observandissimo. Szendrő. Cito, cito, cito, cito, cito, cito, citissime.

[Hátlapján Jaquemod kezével:] Von Herrn Gyngischy, de dato Krasnahorca, 28. Iulii, 1686.

Közölve: THALY, Századok, 1873, 507–508.

Eredetije Budán, a Királyi Kamara levéltárának lybusában.

35.
A Szepesi Kamarának
Nagyszlabos, 1686. augusztus 14.

Illustrissime Domine, Domine Colendissime.

Servitiorum meorum obsequentissimam commendationem.¹

Azmely dézsmák dolgában Nagyságod gratiájából adhibeáltattam,² annak végbenmenetelét kívánnám mennél hamarébb admatúrálnom,³ de az rosnyai völgyön Ritmayster Laport uram (amint azt ennekelőtte is megírtam vala a nemes Kamarának) a másképpen megfizethetetlen portiók restantiáiban⁴ a nevezetesebb helyeken a szegénységnek a gabonáját még a mezőn exequáltatván,⁵ s el is hordatván nagyobb részét, úgy, hogy sokaknak majd semmi sem maradt magok táplálására, és az executor⁶ némettség mostan is rajtok lévén. Itt az csetneki districtusban⁷ pedig már nem kevés napoktól fogvást Buda tájárúl gyövä circiter⁸ 100 lovas német quartélyozván falukról falura, és az is nem kevés alkalmatlanságot szerezvén a lakosoknak, a sok lamentálása,⁹ panasza, exceptiója és tergiversatiója¹⁰ között az szüntelen való ínségekben elkeseredett és majd kétségbeneső szegénységnek nem lehet oly szaporán procedálnom,¹¹ amint kellene, és én is akarnám. Sőt amely helyeken az gabonája és azáltal a kenyere elvétetett, nem hiszem, hogy ott a dézsma exactiója¹² másképpen végbenmehessen, hanemha militaris executio¹³ által, akit értésére adtam már Angello Mihály uramnak is. Mindazonáltal amennyire lehetséges, úgy igyekezem szorgalmatoskodnom azon akadályok között is, hogy eleget tehessek böcsületemben járó kötelességem hivataljának.

¹ Méltóságos és tiszteletreméltó uram. Engedelmes szolgálataimat ajánlom.

² kegyességéből alkalmaztattam

³ siettetnem

⁴ adók tartozásaiban

⁵ behajtatván

⁶ végrehajtó

⁷ járásban

⁸ körülbelül

⁹ könyörgése

¹⁰ kifogása és kiforgatása

¹¹ eljárnom

¹² behajtása

¹³ katonai végrehajtás

Amely juhászgazdákat pedig a nemes Kamara a dézsmaadástól usque ad ulteriorem dispositionem¹⁴ felszabadított, azok mind az én járásomból valók lévén, supersedeáltam¹⁵ mindjárt a dézsmák-jok exactiójától,¹⁶ mielőtt arról azon nemes Kamara parancsolatját vettem, csak szintén azt annotálván,¹⁷ kinek mennyi termése, juha és egyéb dézsmára való marhája lehetne. De minthogy ezeken a völgyeken a jobbágyságnak az értéke és java inkább mind comprehendáltatik¹⁸ azon juhászgazdák számára, nem léssen notabilis¹⁹ fogyatkozása nélkül jövőendőben az dézsmának azok immunitása,²⁰ s most is több proveniált²¹ volna azok közül némely helyeken egy-két embertől, hogysemmint másutt annyi falutól. Vannak pedig többen is, azkik annakelőtte azon juhászgazdák számára voltak, de most kihagyattak onnét, és azok is megadnák az nyolc-nyolc tallért, csak recipiáltatnának²² megént közikben. Kértek is engem, hogy ezt intimáljam²³ Nagyságodnak és a nemes Kamarának, azmint ezen írásom által intimálok is.

A praenominált²⁴ völgyeken feles²⁵ a szentegyházakhoz való föld is, majd minden falukon. De azok nem colonialis sessiókhoz²⁶ tartozó földekből való legatumok,²⁷ hanem szabad irtóványok, és azokból az földesuraknak sem adnak nonát,²⁸ hanem, mielőtt kiirtották és vetni kezdték, mindjárt a szentegyházakhoz applicálták²⁹ azoknak dézsmáit azok, akik felfogták és usuálni³⁰ kezdték, amint én itten informálatom.

Kihez képest jöllehet az szentegyházakhoz tartozó földek aránt az kezemhez adott instructióban szórúl szóra ilyen parancsolat

¹⁴ további rendelkezésig

¹⁵ elálltam

¹⁶ beszédésétől

¹⁷ feljegyezvén

¹⁸ benne foglaltatik

¹⁹ jelentős

²⁰ mentessége

²¹ folyt volna be

²² fogadnák be

²³ közöljem

²⁴ megnevezett

²⁵ fölös, sok

²⁶ jobbágytelkekhez

²⁷ végrendeleti hagyományok

²⁸ kilencedet

²⁹ alkalmazták

³⁰ használni

vagyon: Insuper et ex terris ad Ecclesiam legatis iustam decimam exigant,³¹ de az talám csak az olyan földekről szól, akik másképpen dézsmaadók volnának, ha a szentegyházakhoz nem applicáltattak volna. Én mindazonáltal conscribáltam³² mindeütt az olyan földeknek is termését, és signaturában³³ adtam a bírának, mennyi proveniálna abból is az dézsmában. Az exactiója felől mit fog tovább Nagyságod és a nemes Kamara parancsolni, azaránt onnét várok, kérem is, ne nehezteljen tudósítani, mihez tartsam abban magamat. Mert lévén reflexióm³⁴ a törvényre, bánám, ha valamely szokatlanság elkövetéséért jövődöben valami galibám s károm lenne. Aminthogy máris admoneáltattam cum protestatione³⁵ némelyektől, hogy amely földek terméséből ezelőtt dézsmát soha nem adtak, azoknak most én is békét hagyjak. In reliquo Illustrissimam Dominationem Vestram Divinae tutelae me vero suo favori recomendo et maneo

Eiusdem Illustrissimae Dominationis Vestrae

Obsequentissimus servus³⁶

Stephanus Gyöngyösi

Nagyszlabos, die 14. Augusti, 1686.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1686. augusztus, No. 236.

³¹ ezenfelül az egyházhoz tartozó földekről is hajtás be a jogos tizedet

³² összeírtam

³³ elismervényben

³⁴ hivatkozásom

³⁵ tiltakozás keretében figyelmeztettem

³⁶ Végezetül méltóságos uraságokat Isten oltalmába, magamat pedig uraságok pártfogásába ajánlom, és maradok méltóságok köteles szolgája.

Illustrissime ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!
 Obsequentissimam servitiorum meorum commendationem.¹
 Ennekelőtte is bizonyos idővel írtam volt Administrator² uramnak
 a dézsmálás dolgában interveniált³ némely akadályok és az szent-
 egyházakhoz tartozó földek állapata felől is, nem kétlem, vette
 őnagysága levelemet, de arra nem lehetve válaszom. Mindazonáltal
 a dézsma conscriptióját⁴ Isten segedelme által már itt a hegyek
 között is, ahol későbbben szokott lenni az aratás mind az őszi, mind
 a tavaszi vetések dolgában (számul conveniálván⁵ eziránt az sze-
 génységvel), elvégezvén, ami azokból proveniált,⁶ nagyobb részről
 adminisztráltattam is Szendrőben, és ami hátravagyon, administ-
 rálják azt is naponkint. Kelletik azonban Nagyságodnak és Ke-
 gyelmeteknek értésére adnom, hogy itt a krasznahorkai jószágban,
 kiváltképpen pedig Krasznahorka Váralján feles⁷ lovas és gyalog
 szabados vagyon, akik a földesurakat fegyverrel szolgálják, ame-
 lyeket is instructióm szerint mind a faluk bírái által, mind magam
 egynéhány ízben admoneáltam⁸ és citáltam a dézsmára, aminthogy
 compareáltak⁹ is nagyobb részről, de azt allegálván,¹⁰ hogy ők
 ennekelőtte dézsmát soha nem adtak, most sem inducálhattam¹¹
 arra őket. Több tizenkét esztendeinél, hogy közöttük lakom, de én
 sem említtem,¹² hogy azolta megvették volna a király dézsmáját
 rajtok. Abban mindazonáltal egyéb privilégiumokat nem tudom
 az egy ususnál,¹³ aki onnét lehet, hogy Váralja ennekelőtte valaha

¹ Méltóságos és nemzetes, tiszteletreméltó uraim! Engedelmes szolgálatait-
 mat ajánlom.

² dézsmabeszedő

³ közbejött

⁴ összeírását

⁵ alkalmazkodván

⁶ befolyt

⁷ fölös, sok

⁸ figyelmeztettem

⁹ megjelentek

¹⁰ állítván

¹¹ vehettem rá

¹² emlékszem

¹³ szokásnál

praesidiarius¹⁴ véghely lévén, hihető, az akkor ott lakos vitézlő rend immunis¹⁵ volt a dézsmaadástól. A praenominált¹⁶ szabadosok pedig azoknak lehetnek successori,¹⁷ akik is mindeddig consequenter¹⁸ megmaradtak azon dézsmátlanságban, noha vannak már, nem kétlem, más rendbéliek közöttök, de azok, azmint az többi is, minthogy inkább mind szegény legények és marhátalanok, azoknak dézsmájok sem menne a mostani terméktelen időben igen többre két vagy három köből gabonánál. A szentegyházhoz való földök dolgában is némely helyeken hasonló difficultásom¹⁹ vagyon (azmint az[t] antecederter is detegáltam²⁰ volt Administrator uramnak őnagyságának), kiknek is termését, jóllehet mind conscribáltam,²¹ de minthogy azokból azelőtt soha nem adtak dézsmát, azért abban most is vonogatja igen magát a parasztság, és ha csak erővel nem compelláltatik²² reá, meg sem adja másképpen, azt állatván, hogy azok nem colonialis sessiók²³ után való appertinentiákból applicáltattak²⁴ az szentegyházakhoz, hanem szabad ortoványok,²⁵ és az olyak termésiből, ha a szentegyházhoz tartozók nem volnának is, sohol nem szokott dézsma járni. Miben maradjon azért tovább mind az praenominált szabadosoknak, mind azon földek dézsmájának dolga, áll az az Nagyságod és Kegyelmetek dispositiójában,²⁶ ebben engemet csak arra kötölöz instructióm, hogy urgeáljam²⁷ a dézsma praestálását,²⁸ amelyben eleget is szorgalmatoskodom, és akik nem akarják megadni, notificáljam²⁹ Nagyságodnak és Kegyelmeteknek, akit ím, meg is cselekeszem. Mihelt totaliter administráltathatom a decima-

¹⁴ katonai védelmi feladatot ellátó

¹⁵ mentes

¹⁶ fentnevezett

¹⁷ utódai

¹⁸ következőképpen

¹⁹ nehézségem

²⁰ előzőleg is felfedtem

²¹ összeírtam

²² kényszerítették

²³ jobbágytelkek

²⁴ tartozékokból csatoltattak

²⁵ irtoványok, irtások

²⁶ rendelkezésében

²⁷ sürgessem

²⁸ beszoigáltatását

²⁹ jelezsem

lis proventust,³⁰ azon leszek, hogy az ratióimat³¹ is az pénzbeli proventussal együtt, mennél hamarébb lehet, praesentálhassam Nagyságodnak s Kegyelmeteknek. In reliquo Illustrissimam ac Generosas Dominationes Vestras ad vota suae foelicissimae valere desiderans. Maneo

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Servus obsequentissimus³²

Stephanus Gyöngyösi

In Váralja, die 28. Septembris, 1686.

Címzés nélkül, csak az aláírási formula autográf.

MNL-OL, E 254, 1686. szeptember, No. 208.

³⁰ tizedjövedelmet

³¹ elszámolásaimat

³² Végezetül kívánom, hogy méltóságos és nemzeti uraságaitok kívánság szerinti jókkal éljenek, és maradok uraságaitok köteles szolgája.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1687. január 8.**

Nagyságodnak, Kegyelmeteknek, bizadalmas nagy jó Uraimnak, alázatos, köteles és mindenkori kész szolgálatomat ajánlván, kívánok ez új esztendőben minden jókot.

A Nagyságod és Kegyelmetek rendeléséből a proxime¹ elmúlt esztendőbeli király dézsmájának administratiója ezen nemes Gömör vármegyében a csetneki processusban² énreám levén bízva, voltam oly reménségben, hogy arrúl levő ratióimot³ még Szent András-nap⁴ előtt praesentálhattam volna Nagyságodnak és Kegyelmeteknek. De azonban a nemes Vármegye dolgaiban méltóságos General Karafa⁵ uramhoz Debrecen tájára obligáltatván,⁶ oda is nem keves napokat kellett töltenem, és onnét meggyővén, minden reménségem és gondolkodásimon kívül, nem tudom, micsoda fátumból,⁷ a viceispányságnak⁸ galibás⁹ tisztii vetteték nyakamban, s azolta a sok munkás intervenientiák¹⁰ miatt csak valamely órácskám sem lehet csendes megpihenésemre és a magam dolgaihoz való tekintésre, következésképpen arra sem érkezhettem eddig, hogy az említett ratiókkal bemehettem volna a Nagyságod és Kegyelmetek udvarlására. S minthogy ím, mostan is Rima Szombatban kellett mennem Marchio Doria uramhoz a portiók¹¹ dolgában, némely emergált difficultások¹² eligazítására, amíg már ezen utamat el nem végzem, addig ennekutána sem lehet más dolgokban foglalnom magamat. Még pedig az Szendrőben és Murányban administralt gabona, árpa és zab aránt is, azoknak perceptorival¹³ a quietantiák¹⁴ végett volna dolgom. Hanem Isten

¹ legutóbb

² járásban

³ számadásaimat

⁴ november 30.

⁵ Antonio Caraffa

⁶ köteleztetvén

⁷ végzetből

⁸ alispányságnak

⁹ nehézségekkel teli

¹⁰ közbeavatkozások

¹¹ adók

¹² felmerült nehézségek

¹³ beszédőivel

¹⁴ nyugták

onnét meghozván, azon lések (ha megént valamely újabb intervenientiáktól nem praepediáltatom),¹⁵ hogy mennél hamarébb elvégezzem azt is, és azután praesentálhassam magamat az ratiókkal és még kezemnél levő pénzbeli proventussal¹⁶ együtt az Nagyságod és Kegyelmetek szolgálatjára. Ha pedig magam arra nem érkezhelném, bizonyos emberem által küldjem be azokat. Minekokáért kérem alázatosan és nagy kötelességgel Nagyságodat s Kegyelmeteket, hogy azon praenominált¹⁷ dolgokat eddig végben nem vihettem, azt nem másnak, hanem a feljebb említett okoknak tulajdonítván, ne vegye neheztelességgel tőlem. Hanem tartson meg inkább tovább is maga gratiájában, favorában,¹⁸ jóakaratójában Nagyságod és Kegyelmetek, az melyekben ajánlom is nagy submissióval¹⁹ és kötelességgel magamot, maradván én is Nagyságodnak és Kegyelmeteknek

Alázatos, köteles és mindenkor kész szolgálja

Gyöngyösi István

Krasznahorka Váralja, 8 Ianuarii, 1687.

Illustrissimo ac Generosis Dominis N. N. Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Inclytae Camerae Scepusiensis Administratori eiusdemque & Ungaricae Consiliariis etc. Dominis mihi Colendissimis

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1687. január, No. 92.

¹⁵ akadályoztatom

¹⁶ bevétellel

¹⁷ megnevezett

¹⁸ kegyelmében, kedvezésében

¹⁹ alázattal

**A Szepesi Kamarának
[Krasznahorka]Váralja, 1687. április 30.**

Gömöri alispáni kötelmei miatt nem tudott még elszámolni a csetneki tizedekkel. Behajtásuk már befejeződött. Menti magát, ugyanakkor biztos benne, hogy mulasztása nem okoz kárt.

Illustrissime ac Generosi Domini, Domini Colendissimi!

Obligatissimam servitiorum meorum commendationem! Quemadmodum in administratione proventuum decimalium ex processu Csetnekiensi mihi concredito ad loca debita inter alios condecimatores primus ferme exstiti, ita in praesentandis rationibus etiam sperabam me non fore postremum. Intervenientibus nihilominus medio tempore occasione officii Vice-Comitis in restauratione officiorum istius Comitatus Gömöriensis mihi praeter omnem meam opinionem obvenire contingentis, in moderno rerum statu circa publica eiusdem Comitatus negotia continuis curis et laboribus easdem rationes ne ad hoc usque quidem tempus praesentare potui, quod, fateor, me non parum angit, vereor enim, ne in aliquam disgustum Illustrissimae ac Generosarum Dominationum Vestrarum ea propter deveniam. Consolor nihilominus in eo per hoc, quod praefatis proventibus omnibus iam ad sua loca administratis etiam si exhibendae rationes restarent, inde tamen nullum iam Suae Maiestati proveniret damnum, daboque operam, quamprimum a praenominatis curis aliquod respirium habere potero, easdem etiam rationes suo modo praesentandi rogando praetitulatas Dominationes Vestras id temporis sine displicentia praestolari non ut graverentur, verum dignentur me ulteriori etiam suo favori recommendatum habere, quarum maneo et ego

Datum Váraljan, die 30. Aprilis, 1687.

Servus obligatissimus
Stephanus Gyöngyösi

Illustrissimo ac Generosis Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Inclytae Camerae Scepusiensis etc. Administratori eiusdemque et Ungaricae Consiliariis etc. Dominis Colendissimis Kassoviae

Közölve (fordítással): TUSOR, in *Szolgálatomat ajánlom...*, 463–464.
Autográf.

MNL-OL, E 254, 1687. április, No. 144.

39.

A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1687. június 5.

Jelenti, hogy Igló közelében Rétei Ferenc tizedmagával kifosztott néhány, Gömörből a Szepességbe igyekvő embert. Erőfeszítései ellenére nem tudta elfogni őket.

Illustrissime ac Generose Domine, mihi Observandissime!

Obligatissimam servitiorum meorum commendationem. Franciscus Rétej proximis diebus in territorio [!] oppidi Iglo nonnullos homines harum partium in Comitatum Sepusiensem proficiscentes decimo circiter semet invadendo eosdem rebus penes se habitis et tribus etiam equis expilavit. Cuius rumore ad me delato, hajdones Inclyti Comitatus in misi quidem statim ad persequendos illos, sed alia viis sibi consulentes, offendere non potuerunt. Licet vero mihi postmodum delatum fuisset easdem hinc non procul in pratis possessionis Jolész consedis, postque illos certos iterum equites et pedites expedissem, nec illi tamen easdem inde citius emergere assequi potuerunt. Alioquin si in potestatem Inclyti Comitatus huius devenire potuissent, tam illius latrocinii, quam aliorum criminum suorum condignas luissent poenas. Caeterum me favori recommendans maneo

Earundem Illustrissimae ac Generosarum
Dominationi [!] Vestrarum

Servus obligatissimus
Stephanus Gyöngyösi m. p.

Krasznahorka Váralja
Die 5. Iunii, 1687.

Közölve (fordítással): TUSOR, in *Szolgalatomat ajánlom...*, 466–467.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1687. június, No. 175.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1687. július 3.**

Betegsége miatt nem tudott még elszámolni a csetneki tizedekkel. Az elszámolást jövő hétfőig elküldi.

Illustrissime ac Generosi Domini mihi Colendissimi!

Humilem et obligatissimam servitiorum meorum commendationem. Litteras Illustrissimae ac Generosarum Dominationum Vestrarum die 18 evoluti mensis Iunii exaratas nunc adfert mihi quidam incola possessionis Jolesz, quas inter extensissimos dolores arenae (quibus iam intra spatium duarum septimanarum miserabiliter affligor) debita cum reverentia et obligatione accipio, iuxtaque contenta illarum ad producendas rationes decimales, quas paratas habeo, vellem me statim Illustrissimae ac Generosis Dominationibus Vestris sistere, nisi praedicta mea gravis aegritudo obstaret, et alioquin etiam publicis Comitatus negotiis impedire. Quamprimum iidem dolores per Dei gratiam aliquantulum remittent, etiam si ipsemet vi eorundem debilitatus praesentare nequirem, non intermittam tamen praescriptas rationes per specialem hominem transmittere, ita ut, si prius non, ad diem Lunae proxime affuturum Inclytae Camerae omnino exhiberi possint, tandem me super iisdem hactenus non praesentatis debito modo excusaturus. Interim Illustrissimam ac Generosam Dominationes Vestras obligatissime rogatas esse velim, non ut ex praemissa causa me mulctandum, verum praestino suo favori et affectui ultra quoque recommendatum esse velint. Licet enim ob certa impedimenta praefatas rationes suo tempore exhibere non potuerim, in administratione tamen proventuum nullum admisi defectum, imo possum in hoc gloriari, quod licet annus praeteritus nimis sterilis extitisset, industria nihilominus et labore meo proventus decimalis in districtu Csetnekiensi per me administrato annos etiam fertiliores superasset, uti id ex serie rationum constabit. Ceterum ad vota sua diutissime valere desiderans maneo

Earundem Illustrissimae et Generosarum

Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahorka Váralja, 3. Iulii 1687.

Illustrissimo ac Generosis Dominis, Sacrae Caesaræ Regiæ-
que Maiestatis Inclytæ Camerae Scepusiensis Administratori,
eiusdemque et Ungariæ Camerae Consiliariis etc. Dominis mihi
Colendissimis, Casoviae

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1687. július, No. 208.

Nagyságodnak, nékem bizodalmas régi nagy jó Uramnak alázatosan szolgállok!

Az Nagyságod gratiájából¹ az elmúlt esztendőben én is ezen nemes Gömör vármegyében a király dézsmási közé állíttatván, a csetneki processust adminisztráltam,² azmelynek proventusit³ annak idejében beszolgáltattam ugyan, ahova kelletett, de az ratiók⁴ praesentálásával el találtam késni, akiről a nemes Kamarának bővebben írván, kérem, ne neheztelje onnét megérteni Nagyságod is mentségemre föltött ratióimat, és admittálván⁵ azokat, mutassa annyi gratiáját, hogy ezen esztendőre is nékem conferálja⁶ azon azon [!] processus dézsmálását. Assecurálom⁷ Nagyságodat, hogy az Nagyságod lovai sem maradnak részetlenül az dézsmást illető jövedelemből, és másképpen sem leszek feledéken Nagyságodrúl. Vagyon Nagyságodnak abban módja, hogy ha széntén már másképpen volna is rendelve a dézsmák dolga, mindazonáltal úgy is engemet accomodálhat⁸ azon processusban, mert azonkívül is egynéhány processus lévén ezen nemes Vármegyében, azokban alkalmaztathatna másokat. Azaránt pedig lehet Nagyságodnak reflexiója⁹ az én Nagyságodhoz való régi kötölösségemre is, amely mellett mondhassam azt Nagyságodról: Meminit mei etiam dum venit in regnum suum.¹⁰ Hogy az elmúlt esztendőre ratióimmal el találtam késni, nem kell azt megütköző consideratióban¹¹ venni, mert azután abban szemesebb lennük, és nemhogy annak terminusát elmúlatnám, sőt anticipálni¹² kívánom minden tehetségemmel, és anticipálnám is, kiről compromissumot¹³ is merek tenni. Nem

¹ kegyességéből

² a csetneki járás tizedét beszédtem

³ bevételeit

⁴ elszámolások

⁵ elfogadván

⁶ juttassa

⁷ biztosítom

⁸ részesíthet

⁹ visszajelzése

¹⁰ Megemlékezik rólam is, amikor eljön az ő királyságába.

¹¹ megfontolásban

¹² megelőlegezni

¹³ megegyezést

búsítanám ezzel Nagyságodat, de minthogy minden marhámból kifogytam vala ez elmúlt esztendőkből, tavaly is igen kevés vétést tétethettem, remélem, hogy azon dézsmálásból lehetne mégis valami gabonabéli succursusom.¹⁴ Hogy pedig aziránt ily késű insinuálom magamat,¹⁵ esett az a praenominált ratiók exhibeálásának¹⁶ elkésése miatt, az Nagyságod gratiáját pedig míg élek, meg igyekezek szolgálni. Szóval bővebben üzenvén ezen levelem megadó emberem által is. Maradván ezekkel

Nagyságodnak, régi jó Uramnak

Alázatos, kötölös és mindenkor kiesz szolgája
Gyöngyösi István

Váralján, 1687. július 5.

Illustrissimo Domino Domino Michaeli Fischer, Sacrae Caesariae Regiaeque Maiestatis Inclytae Camerae Scephusiensis Administratori eiusdemque et Hungaricae Consiliario etc. Domino mihi Colendissimo

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1687. július, No. 183.

¹⁴ segélyem

¹⁵ jelentkezem

¹⁶ a fent jelzett elszámolások bemutatásának

Rendelkezése szerint intézkedett a korábban Simonyban elhelyezett gabona Egerbe viteléről. A szállítmányt azonban a járhatatlan utak miatt Borsod vármegye felé vitték, és Caraffa tábornok utasítására otthagyták. Oda fog hatni, hogy megérkezzék eredeti rendeltetési helyére.

Illustrissime Domine mihi Colendissime!

Obligatissimam servitiorum meorum commendationem. Litterae Illustrissimae Dominationis Vestrae de dato diei sexti praesentis mensis nunc circa horam septimam ante meridianam devenerunt ad me, quibus debita cum reverentia acceptis quid mihi in negotio annonae in pago Simony antecederet depositae imperet, aprime intellexi, quae tamen annona siquidem inde per currus istius Comitatus dudum levata in Comitatumque Borsodiensem ante duas circiter septimanas devecta esset, putabam eandem iam dudum Agriae esse. Ego quidem iuxta intimationem Generosi Domini Commissarii Korber talem in devectionem illius feceram dispositionem, ut ex praefato pago Simony via recta fuisset Agriam devecta, verum, uti per Iudicem Nobilium eiusdem districtus informor, propter viarum discrimina impossibile erat tandem ob debilitatem iumentorum illac cum onera eiusdem farinae currus transire potuisse, et ideo debuerunt iter assumptum in Comitatum Borsodiensem derivare, eandemque farinam de usu veteri et iuxta gratiosam etiam Excellentissimi Generalis Domini Comitis a Karaffa dispositionem (quae similes vecturas ex uno Comitatu in proximum Comitatum debere solum praestare innuit) ibidem deponere, quod quandoquidem iam, ut praemisum est, ante duas circiter septimanas factum sit, toties repetitam farinam idem Comitatus Borsodiensis dudum ad locum debitum deportari facere potuisset et debuisset. Quapropter remoram in devectione illius factam Illustrissima Dominatio Vestra non mihi Comitatuque huic Gömöriensi, sed iis, quorum cura ulterior eiusdem vectura incumbbat, dignabitur imputare. Alioquin uti in aliis negotiis, ita etiam in hoc respectu servitii Suae Maiestatis (ad quod omne posse meum volo semper impendere) ex debito obligationis meae nihil

fuisset intermissum. Coeterum me solito favori et benevolentiae
recommendans maneo

Illustrissimae Dominationis Vestrae

Servus obligatissimus
Stephanus Gyöngyösi

Datum Krasznahorkaváralja

Die 13. április, 1688.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1688. április, No. 19.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1689. január 6.**

A főispán és helyettesítője távolléte miatt kéri, hogy küldjenek hivatalos képviselőt Gömör vármegye tisztújító közgyűlésére.

Perillustres, Magnifici ac Generosi Domini mihi Observandissimi!

Obligatissimam servitiorum meorum commendationem.

Spectabilis ac Magnus Dominus Petrus Andrási de Szentkirály Inclyti huius Comitatus Supremus Comes et Sacratissimae Caesariae Regiaeque Maiestatis praesidiorum Jauriensis eidemque annexorum substitutus vice Generalis nunc in ploguada ad Canisam posita existens negotium restaurationis officiorum praefati Comitatus commisit fratri suo, Spectabili ac Magnifico Domino Stephano Andrási de dicta Szentkirály, qui etiam quamvis [?] modo hinc excessit in certis suis negotiis in Transylvaniam profectus: pro termino tamen eiusdem restaurationis ad diem 17 mensis currentis praefixo speratur rediturus. Et licet aliquibus impediendus obstaculis redire nequiret, eo nihilominus non obstante in eodem termino dicta restauratio peragetur. Absentibus itaque praetitulato Domino Supremo Comite eiusdemque substitutus ego censui praetitulatis Dominationibus Vestris esse intimandum, quatenus a parte Inclytae Camerae, uti antecederet, ita etiam nunc aliquem deputare, proque praementionato termino ad oppidum Rosnyo expedire ne graventur, qui tam circa iam fatam restaurationem, te ibidem tandem affutura laborare ea tam alia negotia eorum interventura una cum Inclyta Universita demque promovere possit, cum et alias praecipua istius comitatus pars ex bonis fiscalibus constaret, statusque conservationis eorundem ab electione idoneorum officiorum non modicum dependeret. Caeterum me favori recommendans maneo

Perillustrium, Magnificarum ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Servus obligatissimus
Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váralja
6. Ianuarii 1689.

Csak az aláírás autográf.
MNL-OL, E 254, 1689. január, No. 6.

Nagyságodnak, nekem bizodalmas régi jó Uramnak, ajánlom kötelességgel mindenkori kész szolgálatomat.

Ennekelőtte circiter¹ három esztendővel a Nagyságod jóakaratjából az csetneki processus² dézsmája végbenvitele nékem conferáltatván,³ ha most is hasonló jóakarattját s patrocíniumját⁴ mutatná hozzám, nagy jót cselekedne velem, minthogy itt a hegyek között lévő sovány földön a tavasz esőtelenése miatt minden őszi vetésem igen elmaradván, onnét nem sok kenyerezem remélhetem, ha másunnét nem segíhetem magamot. Azmiolta én ezen nemes Gömör vármegye viceispánságát⁵ viselem, amennyi könnyebbségére voltam azolta és vagyok naponkint az itt levő fiscalis⁶ jószágoknak, a többi között csak az elmúlt téli quartélban⁷ is, majd az egész vármegyének reám való neheztelésével, hány száz forintokkal subleváltam⁸ a portiók parciálásában⁹ azokbéli szegény embereket, magok recognoscálhatják¹⁰ a fiscalis tisztet. Azmelyre nézve a tekintetes nemes Kamarátúl is lehetne reám valami reflexio. Más az, hogy Nagyságodnak én régi szolgálja, Nagyságod nékem régi jó uram lévén, lehet azért is nékem singularis¹¹ bizodalmam a Nagyságod jóakarattjában más, nagyobb dolgok aránt is, nem csak az említett dézsma dolgában. Kihez képest vagyok is oly reménsséggel, hogy abban nem leszen fogyatkozásom. Tudom ugyan, hogy az kamarás urak szoktak már most majd minden helyeken az földézmások lenni, és az dézsma körül való munkára másokat substituálnak,¹² s azoknak csak bizonyos részét adják a proventusnak.¹³ De ha Nagyságod

¹ körülbelül

² járás

³ adományoztatván

⁴ pártfogását

⁵ alispánságát

⁶ kincstári

⁷ beszállásoláskor

⁸ enyhítettem

⁹ adók kiszabásában

¹⁰ megismerhetik

¹¹ egyedüli

¹² állítanak

¹³ bevételnek

régi szolgájának patrocínálni¹⁴ akar, juttathat nékem is valamely processust, akiben nemcsak substitutus,¹⁵ hanem primarius¹⁶ dézs-
más légyek. Hogy annakelőtte való dézsmásságomban rációimot¹⁷
későbbben lehetett beadnom bizonyos impedimentumim¹⁸ miatt,
hogyesemint kellett volna, az ne tegyen akadált hozzám mutatandó
Nagyságod mostani jóakarátjában, mert ennekutána nem fog
az szokott idejénél tovább haladni, sőt azon lések, hogy antici-
pálhassam¹⁹ annak terminusát, azmelyben elvárván az Nagyságod
jó resolútióját,²⁰ maradok

Nagyságodnak köteles és mindenkor kész szolgája

Gyöngyösi István

Datum Krasznahorka Váralja, Die 6. Iunii 1689.

P. S. Ha ezen bizodalmas instantiámnak kockája vakot nem
tanálna²¹ Nagyságod előtt hozni, itt való residentiámra²² nézve
most is legalkalmasabb volna énnékem ez a csetneki processus,
noha abban most a vetések mindenütt igen vékonyak. Ha pedig
más, annál jobb, conjungált²³ valamely processusokkal akarja
Nagyságod régi szolgáját segíteni, annál több jót cselekeszik velem.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1689. június, No. 84.

¹⁴ oltalma alá venni

¹⁵ helyettes

¹⁶ első

¹⁷ elszámolásaimat

¹⁸ akadályaim

¹⁹ megelőlegezhessem, előre vehessem

²⁰ határozatát

²¹ egyet nem mutatna – A kockajátékban a hatos a nyerőszám; a szólás szerint
vagy hatot, vagy vakot (azaz egyet, ti. egy szemet) mutat a kocka.

²² lakhelyemre

²³ hozzárendelt

**Gyöngyösi István és Hamvay György,
Gömör vármegye követei Ottavio Nigrelli (?) grófnak
H. n. és é. n. [1689. július 4. előtt]**

*Öt pontban elősorolják Gömör vármegye gravámináit (sérele-
meit) és ezekkel kapcsolatos kéréseit. 1. A megye jobbágyait ne
kötelezzék az eddiginél több helyen közmunkára. 2. A korábban
a törököknek fizetett adót a Szepesi Kamara ne hajtsa be. 3. Az
újonnan létesített harmicadszedő helyet Rozsnyó mellett szün-
tessék meg, és a Tisza felé utazó megyebélieket ne sújtsák újabb
vámokkal. 4. Ne növeljék a porciókat. 5. A Jolsváról és környéké-
ről a murányi uradalom tisztviselői által elmozdított evangélikus
lelkészeket helyezzék vissza állásukba.*

Excellentissime Comes, Domine, Domine nobis Gratosissime!
Nomine Inclyti Comitatus Gömöriensis humillime repraesen-
tandum habemus Excellentiae Vestrae.

Primo. Quod licet articulatiter, notanter vero iuxta articulum
30. anni 1659. idem Inclytus Comitatus pro praesentandis gratui-
tis laboribus praesidio Putnokiensi fuisset applicatus, attamen
eosdem praestare ad praesidia et arces etiam Szendrőiensem, Mu-
raniensem et nunc iam Agriensem quoque per officiales eorundem
locorum adigitur. Aliisque insolitis vecturis, signanter vero circa
continuas condescensiones cum maximo pecorum miserae plebis
et totius praefati Comitatus damno necnon aliorum servitia Suae
Maiestatis concernentium negotiorum retardatione aggratur.

Secundo. Quamvis per victoriosa Sacrae Caesareae Regiaeque
Maiestatis arma plurimis huius Regni Hungariae locis, inter caetera
vero arce etiam et civitate Agriensi e manibus iurati et naturalis
Christianitatis hostis iam ereptis ab ulteriori illa contributione,
quam antecederet eo praestare cogebamur, nos immunes fore
opinaremur, verum id aliter incipimus experiri, cum ex patentibus
Spectabilis ac Magnifici Domini Inclytae Camerae Scepusiensis
Administratoris praeterita aestate in supradelclarato Comitatu ver-
satis litteris intelleximus, loca Turcis ante tributaria idem tributum,
quod antea Agriam praestabatur, nunc iam officialibus praefatae
Inclytae Camerae Scepusiensis ibidem residentibus administrari
debere.

Tertio. Magno est oneri et ruinae omnibus incolis iamfati Comitatus ac aliorum etiam Comitatum recenter inducta tricesima ad ea etiam loca, ubi antea non fuerat, puta Rosnauiam nostri Comitatus, ubi contra omnes leges Regni et antiquam consuetudinem a frumento, vino et rebus etiam aliis qualibuscunque venundari solitis etiamsi emptio et venditio illarum inter incolas in visceribus proximorum duntaxat locorum et comitatum degentes fiat, certam pecuniariam pensionem ab iisdem recenter eo locati Domini Tricesimatoris Szendrőiensis Vicegerentes exigant. Accederet ad hoc, quod in saepefato Comitatu, in superiori eiusdem processu, qui scilicet pars minus fertilior esset, tanquam aliis ...tosior, degentes incolae vivendi et sese sustentandi media, vel maxime ex quaestura salis et pecorum rerumque aliarum ex partibus Transtybiscanis prevenire solitarum habere solebant, illiusque adminiculo etiam portionum hybernalium persolvendarum media acquirebant. Cum vero iam in eadem sua quaestura per hoc impedirentur, quod Tokaini praeter ordinariam Tricesimam eamque etiam iam ultra solitum vectigal notabiliter auctam, tam a sale, quam aliis rebus magnas pensiones facere cogerentur. Propter hoc suam quaesturam cum aliquo fatigiorum suorum emolumento ultra exercere nequirent, consequenterque in magnam penuriam suae sustentationis, vel maxime vero ultra supportandarum quarumlibet impositionum vel ipsum et Suae Maiestatis servitium concernentium defectum evidentissime devenirent.

Quarto. Pro demonstranda fidelitate et sincero zelo suo in promotione servitiorum Suae Maiestatis, quicquid possibilitatis suae esset, paratissimum se quidem declarat idem suprafatus Comitatus, negare tamen non potest difficillimum eidem esse et importabile videri illud portionum onus, quod iam ab aliquot annis cum extrema debilitatione suarum virium sufferre cogitur, idque tanto maiori eidem est oppressioni, quod supra portiones parato aere exolvendas personalem etiam militiam una cum officialibus suis maiori ex parte gratuito haberet cum plurima sui incommoditate et molestia intertenendum et sustentandum.

Quinto. Inter praemissa vero omnia id videtur vel maxime grave, quod exercitium religionis in nonnullis locis, signanter vero in bonis fiscalibus recenter etiam turbari cepit amotis per officiales domini Muraniensis non ita pridem Augustanae professionis ministris ex oppido Jolsva et eidem proximis nonnullis locis,

temploque eorum per ipsosmet Augustanos exstructo, occupato contra mentem etiam articuli 26 anni 1681, cum et alias templa per evangelicorum eorum possessa actualibus eorum possessoribus ex vi legis praecitatae relinquuntur.

Quamobrem nomine praefati Inclyti Comitatus nostri coram Excellentia Vestra humillime instamus atque eandem rogatam habemus, quatenus iuxta praemissa humillimae expositionis nostrae puncta, ac primum quidem.

Ne ad plura loca in negotio praestandorum gratuitorum laborum praefatus Comitatus noster cum magna miserorum incolarum, ut praemissum est, ruina distrahatur, sed (si ultra etiam ab onere eorundem laborum immunis esse non poterit) ad unum aliquem certum locum applicetur, neve insolitis vecturis in eodem primo puncto fusius declaratis cum simili damno aggravetur.

Ad secundum vero, ne per praespecificatum Dominum Administratorem vel alium quempiam ad praestanda supraspecificata tributa (cum habeant praeter haec etiam alia vix supportabilia onera) loca antea Turcis tributaria adigantur.

Ad tertium vero, ut contra leges Regni novae tricesimae in oppidum Rosnyo Bánya in praefato comitatu existens et habitum introductae tollantur, neve incolae comitatus nostri ac aliorum etiam in negotio quaestus versus Tokay trans Tybiscum proficiscentes auctioribus tricesimis ac aliis insolitis vectigalibus a suprafatae ante consuetae suae quaesturae exercitio praepediantur.

Ad quartum porro, quatenus portionum onus ita accomodetur, ut sine ruina miserorum incolarum supportabile sit, nec praeter earundem exolutionem gratuita militum sustentatione onerentur, ab incommodis vero per eandem militiam ibidem libere patrari solitis in futurum caveatur.

Ad quintum denique, ut ex praescripto oppido, ac ab aliis eidem vicinioribus locis amoti Evangelici ministri reducantur, templum vero per eidem confessioni addictos exstructum ac ipsis recenter ademptum restituatur, ad mentemque praecitatae legis liberum praefatae evangelicae religionis exercitium tam ibi, quam etiam aliis consuetis et actualibus eiusdem confessionis in locis conservetur, Excellentia Vestra quantum auctoritati suae subesse poterit, determinare, committere et remederi dignetur.

Quam gratiam Excellentiae Vestrae idem Comitatus per omnes
occasiones reservire adnitetur. Nos etiam gratiosam ad praemissa
resolutionem praestolantes manemus

Excellentiae Vestrae

Servi humillimi

Inclyti Comitatus Gömöriensis ablegati

Stephanus Gyöngyössii

Georgius Hamvay

Idegen kéz írása és aláírása.

MNL-OL, E 254, 1689. július, No. 6.¹

¹ Az irat datálása Gömör vármegye Szőgyéni Ferencnek ugyanezen ügyben
adott meghatalmazása alapján. Ez utóbbi és Szőgyéni Gyöngyösiék korábbi
küldetésére hivatkozó levele uo.

Kérvény a Császári-Királyi Komisszióhoz
H. n. és é. n. [1689. augusztus]

Kéri, hogy amennyiben áruba bocsátják a kincstári kezelésben lévő derencsenyi és meleghegyi birtokokat, érdemeire való tekintettel neki adják el.

Excelsa Caesareo Regia Commissio!

Si portiones illae possessionariae et praediales, quas in Comitatu Gömöriensi in bonis Derencsenianis Fiscus Regius defacto prae manibus suis habet, ita et possessio similiter fiscalis Meleghegy dicta iisdem portionibus vicina, tanquam dicto Fisco Regio parum utiles venales essent, et iuxta modernum illarum statum proventusque proportionalitatem super pretio earundem commode convenire possit. Rogo proinde Excelsam Caesareo-Regiam Commissionem intuitu etiam fidelium servitiorum meorum, tam antea sub factiosis quoque praecedentium annorum motibus Sacratissimae Suae Maiestati, Domino, Domino Nostro Clementissimo impensorum, quam eorum, quae occasione moderni officii mei in continuis occurrentiis promotionem servitiorum praelibatae Suae Maiestatis concernentibus iuxta totum posse meum impendo, meque semper impensurum polliceor, si praefatae portiones et possessio (uti praemissum est) venales essent, et illas Illustrissimus Dominus Comes Stephanus Kohary pro se acquirendi animum iam deposuisset, dignetur prae aliis mihi easdem concedere emendas, et super hoc sese, quocitius fieri poterit, gratiose risolvere, accepta superinde optata resolutione plura postmodum in hoc negotio si Excelsa Caesareo-Regia Commissio ita iusserit, cum iisdem, quibus commissum fuerit tractaturus. Caeterum me gratiae Excelsae Caesareo-Regiae Commissionis commendans, maneo

Excelsae Caesareo-Regiae Commissionis

Humillimus servus

Stephanus Gyöngyössi

Comitatus Gömöriensis vicecomes

Idegen kéz írása és aláírása.

MNL-OL, E 254, 1689. augusztus, No. 3.

Nagyságodnak, nekem bizodalmas régi nagy jó Uramnak, ajánlom alázatos kötelességgel mindenkori kész szolgálatomat.

Az tekéntetes nemes Kamara letévén kezérül ezen nemes Gömör vármegye dézsmája quartájának megárendálását,¹ jolsvai plébános, Bako János uram reábeszéléséből én, ökegyelme, murányi perceptor, Merkovicz János és Titius Mátyás uram, tettük le annak pro praesenti anno² szokott árendáját, valóban in omnem fortunae casum et eventum,³ mert aminemű fogyatkozása vagyon most ennek az nemes Vármegyének nagyobb részében a gabona termésének, nem tudom, mint vehetjük bé csak kiadott pénzünket is, nem hogy azonkívül lehetne onnét valami notabilis⁴ hasznocskánk. Mindazonáltal már benne lévén pénzünk, contentusoknak⁵ kell azzal lennünk, azmi proveniál⁶ érette. Hogy pedig az fiscalis dézsmások⁷ miatt ne legyen akadályunk annak is perceptiójában,⁸ kérem alázatos bizodalommal régi nagy jó uramat, Nagyságodat, ne neheztelje serio committálni⁹ ökegyelmeknek, az minket illető quartalitást excscindálják minden proventusokból és obventiókból arendatoriánk tenora szerint,¹⁰ s adják veszekedés nélkül kezünkhöz. Praeter iustum et aequum nos nihil petimus,¹¹ tudom pedig, hogy azt sem Nagyságod, sem a tekéntetes nemes Kamara nem kívánja elvetetni tőlünk, ami pénzünk után minket illet. Ha úgy tetszenék Nagyságodnak, nevezett dézsmás uraimékra ezaránt sonalo commissióját¹² ugyan ezen levelem vivő emberem által az én kezemhez dirigálhatná, én

¹ a tized negyedének bérbeadását

² jelen esztendőre

³ minden szerencsés esetre és kimenetelre

⁴ említésre méltó

⁵ elégedettnek

⁶ jár

⁷ kincstári tizedbeszedők

⁸ begyűjtésében

⁹ komolyan meghagyni

¹⁰ a minket megillető negyedet hasítsák ki minden bevételükből és jutalékukból a bérleti szerződések tartalma szerint

¹¹ a méltón és igazságosan kívül semmi mást nem kérünk

¹² erről szóló megbízását

megküldeném őkegyelmeknek. Magam udvaroltam volna örömet
levelem helyett Nagyságodnak, de csak mostanában értettem bizo-
nyosan Szomolnokon létét, holnap pedig az nemes Vármegyének
elsőben generális gyűlése,¹³ azután diebus etiam subsequentibus¹⁴
törvényszéke leszen Pelszöcön, és arra ma kell megindulnom.
Ezekkel szokott jóakarátjában, favorában és gratiájában¹⁵ ajánlván
tovább is magamat, maradok

Nagyságodnak, régi nagy jó Uramnak

Alázatos kötelességgel mindenkor kész szolgája

Gyöngyösi István

Krasznahorka Váralja, 29. Augusti, 1689.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1689. augusztus, No. 102.

¹³ közgyűlése

¹⁴ a következő napokban is

¹⁵ kedvezésébe és kegyelmébe

48.
Varannay Györgynek
Rozsnyó, 1689. október 6.

Kegyelmednek, jóakaró Uramnak, ajánlom szolgálatomat.
Szolgabíró Budai István uramnak és kapitány Szurmány György uramnak írott Kegyelmed leveléből, azszerint az murányi jószágbélyi falukra bocsátott s onnét az én kezemhez deveniált¹ currenséből² értem, hogy azmely szekeret nevezett szolgabíró uram őkegyelme az most ezen nemes vármegyén általmenendő né-metség vecturájára³ azon murányi jószágra limitált,⁴ azokat Ke-gyelmed nem engedi az praenominált⁵ jószágbélyi szegénységnek praestálni,⁶ azkit talám nem kellene Kegyelmednek cselekedni, minthogy nincsen is oka reá; mert a vármegye közönséges terhe viseléséből a nemes kamora, sőt maga Ófölsége⁷ sem kívánja a fiscalis⁸ jószágot eximáltatni:⁹ azminthogy más nemes vár-megyékben is szintűgy supportálják¹⁰ azok a közönséges terhet, mint más urak jószági. Azt pedig nem mondhatja Kegyelmed, hogy az én viceispánságomban¹¹ a fiscalis jószágok ebben az nemes vármegyében az több jószágokhoz képest rendkívül terheltettek volna; sőt azon igyekeztem eleitül fogvást, miképpen azoknak könnyebbsége lehetne, viseltetvén abban a nemes kamora tekinteti-tül. Azminthogy amikor az elmúlt hetekben circiter¹² huszonnégy szekeret a nemes vármegye Murányból Kassára rendelé zab alá, akkor sem engedtem, hogy az murányi jószágból is rendeltesse-nek oda szekerek, hanem más helyekről kellett azoknak kitelni; azmelyek nemcsak az zabot vitték Kassára, hanem onnét bort kellett megint Murányban hozni, akivel dupláztatott fáradságok. Annakelőtte is egynehány ízben könnyebbítettett egynehányfé-

¹ megérkezett

² körleveléből

³ szállítására

⁴ megszábott

⁵ fentnevezett

⁶ teljesíteni

⁷ I. Lipót

⁸ kincstári

⁹ kivétetni

¹⁰ viselik

¹¹ alispánságomban

¹² körülbelül

le vecturákban s egyéb dolgokban is azon murányi jószág; sőt az várhoz és az vár alján lévő majorhoz is nem egyszer-kétszer succurráltatott¹³ a nemes vármegye, hol másféle dolgokra való szekereztetésekkel. Ha az sok szekér kívánó occurrentiák¹⁴ nem interveniáltak volna¹⁵ medio tempore,¹⁶ azmely gerendáknak meghordattatásáru¹⁷l requirálta¹⁷ vala Kegyelmetek az nemes vármegyét, és nékem is írt vala felőle: eddig annak is lett volna valami effectusa;¹⁸ de maga megítélheti Kegyelmed, hogy lehetetlen a sok másféle vecturák között annyifelé érkezni, mindazonáltal quod differtur, non aufertur.¹⁹

Kikre nézve Kegyelmednek nem hogy scissiót²⁰ kellene cselekedni az nemes vármegyét és annak lakosit közönségesen illető terheknek egyenlőképpen való emelésében, sőt magának kellene azt promoteálni²¹ Kegyelmednek. Mert az olyan scissio csinálásával kárt fog Kegyelmed, nem hasznot csinálni az Ófölsége jószágának, akiről többet kellene írnom, de mostani szorgos dolgaim nem engedik; hanem azt félretévén, kérem Kegyelmedet, ha eddig a nemes vármegyével szép alkuvásban volt és azzal nem contrariuskodott,²² tovább se kívánjon azon nemes vármegyének és annak tiszteinek dispositióiban²³ confusiót²⁴ csinálni, hanem amint annakelőtte, úgy tovább is accomodálja²⁵ ahhoz magát. In reliquo,²⁶ Isten sokaig szerencsésen [éltesse] Kegyelmedet.

Kegyelmednek jóakaró szolgálja
Gyöngyösi István

Datum Rozsnyó, 6. Octobris 1689.

¹³ fordult segítségért

¹⁴ történések

¹⁵ jöttek volna közbe

¹⁶ időközben

¹⁷ kérlelte

¹⁸ kimenetele

¹⁹ a halasztás nem végleges feladás

²⁰ szakadást, meghasonlást

²¹ előmozdítani

²² helyezkedett szembe

²³ rendelkezéseiben

²⁴ zavart

²⁵ alkalmazza

²⁶ végezetül

Generoso Domino Georgio Varanay, Fiscalium Bonorum Muraniensium Provisori etc. Domino observandissimo. Murány

Közölve: THALY, Századok, 1873, 508–510.

Csak az aláírás saját kezű. Eredetije a Budai Kamara levéltárának lymbusában.

**A Szepesi Kamarának
Rozsnyó, 1690. november 3.**

Minden tőle telhetőt el fog követni, hogy teljesítse levélben adott parancsukat, hogy a – nehézségeket támasztó – Gömör vármegyétől kért gabona a kassai és egri állami gabonaraktárakba kerüljön.

Perillustres, Magnifici ac Generosi Domini mihi Colendissimi!
Obsequentissimam servitiorum meorum commendationem.
Tam ex eo, quod eadem Perillustres, Magnificae ac Generosae Dominationes Vestrae in negotio comparationis illius frumenti, quod ab Inclyto hocce Comitatu ad domos annonarias Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Cassoviensem et Agriensem desiderarent administrandum, me specialibus suis litteris requirere non sunt dedignatae, quam respectu promotionis servitii eiusdem Suae Maiestatis circa evictionem illarum difficultatum, quae ex parte dicti comitatus obiici poterant, iuxta totum posse meum solertem impendendo operam, qualem sortiri potuit meus in hoc sincerus labor effectum ex litteris ipsiusmet praedicti Comitatus praetitulatae Dominationes Vestrae sunt intellecturae. In quo hac vice quod plus facere non potuerim, dignabuntur super eo mihi ignoscere. Et ultra etiam tam in propriis, quam servitium Suae Maiestatis tangentibus negotiis, si quid imperaverint, experientur, quod sim et ero

Obsequentissimus semper servus
Stephanus Gyöngyösi

Datum Rosnaviae, 3. Novembris, 1690.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1690. november, No. 135.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1690. november 12.**

Köszöni, hogy elismerték érdemeit Gömör vármegye 1500 köböl gabonájának Kassára szállításában és hogy az esztergomi érsektől vásárolt gabonához ingyen szerzett szállítóeszközöket. Hosszasan ecseteli a további gabonabeszerzések elé tornyosuló nehézségeket. Például, hogy gróf Schlik tábornok az követeli: teljhatalmú megbízatással utazzon hozzá a szolgabírókkal, ám fél, hogy így túl nagy teher vállalására köteleznék.

Perillustres, Magnifici ac Generosi Domini mihi Colendissimi!
Obsequentissimam servitiorum meorum commendationem.
Nunc ex congregatione Inclyti huius Comitatus die hesterna (non obstante decretali festo ob urgentem necessitatem) in oppido Pelsöcz celebrata huc ad aedes meas reduci mihi exhibentur per familiam meam litterae praetitulatarum Dominationum Vestrarum 7 praesentis mensis exaratae, quibus resertis tenoresque illarum debita cum reverentia et obsequendi studio intellecto non modicae id mihi extitit consolationi, quod in compromissione 1500 cubulorum frumenti per huncce comitatum pro limitato pretio comparandi et Cassoviam devehendi, ita et gratuita vecturae sub frumentum a Domino Archiepiscopo Strigoniensi coemendum praestandae sedulam meam operam et sincerum laborem ipsaemet etiam eadem Dominationes Vestrae recognoscere non dedignantur. Econtra vero ex hoc, quod recenti earundem commissioni in comparando per privatam coemptionem certo adhuc frumenti quanto me satisfacere imparem esse videam, illiusque onus ad me assumere non ausim, singularem sentio contristationem. Laborem quidem in eo etiam nullum vellem refugere, dummodo vacaret, et aliquem possim sperare inde effectum, sed siquidem penes nuperam etiam Inclytae Camerae requisitionem satis superque egi ferme cum omnibus illis, quos in hoc Comitatu venale frumentum habere arbitrarer, ut pro pretio limitato et eidem pretio quoque vecturae superaddendo, hisque simul florenorum 1,74 constitutendis, quisque iuxta facultatem suam aliquot metretas vendere ne recusaret, sed neminem habere potui, qui sponte se aliquid velle dare resolvisset. Quare cum in comparatione etiam praedictorum 1500 cubulorum frumenti alium modum praesto esse non viderim, coactus sum committere Dominis Iudicibus Nobilium, si per fora

idem frumentum coemere non poterunt, imponant tam nobilibus, quam rusticis proportionatum aliquod quantum, qualitercunque per eosdem pro praescita Suae Maiestatis necessitate comparandum. Id quidem verum est, quod hic in foris hebdomadalibus, praesertim quando ex locis etiam remotioribus et comitatibus aliis plures currus concurrissent, uno floreno Hungaricali boni mixti frumenti Szaputa [!] istius loci, modico plus, quam medium cubulum Cassoviensem constituens poterat emi hactenus, et non dubito quod etiam deinceps, ubi viae meliorabuntur et aquae decrescent pari pretio poterit acquiri. Verum super eo invigilare et circa coemptionem occupari mihi propter alias curas nullo modo vacat, sed vel vecturae iam compromissae administratio magnum mihi causat sudorem, siquidem per dies nova et nova occurrunt continuo onera, quibus sufferendis nescio qualiter sufficiamus praesertim nunc, cum iam tempus etiam solvendarum portionum adsit. Licet enim illarum adhuc assignatum quantum non habeamus, scimus tamen adesse terminum solutionis. Accedit ad hoc etiam id, quod Illustrissimus quoque Dominus Colonellus Comes Schlik iubeat me et Dominos Iudices Nobilium vel alios deputatos Inclyti Comitatus cum sufficienti plenipotencia ad se proficisci, ex quo etiam praemisso talem possumus inferre consequentiam, quod ibidem quoque alicuius magis oneris, quam alleviationis simus accepturi augmentum. Et hoc inde etiam cumulatur, quod Perillustris ac Magnificus quoque Commissarius Schipk [!] certam quottam avenae praecipiat per nos Agriam administrare, et ibidem de aliquo etiam foeno providere, nonque minus dominus Commendans eiusdem praesidii penes commissionem Excellentissimi Domini Comitatus Generalis decem currus serio demandet eo statim administrandos, et haec plura etiam sequerentur per dies onera. Quorum omnium cum maior pars humeris meis esset innixa, obque hoc ad plura sufferenda, signanter vero coemptionem praerecensiti frumenti me obligare nec ausim, nec possim, rogo enixissime dignentur me in eo praetitulatae Dominationes Vestrae excusatum habere, in aliis, quae viribus meis paria erunt iuxta omne posse meum semper mansurus

Earundem Perillustrium, Magnificarum ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Servus obsequentissimus
Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váralja 12. Novembris, 1690.

P. S. Főispán Andrási Péter Uramnak, hallom, hogy putno-
ki majorságában volna valamely búzája, amelynek eladása felől
a mostani hírekre nézve, több már egy hetinél, hogy bizonyos
ember által írtam Őnagyságának, és azt óránként várom vissza,
azmely búzáját ha Őnagysága eladni parancsolja, azon leszek,
hogy az nem másuvá, hanem az Őfölsége¹ szükségére adattassék.
És minekutána az már megígért másfélezer köből gabona öszve-
szereztetik, s esztergomi érsek² uramtúl Őnagyságátúl megárult
gabonával együtt administráltatik, azután talám többnek is tehetni
szerit, ha a nemes Kamara speciális emberét fogja arra deputálni,
akinek én is, valamiben lehet, szívem szerint kívánok assistálnom,
tartván kiváltképpen való szerencsémnek, ha miben az Őfelsége
dolgában szolgálhatok.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1690. november, No. 141.

¹ I. Lipót

² Széchényi György

51.

**A Szepesi Kamarának
Rozsnyó, 1690. november 27.**

Már intézkedett, hogy az 1500 köböl gabona elszállítása az esős idő ellenére mihamarabb megtörténjen. Tudatja, hogy az új mérőedények használata komoly fennakadásokat okoz.

Perillustres, Magnifici ac Generosi Domini mihi Colendissimi!

Antequam litteras praetitulatarum Dominationum Vestrarum de dato 20 praesentis mihi exaratas debita cum reverentia percepissem. Iam antea talem feceram dispositionem, quatenus administratio 1500 cubulorum frumenti, in quantum pluvioso hoc tempore ob pessimas vias fieri possit, quo citius administraretur, prouti nonnulli iam currus cum eodem frumento pergunt etiam, hodieque aut cras eodem deventuri sunt reliquis quoque eosdem subsequuturis. Ad quos Egregio Domino Joanne Doboczi ordinario Comitatus huius commissario deputato et adiuncto si eundem ad Perillustres, Magnificas ac Generosas Dominationes Vestras circa aliquam difficultatem in perceptione praefati frumenti forte emergendam recurrere contingeret, rogo enixissime, ne graventur ipsi assistere. Usu venit enim iam in domibus annonariis diversas haberi metretas, maiorique quam fieri deberet percipi solere frumentum eo assignandum, quod si in emolumentum servitii Suae Maiestatis cederet, minus difficultaremus, sed cum evidentissimo nostro damno privato aliorum commodo indulgere onerosum, imo et lamentabile videtur, cum alias etiam continua et vix supportabilia habeamus onera. Mihi vero si in quibus ultra quoque praetitulatae Dominationes Vestrae voluerint imperare, experientur, quod tam in Suae Maiestatis, quam in propriis negotiis sit et maneat semper

Perillustrium, Magnificarum ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Obligatissimus et paratissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Rosnaviae, 27. Novemberis, 1690.

Csak az aláírás autográf.
MNL-OL, E 254, 1690. november, No. 75.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1690. december 21.**

Közli, hogy a tavalyi év gyenge termése miatt igen nagy a hiány, kiváltképpen zabban. Meglehetősen drágán és csak készpénzért kapható. Javasolja, hogy forduljanak a közeljövőben összeülő megyei közgyűléshez.

Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini mihi observandissimi!

Obligatissimam obsequentissimorum servitiorum meorum commendationem. Litteras praetitulatarum Dominationum Vestrarum de dato diei 14 mensis currentis die haesterna mihi assignatas debita cum reverentia et obligatione accepi, quarum tenore intellecto medio illius subministratam mihi in promotione negotiorum servitium Suae Maiestatis concernentium contestandae sincerae meae devotionis et promptissimi animi occasionem ambabus amplecterer quidem manibus; sed siquidem in hocce Comitatu anno praesenti, uti inter montes autumnalium, ita in plano vernalium frugum, praesertim vero avenae notabilis erat defectus. In quibus autem districtibus aliquid de avena procreatum est, iam illud etiam in defectu frumenti per miseros eorundem districtum incolas partim in panem conversum, partim pro aliis necessitatibus distractum esset, assecurare non possum easdem Dominationes Vestras, quod hic notabilis quantitas avenae iuxta intentionem earum etiam parato aere coemi possit, cuius tamen cubulus in tali quoque defectu in foris hebdomadalibus hactenus 26 polturis poterat haberi; sed iam nunc (uti informor) pro medio imperiali et pro uno etiam floreno venditur, per diesque tanto magis accrescet eiusdem pretium. Nihilominus si eadem Dominationes Vestrae Inclytum Comitatum (qui die 29 praesentis in Pelsőcz generalem congregationem, in Rosnyo vero die 9 Ianuarii anni sequentis sedem electoriam est habiturus) in praescito negotio requirere voluerint, id etiam ego iuxta omnem possibilitatem ex

debito obligaminis mei et serviendi zelo adnitar promovere. Cae-
terum me favori et gratiae recommendans maneo

Earundem Spectabilium, Magnificarum

ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Obligatissimus et obsequentissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Varalja 21. Decembris, 1690.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1690. december, No. 106.

53.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1690. december 27.**

Jelenti, hogy a szekerek már elő voltak készítve az érsektől vett gabona Kassára szállítására, ám Nigrelli generális parancsára munióiót kellett vinniük Egerből Kassára. Gondja lesz rá, hogy a következő megyei közgyűlésen intézkedjenek a kamarai szállítóeszközök megfelelő biztosításáról.

Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini mihi Colendissimi!
Obligatissimam obsequentissimorum servitiorum meorum commendationem. Mediantibus litteris suis die 17 praesentis ad me datis quid mihi in negotio curruum sub frumentum archiepiscopale Cassoviam Rosnavia deportandum administrandorum committere voluerint, obsequenter intellexi, qui quidem currus iam ad id ordinati paratique dudum fuerant. Verum ad seriam Excellentissimi Domini Generalis Nigrelli commissionem Agriam ad deportandas inde Cassoviam munitiones converti debuerunt, novumque vecturae onus miserae plebi difficile et lamentabile esset. Nihilominus saltem Dominus Caspar Posgai dispositioni praetitulatarum Dominationum Vestrarum semet accommodare, certumque hominem sive idem, sive Inclyta Camera ad eiusdem frumenti perceptionem Rosnaviae et depositionem Cassoviae fiendam ordinare velit, dabo operam, quatenus in proxima congregatione disponere possim Inclytum Comitatum, ut in negotio promissae iam semel praescitae vecturae defectus non esset. In aliis etiam, quantum mearum erit virium mansurus

Spectabilium, Magnificarum ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Obligatissimus et obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váralja 27. Decembris, 1690.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1690. december, No. 100.

Nagyságodnak, régi nagy jó Uramnak ajánlom alázatos kötelességgel szolgálatomat, s kívánok Istentől minden jókat.

Méltóságos Generál, gróf Ausperg Uram önagysága ezen nemes Gömör vármegyének Kassára küldendő bizonyos számú szekerek dolgában szóló levelét tegnap hozván kezemhez a nemes Kamara hajdúja, annak continentiájára¹ nézve szükségképpen mindjárt generális gyűlést² kellene ugyan celebráltatnom, de itten szüneti nem lévén az sok esőnek, már egynehány napoktól fogvást, nevezetesebben pedig ennekelőtte harmad-negyed nappal majd hallatlan záporok és köesők³ szakadván egynehány helyeken, azoknak határookban a mezőket éppen semmivé tették, keserves károokra az lakosoknak, és annyira megárasztatták a vizeket is, hogy alig maradt meg valamely híd azokon, és amiatt csak egy faluból a másikában is nehezen lehet menni az apróbb vizeken is, annyival inkább pedig az Sajón, Turócon és Balogon úsztatás nélkül lehetetlen az általmenetel. Amíg azért azon vizek valamennyire le nem szállanak, addig comode⁴ gyűlése sem lehet a nemes vármegyének, anélkül pedig nincsen autoritásomban⁵ a prae-nominált⁶ szekerek kirendelése, de bár volna is, mindazonáltal nem lehetne azoknak megindításában úgyis mód, amíg a vizek le nem szállanak. Azonkívül is pedig sok most a vectura⁷ rajtunk, mert több már egy holnapjánál, amiolta continuo⁸ feles⁹ liszt érkezik nemes Nógrád vármegyén által vármegyénkben Eger felé, amely alá máris többet kellett adnunk egyszer is, másszor is másfél száz szekérnél, és de facto is több vagyon Almány nevű faluban száz öreg hordónál, akinek elvitelére is mostan kellene megint innét a felső processusból¹⁰ szekereket hajtatnunk, ha a

¹ tartalmára

² közgyűlést

³ jégesők

⁴ alkalmasan

⁵ hatalmamban

⁶ fentnevezett

⁷ szállítás

⁸ folyamatosan

⁹ fölös, sok

¹⁰ járásból

vizek engednék. Amellett az egri gratuitus laboron¹¹ is continue tizenhárom szekerünknek kelletik lenni, amelyek minémő terhesek legyenek, maga bölcse elgondolhatja Nagyságod, és bizonyoságot tehet arról az fiscalis¹² jószág is. Mindazonáltal csak lehessen meg a gyűlés, én az Őfölsége¹³ szolgálatjához való igaz zelusom¹⁴ és tökéletes kötelességem szerint azon lések teljes erőmmel, hogy valamennyire lehetséges léssen, a praenominált méltóságos Generális uram őnagysága levelében denotált¹⁵ szekerek administratiója dolgát is lehessen effectusban¹⁶ vétetnem, és azaránt is vékony szolgálattal mind őnagyságának, mind a tekintetes nemes Kamarának alázatosan complaceálnom.¹⁷ Ezeket akarván azonban Nagyságodnak kötelességem szerint értésére adnom, amíg a nemes vármegyének proxime¹⁸ lehetendő gyűléséből maga resolútióját¹⁹ meg fogja írni. Ajánlom in reliquo²⁰ szokott favorában²¹ tovább is magamot és maradok

Nagyságodnak

Alázatos kötelességgel mindenkor kész szolgálja

Gyöngyösi István

Kraszn[ahorka] Váralja, 9. Iulii, 1691.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1691. július, No. 110.

¹¹ kötelező ingyenmunkán

¹² kincstári

¹³ I. Lipót

¹⁴ buzgóságom

¹⁵ jegyzett

¹⁶ végrehajtásba

¹⁷ tetszenem

¹⁸ legközelebb

¹⁹ határozatát

²⁰ végül

²¹ kedvezésébe

A Szepesi Kamarának
[Sajó]Gömör, 1691. november 7.

Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek ajánlom alázatos, köteles és mindenkori kész szolgálatomat.

Ezen nemes Gömör vármegye tisztjei az elmúlt Szent Mihály-nap¹ tájban búcsúzván el, azoknak helybenállatására² méltóságos főispány András Péter uram önnagysága maga absentiájában³ énáltalam a most folyó hónap 13. napját termináltatta⁴ Rozsnyó városában, úgy, hogy akkorra maga is jelen légyen, azminthogy már útban is vagy onnagysága. Minthogy pedig az feljebb elmúlt esztendőben is a tekintetes nemes Kamara bizonyos tisztjeit delegálta azon tisztjei helybenállatása terminusára, ahhoz képest praenominált⁵ főispány uram önnagysága commissiójából⁶ és nevével requirálom⁷ ezen írásom által, és kérem Nagyságtokat, Kegyelmeteket, ne neheztelje mostan is committálni⁸ tisztjei közül valamelyeknek, hogy a praenominált dolog végett az megnevezett napon és helyen jelen legyenek, és mind azon, mind más akkor ott occurrálandó⁹ dolgokban másokkal együtt munkálkodjanak, hogy úgy azok annál jobban mehessenek végben. Akarmikor sem volt pedig egyszer több terhes dolga ezen nemes vármegyének, mint akkor léssen. Ajánlom ezekkel favorában¹⁰ magamot és maradok

Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek

Alázatos, köteles és mindenkori kész szolgálója
 Gyöngyösi István

Gömör, 7. Novembris, 1691.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1691. november, No. 138.

¹ szeptember 29.

² beiktatására

³ távollétében

⁴ tűzte ki

⁵ fentnevezett

⁶ határozatából

⁷ kérem

⁸ elrendelni

⁹ megessendő

¹⁰ kedvezésébe

Kérvény Esterházy Pálnak
H. n. és é. n. [1691?]

A Tripartitum vonatkozó pontja értelmében adományul kéri a Gömör vármegyében, Csetneken fekvő városi egész birtokrészeket, Berzétén, Rudnán, Kőrösön, Újfalun, Felsősajón és Oktinán (és talán máshol) található egész birtokrészeket, a Torna vármegyei Soroskőn pedig szőlőket. Azokat, melyek részben a néhai Nyíró Józsefhez zálogjogon, néhai Máriássy Istvánhoz pedig örökös jogon tartoztak. Kérelmének oka, hogy Nyíró mindkét ágon közvetlen örökös nélkül halt meg, birtokai mások kezébe kerültek, Máriássy István pedig a Thököly-féle felkelés során hűtlenség vétkébe esett (és e javakat a néhai Máriássy György másoknak zálogba adta).

Celsissime Princeps, Regni Hungariae Palatine, Domine Domine mihi gratiosissime!

Ex quo Egregius quondam Josephus Nyíró, alias quidem Incola Oppidi Archiepiscopalis Rosnaviensis, persona tamen Nobilis praecedentibus Annis, sine liberis, et absque ulla Testamentaria, aliaque qualibet Dispositione fatis cessisset, Bonaque illius universa, tam Mobilia quam Immobilia, praeter illa, quae in praefato Oppido illiusque Territorio iuribus Archiepiscopalibus subiacta habuisset, per praescitum eiusdem decessum ad Regiam, ac ad Celsitudinis Vestrae Principalis collationem ex dictamine Tituli 10 Partis Imae Decreti Tripartiti devoluta essent. Ego vero antecederet etiam semper iuxta locorum et tempore exigentiam ubicunque fieri potuit pro contestanda fidelitate mea, in negotiis servitium Suae Maiestatis concernentibus totum et omne posse meum impendere minime intermiserim; sed vel maxime in factiosis superiorum annorum Tumultibus contestatus illibatae meae fidelitatis integritatem, ut prius iacturam omnium Bonorum et diversa etiam Vitae pericula amplecterer, quam aliqua infidelitatis Macula me notatum esse voluerim: Postea autem septem consequenter annis Officio Vice Comitatus Inclyti Comitatus Gömöriensis functus in promotione servitione Altenominatae Suae Maiestatis Sacratissimae, quo zelo fervore, Cura, Industria et Labore desudaverim, desudemque etiam de praesenti, id tam Excellentissimi Domini harum Partium Generales et Commissarii Bellici, quam ipsamet quoque Inclyta Camera Scepusiensis optime recognoscere poterunt, quorum meritis ad Celsitudinem Vestram Principalem

recurrere animatus supplico Eidem humillime, quatenus ex gratia illa, qua fideles Suae Maiestatis complecti solet, dignetur intuitu praerecensorum fidelium meorum servitiorum, praedecarata suprafati quondam Josephi Nyíró Bona tam Mobilia, quam Immobilia per eum acquisita, signanter autem Portiones Possessionarias a Familia Mariasiana et aliis passim iure hypothecario in Possessionibus Berzété, Rudna, Körös, Ujfalú, Felső Sajo, Oktina, Oppida Csetnek, et forsán etiam alibi, in praefato Comitatu Gömörénsi existentibus comparatas: Non minus quoque Pecora, Pecudes, Paratam Pecuniam, res aureas et argenteas supellectiles item Domesticas, quae praefatis Iuribus Archiepiscopalibus non subiacerent, pariter et Vineas in Comitatu Tornénsi habitas, post fata saepe repetiti Deficientis ad quorumcunque manus deventa et hucusque per eosdem mala fide possessa, sicut et illam Pecuniam, si quam pro Redemptione aliquorum Bonorum hypothecariorum, praevio modo per eosdem apprehensorum et Possessorum iidem medio tempore percepissent vel percepturi essent, eo quo idem Deficiens possederat iure; Imo et ius illud Perenne, quod etiam Stephanus, quondam Filius Georgii olim Mariasi, Factionis Thökölíane complex, et in illa, consequenterque nota Rebellionis e vivis sublatus, tam in praefatis per dictum Deficientem praevio modo possessis, quam etiam pre Manibus quorum cunque aliorum in antenominatis Possessionibus Berzété, Körös, et Rudna existentibus Portionibus, quas scilicet praedictus eiusdem Genitor titulo pignoris uni alterique vendiderat, praehabuisset, per notoriumque eiusdem Decessum, in Fiscum Regium, Suae Maiestatemque et Celsitudinis Vestrae Palatinalis Collationem deventum (quae omnia numerum et Valorem 32 Colonorum minime attingerent) mihi haeredibusque meis, ex facultate et Plenitudine Palatinalis Suae Potestatis grátiose conferre ne dedignetur. Quam Celsitudinis Vestrae Principalis grátiam, quoad vixerit humillimis servitiis suis iuxta omne Posse suum promereri non intermittet.

Eiusdem

Humillimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Ad Celsissimum Principem, Dominum Dominum Regni Hungariae Palatinum
Humillimum Memoriale Introscripti

[Ráírva:] Gyöngyössy Stephanus Bona deficientis Josephi Nyírő
sibi conferri petit.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, N 8, Ladula 54, fasc. 4, No. 44.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1692. szeptember 3.**

Személyesen kívánt jelentéstételre Kassára utazni, és már indulófélben volt, amikor kiújuló vesebaja ágynak döntötte. Maga helyett Posgai Gáspár érseki provizort, rozsnýói főbírórt küldi.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici Praenobiles ac Generosi Domini Colendissimi!

Servitiorum meorum obligatissimam commendationem. Litteras praetitulatarum Dominationum Vestrarum 28 proxime evoluti mensis Augusti exaratas,¹ mihi quae pridie in oppido Jolsva exhibitae debita cum reverentia et iisdem optemperandi [!] promptitudine accepi, quarum tenore intellecto sepositisque negotiis meis tandem ibidem habitis movi protinus inde ea intentione, ut saltem unius vel alterius horae spatio hic domi meae moraturus continuarem postea iter Cassoviam, ibidemque mandata earundem Dominationum Vestrarum ipsemet personaliter obsequiosissime perciperem. Cum alias etiam pro magno reputem fortunae favore, quando aliqua mihi devotissimae ad servitia Suae Maiestatis, Domini, Domini Nostri Clementissimi praefatarumque Dominationum Vestrarum declarandae promptitudinis affulgeat oportunitas. Sed cum affectus nephriticus, qui iam a longo tempore me saepius crudelissime affligit ex commotione haesterni itineris respectu suprafatarum litterarum solito vehementius continuati in me tantopere recrudivisset, ut sine extensissimo cruciatu nequidem pedem movere valeam, est impossibile, ut hic et nunc ultra proficisci possim, in quo meam satis doleo infelicitatem, sed fatis et dispositioni divinae contraire nequeo. Cum igitur mea praesentia a percipiendo mandato earundem Dominationum Vestrarum taliter abstrahatur, ideo in locum mei Generosum Dominum Casparem Posgai provisorem archiepiscopalem et iudicem primarium Rosnaviensem volui in praesentiam earundem Dominationum Vestrarum mittere mandata sua percepturum, eademque demum mihi et Inclito

¹ Ennek az augusztus 28-án kelt kamarai utasításnak a fogalmazványát nem találtuk (MNL-OL, E 244, 77. cs.).

Comitatus relaturum. Caeterum solito me favori et benevolo affectui obsequiosissime recommendans maneo

Illustrissimarum, Spectabilium, Magnificarum

Praenobilium ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váralja 3. Septembris, 1692.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1692. szeptember, No. 5.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1693. április 11.**

Részletekbe menően beszámol a Gömör vármegye által szolgáltatandó szekerek problémáiról.

Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi, Observandissimi!

Servitiorum meorum obligatissimorum commendationem. Litteris Praetitulatarum Dominationum Vestrarum Inclyto huic Comitatus sonantibus debita cum reverentia obligatissimaque mandata sua exequendi promptitudine nunc circa horam secundam pomeridianam acceptis illarumque tenore apprime intellecto ego quidem etiam ante terminum congregationis generalis die Martis proxime affuturo in oppido Pelsütz celebrandae super curribus in praefatis litteris specificatis per processus praefati Comitatus faciam repartitionem, committamque quibus competit illorum praestandorum executionem. Sed cum post limitationem curruum in praesentia Excellentissimi Domini, Domini Iudicis Curiae Regiae Cassoviae factam (licet ibidem non plures quam 28 Comitatus huic obvenirent) 51 currus essent iam ex eodem Tokainum pro Varadinum vehenda inde annona administrati, illique etiam defacto circa vecturam illius occuparentur, et certorum 1000 centenariorum farinae ex Comitatu Neogradiensi Agriam promovendae immineret nobis vectura. Nescio qualiter supramentionati 35 etiam currus ad terminum non solum tam brevem, sed longiorem quoque adhibitis etiam severioribus mediis, nunc praesertim, cum misera plebs seminaturae vernali deberet incumbere, administrari possint. Ego nihilominus, quod erit meae obligationis intuitu promotionis servitiorum Suae Maiestatis Sacratissimae in eo fidelissime desudare non intermittam. Caeterum me favori benevoleque affectui submississime recomendo, et maneo

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váral[ja]

11. Április 1693.

[Ráírva:] Anno 1693. die 11. Aprilis. Az Nemes Camara levelét vettem kezemhez io Thornay Kastélyban anno et die, ut supra. Bakó Ferenc Nemes Thorna Vármegyének szolgabírája manu propria.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1693. április, No. 186.

**A Szepesi Kamara egyik tisztviselőjének
[Fischer Mihálynak]
Rozsnyó, 1693. április 13.**

Nagyságodnak, régi nagy jó Uramnak ajánlom köteles szolgálatomat, Istentől minden jókot kívánván.

Bízást írhatom, hogy respective ad alios comitatus¹ ezen nemes Gömör vármegye felettébb terheltetik az Őfölsége² dolgaiban, mert már az elmúlt télen is az bányavárosok³ felől érkezett circiter négyezer mázsa lisztet és annyi ezer köből zabot kellett Eger felé promoteáltatnunk,⁴ és most is óránként érkezik onnét nem kevés annona,⁵ az melynek is tovább promoteálása az mi terhünk lészen. Azonban az egri gratuitus labor⁶ terhe is majd reánk gyün, mert circa primum Maii⁷ szokott az kezdetni és usque ad Novembrem⁸ tartani, az melyen még eddig continuo nyaratszaka⁹ 12 szekerünk, 24 gyalog munkásunk szokott lenni, az melyeknek terhét a 13 vármegye közül mások nemigen viselik. Mindazonáltal méltóságos Generál Nigrelli Uram önagysága előtt reánk limitáltatott¹⁰ 51 szekereket is már régen Tokajhoz adminisztráltattam, és amelyekről recenter¹¹ parancsol a nemes Kamara, azoknak kiállítása körül is éjjel-nappal fáradok. De Isten tudja, mint mehet az végben, mert az sok nyomorúságban desperált¹² szegénységgel nehéz már bírni, és kevesebb dolgot is nem vihetni végben nálok másképpen, hanem erőszakosan. Én ugyan az magam fáradtságát nem szánom, úgy most is, az mint annakelőtte az Őfölsége szolgálatját illető dolgokban, akikben akarki sem munkásabb nálamnál, és arra nézve másokkal is teljes erőm szerint munkálódtatom azt, miképpen lehessen meg ezen utóbbi

¹ más vármegyéket tekintve

² I. Lipót

³ Az alsó-magyarországi bányavárosok: Bakabánya, Bélabánya, Besztercebánya, Körmöcbánya, Libetbánya, Selmecbánya, Újbánya.

⁴ elszállítatnunk

⁵ gabona

⁶ köz- vagy ingyenmunka

⁷ május 1. felé

⁸ novemberig

⁹ folyamatosan nyáridőben

¹⁰ kiszabott

¹¹ újabban, jelenleg

¹² reményét vesztett

szekereknek is praestálása,¹³ de hogy abban valami fogyatkozás ne legyen, arrúl nem assecurálhatom¹⁴ a nemes Kamarát. Kérem pedig Nagyságodat, kevés fogyatkozásért ne rontassunk militaris executióval,¹⁵ azonkívül is elég romlásban lévén. Azon leszek, hogy az 28 szekeret, valamint s valahogy lehet, kihajtattassam, úgy, hogy circa 24. praesentis¹⁶ Tokajnál lehessenek, hacsak valami meggyűzhetetlen akadály nem interveniál.¹⁷ Ajánlom ezekkel tovább is úri jóakarátjában s favorában¹⁸ magamot, és maradok

Nagyságodnak

Köteles szolgája
Gyöngyösi István

Rosnyó, 13. Aprili, 1693.

P. S. Kérem, az inclusát¹⁹ ne neheztelje Nagyságod egy szolgája által kézhez küldeni.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1693. április, No. 185.

¹³ kiállítás

¹⁴ biztosíthatom

¹⁵ katonai végrehajtással

¹⁶ e hó 24. tájban

¹⁷ jön közbe

¹⁸ kedvezésébe

¹⁹ mellékletet

**A Szepesi Kamara vezető tisztviselőjének
[Fischer Mihálynak]
Krasznahorkaváralja, 1693. július 14.**

Nagyságodnak, régi nagy jó Uramnak, ajánlom engedelmes s köteles szolgálatomat.

Az tekintetes nemes Kamara ezen nemes Vármegyének szóló levele méltóságos Generál Nigrelli és Commissarius Kinzich Uraim önnagyságok annectált¹ leveleivel együtt ezelőtt circiter² ötödnappal jutván kezemhez, azoknak continentíájára³ nézve partialis gyűlést⁴ tartottam az elmúlt szombaton Rozsnyón, és az azokban parancsolt 35 szekereket limitáltattam ugyan processusonként⁵ az szolgabírákra, committálván serio,⁶ hogy azoknak kiállításában úgy szorgalmatoskodjonak, hogy a praefigált⁷ napon, úgymint pro 21. praesentis⁸ Miskolcon lehessenek. De minthogy most vagyon a derék mezei munka ideje, és az mind magát a szegénységet, mind annak vonóbarmát sokfelé distrahálja.⁹ És nemes Neograd¹⁰ vármegyéből most is naponként feles¹¹ liszt érkezik, amelynek Eger felé promoteálásában continue¹² munkálódik feles szekereivel azon szegénység. Az más úttal is pedig, amely 81 szekere ezen nemes Vármegyének egynehány holnapok által a Tiszán túl voltak az Őfölsége¹³ szolgálatján, azokból is feles szekér és barom maradott oda, a szegénységnek keserves kárával. És járul ide az is, hogy a mi Kegyelmes Urunk Őfölsége maga speciális levele által parancsolja, hogy Selmecen a bányák körül való munkán hetenként felváltandó tíz embert tartsunk continue. Ezekfelett egri Commendans Uram is 12 szekeret és 24 gyalog munkást serio parancsol minden óra haladék

¹ csatolt

² körülbelül

³ tartalmára

⁴ részgyűlést

⁵ határoztam meg [...] járásonként

⁶ megparancsolván komolyan

⁷ kitűzött

⁸ folyó hó 21-re

⁹ elvonja

¹⁰ Nógrád

¹¹ fölös, sok

¹² elszállításában folyamatosan

¹³ I. Lipót

nélkül Egerben küldenünk, a gratuitus laborra,¹⁴ nem bízhatom ahhoz, hogy az nevezett 35 szekér ezek az majd elviselhetetlen és az szegénységet éppen kétségben ejtő terhek között mindenestül kiállhassanak, annyival pedig (méltóságos Iudex Curiae Uram¹⁵ önagysága előtt lett kassai limitatio szerint, ahol nem több, hanem 28 szekér limitáltatott volt erre a vármegyére) nem is tartoznánk, hoc tamen non obstante¹⁶ én, amint feljebb írák, mind az 35 el-limitáltam, akarván ebben is említett Kegyelmes Urunk Őfölsége szolgálatja promótiójában¹⁷ való igaz devotiómot¹⁸ megmutatnom. Minémő effectusa¹⁹ lehet dispositiómnak,²⁰ nem tudom. Kihez képest kérem Nagyságodat, ha azon szekereknek praenominált²¹ számából valamelyek el találának a feljebb említett okokra nézve maradni, az ne tulajdoníttassék másnak, hanem az szegénység elfogyott állapotjának és onnét származó vakmerőségének is, akivel nehéz mindenkor úgy bírni, amint a szükséges intervenientiák²² szorgos volta kívánná. Én pedig ajánlom tovább is magamot az Nagyságod jó affectusában s favorában,²³ és amíg az Úr Isten éltet, maradok

Nagyságodnak

Engedelmes és köteles szolgája
Gyöngyösi István

Kr[asznahorka] Váralja, 14. Iulii, 1693.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1693. július, No. 138.

¹⁴ ingyenmunkára

¹⁵ Csáky István országbíró

¹⁶ mindennek ellenére

¹⁷ előmozdításában

¹⁸ odaadásomat

¹⁹ hatása

²⁰ rendelkezésemnek

²¹ fent említett

²² teendők

²³ jó érületébe s kedvezésébe

61.
A Szepesi Kamarának
[Krasznahorka]Váralja, 1693. augusztus 18.

A Kamara levélbeni kérését az egyik szolgabíró és esküdt útján továbbította Andrassy György báróhoz.

Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Obsequentissimam servitiorum meorum commendationem. Litteras praetitulatarum Dominationum Vestrarum ex generali Inclyti huius Comitatus congregatione die hesterna in oppido Gömör habita nunc circa horam nonam ante meridianam redux quidam satrapa [?] Szomolnokiense illas mihi exhibente hic apud aedes meas debita cum reverentia ac mandata sua exequendi promptitudine accepi, iuxtaque tenorem earundem, quo citius fieri poterit, medio unius Iudicis Nobilium et iurati notarii Dominum Baronem Georgium Andrasi (qui unicus est nunc sui praesens) super negotiis in praefatis litteris declaratis, debito modo requiri, deinde vero totius rei peractae seriem iisdem Dominationibus Vestris genuine repraesentari facere minime intermittam, in aliis etiam mansurus

Earundem Spectabilium, Magnificarum
ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Váralja, 18. Augusti, 1693.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1693. augusztus, No. 84.

62.
**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1693. augusztus 24.**

A mellékelt hiteles iratokból kap tájékoztatást a Kamara arról, hogy a Czeli Máté Gömör vármegyei szolgabíró és Bazini István esküdt által megkeresett Andrassy György miként döntött.

Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Obsequentissimam servitiorum meorum commendationem. In negotio per praetitulatas Dominationes vigore litterarum suarum mihi nuperrime commissio spectabilis ac Magnus Dominus Georgius Andrási fratribus suis aliis absentibus per Egregios Dominos Matthaum Czeli iudicem nobilium et Stephanum Bazini iuratum assessorem Inclyti Comitatus huius Gömöriensis iudicialiter requisitos, qualiter sese resolverit ex acclusis eorundem testimonialibus authenticis sunt eadem Dominationes Vestrae intellecturae, quarum favori et benevolo affectui se recommendans manet

Obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Krasznahorka Váralja, 24. Augusti, 1693.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1693. augusztus, No. 85.

63.

A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1693. október 3.

A Kamara szeptember 21-i levelében¹ arról értesítette, hogy a hivatali archívumban bizonyos kötelezettségét tartják számon. Ő semmi ilyenre nem emlékszik. Ám ha az irat másolatát átküldik, és ebből – várakozására rácsáfolva – kiviláglik, hogy tartozása van, le fogja róni.

Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Servitiorum meorum obsequentissimorum obligatissimam commendationem. Litteras praetitulatarum Dominationum Vestrarum Cassoviae 21 proxime evoluti mensis Septembris exaratas debita cum reverentia et mandata sua exequendi promptitudine percipiens earum continentias in negotio certarum mearum obligatarum in archivo Inclytae Camerae inventarum intellexi. Sincere fatere me non recordari ullius debiti apud Inclytam Cameram contracti, cum neque similia cum eadem unquam tractassem, ut igitur uberiores habere possim in eo informationem, praetitulatas Dominationes Vestras rogatas esse obligatissime velim, dignentur earundem obligatarum copiam mihi transmittere, ex quibus si, praeter omnem meam opinionem, elucescet, me debitorem esse, dabo operam, quatenus sine ulla procrastinatione debitum exolvere possim. Caeterum me solito favori et benevolo affectui recommendans maneo

Earundem Spectabilium, Magnificarum ac
Generosarum Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váral[ja], 3. Octobris, 1693.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1693. október, No. 115.

¹ A Gyöngyösi szerint szeptember 21-én kelt felszólítás nincs a szeptemberi fasciculusban. A költő Gyöngyösi Istvánnak ez a levele indította el azt a gondolatmenetet, amelynek eredményeképpen különválaszthatóvá vált ungi névrokonától. Vö. a 139. számú irattal.

64.
A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1694. január 18.]

Hat hét, öt ágyhoz kötő súlyos betegség után, jóllehet még nem épült fel teljesen, nagy kényelmetlensége árán eleget tett a Kamara által másnapi, január 19-i határidővel rárótt kötelezettségének. További utasítást kér.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Post gravem aegritudinem, cuius impedimento per sex circiter hebdomadarum spatium lecto affixus miserrime decumbes, licet etiam defacto minus firmae essem constitutionis, nihilominus ad praetitulatarum Dominationum Vestrarum pro termino diei crastinae, scilicet 19 praesentis factam certificationem etiam cum gravi mei incommodo curavi, me huc vehi, ut propter hoc etiam ad exequenda mandata sua obligatissimam meam contestarer promptitudinem, praestolaturus demisse, quid mihi ultra mandaturae essent.

Caeterum me gratiae, benevolo affectui et favori cum maxima spe recommendans maneo

Earundem Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1694. január, No. 89.

A Szepesi Kamarának

H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]

Eleget téve feltételüknek, hogy embere által pontosan írassa össze a Nyirő-féle javakat, ismételten kéri, hogy a nádori adományozás végleges megerősítéséig árendába vehesse azokat.

Illustrissime, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Dignabuntur non dubito recordari praetitulatae Dominationes Vestrae nupera ratione bonorum Josephi condam Nyirő per Suam Celsitudinem Palatinalem gratiose mihi collatorum coram Inclyto hocce Consistorio factae meae instantiae, quatenus ex rationibus in eodem memoriali meo mentionatis concessissent eadem, competentis conventionis medio determinandae arendae titulo, mihi possidenda tantisper usquedum certam atque finalem consequi valero decisionem eorundem. Sed quia tunc ab iisdem Dominationibus Vestris resolutum mihi fuit praemittendam et peragendam esse prius exactiorem medio ad id exmittendi sui hominis, bonorum eorundem conscriptionem, ea vero iam peracta et relata eandem instantiam meam etiam in praesenti pro iterata et demisse petita habeo, dignentur suum eatenus erga me favorabilem affectum speratumque patrociniū declaratum facere. Quo etiam obligabor permanere

Earundem Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus

Stephanus Gyöngyössi

A szöveg és az aláírás is idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1694. február, No. 57.

**Emlékirat a Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]**

Személyesen kéri, hogy a néhai Máriássy István felségsértési pere nyomán a királyi kincstárhoz került, majd a nádor által neki adományozott javak birtokában erősítsék meg. Előadja, hogy Gömör vármegye csupán színleg áll mellette, szívében nem, tekintve, hogy az egész vármegyében ő az egyetlen katolikus. Ha a Kamara nem segíti a birtokok megszerzésében, csökken megbecsültsége, és így az uralkodónak kevésbé hasznosan tud szolgálni. Tudomása van arról, hogy örökös jogon Máriássy Miklós instál náluk a birtokok érdekében. Ha a Kamara nem követ el mindent a katolikus hit terjesztésére, szembehelyezkedik az uralkodó és Kollonich bíboros szándékaival. Márpedig ha a protestáns földesúr helyébe katolikus kerül, az az egyik legjobb mód a vallás terjesztésére. A Máriássyak távol állnak a katolikus hittől, és a birtokok jobbágysai is mind protestánsok. Máriássy Miklós nem is közvetlen örökös, és nem is saját magáért küzd, hanem Jelenik Andrásért, akinek e birtokokat eladta, és akivel különféle üzelmeket folytat. Utóbbit jól ismerhetik: Thökölynek kubikuláriusa, hadi fizetőmestere, majd kamarai tanácsosa volt, nevéhez fűződik a templomi arany- és ezüstneműk elkótyavetyélése. Rozsnyó vidékén a lutheránusok legfőbb védelmezője, a rozsnyói polgároknak vallásgyakorlási lehetőséget szerzett társaival a közeli Berzétén, ahol egyébként kálvinista prédikátor működik. Megegyezést kötöttek a gömöri prédikátorral, hogy bizonyos napokon istentiszteleteket tart nekik, melyekre gyakorta és tömegesen özönlenek a rozsnyóiak. Nem csoda, hogy alig katolizál közülük valaki, és a városban a jezsuita atyák hiába fáradoznak. Elképzelni sem tudja, hogy a Kamara a más hitű Máriássy Miklósnak és Jelenik Andrásnak adja a birtokokat, s nem önének, aki lehetősége szerint csekély ereje ellenére mindent elkövetett a katolikus hit gyarapodására. Öt fia növekszik, az első Nagyszombatban filozófiát, a másik [Kassán] syntaxist tanul, a többi három még ártatlan korban házában nevelkedik, magántanító oktatja őket. Ők is mindnyájan a katolikus hit előmozdítói lesznek, ha felnőnek. Kéri a Kamarát, hogy ne tegyen eleget Máriássy Miklós, Jelenik András és a többi érdekelt kérésének, és hagyja meg őt a Máriássy István hűtlensége miatt nádori adományba kapott javak birtokában. Az ennek érdekében keletkező költségeket szívesebben fordítaná az uralkodó szolgálatára és fizetné be a kamarai pénztárba.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini et Patroni mei Colendissimi!

Obsequiosissimam obligatissimorum servitiorum meorum commendationem. Licet maximae fuisset mihi incommoditati hocce tempore variis mutationibus obnoxio per sat longam loci distantiam in statu meo senili et continuis aegritudinibus, subiacenti huc ad faciem Inclytae Camerae pro exaudiendo praetitulatarum Dominationum Vestrarum mandato me personaliter sistere: seposui nihilominus aliarum etiam difficultatum incommoda, sed vel maxime sanitatis meae iacturam, et ut in hoc quoque promptissimum meum ad mandata sua exequenda animum contestatum redderem, appuli huc, et praestolor humillime, quid mihi iam essent imperaturae. Et ut coram praelibatis Dominationibus Vestris clarius appareret status bonorum per suam Celsitudinem Palatinalem mihi gratiose collatarum, quorum nimirum causa hac etiam vice me huc cum maximo mei incommodo conferre debui, ex annexa praesenti memoriali signatura genuinam illorum specificationem et qualitatem poterunt habere.

Me autem nil magis ad hoc negotium stimulat et urget, quam id, quod licet appareret totus Comitatus Gömöriensis mihi amicus esse videatur, ex quo tamen in toto eodem Comitatu unicus essem catholicus, cuique alias haberetur respectus, certe re ipsa amicitia illa solummodo fucus est, et aliud ore fatur, aliud corde meditatur. Et siquidem ab eo statim tempore, a quo collatio suprafatorum bonorum mihi facta innotuisset, frequens orta est statim inter nonnullos mussitatio, quod si ego in eadem bona pedem fixero, per hoc tanto maiorem acquireret fides catholica inter ipsos progressum. Superque hoc, uti non levem videbantur habuisse maerorem, ita quis ambiget solenne eosdem habituros tripudium, si ab acquisitione dictorum bonorum per Inclytam Cameram omnino reicerer; per hocque praesens mea in dicto Comitatu aestimatio magnam iacturam pateretur, et inde servitium etiam Suae Maiestatis Sacratissimae ibidem impediri possit, cum illud hactenus vel maxime ex eo, quo ego hactenus pollebam in eodem Comitatu respectu, habebat suum bonum cursum.

Scio Dominum Nicolaum Mariásy, Francisci quondam Mariásy filium successionem suam praetendere, in ius etiam illud Stephani quondam Mariásy, filii olim Georgii Mariásy, quod per notam eiusdem Stephani Mariásy veluti in factione Thóköliana decedentis in Fiscum Regium esset devolutum, huiusque praetextu

instare apud Inclytam hancce Cameram, quatenus idem ius prae aliis eidem vellet conventionaliter cedere.

Sed cum nullus ambigeret alte memoratas Dominationes Vestras ita zelare promotionem fidei catholicae, ut in illa amplianda omnem vellent impendere operam, et si secus facerent, foret id contra ipsiusmet etiam Sacratissimae Maiestatis, veluti Regis Apostolici clementissimam mentem, sed et Eminentissimo Domino, Domino Cardinali a Colonics¹ universarum Camerarum Caesareo-Regiarum Supremo Directori et zelozissimo orthodoxae fidei promotori minus cederet ad palatum. Via autem promotionis et propagationis eiusdem fidei catholicae inter caetera non postrema esset illa: Si in a fide aliena loca catholici domini terrestres inducerentur. Acatolici autem, quantum possibile esset, ex iis abarcerentur.

Tota vero familia Mariasiana est a fide catholica aliena, et in illis etiam partionibus, quas mihi sua Celsitudo Palatinalis partim hipotecario, partim perennali iure gratiose dignata est conferre. Inter ipsos quoque rusticos nullus existeret catholicus, et proinde vel maxime ratione niteretur dictus Dominus Nicolaus Mariasy me in apprehensione illarum partionum impedire, ut catholicus composessor in easdem partiones etiam modo ne induceretur.

Idem autem nec esset immediatus successor in bonis praespecificatis quondam Stephani Mariasy, verum Dominus Alexander Mariásy et filii quondam Ladislai Mariásy deberent in eadem secundum condivisionalitatis lineam succedere, si illa successio in Fiscum Regium non esset iam devoluta. Et nec pro se militat intantum in praefato negotio idem Dominus Nicolaus Mariásy, quam pro Domino Andrea Jelenik, cui iam omnes partiones suas in Comitatu Gömöriensi habitas et ipse vendidit, et per praefatum genitorem suum aliis vendita, ipsi redimenda concessit. Imo ex partionibus etiam illis, quae per notam Stephani Mariásy in Fiscum Regium (ut praemittitur) essent condescensae, unam domum tabernalem in possessione Berzete existentem sub eo praetextu, quod iam supra eiusdem Stephani Mariásy iure cum Inclyta Camera convenisset, ex manibus Dominae relictæ Bartholomaei quondam Suberth adminiculo pecuniae Jelenikianae extorsit, et eidem Domino Jelenik possidendam tradidit, intenderetque, qualiter alias etiam omnes partiones Mariasianas circa oppidum Rosno (ubi idem resideret) habitas ad manus eiusdem deveniri facere possit. Dominus autem

¹ Kollonich Lipót

Jelenik, quis esset, luculenter constat supralibatis Dominationibus Vestris. Ille scilicet, qui siquidem aevo Thőkőliano prius ipsius Thőkőli supremus cubicularius, solutor bellicus, tandem Inclytae huius Camerae administrator, demum sacrorum vasorum aureorum et argenteorum vel maxime ad cathedralem huius loci ecclesiam pertinentium in prophanos usus distractor extitisset, illarumque mutationum occasione de se ipso optime providisset, sed et medio matrimonii sui non contemnendam pecuniae summam et bona alia acquisivisset. Iam nunc, ubicunque fieri potest, vel maxime vero in distractu Rosnaviensi in coemptione bonorum continue desudat, et assistentia suprafati Domini Nicolai Mariásy in bona Mariasiana ibidem existentia ita iam intulit etiam pedem, ut si aliquis obex non obstiterit praeter partiones Emerici quondam Mariásy, quas Sua Maiestas Sacratissima iam filiabus eiusdem benignissime contulit, illa brevi totaliter sibi comparabit.

Et cum ille in partibus Rosnaviensibus primarius esset protector Lutheranae professionis, ut per hoc etiam suum contestaretur zelum iam in possessione quoque Berzete (ubi alioquin Calvinista resideret praedicans) cum nonnullis suis complicitibus Lutheranum instituisset exercitium pro Rosnaviensibus Lutheranis. Berzete enim proximus est sub oppido Rosno pagus cum praedicante Gömöriensi certam iniens conventionem, ut statis diebus pro peragendis ibidem suae sectae officiis ad Berzete veniret, quo comparet etiam frequentius, et tandem turbatim confluit eo Rosnaviensis populus, et haec est primaria et maxima causa, quod licet Reverendi Patres Iesuitae ibidem residentes satis superque laborent et desudent circa conversionem eorundem, nihilominus parum possunt in eo progredi, et rarissime eveniat, quod aliquis inter ipsos ad fidem catholicam transiret. Non possum proinde mihi persuadere, quod antefatae Dominationes Vestrae magis Domino Nicolao Mariásy et Domino Andreae Jelenik aliisque interestsatis [!] (qui etiam omnes alienae fidei sunt) praementionata bona quoque modo vellent assignare, quam mihi, qui hactenus, ubicunque fieri potuit, pro augmento fidei catholicae iuxta debiles vires meas multa tuli fecique.

Et succrescunt mihi filii etiam quinque, quorum primus Tyrnaviae philosophiae, alter hic syntaxi, reliqui tres adhuc in statu innocentiae existentes domi meae sub privato praeceptore studiis navant operam. Qui quoque, ubi ad debitam pervenerint aetatem, in promotione eiusdem fidei catholicae efficaces operarii poterunt esse.

Sed aliis etiam de causis, et signanter respectu gratiosae collationis palatinalis (quam licet Inclyta Camera nollet agnoscere rigorosam, certum tamen esset ius bona conferendi eidem Celsitudini Palatinali non esse adhuc sublatum) [non] possum sperare, quod me saepius praelibatae Dominationes Vestrae propter praerecensitos Dominos Mariásy, Jelenik et alios quoscunque interestsatos [!] ab acquisitione saepedictorum bonorum et iuris illius haereditarii, quod prae notam Stephani quondam Mariásy Fisco Regio cessit, tanquam per antefatam Celsitudinem Palatinalem mihi legitime collatorum, et in quae iam etiam suo modo introductus essem, amovere niterentur. Quibus hic praemissis rogo easdem Dominationes Vestras, quam possum maxime et debita cum reverentia submissioneque ex causis supramemoratis nollint [!] bona mihi praevio modo collata in diversas partes sequestrare, et vel maxime ius Stephani quondam Mariásy ab illis avellere, sed iuxta gratiosae collationis et eam subsecutae introductionis seriem eadem in toto, si aliter fieri nequiverit, medio competentis conventionis mihi cedere, ut sic et palatinalis autoritas in eadem collatione totaliter ne labefactetur, et supralibatarum Dominationum Vestrarum zelus syncerusque affectus in promotione catholicorum contestetur, et meae aestimationi aliquantulum consulatur, multifariiue labores mei in servitiis Suae Maiestatis Sacratissimae impensi per Inclytam Cameram recognoscantur, et inde Fisco etiam Regio aliquod proveniat emolumentum.

Licet enim certus essem, quod alia etiam via ius meum in illis habitum omnino assequi possim, quia tamen id quoque sine expensis et fatigio fieri nequiret, quos eo deberem erogare sumptus, malim illos in promotionem servitiorum Sacratissimae Suae Maiestatis pro publico bono in cassam Inclytae Camerae cum aliqua etiam additione deponere. His me gratioso favori recomendo, optatamque resolutionem praestolans maneo

Earundem Illustrissimarum, Spectabilium, Magnificarum ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Csak az aláírási formula autográf.
MNL-OL, E 254, 1694. február, No. 58.

A Szepesi Kamarának

H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]

Célját, hogy nádori birtokadományát megerősítsék, nem érte el. Ugyanakkor bízik abban, hogy szolgálataira tekintettel a császári udvarba kedvező információt küldenek az ügyben.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini Colendissimi!

Licet eam, quam sperare poteram, hic et nunc habere non potuerim, praetitulatarum Dominationum Vestrarum in negotio bonorum per Suam Celsitudinem Palatinalem mihi gratiose colatorum resolutionem, per hoc tamen minime diffido, quatenus talem Augustissimae Aulae super eo daturae sunt informationem, medio cuius desideratum earundem Dominationum Vestrarum in me, tanquam de Sua Maiestate Sacratissima virtute diversorum in negotiis suis servitiorum meorum benemerito efficaciter experiri possim patrociniū et favorem.

Cum interim praerecensita bona in eo essent loco, in quo nullis aliis bonis fiscalibus vicinarentur, et alioquin etiam non magnae essent importantiae, si ita visum esset suprafatis Dominationibus Vestris, et mecum competenti modo convenire dignarentur, ego illa titulo arendae ad manus meas acciperem eo usque ad ratum aliquod tempus, donec ultimam in negotio eorundem habere potero ab iisdem determinationem. Super quo praestolabor etiam optatam earundem resolutionem.

Caeterum me gratiae et favori demississime reommandans maneo

Illustrissimarum, Spectabilium, Magnificarum
ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyössi

Idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1694. február, No. 59.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]**

Köszöni, hogy a nádori adományban érintett birtokok lefoglalásakor az ő számára kedvező konvenciót részesítették előnyben.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini et Patroni mihi Colendissimi!

Licet minime potuerim vereri, quod praetitulatae Dominationes Vestrae me in negotio bonorum per Suam Celsitudinem Palatinalem mihi gratiose et legaliter collatorum turbaturae essent, et ex occupatione eorundem pro Fisco Regio facta mihi non leves evenerint expensae, variaque respectu senilis mei et nimis valetudinarii status causata sunt fatigia et sanitatis incommoda. Ex quo tamen adverterim et scirem pro certo easdem Dominationes Vestras post occupationem dictorum bonorum in conventionem super illis inita prae aliis mihi esse dignatas fovere, pro eo summas repono gratias, et si id aliter reservare nequivero, bonum earundem nomen et famam cum laudatissima sui memoria sum ubique depredicaturus. Cumque iam hinc discedere intendam, per praesentes humillime valedicens easdem per longam multorum annorum seriem cum successibus intentionum omnium suarum ad vota sua casuris salvas incolumesque semper vivere desidero et maneo

Earundem Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1694. február, No. 60.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1694. április]**

Számos érvet hoz fel amellet, hogy a néhai Nyírő József nádori adomány révén elnyert javai őt illetik, és nem a hozzátartozókat, s kéri a Kamara támogatását. A néhai Nyírő József javai, valamint a Thököly-féle rebellióban elhunyt Máriássy György fia, István által örökösi jogon birtokolt, Nyírőnek és másoknak zálogba adott javak ügyében az alábbiakat adja elő. E javakat nádori adomány és a Kamarával kötött szerződés alapján kapta meg, és birtokolja azokat ténylegesen. A Nyírő rokonok, akik a fiskus jogait mellőzve e birtokokat rosszhiszeműen bitorolták, újabb és újabb ürügyeket koholnak. Földesuruk, az esztergomi érsek közreműködésével az udvarhoz fordultak, és különféle pártfogók segítségével az Udvari és a Magyar Kamaránál őellene és a [Szepesi] Kamarával kötött szerződés ellenében eredményesen ágálnak. Ez biztos beszámolóból jutott tudomására. Isten a tanúja, hogy ha a Nyírő rokonoknak bármilyen jogosultsága lenne, és ezt vele közölték volna, mielőtt a királyi fiskus lefoglalta a javakat, semmilyen igényt nem formált volna rájuk. Nyírő végrendelet nélkül halt meg, és birtokai jogszerűen háramlottak a kincstárra. A Nyírő rokonok arra hivatkoznak, hogy az örökös nélkül elhunyt Nyírő József rozsnyói és környékbeli javai az érseki kincstár részére kerültek lefoglalásra, és ők ezeket még Szelepcsényi György primástól, a város földesurától több száz aranydukátért vásárolták meg. Szerintük ezzel a távolabb fekvő birtokokat is megváltották, ami azonban tévedés. Nyírő ugyan Rozsnyón lakott, de nem érseki alattvaló, hanem nemesember volt, az érseki jog nem terjedhetett ki nem rozsnyói illetékességű birtokaira, azok a királyi kincstárat illették, és rosszhiszeműen kerültek birtokába. Hiteles végrendelet nincs, csupán bizonytalan híresztelés tanúsítja, hogy Nyírő szóban rendelkezett volna felesége javára. Ezenkívül ha lett volna megfelelő végrendelkezés, miért kellett tekintélyes összegért megváltaniuk a javakat az esztergomi érsektől? Kéri mindezt, hogy fogják pártját az Udvari Kamaránál vetélytársaival szemben, a vele kötött szerződésben vállalt szavatolói kötelezettségüknek megfelelően. Sőt ajánlják őt az udvarnál, hogy megszerezhesse e konvencióhoz a királyi jóváhagyást.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini et Patroni mihi Colendissimi!

Obsequentissimam humilium servitiorum meorum commendationem. Dignabuntur gratiose recordari praetitulatae Dominationes Vestrae in negotio bonorum Iosephi condam Nyirö, necnon iure illo haereditario, quod Stephanus condam Mariasi, filius Georgii olim Mariasi in rebellione Thököliana decedens in portionibus, tam prae manibus eiusdem Iosephi Nyirö, quam aliorum, quorumcunque iure hypothecario existentibus habuisset, penes gratiosam palatinallem collationem, qualem mecum inissent conventionem, cuius quidem vigore licet iam in reali dictorum bonorum dominio essem, attamen consanguinei praefati Iosephi Nyirö, qui scilicet eadem bona ab aliquot annis suppresso iure Fisci mala fide possidebant, novos ac novos fundando sibi praetextus, et penes illos pro parte sua Dominum Archiepiscopum Strigoniensem,¹ veluti ipsorum dominum terrestrem disponendo assistentiaque Suae Celsitudinis apud Augustissimam Suae Maiestatis Aulam diversos sibi patronos faciendo ibidem tam apud Excelsam Cameram Aulicam, quam Inclytam Cancellariam Hungaricam contra me et supramentionatam praefatarum Dominationum Vestrarum mecum factam conventionem et consequenter ipsasmet etiam medio Domini Georgii Ketzer potenter agere caeperunt aguntque, et de praesenti, uti mihi id ex certissima relatione innotescit. Testor Deum Omniscium, si iidem certum suum ius haberent in bonis per ipsos praetensis, et mihi illud priusquam bona illa pro Fisco Regio fuissent occupata, produxissent, ulterius in eadem nullum ius praetendissem, scio enim crimen esse appetere aliena, et quid prodest si homo totum mundum possideat, animae autem detrimentum patiatur. Sed siquidem bona illa acquisititia essent, eorundemque acquisite tor supramentionatus condam Iosephus Nyirö sine haeredibus et praeter omnem authenticam testamentariam dispositionem e vivis esset sublatus, per talemque ipsius decessum in Fiscum Regium debebant dicta ipsius bona devolvi, nullum ius in iisdem dicti consanguinei ipsius legaliter praetendere, tantominus habere possunt, nisi in eo ponerent forte aliquod praetensionis suae fundamentum, quod posteaquam idem Iosephus Nyirö fatis cessisset illiusque tanquam in semine deficientis bona in oppido Rosno et eiusdem territorio habita ad rationem Fisci Archiepiscopalis fuissent occupata, tandem illa saepius memorati consanguinei sui ab Illustrissimo

¹ Széchényi György esztergomi érsek

ac Reverendissimo condam Domino Georgio Szeleptsenyi eotum Archiepiscopo Strigoniensi et dicti oppidi domino terrestri certis centenis aureis ducatis Kremnitziensibus simul et semel in specie depositis sibi comparassent, arbitrarentur per eandem pensionem illa quoque praefati deficientis bona, quae extra limites territorii Rosnaviensis in aliis locis iuri archiepiscopali minime subiacentibus idem praehabebat, una cum Rosnaviensibus coemissent, in quibus tamen non Archiepiscopalis, verum Regius Fiscus erat immediatus successor, nec quidpiam iuris in illa praementionatus Dominus Archiepiscopus habere potuit, idem enim Iosephus Nyirö licet in praefato oppido resedisset, non tamen ruralis, sed nobilis persona existens, per hoc ius archiepiscopale ad externa illius bona extendi nullo modo potuit in praeiudicium Fisci Regii, quamvis et illa supradicti consanguinei (uti praemissum est) suppresso iure eiusdem Fisci mala fide sat diu possederunt. Vel forte testamentaria fassione consortis tot vicibus repetiti Iosephi Nyirö ante ipsum e vivis sublatae niterentur praetensionem suam solidare, sed cum et illa medio dictae fassionis suae bonorum simul acquisitorum ulteriorem dispositionem, ad dictum maritum suum post fata ipsius superstitem transtulisset, ille autem intestatus decessisset, hinc etiam minus poterunt se iuvare. Licet enim dicerent coram una vel altera privata persona eundem deficientem ante articulum mortis, quaedam verba in confirmationem dispositionis praefatae uxoris suae protulisse, sed et hae nudaе sunt solummodo dictiones. Nec simili modo solent celebrari tam civium, quam nobilium testamentariae dispositiones, haec vero ex parte ipsorum, uti recordari possum, circa diem 20 elapsi mensis Februarii anni modo currentis in facie Inclytae Camerae coram praetitulatis Dominationibus Vestris scriptotenus producta, et ibidem iam etiam revisa extitisset. Demum si ius indubitatae successionis in saepedicta bona habuissent, haberentque iidem consanguinei, quare debuissent praelibato Domino Archiepiscopo pro bonis suo iuri subiacentibus tam notabilem aureorum summam solvere? Et quis dubitabit eundem Dominum Archiepiscopum illam ab iisdem acceptare voluisse, nisi post mortem saepius mentionati deficientis bona illius Rosnaviensia in sese rite devoluta esse pro certo scivisset. Quibus pro informatione antefatarum Dominationum Vestrarum sic praemissis, quandoquidem minus ambigerem, quod de more consueto instantia etiam supradictae partis adversae apud Augustissimam Aulam contra me et easdem Dominationes Vestras instituta ad hancce Inclytam Cameram Scepusiensem esset informationis ergo

transmittenda, volui ex eo medio praesentium ad praetitulatas Dominationes Vestras recurrere, iisdemque humillime supplicare, quatenus ex condignis illis rationibus et causis, quarum intuitu tempore initae supradictae conventionis praescita bona mihi cedere, et deposito pro iisdem eorum statim conventionali pecuniae quanto, per manus assignari facere dignatae essent, informationem quoque suam praelibatae Excelsae Camerae Aulicae ad instantiam partis adversae in eodem negotio dandam praecedenti eatenus factae determinationi et conventioni suae ita conformare, ut efficacia illius contra impetitionem eiusdem adversae partis defendi, et in dominio dictorum bonorum iam prae manibus meis existentium per easdem Dominationes Vestras virtute quoque evictionis in se assumptae, etiam ultra conservari et manuteneri possim. Imo et praevid, donec scilicet dicta partis adversae instantia pro mentionata informatione ad easdem Dominationes Vestras esset ventura, me pro obtinendo in corroborationem iam fatae conventionis regio consensu apud Augustissimam Aulam in locis debitis gratiose et efficaciter recommendare dignentur, ut sic eo obtento contra quosvis impetitores tanto solidius ius possim in iisdem bonis habere. Magna etiam erigor spe, quod quem hactenus in praemissis earundem Dominationum Vestrarum experiri potui benevolum affectum et favorem, eundem hoc quoque in passu praeviis ex rationibus non sint a me veterano suo servo denegaturae. Cuius humillime reservandi, si alia mihi defuerint media, id minime deerit, quatenus in debitam acceptorum beneficiorum gratitudinem, quousque vixero, in labris meis semper honos, nomenque suum laudesque manebunt.

De reliquo gratiosam praestolaturus resolutionem maneo
Illustrissimarum, Spectabilium, Magnificarum
et Generosarum Dominationum Vestrarum

Humillime obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Csak az aláírás autográf.
MNL-OL, E 254, 1694. április, No. 165.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1695. április]**

Elősorolja hányattatásait a Nyírő-féle birtok ügyében. A Császári-Királyi Komisszió döntése értelmében ezek birtokában maradhattak, miután a kamarai pénztárba haladéktalanul befizetett 500 rajnai forintot. Ugyanakkor a Bizottság felszólította őt, hogy ügyletéhez sürgősen szerezze meg az Udvari Kamara jóváhagyását. Erre azonban a Bizottság vagy a Szepesi Kamara ajánlása nélkül nincsen kilátása. Kéri ezt tőlük, és emlékeztetükbe idézi, hogy hét esztendőn keresztül milyen hasznosan szolgált alispánként az uralkodónak.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici, Praenobiles ac Generosi Domini, Domini et Patroni mihi Colendissimi!

Quantum fatigiorum et expensarum debuerim hucusque fecisse in acquisitione bonorum praesciti quondam Iosephi Nyírő, praetitulatis Dominationibus Vestris apprime constat. Licet vero eadem bona vigore etiam resolutionis Excelsae Caesareo-Regiae Commissionis prae manibus meis essent relictæ, et ego quoque iuxta determinationem eiusdem quingentos florenos Rhenenses in auctionem mille florenorum pariter Rhenensium secundum conventionem cum praetitulatis Dominationibus Vestris penes gratiosam collationem palatinalem primario initam antecederenter exolutorum in perceptorum Inclytae istius Camerae Scepusiensis effective eotum statim deposuissem. Postea vero conventionem determinante eadem Excelsa Commissione ultimarie mecum factam pro ratificatione per regium consensum fienda ad Augustissimam Aulam iam pridem transmissem, eundem tamen consensum optinere [!] nec hucusque potui. Et uti mihi inde scribitur, nisi ab eadem Excelsa Commissione vel praefatis Dominationibus Vestris negotium eiusdem conventionis pro parte mea debito modo Excelsae Camerae Aulicae recommendetur, ultra etiam frustraneum impendam circa id laborem. Quam ob rem medio praesentium ad antefatas Dominationes Vestras recurrendo, rogo easdem humillime: dignentur in eo etiam gratiosum suum erga me affectum demonstrare, quatenus velint vel ipsaemet medio litterarum suarum praescitum negotium Excelsae Camerae Aulicae recommendare, vel per praelibatam Commissionem recommendari facere, ut tandem aliquando possim supradictum regium consensum super

praefatis donatione palatinali et conventione camerali sine ulterioribus expensis et fatigiis optinere, per hocque securior effici in possessione tot vicibus repetitorum bonorum. Non enim dubito, quod in illa etiam deinceps ex parte adversariorum contra me nonnullae exurgant tempestates, nam illi vindictam exercere volentes ipsa etiam Acharonta adversus me movere minime intermittent. Siquidem autem in praemissis ego nil aliud, quam aequum et iustum flagitem, iusta autem petenti non esset denegandus assensus. Spero etiam exinde, quod in hoc suam a me gratiam praelibatae Dominationes Vestrae non sunt denegaturae, a quibus gratiosam praestolaturus resolutionem, maneo

Earundem

humillime obligatissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

P. S. Dignentur sibi in memoriam revocare praelibatae Dominationes Vestrae, quam sedulus et utilis eram ego servus, quodcumque in negotiis Suae Maiestatis Sacratissimae mihi in officio vicecomitis Comitatus Gömöriensis per septem consequenter annos existenti quidpiam committebant faciendum, hoc vero frequentius solebat nonnullis annis intervenire, et velint in suprafata humillima mea instantia respectu etiam tandem iteratis vicibus mihi factae suae oblationi condignam ad id facere reflexionem.

Idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1695. április, No. 146.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1695. május]**

Egyfelől tudatja, hogy a Nyíró-féle birtok ügye még nem oldódott meg, mivel az általuk adott információ nem az Udvari, hanem a Magyar Kamarához került, ahol elakadt. Másfelől Gömör vármegye egyik járásában – leginkább a csetnekiben, ahol lakik – tizedszedői állást kér, hiszen megélhetését ifjúságától fogva fáradságos hivatali munkával teremtette meg.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini et Patroni mihi Colendissimi!

Licet negotium praescitorum bonorum Nyérőianorum respectu regii consensus super litteris cessionalibus cameralibus extrahendi nec hucusque esset debitum finem sortitum, et deinceps etiam ob informationem praetitulatarum Dominationum Vestrarum in eodem negotio non mediate ad Excelsam Aulicam, verum ad Inclytam Hungaricam Cameram directam, ibidemque Deus novit, quousque haesuram, nescio quando sum obtenturus in eo post tot fatigia et expensas longis votis expectatam quietem. Super hoc tamen nolo amplius iisdem Dominationibus Vestris importunus esse, verum id est, de quo nunc easdem humillime requirendas rogandasque esse volui, quod siquidem ego otiosum panem comedere a iuventute mea non solebam, sed laboriosis occupabar semper functionibus, nunc autem ad magis ardua negotia gerenda in praesenti statu meo senili et frequentibus vicissitudinibus obnoxio me minus esse idoneum ipsemet recognoscerem, ad administrandam tamen in uno alterove processu decimam regiam sufficientem fore iudicarem, quin super hoc praelibatas Dominationes Vestras etiam assecurare non dubitarem. Rogo proinde easdem humillime, quatenus me in eadem functione in Comitatu hoc Gömeriensi, et si fieri possit, in processibus Putnok, Rima Sétz, et Serke sibimet contigua vicinitate iunctis, vel si magis ita videbitur iisdem Dominationibus Vestris, in processu Czetnekiensi, ubi et ipsemet residerem, constituere ne dedignentur. Ut si in aliis hic et nunc meam ad servitia Suae Maiestatis Sacratissimae earundemque Dominationum Vestrarum devotissimam promptitudinem contestari non possim, in eadem ad minimum functione haberem eiusdem demonstrandae, cum aliquo etiam mei commodo occasionem. Sum etiam illius spei,

quod in hoc praefatae Dominationes Vestrae gratiam suam a me
vetarano suo servo non sunt denegaturae. Pro qua ego quoque,
quoad vixero, manebo

Earundem Illustrissimarum, Spectabilium, Magnificarum
ac Generosarum Dominationum Vestrarum

Humillime obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1695. május, No. 165.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1695. június 16.**

Köszöni, hogy kérésére kinevezték Gömör vármegye királyi tizedszedői közé.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici et Generosi Domini, Domini et Patroni mihi Colendissimi!

Quod ad nuperrimam humillimam meam instantiam etiam me in numerum constituendorum in Comitatu hoc Gömöriensi decimatorum regionum recipiendum esse resolvere dignatae sunt praetitulatae Dominationes Vestrae pro hac sua gratia debitas easque humillimas repono gratias, daboque operam, qualiter illam iuxta posse meam reservire possim. Me ulteriori quoque gratiae et favori suo recommendando et manendo

Earundem praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Humillime obsequentissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahorka Váralja, 16. Iunii, 1695.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1695. június, No. 177.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1695. augusztus]**

Közeledvén az aratás, kéri tizedszedői járása kijelölését és a szükséges iratok megküldését.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici et Generosi Domini, Domini et Patroni mihi Colendissimi!

Non gravabuntur, spero, reminisci praetitulatae Dominationes Vestrae me adhuc circa initium mensis Iunii iam praeterlapsi humillimam superinde apud easdem fecisse instantiam, ut hocce anno in uno alterove processu Comitatus Gömöriensis pro decimatore regio me constituere gratiose voluissent, in eoque sese favorabiliter etiam resolvere minus dubitassent, uti mihi relatum esset: iam vero messis prae foribus, imo nonnullis in locis praesto, consequenter et decimarum tempus non procul haberetur. Quocirca operae pretium esse duxi per praesentes (siquidem personaliter famulari hac vice non possem) ad servitia praetitulatarum Dominationum Vestrarum me debita cum submissione praesentare, easdemque humillime rogare, quatenus in dicto comitatu vigore praefatae gratiosae resolutionis suae processus vel Putnokiensem, Rimaszecsiensem et Serkiensem sibimet vicinos, vel Csetnekiensem unacum Gömöriensi, qui etiam conterminarentur, industriae soliusmet meae committere, super hocque solitam visitationem per praesentium exhibitorem servum meum mihi assignari facere, et in eo etiam gratiosum favorem in me vetaranum suum servum declaratum reddere ne dedignentur. Per me quoque medio dicti servi mei una authentica charta bianca pro conficiendis a parte mea consuetis reversalibus, illisque ibidem prae manibus competentibus relinquendis ad Inclytam Cameram missa. Caeterum me ulteriori etiam gratiae et favori demississime recomendo et desideratam praestolaturus resolutionem maneo

Earundem praetitulatarum
Dominationum Vestrarum

Humillime obligatissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1695. augusztus, No. 106.

Nagyságodnak, nagy jó uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat.

Örömetst bővebben írnék, de indulófélben lévén már a Nagyságodhoz menő ember, amikor az tudtomra esett, nincsen ahhoz üdöm; hanem csak brevibus¹ kelletik értésére adnom Nagyságodnak, hogy levelei az elmúlt hetekben kezemhez jutottak, amelyekből az atyafiak ellen való fájdalmas panaszát értem, és csak arra nézve is bővebben kívánnék írnom Nagyságodnak, ha üdöm volna hozzá, de most más alkalmatosságra kelletik azt is hagynom.

Itt a hírek valóban rosszak: a Tiszán túl, sőt már innét is szalad mindenfelől a nép, akiknek particularitásáról,² nem kétlem, tudósítja Nagyságodat a putnoki tisztartó vagy talám viceispány uram³ is, a nemes vármegye mostani dispositióit⁴ is értésére adván őkegyelme Nagyságodnak. Mátyás deák uramnak az elmúlt kedden kellett Királyiból Bécs felé indulni azon nemes vármegye dolgaiban a portiókra⁵ nézve.

Tegnap érkezett egy káptalanbeli személy Rozsnyóra Kassáról, amely praesentiájában⁶ viceispány uram őkegyelme a portáknak conscriptiójához⁷ akar kezdeni palatinus⁸ urunk őhercegsége parancsolatja mellett, és arra nézve holnap praevie⁹ gyűlése fog lenni Gömörön a nemes vármegyének; a porták conscriptiója után pedig megént más conscriptió fog lenni, amelyből rovást csinálhassanak újonnan a portióknak felosztására, amelyekről, nem kétlem, bővebben ír Nagyságodnak viceispány uram. Itten valóban vékony aratás vala, a szüret sem fog jobb lenni, sőt talám olyan sem, minthogy nem érik a szőlő. Amely 12 tallér felől mérészeltem

¹ röviden

² részleteiről – Esze Tamás és Kis Albert vezetésével szerveződik a parasztfelkelés, Thökölyre esketik fel a népet.

³ Ekkor már nem Gyöngyösi az alispán, hanem Jelenik András. Gyöngyösi 1694-ben mondott le hivataláról.

⁴ rendelkezéseit

⁵ adókra

⁶ jelenlétében

⁷ összeírásához

⁸ Esterházy Pál nádor

⁹ előzetesen

vala ennekelőtte Nagyságodat búsítanom, nem szükséges már azokat Bécsben küldeni, mert Mátyás deák uram által megküldöttem már Lehoczki uramnak, hanem ha erre a földre talál Nagyságod gyönni, kérem, a fiamot, Gábort ne neheztelje elhozni magával, aki már eddig Leszkón lehet Ordódi Christoph uramnál; noha, ha a mostani rossz hírek nem szűnnek (azoknál pedig rosszabbak is következhetnek még addig), nem vélem, hogy Nagyságod idegyö-vő szándékát nem változtatja, aminthogy nem is volna tanácsos úgy az utazás. Ajánlom jó affectusában s favorában¹⁰ magamat, és maradok ezekkel Nagyságodnak alázatos szolgálja

Váralja, 14. Septembris, 1695.

Gyöngyösi István

Spectabili ac Magnifico Domino Domino Petro Andrási de Szentkirály, Libero Baroni in Krasznahorka, Equito Aurato, et incltyi Comitatus Gömöriensis Comiti supremo etc. Domino Domino colendissimo. Záblát.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 328–330.

A levél és a boríték címezése Gyöngyösi saját kezű írása. A Szlavniczai Sándor család okmánygyűjteményében.

¹⁰ jó érületébe s kedvezésébe

**Andrássy Péternek
Krasznahorkaváralja, 1695. október 17.**

Mi, alolírott személyek recognoscáljuk¹ medio presentium,² [...] hogy amidőn az elmúlt júliusban az tekintetes és nagyságos Andrássi familia az osztály dolgában³ együtt munkálkodott vala convocatus⁴ uraimékkal, akkor előhozódott és proponáltatott⁵ volt az is, hogy a tót-völgyi némely faluknak, signanter⁶ pedig Henczkónak is oly igen szűk határa vagyon, amely mellett lehetetlen leszen subsistálniok,⁷ ha per divisionem⁸ külön-külön uraság alá jutván, nem accomodáltatnak⁹ vagy ipso divisionis actu,¹⁰ avagy az osztály után atyafiságosan az olyan defectusok és inaequalítások.¹¹ De az urak magok őnagyságok magok megegyeztenek abban és compromittáltak¹² akkor, hogy azon defectust, etiamsi non inseratur literis divisionibus,¹³ eligazítják magok őnagyságok; s arra nézve supersedeáltak pro lucrando tempore¹⁴ convocatus uraimék is azon inaequalításoknak vizsgálásitúl, hagyván azoknak eligazításukat magokra az urakra, hanem continuálták őkegyelmek az osztályhoz való más dolgokat. Ezeknek így létüket recognoscáljuk bona fide,¹⁵ és attestáljuk per praesentes.¹⁶

Sub arce Krasznahorka, die 17. Octobris Anno 1695.

Gyöngyösi István

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 213–214.

Eredetije az Andrássyak krasznahorkai levéltárában.

¹ elismerjük

² jelen sorok által

³ 1695-ben két ágra vált az Andrássy család, a betléri ágat I. István alapította, a hosszúréti vagy monoki ágat pedig öccse, II. György. (Nagy Iván jegyzete)

⁴ egybehívott

⁵ javasoltatott

⁶ jelesül

⁷ létezniük

⁸ megosztás által

⁹ itt kb.: kiegyenlítettnek

¹⁰ magának a megosztásnak tételével

¹¹ fogatkozások és egyenetlenségek

¹² kötelezettséget vállaltak

¹³ habár az osztálylevélbe nincsen belefoglalva

¹⁴ elálltak időnyerés céljából

¹⁵ jóhiszeműleg

¹⁶ jelen soraink által tanúsítjuk

76.
Léderer Mártonnak
[Sáros]Patak, 1696. február 16.

Herrn Marttin Leterer
Anno 1696. am 16. Feber in Patak

Insondters Vielgeliebter H[err] Schwager deeme seindt meine willigste dienst, ich habe deß H[errn] seine brieff zurecht erhalten, undt darauß vernumen, daß der Andreaß hete gesagt, ich hete eine abrechnung mit dem H[errn] allein ich gantz undt gar nichts weiß den eß sich nicht zuuerwundern wan man so mit heirats sachen umbzugehen hat so verihret man sich balt mit worten, wegen der 3 tonen wein berichte daß ich sich nicht anderst geben kan alß a: tonen pro Rf. 40: in den übrigen bitte ich den H[errn] schwagern von wegen deß Schech der H[err] wolle auf alle weiß undt weg sehen daß der H[err] die bezallung von ihm herasus bekombt: Es stehet mich solche Miech widerumb gegen den H[errn] schwagern zuuerschulden undt wahrmit Gott befehlen in den schutz deß allerhechsten: und verbleibe allezeit

E[uer] dienstwilligster¹

Stefán Giöngessy²

Idegen kéz írása.
MNL-OL, E 204, Missiles.

¹ Különösképpen szeretett sógor uramnak készséges szolgálatomat ajánlom. Megkaptam rendben az Úr levelét és megértettem belőle, hogy az Andreas azt mondta volna, hogy én az Úrral számlát készítettem volna, csak egyedül én nem tudok erről a dologról semmit. Nem lehet azonban csodálkoznunk azon, hogy esküvői ügyekben ilyesmi előfordul, néha bizony elvétjük a szavakat. A 3 hordó bor ügyében azt írhatom, hogy nem adhatom másképp, mint hordónként 40 forintért. A továbbiakban kérem sógor uramat a csekk dolgában: az Úrnak minden úton s módon tudnia kell, hogy megkapja a fizetséget. Bocsánatát kérem sógor uramnak, hogy ismét ilyen fáradságot okoztam és ezzel a mindenható Isten oltalmába ajánlom s maradok mindörökké

Legszolgálatkészebben
(*Ötvös Péter fordítása*)

² A levélíró személye eldönthetetlen, az ungi Gyöngyösi Istvánnak is és a költőnek is volt szülője, az utóbbinak Monokon.

**A [Kamarai] Konzisztóriumnak
H. n. és é. n. [Kassa, 1696. március 12. előtt]**

Tekéntetes Nemes Consistorium.

Jóllehet vagy on azonkíűl is tudására, mindazonáltal pro re-centiori memoria¹ adom Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek ezen írásommal is alázatosan eleiben. Mineműképpen én néhai Nyirő Józsefnek per defectum seminis,² Máriási Istvánnak pedig per notam infidelitatis³ az Ófelsége⁴ fiscusára szállott javait méltóságos Palatinus Urunktól⁵ megkértem vala, és azokban annak törvényes rendi szerént introducáltattam⁶ volt is magamat, de minthogy azok, akiknek akkor kezeknél voltak, tempore introductionis contradicáltak a palatinalis collationának⁷ és azamellett lett introductionnak. Nem apprehendáltam⁸ akkor azokat, hanem a contradictorokat evocáltatván⁹ akartam annakutána azt suo modo prosequalnom.¹⁰

Azonban Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek innocescálván¹¹ azon jóknak állapotja, azokat az Ófelsége fiscusa számára occupáltatta az akkori possessorok¹² kezéből, akik azután mind Nagyságtok s Kegyelmetek előtt, mind az tekintetes nemes Magyar és Aulica Kamarákon¹³ eleget üzték-fűzték azok aránt a magok praetensum iusát,¹⁴ de az mindenütt rejiciáltatván,¹⁵ semmit sem nyerhettek. Engemet is elvetett pedig Nagyságtok s Kegyelmetek a palatinalis donatio mellől oly okon, mintha azon jók excedáltak¹⁶

¹ az emlékezet felfrissítése végett

² magszakadás által

³ hűtlenség vétke által

⁴ I. Lipót

⁵ Esterházy Pál nádortól

⁶ bevezettettem

⁷ a beiktatás alkalmával óvást emeltek a nádori adomány ellen

⁸ fogadtam el

⁹ a tiltakozókat perbe híván

¹⁰ saját módján folytatnom

¹¹ tudomására jutva

¹² birtokosok

¹³ Udvari Kamarákon

¹⁴ igényelt jogát

¹⁵ visszavetttén

¹⁶ meghaladták

volna a palatinusi autoritást.¹⁷ Hanem pénzért kénált végre az említett jókkal, és én is arra nézve, minthogy a palatinalis donatio és amellet lett introductio nem kevés pénzemben állott, én sem lévén attúl idegen, alkuban bocsátkoztam Nagyságtokkal s Kegyelmetekkel, és elsőben csak ezer rhénes forintokban¹⁸ volt ugyan a végezés, aminthogy azt letévén, ugyanakkor mindjárt az említett jókat is a szendrei harmincados,¹⁹ Soldos Imre uram által kezemhez adta Nagyságtok s Kegyelmetek, de annakutána megént azon ezer rhénes forinthez évi száz hasonló forintot kellett megént adnom, akkor ezen a földön levő Őfelsége Cameralis Commissiójának determinatioja²⁰ szerint, amint az a Nagyságtok s Kegyelmetek cessionális leveléből²¹ kitetszik. Én pedig azon cessionális levélre már regius consensust is impetráltam,²² és amellet a feljebb említett jókban (akiknek már azelőtt régen actuale dominiomjában²³ voltam) introducáltattam is magamat, de annak is tempore introductionis a praenominált elébbi possessorok contradicáltak.²⁴ És azok közül Máriási Miklós és Jelenik András uram olyan mandatumot extraháltak proxime²⁵ ellenem, és azt a mostanában elmúlt februarius havának 14. napján a nemes Gömör vármegyének akkori gyűlésében nemcsak exhibeáltatták²⁶ ökegyelmek, hanem az exmissiót²⁷ is reá írták (akkor én bizonyos dolgaim miatt jelen nem lehetvén), hogy vigore legum in mandato citatorum citatorum²⁸ a Főispány de remissione bonorum praedictorum admoneáljon²⁹ elsőben engemet, és ha nem remittálom, kivessenek azokból (amint ez azon nemes Gömör vármegye notariusának³⁰ praesentibus annectált³¹ nekem írott levelének és a mandatum in-

¹⁷ felhatalmazást

¹⁸ rajnai forint: német vagy osztrák veretű ezüstforint, értéke 60 krajcár

¹⁹ határ-vámhivatali főnök

²⁰ Őfelsége kamarai bizottságának döntése

²¹ engedményleveléből

²² királyi beleegyezést is nyertem

²³ tényleges birtokában

²⁴ azellen is a beiktatás idejében a fent említett birtokosok óvást emeltek

²⁵ olyan rendelkezésre tettek szert legújabbban

²⁶ bemutattatták

²⁷ kiküldetést (ti. végrehajtásra)

²⁸ a parancslevélben idézett törvények erejével

²⁹ az említett javaknak visszaadására figyelmeztessen

³⁰ jegyzőjének

³¹ jelen sorokhoz csatolt

dorsatiójának³² igaz másábúl nyilván kitetszik), mintha én azokat non curata contradictione tempore introductionis facta³³ a contradictorok kezéből vettem volna ki. Én pedig nem másképpen nyúltam azokhoz, hanem minekutána, úgy amint előbb megírtam, Nagyságtoktól s Kegyelmetektől megvettem volna, Nagyságtok s kegyelmetek assignálta³⁴ azt maga commissarius, úgymint a fellebbe említett harmincados által az én kezemhez. Igaz ugyan, hogy azon assignationnak is contradicáltak a nevezett contradictorok, de az én vékony ítéletem szerint sem ez, sem a több praespecificált contradicciók³⁵ nem olyak, amineműkről Matthiae Reg. Decreto 6. articulus 22., Vladislai decreto 1. articulus 59. item anni 1635. articulus 91.,³⁶ kiváltképpen pedig an[ni] 1647. articulus 130.³⁷ szólanak. Mert amikor a palatinalis donatio mellett contradicáltak, akkor én nem nyúltam a jószághoz, és azután sem én vettem ki azt a contradictorok kezéből, hanem Nagyságtok s Kegyelmetek foglaltatta az Ófelsége fiscusa számára, és onnét gyött pénzem után a Nagyságtok s kegyelmetek assignáltatása³⁸ által a megírt mód szerint az én kezemhez, quae assignatio respectu mei nullo modo potest dici occupatio bonorum non curata contradictione e [?] manibus contradictorum facta,³⁹ akiről a nevezett 130. articulus anni 1647 per ... [?] szól. Amikor pedig a regius consensus mellett lett introductiók contradicáltak,⁴⁰ annakelőtte már régen dominiumjában⁴¹ voltam azon jószágnak.

Még ugyan nem érkezett kezemhez a fellebbe említett admonitio,⁴² de várom már azt óránként, csak akkor pedig késő volna kétfelé kapnom, ha praevie⁴³ nem viselnék azaránt magamról gondot. Azért mind ily beteges öregségemben is magam fáradván

³² a rendelkezés hátoldalának

³³ nem törődve a beiktatás idején tett tiltakozással

³⁴ bocsátotta

³⁵ korábban említett tiltakozások

³⁶ Mátyás király 6. dekrétumának 22. cikkelye, Ulászló első dekrétumának 59. cikkelye, továbbá az 1635. évi 91. tc.

³⁷ az 1647. évi 130. tc.

³⁸ kiutaltatása

³⁹ mely kiutalás az én tekintetemben semmiképpen sem mondható a javak el-
lentmondással nem törődő elvételének az ellentmondók kezéből

⁴⁰ a királyi egyetértés mellett lett birtokba vezetéskor ellentmondtak

⁴¹ birtokában

⁴² figyelmeztetés

⁴³ előzőleg

ide, kérem alázatosan Nagyságtokat s Kegyelmeteket, evictorom⁴⁴ lévén, s így értvén a praemittált⁴⁵ dolgokat, méltóztasson evocatorium mandatum⁴⁶ nélkül is felkelni a praespecificált impetitorok⁴⁷ ellen mellettem, és committálni⁴⁸ Fajcus uramnak, hogy fogjon mindjárt oltalmamhoz, és legelsőben is egy inhibitorium mandatumot⁴⁹ hozatván, ültesse le úgy azzal a már exmittáltatott,⁵⁰ feljebb említett Főispányt, hogy a már kezénél levő parancsolat mellett ne merjen kigyőzni és procedálni,⁵¹ minthogy én nem violanter⁵² nyúltam a sokszor említett jószágához, és nem is a contradictorok kezéből vettem ki azt, hanem, amint írák, Nagyságtok s Kegyelmetek assignálta énnékem, és azon mandatumot, periculum lévén in mora,⁵³ juttassa mennél előbb lehet, az Őnagysága kezéhez, és ha annak nem találna másképpen engedelmeskedni, hanem ad forum contradictorium relegálná⁵⁴ azt, akkor és tovább is, assis-táljon úgy, amint a dolognak szüksége kívánja.

Ha pedig casu quo⁵⁵ (akit nem remélek) evocatorium nélkül nem akarna Nagyságtok s Kegyelmetek in praemissis⁵⁶ oltalmomhoz nyúlni, méltóztasson azt is ez úttal értesemre adni, hogy úgy is tudhassak idején magamra gondot viselni. Elvárván ezekre kívánt válaszát, maradok

Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek

Alázatos és köteles szolgája
Gyöngyösi István

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. március, No. 71.

⁴⁴ szavatolóm

⁴⁵ elősorolt

⁴⁶ idéző felszólítás

⁴⁷ említett igénylők

⁴⁸ meghagyni

⁴⁹ tiltó felszólítást

⁵⁰ kiküldött (ti. végrehajtásra)

⁵¹ eljárni

⁵² erőszakosan

⁵³ veszély lévén a késlekedésben

⁵⁴ az ellentmondói fórumra (ti. ahová azok benyújtották keresetüket) elküldené

⁵⁵ mely esetben

⁵⁶ a fent említett dolgokban

**A Szepesi Kamarának
[Krasznahorka]Váralja, 1696. március 12.**

Tekéntetes, Nemes Kamara!

Ajánlom Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek alázatos és köteles szolgálatomat. Hogy újonnan is kelletik Nagyságtokat s Kegyelmeteket búsítanom, az szükség. Hogy a tekintetes nemes Camarán folyó dolgoknak rendi ellen magyar stylussal írom leveletem, a gyenge deákság cselekedtetvén velem, kérek azaránt alázatosan bocsánatot. Az elmúlt napokban repraesentáltam vala én is elégségesen, azonkívül is tudta pedig Nagyságtok, Kegyelmetek, miformán apprehendáltam¹ én néhai Nyirő József javait Nagyságtoktól, Kegyelmetektől, és most már mint impetáltatom² azoknak egy részében Máriási Miklós és Jelenik András uram által. De minthogy még akkor a már tudva levő mandatum mellett exmissus³ Főispánnak⁴ admonitoria⁵ levelét s aszerént azon mandatumnak is mását nem vettem volt, én sem producalhattam azokat Nagyságtok s Kegyelmetek előtt, hanem az elmúlt pénteken ezen nemes Vármegyének egy szolgabírája, esküdt társával együtt, adván kezemhez, most már, ím, transmittálom⁶ Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek, kérvén alázatosan, ne neheztelné mind azoknak, mind ezen levelemnek tenorát⁷ elégségesen megérteni.

Én ugyan, ha úgy fog kívántatni, az evictióra⁸ nézve hozathatok evocatorium mandatumot⁹ is, de minekelőtte ahhoz kellessék nyúlnom, akartam azonban ezen írásom által iterato¹⁰ is alázatosan recurrálnom¹¹ Nagyságtokhoz, Kegyelmetekhez, méltóztasson az nevezett impetitorok¹² ellen reám idején gondot viselni és oltalomhoz fogván annak obviálni,¹³ hogy a nemes Vármegyének

¹ szereztem meg

² támadtatom

³ kiküldött (ti. az ügygel megbízott)

⁴ Andrassy Péternek

⁵ figyelmeztető

⁶ átküldöm

⁷ tartalmát

⁸ szavatosságra

⁹ idéző meghagyást

¹⁰ ismételten

¹¹ fordulnom

¹² igénylők

¹³ azzal szembehelyezkedni

törvéntelenül lett exmissiója¹⁴ mellett iuxta tenorem mandati et legum in illo expressarum ad exequendum¹⁵ ki ne győjön propter non remissionem bonorum praesentorum¹⁶ [!] a Főispány. Törvéntelennek pedig nem ok nélkül írom az én csekély opinióm szerint azon exmissiót, mert a mandatum cum iustificatoria clausula¹⁷ vagyon expediálva, a dolog pedig közel sincsen úgy (akiben Nagyságtok, Kegyelmetek maga bizonyságom), amint azon mandatumnak az expositiója¹⁸ és az abban feltett törvényeknek is értelme tartja. Minthogy én az praenominált jókat¹⁹ nem a contradictorok²⁰ kezéből vettem ki, non curata contradictione,²¹ hanem Nagyságtok, Kegyelmetek occupáltatván praevie²² az Őfelsége²³ fiscusa számára azon contradictorok kezéből, annakutána Nagyságtok s Kegyelmetektől pénzen vettem meg, és maga specialis commissarius,²⁴ úgymint szendrei harmincados²⁵ uram által assignálta²⁶ azokat Nagyságtok, Kegyelmetek az én kezemhez, mert noha a palatinalis donatio²⁷ mellett is (amelytől annakutána Nagyságtok s Kegyelmetek engemet elvete) statuáltattam²⁸ volt azokban magamat, de az akkor interveniált contradictiókra nézve²⁹ nem nyúltam azokhoz, hanem hagytam azon contradictorok kezénél, amint ezt mind őmagok, mind Nagyságtok, Kegyelmetek jól tudja. Amikor a Nagyságtok s Kegyelmetek cessionális levelére³⁰ impetrált regius consensus³¹ mellett introducáltattam³² pedig magamat, azelőtt már régen actuale dominiumjában³³ voltam azoknak. Kihez

¹⁴ kiküldése (ti. végrehajtásra)

¹⁵ a parancslévél és az abban végrehajtásra kifejezett törvények tartalma szerint

¹⁶ a kijelölt javak vissza nem bocsátása miatt

¹⁷ a meghagyás (parancslévél) jogvédő záradékkal van kiküldve

¹⁸ parancslévél kitétele

¹⁹ fent említett javakat

²⁰ ellentmondók

²¹ nem törődve a tiltakozással

²² lefoglaltatván előzetesen

²³ I. Lipót

²⁴ különleges biztos

²⁵ Soldos Imre

²⁶ utalványozta

²⁷ nádori adomány

²⁸ beiktattattam

²⁹ közbejött ellentmondások miatt

³⁰ engedménylevelére

³¹ elnyert királyi beleegyezés

³² beiktattattam

³³ tényleges birtokában

képest meg kellett volna a nemes Vármegyének a mandatombéli iustificatoria clausulára³⁴ és a törvényekre nézve is elégségesen tudni elsőben azon jóknak az én kezemhez jutása dolgát, és ha az a mandatumnak expositiója szerint találtatott volna, úgy exmitterent ad exequendum³⁵ a Főispányt, hogy pedig az másképpen vagyon, amint írom, Nagyságtok, Kegyelmetek és maga az adversa pars³⁶ is jól tudja. És így az említett exmissio az én csekély ítéletem szerint éppen törvénytelenység, arra pedig nem tudom, mi vehette más a nemes Vármegyét, ha nem Máriási Miklós és Jelenik András viceispány uramra nézve a favor,³⁷ énréam nézve pedig az odium.³⁸ De miért? Azért, hogy azok a magok kovászából valók, én pedig más masszából [?] való vagyok. Más az, hogy amikor azon exmissió lett, akkor a nemes Vármegyének törvényszékének kellett volna ugyan lenni, de az propter absentiam aliquorum Iudicum Nobilium³⁹ elmúlt, az a nap pedig generális gyűlésre⁴⁰ nem volt praefigálva,⁴¹ hanem a törvényszéknek meglételének reménségével odagyűlt emberséges emberek eleiben adott némely dolgokat viceispány uram, és amikor azok már majd eloszlófélben voltak volna, akkor olvasta el azon mandatumot a notarius,⁴² és azmint az adversa pars kívánta, minden kérdés nélkül úgy exmittáltatott immediate ad exequendum⁴³ a főispány. A notarius az exmissiót úgy írja ugyan, mintha az ex generali congregatione⁴⁴ volt volna, de vét abban ökegyelme. Akkor pedig én némely dolgaim miatt jelen nem lehettem. Megvallom, nem magyarázhatom ezeket másra, hanem hogy igazságomban szántsándékkal akarnak megfojtani, amidőn nulla praehabitata legali rei notitia et parte altera inaudita et extra... [?] sedriam vel generalem congregationem ad unius partis instantiam[?],⁴⁵ mintha annak akarmely simplex

³⁴ jogvédő záradékra

³⁵ kiküldték volna végrehajtásra

³⁶ szembenálló fél

³⁷ kedvezés

³⁸ gyűlölet

³⁹ némely szolgabírók távolléte miatt

⁴⁰ közgyűlésre

⁴¹ kitűzve

⁴² jegyző

⁴³ azon nyomban kiküldetett a végrehajtásra

⁴⁴ a közgyűlésből

⁴⁵ a tényállás bármiféle előzetes ismerete és a másik fél meghallgatása nélkül a vármegyei bíróság avagy a vármegyei közgyűlés megkerülésével, az egyik fél indítványára

assertiója⁴⁶ valóságos törvény vagy szentírás volna, amint feljebb írák, immediate ad exequendum exmittátatik cum sibi adjungendis⁴⁷ ellenem a Főispány, ha annak admoneálására⁴⁸ nem remittálok a Nagyságtoktól s Kegyelmetektől praevie modo aquirált⁴⁹ jókat. Azokat pedig nem tartozom remittálni, és azzal a magam oltalmazhatásától éppen el akarnának rekesztetni, ha Nagyságtok s Kegyelmetek meg nem forduland melletttem.

Ha itt közel volna a Főispány, nem tartanék ugyan annyira, mert úgy jobban vigyázhatnék mind egy, mind más módon magamra, de a felesége⁵⁰ jószágában nemes Trencsén vármegyében lévén, és ottan az adversa pars emberei, a többi között Okolicsáni uraimék, pro parte principalium suorum⁵¹ mindent elkövetvén Őnagyságánál, félő, ne disponálják⁵² arra. Minthogy az említett jókat a már praemittált admonitióra⁵³ ki nem bocsáthatom kezemből, csak maga hírével győjön egyszer ide, és az exmissió mellett faciat facienda et effectuet tenorim mandati.⁵⁴ Ha pedig engemet az említett jókból kivetnek, és az articularis paenát is desumálják⁵⁵ rajtam, elgondolhatja Nagyságtok, Kegyelmetek, mennyi kárommal fog az elsőben nekem ugyan, de annakutána az evictióra⁵⁶ nézve az Őfelsége fiscusának is lenni.

Az elmúlt napokban a tekéntetes nemes Camarán létemben méltóztatott vala ugyan Főispány uramnak írni, de tudom, seponáltatják⁵⁷ azt a nevezett procatorok Őnagyságával, és eo non obstante,⁵⁸ ha annál foganatosabb orvossággal nem nyúl azon dologhoz Nagyságtok s Kegyelmetek, el fog nemsokára járni commissiójában, ha pedig azt vagy egy-, vagy másképpen nem impediálandja,⁵⁹ nagy scandalum fog abból következni, és arra nézve nem tudom, ki bátorkodhatik ezután Nagyságtoktól, Ke-

⁴⁶ egyszerű állítása

⁴⁷ közvetlenül a végrehajtásra küldetik ki a hozzávalókkal

⁴⁸ figyelmeztetésére

⁴⁹ korábban épphogy elnyert

⁵⁰ Andrássy Péterné Orlay Borbála

⁵¹ megbízóik érdekében

⁵² itt: befolyásolják (ti. rendelkezésre)

⁵³ említett figyelmeztetésre

⁵⁴ tegye a tennivalókat és hajtsa végre a rendelet tartalmát

⁵⁵ a törvényben előírt büntetést is behajtják

⁵⁶ szavatolásra

⁵⁷ félretetetik

⁵⁸ annak ellenére

⁵⁹ meg nem akadályozza

gyelmetektől jószágot venni. Az pedig másképpen is nem keveset praejudicálna,⁶⁰ mind a nemes Camara, mind az Ófelsége fiscusa autoritásának.⁶¹

De nagy hitem vagyon énnékem azaránt, hogy ha evictorom⁶² nem volna is Nagyságtok s Kegyelmetek, látván mindazonáltal ily méltatlan impetitiómat⁶³ patrocínálni,⁶⁴ annál inkább pedig ex debito evictionis suae pro omni posse assistálni⁶⁵ kíván in praemissis⁶⁶ Nagyságtok, Kegyelmetek nekem, régi szolgájának a praenominált impetitorok ellen, és manuteneálni⁶⁷ fog az sokszor említett jóknak biradalmában, consulálván⁶⁸ azzal a maga authoritásának is. Ezt pedig, remélem, csak egy kemény inhibitorium mandatummal⁶⁹ is megorvosolhatja hic et nunc⁷⁰ Nagyságtok, Kegyelmetek. Minthogy a mandatum expositiója sem egyez a dologgal, az exmissio sem törvényes mindazért, hogy a iustificatoria clausula⁷¹ ellen lett mindarra nézve, hogy a mandatumnak continentiája⁷² és a bevett törvényes szokás szerént is non ex sedria vel generali congregatione, sed saltem ex partiali vel magis conferentia, aliqua non nullorum modo praedecarato facta peragáltatott,⁷³ akiért méltán szó férhet mind a nemes Vármegyéhez, mind a notariushoz.

Hogy pedig Nagyságtok, Kegyelmetek abban is voltaképpen legyen recenter informatus:⁷⁴ a mandatumban feltett csetneki és rudnai portióknak⁷⁵ (amelyeket tudniillik Máriási Miklós és

⁶⁰ ártana

⁶¹ tekintélyének

⁶² szavatolóm

⁶³ háborgatásomat

⁶⁴ oltalmazni

⁶⁵ szavatolási kötelezettségéből kifolyólag lehetőség szerint támogatni

⁶⁶ a fentebb említett dolgokban

⁶⁷ megtartani

⁶⁸ törődve

⁶⁹ tiltó rendelkezéssel

⁷⁰ itt és most

⁷¹ jogvédő záradék

⁷² tartalma

⁷³ nem a vármegyei bíróság vagy a közgyűlés, hanem némelyeknek az említett módon tartott részleges gyűlése vagy inkább értekezlete által ment végbe

⁷⁴ frissiben tájékoztatott

⁷⁵ birtokrészeknek

Jelenik András uram praedicto modo⁷⁶ keresnek) dolga így vagyon: Hogy azon portiókat néhai Nyirő József néhai Máriási Ferencről aquirálta⁷⁷ volt zálogképpen, és annak fiai, feljebb említett Máriási Miklós már Nyirő Józsefnek halála után Jenelik [!] András urammal colludálván,⁷⁸ mintha maga váltaná ki, oly titulus és szín alatt amaz tette le a pénzt nevezett Nyirő József Nagyságtoknál, Kegyelmeteknél tudva levő praetensus⁷⁹ atyafiainak, azok kezénél lévén akkor azon portiók is, és azokat nem is Máriási Miklós uram, hanem Jelenik András uram vette akkor mindjárt kezéhez. Az atyafiak látván a praetextust,⁸⁰ nem akarták a pénzt elsőben felvenni, minthogy az talám nem is a contractus⁸¹ szerint tétetett le akkor. De bírókészhez akarván azt Máriási uram adni, felvették végre, és felosztották egymás között. Arra nézve pedig, hogy azon portiók is Nyirő Józsefé voltak, a palatinalis donatio⁸² mellett a többivel együtt azokban is introducáltattam⁸³ volt én magamat, és a nemes Camara is certi[fi]caltatta⁸⁴ annakutána azokat is, úgy mint a többit ex ea ratione.⁸⁵ Hogy nem azon praetensus atyafiaktól, akik suppresso iure fisci regii mala fide⁸⁶ bírták akkor, hanem a fiscustól mint legitimus successortól⁸⁷ kellett volna azokat reha-beálni,⁸⁸ nem mást, hanem ezt illetvén az azokon lévő pénz, és ha Máriási Miklós vagy Jelenik András uram olyannak adta pénzét, akit az nem illetett, keresse ott, ahova tette. De ámbár lehetne is valami praetensiója őkegyelmeknek azon portiók aránt, úgy sem azon az úton, amelyen kezdték, kellene azt prosequalni,⁸⁹ mint-hogy azokhoz sem nyúltam én másképpen, hanem amint a többit, úgy azokat is Nagyságtok s Kegyelmetek adta az én kezemhez.

⁷⁶ a mondott módon

⁷⁷ megszerezte

⁷⁸ összejátszván

⁷⁹ követelést támasztó

⁸⁰ ürügyet

⁸¹ szerződés

⁸² nádori adomány

⁸³ bevezettettem

⁸⁴ biztosította (ti. jogokban)

⁸⁵ azon megfontolásból

⁸⁶ a királyi kincstár jogának semmibevételével rosszhiszeműleg

⁸⁷ törvényes örököstől

⁸⁸ visszaszerezni

⁸⁹ továbbvinni

Azmelyeket így praemittálván⁹⁰ kérem iterato⁹¹ is nagy alázatossággal és bizadalommal Nagyságtokat, Kegyelmeteket: Viseltetvén beteges öregségemtől is (amely miatt nem láthatok úgy dolgainhoz, amint kellene), méltóztasson in praemissis⁹² vagy egy, vagy más medium⁹³ által úgy protegálni,⁹⁴ hogy két közben valami káros és keserves non putarem⁹⁵ ne essék rajtam az ellenem praevio modo⁹⁶ már exmittáltatott Főispálynak processusával, s ezen levelem vivő emberem által értésemre értésemre [!] adni, mihez kellessék tovább magamat azon praenominált dolgok aránt tartanom, amelyről el is várom alázatosan jó és kívánt választ, és maradok

Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek

Alázatos és köteles szolgája
Gyöngyösi István

Váralja 12. Martii, 1696.

P. S. Minemű választ adtam együgyűségem szerént a Főispány uram admonitoria⁹⁷ levelére, in paribus⁹⁸ ím, azt is megküldöm Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek.⁹⁹

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. március, No. 71.

⁹⁰ elősorolván

⁹¹ ismételten

⁹² az imént említett dolgokban

⁹³ eszköz

⁹⁴ védelmezni

⁹⁵ itt: nem várt esemény

⁹⁶ a korábbi módon

⁹⁷ figyelmeztető

⁹⁸ másolatban

⁹⁹ A Szepesi Kamara Gyöngyösi mellett fellépve már 1696. március 2-án kérte Andrásy főispánt, hogy a Nyíró-féle javak ügyének revízióját, melyet Máriássy Miklós és Jelenik András kezdeményezett, függessze fel. MNL-OL, E 245, No. 7367.

**A [Kamarai] Konzisztóriumnak
H. n. és é. n. [1696. május]**

Tekéntetes Nemes Consistorium!

Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek ajánlom alázatos és köteles szolgálomat. Ennekelőtte circiter¹ két héttel Nagyságtok, Kegyelmetek előtt tett alázatos instantiámra annyiban is mutatott gratiáját,² hogy a tudva lévő dologban ellenem instituált processusnak³ meggátlására superabundans inhibitorium mandatumot⁴ méltóztatik hozatni, köszönöm nagy alázatossággal, és meg is igyekezem azt szolgálnom. Minthogy pedig ezen nemes Gömör vármegyének törvényszéke a jövő Szent Ivány havának⁵ ötödik és hatodik napján fog lenni Pelszöcön, és a már exhibeáltatott inhibitorium mandatumra indorsalt determinatio⁶ szerint azon mandatumban feltett dolog is akkor fog bizonyosan revideáltatni és decidáltatni⁷ is, ha az említett superabundans mandatum⁸ által meg nem gátoltatik, és azon terminus már lassan-lassan elközelget, kérem nagy alázatosan Nagyságtokat, Kegyelmeteket, méltóztasson azon superabundans inhibitoriumra⁹ oly gondot viselni, hogy az a nevezett törvényszék terminusáig elérkezhesen, és mivel kétséges, hogy annak simpliciter obtemperáljon¹⁰ a nemes vármegye, sőt hihetőbb, hogy ad forum contradictorium relegáltatik¹¹ az, arrúl is oly rendelést tenni, hogy azon törvényszék terminusán és helyén valamely bizonyos fiscalis procator¹² lehessen jelen cum suis requisitis,¹³ aki azon mandatum ellen

¹ körülbelül

² kegyét

³ indított eljárásnak

⁴ fölös (ti. újabb) tiltó rendelkezést

⁵ júniusnak

⁶ a bemutatott tiltó rendelet hátoldalára írt határozat

⁷ felülvizsgáltatni és eldöntetni

⁸ feles (ti. újabb) rendelkezés

⁹ tiltó rendelkezésre

¹⁰ egyszerűen engedelmeskedjen

¹¹ az ellentmondói fórumra bocsáttatik

¹² kincstári ügyvéd

¹³ saját követeléseivel

leendő obiectiókra¹⁴ megfelelhessen és azokat diluálhassa,¹⁵ ha pedig arra kelne a dolog, annál tovább is mehessen.¹⁶

Az *adversa pars procatori*¹⁷ Okolicsáni Pál és Okolicsáni Mihály uramék lévén, tudom, azok semmit sem hadnak abban hátra, amit ellenem elkövethetnek, és amint hallom, máris valóban biztatják magokat de futura victoria¹⁸ ökegyelmekre nézve az *adversariusok*.¹⁹ Kihez képest szükséges az Őfelsége²⁰ fiscusa részéről is azaránt jó vigyázással és készüléttel lenni, másképpen félő, hogy

¹⁴ ellenvetésekre

¹⁵ eloszlathassa

¹⁶ Lipót király szóban forgó, Gömör vármegyéhez intézett újabb tiltó rendelkezésének (*superabundans inhibitorium mandatum*) másolata dátum nélkül maradt ránk. Ebben az uralkodó közli, hogy Simonchich Horváth János királyi jogügyigazgató és koronaügyész a következőkről tájékoztatta. Máriássy Miklós és Gábor, néhai Máriássy Ferenc fiai, valamint Jelenik András gömöri alispán 1696. január 17-én Pozsonyban, a királyi személyes jelenlét bíróságán végrehajtási parancslevelet (*executionale mandatum*) szereztek Gyöngyösi István korábbi gömöri alispán ellen. Ez a személynöki mandátum Gyöngyösit felszólította a Máriássyak és a zálogjogon érintett Jelenik jogellenesen – ellentmondásukat figyelembe nem vevő módon – elfoglalt birtokainak visszaadására. Gömör vármegye a személynöki meghagyás foganatosításával 1696. február 14-én Andrássy Péter főispánt, a helyettes alispánt és szolgabírókat és esküdteket bízta meg. Ők február 29-én kiadott iratukban írták elő Gyöngyösinek, hogy Mátyás és Ulászló király vonatkozó dekrétumai, valamint az 1647. évi 30. tc. értelmében szolgáltatassa vissza a jogtalanul elfoglalt birtokokat. Eljárásukban azonban nem vették figyelembe a személynöki meghagyás végrehajtását megtiltó, időközben kiadott királyi mandátumot, eljárásuk tehát törvénysértő és érvénytelen. A királyi jogügyigazgató kérésére ezért újabb (*superabundans*) parancslevélben erősíti meg a korábbi tiltó rendelkezést, és előírja számukra, hogy Gyöngyösit hagyják meg a nevezett javak birtokában. Egyúttal parancslevele vételétől számított tizenöt napon belül a királyi Curia elé idézi őket. – Az első, Gömör vármegyének szóló, 1696. március 31-én kelt tiltó mandátum szövege jórészt ezzel megegyező. Tartalmazza azonban a tiltás indoklását. A Tripartitumra hivatkozik (*pars I, tit. 10 et 14*), miszerint az örökös nélkül elhunyt nemesek javai a koronára szállanak, és Gyöngyösi a birtokokat jogszerűen kapta meg fizetség fejében a kincstártól (*fiscus regius*). Ugyanakkor hiányzik még belőle a Curia elé idézés. Mindkét királyi parancslevél másolata: E 254, 1696. március, No. 71. (Az e jelzet alatt ügyiratszerűen összegyűjtött többi dokumentumot lásd kötetünkben a 77–78. és 81. számon.)

¹⁷ az ellenfél ügyvédei

¹⁸ a jövőbeli győzelemlről

¹⁹ perbeli ellenfelek

²⁰ I. Lipót

az elébbeni executorium mandatum²¹ mellett ne exmittáltassék²² újonnan ellenem a Főispány, és ha az azon mandatumban feltett törvények szerént exequáland²³ (minthogy azon az úton a Modori familia is mindjárt felkelend ellenem), meg fog énnékem ártani a tekéntetes nemes Camarátúl való jószágvásárlás, mert ámbár az evictionalis²⁴ ezer tallérokról contentáltassam²⁵ is valamiképpen, de azon kívül mennyi kár szálland reám, meggondolhatja maga bölcsen Nagyságtok, Kegyelmetek: az pedig az Őfelsége fiscusának is mind kárára, mind kisebbségére lenne, ha a praenominált²⁶ dologra jól nem vigyázván, abban az adversa pars triumphálna,²⁷ minthogy az nem vesztő causa²⁸ másképpen, csak az incuria ne periclitáltassa.²⁹

Azonban annak megbizonyítására nézve, hogy nem én, hanem Nagyságtok, Kegyelmetek vette ki a contradictorok³⁰ kezéből a jószágot, és azt annakutána Nagyságtok Kegyelmetek adta conventionaliter³¹ az én kezemhez: Ha úgy tetszene Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek, az Őfelsége fiscusa instantiájára talám inquiráltatni³² is kellene itt a nemes vármegyében, ahol tudják, miképpen jutottam én azon jószághoz, azt pedig csak substitutus viceispány³³ uрам commissiója mellett is végben vitethetnék murányi tiszt uraimék, minthogy az ordinarius viceispány³⁴ interessatus³⁵ azon dologban, mert amint minapi alázatos instantiámban is jelentettem, a Nagyságtok, Kegyelmetek cessionális levelében³⁶ per expressum³⁷ az vagyon feltéve, hogy a tekéntetes nemes Camara az én kezemből vette ki azon jószágot, és ennek az volna a consequen-

²¹ végrehajtási parancslevél

²² küldetessék ki

²³ jár el

²⁴ szavatoló

²⁵ megelégtítessem

²⁶ fent említett

²⁷ diadalmaskodna

²⁸ peres ügy

²⁹ gondatlanság ne veszélyeztesse

³⁰ ellentmondók

³¹ megállapodás szerint

³² nyomoztatni

³³ helyettes alispán

³⁴ rendes alispán – Ekkor Jelenik András az alispán.

³⁵ érdekelt, részrehajló

³⁶ engedménylevelében

³⁷ kifejezetten

tiája, hogy a contradictorok kezéből, az adversa pars assertiója³⁸ szerint, praevie³⁹ én vettem volna ki azt, az pedig különben va-
gyon, amint Nagyságtok, Kegyelmetek maga jól tudja.

Kérem azért iterato⁴⁰ is nagy alázatossággal Nagyságtokat, Kegyelmeteket: Amint kiváltképpen való gratiájából evocatorium mandatum⁴¹ nélkül méltóztatott eddig is az említett adversa pars ellen engemet oltalmazni, és ahhoz képest én sem kívántam az evocáltatáshoz nyúlnom, nagy jó uraimmal s patrónusimmal lévén dolgom, úgy méltóztasson tovább is azon gratiája szerint reám oly gondot viselni, hogy meg ne fogyatkozzam kezdett oltalmában, és ne kellessék abban a keserves és el nem felejtethő kárban esnem, amely a féljebb említett executorium mandatumban feltett törvények szerint következne reám, ha a Nagyságtok s Kegyelmetek mellőlem elállásával az adversa pars találna ellenem triumphálni. De elhitettem azt magammal, hogy nem örülvén káromnak, amivel az evictio mellett tartozok, azt ennekutána is el fogja mellettem követni, evocatio⁴² nélkül is Nagyságtok, Kegyelmetek.

Kérem pedig szokott alázatossággal azon is Nagyságtokat, Kegyelmeteket, méltóztasson értésemre adni, kit rendelőnd a sokszor említett dolog végett a nevezett törvényszékre, hogy úgy tudhassak én is azaránt ökegyelmével idején correspondeálnom.⁴³ Amelyekben mutatandó gratiájáért maradok én is életem fogytaig Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek

Alázatos és köteles szolgája
Gyöngyösi István

N. B. Nemes Gömör vármegyének a törvényszék előtt, die 30. praesentis leszen generális gyűlése⁴⁴ Pelszöcön.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. május, No. 50.

³⁸ az ellenfél állítása

³⁹ előzően

⁴⁰ ismételten

⁴¹ idéző meghagyás

⁴² felhívás

⁴³ leveleznem

⁴⁴ közgyűlése

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1696. május]**

Habár a tavalyi évben kinevezték Gömör vármegye tizedszedőjévé, tényleges megbízást nem kapott, mert mások megelőzték. Kéri most ennek jóvátételét.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici et Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Non dubito, recordabuntur gratiose praetitulatae Dominationes Vestrae, qualiter me anno proxime praeterlapso ad humilem meam apud easdem Dominationes Vestras propterea factam instantiam in cathalogum decimatorum regionum Inclyti Comitatus Gömöriensis apparere dignatae erant. Demum tamen dum ego antecedenti gratiosae suae resolutioni confisus ultra superinde praelibatas Dominationes Vestrae sollicitandas esse minus arbitrabar, alii me in eo circumspectores per frequentiores suas instantias praeoccupaverunt meum locum, et ego inde exclusus sum. Quod siquidem sine aliqua mei iniuria fieri nequiverit, fateor in eo me non modicum fuisse contestatum, illiusque etiam modo cum dolore reminiscor. Turpius enim eicitur, quam non admittitur hospes. Ut igitur in hoc aliquam possim habere consolationem, rogo easdem praetitulatas Dominationes Vestras, dignentur praeteriti anni defectum mihi in eo supplere, ut praesenti anno velint me in processu aliquo dicti Comitatus Gömöriensis pro decimatore regio constituere. Quod nec dubito easdem gratiose facturas, et pro eo manebo, quoad vixero, ego quoque

Praetitulatarum

Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. május, No. 94.

**A Szepesi Kamarának
[Krasznahorka]Váralja, 1696. június 1.**

Sürgeti, hogy az egy bizonyos ügy intézésére kijelölt kamarai biztosok időben megérkezzenek Gömör vármegye ítélőszékének Pelsőcön tartandó ülésére.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Quod ad demissam meam instantiam in negotio praescito factam praetitulatae Dominationes Vestrae iuxta tenorem gratiosarum litterarum suarum mihi de dato 24 proximo elapsi mensis Mai scriptarum ad Sedem Iudiciariam praescitam Inclyti Comitatus Gömöriensis Generosos Dominos Vicedirectorem et Andream Lavatki¹ exmittendos decernere dignatae essent, pro eo summas easque humillimas repono gratias. Siquidem vero terminus praefatae Sedis Iudiciariae dies videlicet 5 et 6 praesentis mensis iam immineret, ob hocque praesentium latorem cum rotula secum habita eum in finem expeditissem Cassoviam, ut praefatos Dominos una secum huc acciperet. Ideo rogo humillime praelibatas Dominationes Vestras, dignentur suis Dominationibus committere, quatenus ita velint sese itineri accipere, ut proxime futura Dominica hic apud exiles aedes meas esse hinc vero die Lunae ad noctem ad oppidum Pelszóc, ubi nimirum praefata Sedes Iudiciaria celebrabitur, una mecum discedere, ibidemque sibi incumbentia facere possint. Quia vero de processu etiam aliquo dicti Comitatus mihi ad decimum unum [?] conferendo institissem non ita pridem apud praetitulatas Dominationes Vestras, et superinde resolutionem habere hactenus nequissimam, easdem humillime rogatas esse velim, dignentur hoc etiam in passu sese gratioseolvere, et quod mihi ultra in eo sperandum erit, me edoceri facere. Quam etiam gratiam, quoad vixero, promereri satagam mansurus

Earundem praetitulatarum

Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Váralja, 1. Iunii, 1696.

¹ Pelsőczy György királyi helyettes jogügyigazgató és Hlavaty András, a Szepesi Kamara fogalmazója és expeditora. Küldetésük előzményére lásd a 79. számú iratot.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. március, No. 71.²

² Mellékelve ugyanezen szám alatt Lipót király oklevélmásolata a Máriássy–Jelenik-féle birtokügyben. Dátuma: 1696. március 31. Lásd erről a 79. számú levél 16. jegyzetét.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1696. július 30.**

Tájékoztatót ad Máriássy Miklós, Gábor és Jelenik András ellen folyó peréről. Kéri, hogy az Eperjesre, szeptember 1-jére kitűzött tárgyaláson a Szepesi Kamara a vele kötött egyezés szavatolójaként hivatalosan legyen jelen. Az idézőlevelet, bár már régen kiállították, csupán négy napja kézbesítették neki. Bárcsak soha ne szerzett volna tudomást a Nyíró-féle javakról, melyek annyi gond, fáradozás és költség labirintusán keresztül jelen öreg és beteges állapotába juttatták.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Deposito contra me erecto priori processu, quale iterum ad Perillustrem ac Generosum Dominum Stephanum Szirmai Prothonotarium ab Excellentissimo Domino, Domino Iudice Curiae Regiae Domini Nicolaus et Gabriel Mariasi necnon Andreas Jelenik adversus me extraxerint [?] mandatum, vigoreque illius quem et quo mihi praefixerit ad revisionem et decisionem negotii in eodem mandato declarati idem Dominus Prothonotarius terminum, ex hisce inclusis verissimis paribus sufficienter dignabuntur intelligere praetitulatae Dominationes Vestrae. Siquidem vero in speciali gratioso suo favore et benevolo affectu in defensionem mei contra partem adversam in praedicto priori processu praeter omnem evocationem sese immittere minus dubitaverint: nec possem ambigere, quod etiam in posterum paritermet et [?] essent me defensurae, magnae deberem argui indiffidentiae et inurbanitatis, si easdem praetitulatas Dominationes Vestras ad me defendendum hac etiam vice vigore mandati evocatorii vellem requirere. Quo igitur seposito per praesentes recurro ad praelibatas Dominationes Vestras, et rogo easdem humillime, uti in praefato priori processu, non minus etiam in recenter adversus me erecto praeter evocationem etiam vi evictionis ex parte Fiscii Regii in se assumptae defensionis meae contra praescitam partem adversam debitam et efficacem curam habere, et super eo alicui Dominorum Procuratorum Fiscalium tempestive committere, ut pro prima die futuri mensis Septembris Eperiesini, loco scilicet et tempore per praementionatum Dominum Prothonotarium praefixo praesto esse possit ac debeat, idemque quis erit, pro antecedenter habenda cum eodem correspondentia

mihi per praesentium latorem significare ne dedignentur. Praescitae litterae certificatoriae dudum quidem sunt iam exaratae, illae tamen mihi non prius, quam quarta abhinc die sunt medio unius Iudicum Nobilium et Iurati Assessoris Inclyti huius Comitatus Gömöriensis exhibitae. Declarandam in praemissis erga me suam gratiam humillime sum reserviturus. Caeterum optatam praestolor resolutionem et maneo quoad vixero

Earundem praetitulatarum

Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahorka Váralja, 30. Iulii, 1696.

P. S. Praestitisset me nihil unquam scivisse de bonis Nyirőianis, quam propter illa in talem curarum, fatigiorum et expensarum labyrinthum in praesenti statu meo senili eoque valetudinario devenisse.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. augusztus, No. 138.

**A Szepesi Kamarának
Sajógömör, 1696. augusztus 24.**

Tudatja, hogy Máriássy Miklós, Gábor és Jelenik András ellen folyó perét Szirmay István országbírói ítélőmester a felek téves kiértesítése miatt elhalasztotta.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Repraesento humillime praetitulatis Dominationibus Vestris Perillustrem ac Generosum Dominum Stephanum Szirmay, Excellentissimi Domini, Domini Iudicis Curiae Regiae Prothonotarium terminum illum, quem mihi pro die prima imminentis mensis Septembris penes mandatum praedicti Domini Iudicis Curiae Regiae ad Instantiam Dominorum Nicolai et Gabrielis Mariássy, necnon Andreae Jelenik praefixerat, ex eo quod illa praefixio ex errore quodam evenisset, praedictum enim diem ad instantiam Illustrissimae Domus Rakoczianae ad possessionem Sziplák [!?] haberet praefixum, ego vero ad diem primum mensis Octobris fuissem certificandus, eo usque distulisse, donec pro sua commoditate (si eatenus pars adversa institerat) mihi alterum terminum praefixurus esset, quod praetitulatis Dominationibus Vestris dum cum debita submissione significo, me tandem ulteriori quoque benevolo suo affectui et gratiae recomendo. Maneoque

Earundem praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Humillime obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Datum Sajo Gömör, die 24. Augusti, 1696.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. augusztus, No. 55.

**A Szepesi Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1696. szeptember 27.**

Közli, hogy Máriássy Miklós, Gábor és Jelenik András ellen folyó perében még nem történt meg új időpont kijelölése Szirmay István országbírói ítélőmester részéről.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Demississimam servitiorum meorum commendationem. Litteras praetitulatarum Dominationum Vestrarum de dato 26 praesentis hodie circa horam quartam pomeridianam debita cum observantia et mandatorum exequendi demissa promptitudine percepi. Quod me contra praescitos impetitores in bonis Nyirőianis ultro etiam protegere dignentur, gratias demississimas cum reserviendi obligamine habeo. Ad mandata autem Dominationum Vestrarum praetitulatarum statim me Cassoviam conferrem, verum cum Perillustis ac Generosus Dominus Stephanus Szirmay Prothonotarius Iudicis Curiae Regiae terminum contra me pro die prima Septembris praefixum in negotio praescitorum bonorum Nyirőianorum ex eo etiam, quod in praesens ex Inclyti huius Comitatus Gömöriensis delegatione ad latus Dominorum dicatorum in negotio conscribendarum portarum impeditus essem, et cum iisdem actu etiam laborarem, distulisset (ut id antecederet praelibatis Dominationibus Vestris iam perscripseram), neque alium adhuc praefixisset, ideo non video necessum, ut statim eo me conferam; dabo tamen operam, ut finitis iisdem Inclyti Comitatus negotiis ad servitia praetitulatarum Dominationum Vestrarum quocitius me sistere, mandataque earundem percipere, ac cum Generoso Domino Vice-directore¹ conferenda conferre possim. Quod solito favori benevoloque affectui debita cum submissione me commendo, mansurus

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Servus demisse obligatus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váralja, die 27. Septembris, 1696.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. szeptember, No. 184.

¹ Pelsőczy György

Nagyságodnak, nagy jó Uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat.

E héten mind változó egészséggel lévén, amiatt nem udvarolhattam Nagyságodnak is, és ebben az is akadályoztatott, hogy amint általláthatom, vagyon valamely kedvetlensége ellenem; *én pedig, ahol nem kellek, nem szoktam oda magamot szemtelenkedve obtrudálnom*,¹ másképpen, amint annakelőtte, úgy most is szívem szerint kívánok eleget tennem kötelességemnek.

Nem kétlem, az vagyon kedvetlenségére, hogy amely házat és pusztákat itt Váralján² bírok, azokat kívánsága szerint nem resignálhatom³ oly hirtelen Nagyságodnak, de ha jól meggondolja Nagyságod, minemű kárommal lenne az nékem, ha azaránt az Nagyságod akarátjához accomodálnám⁴ magamot: maga is által fogja látni, hogy azért méltó neheztelése nem lehet, annyival is inkább, hogy jóllehet az Nagyságod édesatyja contractuális⁵ levele szerint nem tartoznám azon levélben feltett, kezemnél lévő jókat per partes remittálnom;⁶ mindazonáltal, kívánván Nagyságodnak azzal is complaceálnom,⁷ a feljebb említett házat és pusztákat, *azokkal egyszersmind s egy summában aquirált*,⁸ *hosszúréti*⁹ *határban lévő réttel együtt jó cautióval*,¹⁰ hogy tudniillik *in reliquo*¹¹ *az nevezett úr levele in suo vigore*¹² *maradjon*, magányosan is a jövő aratás után kész vagyok resignálnom Nagyságodnak. Csak azonban *az azokon lévő pénzt*, azon levél szerint, s úgy

¹ rátukmálnom, odatolnom

² A kötetünkben 115. számon közölt iratban említett, zálogba adott krasznahorkaváraljai lakóházzal és házhelyekről van szó. Ezeket az 1695-ös osztózásakor Péter kapta, ő követelte és váltotta vissza Gyöngyösitől.

³ adhatom át

⁴ alkalmaznám

⁵ szerződési

⁶ részenként visszaadnom

⁷ tetszenem

⁸ megszerzett

⁹ A 115. számú iratban említett, Andrássy Miklós által zálogba adott rét viszsza bocsátásáról van szó.

¹⁰ óvadékkal

¹¹ végezetül

¹² érvényében

az épületeknek az árát és az auctionális¹³ 300 forintoknak is Nagyságodra esendő részét ne neheztesse praevie¹⁴ a jövő Szent György-nap¹⁵ tájban nékem letenni Nagyságod. Hogy úgy azáltal provideálhassak én is tempestive¹⁶ valamely residentiácskárúl¹⁷ magamnak. Ha pedig azoknak defalcatiójára¹⁸ most, amíg itten vagyon, anticipate¹⁹ száz tallér érő pénzt akarna Nagyságod adni, a residuitását²⁰ annál könnyebben exolválhatná²¹ jövőendőben Nagyságod is, és azon száz tallérral nékem is bizonyos szükségemben succurrálna²² Nagyságod. Azmely aránt miképpen fogja magát resolválni,²³ arrúl leendő tudósítását elvárván és ajánlván tovább is szokott jóakarátjában s favorában²⁴ magát, marad

Nagyságodnak alázatos s köteles szolgálja

Váralja, 6. Decembris, 1696.

Gyöngyösi István

Spectabili ac Magnifico Domino, Domino Petro Andrásy de Szent-Király, Arcis Krasznahorka haereditario Domino, Equiti Aurato, Incltyi Comitatus Gömöriensis Supremo Comiti, etc. Domino Colendissimo. Krasznahorka-Váralja.

Közölve: THALY, Századok, 1898, 15–18.

Csak az aláírás saját kezű. Lelőhelye: „az egyik fölvidéki levéltár lymbusában.”

A kiemelések valószínűleg a levelet kiadó Thaly Kálmántól származnak.

¹³ zálogbeli

¹⁴ előzően

¹⁵ április 24.

¹⁶ gondoskodhassak én is időben

¹⁷ otthonocskáról

¹⁸ lerovására

¹⁹ előzetesen

²⁰ maradékát

²¹ kifizethetné

²² segítségül jönné

²³ elhatározni

²⁴ kedvezésébe

**A Szepesti Kamarának
Krasznahorkaváralja, 1696. december 31.**

Fájdalommal értesült róla, hogy Banis Gáspárt, akinek felesége az ő rokona, bebörtönözték. Védelmezi rokonát, munkáját az uralkodó számára szerfölött hasznosnak tartja. Közli, hogy a só eladásából származó bevétel nem Banis hanyagsága, hanem rablótámadás nyomán tűnt el. Kéri, hogy helyezték szabadlábra, hajlandó kezességet vállalni érte.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici ac Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Obligatissimam eamque humillimam servitiorum meorum commendationem et foelicissimum novi anni auspiciam. Inopinatum Domini Casparis Banis infortunium ex eo etiam, quod consors sua consanguinea mea esset, dolenter intellexi. Et nisi frigidissimi praesentis temporis extensissimus rigor mihi in eo respectu senilis valetudinariique status mei insuperabilem pene obicem poneret, vellem ipsemet statim ad faciem Inclytae huius Camerae pergere, eisdemque quantum possem circa eliberationem suam assistere. Cum autem id praeter discrimen sanitatis meae fieri omnino nequiret, me per praesentes volui ad servitia praetitulatarum Dominationum Vestrarum sistere, easdemque solita cum submissione rogatas habere, quatenus habito tum ad id condigno respectu, quod antecederet etiam iam per aliquot annorum decursus idem Dominus Caspar Banis iuxta exigentiam muneris sui fidelissime serviverit in negotiis Suae Maiestatis Sacratissimae curae suae submissis, ex quo vero per gratiam earundem Dominationum Vestrarum venditio salis eidem esset concedita, ea sinceritate et industria in eo suo obligamini responderit, ut respective ad proventus integrorum annorum praecedentium in spatio septem septimanarum de pretio salis longe plus pecuniae administraverit, quam ipsius antecessores, per hocque sese non modo fidelem, sed etiam perutilem praelibatae Suae Maiestatis servum contestatus sit, proventusque camerales augere coeperit, tum etiam ad id, quod ablatio praescitae pecuniae non tam ex incuria eiusdem, quam per insidias latronum constitutionem loci scientium evenerit, hocque ipsi pro crimine et noxa animo deliberato et spontanea voluntate facta minus possit imputari, consequenterque delicti voluntarii poenam non mereretur, sed nec esset condignum propter similem

casum fidelem aliquem servum praesertim in servitio Suae Maie-
statis Sacratissimae constitutum officio suo privari. Dignentur hoc
etiam in passu talem erga eundem exhibere gratiam, qua mediante
non tantum ex aresto liberari, verum in dictum quoque officium
suum iterum restituti, et sic de praefato pecunia etiam melius
providere possit. Si vero secus dimitti nequirit, paratus sum et
ego in aliqua parte proportionata eiusdem pecuniae pro eodem
sub bonis et per me acceptari possibilibus condicionibus onus
fideiussionis in me assumere, solummodo gratiosam praelibatarum
Dominationum Vestrarum resolutionem super hoc accipere possim,
quam praestolabor etiam, mansurus quoad vixero

Earundem Dominationum Vestrarum

Obligatissimus et humillimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Krasznahor[ka] Váralja, 31. Decembris, 1696.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1696. december, No. 98.

A Szepesi Kamarának
[Krasznahorka]Váralja, 1697. január 6.

Köszöni, hogy hajlandók kaució ellenében Banis Gáspárt szabadlábra helyezni. Addig azonban sem személyesen, sem embere által nem tudja letenni az összeget, amíg a pontos feltételekről nem értesült. Attól fél ugyanis, hogy akarata ellenére belebonyolódik az ügybe, amire már számos példát látott.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici et Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Quoad ad humilem meam instantiam praetitulatae Dominationes Vestrae suam in negotio Casparis Banis determinationem mihi perscribere, ad cautionemque meam eandem ex aresto dimittere velle sese declarare dignatae sint, id debita quidem cum submissione et obsequentissima serviendi promptitudine accepi. Priusquam tamen vel ipsemet in persona (si fieri poterit) vel medio certi mei hominis in facie Inclytae huius Camerae Scepusiensis data occasione compariturus condiciones praescitae cautionis non intellixero, eo usque illius onus ad me assumere non duco esse consultum: nollem scilicet alterum iuvando memet praecipitare in discrimen, quod frequenter solet evenire in similibus cautionibus. Postquam dictae condiciones mihi innotuerint, quantum possibile erit, dabo operam eidem opitulandi. Caeterum me favori et gratiae recommendando maneo quoad vixero

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus
 Stephanus Gyöngyösi

Váralja, 6. Ianuarii, 1697.

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1697. január, No. 39.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1697. március]**

A Nyíró-féle javak ínséges helyzetét nem sokkal korábban benyújtott emlékiratában már bemutatta. Ehhez azt kívánja hozzáfűzni, hogy ellenfelei hiába mutatnak be bármilyen dokumentumot, a királyi fiskus vonatkozó jogait nem tudják cáfolni. Az azokat lefoglaló érseki fiskustól ugyanis nem örökösi jogon, hanem készpénzen szerezték meg. Egy gazdag özvegy, bizonyos Német Jánosné örökösei esetében az érseki fiskus kezükben hagyta a javakat, ugyanez történt volna Nyíróék esetében, ha bizonyítani tudták volna öröklési jogukat. Hasonlóképpen a városon kívüli javak a királyi fiskust illették, hiszen nemesről van szó, és a Nyíró-örökösök, amint az érseki fiskusnál nem tudták érvényesíteni öröklési jogukat, úgy a királyinál is hiába fáradoznak. Azzal is elestek öröklési joguktól, hogy a Császári-Királyi Bizottság idején – miután már ő maga 1000 német forintban megegyezett a Kamarával – 1500-at ígértek. Sőt ezeket nemcsak a kezükből kivett birtokrészekért, hanem más, kezeikben lévő Nyíró-javakért is ígérték. Tudatja továbbá, hogy a tervezett egyezségkötésükkor az ellenfeleihez kettős rokoni szálon is kötődő Posgai Gáspár érseki officiális is jelen lesz. Kéri, hogy támogatására Olasz Ferenc titkárt vagy valaki mást küldjenek ki, hogy lezárhassák végre az ügyet. Ezáltal őt megkímélik a további fáradságoktól, gondoktól és költségektől, saját magukat pedig az ő újabb és újabb instanciáitól, sirámaitól és panaszolkodásaitól. A megkötendő egyezség pontjainak a következőket javasolja.

- 1. Ellenfelei a kezükön maradt Nyíró-birtokok megváltásáért fizessenek neki bizonyos összeget, melyet akkor is elfogad, ha ezzel kár éri, csak hogy beteges öregségében végre ment legyen annyi fáradozás és gond terhétől.*
- 2. Az ő kezén lévő javak esetében egyszer és mindenkorra mondjanak le követeléseikről.*
- 3. Az ő kezén lévő javakkal kapcsolatos iratokat, mihelyst hazaérnek, azonnal adják át neki.*
- 4. Ha ezen iratok alapján bármi követelést támaszthatna ellenük, arról lemond.*
- 5. Ha a Kamara előtt kötendő megegyezéskor csak a Nyíró család nőtágjainak férjei lesznek jelen, a megkötésre kerülő szerződést Rozsnyón hiteles nemesemberek előtt a nők is írják alá.*
- 6. Ha valaki megsértené a szerződést, a Kamarának jogában álljon minden ilyen esetben bármely javaiból 100 aranyat a királyi kincstár javára behajtani.*

Illustrissimi, Spectabiles ac Magnifici et Generosi Domini,
Domini Colendissimi!

Genuinum [?] statum bonorum Nyirőianorum proxime exhibito altero humili memoriali meo sufficienter repraesentaveram quidem,¹ cum tamen praesciti consanguinei ex eo, quod pro sua parte aliqua documenta essent producturi pro respirio unius solummodo diei institissent apud Inclytum Consistorium, in eoque optatam obtinuissent resolutionem. Respectu huius volui praementionato praecedenti meo memoriali etiam ego demisse subiungere, quod qualiacunque produxerint illi documenta, nihilominus adminiculo etiam illorum frustra laborant in eo, qualiter ius Fisci Regii ex bonis Iosephi quondam Nyirő excludere possint. Si enim bona omnia illius oppidana post mortem suam ad rationem Fisci Archiepiscopalis erant statim occupata, et inde dicti consanguinei non virtute iuris successorii, verum robore paratae pecuniae (quod ipsamet litterae cessionales archiepiscopales Szelepcszenianae testantur) potuerunt pro parte sua acquirere. Credendum est autem: si ius successorium in iisdem bonis habuissent, uti non solum aliorum, sed et ipsorummet dictorum consanguineorum in bonis cuiusdam divitis viduae Nemet Janosianae, in defectu seminis legitimam successionem Fiscus etiam Archiepiscopalis impedire noluit, verum omnia prae manibus illorum reliquit. Idem fuisset factum, si in negotio quoque bonorum Nyirőianorum ius suum successorium comprobare potuissent. Pariformiter in bonis extraoppidanis et rebus qualibuscunque mobilibus, uti persona nobilis non dicti consanguinei, verum Fiscus Regius debuit esse immediatus successor, et uti apud Fiscum Archiepiscopalem cum praetensione iuris sui successorii efficere iidem consanguinei nihil potuerunt, sic in eo contra Fiscum etiam Regium in cassum laborant.

Accederet ad hoc, quod inclytae huic Camerae tempore excelsae Commissionis Caesareo-Regiae Aichpichilianeae pro bonis praerecensitis Nyirőianis (pro quibus antea ego cum eadem Inclyta Camera in mille florenis Germanicalibus conveneram, et illos effective etiam deposueram) mille et quingentos florenos pariter Germanicales promiserant, tandem per hoc etiam recesserunt a praetenso iure suo successorio, et illud irritum reddiderunt. Sed et hoc certissimum est, quod illam summam pecuniae non pro illis

¹ Ezt az emlékiratot nem ismerjük. Vonatkozó memorandum a 1694-ről maradt fenn (MNL-OL, E 254, 1694. április, No. 165., közlését lásd kötetünkben a 69. számon).

solummodo portionibus, quae ex manibus illorum sunt exemptae (illae enim tanti valoris minime fuissent) promiserant, verum habebant in eo respectum aliorum etiam bonorum eiusdem Iosephi quondam Nyirő prae manibus ipsorum haerentium. Et non minus pecuniae² quoque pro praescitis portionibus a Domino Andrea Jelenik perceptae, praevidebant enim, quod de his etiam possint aliquando per Fiscum Regium requiri.

Quibus etiam praedicto memoriali meo sic subiunctis. Siquidem nunc non solum dicti quoque consanguinei, sed et dominus Caspar Posgai, officialis archiepiscopalis et iisdem consanguineis duplici affinitate iunctus praesentes essent, et non dubitarem: ubi Inclytam Cameram in negotio praescitorum secum serio agere anima adverterent, supponerent, si huc citati sese intentioni eiusdem Inclytae Camerae non accomodaverint, plura inde ipsis obvenire poterunt incommoda. Rogo iterum atque iterum dignentur vel per acordam [!] (praevia admonitione rigorosa super subsecuturis incommoditatibus, si quae partium in eo contrariari vellet) medio aut Generosi Domini Secretarii Francisci Olasz, vel alterius alicuius ad id per Inclytum Consistorium deputandi inter me et illos fiendam, vel per aliquod aliud medium (quod scilicet praelibatis Dominationibus Vestris magis placuerit) talem facere hac una vice in praemissis finem, qui et me ab ulterioribus fatigii, curis et expensis absolutum reddere, et easdem Dominationes Vestras a meis novis et novis instantiis, lamentis, quaerelisque liberas facere possit. Caeterum maneo

Earundem praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Accordia sive contractus cum consanguineis Nyiroianis
sub conditionibus sequentibus posset fieri.

Primo. Pro portionibus praescitis, et praetensione omni, quas vigore cessionalium cameralium in bonis Nyirőianis adhuc prae manibus illorum haerentibus, vel per eos iam distractis habere possim, solverent mihi aliquod pecuniale quantum, in quo vellem me cum damno etiam meo pro facilitanda acorda accomodare

² Ti. pecuniae summam.

dummodo ab onere tantorum fatigiorum et curarum in aegra hac senectute mea possim esse tandem aliquando solutus et quietus.

Secundo. In bonis illis, quae adhuc penes me sunt, si quas et illi habere possint praetensiones illis totaliter et perpetuo cederent.

Tertio. Omnes litteras et litteraria instrumenta, bona eadem, quae adhuc prae manibus meis sunt concernentia, quamprimum ad aedes suas redierint, statim et defacto ad manus meas assignare tenerentur.

Quarto. Sic etiam ego quidquid praetensionis vigore dictarum litterarum contra eos quoquo modo haberem, illi totaliter et omnimode cederem.

Quinto. Siquidem hic in facie Inclytae huius Camerae mulierum familiae Nyirőianae solummodo mariti essent praesentes, contractum hic conficiendum in oppido Rosnaviensi, illae etiam subscribere et obsignare coram personis nobilibus fidedignis tenerentur.

Sexto. Si quae partium contractum violaret, haberet facultatem haec Inclyta Camera ad rationem Fiscii Regii centum aureos in specie toties, quoties propria solummodo auctoritate ex bonis illius qualibuscunque desumendi.

Csak az aláírás autográf. Az egyezségtervezet a levélhez mellékelve; ugyanazon kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1697. március, No. 171.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1697. március]**

Szeretné, ha megegyezése a Nyíró-örökösökkel sikerrel járna, és így a Kamara is mentes maradna az ő további panaszaitól. Javasolja tehát, hogy a Kamara követelje tőlük azt az 1000 német forintot, amelyet a Máriássyaktól a – királyi fiskus jogainak sérelmével – kezükön maradt Nyíró-javak megváltásáért kaptak. Ennek hatására inkább készek lesznek őt valamilyen összeggel kielégíteni, mintsem hogy ezt megfizessék. Mindez ugyan nem kárpótolja őt teljesen, de legalább megszabadul a további gondoktól és költségektől, és a Kamarának sem lesz ebben már terhére.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici et Generosi Domini, Domini mihi Colendissimi!

Ut super damno in praecedenti humili meo memoriali fuse declarato satisfactionem habere, et ab ulteriori partis adversae impetitione tam ego quietus manere, quam praetitulatae Dominationes Vestrae a futura mea molestatione liberae esse possint, ex tenui mea opinione tale suggererem in eo medium. Quod siquidem potiores illae portiones bonorum Nyiroianorum, quae ex manibus meis praescito modo exciderunt adhuc antea, quam ius Fiscus Regii in iisdem bonis latens ad lucem devenisset, a consanguineis pariter Nyiroianis, prae quorum scilicet manibus tandem reperiebantur, per Dominos earundem haereditarios Mariasianos fuissent redemptae, et idem Fiscus Regius magis in pecunia in redemptionem earundem portionum data, quam in iam praevis redemptis iisdem portionibus habuisset ius suum. Ideo illa pecunia deberet per praelibatos Dominationes Vestras a praefatis consanguineis (siquidem non illos concerneret) repeti, ac mihi satisfactio inde impendi. Huc ad faciem Inclytae Camerae essent proinde citandi, ubi postquam ad restitutionem eisudem pecuniae, mille scilicet imperialium serio adigerentur, non dubito, quod mallent illius negotium ita accomodare, ut mihi de praefato etiam damno facerent aliquam satisfactionem, ac si quam haberent (habent etiam) in parte illa praescitorum bonorum Nyiroianorum, quae adhuc prae manibus meis est, contra me praetensionem, illam quoque deponerent. Quam praedictam pecuniam in toto vellent exsolvere, sed nec ego curarem, etiam si id alias cum aliquo meo damno fieret, dummodo ab ulterioribus fatigiis et expensis possem esse

tandem aliquando liber. Sic autem et praelibatae Dominationes Vestrae postmodum a me non molestarentur, reservata nihilominus ulteriori etiam debitis in locis querendae praescitae meae pecuniae facultate, si praesenti medio mihi satisfactio non impenderetur. Caeterum me gratiae recommendo, et optatam praestolaturus resolutionem maneo

Earundem praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Autográf.

MNL-OL, E 254, 1697. március, No. 171.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1697. április]**

Még a [húsvéti] ünnepek előtt megkapta Olasz Ferenc titkár nevükben tett közlését, hogy a Nyíró-örökösökkel kötendő meg-egyeződésre jelenjen meg előttük április 15-én. Nagyon várta már ezt az alkalmat, amely négy év hányattatásainak vetne véget, és a Kamarát sem kellene többé kérvényeivel, panaszával molesztálnia. Ám amióta visszatért Kassáról, betegen fekszik, és szinte pokoli kínokat áll ki, életének veszélyeztetésével indulhatna csak útnak.

Úgy véli, hogy a Nyíró-rokonok meg fognak jelenni az idézésre. Azt javasolja, hogy kötelezzék őket azon pénzösszeg visszaszolgáltatására, amelyet rosszhiszeműen kaptak azon birtokrészekért, amelyeket ő maga a kamarai aligazgató által elhagyatva, világosabban fogalmazva: általa rászedetve volt kénytelen visszaadni Jelenik Andrásnak. Ez az összeg ugyanis nem őket, hanem a királyi fiskust illette volna. Ebből a pénzből őt a Kamara megfelelően ki tudja elégíteni, anélkül, hogy a sajátjából kellene adnia. Ha azonban feltétlenül kíváncsi személyes jelenléte, kéri, hogy tűzzenek ki másik időpontot. Banisért saját öreg, beteges állapota miatt nem tud kezességet vállalni, minden másban szerény lehetősége szerint kész segíteni rajta.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici et Generosi Domini, Domini Colendissimi!

Ante festa proxime praeterita mihi in Inclyta hacce Camera existenti Generoso Domino Secretario Francisco Olasz nomine praetitulatarum Dominationum Vestrarum id intimante, quod consanguinei Iosephi quondam Nyíró in negotio medio demissi mei memorialis tandem exhibiti fuse declarato ad faciem eiusdem Inclytae Camerae pro die 15 praesentis mensis Aprilis citarentur, et tunc ibidem etiam mihi esset comparendum. Ego vero eo libentiori facerem id animo, quo magis desiderarem id tandem aliquando assequi, ut uno vel altero modo possim certum habere finem negotiorum meorum cum praelibatis Dominationibus Vestris iam per quator [!] circiter annos habitorum, ne deberem amplius tam easdem continuis instantiis et quaerelis molestare, quam me ipsum tot fatigiis, curis et expensis onerare, imo plane est haurire. Sed siquidem ab illo tempore, a quo Cassovia redii aegre decumbe-rem, et ita extensos haberem frequenter cruciatus, qui vel ipsius

infernī dolores praeter aeternitatem adequarent, implicat me hic et nunc praeter apertissimum vitae discrimen eo proficisci posse. Dictos consanguineos, si citati sunt, non dubito in eodem termino comparituros. Rogo proinde solita cum submissione praelibatas Dominationes Vestras, dignentur cum iisdem taliter procedere, qualiter ad restitutionem pecuniae per ipsos pro illis portionibus, quas ego assistentia Domini Vice Directoris praescito modo destitutus, vel ut clarius dicam, astutia eiusdem deceptus Domino Andreae Jelenik remittere debui mala fide perceptae, illa enim pecunia non illos, sed Fiscum Regium concernebat, adigi, indeque mihi praefatae Dominationes Vestrae debitam satisfactionem impendere possint, sed nec adesse possit promptius, et ex parte Fisci Regii etiam facilius medium, quo ego contentandus essem. Sic enim idem Fiscus Regius in contentationem mei ex proprio nihil expenderet, quam specificatus hic modus. Si autem ad hoc melius effectuum meum quoque praesentia requireretur, terminum modernum ad aliquem alium diem, in quo scilicet etiam ego comparere possim, dilatare dignarentur. Spero ego, si eadem Dominationes Vestrae hoc medium effectuum seriā adhibere non graverentur curam, per id possit effici, ut et ego inde non solum debito modo contentari, sed ab ulteriori etiam impetitione (quam illi modo quoque moliuntur) dictorum consanguineorum liber esse possim, et praelibatae Dominationes Vestrae instantiis meis ob earum frequentiam iisdem iam etiam, non dubito, exilis non essent amplius molestandae.

Negotium Domini Casparis Banis qualiter esset iam constitutum, licet ignorarem, nihilominus respectu senilis, eiusque nimis valetudinarii status mei ultra terminum in litteris fideiussoriis expressum in facto pecuniae sub cura ipsius habitae et inde deperditae, cavere non possum, verum in aliis iuxta debile posse meum eidem libenter volo assistere. De reliquo me in praemissis ad nuperrimam etiam meam instantiam, in qua scilicet clarius essent ea aposita, humillime refero solito favori gratiaeque recomendo, desideratam resolutionem praestolor, et maneo

Earundem praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Humillimus et obligatissimus servus

Stephanus Gyöngyösi

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1697. április, No. 103.

91.
A Szepesi Kamara egyik tisztviselőjének
[Fischer Mihálynak]
Csetnek, 1698. május 30.

Nagyságodnak, régi nagy jó Uramnak ajánlom alázatos és köteles szolgálatomat.

A csetneki jóságban hankovai szegény embereim úgy egyeztek vala meg némely dopsinai emberekkel, hogy ugyan a dopsinai organistát küldjék Kassára a tekintetes nemes Kamarára passuális levélért,¹ amely mellett a Tiszán túl lehetne szabados menések vasat vivő szekerekkel, és azon organista hozott is arra onnét levelet nekik, de minthogy az bizonyos számú szekerekre restringáltatott,² és azonban Lányi Pál uram a maga szekereit obtrudálta³ a dopsinaiak mellé, az én nevezett hankovai szegény embereim kirekedtek onnét, noha azok anteceder⁴ meg is fűzettek az organistának fáradságáért, és amikor mindenképpen elkészültek az úthoz, akkor tudják meg, hogy azon társaságból kirekedtek; amelyben így csalattatván meg, énhozzám recurráltak,⁵ hogy írnék Nagyságodnak mellettek, és szerzenék önekik is három szekérre passuális levelet. Minekokaért kérem alázatos kötelességgel Nagyságodat, ne neheztelje azon levelet nyavalyásoknak nekik is megadatni, úgy, hogy amellet, ha úgy fog kívántatni, Maromarusban is bemelessenek és onnét sőt hozhassanak, ne kellessék elmaradni a több szekerektől nagy károkra nyavalyásoknak, mert ugyanis ha a csetneki distractusbeli⁶ szegénység a vassal való kereskedéssel nem segíti magát, az másképpen majd élnetlenné lesz, minthogy sovány és terméktelen határokon lakván, maga oeconomiájából⁷ igen keveset segítheti magát, sok pedig csak a portiót⁸ illető fűzetés is rajtok. A Nagyságod azaránt mutatandó

¹ útlevéért

² korlátoztatott

³ tukmálta

⁴ megelőzően

⁵ fordultak

⁶ járásbeli

⁷ gazdálkodásából

⁸ beszolgáltatást

gratiáját⁹ én is meg igyekezem szolgálnom, aminthogy amíg a jó Isten éltet, maradok is

Nagyságodnak

alázatos és köteles szolgálja
Gyöngyösi István

Csetnek, 30. Maii, 1698.

P. S. Tudom ugyan, hogy Nagyságod maga is kiadattathatja a passuális levelet, mindazonáltal, ha casu quo¹⁰ nem találna is Nagyságod most Kassán lenni, hogy úgy se fáradna hiában oda emberem, írtam a tekintetes nemes Kamarának is egynehány szóval.

Csak az aláírás autográf.

MNL-OL, E 254, 1698. május, No. 190.

⁹ kegyét

¹⁰ mely esetben

92.
**A Szepesi Kamarának
Csetnek, 1698. június 30.**

Útlevelet kér hankovai jobbágysai számára, akik három szerrel sóért mennek Máramarosba.

Illustrissimi, Spectabiles, Magnifici necnon Generosi Domini,
Domini mihi Colendissimi!

Siquidem quidam subditi mei in districtu Csetnekiensi in possessione Hankova degentes vellent ire trans Tibiscum, et forte vel ad ipsum Comitatum Maramarusiensem cum tribus currubus [!] venali ferro onustis, inde in illis salim revecturi, rogo praetitulatas Dominationes Vestras, ne dedignentur iisdem pro dictis tribus curribus litteras passuales elargiri facere, ut miseri homines alioquin in loco sterillimo degentes et ex economia domestica sese iuvare minus valentes hinc possint aliquod subsidium habere, vel in ipso portionum onere sibimet succurrendi. In quo demonstrandam suam gratiam studebo etiam ego iuxta debilitatem virium mearum reservire quoad vixero mansurus

Earundem praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Obsequentissimus servus
Stephanus Gyöngyösi

Csetnek, 30. Iunii, 1698.
Jolsvae

Csak az aláírás autográf.
MNL-OL, E 254, 1698. június, No. 114.

**Koháry Istvánnak
Csetnek, 1699. június 6.**

Méltóságos Gróf Uram!

Ajánlom Nagyságodnak alázatos és köteles szolgálatomat.

Jóllehet most is igen gyenge egészséggel vagyok, és az én régi kínos nyavalyám semmiből nem recrudescál¹ inkább mint a commotióból,² Jolsvának pedig igen köves és másképpen is alkalmatlan útja lévén, nem kevés rázódással lehet azon általmennem, mindazonáltal feltettem magamba, hogy valamint valahogy lehet, a Nagyságod szolgálatja kedvéért általvonassam még ma azokon magamot, akármely nehezen vihessem is azt végben, minthogy régtől fogvást kívánok Nagyságodnak udvarolnom, és ha annak alkalmatosságát most elmúlatom, nem tudom, lehet-e ahhoz ezután valaha szerencsém, az én életem hátralévő napjai már igen kevesek lévén: de minthogy kínos nyavalyám miatt igen óva és csak rákháton kelletik járnom, csak estvefelé lehet Jolsvára érkeznem, ámbár innét hamarébb indulnék is meg, nem lehet pedig az elébb, hanem déllyesti egy óra tájban.

A Méltóságos Herceg³ is megállott vala pusztá házam előtt Jolsvárúl visszamentében, és sokáig beszélvén velem, parancsolt Őhercegsége is némely dolgokrúl, hogy Nagyságodhoz menvén szóljak Nagyságoddal felülök, arra pedig érdemem felett ugyan kért is. Minthogy későn fog lenni odaérkezésem, ha azonban Bíró Uram a lovaím számára valami kevés füvet szereztetne, megszolgálnám más dolgokban az őkegyelme jóakarátját. Ajánlom de reliquo⁴ a Nagyságod gratiajában⁵ magamot, kívánom,

¹ újul ki

² itt: utazásból

³ Esterházy Pál – Gyöngyösi 1697-ben költözött Krasznahorkaváraljáról Csetnekre, s ott házépítésbe kezdett, amivel ekkor még valószínűleg nem volt kész. Az épület ma is áll a Jolsvára vezető úton, szemben az evangélikus templommal. Lásd a 185. számú iratot.

⁴ végezetül

⁵ kegyelmébe

kedves egészségben találhassam Nagyságodat, és valamíg a jó
Isten éltet, mindaddig maradok

Nagyságodnak

Alázatos és köteles szolgája

Gyöngyösi István m. p.

Csetnek, 6. Iunii, 1699.

Illustrissimo Domino Domino Comiti Stephano Kohari de
Csagrag [!] Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Consiliario,
Camerario, et Partium Regni Hungariae Ante Montanorum Vice
Generali, & Domino Domino Suo Colendissimo

Jolsvae

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 331–332.

Saját kezű levél, fekete spanyolviaszba nyomott gyűrűpecséttel. A Koháry család levéltárában Szentantalon.

**Máriássy Miklósnak és Horváth Boldizsárnak
Csetnek, 1702. október 2.**

Bizodalmas jóakaró Uraiméknak, kegyelmeteknek ajánlom köteles szolgálatomat.

Hogy nékem írott levelére ily későn adok Kegyelmeteknek választ, kérem, ne tulajdonítsa másnak, hanem amikor azon Kegyelmetek levele kezemhez jutott, akkor már elbúcsúztak volt a nemes vármegye tisztei, és ameddig főispány uram¹ őnagysága pro restauratione eorundem nem terminált² addig. A berdárkiak dolgában³ leendő metalis rectificatio⁴ dolgában nem tudhattam mi bizonyost írnom Kegyelmeteknek. Hanem szintén csak ma vevém említett főispány uram őnagysága levelét, amelyben ezen most folyó hónap 9. napjára terminál⁵ őnagysága a tiszteknek helyben-állítása⁶ aránt, amely azon terminuson végben menvén, azután valamikor cum sua commoditate⁷ reá érkezhetik Kegyelmetek, azon villongó határ eligazítását törvényesen felvenni kikérheti Kegyelmetek a nemes vármegye viceispánját annak törvényes végbevételére, akiben én is kívánok (Isten azt adván érnem) szolgálnom, tudván, minémű veszedelem következik abból, ha további azon villongó határ abban az controversiában⁸ léssen, amelyben eddig volt, vagyon most is. Előbbeni levelemben Szent Iványi Mátyás uramot említettem vala, hogy a berdárkiaknak szolgálhatna. De minthogy már őkegyelme Jelenikné Asszonyom részéről ellenek kezdett agalni,⁹ mást kellett őkegyelme helett azok mellé keresni. Nékem pedig parancsoljon tovább is bízvást

¹ Andrássy Péter

² azok visszaállítása érdekében nem rendelkezett

³ Berdárka faluban Gyöngyösi is kapott zálogba porciót Andrássy Miklóstól, az utalás valószínűleg a Koháry Istvánnak 1703. június 11-én említett határkiigazításra vonatkozik, lásd a 98. számot.

⁴ határkiigazítás

⁵ tűzi ki az időpontot

⁶ beiktatása

⁷ saját kényelmével

⁸ vitában

⁹ ügyködni

Kegyelmetek, amire elégséges lések, kívánok örömet szolgálnom, aminthogy maradok is

Kegyelmeteknek

köteles szolgálja
Gyöngyösi István

Csetnek, 2. októbris, Anno 1702.

Perillustribus ac Generosis Dominis Nicolao Mariassi de
Markus Falva, et Balthasari Horvath de Rádek Inclyti Comitatus
Scepusiensis Primariis Assessoribus et Dominis et Affinibus
observandissimis

Markus Falva

Autográf.

Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Levelestár.

95.
Kassa város tanácsának
Csetnek, 1702. november 8.

Generosi, Prudentes ac Circumspecti Domini mihi Observandissimi!

Salutem servitiorumque meorum paratissimam commendationem.¹

Az Kegyelmetek levelét becsülettel és szolgálatjára való mindenkori készséggel vévén az accludált² listával együtt, azoknak continentiajokat³ megértettem. Azmely Asszony portékája felől ír kegyelmetek nékem, arra azt rescribálhatom,⁴ hogy annak megfogattatásakor azon portéka az én kezemhez nem, hanem akkori substitutus Viceispány⁵ Tornallyi Ferenc Uramnak deveniált⁶ kezéhez, aki által tudniillik capialtatott⁷ volt, és mostan is ottan vagyon; másként ha az én kezem alatt volna azon portéka, nem gondolván azon asszonynak lator cselekedetével, abban Kegyelmeteknek kívánnék complacélnom.⁸ Egy kis lovacska jutott ugyan az én kezemhez is, de az nem az asszonyé volt, hanem a véle együtt megfogatott legényé. Caeterum Easdem ad vota sua felicissime valere desiderans maneo

Praetitarum Generosarum Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum

Servus paratissimus⁹
Stephanus Gyöngyösi mpr.

Csetnekii, 8. novembris, 1702.

¹ Nemzetes, bölcs és körültekintő, számomra figyelemre méltó uraim! Üdvözlétemet és készséges szolgálataimat ajánlom.

² mellékelt

³ tartalmukat

⁴ írhatom vissza

⁵ helyettes alispán

⁶ megérkezett

⁷ elvétel

⁸ tetszenem

⁹ Egyébiránt uraságaitokat kívánságuk szerint boldogul élni óhajtom, és maradok készséges szolgáljuk.

Tornallyai Ferenc uramnál nem sokat vihet végben Kegyelmetek, hacsak a Nemes Vármegyét nem requirálja.

Kérem bizodalmosan, az annectált¹⁰ levelet ne neheztelje Mesko Uramnak ökegyelmének megküldeni Kegyelmetek.

Generosis Prudentibus ac Circumspectis Dominis N. N. Iudici et Senatui Regiae ac Liberae Civitatis Cassoviensis Dominis Observandissimis Cassoviae

[A levélben említett melléklet:]

8. novembris 1702. Domini Stephani Gyöngyössi Comitatus Gömöriensis Vice Comitis <in ne> Responsoriae in negotio Filiae Imolae Tökensis Georgii Uzlai rerumque per Vice Comitem Comitati Gömöriensis detentarum extradatione.

Annotatio

Rerum apud Dominum Vice-Comitem <Dendessi perditarum> Gyöngyösi remansarum.

1. unus equus una cum omnibus apparamentis¹¹
2. una chlamis ex tegulaei coloris panno agninis pellibus subducta¹²
3. una rubra toga¹³
4. una viridis toga aureis zonis arium suta ex 7 ulnis¹⁴
5. unum linteamen cum latis albis fimbreis¹⁵
6. 1 ulna vindis Anglici panni¹⁶
7. 27 ulnae aurearum zonorum¹⁷
8. duae ulnae Taffetae¹⁸
9. tres ulnae rubraerum ligularum¹⁹

¹⁰ mellékelt

¹¹ egy ló teljes felszereléssel

¹² egy téglavörös színű posztóból készült, báránybéléses köpönyeg

¹³ egy veres talár

¹⁴ egy hétrőfnyi anyagból varrt zöld tóga aranyozott sujtásokkal

¹⁵ egy lenből készített, fehér csikozású terítő

¹⁶ 1 rőf zöld angol posztó

¹⁷ 27 rőf aranyozott zsinór

¹⁸ két rőf tafota

¹⁹ három rőf veres szalag/pántlika

10. una pectoralis sericea zona ex duodecim ulnis²⁰
11. ad duas vittas /: idem praemobus [?] capitibus faemineis
sericeae nigre fimbriae²¹
12. unum peplum nigrum²²
13. duae partes purpurae²³
14. unum rubrum pectorae²⁴
15. duo pulvinaria²⁵
16. quatuor ulnae, diversi coloris ligularum²⁶
17. unum speculum magnum²⁷

Csak az aláírás autográf.

Archív mesta Košice, Kassa Város Levéltára, Acta Schwarzenbergiana,
11961.

²⁰ egy selyem mellfűző szalag tizenkét rőfből

²¹ két szalaghoz [?] főnemesi női fejekre való fekete selyembojtok

²² egy fekete fejkendő

²³ két darab selyemszöttes

²⁴ egy veres melldolmány

²⁵ két vánkös

²⁶ négy rőf különböző színű szalagból

²⁷ egy nagy tükör

96.
**Rozsnyó város tanácsának
Csetnek, 1703. január 24.**

Generosi Prudentes ac Circumspecti Domini, Domini mihi observandissimi!

Servitiorum meorum obligatissimam commendationem.¹ A Kegyelmetek levelét az elmúlt estve már tíz óra tájban becsülettel vévén, abban feltett panaszát szíves szánakozással értem, és amiben azaránt succurálnom² lehet Kegyelmeteknek, azt nagy készséggel és örömet elkövettem, akivel mind tisztetre, mind másképpen az Kegyelmetek szolgálatjára lévő régi kötelességemre nézve tartozom is. De egyebet nem cselekedhetem, hanem committálom³ mindjárt serio⁴ szolgabíró uraimnak: hogy olyan szénát adminisztráljanak⁵ a Vitézlő Rendnek, amely elvehető legyen, és hacsak találhatok itten arra való Emberséges Embereket, általküldök kettőt mennél előbb lehet, azon Vitézlő Rend Tiszteihez, özenvén nekik, hogy moderálják magokat, és ne vexálják⁶ annyira Kegyelmeteket, ha el akarják kerölni, hogy újabb panaszt ne tegyen az Nemes Vármegye, in locis debitis⁷ élének. Minthogy azt a Nemes Vármegye már azon Tiszteknek is hasonlóképpen discretiózott⁸ a proxime⁹ elmúlt győlésbéli determinatio szerint, mint a Slikianusoknak;¹⁰ ha még az nem adminisztráltatott is, de meg lévén ígérve, az már infallibile,¹¹ és vagy előbb, vagy utóbb percipiálni fogják.¹² Azért nem a lehet az oka alkalmatlankodásoknak, hogy a Nemes Vármegye nem complaceálna nekik, hanem hihető, más okbul cselekeszik azt, akit talám aperiálnak¹³ azoknak az Emberséges Embereknek,

¹ Nemzetes, bölcs és körültekintő, számomra figyelemre méltó uraim! Köteles szolgálataimat ajánlom.

² segítséget nyújtanom

³ meghagyom

⁴ komolyan

⁵ szolgáltassanak

⁶ zaklassák

⁷ a kellő helyeken

⁸ határozott

⁹ legutóbb

¹⁰ Leopold Schlik császári generális alá tartozó katonáknak

¹¹ kétségbevonhatatlan

¹² meg fogják kapni

¹³ feltárnak

akiket oda fogok köldeni, ha talállok itt, amint írák, arra valókat. Más úton is, valamilyen lehet, kész lévén teljes tehetségemmel Kegyelmeteknek szívem szerint szolgálnom. Caeterum Easdem Dominationes Vestras ad vota sua diutissime valere desidero & maneo

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Servus obligatissimus¹⁴

Stephanus Gyöngyösi

Csetnek, die 24. Ianuarii, Anno 1703.

Generosis Prudentibus & Circumspectis, Dominis Iudici & Senatoribus Oppidi Priviligentis Rozsnyobanensis &c. Dominis mihi observandissimis

Roznaviae

Csak az aláírás autográf.

ŠTAR.

¹⁴ Egyébiránt uraságaitokat kívánságuk szerint boldogul élni óhajtom, és maradok köteles szolgáljuk.

97.
Csapó Lukácsnak
Csetnek, 1703. február 18.

Kegyelmednek, jóakaró Komám Uramnak, ajánlom szolgálatomat!

... alég mehetett ki. Megadta Dinnez János uram házából, ami kű az Kegyelmetek mindjárt megént az tractán járó Rayterek¹ ők rendelte quartelyoknak, amelyet igazságjok ... nem tudom. Minthogy már számos esztendőök alatt azon házat majd megszűnhetetlen ... Mindenkor, valamikor quartelyon² az vitézlő rend volt a városban, aki csak ... Kegyelmetek, kire nézve méltó volt volna ... valaki valamely respectusokat engedne azon ház gazdájának végtére élhetetlenségre jutni.

Én ugyan magamat a város dolgaiban nem kívánom ingerelnem[?], és abban rendet szabnom, mindazonáltal amennyiben injuriatusnak³ látom nyavalyás [Dinnez?] Jánost, tartozván annyiban megszólalnom, melyre akartam ezen írásom által megtalálnom és kérnem Kegyelmedet, s Kegyelmed által pedig a böcsületes Tanácsot is. Vegye elméjére Kegyelmed azt, mennyit ... eleitől fogvást a házánál lévő quartély. Tisztek miatt nyavalyás és mint gátoltatott azzal maga executióban⁴ is nem kevés kárával. Rendelje most más házhoz a strázsára járó Rayterek quartélyát, az igazság is azt hozván magával. Kegyelmed amit ebben az én ...satiómra nézve is cselekszik Kegyelmed, azt más alkalmatosságokban is ...dum el nem mulatom Kegyelmednek. Isten jó egészségben éltesse sokáig.

Csetnek, 18. Februarii, 1703.

Kegyelmednek

Kész szolgálja ...
Gyöngyösi István

¹ lovagok

² beszállásolva

³ méltatlanságnak

⁴ végrehajtásban

P. S. A rendetlen írásról megbocsásson Kegyelmed, mert magam jobban nem írhatok, most pedig nincs mással kívül íratnom.

Prudenti ac Circumspecto Domino Luca Csapo, oppidi privilegiati etc. Rosnaviensi, iudici primario et Domino et Compatri mihi observandissimo. Rosnyo.

Autográf. A kipontozott részek kifakult írás miatt olvashatatlanok.
ŠTAR.

98.
Koháry Istvánnak
Csetnek, 1703. június 11.

Méltóságos Gróf Uram!

Ajánlom alázatos és kötüles szolgálatomat Nagyságodnak. A Nagyságod 8. praesentis¹ datált levele most 11 óra tájban jutván kezemhez, vettem azt szokott alázatossággal, és értem írását. Azt ugyan jól tudom, mit parancsolt légyen az elmúlt esztendőben kegyelmes urunk Őfelsége² ezen nemes vármegyének a Nagyságoddal leendő correspondentia³ dolgában; és itt is egy hír a másikat éri a Munkács táján magokat kimutatott zászlós seregek felől, akikre nézve az ott közölebb lévő vármegyéknek lakosi nem kis confusióban⁴ is kezdettek volt lenni, de amint már most hirdetik, azon seregek csak holmi összevegyült tolvajokból állók lévén és már Mármarusban recipiálván⁵ magokat, az említett vármegyék lakosi is visszamentek házokhoz. Mindazonáltal némelyek azon dolgot most sem tartják csak múlt hírnek, némely conjuncturákra⁶ nézve, hanem tartanak attúl, hogy annak szikrájából netalám nagyobb tűz is lobbanjon.

Holnap itt a csetneki dominiumban Berdárka és Feketepataka nevű faluk között valamely határbéli controversiának decidálására⁷ substitutus⁸ viceispány Bárczi György uram őkegyelme fog kijönni, és azon terminusra más főrendek és böcsületes emberek is fognak concurrálni,⁹ nemcsak ezen nemes vármegyéből, hanem máshonnet is, akik közé, ha lehet, én is elvonatom magamot, és reménlem, hogy annak alkalmatosságával azon hírekről is bizonyosabbat ér[t]hetek: amelyekben ha valami olyan verificáltatik,¹⁰

¹ folyó hó 8-án

² I. Lipót

³ levelezés

⁴ zavarodottságban – A Rákóczi-felkelés első mozzanatairól van szó: május 21-én a Bereg megyei Váriban és Tarpán, 22-én pedig Beregszászban bontottak zászlót a felkelők. Június 7-én Károlyi Sándor Dolhánál szétverte csapataikat. II. Rákóczi Ferenc e levél megírása után egy héttel Vereckénél átlépte a magyar határt.

⁵ vevén

⁶ fejleményekre

⁷ viszálykodásnak letörésére

⁸ helyettes

⁹ összejönni

¹⁰ igaznak találtatik

akire nézve a nemes vármegyének vigyázással kelletik lenni, tudom, hogy mindent elkövet, a maga javára nézve is, de ha csak Nagyságod avagy más valaki rendet nem szab abban, és módot nem mutat, nem tudom, anélkül mit tudhasson a nemes vármegye cselekedni, és ha csak akkor kapunk osztán kétfelé, amikor ide a mi szomszédságunkban jutna az alkalmatlanság, késő lenne azt akkor osztán minékünk meggátolnunk, csak annál a simplex intimationál,¹¹ hogy jól vigyázzunk, több kíváncsítik az olyan dolognak elkezdéséhez. Az említett concursus¹² alkalmatosságával a Nagyságod praenominált¹³ levelét communicálom elsőben az arra gyűlendő főrendekkel, akik között jelen lészen Gyürki Pál uram is, és ha úgy fog őkegyelmeknek tetszeni, azután mindjárt generális gyűlést¹⁴ is fogok hirdetni csak azon Nagyságod levelére nézve is, és azt eléadván s megolvastatván, nem kétlem, a nemes vármegye faciet sibi incumbentia.¹⁵ Azon gyűlés után pedig, az Isten azt adván érnem, bővebben fogok én is írnom Nagyságodnak; maradván azonban is alázatos és köteles szolgálja

Csetnek, 11. Iunii, Anno 1703.

Gyöngyösi István

Excellentissimo Domino Domino Comiti Stephano Koháry de Csábrág et Szitnya, perpetuo in Murány, Sacrae Caesareae Regiae-que Maiestatis Consiliario, Camerario, Colonello, necnon Partium Regni Hungariae Superiorum Cis-Danubianarum, Vice-Generali etc. Domino suo clementissimo. Csábrág vel ubi.

Közölve: THALY, Századok, 1870, 125–126.

Csak az aláírás saját kezű, fekete spanyolviaszba nyomott kis gyűrűpecséttel. Thaly kitér rá, hogy Gyöngyösi megváltoztatta pecsétjét: a korábbi, kalpagos vitézt ábrázoló pecsét helyett „pálma-gaj környezte pajzsban koronából egyszarvú ugrik ki, jobbájában három tollat tartva. Fölül ötágú korona, mellette S. G. betűkkel”. A Koháry család levéltárának rendezetlen részében, Szentantalon.

¹¹ egyszerű közlésnél

¹² gyűlés

¹³ fent említett

¹⁴ közgyűlést

¹⁵ tenni fogja a rá tartozó dolgokat

99.
Rimaszombat város bíráinak
Csetnek, 1703. július 10.

György mester, a hóhér, Rimaszombat városa ezen requisitiójára¹ elmehet, úgy mindazonáltal, hogy mind odamenet, mind visszajövet legyen illendő vigyázás reája, hogy valami alkalmatlanság ne érje az útban.

Csetnek, 10. Iulii, Anno 1703.

Gyöngyösi István

Autográf. Rimaszombat város bírától érkezett, a hóhért kérő levél² hátlapján.

ŠTAR.

¹ kérésére

² Lásd a 174. számú iratot.

100.
Koháry Istvánnak
Csetnek, 1703. augusztus 3.

Méltóságos Gróf Uram!

Ajánlom alázatos és köteles szolgálatomat Nagyságodnak. A notarius¹ most Rosnón lévén, a Nagyságod 25. Iulii nékie írott levelét ezen órában én veszem szokott alázatossággal, és írását értem: amelyre mostani sok dolgaim között bővebben nem rescribálhatván,² rövideden adom értésére Nagyságodnak, hogy itt is sokban különböznek ugyan az hírek, de azt bizonyosan hozzák mindenfelől, hogy már Rákóczi és Bercsényi személyek szerint a Tiszán túl, Debrecen táján³ voltak ezelőtt egy héttel, amint azt specific⁴ és genuine⁵ megértheti Nagyságod az accludált⁶ levélből, és akárki mint beszéljen, de azok nem voltak különben akkor, hanem amint azon írásban fel vagy on téve. Eddig mindazonáltal, hihető, közelebb jöttek a Tiszához, és nemsokára által is fognak azon jönni, végre feljebb is kiterjedni, ha senki nem áll ellenek; azután ha jön is valamely succursus⁷ ennek a földnek, addig sok emberséges ember meg fog károsodni és másképpen is veszedelemben jutni. Én még eddig itt csetneki házomnál voltam, de ha közelebb érkezik a veszedelem, Rosnóra megyek által, oda több emberséges emberek is szorúlván, noha ott is nehezen maradhatunk meg valamely alkalmatlanság nélkül, ha azonban csakugyan szabad progressusok⁸ lehet a haza csendességét háborgatóknak. Többet írnék örömet, de nincs ahhoz most ürességem,⁹ hanem hagyom azt más alkalmatosságra, ajánlván

¹ jegyző

² visszaíratván

³ Rákóczi Ferenc 1703. július 18-án Naménynál (Szatmár megye) átkelt a Tiszán, s onnan pátenst intézett a vármegyékhez. Július 26-án Debrecen szabad királyi város hűséget esküdött a fejedelemnek.

⁴ pontosan

⁵ híven

⁶ mellékel

⁷ segítsége

⁸ előrehaladásuk

⁹ ráérő időm

azonban is gratiájában¹⁰ magamot és maradván Nagyságodnak
alázatos és köteles szolgája

Csetnek, 3. Augusti, Anno 1703.

Gyöngyösi István

Excellentissimo Domino Domino Comiti Stephano Koháry
de Csábrág et Szitnya, perpetuo in Murány, Sacrae Caesareae
Regiaeque Maiestatis Consiliario, Camerario, Colonello, necnon
Partium Regni Hungariae Superiorum Cis-Danubianarum, Confi-
niorumque Antemontanorum Vice-Generali etc. Domino Domino
suo colendissimo. Viennae.

Közölve: THALY, Századok, 1870, 126–127.

Csak az aláírás saját kezű. A Koháry család levéltárában, Szentantalon.

¹⁰ kegyébe

**II. Rákóczi Ferencnek
Csetnek, 1703. november 24.**

Méltóságos Fejedelem!

Az elmúlt napokban ezen nemes vármegyének méltóztatván kegyelmesen parancsolni a sóréti és hézsnyai parókiákról (amelyek ennekelőtte már sok esztendőkkel katolikus plébániák voltak), a recenter¹ oda introducáltatott² lutheranus prédikátorokat ammoveáltatni³ és a katolikus minisztereknek⁴ remittáltatni,⁵ azon parancsolatra nézve, akkor mindjárt partialis gyűlést⁶ hirdetvén, minthogy a nemesség nagyobb részint a táboron léte miatt generalis gyűlést⁷ tartani nem lehetett, ezen nemes vármegyében levő lutherana eklézsiáknak seniora,⁸ tiszteletes Bodovini András uram, hogy amely prédikátorokat őkegyelme a nevezett helyekre rendelt és helyheztetett, azokat Nagyságod kegyelmes parancsolatjára maga revocálja⁹ azon helyekről, és a katolikus miniszterek keze alá remittálja megént azokat; a nevezett falubélieknek is meg volt pedig ugyanazon gyűlés alkalmatosságával mondva és hagyva a Nagyságod parancsolatja mellett, hogy aszerint bocsássák el a prédikátorokat, már régen pápista kéz alatt lévén az azon helyekbéli parókiák, és nem is volt szabadságokban azon prédikátorok introductiója,¹⁰ azzal pedig Nagyságod ellen is vétettek, mert a murányi jószág a Nagyságod jurisdictiója¹¹ alatt, és az abban levő eklézsiákban a jus patronatus¹² is Nagyságod[é] lévén, de ők ezt nem akarván érteni, egyenesen azt resolválták,¹³ hogy ők nem bocsátják el az introducált prédikátorokat, akármit csináljanak nékiek, addig, amíg Nagyságodhoz nem recurrálnak,¹⁴ nem két-

¹ újólag

² bevezetett

³ elmozdítottatni

⁴ lelkipásztoroknak

⁵ visszabocsáttatni

⁶ részgyűlést

⁷ közgyűlést

⁸ itt: előljárója

⁹ hívja vissza

¹⁰ bevezetése

¹¹ joghatósága

¹² kegyuraság

¹³ határozták

¹⁴ fordulnak

lem pedig, hogy már [eddig] küldöttek Nagyságodhoz; említett senior uram pedig mit rescribáljon¹⁵ a nemes vármegyé[nek], in specie praesentibus accludált¹⁶ leveléből méltóztatik megérteni Nagyságod, amelyet a nemes vármegye tartozott volna ugyan megküldeni Nagyságodnak, de a nemességnek színe és jobb része méltóságos generális uram mellett lévén a táboron, és én is beteges öregségemre magamra hagyatván itthon, akik onnét elmaradtak, pedig azoknak inkább és inkább mind Szendrő, mind Murány alatt kellett lenni, most másféle gyűlésünk nem lehet, amely a vármegyét repraesentálná, hanem hárman vagy négyen gyűltünk össze az itthon maradt tisztek, az sem lehet pedig mindenkor a sok occurentiák¹⁷ miatt. Volt ugyan tegnapelőtt gyűlésünk némely dolgok miatt, de amely emberséges emberek azon jelen voltak, azok is tegnap és ma a tábor után mentek, aminthogy azoknak jobb része onnét is jött volt vissza nevezett méltóságos generális uram őnagysága némely commissiójában.¹⁸ Azért az említett levelet, akit már azon gyűlés után vettem, csak magam írása mellett kéntelenítettem megküldenem, és a tudvalevő falukról feljebb említett resolutióját¹⁹ is megírnom Nagyságodnak, hozzáadván azokhoz a magam csekély opinióját²⁰ is, mely tudniillik ez: hogy ámbár az említett prédikátorok nemrégén ammoveáltattak²¹ a piszelevi és vasveresi²² parókiákról, de minthogy azt az Andrásy urak iure domini terrestris törvény mellett²³ cselekedték, iure eodem²⁴ szabadságában volt az Ófelsége²⁵ fiscusának is, amikor a murányi jószágot bírta, abból a prédikátorokat ammoveáltatni, minthogy országszerte még sok helyeken is cselekedtek hasonló, de most azokat reducálni,²⁶ kiváltképpen clamore,²⁷ sem nevezett senior uramnak, sem az faluk lakosinak nem volt szabadságában, és hogy

¹⁵ írjon vissza

¹⁶ jelen sorokhoz eredetiben mellékel

¹⁷ történések

¹⁸ megbízásában

¹⁹ határozatát

²⁰ véleményét

²¹ elmozdítottak

²² veszverési

²³ földesúri jogon

²⁴ ugyanazon jogon

²⁵ I. Lipót

²⁶ visszavinni

²⁷ zajongással

ezt *propria autoritate*²⁸ megcselekedni merészelték, azzal nem kevésbé *praejudicáltak*²⁹ Nagyságodnak is, minthogy a murányi jószág most Nagyságod *fiscusa* keze alatt vagyon, és Nagyságodé ottan, mint írásm, a *jus patronatus* is. Más az, hogy azon ideitlen és negédes³⁰ cselekedetekkel az egész pápista status véleményét is nem kevésbé turbálták,³¹ és amikor most a haza közönséges [java] szép egyességet kívánna annál nagyobb előmenetelére, akkor adnak okot ad *dissipendum animorum*,³² mert amint szokták mondani: *Fama, fides, oculus cito laeduntur*.³³ Vannak azoknál nagyobb rendek is, akik óhajtva kívánják a magok religiója promotióját,³⁴ mindazonáltal nem hirtelenkednek, hanem várnak, és előlről tudván, hogy még most nincsen ideje, hanem továbbra való annak dolga. Amelyeket így medítálván, azt *concludálo*³⁵ alázatosan, hogy parancsoljon Nagyságod kegyelmesen azon prédikátoroknak nevezett helyekről kimenetele felől, és annak végbenvitelét méltóztasson hívei közül valakinek specialiter admittálni,³⁶ így avertanda maiori conturbatione etiam iuris sui, tam domini terrestres, quam patronatus ecclesiarum,³⁷ mindazonáltal áll a Nagyságod kegyelmes tetszése, mint méltóztatik cselekedni. Ajánlom szokott alázatosan fejedelmi gratiájában³⁸ magamat, és mindaddig, amíg a jó Isten éltet, maradok Nagyságodnak alázatos, igaz híve és legkisebbik szolgája, nemes Gömör vármegye viceispánja,

Csetnek, 24. novembris, 1703.

Gyöngyösi István

Közölve: GYÖNGYÖSY László, *Protestáns Szemle*, 1912, 388–390.
MNL-OL, Misszilisek.

²⁸ saját tekintéllyel

²⁹ ártottak

³⁰ rátarti, fennhéjázó

³¹ megzavarták

³² a lelkek háborgatására

³³ A hírnév, a bízalom és a szem könnyen sérül.

³⁴ előmozdítását

³⁵ következtetem

³⁶ különlegesen meghagyni

³⁷ elhárítván úgy földesúri, mint kegyúri jogának nagyobb felforgatását

³⁸ kegyébe

102.
Telekesi Istvánnak
Csetnek, 1703. december 7.

Illustrissime ac Reverendissime Domine, Donime mihi gratiosissime! Servitorium meorum demissimam obligationem.¹ Mint-hogy a mostani magyar hadaknak a fejei katolikusok, lehetett azt reménleni, hogy jóllehet ennekelőtte majd minden magyar motusokban² inkább mind a pápista religió persecuáltatott,³ amint azt bizonyítja mind Bocskay, mind Bethlen, mind az öregbik Rákóczi György fejedelmek és nemrégén gróf Thököly Imre idejekbeni háborúságokban sokképpen lett turbálása⁴ azon religiónak és annak rendén lévő egyházi szolgáltnak: mindazonáltal azon üdökre nézve csendesebb progressusa⁵ leszen mostan a hadi dolgoknak, és azok között is ki-ki békességesen maradhat meg azokban az eklézsiákban, amelyek már régen katolikus kéznél voltak mind ez ideig. Az volna ugyanis jó principiuma⁶ a dolgok szerencsés folyamának, ha holmi novítások⁷ kezdésével kiváltképpen in negotio religionis⁸ nem idegeníttetnének az elmék, hanem félretétvén minden kedvetlenséget nemzhető dolgokat, munkálkodnánk az haza javát szép egyességgel mostan, és annakutána, amikor jó véggel megcsendesednének a dolgok, várná akkor osztán annak idején és helyén ki-ki a controversiák decidálását;⁹ de most sem nyughatván némelyek elméje, máris elkezdettké a catholica religiónak nemcsak titkon, hanem nyilván is persecuálását;¹⁰ amidőn sok oly helyekre, amelyek már régen catholicus plébánusok keze alatt voltak, más valláson lévő prédikátorokat inducálnak,¹¹ és az eklézsiákat amazoktól elvevén, ezeknek adják kezekhez. Amelyben a Méltóságos Fejedelmet nem okozhatni ugyan másképpen, mert

¹ Méltóságos és főtisztelendő uram, legkegyelmesebb uram. Szolgálataim legalázatosabb kötelezése [után].

² mozgalmakban

³ üldöztetett

⁴ zavarása

⁵ haladása

⁶ alapelve

⁷ újítások

⁸ a vallás ügyében

⁹ a viták eldöntését

¹⁰ üldözését

¹¹ visznek be

tudom, nincsenek azok az Őnagysága parancsolatjából, hanem hogy Őnagysága azokban permissiens,¹² azt nem dicsérhetni, mert ha Őnagysága tovább is ezeket csak elnézi, nem várhatni abból semmi jót. Nemrégén miképpen mentek be a lutheránus prédikátorok a murányi jószágba is némely helyekre, amelyekben is már sok esztendő alatt catholicus plébánusok szolgáltak, és mint kezdett azok aránt instálni¹³ őkegyelme a Méltóságos Fejedeleemnél, miképpen akad abban meg, azt jolsvai plébánus apátúr, Miticzky Miklós uram genuine declarálván¹⁴ Nagyságod előtt, annak újabb előadásával én terhelnem nem kívánom Nagyságodat, hanem azon kérem alázatosan: minthogy itt a Felföldön most nincsen senki más, aki felkeljen, és úgy, azmint kívántatik, szólni merjen a catholica religio mellett, ne terheltesen Nagyságod felvenni az igyet, és magát interponálni¹⁵ a Méltóságos Fejedelem előtt, hogy ne engedjen Őnagysága szabados utat a prédikátorok reductiójára¹⁶ azokban a helyekben, azhonnét már antecederter licito modo amoveáltattak,¹⁷ és kik már reducáltattak¹⁸ volna, azokat megint amoveáltatni, aminthogy azok között a murányi jószágbeli említett két prédikátorral is azont cselekedni méltóztasson Őnagysága: akiknek valamely eklézsiákhoz igaz jussa lehet, prosequálja¹⁹ azt ki-ki jövendőben annak idején és helyén, most pro bono pacis et unione animorum²⁰ olyan gyűlölség-nemző dolgokat nem forgatván. Ugyanis, ha Nagyságod meg nem fordul ezekben az említett catholica religio mellett, alig fog valamely hely maradni, azhova nemsokára prédikátorok nem introducáltatnak,²¹ amelyben amit az Isten dicsőségére nézve cselekedend Nagyságod, azért azon Isten is megáldja Nagyságodat, és a catholicus státus is örökre jót fog Nagyságod felől mondani; hogy pedig én ezen írásra bátorságot merészelttem venni, azt velem is pápista valláshoz való kötelesség cselekedetvén, reménlem, meg nem bántom azzal Nagyságodat. Caeterum me favori et gratiae recommendans tandem que ad vota

¹² elnéző, megengedő (permittens)

¹³ folyamodni

¹⁴ őszintén kinyilvánítván

¹⁵ közbevetni

¹⁶ visszavezetésére

¹⁷ megelőzően a megengedett módon eltávolítottak

¹⁸ visszavezetettek

¹⁹ folytassa

²⁰ a béke javáért és a lelkek egységéért

²¹ vitetnek be

sua diutissime valere desiderans maneo Illustrissimae ac Reverendissimae Dominationis Vestrae,

Humillimus et obligatissimus et veteranus servus²²

Stephanus Gyöngyösi

Csetnek 7. Decembris, Anno 1703.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, Protestáns Szemle, 1912, 390–391.

Csak az aláírás Gyöngyösi kézírása.

Egri Egyházmegyei Levéltár, Archivum vetus 689.

²² Egyébiránt magamat kedvezésének és kegyelmének ajánlom, s végezetül kívánságai szerint a lehető legtovább egészségben élni óhajtván maradok méltóságos és főtisztelendő uraságod legalázatosabb, legelkötelezettebb és régi szolgálója.

**Gömör megye lakosságának
Csetnek, 1704. április 18.**

Én, alább megírt Gyöngyösi István, nemes Gömör vármegyének ordinarius¹ viceispánja,² adom tudokra mindeneknek, akiknek illik, nevezet szerént pedig azon nemes vármegyebeli városok és faluk bíráinak, esküdt polgárainak és minden egyéb lakosinak, mind nemeseknek, mind nemteleneknek, hogy az elmúlt hétfőn, úgymint a most folyó hónap 14. napján Tornallyán celebráltatott³ generális gyűléséből⁴ a nevezett nemes vármegyének bocsáttattak ki méltóságos fejedelem, felsővadászi Rákóczi Ferenc kegyelmes urunk őnagysága parancsolatja mellett nemzetes vitézlő Bárczi György substitutus⁵ viceispán és Szentmiklósi István uraim az őkegyelmek mellett lévőkkel együtt avégre, hogy a nemes vármegyében minden városokat és falukat szorgalmasan megvizsgálván, kitanulják a táborokról eloszlott s köztök lézengő s mulatozó katonáknak és hajdúknak számokat és neveket, magokat pedig, akiket hol találhatnak, említett kegyelmes urunk őnagysága táborára menni kényszerítsék minden kedvezés nélkül, hasonlóképpen a nemesség közül, akik mindeddig azon kegyelmes urunk őnagysága parancsolatja szerint nem insurgáltak,⁶ és a táborra nem mentek volna, azokat is felkeressék őkegyelmek, és már a táborra ment nemesség után hajtsák. Kérek azért minden rendeket, ismerjék a felül megírt dologban járóknak őkegyelmeket, és azokban meggátolást ne tegyenek őkegyelmeknek, a városok és falusi bírák pedig illendő gazdálkodással, és ahol úgy fog kívántatni, elégséges segítséggel is legyenek őkegyelmeknek az olyan lézengő és imitt-amott

¹ rendes

² alispánja

³ tartatott

⁴ közgyűléséből

⁵ helyettes

⁶ keltek fel

mulatozó katonáknak és hajdúknak a táborra compelláltatásában,⁷
ebben pedig egyebet sem cselekedjenek.

Praesentibus perlectis exhibenti restitutus.⁸

Csetnek, 18. Aprilis 1704.

Gyöngyösi István

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 481.

Gömör vármegye levéltárából.

⁷ késztetésében

⁸ jelen levelet elolvastva bemutatójának visszaadván

IRATOK

**A füleki nemesség és várórség instrukciója
Gyöngyösi Istvánnak és társainak
H. n. [Füle], 1665. november 14.**

Megbízzák, hogy Kiss Mihállyal és Illyés Tamással járjon el Wesselényi nádornál italmérési joguk megvédelmzése ügyében.

Nos Conventus monasteri Beati Joannis baptistae de Jazou [...] Memoriae commendamus [...] Quod Egregius Stephanus Gyöngyössy nostram personaliter veniens in praesentiam, exhibuit nobis et praesentavit certas quasdam literas instructionales Egregiorum et Nobilium Dominorum Militum praesidiariorum tum equestris quam pedestris Ordinis Praesidii Filekiensis in simplici papyro per modum libelli confectas sub sigillis eorundem usualibus confectas et emanatas, petens nos debita cum instantia, quatenus nos easdem transcribi, protocollis, praesentibusque literis nostris inseri faceremus, atque paria sive exemplar earundem in transumpto literarum nostrarum authentice Eidem extradari facere vellemus, quarum quidem literarum tenor talis est.

Instructio. Az fileki nemességből és lovas és gyalog vitézlő rendből álló seregből választott követeinek, nemes és vitézlő Gyöngyössy István,¹ Kiss Mihály és Illyés Tamás Uraknak adatott.

Primo. Méltóságos Palatinus Urunktól önegyságátul audientiát² kérvén, fejedelmi méltósága szerint való üdvözléssel köszöntsék önegyságát követ Uraim.

Secundo. Megadván az Credentialis levelöket,³ alázatosan kövessék Palatinus Urunkat, és mentsék követ uraim egyszersmind mind az nemességet, s mind az sereget ebben az korcsma dolgában, hogy megindultunk, azzal nem az önegysága bosszúságára célozunk, melyet csak abból is igaznak ítélni önegysága fejedelmi bölcs elméje. Sok kárunkkal és alkalmatlanságunkkal mennyi esztendőig túrtük és szenvedtük mind nemességül, mind seregül az önegysága méltóságos tekinteteért és bizonyára nem

¹ A feladattal megbízott egyik követ minden bizonnyal a költő Gyöngyösi István, aki ekkor már Wesselényi Ferenc komornyikja. Mint korábbi füleki seregbíró, feltétlenül jó közvetítő a palatinus és az irányítása alatt álló füleki katonaság közötti sérelem kezelésében.

² kihallgatást

³ megbízólevelüket

másért, az esztendőnként való egy-egy kántorbéli⁴ szabad bor-
korcsmánknak nem árulását, de már tovább nem szenvedhetjük,
ezekért, mert:

1. Esztendő által főkapitány őnagysága korcsmáján oly borokat
árulnak nagy drága áron, mely az jó bornak nevét sem érdemli,
hitelben pedig senkinek abban az rossz borban nem adnak, amint
Palatinus Urunk őnagysága és jó emlékezetű fiának⁵ főkapi-
tányságának idején.

2. Méltóságosan és kegyelmesen recognoscálhatja⁶ őnag-
ysága azután is, hogy az egy kántorbéli borkorcsmát az nemesség
és sereg fejében jó akaratumig odaengedték eleink közül néme-
lyek őnagyságának, hordóstúl akó- és köbölcszámra is mindenkor
szabad volt bort vennünk és adnunk mind benn az végházban,
s mind kívül esztendőn által; most pedig abban az úsusban⁷
mind turbáltattunk,⁸ declaráljuk, követ Uraim boldogházi Kis
János nemes atyánkfia házára mint küldött Vicekapitány Úr és
az lakó nemesembernek, Pataki Mihálynak borát mint vágták
ki. Azután boldogházi Kis Péter, Gombkötő János és Batik János
nemes atyánkfiakra mi módon izent Vicekapitány Uram, hogy
hordóval és akóval és köböllel bort adtak, s mivel fenyegetőzött
őkegyelme (házához menvén említett Kis Péter atyánkfia) mind
őkegyelme ellen, s mind ellenünk.

3. A végház körül való falukról is, ha ki jó és olcsó bort akar
icceszámra⁹ behozni, mint nem bocsátják be, és az földesurakra
és azon faluk lakosira is minemő haragja volt szegény Koháry
István úrnak a borárultatásért és serfőzésért; mint itatta és vágatta
ki Vécsey Sándorné asszonyom borát Bolgáromban, Miklós deák
Uramat mint akarta Koháryné asszonyom kivetni sidi portiójá-
ból,¹⁰ hogy az bort árultatott, mostani Vicekapitány Uram mint
verette meg az fülekpüspöki bírót, hogy Tassy Mihály atyánkfia
borát fizetésért bevette és árulni engedte. És végház kapuján mint
nem bocsátják be, ha falukról bort vagy sert akarnak behozatni
szükségünkre, mindezeket bővebben declarálják¹¹ Követ Uraim,

⁴ negyedévi (quatuor tempora)

⁵ Wesselényi Ádámnak

⁶ elismerheti

⁷ használatban

⁸ zavartattunk

⁹ icce: koronként és helyenként változó ürmérték, általában 6–8,5 deciliter

¹⁰ gömörsidi részbirtokából

¹¹ feltárják

ha annyi ürességét¹² látják Palatinus Urunknak, és az szükség úgy fogja kívánni.

4. Ezekután alázatosan emlékeztessék arra Palatinus Urunkat Követ Uraim: tudja önagsága és recognoscálhatja¹³ kegyelmesen, hogy a nemesség és sereg fejében csak egynehányan adták önagságának az Szent Mihály-napi¹⁴ borkorcsmát, és úgy is csak jó akaratjukig, és arrul semmi oly contractus¹⁵ nem költ önagsága és az nemesség és az sereg között, mely miatt meg nem másolhatnánk azt az végezést. Járul az is ide, sem az mi eleink, sem mi nem contraháltunk¹⁶ és nem végeztünk sem szegény Koháry István Urammal, sem fiával, mostani főkapitány¹⁷ Uram önagságával, azért az mi kegyelmes Urunktól, Őfelségétől¹⁸ és az országtól nyert és usu roborált¹⁹ szabad korcsmánkat nem is tartozunk önagságának avval való nagy kárunkkal és alkalmatlanságunkkal bírni, azminthogy nem is engedjük. Alázatosan kérjük azért Követ Uraim Palatinus Urunkat önagságát, úgymint országunknak főbíróját, ilyen szép igazságunkat méltóztassék önagsága kegyelmesen nemcsak promoteálni,²⁰ de helyében is állatni, s megparancsolni Vicekapitány Uramnak, ne háborgasson bennünket, ha ezen kántorban való szabad borkorcsmánknak continuálásához²¹ defacto²² kezdünk. Mely alázatos instantiánkra²³ ha önagsága kívánságunk szerint való jó választ ad, nagy alázatosan köszönjék meg követ Uraim; ha pedig keményi válasszunk lenne Kegyelmének, protestatiót instituáljanak²⁴ önagsága, úgymint főbírája előtt Országunknak arról, hogy ezentúl is, mint eddig, esztendő által continuálni fogjuk az hordóval és akóval²⁵ való boradást és vételt. És mivel csak jó akaratából az füleki nemességnek és seregnek adattatott volt önagságának

¹² ráérő idejét

¹³ elismerheti

¹⁴ szeptember 29-i

¹⁵ szerződés

¹⁶ szerződöttünk

¹⁷ a költő Koháry István

¹⁸ I. Lipóttól

¹⁹ használattal megerősített

²⁰ előmozdítani

²¹ folytatásához

²² ténylegesen

²³ kérelmezésünkre

²⁴ tiltakozást jelentsenek be

²⁵ akó: ürmérték

főkapitányságában az borkorcsma, és minémő conditiókkal²⁶ adatott, azok is az őnagysága, úgymint főkapitány részéről vió-láltattak.²⁷ Immár ezentúl continuálni fogjuk ezen kántorbeli²⁸ borkorcsmánkat esztendőnkint. Mely protestationkrúl,²⁹ úgymint Summus Iustitariusunktúl testimoniális levelet³⁰ is kérjenek és sollicitáljanak³¹ Követ Uraim, és ha patenter nem obtineálhatnák,³² ottan csak missiliter³³ is Kapitány Uramra.

5. Nemzetes és vitézlő Iványi Fekete László, Bátori László, Mocsáry Ferenc és Némethy Pál Urainkat köszöntsék Követ Uraim, és megadván őkegyelmeknek írott credentionális leveleinket és instructiónkat, és kérjék, őkegyelmek is legyenek segítségvel dolgunkban, úgy illetvén ez kegyelmeket is, mint minket, melyek őkegyelmek jó assistentiáját más nemességül és seregül köszön-hessük és szolgálhassuk meg.

Datum in praesidio Fülekiensi, die 14. mensis Novembris, Anno 1665. [Tizenhét pecsét helye.]

Unde nos iustis et licitis petitionibus praesentis *Stephani Gyöngyösi* nobis ea ratione factis, favorabiliter inclinati praesentes literas non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, aut vitiatas, sed omni prorsus vitio et suspitione caventes de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali transcribi, et protocollo praesenti inseri facientes, par sive exemplar earum in transumpto earundem literarum nostrarum memorato domino Stephano Gyöngyösi sub sigillo istius Conventus nostri usitato et authentico extradandas esse duximus et concedendas, communi svadente iustitia. Datum feria quinta proxima festum b. Francisci confessoris, Anno Domini Millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 85–87.

Átírva a Jászói Konvent által 1666-ban. A Jászói Konvent levéltárában, Protoc. antiq. R. p. 71.

²⁶ feltételekkel

²⁷ meg lettek sértve

²⁸ negyedévi

²⁹ tiltakozásunkról

³⁰ legfőbb bíránktól bizonyságlevelet

³¹ sürgessenek

³² nyílt oklevélként nem nyerhetik el

³³ magánlevél formájában

**Wesselényi Ferenc Csáky Ferencnek
Murány, 1666. augusztus 1.**

Excellentissime Comes, Domine Frater Observandissime!¹

Mely véletlenül történt legyen halála az elmúlt napokban egyik mezei hadnagyomnak, néhai Nagy Andrásnak, nem kétlem, eddig nyilván vagy on Kegyelmednél; mivel pediglen ez elmúlt napokban bizonyos számú saját pénzén vett (amint bizonyosan comperiáltatott)² szarvasmarháját, azt gondolván: netalántán lopott marha lett volna, megárestáltatta³ volt Kegyelmed, én pediglen már mindennemű javait per defectum seminis,⁴ Nemzetes Gyöngyössi Istvánnak, komornyikomnak tamquam bene merita Personae conferáltam:⁵ kérem azokáért édes Méltóságos Gróf Uramöcsém, ezen levelem megadó emberem kezéhez azon megárestált szarvasmarhát ne nehezeltje assignáltatni⁶ Kegyelmed; kedvesen vészem, s meg is szolgálom ebbeli jóakarátját Kegyelmednek. Isten in reliquo⁷ sokáig éltesse Kegyelmedet.

Datum in Arce Murány, 1. Augusti, 1666.

Excellentissimae Dominationis Vestrae

frater ad serviendum paratissimus⁸

Franciscus Wesselény manu propria

Excellentissimo Comiti Domino Francisco de Csak, perpetuo terrae Scepusiensi Comitatusque eiusdem nominis supremo Comiti, Sacrae Caesariae Regiaeque Maiestatis Consiliario, Camerario, et Partium Regni Hungariae Superiorum Confiniorumque eiusdem nominis Supremo Generali et Domino fratri observandissimo.

Közlve: THALY, Századok, 1873, 510.

A Csákyak kassai ágának Lőcsére került levéltárából. Mercz Pál szíveségéből.

¹ Kegyelmes gróf, figyelemre méltó uram s fivérem!

² tudomásra jutott

³ örizetbe vétette

⁴ magszakadás miatt

⁵ mint érdemes személynek adományoztam

⁶ odaadni

⁷ végezetül

⁸ Kelt Murány várában, 1661. augusztus 1. Kegyelmes uraságtok szolgálatkész fivére.

106.
Széchy Mária Bicsányi Istvánnak
Pozsony, 1668. december 18.

Isten megáldjon!

Ím, Gyöngyösi István, aki komornyik volt, bemégyen balogi kapitányságra, azért amely házban ennekelötte a kapitányok laktanak, azon házat tisztíttasd ki, lakjon abban. Mivel pedig conferáltuk¹ Babaluska nevű falucskát, azt is mindjárt bocsásd per manus,² és jöllehet most arról semmi írást nem adtunk, mindazonáltal Isten hazavivén,³ neked is tudtadra adjuk, mi formában bocsáttuk kezéhez. Ezek után Isten veled.

Posonii, 18. Decembris, 1668.

Asszonyod

Gróf Anna Mária Széchi

Balogi tisztartónknak, Bicsányi Istvánnak adassék.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 88.

Csak az aláírás saját kezű. Eredetije az Országos Levéltárban.

¹ adományoztuk

² kéz alá

³ Széchy Mária ez idő tájt éppen azért tartózkodott Pozsonyban, hogy a Wes-selényi-mozgalom dokumentumait másolatban átadja a császár képviselőjének.

**Széchy Mária elismervénye Gyöngyösi Istvánnak
Murány, 1669. június 1.**

Mi, gróf Rimaszéchi Széchy Anna Mária, Néhai Méltóságos gróf Hadadi Veselenyi Ferenc, Magyarország Palatinusának Özvegye magunkra vállalván mindennemő atyánkfiaiinak és successorinknak¹ terheket, valljuk ezen Levelünk rendiben, és adjuk tudotokra mindeneknek, azkiknek illik. Hogy bizonyos elkerülhetetlen szükségünkűl kényszerítettén vettük fel Nemzetes Gyöngyösi István Uramtúl in specie² háromszáz jó mértékő Aranyokat, melyeknek ötvene az orrában gyűrőt tartó holló képes Mátyás Király Aranyai, az többi új Körmöci Aranyok voltak. Ezen Nemes Gömör Vármegyében az Derencsényi Jósághoz tartozó *Hrussova, Esztrény, Sztris és Baradna* névő Falubéli Portiónkra³ oly okkal, hogy valamikor és mihelyt őkegyelme kívánni fogja, tartozzunk mindjárt azokat minden hozzájuk tartozó határokkal, földekkel, rétekkel, erdőkkel, elidegenedett jobbágysokkal és akármi néven nevezett, nevezhető appertinentiákkal,⁴ jövedelmekkel, hasznokkal és obventiókkal⁵ együtt sub vinculo trecentorum Aureorum Ducatorum⁶ ex bonis supradictis Derencseniensis nostris medio Domini Vice Comitis vigore saltem praesentium abscissis omnibus iuridicis remediis exequendorum et pro parte dicti Domini Stephani Gyöngyösi, ad portiones praefatas etiam easdem (nobis assignare recusantibus) per eumdem Dominem Vice Comitem vigore similiter saltem praesentium exequendas applicandorum⁷ őkegyelmének, megnevezett Gyöngyösi István Uramnak per manus assignalni,⁸ úgy, hogy azokat őkegyelmétül,

¹ utódainknak

² itt: készpénzben

³ birtokrészünkre

⁴ tartozékokkal

⁵ bevételekkel

⁶ dukát: arany pénzérme, egész Európában használatos, egy dukát súlya 3,5 gramm

⁷ annak terhe alatt, hogy a 300 aranydukát az említett derencsényi javainkból minden egyéb jogi orvoslást mellőzve csupán jelen irat révén az alispán úr révén behajtandó lesz, és ugyanazon megnevezett birtokrészeknek megfélelő végrehajtással is ugyanazon alispán úr által említett Gyöngyösi István úr részére pusztán ezen levél erejével átadandó lesz, amennyiben mi ezt elmulasztanánk

⁸ keze alá bocsátani

successorítúl, legatariustól és cessionáriusitúl⁹ se magunk (noha mi nem is remélnjük addig életünket), se successorink huszonöt esztendőknél előtte etiam depositis deponendis,¹⁰ ha magok sponte¹¹ nem akarják remittálni,¹² semminémő úton és módon ne rehabeálhassák,¹³ hanem azon 25 esztendő elteltén, dum et quando¹⁴ magunk vagy successorink azon 300 Aranyokat in simili moneta simul et semel¹⁵ letesszük, tartozzanak felvenni és az felől megírt portiókat remittálni. Hozzáadván mindazonáltal ezekhez azt is, hogy azminémő Babaluska névő falucskánkot ugyanezen Nemes Gömör Vármegyében említett Gyöngyösi István Uramnak ennekelőtte azonrúl akkor adott Levelünk szerint négyszáz Tallérokban inscribáltunk¹⁶ volt, viselvén azt előttünk, hogy sok esztendő alatt sok dolgainkban contestált¹⁷ hűségesen szolgáltatjáért, és a mi szolgálatunk mellett maga javaiban szenvedett nem kevés kárvallásaira nézve is többre érdemes annál, hogy azaránt is valami contentumot¹⁸ láttassunk őkegyelmének adni, az megnevezett 400 Tallérokhoz még kétszáz Tallérokat adscribálunk¹⁹ azon Babaluska névő Falucskára őkegyelmének. Azmely teszen mindenestül hatszáz Tallérokat, úgyhogy azmíg azokat is in specie²⁰ az feljebb megírt 300 Aranyokkal együtt az említett esztendők eltelése után vagy magunk, vagy successorink simul et semel²¹ le nem tesszük, azt is addig minden hozzá tartozó és akármi néven nevezendő appertinentiáival,²² obventióival²³ és jövedelmivel szabadon és békességesen bírhasa azon Gyöngyösi István Uram, successori, cessionáriusi és legatariusi.²⁴ Mindezekben az szokott

⁹ utódaitól, örököseitől és engedményezetteitől

¹⁰ még a letétbe helyezett [aranyak] visszaadásával sem

¹¹ önként

¹² visszabocsátani

¹³ újra bírhasák

¹⁴ amíg és amikor

¹⁵ hasonló pénznemben együtt és egyszerre

¹⁶ ráíratuk

¹⁷ tanúsított

¹⁸ elégtételt

¹⁹ írunk hozzá

²⁰ itt: készpénzben

²¹ utódaink együtt és egyszerre

²² tartozékaival

²³ bevételeivel

²⁴ utódai, engedményezettei és örökösei

evictió²⁵ is magunkra és successorinkra vállalván. Melynek nagyobb bizonyosságára adtuk ezen Levelünket, pecsétünk és kezünk írásával megerősítvén.

Datum in Arce Murány, die 1. Iunii, etc. 1669. 1ma Iunii.

[A másolattól eltérő kézzel a dátum pontosítása, illetve ráírva:]
Babaluska, Hrussova, Esztrény, Sztris, Baradna Derencsényensia
Registratur.

Másolat.

ŠTABB, 2122.

²⁵ szavatolást

**Széchy Mária záloglevele Gyöngyösi Istvánnak
Murány, 1669. december 14.**

Széchy Mária záloglevele, amelyben Babaluska falut Gyöngyösi Istvánnak adja négyszáz tallérért.¹

Mi, gróf Rima-Szécsi Széchy Anna Mária, néhai boldog emlékeztű gróf Hadadi Wesselényi Ferenc úr, Magyarország palatinusa meghagyott özvegye, magunkra vállalván minden atyánkfiainak, successorinknak és legatariusinknak² terhőkre, valljuk ez levélünk által, és tudtára adjuk, akiknek illik, hogy mivel nemzetes Gyöngyösi István uram megírt³ üdvözült édes uramat őkegyelme életében egynehány esztendeig híven és szorgalmasan szolgálta; őkegyelmének halála után, megírt szerelmes urunknak, jóllehet sokfelé való hivatala volt a szolgálatra, mindazonáltal félretétven az olyatén alkalmatosságokat, minket el nem hagyott, hanem elsőben udvarunkban continuálván⁴ az komorniki tisztet és azután balogi kapitánnyá lévén, esztendeig szolgált azon hivatalában is, ki minthogy más rendbeli hasznos alkalmatosságokat elmúlatta, és az idő alatt, amíg szolgálatunkban volt, holmi szerencsétlen casusi⁵ miatt nem kicsiny károkat is vallott; mi is mindezeket megtekintvén, ígértünk kegyelmesen esztendei conventióján⁶ kívül is gratiánkat,⁷ kihez képest adtunk és per manus assignáltunk⁸ őkegyelmének Gömör vármegyében derencsényi jószágunkból Babaluska nevű falunkat egészen hozzá tartozandó és bármi néven nevezendő pertinentiáival, obventióival⁹ és hasznaival négyszáz tallérokban, úgy, hogy őkegyelme successori és legatariusi avagy cessionariusi¹⁰ bírassák szabadon mindaddig,

¹ A szakirodalomban elterjedt téves nézet, hogy Babaluska faluját Széchy Mária a *Márssal társolkodó Murányi Vénus*ért ajándékképpen adta Gyöngyösi Istvánnak.

² utódainknak és örököseinknek

³ értsd: említett

⁴ folytatván

⁵ eseményei

⁶ megállapodás szerinti fizetségén

⁷ kegyünket

⁸ kéz alá bocsátottuk

⁹ tartozékaival, bevételeivel

¹⁰ utódai és örökösei avagy engedményezettei

amíg mi, successorink és legatariusink le nem tesszük simul et semel¹¹ jó és magyarországi elkölthető pénzül a megírt sommát. Letevén pénzüket, tartozzanak felvenni és az jószágot resignálni,¹² kit ha meg nem cselekedne maga Gyöngyösi István uram avagy successori és legatariusi és cessionariusi: tehát mi, successorink és legatariusink Gömör vármegyei viceispán avagy szolgabíró uraimék kezében adván az pénzt, nyúlhassunk ipso facto propria autoritate¹³ azon falunkhoz. Ha peniglen arról celebrálandó fassiója, cessiója avagy testamentuma¹⁴ nélkül találna decedálni¹⁵ említett Gyöngyösi István uram: eo in casu¹⁶ azon falu magunkra, successorinkra és legatariusinkra visszaszálljon, minden pénz nélkül; a törvényes evictiót¹⁷ is addig a summáig magunkra, successorinkra és legatariusinkra vesszük. Kiknek nagyobb bizonyosságára adjuk ezen levelünket, kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén.

Datum in Arce Murány 14. mensis Decembris 1669.

Közölve: PAULER Gyula, Századok, 1870, 421–422.

A Budai Kamara levéltárában, Neo-regestrata Acta, Fasc. 722, No. 22. ŠTABB, 2123.

¹¹ együtt és egyszerre

¹² visszaadni

¹³ azon nyomban saját tekintéllyel

¹⁴ teendő bevallása, engedménye avagy végrendelete

¹⁵ elhunyni

¹⁶ abban az esetben

¹⁷ szavatolást

**Gyöngyösi István vallomása a Wesselényi-perben
H. n., 1670. szeptember 1.**

Wesselényi Ferenc nádor, Zrínyi Péter horvát bán és Nádasdy Ferenc országbíró vezetésével már 1664-ben elkezdődött az a szervezkedés, amelyet az utókor mint Wesselényi-összeesküvést tart számon. A kortársak Zrínyi Péter–Frangepán Ferenc-összeesküvésként emlegették. A mozgalmat, még mielőtt kiteljesedett volna, minden fontosabb szereplő elárulta a Habsburg-udvar előtt. 1668 végén maga Széchy Mária, úgy is mint volt férje utóda a szervezkedés folytatásában, a mozgalom minden dokumentumát átadta az ellenük kirendelt vizsgálóbizottság elnökének, Rottal János grófnak. Ennek nyomán az országban vallatások kezdődtek a részletek, illetve a szereplők tetteinek kivizsgálására. Gyöngyösi Istvánt, Wesselényi Ferenc komornyikját és Széchy Mária bizalmasát 1670. szeptember 1-jére rendelték Eperjesre, tanúvallomás-tételre. Gyöngyösi, az utókor feltételezéseivel ellentétben, nem volt beavatva a mozgalom szervezésébe, vagy pedig a császár iránti lojalitásból nem vállalt szerepet benne. Ezért őt nem faggatták az előírás szerinti kérdésekben, csupán arról kérdezték, hogy kik voltak jelen a Wesselényi szervezte alakuló összejöveteleken, illetve ki volt s milyen feladatot teljesített az a Wojeński nevű lengyel pap, aki Lengyelországból jött Széchy Mária meghívására. Mire ez a tanúvallomás megszületett, akkorra már köztudomású volt, hogy az udvar rendelkezik minden alapvető információval a mozgalommal kapcsolatosan, ismeri a szervezkedés folyamatát, így Gyöngyösi nem árult el semmi újat, amikor a résztvevők nevét közölte, s Wojeńskiről sem adott át semmi olyan információt, amely az összeesküvéssel hozta volna kapcsolatba őt, jöllehet a krakkói kanonok valóban közvetítő szerepet vállalt a magyar–lengyel kapcsolatok kezdeményezésében.

Centesimus decimus septimus testis Nobilis Dominus Stephanus Gyöngyösi annorum 33 fassus est ad 8um Scit pro certo quod defunctus condam Palatinus Franciscus Vesselényi quadam vice sub arce Murany curaverat fieri quandam Congregationem & consultationem in qua praesentes fuerunt Ladislaus Kereszturi, Mathias Szuhai, Paulus Szepesi, Gabriel Kende, Nicolaus Betlen, Andreas Székely, Ladislaus Faji, Ladislaus Gyulafi, Michael Bori, Franciscus Ispán, Franciscus Nagy Lessenyei, Fabianus Farkas, Andreas Fügedi, Ste-

phanus Vitnyedi, Melchior Keczer, finitaque hac consultatione valde in secreto negotio & occulte, Andream Fügedi misit in legationem Dominus Palatinus ad Banum Petrum Zerenyi. Sed specificè quid illud fuerit ignorat. Item scit pro certo, quod diem (?) quam vice comitia Polonorum celebrarentur Varsaviae Domina Palatinissa Vesselényiana Fabianum Farkas misit valde occulte in Poloniam, et paulo post hunc Dominum fatentem etiam in alio negotio similiter misit in Poloniam, et licet Dominus fatens satis inquirebat, quid ibi Fabianus Farkas fecerit, et in quem finem legatus fuerit, nullo modo tamen rescire potuit. Postquam vero idem Fabianus Farkas reversus fuisset ad Palatinissam iterum brevi expeditus est ad Comitem Banum Petrum Zerenyi, cum quo & venetias [!] visitavit. Sed in quo negotio se ignorare penitus dicebat, deinde cum Dominus Banus venisset in arcem Murány, eo etiam tempore convocati sunt Paulus Szepesi, Mathias Szuhai, Franciscus Nagy Lessenyei, Michael Bori, Valentinus Szente. Item cum alia vice fuisset idem Banus in Lipcse, ibi etiam praesens fuit Paulus Szepesi, Nagy Lessenyei & Bori, ad eundem locum etiam evocaverunt ex Polonia quemdam Canonicum Cracoviensem nomine N. Vojenczki, cum quo prius multa occulte musitantes bene donis oneratum remiserunt. Szendroviae etiam eadem Domina Palatinissa coeget et quemdam Conventum in quo praesentes fuerunt Mathias Szuhai, Paulus Szepesi, Gabriel Kende, Stephanus Barkoczi, Valentinus Szente, Andreas Fügedi, Ladislaus Faji, Andreas Székely, Fabianus Farkas, Ladislaus condam Fekete, N. Madách, Michael Bori, Franciscus Nagy &c licet vero Dominus Andrási et Franciscus Barakonyi fuerant etiam praesentes, & non minoris conditionis homines, quam illi praefati, tamen non fuerunt vocati, nec admissi ad illorum occultam consultationem. Item finita hac consultatione Zendröviensi quam occasione Dominus fatens interrogavit Fabianum Farkas, mi Domine inquit quaeso te dicas quidnam ita clauuncularie inter Vos agitatis, quid mussitatis? respondit ille in confidentia: profecto inquit rem magni momenti meditantur homines et alte cogitant, sed non habent virum cui committere possint. Verum est: quod milites facile haberemus inquit. Sed nervus deest id est pecunia. Sed hoc occurrit quod moderno tempore deberet quam cista seu arca pecuniis referta Cremnicio auferri, in qua dicebantur contineri circiter ducenta millia florenorum, et dicebatur, iam esse in itinere, itaque illam cogitavimus intercipere, ut esset, quo fundamentum iaceretur. Dicebat autem, quod Stephanus Szobonya illo tempore vagabatur circa illas partes, sed eum fecerit imprudenter, re infecta intentionem reliquit. Unde Fabianus Farkas

exprobrabat, quod tantam rem stupido & imprudenti commiserunt. Idem Fabianus Farkas dixit Domino fatenti, quod in Arce Kasza esset aliqua grandis pecunia, et quod illam etiam pecuniam inde vellent auferre, et in intertentionem militum convertere. Dixit etiam idem Farkas, quod iidem illi factiosi meditabantur ita, ut Georgium Szelepcsényi Archiepiscopum Strigoniensem interciperent, et vi etiam ab illo aliquam summam pecuniae pro stipendio militum extorquerent. Item dixit Georgius Makai Domino fatenti, qui paulo ante fuerat Secretarius Domini Francisci Csáki, quod idem Domino Makai ideo fuisset, ad Dominam Palatinissam, a Domino Generali missus, ut denunciaret Dominae Palatinissae, siquidem illa habet correspondentiam cum Principe Rákoczi, disponat illum, ne permittat Bona Domini sui id est praedicti Domini Csáki devastari. Item Domino isti fatenti idem Dominus Makai dixit quod in principio praeteritorum proxime disturbiorum ideo fugisset Domino Csáki in Poloniam, ut inde Viennam proficiscens suo officio valediceret, expostque Rakoczianae factioni, et parti adhaereret. Item audit ex ore Domini Comitis Ladislai Vesselényi, qui se ita excusabat subinde, in nullo se agnoscit culpandum, nisi forte in hoc, quod aliquando literas Palatinissae mittebat in Poloniam ad praespecificatum Canonicum Cracoviensem N. Vojenczki in quibus literis quod continebatur nunquam se scivisse praefatus Dominus Comes assererat praeterea etiam Paulus Vesselényi dixit quadam vice Scio inquit, quod Stephanus Csáki adhuc contra Caesarem arma non sumpsit, sed ego si possibile videro sumam & accingam me ad bellandum.

A száztizenhetedik tanú, a nemes Gyöngyösi István úr, harminchárom éves, azt vallotta a nyolcadik kérdésre: Biztosan tudja, hogy az elhunyt egykori nádor, Wesselényi Ferenc egy alkalommal Murány vára alatt rendeztetett egy valamiféle gyűlést és tanácskozást, amelyen jelen voltak Kereszturi László, Szuhai Mátyás, Szepesi Pál, Kende Gábor, Bethlen Miklós, Székely András, Fáji László, Gyulafi László, Bori Mihály, Ispán Ferenc, Lessenyei Nagy Ferenc, Farkas Fábián, Fügedi András, Vitnyédi István, Keczer Menyhért, és miután ez a tanácskozás befejeződött, igencsak titkos ügyben és titokban Fügedi Andrást a nádor úr követségbe küldte Zerényi Péter bánhoz. Ám azt nem tudja, hogy tulajdonképpen miről volt szó. Továbbá biztosan tudja, hogy egy bizonyos napon, amikor a lengyelek országgyűlést rendeztek Varsóban, Wesselényi nádorné asszony Farkas Fábiánt nagy titokban Lengyelországba küldte, és

kevéssel ezután a vallomást tevő urat is egy más ügyben hasonlóképpen Lengyelországba küldte,¹ és noha a vallomástevő úr eléggé nyomozta, hogy mit csinált ott Farkas Fábián, és mi célból küldték ki, azonban ezt semmi módon sem volt képes megtudni. Nem sokkal később azonban, miután ugyanezen Farkas Fábián visszatért a nádornéhez, ismét elküldték Zerényi Péter bánhoz, akivel Velencét is felkereste. Ám hogy milyen ügyben, arról azt mondta, hogy teljességgel tájékozatlan. Azután, mikor a bán úr Murány várába jött, ugyanakkorra összehívták Szepesi Pált, Szuhai Mátyást, Lessenyei Nagy Ferencet, Bori Mihályt, Sente Bálintot. Továbbá: mikor egy másik alkalommal ugyanezen bán [Zólyom]Lipcsében volt, ugyanott megjelent Szepesi Pál, Lessenyei Nagy és Bori. Ugyanerre a helyre kihívták Lengyelországból N. Vojenczki nevű krakkói kanonokot,² akivel előbb titokban sokat sustorogtak, majd ajándékokkal jól felpakolva visszaküldték. Szendrőben is ugyanezen nádorné úrasszony szervezett egy összejövetelt, amelyen jelen volt Szuhai Mátyás, Szepesi Pál, Kende Gábor, Barkóczy István, Sente Bálint, Fügedi András, Fáji László, Székely András, Farkas Fábián, a mára elhunyt Fekete László, Madách N., Bori Mihály, Nagy Ferenc; és noha ott voltak Andrási úr és Barakonyi Ferenc: azonban noha nem kisebb állású férfiak voltak, mint az előbbieket, őket mégsem hívták meg, és nem is engedték be őket amazok titkos tanácskozásába. Továbbá: mikor véget ért ez a szendrői tanácskozás, azon alkalommal a vallomást tevő úr megkérdezte Farkas Fábiánt, így szólván: Mondd meg nekem, uram, kérlek, hogy egymás között mit teszték ilyen nagy titkolózás közepette?, mit sustorogtok? Ő így szólt: Valóban nagy jelentőségű ügyön elmélkednek ezen emberek, és mély gondolatokat forgatnak fejükben, de nincs olyan férfiú, akire rábízhatnánk a dolgot. Az igaz, hogy katonákhoz könnyen juthatunk, de hiányzik az éltető erő, azaz a pénz. De kapóra jön most, hogy a legújabb időben egy pénzzel tömött szekrényt vagy ládát kellett volna Körmöcről elhozni, amelyben – úgy mondták – körülbelül kétszázezer forint volt, és azt is mondták, hogy már útnak is indult.³ Így tehát arra gondoltunk, hogy elcsíphetjük, és akkor volna mire alapoznunk.

¹ Széchy Mária lengyelországi birtokrésze eladásának intézésére küldte a jogi végzettségű Gyöngyösit.

² Stanisław Wojcieński krakkói kanonok Széchy Mária zálogbirtokosa volt, innen eredt bizalmi viszonyuk.

³ A pénzt Körmöcbányáról Joannes Joanelli vezetésével és őrsége alatt indították Bécsbe, s a felkelők le akartak csapni a szállítmányra, azonban Joanelli megváltoztatta az útirányt, így a rajtaütés terve kudarcot vallott.

Azt is mondta, hogy Szobonya István akkortájt a környéken kószált és óvatlanul tette és így dolgavégezetlenül felhagyott a dologgal. Azután Farkas Fábián szemrehányásokat tett, hogy ekkora ügyet ostoba és óvatlan emberre bíztak. Ugyanezen Farkas Fábián monddta a vallomást tevő úrnak, hogy Kasza várában is lehet elég nagy pénz,⁴ és a pénzt onnan is el akarják hozni, és katonákat akarnak rajta felfogadni. Azt is monddta ezen Farkas, hogy ugyanezen pártoskodók azt is fontolgatták, hogy elfogják Szelepcsényi György esztergomi érseket, hogy erőszakkal tőle is kicsikarjanak valami összeget a katonák zsoldjára. Továbbá: a vallomást tevő úrnak azt monddta Makai György,⁵ aki korábban Csáki Ferenc úr titkára volt, hogy őt azért küldte a tábornok úr a nádorné úrasszonyhoz, hogy jelentse a palatinusné úrasszonynak, hogy mivel ő kapcsolatban áll Rákóczi fejedelemmel, érje el nála, hogy ne engedje az urának, azaz a fõnt említett Csáki úrnak a birtokait feldûlni. Továbbá a vallomást tevõ úrnak ugyanazon Makai úr azt monddta, hogy a közelmûltbeli zavargások kezdetén Csáki úr azért menekült Lengyelországba, hogy onnan Bécsbe utazzék, hogy tisztségérõl lemondjon, és azt követõleg a Rákóczi-féle érdeksoporthoz és párthoz csatlakozzék. Továbbá: hallotta Wesselényi László⁶ gróf úr szájából, aki azzal mentegette magát, hogy semmi más miatt nem vádolhatja magát, legfõljebb amiatt, hogy egykor elküldte a nádorné leveleit Lengyelországba a fentebb megnevezett krakkói kanonokhoz, N. Vojenczkihez. De hogy mi volt bennük, azt sohasem tudta, állította a fentebb említett gróf úr. Amellett Wesselényi Pál⁷ is azt monddta egy alkalommal: Tudom – úgymond –, hogy Csáky István eddig még nem fogott fegyvert a császár ellen, de én, ha lehetõnek látom, fegyvert fogok és felövezem magam a harcra.

(Szörényi László fordítása)

Közölve: JANKOVICS–SZÖRÉNYI, ItK, 2016, 80–92.

MNL Heves Megyei Levéltára, Egri káptalan hiteleshelyi levéltára, Protocolum Seriale, 117. sz. vallomás.

⁴ Kasza vára a Thököly családé volt. Valóban sok érték volt benne felhalmozva, de azt a császáriak foglalták el.

⁵ Makai György Wesselényi Ferenc nádori titkára volt, majd pedig Széchy Máriát szolgálta e minőségben.

⁶ Wesselényi László a nádor első feleségétõl származó fia volt, szendrõi kapitány, aki lengyelországi birtokain élt.

⁷ Wesselényi Pál, a nádor unokaöccse, a felkelés fegyveres menekültjei között Erdélybe költözött, ahol a bujdosók vezére lett.

**Andrássy Miklósné Kerekes Erzsébet
a Jászói Konvent előtt
teljhatalmú ügyvédjének vallja Gyöngyösi Istvánt
H. n. [Jászó], 1673. március 24.**

Nos Conventus et cetera. Memoriae comendamus per praesentes, quod Generosa Domina Elisabetha Kerekes, Generosi Domini Nicolai Andrássy de Szent Király Conthoralis, Coram Nobis personaliter constituta sponte et libere, vivoque vocis suae proloquio confessa est et retulit coram nobis hocce modo: quod cum dicta Generosa Domina Fatens, partim propter muliebris sextus fragilitatem, partem vero viarum difficultates, et discrimina Locorumque distantias personaliter ad proseguenda et agenda negotia sua ratione bonorum suorum Iuriumque possessionarium, ubivis et in quibuslibet Comitatibus intra ambitum istius Regni Hungariae existentium et adiacentium, proficisci et adesse minime potuisset, ob hoc ipsa Domina Fatens principaliter in omnibus suis Causis et Negotiis qualitercunque supervenientibus et ventitantibus. Coram quovis Iudice et Iusticiario Regni, Generosum Dominum Nicolaum Andrássy de Szent Király Maritum suum charissimum, admodum item Reverendum Dominum Petrum Boros Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Canonicum, nec non Nobiles Melchiorrem Kerekes de Szentgyörgy, Michaellem Jeszenszky, Michalem Baso, Eliam Gyllány, Stephanum Gyöngyösy, Paulum Kallay et Ladislaum Kemecsey in Plenipotentiarios suos eligisset, praefecisset et constituisset, prout elegit, atque constituit in quacunque re et negotio, quae pro bono et commodo eiusdem Domina Fatentis agnoverint esse, ac se ipsamet personaliter adesset, facereque posset et valeret, plenariam auctoritatem agendi, tractandi, finiendi et concludendi attribuisset et concessisset Promittendo ea omnia et singula, quaecunque praeterdeclarati Domini Plenipotentiarii eiusdem fecerint tractaverint, disposuerintque et concluderint, rata, grata et accepta habere, ac firmiter et inviolabiliter tenere et observare velle. Harum etc. Datum Feria sexta proxima post Dominicam Iudica, Anno Domini 1673.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 477.
Jászói Konvent levéltára, Proth. 270.

111.
Andrássy Miklós fassziója¹
Gyöngyösi István és felesége javára
H. n., 1674

Andrássy Miklós Gyöngyössi Istvánnak és feleségének Csetneken egy házat tizenöt évre ezer forintban beír, az egri káptalan hitelesített levele mellett.

Fassio Generosi Domini Nicolai Andrássi de Szent-Király cum assumptione onerum et quorumlibet gravaminum liberorum suorum tam ex nobili Domina Clara Zicsi priori, quam vero ex Domina Elisabetha Kerekes posteriori nempe consortibus suis susceptorum et progenitorum in se ipsum facta, super certa quadam domo sua (quae per Dominam olim Anna Monaki, genitricem praelibati Domini Fatentis, Egregio quondam Caspari Mészáros alias Nagy-bányay collata extitisset et successive in eundem Dominum fatentem condensa et devoluta fuisset) in oppido *Csetnek* Comitatus Gömöriensi ingremiato existente cum universis appertinentiis suis *Egregio Stephano Gyöngyössi et nobili Dominae Judithae Görgei*, consorti eiusdem, ipsorumque haeredibus et posteritatibus ac etiam legatariis utriusque sexus universis in et pro mille florenis hungaricalibus ad interos quindecim annos inscripta, celebrata.

Közlve: NAGY Iván, ItK, 1898, 88.

Egri káptalan hiteleshelyi levéltára, Elenchus 1005.

¹ bevallása

112.
Gyöngyösi István megbízólevele
Fülel, 1680. január 8.

Ezen levelünk praesentáló nemes, vitézlő Gyöngyössi István és Laczkovics István becsületes követ atyánkfiait őkegyelmöket szükségesképpen Ónodba kívántatván elbocsátanunk, meghadtuk, vigyáztatván alkalmazhatóságra generalis gyűlésre¹ Nagyságtok és Kegyelmetekhez térjenek be, atyafiságosan kérvén szónkkal mondanandó szavainak hitelt adni s kívánatos jó válasszal dolgainkat segíteni, és azon követ atyánkfiait tovább is bocsátani ne terheltessek. Atyafiságos jóakarátját kívánván mi is Nagyságtoknak és Kegyelmeteknek megszolgálni.

Datum ex Generali Congregatione nostra die 8. Ianuarii 1680 in Praesidio Fülekiensi Celebrata.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 478–479.
Borsod vármegyei levéltár, a misszilisek közt.

¹ közgyűlésre

113.

Andrássy Miklós Karl Strassoldónak

H. n., 1682. június 20.

Gömör megye főispánja arról panaszkodik Strassoldónak, hogy Thököly katonái egész Gömörben, s Krasznahorkaváralja körül is garázdálkodnak, a jobbágyaikat mindenükből kiélik, s őt is a várban megfosztják élelmiszereitől. Tudatja, hogy ezért Generosum Dominum Stephanus Gyöngyössi cum sibi adiunctis destinandum et expediendum¹ Thökölyhez.

Közölve: THALY, Századok, 1872, 202.

¹ nemzeti Gyöngyösi István urat a hozzá rendelvekkel együtt szánta és küldte

**Thököly Imre Andrassy Miklósnak
Kassa, 1682. július 31.**

Spectabilis ac Magnifice Domine mihi observandissime!¹

Az Nemes Gömör vármegye követjei hozzám érkezések alkalmatosságával vettem az Kegyelmed látogató levelét is becsülettel, s köszönöm Kegyelmed jóakarátját Kegyelmednek, hogy rólam nem feledkezett. Én is azért, valaminthogy eddég, úgy továbbra is kívánok Kegyelmednek minden illendő dolgokban szolgálnom s kedveskednem, aminthogy Gyöngyösi István Uram által lött Kegyelmed izenetit midőre megértettem, kívántam is ökegyelmével beszélletem, s mint resolváltam² magamot, megmondhatja Kegyelmednek. Éltesse Isten sokáig Kegyelmedet.

Ex castris ad Cassoviam positis, 31. Iulii, 1682.

Ad serviendum Paratissimus
Comes Emericus Thököly³

Az aláírás autográf.
ŠTAL.

¹ Tekintetes és nagyságos, számomra figyelemre méltó uram!

² határoztam el

³ A Kassa melletti táborból, 1682. július 31. A szolgálatra legkészebb gróf Thököly Imre.

**Andrássy Miklós bevallása
Gyöngyösi István és felesége javára
H. n. [Jászó], 1684. augusztus 26.**

A Jászóai Konvent előtt szentkirályi idősebb Andrássy Miklós Csetneken, Krasznahorkán stb. helyen házat és birtokot vall be Gyöngyösi Istvánnak.

Nos Conventus monasteri Beati Joannis Baptistae de Jászó [...] Damus pro memoria [...] quod Spectabilis ac Magnificus Dominus Nicolaus Andrássy de Szentkirály, perpetuus arcis Krasznahorka coram nobis personaliter constitutus, oneribus et quibusvis gravaminibus universorum filiorum et filiarum, fratrum, sororum, proximorum, consanguineorum, haeredumque et posteritatum suorum et aliorum quorumlibet, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret, tangerere et concernere nunc aut in futurum quomodolibet posset negotium, ultro et per omnia in se assumptis atque levatis, matura prius et bene exacta intra se animi sui deliberatione superinde praehabita, sponte et libere, vivaque vocis suae proloquio, talem, ut sequitur, lingua nativa, celebravit fassio-nem:¹ Én, Szentkirályi Andrássy Miklós, Krasznahorka várának szabados és örökös ura, nemes Gömör vármegyének Főispánja etc., magamra vállalván feleségemnek, mind a két ágon lévő és leendő gyermekimnek és másoknak is terheket, valakiket ez alább megírt dolog illetne s illethetne akármiképpen jövőendőben, vallom és adom tudásokra ezen levelemnek rendiben mindeneknek, az-kiknek illik, miképpen méltó tekintetben vévén mind Nemzetes, vitézlő *Gyöngyössy István* Uramnak az én dolgaimba egyébkor is ugyan, de kiváltképpen a már egynéhány esztendőktől fogvást ezen a földön lévő háborúságos és veszedelmes üdőben, maga dolgainak sok és káros hátramaradásával, sőt nem csak egyszer élete periclitáltatásával² is hűséges, hasznos és néha veszedelmet is eltávoztatott szolgálatinak érdemeit, mind pedig az őkegyelme kedves házastársának, Görgey Judith asszonynak, elsőben jó em-

¹ A bevezető jogi formula lényege: A Jászóai Konvent hitelesen tanúsítja, hogy Andrássy Miklós személyesen megjelenvén magyar nyelven a maga és bármimemű hozzátartozója, leszármazottja és örököse nevében érett megfontolással a következő bevallást tette.

² veszélyeztetésével

lékezetű néhai édes feleségem, Zichy Klára mellett, azután Annika leányom, végre mostani házastársom, Kerekes Erzsébet körül is számos esztendőök által dicséretes magaviselését, fáradságos forgolódását és hű szolgálatját, hogy azokért én is hálaadó voltomat contestálnám³ ökegyelmekhez, ezen nemes Gömör vármegyében Csetnek városában, nemzetes Záborszky László Uram és Nebesz Pál házai között lévő házamat, amelyet tudniillik ennekelőtte néhai nagybányai Mészáros Gáspár, Istenben elnyugodott asszonyom anyámtól, néhai Monoki Anna asszonytól acquirált⁴ volt, és annakutána megírt⁵ azon nagybányai Mészáros Gáspár decessusával reám devolváltatott,⁶ megírt Gyöngyössy István Uramnak, feleségének, Gergei Judith asszonynak és az ökegyelmek gyermekinek, successorinak, legatariusinak és cessionariusinak,⁷ minden hozzá tartozó földeivel, réteivel, kerteivel, mezeivel, tilalmas és szabad erdeivel, halászóvizeivel, szabad korcsmájával és akármilyen névvel nevezett és nevezhető appertinentiáival,⁸ hasznaival, praerogatíváival⁹ és szabadságival, mind, akik annakelőtte azon házhoz tartozók voltak, mind, amelyeket annakutána azon nagybányai Mészáros Gáspár szerzett hozzája, ezer magyar forintokban, Krasznahorka váralján pedig azt a pusztát és akkor éppen ruinában¹⁰ lévő házamat, akit annakelőtte praedecessorom¹¹ engedelmeiből néhai Giczy Márton bírt, és melynek szomszédságában egyfelől Szegedy István, másfelől Szakál István házai vannak, mindenemű paraszti onusok alól eximálván és libertálván,¹² hasonlóképpen minden névvel nevezhető appertinentiáival és utilitásával¹³ száz tallérokban, ennekelőtte bizonyos esztendőökkel akkor azokról adott levelem szerint sponte, libere et benevole¹⁴ adtam, kötöttem és mindjárt manumittáltam¹⁵ is ökegyelmeknek. Annakelőtte pedig elsőben bizonyos és elkerülhetetlen szükségemtől, nevezet

³ tanúsítanám

⁴ szerzett

⁵ értsd: említett

⁶ elhunytával reám háramlott

⁷ utódainak, örököseinek és engedményeseinek

⁸ tartozékaival

⁹ előjogaival

¹⁰ romlásban

¹¹ elődöm

¹² teher alól kivételvén és megszabadíttatván

¹³ tartozékaival és hasznaival

¹⁴ önként, szabadon és jóakaróan

¹⁵ kéz alá bocsátottam

szerint annak a somma pénznek, amelyet Nemzetes, Nagyságos Thököly Zsófia asszonynak, Tekintetes, Nemzetes bedeghi Nyáry Ferenc Uram házastársának a somosi jószág medietásának¹⁶ és néhai Tekintetes Nagyságos késmárki Thököly Sigmond Uramnak, azon asszony édesatyjának az eperjesi háznak árában azoknak vásárlásakor erős kötés alatt maradtam adósa, megfizetésétől kényszerítettven és arra magam facultásából¹⁷ elégtelen lévén, másoktól is pedig a háborúságos időre nézve sem zálogomra, sem másképpen annyi költségnek hirtelen szerét nem tehetvén, hanem nevezett Gyöngyössy István Uram maga notabilis¹⁸ kárával is akarván azeránt nekem kedveskedni, Babaluska nevű falujának eladásával s onnét comparált¹⁹ pénzével succurált²⁰ őkegyelme azon szükségemnek, aminthogy vettem fel arra őkegyelmétől jó és elkelő pénzül ezer magyar forintokat, és hogy azoknak rehabilitójárúl²¹ őkegyelmének és praescriptusinak²² nagyobb securitása²³ lenne, az csetneki districtusban²⁴ *Henckova, Berdárka, Markuska és Rokfalva* nevű falukban levő portiómat²⁵ mindennémű appertinentiáival, proventusival, utilitásival²⁶ és éppen azzal a jussal, mellyel én bírtam – bocsátottam őkegyelmeknek azon summa pénzben. Másodszor: ugyanazon háborúságos és szűk időktől okoztatott nagyobb fogyatkozásomban, midőn ennekelőtte bizonyos idővel két fiamnak, Pálnak és Miklósnak az eperjesi scholában tanulásakor asztalok tartásáért vele ineált conventióm²⁷ szerint nem lehetett volna másképpen contentálnom,²⁸ kéntelenítetttem újonnan azon Gyöngyössy István uramhoz recurrálni,²⁹ és arra in currenti moneta³⁰ ötven

¹⁶ felének

¹⁷ képességéből

¹⁸ említésre méltó

¹⁹ összekészített

²⁰ segítségül sietett

²¹ újra bírásáról

²² fentebb említett hozzátartozóinak

²³ biztonsága

²⁴ járásban

²⁵ birtokrészemet

²⁶ tartozékaival, jövedelmeivel, hasznaival

²⁷ megkötött megállapodásom

²⁸ megelégténnem

²⁹ fordulni

³⁰ közkézen forgó pénzben

forintot, in specie³¹ pedig tíz körmöci aranyokat és öt gréci tallé-
rokat felvennem, és azután megint ennekelőtte circiter³² eszten-
dővel kiváltképpen nagy és szoros szükségemben succurált őke-
gyelme magamnak in specie húsz körmöci új aranyokkal, az
fiamnak pedig, Péternek, hasonlóképpen kettővel, amelyek neki
is jövődöbeli megfizetéséről akarván őkegyelmét, feleségét és
praescriptusait securussá tennem,³³ adtam ugyanakkor és bocsá-
tottam az őkegyelme keze és birtoka alá ugyan *Krasznahorka*
váralján három colonialis³⁴ pusztá házhelyemet, azmelyeknek
egyikét Hegedüs István, másikat Hámoros, harmadikát Hacski
pusztáinak nevezik, amint a praenominált³⁵ házakat, úgy ezeket
is mindennemű appertinentiáival,³⁶ amelyek tudniillik eleitül fog-
vást azokhoz usuáltattak,³⁷ et omni eo iure,³⁸ amellyel én azokat
bírtam. Ezekhez annectálván³⁹ *Hosszúrét* nevű falum határában
az kertek alatt és Csermosnya mellett lévő egy darab rétemet is,
és az feljebb említett házakon és azoknak appertinentiáin szabad
épületet⁴⁰ is engedvén őkegyelmeknek, úgy, hogy azokat őkegyel-
mek una cum praerecensitis utilitatibus, proventibus, et obven-
tionibus⁴¹ szabadon és békességesen bírassák, valameddig az
praespecificalt inscriptionalis⁴² és kölcsön adott pénzről in simi-
li moneta,⁴³ amellet az épületeknek (ha miben azokra én segíte-
ném is őkegyelmeket) az árárúl iuxta conscientiosam limitationem
hominum ad id intelligentium simul et semel⁴⁴ nem contentáltat-
nak⁴⁵ őkegyelmek, azminthogy ne is tartozzanak azokat per par-
tes⁴⁶ és tizenkét esztendőnek elforgásának előtte ezen fassióm

³¹ ténylegesen

³² körülbelül

³³ említett hozzátartozóit biztosítanom

³⁴ jobbágyi

³⁵ fent említett

³⁶ tartozékaival

³⁷ használtattak

³⁸ és mindazon joggal

³⁹ csatolván

⁴⁰ építést

⁴¹ az elősorolt hasznokkal, jövedelmekkel és bevételekkel

⁴² az előbb körülírt érdemjutalmazás

⁴³ hasonló pénznemben

⁴⁴ az ahhoz értő emberek lelkiismeretes meghatározása szerint együtt és egy-
szerre

⁴⁵ megelégtettetnek

⁴⁶ részenként

emanálásától⁴⁷ számlálván felvenni, s akkor is in *ipso festo sancti Michaelis Archangeli et praehabita duorum mensium super levanda praescripta summa authentica admonitione*,⁴⁸ és azon Gyöngyössy István uramnak feljebb előszámlált szolgálatinak érdemére nézve nemes Zemplén vármegyében az monoki és bekecsi promontoriumokon⁴⁹ levő Garai és Pille nevű szőleit, és azt is, amelyet az három proxime⁵⁰ elmúlt esztendőben ugyan Monokon lakos Erdélyi Szabó Istvántól és feleségétől, arról való levele szerint aquirált,⁵¹ és annak felső szomszédságában egymás mellett lévő, már őkegyelménél árulón lévő két darab szőlőcskét is, ha ugyan magáévá teszi, azokra is őkegyelmét vigore praesentium⁵² mindennémű paraszti onusok alól eximálom, subportálom és omnimode libertalom,⁵³ amint már ezekről antecederenter⁵⁴ is magam pecsétem és subscriptióm alatt költ levelemmel affidáltam⁵⁵ őkegyelmeket, azt mostan is in omnibus clausulis, punctis et articulis,⁵⁶ ratificálván és affirmálván.⁵⁷ Hasonlóképpen amely két rendbeli ugyanazon mód szerint költ levelem által jószágimnak és annak jövedelmének administratiójából akárminémű javaimnak kezem forgásából és ezekhez járulható akármely dolgokból emergálható⁵⁸ kérdéseknek, számadásoknak, difficultásoknak és más akármi objectióknak és praetensióknak⁵⁹ terhe alól praemissis ex respectibus et aliis etiam rationibus expectussá, immunissá et absolutussá⁶⁰ tettem sokszor említett Gyöngyössy István Uramot, haeresit et successorit,⁶¹ azon leveleket is pro maiori et efficaciori

⁴⁷ bevallásom kibocsátásától

⁴⁸ Szent Mihály arkangyal ünnepnapján, miután a pénz felvételéről két hónappal korábban hiteles figyelmeztetést küldött

⁴⁹ szőlőhegyeken

⁵⁰ közvetlenül ezelőtt

⁵¹ megszerzett

⁵² jelen sorok erejével

⁵³ kiveszem, felmentem és mindenképpen szabaddá teszem

⁵⁴ megelőzően

⁵⁵ biztosítottam

⁵⁶ minden záradékában, pontjában és cikkelyében

⁵⁷ jóváhagyván és megerősítvén

⁵⁸ felmerülhető

⁵⁹ nehézségeknek és más akármi ellenvetéseknek és törekvéseknek

⁶⁰ az előbb említett szempontokból és más érvekből kifolyólag kivetté, védetté és mentessé

⁶¹ örököseit és utódait

futura earumdem cautela⁶² ezen fassióm erejével minden részeiben és cikkelyeiben ratificálom és confirmálom,⁶³ úgy, hogy őkegyelmeken ezek eránt se magamnak, se feleségemnek és gyermekimnek soha semmi keresetünk, akármi ok és szín alatt, sub poena indebita toties quoties medio competentis Iudicis desummenda,⁶⁴ ne lehessen. Ezekhez adván azt is, hogy amely réteket, földeket azon nevezett Gyöngyössy István Uram azon jószágombeli szegény emberektől aquirált⁶⁵ vagy aquirálna, ha szintén colonialis sessiókhoz való appertinentiák⁶⁶ volnának is, csak ezeránt való vásárlásit is őkegyelmének helyben hagyom, mindenekben ratificálom és confirmálom. Minthogy pedig jó lelkiismerettel recognoscálhatom,⁶⁷ hogy in praescriptis⁶⁸ őkegyelméhez Gyöngyössy István uramhoz mutatott jóakaratomnál másképpen is többre érdemes őkegyelme, feljebb declarált szolgálatira, az többi között nevezetesen az elmúlt harmadik esztendőbeli keserves rabságomban hozzám contestált igaz devotiójára,⁶⁹ szabadulásomra impendált⁷⁰ szíves szorgalmatoskodására s abban sok fáradsági által foganatos munkájára és azoknak méltó érdemére, de arra is nézve, hogy ha számvételre kelne dolgom őkegyelmével, *conventió-jabeli*⁷¹ fizetésében is nem kevésse maradván őkegyelmének adósa. Hogy annakokáért ezeránt se lehetne méltó panaszt érdemlő rövidsége, hogy ha in toto⁷² nem is, in parte⁷³ venne valami contentumot⁷⁴ őkegyelme, és pro praedecaratis etiam benemeritis experiálna valami gratitudómat,⁷⁵ a már többször is említett házakon, portiókon, pusztákon és egyéb jókon lévő pénzhez per

⁶² ugyanezeknek nagyobb és hatékonyabb jövőbeni óvadékáért

⁶³ jóváhagyom és megerősítem

⁶⁴ a jogosulatlan kereset bármely illetékes bíró által valahányszor kirovandó büntetésének terhe alatt

⁶⁵ megszerzett

⁶⁶ jobbágytelkekhez való tartozékok

⁶⁷ elismerhetem

⁶⁸ az imént írtakban

⁶⁹ tanúsított igaz odaadására

⁷⁰ fordított

⁷¹ megegyezésbeli

⁷² teljesen

⁷³ részlegesen

⁷⁴ elégtételt

⁷⁵ előbb ismertetett érdemeiért tapasztalná valami hálámat

modum auctionis⁷⁶ háromszáz forintot adscribálok⁷⁷ őkegyelmének és praescriptusainak,⁷⁸ úgy, hogy amég azt is azon pénzzel együtt, ut praemissum est, simul et semel⁷⁹ le nem tesszük én vagy praescriptusim, addig azon említett jókot ne tartozzanak remittálni, hanem szabadon bírassák modo et conditione declaratis;⁸⁰ úgy mindazonáltal, hogy őkegyelme nevezett conventionalis fizetésbeli restantiái végett lehető minden praetensiói⁸¹ letgegye és cassálja.⁸² In praemissis omnibus et singulis⁸³ a szokott törvényes evicciónak⁸⁴ terhét is országunk törvénye szerint magamra és praescriptusim[ra] vállalván, úgy, hogy minden más impetitorok⁸⁵ ellen is ugyan, de nevezet szerint feljebb is említett nagybányai Mészáros Gáspár és Geczi Márton successori ellen tartozzunk őkegyelmeket én is és praescriptusim propriis curis et expensis⁸⁶ a praenominált jóknak birodalmában megoltalmazni, melyet ha in quacunque ratione⁸⁷ nem cselekedhetnénk, avagy cselekedni nem akarnánk, szabad legyen őkegyelmeknek akár ingó, akár ingatlan javainkból iuxta libitum et beneplacitum suum⁸⁸ csak egy szolgabíró által, vigore saltem praesentium, sine omni iuris processu,⁸⁹ az már praespecificált jókra inscribált és adott pénznek, amellet az épületek árának is egybecomputálandó quantumáig és az expensáig,⁹⁰ azmelyeket tennének őkegyelmek, azoknak rehabeálásában⁹¹ magoknak plenaria satisfactiót⁹² tétetni és azt mindaddig szabadosan bírni, amég azon praenominált pénznek quantumáról plenarie simul et semel, ut praemissum est,⁹³

⁷⁶ zálog gyanánt

⁷⁷ hozzáírok

⁷⁸ említett hozzátartozóinak

⁷⁹ mint fentebb szerepel, együtt és egyszerre

⁸⁰ a kinyilvánított módon és feltétellel

⁸¹ igényeit, követeléseit

⁸² eltörölje

⁸³ az összes és minden egyes fenti dologban

⁸⁴ szavatolásnak

⁸⁵ igénylők

⁸⁶ saját gondjukon és költségükön

⁸⁷ bármely ok miatt

⁸⁸ saját kedve és tetszése szerint

⁸⁹ csupán ezen levél erejével, minden jogi eljárás nélkül

⁹⁰ egybeszámlálandó mennyiségig és a költségégekig

⁹¹ ismételt birtokbavételében

⁹² teljes elégtételt

⁹³ teljesen együtt és egyszerre, miként fentebb

nem contentáltatnak őkegyelmek, nekünk pedig ezek ellen ne használhassanak se a törvényes remediumok, contradictiók, prohibitiók,⁹⁴ se más akármiképpen kigondolható subterfugiumok és exceptiók⁹⁵ etc. [...] Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum feria sexta proxima post Dominicam duodecimam Sanctissimae et Individuae Trinitatis. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo octuagesimo quarto.⁹⁶

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 202–205.

Jászói Konvent levéltára, Prot. Antiq., f. 46.

⁹⁴ orvoslatok, ellentmondások és tiltások

⁹⁵ kibúvók és kivételek

⁹⁶ Jelen levelünk erejével és tanúsítványával. Kelt a Szentháromság-vasárnapot követő 12. vasárnap utáni pénteken, az Úr 1684. évében.

**A Szepesi Kamara Gömör vármegyének
H. n. [Kassa], 1685. május 28.**

A vármegye és Gyöngyösi István leveléből értesültek róla, hogy tárgyalásokba bocsátkoztak az uralkodó ellenségeivel (tudniillik Thököly kurucaival). A kamarai tanácsosok óva intenek ettől, és kijelentik, hogy a szendrői kapitány nem adhat engedélyt az efféle tárgyalásokra.

Comitatui Gömöriensi
Die 28. Maii, 1685.

Illustrissimi, Reverendissimi etc. Salutem etc. Ex generali congregatione sua die 26 currentis mensis in oppido RosnoBánya celebrata Praetitulatarum Dominationum Vestrarum litteras condecenter percepimus. Interpositionemque Earundem penes Egregios Stephanum Gyöngyössi, Ladislaum Zabreczky et alterum Ladislaum Janoki factam intelleximus. Optime constare Illustrissimis, Reverendissimis Dominationibus Vestris non ambigimus, quod nam sit officium fidelis subditi et servi erga Dominum et Regem suum naturaliter Clementissimum, qualiter ut in illibata fidelitate perseverare, consortiumque et inter apertos Suae Maiestatis hostes mansionem eviatre debeat; manifeste autem tum ex praetitulatarum Dominationum Vestrarum, tum et ex ipsiusmet dicti Stephani Gyöngyössi ad nos exaratis literis patet eundem in praesentiarum usque inter Suae Maiestatis Sacratissimae hostes sibi nidum et fixam posuisse sedem, ideoque nulla superexstare suspicio, quae in illum cadere non posset, et fors vel ex eo, ad Excelsos Generalatus et alios Suae Maiestatis Sacratissimae officiales in se assummit [!] ablegationes, ut intellectis et expiscatis eorundem intentionibus et dispositionibus possit easdem inimico propalare; quin et moderna eiusdem ad manifestum Suae Maiestatis hostem ablegatio negotium ipsius vix allevabit, dum videlicet illuc eidem apertissimum pateat iter, huc vero maxima viarum discrimina opposita sibi esse allegaret[?!]. Sed etiam Inclyto Comitatui valde cautum esset ad inimicos Suae Maiestatis suos exmittere ablegatos, id Illustrissimis, Reverendissimis Dominationibus Vestrae sine expressa

Augustissimae Aulæ annuentia attentare non esset integrum, quo in casu ita se accommodare studeant, ne universaliter praelibatae Suae Maiestatis Aulæ indignationem incurrant. Non enim habet facultatem Dominus Capitaneus Praesidii Szendrőiensis, ut eatenus dispensare et Inclyto Comitatus ad hostes Suae Maiestatis ablegationem institutendam permittere possit. In reliquo etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1685. május, fol. 1.

**A Szepesi Kamara Michael Angelo Jaquemod-nak
H. n. [Kassa], 1685. május 30.**

Nem fogadták el Gömör vármegye közbenjárását Gyöngyösi István és társai mellett, sem pedig Gyöngyösi mentegetőzését a Thökölyvel folytatott tárgyalások miatt.¹ Ezért járjon el javaik konfiskálásában.²

Domino Michaeli Angelo
30. Majj, 1685.

Egregie Domine nobis honorande

Salutem. Inclyti Comitatus Gömöriensis penes Stephanum Gyöngyössi ac alios notorios factam interpositionem et ipsiusmet dicti Gyöngyössi excusationem intelleximus, ac superinde praelibato Comitatus iam reposuimus, rationesque allegatas minime acceptavimus, ex quo idem actu in Kraszna Horka inter Suae Maiestatis Sacratissimae hostes resideret, consortia cum iisdem foveret, et etiam nam ablegatione ad Tokölum proficisci niteretur. Quare Dominatio Vestra secundum decretum huius Camerae in praescita bonorum confiscatione procedat, et quaerat modum, ut possit id ipsum debito effectui mancipare. [...]³

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 245, 1685. május, No. 4352.

¹ Lásd a 31. számú levelet.

² A „rebellisek” javainak konfiskálásáról a csetneki járásban lásd a kamarai tanácsosok 1685. május 22-i levelét. Ebben nyugtázzák Jaquemod május 19-i jelentését. Zabreczky László esetében nem tartják szükségesnek a konfiskálást, és megelégednek a figyelmeztetéssel. Gyöngyösi név szerint nem kerül említésre. MNL-OL, E 244, 1685. május, fol. 48.

³ A levél többi része más ügyekben ad utasítást Jaquemod-nak.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1686. július 29.**

Megkapták levelét¹ a tizedkerületében élő parasztság sanyarú helyzetéről. Felszólítják a királyi járandóság behajtására, a megfelelő helyen jelzik majd panaszát.²

Stephano Gyöngyössy 29. Iulii, 1686.

Generose etc.

Litteras Dominationis Vestrae miserabilem statum rusticitatis in medietullio concreditorum sibi processuum decimalium declarantes accepimus, ad id reponentes: Dominationem Vestram praeprimis in eo adlaborare debere, quatenus decima regia exigatur, neque in eo ullae morae praestolentur. Nam quantum ad miseram plebem, dum conformis praenarratae³ ad nos delata fuerit fiscalium subditorum querela, pro remedio eius debitis in locis nosmet insinuare non omittemus. In reliquo etc.

Közölve (fordítással): TUSOR, in *Szolgálatom ajánlom...*, 462–463.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1686. július, fol. 97.

¹ Lásd a 33. számon.

² Gömör vármegye augusztus 7-i és 15-i utasításai a tizedek behajtásának módjáról: MNL-OL, E 244, 1686. augusztus, 67. és 91. fol.

³ Ti. *rei*.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1689. március 12.**

*A nagyabafalvi birtok és a kisabafalvi ingatlan birtok ügyében
őelőtte folyó perben a királyi fiskus is érdekelt. Kéri a tanácsosok,
hogy a királyi érdekek alkalmasabb képviselőtéért a tárgyalást
halassza el.*

Generoso Domino Stephano Gyöngyösi
Vice Comiti Comitatus Gömöriensis
12. Martii, 1689.

Cum in causa illa, quam Generosus Dominus Alexander Abaffi
vigore certi mandati divisionalis praeceptorii coram Generosa
Dominatione Vestra tanquam commissionato iudice contra Nobil-
lem Dominam N. Thaisz antedecenter Casparis condam Balogh,
iam vero Stephani Galnoczy aegrotam [?] consortem occasione
possessionis Nagy Abafalua et praedii Kis Abafalua in termino diei
decimae quartae praesentis mensis per Generosam Dominationem
Vestram praefixo movere cogitat, Fiscus Regius esset interessatus
ac de damno eiusdem ageretur. Proinde Generosam Dominationem
Vestram officiose duximus esse requirendam, quatenus terminum
eundem, donec nos quoque iuribus Fisci prospicere possimus,
differre velit, contestatura est Generosa Dominatio Vestra erga pro-
movendum Fisci Regii commodum et avertendum damnum etiam
hac occasione consuetam promptitudinem suam, quam nos quoque
obviis quibusvis occasionibus recognoscere non intermitteremus.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 245, No. 5499.

A Gyöngyösi István mint Gömör vármegye küldötte által közölt pontokban sürgeti a választ, így a váraknál végzett kötelező közmunka, a törököknek egykor fizetett adó, az új harmincadvám és a porciók, valamint az eltávolított evangélikus lelkészek ügyében.

Excellentissime Domine Fautor et Patrone gratiosissime!

Gratiose meminisse dignabitur Excellentia Vestra, non ita pridem Generosus Dominus Stephanus Gyöngyössi, Inclyti Comitatus Gömörüensis Vice Comes, et eotum Ablegatus Nuncius, qualemnam humillimam, ratione gratuitorum laborum nunc ad Praesidia Szendröviensis (quo alias esset applicatus), nunc ad Agriense, num vero ad Arcem Murany expetitorum tributorum, item Turcis Agriensibus antea pendii solitorum, nec non insolitarum, et minus practicabilium Tricesimarum, prout et negotiorum ademptionem Templorum, et exturbationem Evangelicae Religionis Parochorum, in nonnullis locis potissimum in Dominio Muraniensi ac aliis Bonis Fiscalibus factam ac praeterea quaesturam Salium (quam nempe alias quilibet libere sine tributi alicuius extraordinarii Pensione exercebat; nunc vero Tokaini praeter solitam tricesimam, ab uno quoque sale decem Polturae exiguntur) spectantium et concernentium fecerat Instantiam. Ad quam, quia hactenus nullam habere potuerit Inclytus Comitatus optatam Resolutionem. Ea propter supplico apud Excellentiam Vestram, nomine praefati Comitatus quam [?] humillime pro affectu suo gratioso dignetur scriptotenus ad eam Punctatim gratiose risolvere, et ita animos Principalium meorum optata Sua Resolutione refocillare. Quam Excellentiae Vestrae gratiam, quoad vixero humillimis servitiis meis una cum dictis Dominis Principalibus meis humillime remereri studebo. In reliquo servet DEUS, Excellentiam Vestram diutissime salvam et incolumem, multisque patrocinantem.

Praetitulatae Excellentiae Vestrae

Servus humillimus

Franciscus Szógyéni, Ablegatus Gömörüensis

Eredeti.

MNL-OL, E 254, 1689. március, No. 110.

121.

**Kivonatok a krasznahorkaváraljai
római katolikus anyakönyvből
(*Liber Baptisatorum, copulatorum et mortuorum*),
mely 1686. október 6. napjával kezdődik
1686–1697**

1686

Die 5. novembris baptisavi infantem Váraljaiensem nomine *Sigismundum*. Huius parentes sunt P. Dominus Stephanus Gyöngyössy et Juditha Görgei. Patrini: Stephanus Gánody et Elisabetha Gál.

1688

Die 25. aprilis baptisavi infantem Váraljaiensem nomine *Georgium*. Parentes Dominus Gyöngyössy, Judith Görgei. Patrini Major Taisz, Barbara Zabreczky.

1691

Die 12. Maii sepulta est Generosa Domina Judith Görgey, Generosi Domini Stephani Gyöngyössy consors charissima. Annorum 36.

1697

Die 25. aprilis coniunxi Generosum Dominum Ladislaum Etre cum Rosalia Gyöngyössy, praesentibus Generoso Domino Paulo Balog et multis aliis.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 205–206.

122.
A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1687. május 2.

Megkapták április 30-i levelét¹ a tizedszámadás elmaradásáról. Mivel meg kell küldeniük a Magyar Kamarának, felszólítják, hogy mielőbb pótolja.

Stephano Gyöngyössi, die 2. Maii, 1687.

Qualiternam excuset se Dominatio Vestra ob non administrationem [?!] rationum decimalium ex litteris eiusdem sub dato 30 mensis proxime emanati intelleximus. Siquidem autem tales rationes decimales hucusque etiam ad Inclytam Cameram Hungaricam exmitti debuissent, quod negotium nonnisi propter intermissionem et negligentiam nonnullorum decimatorum effectuari nequivisset. Ideo Dominationi Vestrae serio et ex superabundanti committitur, quatenus sine omni procrastinatione praedictas rationes decimales nobis transmittendas omnimodo allaboret et haud intermittat. His valeat bene etc.

Közölve (fordítással): TUSOR, in *Szolgálatomat ajánlom...*, 464–465.
Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1687. május (G), fol. 2.

¹ Lásd a 38. számon.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1687. június 4.**

Értesültek róla, hogy a postarabló Rétei Ferencet rokonai ki akarják szabadítani krasznahorkai fogságából. Felszólítják, hogy tudtuk és beleegyezésük nélkül ne engedje el, és küldjön értesítést tárgyalásáról, hogy azon a Kamara képviselője is jelen lehessen.

Domino Stephano Gyöngyösi Vicecomiti Comitatus Gömöriensis

4. Iunii, 1687.

Siquidem intellexissemus Franciscum Reteý ob certum malefícium captum et in arce Kraszna hurka [!] ad detentionem perductum esse, proque eliberatione eiusdem parentem et consanguineos eiusdem ferventer laborare, idem vero incaptivatus Reteý non ita pridem elapsis temporibus postam violasse et certos equos cum sibi similibus asseclis ademisse perhiberetur, nosque circa inquisitionem eatenus peragendam actu versaremur, ideo Generosam Dominationem Vestram diligenter requirendam voluimus, quatenus antelatum in detentione existentem malefactorem absque praescitu nostro nullatenus ex detentione dimittere, verum ubi causa eiusdem per Inclytum Comitatum iure verticanda decernertur, de termino nos quoque certiores reddere velit, ut ex parte Camerae huius certum hominem eo deputare valeamus, cum actus praenotatus violationis postae notam infidelitatis sapere [!] dignosceretur.

Közölve (fordítással): TUSOR, in *Szolgáltatomat ajánlom...*, 465–466. Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1687. június (G), fol. 2.

**Gömör vármegye a Pozsonyi Kamarának
Pelsőc, 1687. július 23.**

A vármegyét a legutóbbi országgyűlésen képviselő Gyöngyösi István és társa által felvett 100 forint adósság iránti követelést jogosnak ismerik el, mentegetőznek a teljesítés elmulasztása miatt, és készségüket fejezik ki a fizetésre.

Illustrissime, Spectabilis et Generosi Domini Nobis Colendissimi, observandissimi!

Salutem servitiorumque nostrorum paratissimam semper commendationem. Litteras praetitulatarum Illustrissimae, Spectabilis et Generosarum Dominationum Vestrarum sub dato 24 evoluti mensis Maii Posonii super debiti ad florenos centum extendente medio Generosorum Dominorum Stephani Gyöngyösi et collegae sui eo tum ablegatorum nostrorum in novissima regni diaeta summa ipsorum necessitate id exigente contracti, per Nos quantocius fienda refusione emanatas debito, quo par est, honore percipientes, continentias earundem apprime intelleximus. Quibus sane vi debiti obligaminis nostri hactenus satisfacere debuissimus, fatemur, prouti intendimus etiam praeteritorum tamen temporum vicissitudines ac variae ac variae [!] hinc inde emergentes incommoditates, ab illo nostro proposito identidem nosmet vel invitos abstraxerunt. Nihilominus ad satisfactionem impendendam praesentibus nosmet cum gratiarum actione offerrimus. Verum quia ob loci distantiam viarumque discrimina ad perceptorium Posoniensem praefati debiti administratio ita commode fieri nequeat, idcirco, si Illustrissimae, Spectabili et Generosis Dominationibus Vestris placeret, cum transmissione litterarum nostrarum obligatoriarum Inclytae Camerae Scephusensi daretur idem debitum nostrum levandi facultas. Ad quam prima statim occasione rehabitis nostris obligatoriis defectu absque omni deposituri sumus. Super quos Illustrissimae, Spectabilis et Generosarum Dominationum Vestra

rum responsum praestolantes Easdem diu foelicissime salvos et incolumes supervivere desideramus.

Datum ex generali congregatione nostra in oppido Pelsőcz, die 23 mensis Iulii anno 1687 celebrata.

Illustrissimae, Spectabilis

et Generosarum Dominationum Vestrarum

Ad serviendum paratissimi

Universitas dominorum, praelatorum magnatum

et nobilium Comitatus Gömöriensis

Eredeti. Kívül szokványos címzés, pecsétnyom, a kamarai ügykezelés során keletkezett rövid tartalmi kivonat és a beérkezés dátuma (aug. 2.). MNL-OL, E 41, No. 104/1687.

**A Szepesi Kamara Török Ferencnek és Jászay Andrásnak
H. n. [Kassa], 1690. január 11.**

Meghatalmazzák őket, hogy a január 17-i Gömör vármegyei tisztújításon közöljék: a Kamara Gyöngyösi István alispánsága meghosszabbítását kívánja.

Dominis Francisco Török et Andreae Jászay

Siquidem pro restauratione sedis Inclyti Comitatus Gömöriensis terminus pro die 17. praesentis esset praefixus, necessariumque videretur, ut a parte quoque Fisci Regii certi homines ibidem intersint, intuitu cuius Dominationes Vestras hocce in negotio pro commissariis nostris duximus esse delegandas. Quare Dominationibus Vestris committimus, quatenus hisce annexas alias litteras nostras credenciales praefato Inclyto Comitatus sonantes praesentare, in dictoque restaurationis sedis termino quidcunque e re et commodo Fisci esse cognoverint, id facere, ac ut modernus vicecomes, Dominus Stephanus Gyöngyössy denuo in officio suo confirmetur, adlaborare, tandemque de universis negotiis ibidem peragendis nos certiorare debeant ac teneantur.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1690. január, időrend.¹

¹ Ugyanezen lapon található a megyéhez írt meghatalmazás formszövege.

**Koháry István elismervénye Gyöngyösi Istvánnak
Felsőbalog, 1690. április 27.**

Én, Gróf Kohári István etc. Magamra vállalván mindennek terheket, valakiket illet az alább megírt dolog, illetve, és jövőendőben is illethetne, akármiképpen, vallom ezen levelemnek rendiben: Hogy méltó tekintetben vévén Nemzetes és Vitézlő Gyöngyösi István uramnak, nemes Gömör Vármegye mostani Viceispánjának előttem tett instantiáját¹ és hozzám való régi synceritását,² azokat az másfél házhelyeket, amelyeket ennekelőtte sok esztendőkkel ezen már említett nemes Gömör Vármegyében, itt Felső Balog nevű faluban néhai Tekéntetes és Nagyságos Szécsi György Uramtól néhai Csorba Gáspárnak másfélszáz forintokban iure inscriptionali conferaltattak³ volt, és annak successoritúl⁴ Oroszlányi István uramnak, s onnét az én engedelmemből (minekutána tudniillik az balogi jószágot örökös jussal apprehendáltam)⁵ praenominált⁶ Gyöngyösi István Uramnak jutottak pénze után kezéhez, ugyanezen Gyöngyösi István Uramnak és Feleségének Görgei Judit Asszonynak, s az őkegyelmek mind a két ágon levő successorinak kétszáz magyar forintokban adtam, és már kezekhez is bocsátottam iure redemptibili⁷ minden azon házhelyeken levő jussommal együtt: úgy, hogy azokat mindennemű és akármilyen névvel nevezett s nevezendő appertinentiaival,⁸ azoknak minden jövedelmivel és hasznok vételével mindaddig szabadon és békességesen bírassák (azokon szabad épületeket⁹ is engedvén őkegyelmeknek), valamíg ezen kétszáz forintokról és az épületeknek áráról simul et semel¹⁰ jó és elegendő pénzül plenarie nem contentalom¹¹ én vagy successorim őkegyelmeket: sőt amely házhelyem (akinek egy részén ennekelőtte néhai Ficzkó István háza volt) már az

¹ kérelmezését

² őszinteségét

³ adományjogon adományoztattak

⁴ utódaitól

⁵ megszereztem

⁶ fentnevezett

⁷ bérleti jogon

⁸ tartozékaival

⁹ építéseket

¹⁰ együtt és egyszerre

¹¹ teljesen meg nem elégítem

őkegyelmek kezénél levő, feljebb említett Csorba Gáspár háza helye felső szomszédságában vagyon, azt is őkegyelmeknek engedtem egészen, hogy úgy annál tágasabb helye és jobb alkolmatossága lehessen az ottan leendő épületeknek. Mindezekben az törvényes evictionnak¹² mindennemű terhét magamra és successorimra vállalván és adván nagyobb bizonyosságára ezeknek pecsétemmel és nevemnek alája tételével megerősített ezen leveletem, oly vigorral,¹³ mintha valamely Captolanban volna.

Felső Balog, die 27. Április, Anno 1690.

Koháry István
ob vulneratam dextram
manu aliena.¹⁴
P. H.

Coram me
Comite Wolffgango Kohary
manu propria,
P. H.

Gyöngyösi István autográf írása, az aláírások kivételével.
ŠTABB. Koháry.

¹² szavatosságnak

¹³ érvénnyel

¹⁴ sebesült jobb kéz miatt idegen kézzel

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvának
H. n. [Kassa], 1690. október 26.**

*Intézkedjen, hogy az uralkodó szolgálatára Gömör vármegye
mielőbb leszállítsa a rá kirótt 3000 köből gabonát.¹*

Generoso Domino Stephano Gyöngyösi
Inclyti Comitatus Gömöriensis Vicecomiti
Die 26. Octobris, 1690.

Requisivimus Inclytum Comitatum Gömöriensem ratione trium millium cubulorum frumenti pro necessitate annonaria designato per nos competenti pretio praestandi. Cum autem Generosa Dominatio Vestra bene sciat, quidnam hoc in passu procurandae sufficientis hoc potissimum rerum statu annonae tam necessarij Suae Maiestatis servitii, quam communis Patriae boni lateat, sed et non ambigamus Generosam Dominationem Vestram validam et efficacem operam suam, ut eadem frumenti quotta praestetur, impendere posse, quippe de cuius intemerata erga Suam Maiestatem fidelitate nunquam ambigerimus. Proinde Generosam Dominationem Vestram summopere requirimus, velit omne conamen et operam suam eo dirigere, ut eadem tria millia cubulorum frumenti ad loca destinata per Inclytam Comitatum praestentur, taliterque hoc apprime necessarium Suae Maiestatis servitium dexteritate et cooperatione eiusdem secundetur, quam Generosae Dominationis Vestrae promptitudinem aliis fidelitatis eiusdem speciminibus adnumerandam non tantum suis occasionibus recognituri, verum etiam renumeraturi [?] sumus. Coetaerum etc.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1690. október, időrend.

¹ Vö. a 49. számú levéllel.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1690. november 7.**

Köszönik és a maga idejében meghálálják, hogy Gömör vármegye, ha nem is az előírt 3000, de legalább 1500 köből gabonát Kassára szállít, az esztergomi érsektől vásárlandóhoz pedig szekereket biztosít.¹ Mivel magánosoktól 1 magyar forintért kapható gabona, kéri, hogy az átküldött összegért vásároljon a Kamara számára.

Domino Vicecomiti Comitatus
Gömöriensis Stephano Gyöngyösi
die 7. Novemberis, 1690.

Cum non parum industriae et benevolentiae Generosae Dominationis Vestrae attribui debeat, quod Inclytus Comitatus Gömöriensis et si non ad totalem 3 millium cubulorum pro necessitate annonaria praestandorum per nos desideratam quottam, saltem ad mille quingentes cubulos huc Cassoviam administrandos exhibendamque sub frumentum, si quod a Domino Archiepiscopo Strigoniensi ememus, gratuitam vecturam se resolverit. Ideo pro exhibito Generosae Dominationis Vestrae hoc in passu fideli servitio et efficaci cooperatione non saltem gratias agimus, verum etiam suo tempore recognituri sumus. Et quia informamur ibidem in Comitatu Gömöriensi apud privatos quoque homines frumentum inveniri venale, ac in foris quidem communiter pretium eiusdem uno floreno Hungaricali currere, hinc libenter certam pecuniae summam ad manus Generosae Dominationis Vestrae pro coemendo frumento transmitteremus, eiusdemque hoc in passu fatigio uti vellemus, et ad minimum per privatam coemptionem, si per limitationem fieri non poterit, numerus tertium millium cubulorum frumenti ibidem expleatur.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1690. november, időrend.

¹ Vö. az 50. számú levéllel.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvának
H. n. [Kassa], 1690. december 14.**

Az udvar rendelkezése szerint a Felső-Magyarországra érkező katonaságnak tekintélyes mennyiségű zabot kell vásárolniuk. Kérlik tájékoztatását, hogy Gömör vármegyében van-e 1000 köbölnyi eladó zab, mi az ára. Ennek ismeretében írnak a vármegyének.¹

Domino Stephano Gyöngyösi
Die 14. Decembris, 1690.

Cum certum avenae quantum iuxta gratiosam Augustae Aulæ dispositionem datumque eatenus nobis ordinem pro necessitate militiæ Suæ Maiestatis ad partes istas Regni Hungariæ adventuræ coemi et comparari per Cameram hanc debeat. Eaque non in contemnenda quantitate in hoc quoque Inclyto Comitatu Gömöriensi coemi posse speretur. Proinde Generosam Dominationem Vestram prævie requirendam esse duximus, velit nos informare qualinam pretio cubulus Cassoviensis avenae in hoc Comitatu currat, et quotnam circiter millia cubulorum avenae per hunc Comitatum præstari possent, et tali prævia Generosæ Dominationis Vestræ informatione accepta de hoc negotio Inclyto Comitatus scribere valeamus. Hanc benevolentiam Generosæ Dominationis Vestræ suis occasionibus recognituri.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1690. december, időrend.

¹ Vö. az 52. számú levéllel.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1690. december 17.**

Kérlek, hogy biztosítsa az esztergomi érsek gabonája beszállításához ígért szállítóeszközöket. Remélik, hogy Posgai Gáspár nem támaszt nehézséget a gabona kiadásában.¹

Domino Stephano Gyöngyösi
Vicecomiti Comitatus Gömöriensis
17. Decembris, 1690.

Siquidem defacto commoditas viae affulserit, id quod miserae quoque plebi allevationi [?] cedet, ut frumentum illud Excellētissimi Domini Archiepiscopi Strigoniensis, sub quod gratuitam vecturam Inclytus hic Comitatus nobis promisit, huc ad domum annonariam Cassoviensem devehatur. Proinde Generosam Dominationem Vestram requirendam esse duximus, velit omnimode se impendere, ne haec occasio bonae viae negligatur, verum quantocyus huc idem frumentum administretur. Supponimus autem Dominum Gasparem Posgai nullam in extradando eodem frumento facturum difficultatem, siquidem ratione pretii eiusdem frumenti persolvendi eundem assecravimus, cum quo etiam Generosa Dominatio Vestra hoc in passu correspondentiam habere velit, cuius erga hoc servitium Suae Maiestatis demonstrandam benevolentiam suis occasionibus recognituri sumus. Caeterum etc.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1690. december, időrend.

¹ Vö. az 53. számú levéllel.

Gyöngyösi Rozália levele Gyöngyösi Istvánnak
H. n. és é. n. [1690]

Kegyelmednek, kedves, édes Apámuramnak ajánlom leányi kötelességgel való alázatos szolgálatomat.

Az reánk következő új esztendőnek minden részben hogy az Úr Isten tegye boldoggá Kegyelmedet, szívesen kívánom, kedves édes Apámuram, ezen alkalmatossággal nem akartam elmúlatni, ha jelen voltommal nem udvarolhatok Kegyelmednek, kedves édes Apámuram, legalább levelemmel meg ne udvarlottam volna, úgy egészséges állapotom felől nem tudósítottam volna. Én, hála Istennek, jó egészségben [vagyok] másként, csak sok búval, gonddal, Juliánkának az bal szeme mind kidagadt, és szernű mérges tüzes fakadatokkal kifakadozott, és tudja Isten, tovább mi leszen, félek, édes kedves Apámuram, hogy valami vesziesen verésen ne talált volna általmenni, és abból valami rossz ne lehetne. Édes Apámuram, Zsiga öcsémuram ittlétében említett valami tudósítást, hogy Gábor öcsémuramnak vagyon házasuló szándéka, de bizonyosan nem tudta, kit akar [el]venni, hanem Koromzei uram volt itt valamely nap, őkegyelme mondotta, hogy minden bizionnyal elhált már őkegyelme Semsei Lászlóné asszonyommal, és hogy már letnteken [?] is volna, örömet köszöntetem, de látá Isten, hogy ennél több papirosom nincs, kiről követem őkegyelmét, hogy megbocsásson őkegyelme. Édes Apámuram, midőn Guricat [?] Mihály felvitte volt, hogy visszament, ígéretet tett volt, hogy nekem szolgát fog szerezni, és azt maga el is fogja hozni, édes kedves Apámuram, hívassa Kegyelmed magához és tudakozza meg, ha szerzett-e? Mert azt, ki mostan nálunk szolgált, eleresztettük, minthogy az szolgálómon erőszakot tett, azért nem akartam tovább tartani, ha szerzett volna, akár maga hozza, által hágom fáradságát hiában, [?] akár pedig küldte most el. Nem tudom, édes Apámuram, ha Julianka öcsémasszony haragszik-e, vagy mi lelte őkegyelmét, hogy soha csak egy szóval sem izen őkegyelme. Kinek is ajánlom szolgálatomat, édes Apámuram, én pedig kívánom Istentől, ez levelem találja Kegyelmedet friss egészségben, én pedig maradok engedelmes szolgálóleánya

Gyöngyösi Rosalia

Nemzetes, vitézlő Gyöngyösi István uramnak, nemes Gömör vármegye viceispánjának, nékem kedves édes apám uramnak őkegyelmének. Csetneken

Közölve: DEÁK Farkas, *Magyar hölgyek levelei*, 389–390.
Gömör vármegye levéltára, 1690-ből való levelek közt.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1691. április 20.**

Az uralkodó szolgálatában sokszor mutatott készségére hivatkozva kéri, hogy mozgassa elő Gally András murányi provizor 1000 köből gabonára és annak árára vonatkozó jelentésének végrehajtását.

Domino Gyöngyössy vicecomiti Inclyti Comitatus
Gömöriensis die 20. Aprilis, 1691.

Saeplus experta erga servitium Suae Maiestatis Sacratissimae Generosae Dominationis Vestrae promptitudine et dexteritate, nunc quoque servitio eiusdem altenominatae Suae Maiestatis Sacratissimae ita exigente Generosam Dominationem Vestram officiose requirimus, velit, dum provisor Muraniensis Egregius Dominus Andreas Gally apud Inclytum Comitatum ratione administrationis et pretii mille cubulorum frumenti semet insinuaverit, ob respectum servitii Caesarei, negotium hocce pro solita dexteritate sua omni meliori modo promovere et sibi recommendatum habere. Quam Generosae Dominationis Vestrae benevolentiam omni occasione regratificaturi sumus. Caeterum etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1691. április, fol. 62.

133.
A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1691. november 11.

Köszönik értesítését¹ Gömör vármegye november 13-án esedékes tisztújításáról, erre a maguk részéről Szatmáry Jánost küldik egy murányi tisztviselő kíséretében.

Domino Stephano Gyöngyössy
11. Novembris, 1691.

Occasione restauratoriae Sedis Inclyti huius Comitatus Gömöriensis pro die 13 currentis in oppido Rozno terminatae insinuationem Generosae Dominationis nobis factam gratanter intellexerimus. Quem in finem nos quoque a parte Camerae huius Generosum Dominum Ioannem Zatmary una [cum] officialibus Cameraticis [!] Muraniensibus deputamus pro die et loco praenotatis comparituros. In reliquo etc.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1691. november, fol. 47.

¹ Lásd az 55. számú levelet.

**A Szepesi Kamara Gömör vármegyének
H. n. [Kassa], 1693. április 9.**

Az uralkodó parancsára lisztet kell szállítaniuk Váradra. Teljesíteniük kell a pontos előírásokat tartalmazó udvari parancsot, ezért nem fogadják el kifogását, és az országbírói egyezség értelmében katonai erővel is biztosítják a szükséges szekereket, melyek száma Gömör vármegye esetében 35.¹

Inclytis Comitatus 9. Aprilis, 1693.

Inevitable Suae Maiestatis Sacratissimae servitium ratione Varadinum devehendae farinae absque omni excusatione exigit, quatenus Praetitulatae Dominationes Vestrae pro die 18 modo currentis infrascripti in medium Comitatus sui currus convento iam antea pretio limitatos No. T. huc Cassoviam expedire et in praemissam necessitatem, veluti ab Augusta Aula specialiter desideratos praeter alios currus pro simili publico bono impositos statuere debeant.

Respectu quorum excusatio quoque illa, quod et Inclytus Generalatus certos numero currus statuendos desiderat, nullatenus admittitur, siquidem haecce limitatio ab Augusta Suae Maiestatis Sacratissimae Aula facta, praeter illos currus a Generalatu petitos effectuari committitur, quo in passu suo pro antelato termino aliqua resistantia [?] aut defectus subortus fuerit, in tali casu graviter respondendo [?] et militari executione mediante compellendo [?] venirent. In reliquo etc.

P. S. Eadem Dominationes Vestrae meminisse velint hos esse eosdem currus, de quibus cum Vice-Comitibus Inclytorum Comitatum praesente Excellentissimo Domino Iudice Curiae Regiae super vectura et penes currus existentibus hominibus pari praestando accordatum fuit, et si pro iam fato termino infallibiliter statuti non fuerint, rigorosa militari executione ad id effectuum compellentur, quae executio ad Praetitulatas Dominationes Vestras eadem die exhibet.

¹ Vö. az 58. és 59. számú levéllel.

Cassoviam	
– Abauyvár. currus	20
– Torna. currus	10
– Scepus. currus	35
– Saáros. currus	40
	105

Tokainum	
– Zemplin. currus	40
– Ungh. currus	20
– Gömör. currus	35
– Borsod. currus	15
	110

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1693. április, fol. 681.

**A Szepesi Kamara Gömör vármegyének
H. n. [Kassa], 1693. július 7.**

Heisler generális parancsára hivatkozva elrendelik, hogy az előírt 35 fedett, erős, hatókrös szekeret július 21-re küldjék Miskolcra.¹

Die 7 Iulii 1693 super praestandis in infrascripto numero currubus [!]

- Hevenssien. currus No. 20
- Borsodien. Currus 15
- Gömörien. currus 35
- Saárossien. currus 40
- Tornen. currus 10
- Honthensi currus 35
- Scepusien. currus 30
- Abauyvarien. currus 18

Interveniente urgentissima pro speciali servitio Caesareo currum necessitate per Excellentissimum Dominum Generalem Heyzler ea data est ordinaria dispositio nullatenus praetermittenda, ut singuli Comitatus currus suos superius tectos, fortes beneque appromptatos ac sex bonis bobus instructos pro die 21 modo currentis mensis Iulii ad Miskólcz infallibiliter sistant et expediant. Siquiem autem supra Inclytum huncce Comitatum praeter Liberas Civitates essent No. T. currus limitati, quorum expeditio esset plane urgentissima. Idcirco Praetitulatas Dominationes Vestras honorifice requisimus, velint propriam Excellentissimi Domini Generalis dispositionem seclulis omnibus subterfugiis secundare, praespecificatosque currus modo praevio instructos cum ordinando ad latus eorundem Commissario Comitatus quamprimum Miskolczinum versus expedire, ita ut pro praememorata 21 die modo currentis mensis Iulii se ibidem sistant et praesto sint, nisi Praetitulatae Dominationes Vestrae per renitentiam graviter respondere vellent. Quo quidem in loco certus Commissarius Bellicus ad latus eiusmodi per Comitatus expediendorum curruum ordinatus est, qui ipsorum curam geret, et singulum currum iam

¹ Vö. a 60. számú levéllel.

antea convento vecturae pretio, id est menstruatim decem talleris
[!] praeter panem rectoribus distribuendum, exolvēt. Hoc itaque
negotium Praetitulatae Dominationis Vestrae omnimode curent,
nec ullatenus praetermittere velint. Quas in reliquo etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1693. július, fol. 37.

**A Szepesi Káptalan oklevele
Gyöngyösi István birtokadományáról
H. n. [Szepeshely], 1693. július 22.**

A Szepesi Káptalan hitelesen átírja Gyöngyösi István Gömör megyei alispán Rozsnyón, 1693. július 22-én költ egyezséglevelét, melynek tartalma szerint Gyöngyösi a Kubinyiak nyustyai, klenóci stb. birtokaikra kapott nádori adománylevélbe foglalt jogáról költségeinek megtérítése mellett lemondott.

Nos Capitulum Ecclesiae Scepusiensis memoriae commendamus tenorem praesentium significantes quibus expedit universis. Quod Generosus Dominus Stephanus Gyöngyössy Inclyti Comitatus Gömöriensis Vice-Comes die vigesima secunda labentis mensis Iulii Anni currentis infrascripti in oppido Rosnyobánya coram Admodum Reverendis Dominis Martino Pongrácz et Joanne Petro Martinovszky Confratribus et testimoniis Nostris per nos ad amicabilem instantiam eiusdem Domini Stephani Gyöngyössy (siquidem ob rationabiles causas suas, nostri vel alterius loci credibilis, Personaeque authenticae, in praesentiam ire nequivisset) ad id exmissis personaliter, matura prius et exacta intra se animi sui deliberatione praehabita, sponte et libere vivaque suae oraculo, ac porrecta insuper hungarico idiomate conscripta signatura, ratione bonorum Georgii et Joannis Kubinyi propter commissum per eosdem incestum a se a Sua Celsitudine Palatinali impetratorum benevole cum iisdem Generosis Dominis Gergio et Joanne Kubinyi coram attactis Testimoniis nostris fidedignis dicto quidem Georgio Kubinyi, personaliter, Joanne autem medio Patris sui, siquidem ob adversam suam valetudinem personaliter coram iisdem comparere nequivisset, taliter convenerit, amicabilemque compositionem iniverit, uti sequitur: Én, Gyöngyössy István, Nemes Gömör Vármegyének Viceispánja adom tudtára mindeneknek, azkiknek illik, ez levelemnek rendében, hogy Nemzetes Vitézlő Kubinyi György és János uraimok jószágok iránt, melyeket Méltóságos Palatinus Urunk öhercegségétől, propter commissum incestum in Donationalibus Palatinalibus uberius expressatum obtineáltam és inpetraltam vala,¹ megtekintvén az őkegyelmek sok rendbeli

¹ a nádori adománylevélben bővebben kifejtett vérfertőzés elkövetése miatt elnyertem és megszereztem vala

esedezéseket és kéréseket, őkegyelmekkel conveniáltam² és meg-
egyezttem, felvén azokért és mindennemű praetensióimért³ s
addig való költségemért kétszáz és húsz magyar forintokat, cae-
dálván és transferálván⁴ őkegyelmeikre és utriusque sexus⁵ mara-
dékokra mindennemű jussomat, mely volt és lehetett volna azon
jókban, becsületes Nemes szepesi káptolomból exmittált⁶ alább
megírt személyek előtt. Actum Rosnyobánya, die vigesima secunda
Iulii Anno Millesimo sexcentesimo nonagesimo tertio. Coram me
Martino Pongrácz, Canonico Scepusiensi, manu propria. Coram
me Joanne Petro Martinovszky, Canonico Scepusiensi, manu pro-
pria. Super huiusmodi praelibatarum ambarum partium modo prae-
vio coram antelatis testimoniis Nostris fidedignis facta ex fassione
seu Accorda et amicabili compositione praesentes Litteras Nostras
ad fidedignam et uniformem testimoniorum Nostrorum relationem
sub puritate suarum Conscientiarum coram Nobis factam, sub
sigillo Nostro Capitulari usitato, et authentico iurium earundem
partium pariter facto. Datum feria quinta proxima ante Festum
sanctae Jacobi Apostoli. Anno Domini Millesimo sexcentesimo
Nonagesimo tertio suprascripto.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 210–211.

A Szepesi Káptalan levéltárából.

² összejöttem

³ követeléseiért

⁴ átengedvén és átruházván

⁵ mindkét nembeli

⁶ kiküldött

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1693. augusztus 13.**

Tóth Márton szerződésben vállalta a besztercebányai, selmecbányai és körmöcbányai királyi bányák vassal való ellátását. Áruját Gömör vármegye saját szükségleteire hivatkozva lefoglalta. Felszólítják, hogy orvosoltassa az ügyet, és a vármegye más hámorokhoz forduljon, amire lehetősége van.

Perillustri ac Generoso Domino Stephano
Gyöngyössy Vice Comiti Gömöriensis
Comitatus 13. Augusti, 1693.

Procul dubio constat Praetitulatae Dominationi Vestrae, quomodo Dominus Martinus Tott ferrum pro necessitate fodinarum Suae Maiestatis, utpote Neozoliensis, Semnicziensis et Kremnicziensis virtute certi contractus ab utrinque facti suppeditare obstrictus esset, saepius autem evenit Dominos Iudices Nobilium Incltyti huius Comitatus Gömöriensis tale ferrum eo destinatum et iam iam devehendum ab eodem vi accepisse, dicendo pro necessitate Comitatus eiusdem.

Cum vero ibidem plures etiam alii mallei darentur, ex quibus nullum penitus ferrum pro mentionatis fodinis transmitteretur. Ob hoc Praetitulatam Dominationem Vestram officiose requisitam habuimus, quatenus praemissum negotium ita remederi et accommodare velit, ne ferrum dicti Martini Totth tanquam pro servitio Suae Maiestatis Ordinatum per Dominos Iudices Nobilium a modo imposterum auferatur, sed pro necessitate Comitatus ex aliorum hominum malleis accipiatur.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1693. augusztus, fol. 66.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1693. augusztus 15.**

Megbízzák, hogy egy szolgabíró és egy vármegyei esküdt kíséretében vizsgálja ki az Andrássy bárók jogtalan és erőszakos cselekedeteit (két szökött bányással engedély nélkül bányát nyitottak, szénakazalba löve tüzet okoztak a szomolnokiak mezején stb.).

Generoso Domino Stephano Gyöngyössy
Vicecomiti Comitatus Gömöriensis
15 Augusti 1693.

Quoniam clarum esset Suam Maiestatem Sacratissimam vigore etiam legum patriarum fodinas ubique locorum erigere posse, ac iure etiam montano nonnisi circa usuationem sylvarum, pratorum et his similium cum Dominis loci Terrestribus conveniendum esse, autoritate itaque hac Camera haec Scepusiensis veluti Altenominatae Suae Maiestatis Sacratissimae Dicasterium quasdam fodinas in sylvis Dominorum Baronum Andrassy resummi commiserit; nescitur tamen unde moti praenominati Domini Barones duos ex montanistis ad easdem coli coeptas fodinas comprehendendi, comprehensosque in Arcem Krasznahorka duci curarunt in grave praecudicium patriarum legum ac iuris montani, autoritatis Caesareo-Regiae. Accederet ad haec unus ex eisdem Dominis Baronibus explosio in cumulum foeni, alias ex prato, super quo cum Szomolnikiensibus iam praevis conventum esset, congregati, sclopo, exindeque concitata flamma in cinerem redegit, insuper autem mediantibus subditis Uhornensibus et aliis, sicut informemur, similes violentiae patratae essent.

Volentes itaque excessus huiusmodi congruo iuris remedio tollere et vindicare, Generosam Dominationem Vestram officiose requirimus, ne gravetur uni ex Iudicibus Nobilium cum eidem adiungendo Iurato Assessore commissionem elargiri, quatenus ipsi in praesentiam praenominatorum Dominorum Baronum simul vel divisim constitutorum primitus accedant, ab eisdem antelatos duos captivos ad manus Iudiciarias reportant. Insuper autem illum Dominum Baronem, qui modo praevio foenum exussit, interrogent, quonam instinctu et qua ratione foenum illud exustum esset?, curque demandatum sit iamfatis subditis Uhornensibus, quo ipsi alibi etiam similes violentias exercent? Ad quae praemissa quid-

nam iidem Domini Barones reposituri vel facturi essent, totius inibi peragendi negotii seriem accepta ab eisdem Dominis Iudice Nobilium et Iurato Assessore genuina [?] relatione quantocyus submittere velit Generosa Dominatio Vestra. Fatigium hocce propediem nos [?] modo recompensaturi reservantes in reliquo ulteriorem hoc in passu comptentibus et debitis modis procedendi facultatem. Caeterum etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1693. augusztus, fol. 64.

139.
A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1693. október 11.

*Korábbi felszólító levelüket nem neki, hanem az Ung vármegyei Gyöngyösi Istvánnak kellett volna címezniük, az írnok hibázott.*¹

Generoso Domino Stephano
Gyöngyösy 11 Octobris 1693

In facto certarum obligatarum rescriptas Dominationis Vestrae litteras, quas secum copialiter communicari cuperet, percepi-mus. Verum quia antecedenter litterae Camerales non Dominationi Vestrae Generosae, sed alteri cuidam Stephano Gyöngyössy in Comitatu Unghvariensi residenti intitulari debuissent. Ideo quod per errorem scriptoris id factum sit, non amplius Dominatio Vestra, sed alter Unghvariensis earundem satisfactionis obnoxius erit.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1693. október, fol. 60.

¹ Vö. a 63. számú levéllel.

**A Szepesi Káptalan jelentése
Gyöngyösi birtokba iktatásáról
H. n. [Kassa], 1693. november 1.**

*A Szepesi Káptalan jelenti, hogy herceg Esterházy Pál nádor adománylevele alapján Gyöngyösi István alispánt a Kubinyiaknak nyustyai, klenóci, tiszolci, várgedei és polomi birtokaiba 1693. június 8-án beiktatván, az érdekeltek ellentmondtak.*¹

Celsissimo Sacri Romani Imperii Principi ac Domino Paulo Esterasi de Galantha Comiti Perpetuo in Frakno Palatino Regni Hungariae, Iudici Cumanorum, Aurei Velleris equiti, Comitatum Soproniensis, Pest, Pilis et Soldt Supremo Comiti, Sacratissimi Principis ac Domini Domini Leopoldi Dei gratia electi Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae etc. Intimo Consiliario Camerario, Partium Regni Hungariae Transdanubianarum et Confiniorum Antimontanarum Supremo Generali, ac per dictum Regnum Hungariae Locumtenenti Domino Domino Clementissimo Capitulum Ecclesiae Scepusiensis Orationum suarum in Domino devotarum humillima suffragia. Nosse dignetur Celsitudo Vestra, Nos litteras eiusdem Introductorias et Statutoria pro parte et ad instantiam Generosi Domini Stephany Gyöngyössy Vice Comitis Comitatus Gömöriensis in charta Regali clause confectas et emanatas, sigilloque eiusdem Celsitudinis Vestrae iudiciali Authentico in superiori earundem margine ab extra rubra cera sub impresso communitas, ac Nobis praeceptorie sonantes et directas honore ac reverentia, quibus decuit recepissee in haec verba.

Paulus Dei Gratia Sacri Romani Imperii Princeps, Esterhasi de Galantha, Comes Perpetuus in Frakno, Regni Hungariae Palatinus, Iudex Cumanorum, Aurei velleris Eques, Comitatum Soproniensis, Pest, Pilis et Soldt Supremus Comes, Sacratissimi Principis ac Domini Domini Leopoldi Dei gratia electi Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae etc. Regis, Archiduci Austriae, Ducis Burgundiae etc. Intimus Consiliarius, Camerarius,

¹ Vö. a 136. számú irattal. Gyöngyösi még július folyamán kiegészített a Kubinyiakkal.

Partium Regni Hungariae Transdanubianarum et Confiniorum Antimontanarum Supremus Generalis ac per dictum Regnum Hungariae locum tenens.

Amicis suis honorabilibus, Capitulo Ecclesiae Scepusiensis Salutem et amicitiam paratam cum honore.² Cum nos tum ad nonnullorum instantem supplicationem apud nos propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate fideliumque servitiorum meritis Egregii Stephani Gyöngyössy Vice Comitis Comitatus Gömöriensis, quae ipse sacra imprimis Regni Hungariae Coronae, ac deinde praefatae quoque Sacra Caesareae Regiaeque Maiestati Domino Domino nostro pro locorum et temporum varietate atque occasionum exigentia fideliter et constanter exhibuit; et impendit, ac in posterum quoque pari fidelitatis et constantiae fervore se exhibiturum et impensurum pollicetur. Universa et qualibet Egregiorum Georgii et Joannis Kubinii nec non Nobilium Dominarum Mariae, filiae Egregii olim Stephani Kubinii consortis dicti Georgi Kubinii; necnon Sophiae, similiter Kubinii, primum quidem Sigismundi condam filii antelati olim Stephani Kubinii, iam autem mentionati Joannis Kubinii Conthoralis Bona mobilia et immobilia signanter autem Curiam Nobilitarem in Nyustya, nec non Portiones Possessionarias Nyustya, Klenócz, Tiszócz in Hontensi; praeterea in Vargede ac Polom possessionibus sic dictis et in Gömöriensi Comitibus existentiam habitis, quae numerum triginta duarum sessionum colonialium non excederent, et alias praefatorum Georgii, Joannis, Mariae et Sophiae omnino Kubinii praefuisse, sed ex eo, quid iidem Divino pariter et humano timore postposito spretisque Patriae legibus et Sacrorum Canonum institutionibus, quae connubia intra quartum Consanguinitatis gradum vetarent, mentionati Georgius quidem Kubinii cum antelata Maria, et Joannes Kubinii cum praerepetita Sophia omnino Kubinii intra quartum consanguinitatis gradum sibi sanguine iunctis matrimonia inire vetiti non fuissent – ac in praesens etiam incestuose conviverent, notam perpetuae infidelitatis amissionemque Capitum et universorum Bonorum suorum iuxta Leges et Decreta Regni Hungariae incurrisse dignoscerentur, ad Sacram imprimis Regni Hungariae Coronam, consequenterque Collationem

² A nádori adomány szövege innentől megtalálható még Esterházy Pál protokollumában: MNL-OL, N 8, No. 3, fol. 505 skk. Az adatot Soós Istvánnak köszönjük.

Regiam aut Nostram Palatinalem, iuxtam antiquam Regni Hungariae consuetudinem, ac legem rite et legitime devolutae esse perhibentur et redacta; Totum item et omne ius Regium, si quod praefata Sacra Caesarea Regiaeque Maiestates in praefatis annotatorum notiorum Bonis mobilibus et immobilibus, praespecificatisque Curia nobilitari in Nyustya, Portionibusque possessionariis in eadem Nyustya ac Klenocz, et Tiszocz in fato Hontensi nec non Vár Gede et Polom Possessionibus sic dictis et in praescripto Gömöriensi Comitatibus existentiam habitis, etiam aliter qualitercunque haberet, aut eodem et eadem, suam ex quibuscunque Causis, viis, modis et rationibus concerneret Maiestatem, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, foenetis, foenilibus, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinetis vinearumque Promonthoriis, aquis, pluviis, piscinis, piscaturis, pisciumve clausuris, et aquarum decursibus, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quvis nominis vocabulo vocitatis, ad eadem et easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus praemissis sic ut praefertur, stantibus seque habentibus, memorato Stephano Gyöngyössy, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, si et in quantum ad aliquam Ecclesiam Dei, aut suae Maiestatis non pertinerent, autoritate Nostra Palatinali et locumtenentiali, qua pleno iure fungimur virtute aliarum litterarum nostrarum donationalium super inde emanatarum, omni eo iure, quo ad praenominatos Notorios pertinerent, salvo tamen iure alieno dedimus, donaverimus et contulerimus, velimusque Eundem in dominium annotatorum Bonorum mobilium et immobilium praespecificatarumque Curiae Nobilitaris ac Portionum Possessionariarum in dictis Possessionibus et Comitatibus existentiam habitis dictique iuris Regii in iisdem habiti per nostrum palatinalem et vestrum Capitularem Homines legitime introduci, eodemque easdem et idem Eidem, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis statui facere, Lege Regni admittente. Super quo amicitiam Vestram harum serie hortamur, et nihilominus, Autoritate Nostra Palatinali et Locumtenentiali, qua pleno iure fungimur Vobis committimus et mandamus, quatenus acceptis Praesentibus vestrum mittatis hominem vestro pro testimonio fidedignum quo praesente Egregii et Nobiles

Volfgangus Janoki vel Stephanus Kós aut Andreas Török, sive Franciscus Palagi aliis absentibus Homo noster Palatinalis per nos ad id specialiter exmissus ad facies praedictorum Bonorum, Vicinis et Commetaneis inibi legitime convocatis et praesentibus accedendo, introducat memoratum Stephanum Gyöngyössy in dominium annotatorum Bonorum mobilium et immobilium, praespecificatarumque Curiae Nobilitaris, in Nyustya, Portionumque Possessionariarum in eadem Nyustya, ac Klenócs et Tiszocz in fato Hontensi, nec non Várgede et Polom Possessionibus sic dictis et praescripto Gömöriensi Comitatibus existentiam habitis dictique iuris Regii in iisdem habiti, statuaturque eadem, easdem et idem eidem ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis praefatae Donationis Nostrae dictique iuris Regii titulis ipsis incumbentibus, omni eo iure, quo ad praenominatos Notorios pertinerent, possidenda. Si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint evocet, eosdem dictum Testimonium vestrum contra annotatum Stephanum Gyöngyössy ad decimam quintam diem, a die eiusmodi Contradictionis computanda in Curiam Regiam, nostram scilicet in praesentiam comparituros, et intentionem contradictionis ipsorum reddituros efficacem. Et post haec super huiusmodi Statutionis, et Introductionis serie simul cum contradictorum et evocatorum siqui fuerint, vicinorumque, et commetaneorum qui praemissae statutioni intererunt nominibus terminoque assignato ut fuerit expediendum nobis suo modo fideliter rescribatis. Secus non facturi. Datum in Archiducali civitate Vienna Austriae, die vigesima mensis Novembris Anno Domino millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo. Nos itaque praemissis Commissionibus et Mandatis praetitulatae Celsitudinis Vestrae in omnibus uti semper tenemur humillime obedire et ob. Temperare volentes una cum praefato Egregio Andrea Török, Homine alios Homines Palatinales in praescriptis litteris Introductoriis et Statutoriis nominatim conscriptos specificato unum e medio nostri nempe Admodum Reverendum Dominum Martinum Pongrácz socium Fratrem et concanonicum nostrum nostro pro Testimonio fide dignum ad praementionatam introductionem et statutionem suo modo rite et legitime peragendam, nobisque exinde fideliter referendam duxeramus esse transmittendum. Qui tandem ab inde in simul una ad nos reversi, nobis sub iuramento in Generali Regni Decreto super inde contento, uniformiter et fideliter retulerunt isto modo. Quomodo praefatus Andreas Török Homo Celsitudinis

Vestrae Palatinalis, et annotatus Admodum Reverendus Dominus Martinus Pongrácz Testimonium nostrum Capitulare anno currenti millesimo sexcentesimo nonagesimo tertio die vero octavo praeterlapsi mensis Iunii in Possessione Nyustya, in Comitatu Hontensi habita, penes Gratosam Celsitudinis Vestrae Collationem et donationem, supra fatum Generosum Dominum Stephanum Gyöngyössy Vice Comitem Incltyti Comitatus Gömöriensis in Bona Egregiorum et Nobilium Georgii Kubinii et Mariae similiter Kubinii, Conthoralis eiusdem nec non Joannis pariter Kubinii consortisque illius Sophiae itidem Kubinii, in praedicta Nyustya et Klenocz Possessionibus Oppidoque Tiszolcz in mentionato Comitatu Hontensi habitis, existentia, hincque praenotatis litteris Donationalibus uberius specificata, statuerunt et introduxerunt. Cui ipsorum statutioni praedicti quidem Georgius et Joannes cum antefata Maria Kubinii propriis suis in personis, mentionata vero Sophia Kubinii per certum suum hominem Matthiam Vatra vocatum contradixerunt, quod eosdem et easdem tanquam Contradictores ad Curiam Regiam, Palatinalem scilicet Celsitudinis Vestrae in praesentiam, iuxta contenta praescripti Introductorii et Statutorii mandatu evocarunt praeviae contradictionis ipsorum intra terminum quindenae ratinonem reddituros efficacem praesentibus et ad id convocatis vicinis et commitaneis Egregiis et Nobilibus Ferdinando Hugo in antefato Oppido Tiszolcz, Stephano Dubovay, Blasio Marotinszky, in Rima brezo, Nicolao item Viczian, Michaelaque Kukecz, in antelata Nyustya, possessionibus degentibus. Ex eadem praeterea Nyustya, Provis Gregorio Migala, Francisci Galambos et Petro Varga, Adami Kubinii de Nagy-Olaszi Generosorum Dominorum ex Hachava, item iudice Christophoro Paulikovich. Ladislai Borssanii, Andrea Orgovanii, Casparis Szunyog Spectabilium et Magnificorum; Ex Fűrész deinde iudice Joanne Hulikovich, Generosi Domini Francisci Ferentzy, ac Michaelae Petrovich Generosae et Magnificae Dominae Catharinae Ujfalusy, Relicte Spectabilis ac Magnifici condam Domini Emerici Révay ex suprafata Klenocz, Joanne Tkács praenominati Adami Kubinii, Thomaque Bartovech, nobilis Dominae Susannae Zmeskal, Generosi condam Domini Casparis Kubinii de praedicta Nagy-Olaszii; ex Likér autem, Blasio Kudla et Thoma Kostyalovech, Generosae Dominae Elisabethae Fekete de Ivány, Generosi Domini Adami Vay de Vaya conthoralis; ex Rimabrezo vero, Blasio Varga et Georgio Kovács, Spectabilis ac Magnifici Domini Alexandri Véchey; ex Ri-

mabánya, denique iudice Laurentio Hazik, Ladislai Bossanii et Joanne Paulovech, Francisci Ferentzy supra nominatorum: ex mentionato insuper Oppido Tiszolcz, iudice Joanne Daromnik et Philippo Kriska supra fatae Dominae viduae Révayanae subditis die vero decima eiusdem Mensis et Anni in coetera Bona, in Comitatu Gömöriensi existentia, in praefatisque Donationalibus uberius specificata, et quidem in possessione Var Gede: praesentibus itidem et ad id Convocatis Egregiis, et Nobilibus Matthia Kubiny in eadem Var-Gede, Melchiore Vincze, Andrea et Stephano Kassa in Kisfalud, Andreae et Stephano Michay in Baloghfalva; Providis item et Agilibus, Stephano Dossa et Petro Szabó Egregiorum Casparis Csemnitzky et Andreae Appalin in praedicta Baloghfalva. Joanne praeterea Gacsó, et Matthia Szabó Illustrissimae Domus Rakoczianae in Feled; Stephano vero Kovács et Joanne Nagy Egregii Domini Joannis Borbély in Pálfalva; Joanne autem Bodi, et Stephano Kos Generosorum Dominorum, Stephani Koós et Gabrielis Görgey subditis in Janosy Possessionibus; Egregio denique ac Circumspecto Joanne Borbély in Oppido Rima-Szombat degentibus indeque ad is exmissis et deputatis: ubi etiam in Possessione Var-Gede Ollya supra fatus Matthias Vathra nominibus et in personis superius denotatorum Dominorum Georgii et Joannis Kubinii filiorum condam Michaelis Kubinii Senioris pro nunc servus eorundem praementionatis Statutoriis et Donationalibus Celsitudinis Vestrae, ad instantiam saepe fati Domini Stephani Gyöngyössy emanatis; Michael vero Ujlaky nomine, et in persona sua ac Egregii Ladislai Feérpataky, tam huic quam priori Nyustensi Palatinalis et nostri hominum Statutioni contradixerunt. Ob quam eorum contradictionem eosdem iterum ad Curiam Regiam, Celsitudinis scilicet Vestrae in praesentiam eiusdem quoque contradictionis ipsorum reddituros modo praevis evocarunt. Seriem itaque huiusmodi Introductionis et Statutionis simul cum Contradictorum, et evicatorum, vicinorumque et commaetaneorum, qui praemissae Statutioni intererant nominibus, terminoque assignato ut est expedita, Celsitudini Vestrae suo modo et fideliter praescripsimus. Datum ipsa Dominica nona sanctissimae, et individuae Trinitatis. Anno Domini milesimo sexcentesimo nonagesimo tertio introscripto.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 206–210.
A Szepesi Káptalan levéltárából.

**Máriássy Pál tiltakozása
Gyöngyösi birtokba iktatása ellen
H. n. [Jászó], 1693. november 7.**

A Jászói Konvent előtt Máriássy Pál rokonai és érdektársai nevében is ellentmond Gyöngyösi István berzétei, rudnói, kőrösi, geceli, berdárkai stb. birtokokba nádori adomány alapján való beiktatásának.

Nos Conventus Ecclesiae Beati Joannis Baptistae de Jászov. Memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod Egregius Paulus Filii egregii condam Ladislai Máriássy de Markusfalva, nostram personaliter veniens in praesentiam, suo proprio et qua Generosi Domini Alexandri Máriássy de dicta Markusfalva fratris natu maioris et directoris familiae Mariássianae, caeterorumque fratrum eiusdem familiae legitimus plenipotentarius eorundem nominibus et in personis per modum et formam solennis protestationis, inhibitionis, contradictionis, reclamationis Nobis significavit et detexit in hunc modum. Qualiter quidem protestans Director ac reliqui fratre familiae prae-notatae Máriassianae certo intellexissent et revera percepissent, quod Egregius dominus Stephanus Gyöngyössy virtute certae cuiusdam donationis Sacri Romani Imperii Principis ac domini domini Pauli Esterházy de Galantha Regni Hungariae Palatini, et literarum eiusdem Celsitudinis introductoriarum et statutoriarum Nobis praeceptorie sonantium, medio palatinalis et conventualis nostri hominum in certis bonis et iuribus possessionariis Berzéte, Rudnó, Kőrös, Geczel, Berdárka, Felső-Sajó, ac in oppido Csetnek et Dobsina in Comitatu Gömöriensi existentibus et habitis, alias generosi condam Georgii et haeredum ac successorum condam Ladislai et Francisci Máriássy de dicta Markusfalva proprietariis bonis, via vero successionis suprafatorum protestantium Directorem ac reliquos fratres eiusdem Familiae Máriassianae indubitato iure concernentibus, ad praesens vero apud certum hypothecarium iure redemptibili haerentibus, nescitur quo ex fundamento sese introduci et statui curasset. Ne itaque in praemissarum donationalium impetratione et portionum possessionariarum praedictarum bonorum statutionem protestantes quoquo modo consentire videntur, ideo suprafatus Paulus Máriássy tam suo proprio, quam supraf[ati] nominati fratris sui nato maioris, Directoris nempe familiae

Máriassianae uti et reliquorum fratrum eiusdem familiae nominibus et in personis eidem donationi, introductioni item et statutioni solenniter contradicit et reclamat, impetratorem ab appropriatione et usurpatione eorundem bonorum, nos vero ab extradatione litterarum nostrarum testimonialium (in quantum iuri proprietario suo, suprafati Directoris et reliquorum fratrum familiae Máriassianae praeiudicaret) inhihet et prohibet, quemadmodum protestatus est contradicendo et contradixit inhihendo et prohibendo coram Nobis palam publice et manifeste. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria sexta post festum Omnium Sanctorum. Anno Millesimo Sexcentesimo Nonagesimo tertio.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 210–211.

Jászói Konvent levéltára, Protoc. Antiqu., fol. 51.

**A Jászói Káptalan Esterházy Pál nádornak
Jászó, 1693. november 9. után**

A Jászói Káptalan átírja Esterházy Kismartonban, 1693. július 13-án kelt adománylevelét. Ebben a nádor Gyöngyösinek hűséges szolgálataiért Gömör vármegyében, Csetneken városi egész birtokrészeket (integras portiones oppidanus possessionarias), Berzétén, Rudnán, Kőrösön, Újfalun, Felsősjajón és Oktinán egész birtokrészeket, a Torna vármegyei Soroskőn pedig szőlőket adományoz. Ezek részben a néhai Nyíró Józsefhez zálogjogon tartoztak, néhai Máriássy Istvánhoz pedig örökös jogon. A 32 jobbágyot meghaladó értékű birtokokat helytartóként, a rá háramló királyi jogon adományozza. Az adomány oka, hogy Nyíró mindkét ágon közvetlen örökös nélkül halt meg, birtokai mások kezébe kerültek, Máriássy István pedig a Thököly-féle felkelés során hűtlenség vétkébe esett (és e javakat a néhai Máriássy György másoknak zálogba adta). A Káptalan jelenti továbbá, hogy Gyöngyösi beiktatására a nádor felszólítására, képviselője, Török Miklós kíséretében Berzseny Demeter kanonokok társukat, a jászói plébánost küldték ki, akik az előírt jogi formaságok keretében és számos – név szerint felsorolt tanú előtt – a feladatot 1693. november 3-án, 5-én, 7-én és 9-én az összes helyen elvégezték. Az előírás szerint a birtokba vezetésnek ellene mondókat a nádor elé idézték a Királyi Kúriába, hogy tájrák elő tiltakozásuk okát. A tiltakozók nevei a következők: id. Kolperger Mihály felesége, Anna; Szabados Tóth György felesége, Mária; Szontágh Judit (korábban Modory János, most Szabados Tóth Márton felesége), fiai, János, Sámuel, György és lánya, Rozina törvényes gyámjaként és gondnokaként, akik törvényes férjétől, néhai id. Modory, más néven Keller Györgytől születtek, akinek anyja néhai Nyíró Zsuzsanna, néhai Nyíró Boldizsár lánya volt. A tiltakozók megbízottja: ifj. Kolperger Mihály. Mindezt a szokásos törvényi előírásokat betartva és hiteles okiratban foglalva tudatják a nádorral.

Celsissimo Dei Gratia Sacri Romani Imperii Principi ac Domino Domino Paulo Eszterhasy de Galantha Perpetuo Comiti in Frakno Regni Hungariae Palatino, Iudici Cumanorum Aurei Velleris Equiti, Comitatum Soproniensis, Pest, Pilis et Solth Supremo Comiti, nec non Sacratissimi Principis, ac Domini Domini Leopoldi Dei Gratia electi Romanorum Imperatoris semper

Augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque et cetera Intimo Consiliario, Camerario partium Regni Hungariae Transdanubianorum, Confiniumque Antemontanorum Supremo Generali et per dictum Regnum Hungariae Locumtenenti Domino Domino et Patrono ipsorum Gratosissimo Conventus Ecclesiae Beati Joannis Baptistae de Jaszov orationum in Domino Deo devotarum humillima suffragia cum demissa serviendi et obsequendi semper promptitudine. Vestra nosse dignetur Celsitudo Nos Literas eiusdem Celsitudinis Vestrae Kismartoniensi die decima tertia mensis Iulii Anni Currentis infrascripti clause confectas et emanatas, ac sigillo eiusdem Celsitudinis Vestrae authentico in superiori earundem margine impresse communitas, Nobisque pro executione earundem praeceptorie sonantes et directas, honore, et reverentia, quibus decuit recepis in hoc verborum forma: Paulus Dei Gratia Sacri Romani Imperii Princeps Eszterhasy de Galantha Perpetuus Comes in Frakno Regni Hungariae Palatinus, Iudex Cumanorum Aurei Velleris Eques, Comitatum Soproniensis Pest, Pilis et Solth Supremus Comes, nec non Sacratissimi Principis, ac Domini Domini Leopoldi Dei Gratia electi Romanorum Imperatoris semper Augusti ac Germaniae, Hungariae Bohemiae, Dalmatiae Croatiae Sclavoniaeque etc. Regis Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae etc. Intimus Consiliarius Camerarius Partium Regni Hungariae Transdanubiorum Confiniorumque Antemontanorum Supremus Generalis et per dictum Regnum Hungariae Locumtenens, Amicis suis Honorabilibus Conventui Ecclesiae Sancti Joannis Baptistae de Jaszov salutem et amicitiam paratam cum honore. Cum¹ nos, tum ad Nonnullorum instantiam, supplicationem, apud Nos propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate fideliumque servitiorum meritis Egregii Stephani Gyöngyösy Comitatus Gömöriensis Vice Comititis, quae ipse Sacrae Caesaraeae Regiaeque Maiestati Domino, Domino Nostro Clementissimo pro Locorum et temporum varietate iuxta possibilitatis suae exigentiam fideliter et constanter exhibuit et impendit ac inposterum quoque pari fidelitatis et Constantiae fervore se Exhibiturum et impensurum pollicetur, Universa et quaelibet Egregiorum condam Josephi Nyireo et Stephani filii

¹ A nádori adomány szövege inentől megtalálható még Esterházy Pál protokollumában: MNL-OL, N 8, No. 3, fol. 526–527. Az adatot szintén Soós Istvánnak köszönjük.

Georgii olim Mariassy Bona mobilia et immobilia quaecunque Nomine appellanda signanter autem totales et integras portiones oppidanarum quidem in oppido Csetnek possessionarias, deinde in possessionibus Berzethe, Rudna, Körös, Újfalú, Felseő Sajó et Ochtina ac alibi quoque in Comitatu omnino Gömöriensi existentibus habitas et partim ad dictum Josephum Nyireo hypothecario, partim vero ad praefatum Stephanum Mariassy haereditario iure spectantes, ac tum olim adhuc per Mentionatum Georgium condam Mariassy aliis inopignatas, tum vero de facto post decessum praefati Josephi Nyireo in manus aliorum taliter qualiter exerentur,² Vineas item Annotati Josephi Nyireo in Comitatu Tornensi situatas, ac pariter de facto ad aliorum manus exevolutas, quae numerum triginta duarum Sessionum Colonialium excederent, et alias praenotatorum Josephi Nyireo, et Stephani Mariassy praefuissent, sed per mortem et defectum seminis utriusque sexus attacti Josephi Nyireo, nec non per notam Infidelitatis antelati Stephani Mariassy, quam ex eo, quod sepositis Divinis et humanis legibus, posthabitaque fidelitate antetitulae Suae Maiestatis sacratissimae Factioni Tökölinae adhesisset, in eadem quoque rebelione usque ad mortem nefarie perseverasset, incurrisse dignosceretur, ad Sacram imprimis Regni Hungariae Coronam, consequenterque Collationem Regiam, aut Nostram Palatinalem iuxta antiquam et approbatam Regni Hungariae consuetudinem, ac legem rite ac legitime devoluta esse perhibentur et redacta, totum item et omne ius Regium, siquid praefata Sacra Caesarea Regiaque Maiestas in praefatis Universis Annotatorum Deficientis, et Notorii Bonis Mobilibus specificaeque superius appositis, portionibus ipsorum Josephi Nyireo hypothecariis Stephani autem Mariassy haereditariis in antelatis oppido, et possessionibus, Comitatu praescripto Gömöriensi adiacentibus habitis, prout et praescriptis Vineis in praefato Tornensi Comitatu situatis, etiam aliter, qualitercunque haberet aut eadem et eadem suam ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent Maiestatem, simul cum cunctis suis Utilitatibus et pertinentiis quibuscunque Terris scilicet Arabilibus cultis et incultis agris, campis, pratis, pascuis, foenetis, foenilibus sylvis, Nemoribus, Montibus, Collibus, Vallibus, Vineis, Vinetis, Vinearumque Promonthoniis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, pisciumve clausario, et aquarum decursibus, Molendinis et eorum

² A kiadásban így! Vélhetően félreolvasás *deventas* helyett.

locis generaliter vero quarumlibet Utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocitatis ad eadem de lure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus sub suis veris metis, et antiquis limitibus existentibus praemissis sicut praefertur stantibus, seque habentibus memorato Stephano Gyöngyösy ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, autoritate nostra palatinali et Locumtenentiali qua pleno iure fungimur si et in quantum ad aliquam Ecclesiam Dei aut Suae Maiestatis arcem non pertinerent omni eo iure, quo ad praefatos Deficientem et Notorium pertinebant, tenenda possidenda, pariter et habenda salvo tamen lure alieno virtute aliarum Litterarum Donationalium Nostrarum superinde emanatarum dederimus, donaverimus, et contulerimus, velimusque eundem in Dominium praefatorum Universorum Annotatorum Deficientis et Notorii Bonorum Mobilium et immobilium specificaeque superius appositarum Portionum ipsorum Iosephi quidem Nyireo hypothecariarum Stephani autem Mariássy haereditarium in antelatis oppido et possessionibus Comitatu praescripto Gömöriensi adiacentibus habitarum, prout et praescriptarum Vinearum in praefato Tornensi Comitatu situatarum, dictique Iuris Regii in iisdem habiti per Nostrum Palatinalem et Vestrum Conventualem homines legitime introduci, eademque easdem et idem eidem ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis statui facere Lege Regni admittente. Super quo Amicitiam Vestram harum serie hortamur et nihilominus Autoritate Nostra Palatinali et Locumtenentiali, qua pleno iure fungimur, vobis committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus vestrum mittatis hominem vestro pro Testimonio fide dignum, quo praesente Egregii et Nobiles Franciscus Teöreök Szendrőiensis sive Georgius Tornallyi, nisi Joannes Doboczy vei Michael Barna, aut Nicolaus Remenik sive alter Nicolaus Török et Paulus Lang, aliis absentibus Homo Noster Palatinalis per Nos ad id specialiter exmissus ad facies praenotatorum Bonorum Vicinis et Commetaneis inibi legitime convocatis et praesentibus accedentibus, introducat, memoratum Stephanum Gyöngyösy in Dominium praenotatorum Universorum et quorumlibet praeinsinuatorum condam Iosephi Nyireo et Stephani Mariássy Bonorum Mobilium et immobilium, quocunque Nomine appellandorum, signanter autem praespecificatorum totalium et integrarum Portionum oppidanae quidem in oppido Csetnek possessionariorum deinde in Possessionibus supra nominatis Berzéte, Rudna, Körös,

Újfalú, Feölső Sajó et Ochтина ac alibi quoque in toties fato Comitatu Gömöriensi existentibus habitarum, et partim vero ad praefatum Stephanum Mariassy haereditario iure spectantium, ac tum olim adhuc per mentionatum Georgium Condam Mariássy aliis inignoratarum, tum vero de facto post decessum praefati Josephi Nyireo in manus aliorum taliter qualiter deventorum: Vinearum item Annotati Josephi Nyireo in Comitatu mentionato Tornensi situatarum, ac pariter de facto ad aliorum manus devolutarum, dictique Iuris Regii in iisdem habiti, statuatque eodem, easdem et idem eisdem, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis praefatae Dominationis Nostrae, dictique Iuris Regii titulis ipsis incumbentibus, omni eo iure, quo ad saepefactos Deficientem, et Notorium pertinebant possidenda, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem dictum Testimonium Vestrum contra Annotatum Stephanum Gyöngyössy ad decimum quintum diem a die eiusmodi Contradictionis computando in curiam regiam Nostram scilicet in praesentiam Comparituros et rationem Contradictionis ipsorum reddituros efficacem. Et post haec huiusmodi Statutionis et Introductionis seriem simul cum Contradictorum, si qui fuerint, Vicinorumque et Commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt, Nominibus, Terminoque assignato, ut fuerit expedientes Nobis suo modo fideliter rescribatis, secus non facturi. Datum in arce Nostra Kismartoniensi die 13.-ma Mensis Iulii Anno Domini Millesimo sexcentesimo Nonagesimo tertio. Unde nos praemissis Commissionibus et Mandatis Celsitudinis Vestrae uti tenemur obsequi et satisfacere cupientes una cum praefato Egregio Nicolao Teöreök Homine videlicet Celsitudinis Vestrae Palatinalis in praescriptis Introductoriis et Statutoriis inter caeteros nominatim inserto, et ad id specialiter transmissio unum e medio, Nostri Reverendum videlicet Demetrium Berzseny, Plebanum Jaszoviensem, Fratrem et socium Nostrum Conventualem ad praemissas Introductiones et statutiones rite et legitime debiteque et suo modo peragendas, atque effectundas, ac tandem seriem nobis exinde fideliter referendam Nostro pro Testimonio fide dignum duxeramus exmittendum. Qui tandem exinde ad nos una reversi Nobis sub debito eorum Iuramento in Generali Decreto superinde expresso una animi voce retulerunt, hoc modo: Qualiter ipsi simul feria tertia proxima post Dominicam Vigessimam tertiam sanctissimae et Individuae Trinitatis Anni praescripti primo ad faciem dictae Possessionis Berzété Vicinis et Cometa-

neis eiusdem Universis, signanter vero egregiis et Nobilibus Matheo Czékus Judlium Daniele Köszörös, Stephano Bariny Ordinariis Iurassoribus Inclyti Comitatus Gömöriensis. Item Stephano Császár Jólesziensi, nec non Providis Blasio Kollár Iudice subdito vero Egregii Andreae Jelenik, Caspare András Egregii Gabrielis Máriássy, Stephano Kollát Egregii Michaelis Modory subditis incolis Berzétiensibus, Georgio Thamás Domus Rakoczianae, Michaelae Paszko Egregii Georgii Tornallyay Subditis Incolis Szalocziensibus, Martino Lőrincz Iudice, Stephano Kurik, Georgio Szendy, Körösiensibus subditis nempe Generosae Dominae, Barbarae Bakos Relictae condam Egregii Emerici Máriássy, Laurentio Takács, Martino Farkas Incolis Nadabulaiensibus, subditis autem Celsissimi et Reverendissimi Principis Archi Episcopi Strigoniensis, Petro Kozár Egregii Francisci Berthoty, Mathia Kochan, Egregii Martini Toth, Subditis Incolis vero Ujfalusiensibus, Martino Dávid Egregii Joannis Zabreczky, Paulo Tomko Egregii Mathiae Pletrich subditis Incolis vero Sebespatakiensibus nec non Agilibus Stephano Bartók et Martino Harn Jólesziensibus, libertinis supra nominati Domini Donatarii. Abinde vero feria 5 proxima post praefatam Dominicam Vigessimam Tertiam ad Oppidum Csetnek, Vicinis similiter et Comitateis eius, nempe: Egregiis et Nobilibus Stephano Teorek Seniore, Joanne Doboczy Seniore, Daniele Köszörös, Michaelae Barna Iurassoribus saepefati Comitatus Gömöriensis. Item Providis et Circumspectis Joanne Bentsak, Iudice Subdito Andrásianae familiae, Martino Kostyál Subdito Generosae Dominae Barbarae Bakos Relictae condam Egregii Emerici Máriássy, Matthia Pap Subdito Egregii Michaelis Szecsény Incolis et Inhabitoribus praefati Oppidi Csetnekiensis, Jacobo Jastel Iudice subdito Familiae Andrassianae Inhabitoribus Oppidi Dobsinensis, Georgio Latzo subdito Egregii Ladislai Zabreczky Andrea Szabo Subdito Familiae Andrassianae Inhabitoribus Resteriensibus, Andrea Emrig, Michaelae Petko Incolis Gecseloviensibus, Subditis vero Domus Rakotzianae, Georgio Szemrek Egregii Casparis Pécsy, Georgio Daniel suprafati Domini Donatarii Subditis Incolis vero Berdarkaensibus, Petro Verber Iudice Felseo Sajóiensis Subdito Spectabilis ac Magnifici Domini Ladislai Barkóczy, Michaelae Simko, Generosae ac Magnificae Dominae Sophiae Thököly Subditis, Inhabitoribus Gentziensibus, Martino Bodnár Egregii Matthiae Czékus Subdito Incola Taploczien-sis, Andrea Benko Egregii Francisci Gyulay subditis. Incolis

vero Rosnaviensibus, Item dehinc Sabbatho proxima ante Dominicam Vigessimam quartam dictae Sanctissimae et Individuae Trinitatis ad Faciem Possessionis Kőrös omnino in suprafato Comitatu Gömöriensi existentis habitae, Vicinis, aequae Cometanies eiusdem puta Egregiis et Nobilibus Stephano Bariny, Iurassore Michaelae Balogh Capitaneo eiusdem Comitatus Gömöriensis, Venceslao Rész, Jacobo Tolvay, Joanne Csunyo, Joanne Szabó Kőrösiensi, Provisore Egregii Gabrielis Máriássy, Providis item Paulo Nagy Incola Berzeteensi Subdito Generosae Dominae Barbarae Bakos, Relictae Condam Egregii Emerici Máriássy, Andrea Gonosz, Michaelae Kohan, Incolis Ujfalusiensibus, Subdito vero Egregii Martini Tóth, Davide Petro Egregii Stephani Gánóczy, Andrea Pável praedicti Martini Tóth subditis, Incolis vero Sebespatakiensibus. Ab hinc vero die eadem ut pote ipso Sabbatho antedictam Dominicam Vigessimam quartam Sanctissimae et Individuae Trinitatis ad Faciem Possessionis Rudna, omnino in toties fato Comitatu Gömöriensi existentis et habitae, Vicinis et Cometaneis eiusdem praeter Egregium Venceslaum Rész omnibus iis, quibus in facie Possessionis Kőrös, Item Nobili Jacobo Markus et Providis Georgio Batso Iudice, Gregorio Anderman, Joanne Csapó, altero Joanne Ritz, saepememorati Andreae Jelenik, Stephani Jochman et Joanne Hentzel totiesfatae Relictae Condam Egregii Emerici Máriássy Generosae Dominae Barbarae Bakos Subditis, Incolis Rudnensibus. Tandem exinde FERIA secunda proxima post iam fatam Dominicam Vigessimam quartam Sanctissimae et Individuae Trinitatis in et ad faciem Vineae Szoroskő vocitatae, et in Promonthorio Körtvélyesiensi, dictoque Comitatu Tornensi adjacentis Vicinis pariter et Cometaneis antelatae Possessionis Körtvélyes et nominanter Egregiis et Nobilibus Stephano Serbots Iurato Notario, Joanne Lükő, Francisco Bakó Iurassore, Stephano Szántay Substituto Iudicium eiusdem Comitatus Tornensis, nec non Providis Michaelae Tóth Iudice, Georgio Szép, Martino Lükő, Jacobo Sebik, Incolis Körtvélyesiensibus, subditis vero Illustrissimi Domini Comititis a Levenburg, Georgio Lükő, Andrea Pal Deák, Haskutiensibus, Subditis vero Andrassianae aliisque quam plurimis inibi legitime Convocatis et praesentibus accessissent. Cumque annotatus homo Celsitudinis Vestrae Palatinalis antelato Testimonio Nostro, sibi ubique adhaerente et ad omnia fideliter attendente suprafatum Dominum Stephanum Gyöngyösy Donatarium in Dominium praenotatorum Universum et quorumlibet suprafatorum condam

Josephi Nyireő et Stephani Mariassy Bonorum signanter autem praespecificatarum totalium et integrarum Portionum, oppidanae quidem in Oppido Csetnek, possessionariarum vero in Possessionibus Berzéte, Rudna, Körös, Újfalu, Felseo-Sajó et Ochtina ac alibi in saepe fato Comitatu Gömöriensi, notanter vero in Oppido Dobsina, nec non in Possessionibus Berdarka et Getzel existentium, habitarum et partim ad dictum Josephum Nyireo, hypothecario, partim vero ad praefatum Stephanum Mariassy Iure haereditario spectantium, ac tum olim adhuc per mentionatum Georgium Condam Mariassy aliis impignoratorum, tum vero de facto post decessum praefati Josephi Nyireo in manus aliorum taliter qualiter deventarum; Vinearum item modofati Josephi Nyireo et praesertim praementionatae Soroskeo nuncupatae in repetito Comitatu Tornensi situatarum ac pariter de facto ad aliorum manus devolutarum, dictique Iuris Regii introducere ac eadem, easdem, et idem eidem, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis praefatae Dominationis Celsitudinis Vestrae dictique Iuris Regii Titulis ipsis incumbentibus omni eo Iure, quo ad saepéfatos Josephum Nyireo Deficientem et Stephanum Mariassy Notorium pertinebant, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet supra uberius specificatis, possidenda statuere valuisset, tunc Nominibus et in personis Nobilium Annae siquidem Egregii Michaelis Kolperger senioris, et Mariae Egregii Georgii Toth, alias Szabados nec non Judithae Szontagh, prius quidem Egregii Joannis Modory, nunc vero Egregii Martini Toth, alias itidem Szabados veluti nimirum naturalis et legitimae Tutricis et Curatricis Filiorum Joannis, Samuelis et Georgii, Filiaeque Rosinae suorum ex praementionato Domino et Marito suo susceptorum Conthoralium, Filiarum vero et Filii Egregii olim Georgii Modory, alias Keller senioris ex Nobili condam Susanna Filia olim Balthasaris Nyireo suscepti progenitarum Egregius Michael Kolperger Iunior legitimus Mandatarius earundem praespecificatorum Protestantium et contradicentium Principalium suarum praesenti statutiioni et Introductioni ea omni in parte, in qua videlicet Bona et Iura tam Mobilia, quam immobilia Egregii condam Josephi Nyireo quoumodo tangeret, sicut et desuper intentatae impetrationi praetensae Domini Impetratoris ac denique ipsi quoque Collationi et Donationi quocunque tandem Iure et Titulo et quibuscunque sub conditionibus factae. Item Agilis Gregorius Toth Provisor Egregii Andreae Jelenik nomine et in persona dicti sui Domini quoad

Bona praefati olim Iosephi Nyirö ac Georgii Mariassy successorumque eiusdem et quidem Portiones Possessionarias in Possessionibus Berzéte, Rudna, Körös, Getzel, Berdarka, Felseo Sajó ac in Oppido Csetnek et Dobsina existentes et per eundem Andream Jelenik iusto titulo acquisitas, in quantum videlicet ipsi praeiudicaret, praeterea nominibus et in personis Egregiorum Dominorum Nicolai et Gabrielis Mariassy, Provisor eorundem Agilis Joannes Szabó, pariter in quantum Iuribus dictorum Dominorum et Principalium suorum quoquo modo praeiudicaret aut praeiudicare posset. Demum nominibus et in personis supra-fatarum Dominarum Protestantium quoad Vineam in Promon-thorio Körtvelesiensi situatam, alias Szoroskeő vocitatam Egregius Georgius Hulik praesenti inquam Introductioni et Statutioni ibidem in facie Locorum coram dictis Celsitudinis Vestrae Palatinali, et Nostro Conventuali hominibus, Contradictionis velamine obviassent ob quas quidem Contradictiones Annotatum Testimonium Nostrum evocasset, mox ibidem prae recensitos Contradictores medio praenominatorum Mandatoriorum et Officialium suorum contradictu Stephanum Gyöngyössy in Curiam Regiam Vestrae nimirum Celsitudinis in praesentiam ad terminum Competentem rationem Contradictionis eorundem reddituros efficacem. Tandem quindecim diebus exactis Egregius Paulus Mariassy de Markusfalva, tam suo proprio, quam et Generosi Domini Alexandri Mariassy de dicta Markusfalva, Fratris ut pote nati maioris, et Directoris Familiae Mariassianae caeterorumque Fratrum eiusdem Familiae Nominibus et in personis prae notatae statutioni, et Introductioni, quoad Bona et Iura possessionaria in Possessionibus Berzéte, Rudna, Körös, Getzel, Berdarka, Felső-Sajó, ac in oppido Csetnek et Dobsina existentia, alias Egregii condam Georgii et Haeredum ac Successorum Condam Ladislai et Francisci Mariassy proprietaria, via vero successionis praefatum Dominum Directorem, caeterosque Fratres eiusdem Familiae Mariassianae indubitato, uti praetenderetur, iure concernentia hic Coram Nobis in Conventu Nostro contradixisset. Ob quid Nos eundem Paulum Mariassy de memorata Markusfalva, ac medio ipsius Antelatos, utpote Alexandrum Mariassy Fratrem eiusdem nati maiorem et Directorem Familiae Mariassianae, caeterosque Fratres eiusdem Familiae contra saepe fatum Stephanum Gyöngyössy in dictam Curiam Regiam Vestrae Scilicet Celsitudinis in Praesentiam ad terminum competentem evocavimus rationem Contradictionis suae reddi-

turos efficacem. Nullis expost nec ibidem in faciebus locorum coram attactis Vestrae Celsitudinis Palatinalis et Nostro Homi- nibus, sed nec hic in Conventu Nostro Coram Nobis intra solitos quindecim dies Contradictionibus apparentibus Lecta et Correcta per me Nicolaum Kajcsa Parochum Debrődiensem Conventualem Jaszoviensem. M. p.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 349–355.

Eredetije a jászóvári levéltárban.

143.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. és é. n. [Kassa, 1693. december] 26.**

*Felszólítják, hogy az érdekeltekkel együtt jelenjen meg január 19-én a Kamara előtt.*¹

Die 26 [mensis Decembris Anni 1693] Domino Gyöngyössy et interessatis terminus 19 Ianuarii ad faciem Camerae comparendi intimatur.

Tartalmi kivonat.

MNL-OL, E 244, 384. kötet, időrend.

¹ A levél fogalmazványát nem találtuk (lásd MNL-OL, E 245, 81. cs.).

**A Szepesi Kamara Pelsőczy Györgynek
H. n. [Kassa], 1694. február 12.**

A Gyöngyösi Istvánnak tett nádori adomány értéke meghaladja a 32 jobbágylát, ezért érvénytelen. Az eszerint történt birtokba iktatás elleni tiltakozást mutassa be az egri káptalannak.

Sacratissimae Caesareae etc.

Generoso Domino Georgio Pelsőczy substituto Causarum Regalium Vicedirectori

[...]¹

Praeterea siquidem Generosus Dominus Sephanus Gyöngyössy bona quaecumque per defectum Iosephi Nyérő in Comitatu Gömöriensi existentia a Celsissimo Principe Domino Regni Hungariae Palatino impetrasset, quorum valor auctoritatem usque ad 32 colonos conferendi Palatinalem excederet, etiam ex hoc fundamento [?] Donationales Palatinales virtutem suam totaliter amisissent, statuti penes easdem Donationales factae Gyöngyössianae confecta contradictione, eandem in Venerabili Capitulo Agriensi exhiberi facere non intermittat.

Ex consilio Inclutae Camerae Scepusiensis die 12 Februarii 1694.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 245, No. 6805.

¹ Az utasítás első fele más ügyben kelt.

**Máriássy Miklós tiltakozása
Gyöngyösi birtokba iktatása ellen
H. n. [Kassa], 1694. március 16.**

A Szepesi Káptalan előtt Máriássy Miklós tiltakozik a királyi adomány ellen, melynek tartalma szerint Gyöngyösi István a Máriássy családot illető berzétei, kőrösi, rudnai és csetneki birtokokat kért és kapott.

Nos Capitulum Ecclesiae Scepusiensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: Quod Generosus Dominus Nicolaus Mariassy de Markusfalva, alias tamquam lineae suae maior natu Frater, coram Nobis personaliter constitutus per modum solennis protestationis, contradictionis et reclamationis nobis detexerit, et significaverit in hoc modum. Qualiter idem protestans certo et revera intellexisset, superioribus hisce temporibus Egregium Stephanum Gyöngyössi Incltyi Comitatus Gömöriensis Praedecessorem Vice Comitem certas tres possessionarias bonorum Mariassianorum praefatum protestantem, ac cointeressatos suos bono iure concernentium ac respicientium a Sua Maiestate Sacratissima (uti informaretur) ad importunam, uti credi par est, instantiam et informationem suam, modis et formis sibi melius cognitis, impetrasse et obtinuisse, vel ne fors virtuti talismodi Donationis statutionem etiam sui in bona praetenso modo impetrata peragi procurasse: et signanter quidem unam portionem Egregii condam Ladislai Máriássy, in possessionibus Berzéte, Kőrös et Rudna in praescito Comitatu Gömöriensi existentium habitis situatam, quam videlicet idem Ladislaus Máriássy, prouti a latere praefatus protestans inaudire potuisset, annis retroactis in certa quadam summa Egregio olim Josepho Nyírő (nulla eatenus erga lineam Mariassianam Articulari admonitione praehabita sed nec intercedente in praemissis urgenti rationabilique necessitate) impignoraverat, et obligaverat; secundam vero portionem Egregii itidem Francisci condam Máriássy praementionati protestantis Genitoris pari passu in bonis Csetnekiensibus ac possessione Rudna dicti Comitatus existentem aequae dicto Josepho Nyírő in certa summa uti informaretur obligatam. Tertiam autem portionem Stephani condam Máriássy itidem in praerepetitis possessione Berzete, Kőrös et Rudna dicti comitatus situatam. Quas quidem possessiones praedeclaratus Stephanus Gyöngyössy, duas utpote

praecedentes praetextu praetensi cuiuspiam defectu seminis dicti Josephi Nyírő, tamquam uti praemissum est, hypothecarii: tertiam vero, uti per eundem praetenderetur, praetextu praetensi cuiuspiam Criminis notae infidelitatis, in manifestum et evidens praeiudicium iuris protestantis ac reliquorum cointeressatorum eiusdem impetrasset ac pro se acquisivisset, quo ex capite praementionatus protestans iuribus suis in tempore prosecutum iri cupiens, praemissae praeiudiciosae eiusdem impetrationi, ac per consequens (debita tamen ac subditali homagialis fidelitatis suae subiectione, ac reverentia praemissis) Suae Maiestatis Sacratissimae Regiae Collationi ac Regio Consensui, Indultu legum Regni solemniter contradicit, contradicendo protestatur protestando, tam Collationi Regiae, quam et impetrationi, ac ne fors subsecutae Statutioni eiusdem reclamationis; palam publice et manifeste coram Nobis. Harum Nostrarum vigore ut testimonio literarum mediante. Datum feria secunda proxima post Dominicam Oculi Anno Domini Millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto.

Közlve: NAGY Iván, ItK, 1898, 212–213.
A Szepesi Káptalan levéltárából.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1694. május 22.**

Tudatják vele, hogy a Nyíró-örökösök milyen érvekkkel fordultak az udvarhoz (Nyíró József javai visszaszolgáltatása végett). Ha válaszolni kíván rájuk, mielőbb tegye meg.

Generoso Domino Stephano
Gyöngyössy 22. Maii, 1694.

Qualiter nam praetensi successores Iosephi condam Nyirő, quibusve ex motivis et rationibus bona Nyiroiana sibi revidenda apud Augustam Suae Maiestatis Sacratissimae Aulam supplicent, ex acclusa instantiae eorundem copia pluribus intellectura est Dominatio Vestra. Quod ipsum dum cum Praetitulata Dominatione Vestra communicandum duximus, si quid eatenus ad reponendum haberet, eiusdem hoc in passu replicam quamprimum praestolabimur.¹

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 245, No. 6846.

¹ Az irat kivonata: „22 [mensis Maii Anni 1694] Domino Stephano Gyöngyössy communicatur instantia successorum Iosephi condam Nyiro, bona eiusdem sibi restitui supplicantium.” MNL-OL, E 244, 384. köt., időrend.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1694. június 5.**

Az Udvári Kamara információt kér tőlük a június 22-re megidézett Nyírő-örökösök instanciája kapcsán. Tanácsosnak tartják az ő személyes megjelenését is. Emellett felszólították Rozsnyót, hogy adja ki neki a Nyírő-örökösöknek kiállított tanúsítványát. A felszólítás szövegét mellékelik.

Domino Stephano Gyöngyössi 5. Iunii, 1694.

Siquidem Excelsa Camera Aulica ad instantiam successorum Iosephi condam Nyérő informationem a nobis expeteret, ut eo fundamentalius utriusque partis eatenus obruentis desiderata informatio concinnari queat, ad reproducenda praetensionis suae iura, eiusdem familiae Nyérő diem 22 mensis currentis infrascripti praefiximus. Quo in passu ut etiam Vestra Dominatio Generosa partes suas conformius tueri valeat, pro eodem termino praesentiam Vestrae Dominationis Generosae praestolabimur, super quo praetitulatam Dominationem Vestram certiorare volumus. Ac praeterea ut denegatam hactenus sibi ab oppido Rosnaviensi ad instantiam familiae Nyérő extradatam attestationem pro parte directioneque sua haberi possit, antelato oppido sonantes litteras nostras hicce accludimus. In reliquo etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 245, No. 6855.

**A Szepesi Kamara Rozsnyó városának
H. n. [Kassa], 1694. június 5.**

Felszólítják, hogy adja ki Gyöngyösi Istvánnak a Nyírő-örökösök kérésére – a városi magisztrátus által – lefolytatott tanúkihallgatásokról készült okiratot.

Oppido Rosno, 5. Iulii.

Subintellextimus Dominationes Vestras ad instantiam successorum Iosephi condam Nyérő certam quamdam attestationem seu testium inquisitionem non ita pridem occasione bonorum Nyérőianorum peragi curasse eandemque attactis successoribus iam dudum extradedissee, quae siquidem Generoso quoque Domino Stephano Gyöngiössy pro tuitione iurium suorum directioneque ipsius foret necessaria, et aliunde eiusmodi attestations interestatis partibus, cum iam adversae parti elargitae fuissent, extradari solerent. Ex eo Vestras Dominationes hisce requirendas esse duximus, quatenus easdem attestations memorato quoque Domino Gyöngiosii suo modo extradari non graventur. In reliquo etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1694. június, fol. 8.

**A Szepesi Kamara Rozsnyó városának
H. n. [Kassa], 1694. június 14.**

*Megelégedéssel nyugtázzák válaszukat, miszerint kiadják
Gyöngyösi Istvánnak a kért tanúsítványt.*

Montanae Civitatis Rozno
Banyaiensi 14 Iunii 1694

In negotio attestationum per Generosum Dominum Stephanum
Gyöngyössy sibi extradari desideratarum responsorias Domina-
tionum Vestrarum percepimus, quod autem easdem etiam dicto
Domino Gyöngyösy extradandas compromiserint, id bene factae
sunt, similia enim partibus denegari non possunt communi iustitia
legibusque Regni id suadentibus.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 244, 1694. június, fol. 7.

150.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1694. június 14.**

Tudatják vele, hogy a Modory család a Nyirő-birtokok ügyében kitűzött június 22-i határnapot július 7-re kérte módosítani, mivel érintett rokonuk, ifjabb Szoldberger Mihály Pozsonyból csak akkorra tud megjelenni.

Domino Gyöngyössy 14. Iunii, 1694.

Siquidem Familia Modory terminum diei 22 currentis mensis Iulii in facto bonorum Nyirőianorum praefixum ulterius differendum expostulasset, et ex ratione, quod certus consanguineus eorundem Michael Szoldberger iunior, alias hacce in materia interessatus, Posonii existens memorato termino interesse nequiret. Hinc nos attactae familiae instantiae annuentes eundem terminum pro die 7 venturi mensis Iulii prorogavimus. Quod ipsum etiam Dominationi Vestrae dum notificandum esse volumus, eatenus semet dirigere sciet.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 245, No. 6866.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1695. január 19.**

Csak abban az esetben tudják a Nyírő-féle javakat kezéhez bocsátani, ha további 500 rajnai forintot fizet, melyet a Nyírő-örökösök is kilátásba helyeztek. Nyolc napon belül kéri válaszát.

Domino Stephano Gyöngyössy 19 Ianuarii 1695

Ad iteratas successorum Nyeröianorum instantias, qui extra praetensum ipsorum in bonis Nyéröianis ius successorium quingentis florenis Rhenensibus plus pro iisdem bonis daturus, quam Generosa Dominatio Vestra praestiterit, sese compromiserunt, Excelsam Caesareo-Regiam actu hic existentem Commissionem gratiose resolvisse ac determinasse, quod si Generosa Dominatio Vestra pro praescitis bonis antenominatos 500 florenos Rhenenses priori summae supper [!] addendos velit, siquidem actu in eorundem dominio foret, bona eadem prae manibus Vestrae Dominationis relinquenda venire, sin. . . , extunc deposita Vestrae Dominationi summa priori, de manibus eiusdem eximenda, atque praefatis successoribus Nyeröianis attactos florenos Rhenenses 500 ultro deponere volentibus ex argumento plus offerentis assignari debere.

Ac proinde hancce Excelsae Caesareo Regiae Commissionis gratiosam determinationem Vestrae Dominationi Generosae ea fine communicari, ut circa praemissa iuxta spacium octo dierum semet cathgorice resolvere effectuandaque effectuare velit et debeatur. In reliquo etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 245, No. 7025.

**A Szepesi Kamara tanúsítványa
Gyöngyösi István számára
Kassa, 1695. január 29.**

Gyöngyösi nádori adomány keretében részesült a hűtlenség vétkébe esett néhai Máriássy István és a néhai Nyíró József javaiból, melyekbe bevezetést is nyert. Mivel azonban ezek értéke meghaladja a 32 jobbágyét, sérelem érte a királyi jogokat, ezért a Kamara előírta Gyöngyösinek, hogy a birtokok megtartása fejében fizessen a kincstárnak 1000 rajnai forintot, amit meg is tett. Nyíró örökösei a Felső-magyarországi Császári-Királyi Bizottság előtt felszólaltak jogaik érdekében, és további 500 forintot ígértek a birtokokért cserébe. A Kamara felszólítására ugyanezt az összeget Gyöngyösi is megfizette, ezért a Kamara megerősíti őt a nevezett javak birtoklásában.¹

Nos Sacratissimae Caesareae etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod proteaquam Generosus Dominus Stephanus Gyöngyössy universa egregii olim Josephi Nyerő bona partim ab egregio condam Georgio Mariassy, partim vero ab aliis titulo pignoris acquisita, alias per defectum eiusdem in Fiscum Regium rite devoluta, nihilominus occultato iure Fisci per nonnullos privatos mala fide hactenus possessa, ita et certa bona notorii condam Stephani Mariassy in actuali rebellione Thököliana occisi, alias dicti Georgii Mariassy filii, iusque perennalitatis in iisdem bonis Mariassianis per notam eiusdem a Celsissimo Principe Domino Regni Hungariae Palatino pro fidelibus suis servitiis et meritis impetrasset, seseque vigore donationis eiusdem in praespecificatis bonis et quidem in portione Stephani Mariassy perennaliter residuis vero portionibus iure per dictum Josephum Nyerő habita statutione mediante introduci et legitime statui fecisset. Quia vero praemissa bona modo praevio dicto Domino Stephano Gyöngyössy collata legaliter triginta duorum colonorum numerum et valorem facile excessisse com-

¹ Megelőzően, 1695. január 10-én a Szepesi Kamara a tényállást hosszasan kifejtve kérte a Császári-Királyi Bizottságot, hogy az újabb összeg kifizetésével Gyöngyösi megtarthassa újonnan szerzett birtokait (MNL-OL, E 245, No. 7005). Ezt követően a kamarai tanácsosok 1695. április 7-én kérték a Magyar Udvari Kancelláriát a királyi konszenzus megadására az ügylethez (uo., No. 7138).

periebantur et aliunde etiam praescita palatinalis donatio non per informationes Camerales (uti ad mentem benignae Suae Maiestatis Sacratissimae determinationis fieri debuissent) in praeiudicium Fisci Regii emanata extitisset, ob id universa eadem bona e manibus dicti Stephani Gyöngiössy pro Fisco Regio occupari feceramus. Quo facto antelatus quoque Stephanus Gyöngiössy praescriptum defectum supplere in attactisque bonis se solidare ac taliter tam sibi quam de futuro successoribus suis prospicere cupiens recursum ad hanc Camera factum pro iure Fisci Regii in iisdem bonis habito nobis certam pecuniae summam se numerare velle compromisit. Unde nos quoque intuitu modernae annonariae necessitatis benigna resolutione Caesarea mediante quodlibet bona in praemissum finem dividendi abalienandique plenariam auctoritatem habentes pro praetactis bonis modo praevio per Suam Celsitudinem Palatinali eidem collatis in et pro mille florenis Rhenensibus cum iam fato Domino Stephano Gyöngiössy conveneramus, eademque bona universa et quidem portionem notorii olim Stephani Mariassi perennaliter, residuitatem vero bonorum eorundem iure illo, quo videlicet per dictum deficientem Josephum Nyérő acquisita possessaque extitisset, eidem ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis usque ad benignam Suae Maiestatis Sacratissimae ratificationem die adhuc secunda mensis Martii anno 1694 cesseramus et dividideramus. Adveniente nihilominus ad has superiores Regni Hungariae partes delegata sub praesidio Illustrissimi Domini Baronis ab Aihpicl² (titulus) Caesareo-Regia Commissione, coram qua praetensi successores Nyérőiani ad eadem bona potius ius se habere, quingentosque florenos plus super addere velle allegantes, et ob id praelibata quoque Caesareo-Regia Commissio argumenta plus offerentis innixa praescitam venditionem nostram non aliter ratificare posse, quam ut praementionatus Dominus Gyöngiössy eosdem florenos quingentos illico numerare debeat, taliterque cum aliunde iam in dominio eorundem foret, bona praetacta in toto erga mille imperialium realem et effectivam summae exolutionem prae manibus Domini Gyöngiössi praescripto iure [?] relinquenda esse resolvisset. Quare nos quoque praelibatae Excelsae Caesareo-Regiae Commissionis determinationi inhaerentes, deposita ex integro hac quoque quingentorum florenorum Rhenensium per antelatum Dominum Stephanum Gyöngiössy summa pecuniaria, eodem quo supra iure bona eadem universa

² Az 1687-ben magyar indigenátust nyert Karl Aichpicl báró.

in comitatibus et locis in iam fata Donatione Palatinali uberius denotatis, toties fato Domino Stephano Gyöngiössy ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis cum assumpta ex parte Fisci Regii contra legitimos impetitores usque ad praescriptam summam evictionis cautela cessimus et divendidimus prouti et praesentium per vigorem dedimus et divendimus harum nostrarum cameralium litterarum testimonio mediante. Cassoviae, die 29. Ianuarii, anno Domini 1695.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 245, No. 7046.³

³ A befizetés ügyében ugyanaznap intézett átirat a kamarai preceptorátushoz és számvevőséghez uo., No. 7047.

**Gyöngyösi István elismervénye Koháry Istvánnak
[Krasznahorka]Váralja, 1695. szeptember 18.**

Elismeri, hogy gróf Koháry István 300 magyar forintért megváltotta felsőbalogi birtokrészét, erre és az általa rajta emelt épületre a jövőben nem tart igényt.

Ego infrascriptus fateor et recognosco, ab Illustrissimo Domino Comite Stephano Koháry, in redemptionem Portionis meae in felső Balog, inque Comitatu Gömöriensi existentis et habitae, ac per me actualiter possessae, Trecentos Florenos Hungaricales Partium Regni Hungariae Superiorum, me plenarie percepisse; adeoque tum ratione eiusdem Portionis, tum vero ibidem per me erecti aedificii nullam amplius posthac praetensionem me habere, praeque manibus meis eatenus etiam habitas Inscriptionales Literas, praedicto Domino Comiti me assignasse. Actum Váralja, die 18. Septembris, Anno 1695.

Stephanus Gyöngyösi manu propria
P. H.

Csak az aláírás autográf.
ŠTABB, 1912.

**Andrássy Péter figyelmeztető levele Gyöngyösi Istvánnak
Záblát, 1696. február 29.**

Generose Domine et amice mihi observandissime!
Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem.¹

Mi mellett és ki instantiájára² az elmúlt die 14 mensis Februarii Anni modo currentis infrascripti³ Pelszóc nevű mezővárosban, aki nemes Gömör Vármegyében vagyon, celebrált tekintetes, nemes Vármegyénk gyűléséből mellém adiungálandó⁴ Birák uramékkal Kegyelmed ellen exmittáltattam⁵ legyen, ezen levelemben accludált⁶ Koronás Urunk Királyunk Ófelsége⁷ kegyelmes parancsolatjának valóságos másából bővebben megérti Kegyelmed. Akarván azért az Ófelsége kegyelmes parancsolatjának tartozó s alázatos kötelességem szerént engedelmeskednem s egyszersmind tiszttem hivataljának is eleget tennem, az Ófelsége kegyelmes parancsolatjának és aziránt lött nemes Vármegye Exmissiójának tenora⁸ szerént admoneálnom⁹ Kegyelmedet, hogy amely jószágot néhai nemzetes és vitélő Markosfalusi Máriási Ferenc úr őkegyelme néhai nemzetes Nyirő Joseph uramnak zálogban vetett volt, úgymint csetneki s rudnai jószágból magát illető részt, melyet in signatura specificce declalarva¹⁰ küldöttem Kegyelmednek, kiket contra statutioni oppositam contradictionem in eodem mandato benigne contentorum Exponen[sek]tul apprehendálván azon jószágnak dominiomját ingrediálta¹¹ és kezéhez vette Kegyelmed, hogy azokból, vévén ezen admonitoria¹² leveletem, azonnal kezét

¹ Nemzetes uram és számomra figyelemre méltó barátom! Üdvözlétemet és készséges szolgálataimat ajánlom.

² kérelmezésére

³ alulírt folyó év február havának 14. napján

⁴ csatlakozandó

⁵ kiadattam

⁶ mellékel

⁷ I. Lipót

⁸ kiadmányának tartalma

⁹ figyelmeztetnem

¹⁰ különleges hitelesítéssel ellátva

¹¹ a birtokba iktatással szembeni tiltakozás ellenére (melyet ugyanazon parancslevél tartalmaz) a panasztevőktől elragadván azon jószágnak birtokát megszálta

¹² figyelmeztető

kivegye, és a megírt¹³ Exponens Uraknak kezéhez visszabocsássa, accomodalván¹⁴ magát az Ófelsége kegyelmes parancsolatjának s egyszersmind ezen admonitoriámnak is tenorához, kiről elvárom válaszát Kegyelmednek. Isten tartsa jó egészségben sokáig Kegyelmedet.

Datum Záblát, die 29. Februarii, 1696.

Amicus ad serviendum paratissimus¹⁵

Petrus Andrási

Generoso Domino Stephano Gyöngyösi Inclyti Comitatus Gömör-
möriensis Iurassori¹⁶ etc. Domino Amico mihi observandissimo.

Paria literarum Admonitoriarum Domini Supremi Comitatus
Comitatus Gömör-
möriensis.

Autográf. Gyöngyösi István másolata saját maga számára.

MNL-OL, E 254, 1696. március, No. 71.

¹³ értsd: említett

¹⁴ alkalmazván

¹⁵ szolgálatkész barátja

¹⁶ Vagyis Gyöngyösi két alispánsága között a vármegye esküdt ülnöke, juratus assessora volt.

155.
Ismeretlen Gyöngyösi Istvánnak
H. n., 1696. március

Ajánlom köteles szolgálatomat etc.

Máriási Miklós és Jelenik András Viceispány Uram instantiájokra Ófelségétől¹ jött poroncsolat cum Clausula Iustificatoria² avégett, hogy mivel Kegyelmed contra contradictionem apprehendalta³ a jószágot, ehhez képest poroncsoltatok vi legum inibi citatarum,⁴ hogy Főispány uram őnagysága admoneálja⁵ Kegyelmedet de remissione illorum bonorum,⁶ kinek ha engedelmeskedik Kegyelmed, és kezét leveszi azokrúl, jóval jó, holott nem, másképpen is kitegyék azokból Kegyelmedet, in casu vero insufficientiae comitatus attestát.⁷ Az exmissiónak is minutáját⁸ ím, megküldöttem Kegyelmednek. Kegyelmed poroncsoljon többen is.

Paria exmissionis

Anno Domini 1696 die 14 currentis mensis Februarii in oppido Pelsucz celebrata generali congregatione Incltyi Comitatus praesens benignum Suae Maiestatis Sacratissimae mandatum executorium humillime exhibitum, praesentatum et solenniter publicatum est, eodemque cum debita animi submissione acceptato pro peragendo introscripto negotio Spectabilis ac Magnificus Dominus modernus Supremus Comes cum adiungendis substituto Vicecomite, Iudice Nobilium et Iuratis Assessoribus nostris exmittitur, in casu vero iniusticionariae [?] eiusdem tenori intros

¹ I. Lipóttól

² jogvédő záradékkal

³ az ellenmondás ellenére elfoglalta

⁴ az abban idézett törvények erejével

⁵ figyelmezteti

⁶ azon javak visszabocsátásáról

⁷ jogi elégtelenség esetén a megye ad tanúbizonyságot

⁸ [a végrehajtásra szóló] kiküldetés fogalmazványát

pecificatarum legum accomodaturam est sese Inclytus Comitatus huius universitas.⁹

Autográf. A melléklet töredék; Gyöngyösi István másolata saját maga számára.

MNL-OL, E 254, 1696. március, No. 71.

⁹ Az iratban említett és végrehajtásra elrendelt, Gyöngyösi számára hátrányos uralkodói mandátum szövege egyelőre nem ismert. Esetleg a királyi személyenkön keresztül szerzett, szövegében szintén nem ismert mandátumról lehet szó? Az ugyanezen jelzet alatt mellékelve található két királyi parancslevél másolata az utóbbi végrehajtását tiltó „inhibitorium mandatum”-ok. Ismertetésüket lásd a 79. számú levél 16. jegyzetében.

**A Pozsonyi Kamara a Szepesi Kamarának
Pozsony, 1696. április 2.**

Kérésükre átküldik Maholányi János királyi személynök Gyöngyösi István ügyében Gömör vármegyéhez intézett tiltó mandátumának eredeti példányát.¹

Magnifice Domine Administrator, Illustrissimi item et Magnifici ac Generosi Domini Amici nobis observandissimi

Salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem. Desideratum per Magnificam, Illustrissimas item et Magnificas ac Generosas Dominationes Vestras in literis suis de dato 17 proxime praeteriti mensis ad Cameram hanc exaratis in praescito negotio Generosi Domini Stephani Gyöngyössy mandatum inhibitorium per Spectabilem ac Magnificum Dominum Ioannem Maholány Personalis Praesentiae Regiae in Iudiciis Locumtenentem et Consiliarium debito modo expeditum praesentibusque originaliter annexum praetitulatis Dominationibus Vestris transmittimus. Quas in reliquo diu foelicissimas ad vota sua valere cupimus.

Posonii, 2. Aprilis, Anno 1696.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis
Camerae Hungaricae Director et Consiliarii

Magnifico Domino Administratori, Illustrissimis, Magnificis item et Generosis Dominis N. N. Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Camerae Scepusiensis Consiliariis etc. Dominis Amicis Nobis observandissimis. Cassoviam P. H.

Eredeti.

MNL-OL, E 250, fasc. 76, n. 17 [63. cs.].

¹ A Szepesi Kamara március 12-én intézett az ügyben – Gyöngyösi pere ismertetésének kíséretében – átiratot a Pozsonyi Kamarához. Fogalmazványa: MNL-OL, E 245, No. 7376. A Szepesi Kamara április 7-én továbbította a személynöki mandátumot Gally Andrásnak, hogy kézbesitse Gyöngyösinek, és egyeztesse vele, miként kívánja ezt bemutatni. Gallynak tárgyalása eredményéről jelentést is kellett írnia (ennek szövegét egyelőre nem találtuk). Uo., No. 7397.

**A Szepesi Káptalan Máriássy Gábor peréről
Gyöngyösi István ellen
[Szepeshely,] 1696. május 19.**

A Szepesi Káptalan bejelenti, hogy Máriássy Gábor, miután Gyöngyösi István ellen indított perét kívánsága szerint nem folytathatja, azt megszüntetni kívánja, mivel pedig a megszüntetés bejelentésére a távolság miatt személyesen meg nem jelenhetik, meghatalmazottjának vallja Jelenik Andrást, Gömör vármegye alispánját, hogy az a pert annak módja szerint szüntesse meg.

Nos Capitulum Ecclesiae memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis Quod Generosus Dominus Gabriel Máriássy de Marcus coram Nobis personaliter constitutus, matura prius, et exacta intra se animi sui deliberatione praehabita, sponte et libere, vivaque vocis suae oraculo fassus est, et retulit coram nobis hunc in modum. Quomodo idem Dominus Fatens his non ita pridem evolutis temporibus contra et adversus Generosum Dominum Stephanum Gyöngyössi penes benignissimum Suae Sacratissimae Caesariae Regiaeque Maiestatis Mandatum certam quamdam movisset, et suscitasset causam. Quia vero causa in eadem progressum suum idem fatens secundum intentionem suam continuare nequiret, quin potius plurimis fatigiis et inanibus expensis involveretur. Ideo deponendam esse iudicavit. Ac proinde, si quidem personaliter, ob loci distantiam, et viarum discrimina eam deponere non posset, maximam spem et fiduciam locatam habens in Generoso Domino Andrea Jelenik Vice Comite Inclyti Comitatus Gömöriensis, Eundem in suum verum, legitimum, et indubitatum plenipotentiarum elegisset, praefecisset, constituisset, et ordinasset, dictamque causam nomine suo, illi deponendam commisisset: prouti elegit, praefecit, constituit et ordinavit, praerepetitamque causam ipsi deponendam commisit, palam publice, et manifeste coram Nobis. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Sabbato proximo ante Dominicam Cantate. Anno Domini, 1696.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 214.

A Szepesi Káptalan levéltárában.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1696. május 24.**

Megkapták meghívóját Gömör vármegye közgyűlésére. Kérésének megfelelően két embert, az aligazgatót és Hlavaty Andrást küldik a Modori családdal szembeni keresetének kivizsgálására. Kéri, küldje meg a keresetlevelet, és időben biztosítson kocsi alkalmatosságot.¹

Domino Gyöngyössy
24. Mai, 1696.

Ex litteris Generosae Dominationis Vestrae pro 5 et 6 affuturi mensis Iunii terminum Celebrandae Congregationis Comitatus Gömöriensis ad oppidum Pelsöcz praefixum esse intelleximus. Occasione cuius iuribus Vestrae Dominationis contra familiam Modori prodire volentes, quamvis desideratum cum evocatione superabundans inhibitorium mandatum qualibet hora nobis transmittendum praestolamur. Nihilominus Generosum Dominum Vicedirectorem cum domino Andrea Hlavaty (qui confiscationem dictorum bonorum, qualiternam facta fuerit, recognoscit) pro tuitione causae controversiae exmittendos deputavimus. Opere precium igitur est, ut commoditatem currulem tempestive ante terminum Generosa Dominatio Vestra iisdem praestari velit. Etc.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 245, No. 7424.

¹ A Kamara utasítása Pelsöczy György aligazgatóhoz és Hlavaty András kamarai aligazgatóhoz ugyanezen a napon kelt. Ebben ismertették a tényállást: „Occasione bonorum Nyőrőianorum per defectum Josephum condam Nyőrő pro Fisco Regio legitime occupatorum et Generoso Domino Stephano Gyöngyössy divenditorum inter familiam Modory ab una parte vero ab altera dictum Stephanum Gyöngyössy circa controversiam pro die quinta et sexta affuturi mensis Iunii [etc.]”. Majd meghagyták a két tisztviselőnek, hogy a Nyőrő-javak e részperében az utasítás szerint segítsék Gyöngyösi jogai hivatalos igazolásával („praescriptam recognitionem ubi opus fuerit in face toties fati Comitatus praesentare, ita et coetera occurrentia pro loco Fisci Regii et modo fati Domini Gyöngyössy fideliter exequi”). Az instrukció fogalmazványa: MNL-OL, E 245, No. 7422.

**Szirmay István Gyöngyösi Istvánnak
Zsolna, 1696. június 29.**

Generose Domine

Mihi observandissime!

Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem.¹ Mit parancsoljon ennékem és Kegyelmetek instantiájára a Méltóságos Gróf Iudex Curiae² Uram önágyasága, kegyelmes parancsolatjának praesentibus includált³ valóságos másából bővebben megérti Kegyelmed. Akarván azért az önágyasága kegyelmes parancsolatjának alázatosan engedelmeskednem, és Tisztem hivataljának is megfelelnem, azon parancsolatban denotált⁴ dolognak végbenvitelére rendeltem terminusát diem primam eam subsequentibus futuri mensis Septembris anni modo currentis infrascripti,⁵ nemes, szabad, királyi Eperjes városában, aki nemes Sáros vármegyében vagyon. Certificalom azért per praesentes⁶ Kegyelmedet, hogy a megírt napon és helyen előttem, ottan, azhol több mellettem adjungalando convocatus⁷ uraimékkal együtt törvényesen consedealok,⁸ személye szerént, vagyis legitimus procatora⁹ által judicialiter compareáljon,¹⁰ adván értésére Kegyelmednek, hogy vagy termino et loco in praescriptis modalitate praedeclarata¹¹ előttem compareál, vagy sem: én mindazonáltal ad partis comparentis instantiam¹² a tévő leszek a dologban, akit a

¹ Nemzetes, számomra figyelemre méltó uram! Üdvözlétemet és készséges szolgálataimat ajánlom.

² országbíró, azaz Csáky István

³ jelen levélhez mellékelte

⁴ parancsba foglalt

⁵ alulírt folyó év szeptember havának első és azt követő napjaira

⁶ biztosítom [...] jelen sorok által

⁷ a mellém rendelt, egybehívott

⁸ tárgyalást tartok

⁹ törvényes ügyvédje

¹⁰ törvény szerint megjelentem

¹¹ az imént megírt időben és helyen, a kinyilvánított formában

¹² a megjelenő fél folyamodására

méltóságos Úr parancsol[at]ja és törvénynek rendi hozand magával,
kiról certifikálom is per praesentes Kegyelmedet.

Datum Zolnae, die 29 Iunii Anno 1696.

Generosae Dominationis Vestrae

Ad serviendum paratissimus¹³

M. Stephanus Szirmai manu propria

Generoso Domino Stephano Gyöngyösi Inclyti Comitatus
Gömöriensis Tabulae Iudiciariae Assesori. Domino mihi obser-
vandissimo

Eredeti, az aláírás autográf.

MNL-OL, E 204, Missiles (betűrend).

¹³ A nemzetes uraságtok szolgálatára legkészebb

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1696. szeptember 26.**

A Nyíró-féle birtokok ügyében közeleg a határidő, kéri, hogy sürgősen jöjjön Kassára és tárgyaljon az aligazgatóval.¹

Domino Stephano Gyöngyössy
26. Septembris, 1696.

Imminente termino in negotio bonorum Nyíroianorum fiscalium Dominationem Vestram praesentibus tempestive requirendam habuimus, quatenus huc Cassoviam mature comparere et cum Generoso Domino Vicedirectore conferenda pro meliori rerum progressu conferre velit.

Per haydonem vel cursorem mittendae.

Fogalmazvány.
MNL-OL, E 245, No. 7528.

¹ Pelsőczy György aligazgató az előző napon kapott utasítást az egyeztetésre Gyöngyösiével, hogy a Szirmay István által október 1-re, Eperjesre kitűzött tárgyaláson megfelelően képviselhesse a fiskális érdekeket: „Constare peroptime eidem Domino Directori, qualiter Generosus Dominus Magister Stephanus Szirmay in negotio bonorum Nyíroianorum terminum pro die 1 proxime imminentis mensis Octobris Epperiesinum praefixisset. Ex eo antelato Domino Directori commitittur, quatenus capta pleniori superinde a Domino Stephano Gyöngyössy informatione eidem termino interesse ac a parte Fiscii Regii sibi incumbencia agere noverit.” Az átirat fogalmazványa: MNL-OL, E 245, No. 7527.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1697. január 2.**

Megkapták levelét Banis Gáspár ügyében. Mivel Banisnak felróhatóan a királyi kincstárát 1301 magyar forint kár érte, amennyiben nem lesz meg a lopás tette, neki magának kell vállalnia a felelősséget és megtérítenie a kárt. Ennek érdekében megfelelő kezesség ellenében kiengedik Banist az őrizetből. Ha a tolvajlásról bármit sikerül kideríteni, a Kamara segítsége nem fog hiányozni. Ha Gyöngyösi kezességet kíván vállalni (mivel Banis felesége a rokona), készek kiengedni a börtönből.¹

Domino Stephano Gyöngyössy 2 Ianuarii 1697

Generosae Dominationis Vestrae litteras in negotio Casparis Banis exaratas condigno honore accepimus. Quarum tenore intellecto Vestrae Dominationi Generosae rescribendum habuimus. Quod cum Fiscus Suae Maiestatis Regius in passu deperditi ex manibus illius proventus regii ad mille trecentos et unum florenos Hung[aricales] sese extendentis, nullum criminis huius commissi reum adinvenire hactenus potuerit, et neque damnum hocce evidens pati possit, per consequens ab illo, cui concredita fuerit talis proventus contreratio[?!]² praetendere debeat. Idcirco nisi furti patrati reus adinventus fuerit, praetactum proventum dictum Casparum Banis exolvere oportere decreverit, ita tamen, ut si sufficientes fideiussores statuerit, ex aresto, quod tollerare necessitatur, immediate dimittatur, et effectuada solutione etiam officio priori restituatur. Interim ubi aliquod de patrato furto susceptum habuerit, et contra eundem agere voluerit, Regii Fisci assistentia eidem non denegabitur. Quampropter hacce resolutione intellecta, si Vestra Dominatio Generosa pro eodem cavere voluerit eo etiam ex respectu, quod consors sua Vestrae Dominationi Generosae ratione Domini Bániss sanguine iuncta esset, ex maduno [?!]³ aresto eundem dimittere parati sumus, ac

¹ Banis ügyével kapcsolatban lásd a 86., 87., 90. számú leveleket.

² Talán sajátos kamarai szakkifejezés, német átvétellel, 'contraratio' értelemben.

³ Vélhetően félreolvassuk a szót, de nincs jobb ötletünk. Elképzelhető, hogy *hapax legomenon*-ról van szó, 'nyirkos' értelemben.

in reliquo Generosam Dominationem Vestram feliciter valere
cupimus etc.

[Más kézzel ráírva:] Ratione Domini Bániss mensuaratoris
Sóuáriensis[?], ob deperditam ex manibus eius 1301 florenorum...

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1697. január, fol. 64.

**Gyöngyösi István elismervénye Nyáradi Mártonnak
Krasznahorkaváralja, 1697. március 13.**

Én, alább megírt Gyöngyösi István, recognoscálok per prae-sentes,¹ hogy anno 1697. die 13. mensis Martii vettem fel nemzetes Nyáradi Márton uramtúl, tekintetes nagyságos Szentkirályi Andrásy Péter uram tisztartójától az önágyasága pénzét, in specie² harminckét aranyat, nyolc ezüst egész tallért, és folyó pénzül hat rhénes forintot,³ amelyek (az aranyokat négy-négy, a tallérokat pedig két-két rhénes forintban számlálván) faciunt in universo imperiales centum,⁴ ilyen okkal: hogy amely három puszták és egy ház, cum omnibus pertinentiis⁵ itt Krasznahorka Váralján, néhai tekintetes nagyságos Andrásy Miklós úrtúl in anno 1684 a jászai nemes conventban celebráltatott fassiójabéli contractus szerint⁶ nekem zálogban adattak, noha nem tartoznám azon contractusban feltett más jók nélkül, per partes remittalnom:⁷ mindazonáltal ad frequentem requisitionem, imo et aliis ex respectibus eiusdem praetitulati Domini Petri Andrásy,⁸ amikor a feljebb említett pusztákon és házon levő pénznek residuitását,⁹ az épületeknek az árát, és a nevezett contractusban declarált auctionalis¹⁰ háromszáz forintnak önágyaságára esendő részét azon contractus szerint simul et semel plenarie¹¹ le fogja tenni önágyasága nekem, akkor én is in termino in eodem contractu expresso remittálom,¹² és per manus assignálom¹³ önágyaságának azon pusztákat és házat minden appertinentiáival¹⁴ együtt. De reliquo in omnibus suis clausulis, articulis et punctis salvo permanenti

¹ elismerem jelen sorok által

² ténylegesen

³ rajnai forintot

⁴ mindösszesen száz [porosz] birodalmi tallért tesznek ki

⁵ összes tartozékaival

⁶ elvégzett bevallása szerinti szerződésnek megfelelően

⁷ részenként visszabocsátanom

⁸ a nevezett Andrásy Péter úr gyakori kérésére, sőt más tekintetekből is

⁹ maradékát

¹⁰ zálogot illető

¹¹ együtt és egyszerre teljesen

¹² az ugyanazon szerződésben rögzített határidőben visszaadom

¹³ keze alá bocsátom

¹⁴ tartozékaival

eodem contractu,¹⁵ úgy, hogy amit in praemissis¹⁶ a nevezett Szentkirályi Andrássy Péter úr őnagysága tekintetiért cselekszem benevole,¹⁷ ne láttassam azzal a többiben azon contractustúl legkevesebben is recedálnom.¹⁸ Azonban a praespecificált¹⁹ általam már felvétellett száz tallerrúl adom ezen recognitionalis²⁰ magam kezével írott levelemet.

Krasznahorka-Váralján, die anno et loco suprascriptis²¹ 150 florenos

150 forint

Gyöngyösi István manu propria
P. H.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 362–363.

Eredetije a gróf Andrássyak krasznahorkai levéltárában.

¹⁵ végezetül azon szerződés minden záradékában, cikkelyében és pontjában sértetlen marad

¹⁶ az előzőekben

¹⁷ jóakaratólag

¹⁸ visszakoznál

¹⁹ az előbb leírt

²⁰ elismervény

²¹ a fent írt napon, évben és helyen

**Gyöngyösi István nyugtája Nyáradi Mártonnak
Krasznahorkaváralja, 1697. május 3.**

Recognoscáлом per praesentes,¹ hogy Nyáradi Márton, itt való tisztartó uram adott az én kezemhez e mai napon méltóságos főispán Andrásy Péter úr önnagysága parancsolatjából ugyan az önnagysága pénzét, száz magyar forintokat, úgy, hogy azok is tempore redemptionis² az én krasznahorka-váraljai portiómon³ lévő pénzből defalcáltassanak,⁴ amelyeket is mindazonáltal a más quietantiában⁵ feltett conditiók szerént vettem fel. Azoknak kezemhez adásáról pedig quietáлом⁶ is ezen írásom által nevezett Nyáradi Márton uramat.

Krasznahorka-Váralján, die 3. Mai, 1697.

100 forint

Gyöngyösi István

Közlve: NAGY Iván, ItK, 1898, 363.

Saját kezű eredetije az Andrásyak krasznahorkai levéltárában.

¹ elismerem jelen sorok által

² a megváltás idejében

³ birtokrészemen

⁴ leszámítottassanak

⁵ nyugtámban

⁶ nyugtatványozom

**Gyöngyösi István nyugtája Nyáradai Mártonnak
Krasznahorkaváralja, 1697. június 22.**

Anno 1697. die 22. Iunii vettem fel újonnan tekéntetes és nagyságos Szentkirályi Andrássy Péter uram commissiója¹ mellett az önnagysága itt való tiszttartójától, nemzetes Nyárady Márton úrtól tizenöt magyar forintot, úgy, hogy amely pénzzel még önnagysága énnekem tartozni fog azon a házon és pusztákon lévő pénzemből plenarie exsolutiójára,² amelyeket most itt Krasznahorkán bírok, tempore redemptionis³ azon tizenöt forint abból defalcáltassék,⁴ amelyről interim⁵ adom ezen recognitionalis⁶ írásomat.

Krasznahorka-Váralja, die et anno praescripto.

15 forint

Gyöngyösi István

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 363.

Saját kezű eredetije az Andrássyak krasznahorkai levéltárában.

¹ megbízása

² teljes kifizetésére

³ a megváltás idején

⁴ lerovassék

⁵ közben

⁶ elismerő

**Gyöngyösi István nyugtája Nyáradi Mártonnak
Krasznahorkaváralja, 1697. augusztus 29.**

Anno 1697. die 29. Augusti. Vettem fel újonnan az elébbeni recognitionalis¹ feltett conditiók szerint nemzetes Nyáradi Márton uramtól, tekéntetes nagyságos Szentkirályi Andrássy Péter uram Krasznahorka várához tartozó jószágának gondjaviselőjétől ugyan az őnagysága commissiója² mellett ötven magyar forintokat úgy, hogy azok is tempore redemptionis³ azokon házon és pusztákon lévő pénzből defalcáltassanak,⁴ amelyek mostan itt Krasznahorka-Váralján az én kezeimnél vannak, azonban pedig azon ötven forintoknak is kezemhöz vételéről adom ezen recognitionalis írsomat nevezett Nyáradi Márton uramnak.

Die anno et loco suprascriptis.

50 forint

Gyöngyösi István

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 363–364.

Saját kezű eredetije az Andrássyak krasznahorkai levéltárában.

¹ elismerő

² megbízása

³ a visszaváltás idején

⁴ leszámítottassanak

**Gyöngyösi István házának „becslevele”
Krasznahorkaváralja, 1697. október 7.**

Választott bíróság becslevele azon krasznahorkaváraljai házról s birtokról, melyeknek báró Andrassy Péter Gyöngyösi Istvántól visszavásárlását kívánja.

Mi, alább megírt Nemes Gömör vármegye viceispánja, Rosnyó városa bírása és több convocatusok recognoscáljuk praesentibus,¹ hogy mai napra convocáltatván Krasznahorka Váraljára Nemzetes Nyáradi Márton úrtól, tekintetes és nagyságos Andrassy Péter főispán úr őnagysága itt való jószágának tisztartójától egy részről, más részről pedig nemzetes vitézlő Gyöngyösi István úrtól őkegyelmétől, ugyanitt Krasznahorka Váralján levő inscriptionalis² házának (melyet néhai tekintetes nagyságos Andrassy Miklós úr őnagysága inscribált vala őkegyelmének bizonyos summában és bizonyos ideig szabad épületivel együtt) aestimalására,³ ki akarván azt őkegyelmétől váltani, kitelvén a contractuális idő; mely aestimatiohoz minekelőtte hozzákezdtünk vala, és admonéalván⁴ mindkét részről őkegyelmeket, hogy alkura és átaljában való megegyezésre mennének, aminthogy a mi interpositiónkra⁵ és közöttök lett hosszas munkálkodásunkra meg is alkudtak előttünk azon házra és ahhoz tartozó mindennemű épületekre tett költség és expensák⁶ aránt in toto⁷ háromszázötven magyar forintokban, mely summát megírt⁸ tisztartó úr őkegyelme az őnagysága pénzéből mindjárt et eo facto⁹ le is tette megírt Gyöngyösi István uramnak őkegyelmének. Azonkívül száz magyar forintot, auctionalis pénzt,¹⁰ mely háramlott azon házra és a több itt való váraljai pusztákra, az háromszáz forintból, melyet meg is nevezett néhai tekintetes nagyságos Andrassy Miklós úr

¹ egybehívottak elsimerjük jelen levelünk által

² adományozott (nevére írt)

³ felbecsülésére

⁴ figyelmeztetvén

⁵ közbenjárásunkra

⁶ kiadások

⁷ összesen

⁸ értsd: említett

⁹ azonmód

¹⁰ zálogösszeget

őnagysága auctionaliter inscribált¹¹ volt a praespecificált¹² váraljai házra, pusztákra és a csetneki dominiumban lévő bizonyos portiókra,¹³ s ugyan Csetnek városában lévő Nagybányai Gáspár háza felére (azon auctionalis háromszáz forintoknak a restans¹⁴ részre, úgymint kétszáz forint azon csetneki házra és portiókra deriváltatván),¹⁵ és mindkét rendbeli summát már nevezett Gyöngyösi István úr őkegyelme előttünk plenarie¹⁶ fel is vette és leválta;¹⁷ térszen pedig in toto, kit most Gyöngyösi István uram nevezett Nyáradi Márton tisztartó uramtól a praenominált épületért azon auctionalis száz forinttal együtt effective felvett négyszázötven forintokat.

Actum Krasznarhorka-Váralja, die 7-a mensis Octobris, Anno 1697.

Gyöngyösi István manu propria, P. H.

Nyáradi Márton manu propria, P. H.,

tekintetes nagyságos Szentkirályi András Páter uram őnagysága

Krasznarhorka-váralja jószágának tisztartója

Jelinek András viceispán, manu propria, P. H.

Posgai Gáspár, rosnai bíró, manu propria, P. H.

Modori Dávid manu propria, P. H.

Lányi Pál manu propria, P. H.

Buzini István manu propria, P. H.

Kissóczy Gábor manu propria, P. H.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 364–365.

Eredetije a gróf Andrassy család krasznarhorkai közös levéltárában.

¹¹ [„beiratos”] zálogjogon adományozott

¹² említett

¹³ birtokrészekre

¹⁴ fennmaradó

¹⁵ származtatván

¹⁶ egészen

¹⁷ csökkentette

**Egyezséglevél Andrassy Péter és Gyöngyösi István között
Krasznahorkaváralja, 1697. október 7.**

Meghívott bírák előtt kötött egyezséglevél, mely báró Andrassy Péter és Gyöngyösi István között kötöttetett, és amelynek pontjai szerint Gyöngyösi István a nála beiratos zálogban lévő krasznahorkaváraljai házat és pusztabirtokokat visszabocsátotta, Csetnekre kielégítéséig joga fennmaradván.

Mi, alább megírt személyek recognoscalkjuk per praesentes,¹ hogy tekintetes és nagyságos Szentkirályi Andrassy Péter, nem-es Gömör vármegyének főispánja requisitiójára² ide Krasznahorka-váraljára kijöttünk oly véggel, hogy amely zálogos házat most itten bír Nemzetes vitézlő Gyöngyösi István uram, annak épületit megbecsüljük. Noha pedig azon háztúl levő contractusban specificált³ nap és üdő, úgymint Szent Mihály Arkangyal napja már elmúlván, lehetett volna oka, hogy azon házat és azzal együtt őkegyelmének hypothecált⁴ pusztákat hic et nunc⁵ nem tartozott volna kibocsátani kezéből, mindazonáltal ebben is akarván a nevezett úrnak szolgálatjára való készségét és devotióját contestalni,⁶ condescendált arra,⁷ eo non obstante,⁸ hogy a fassionalis contractusban specificált nap,⁹ ut praemissum est,¹⁰ már elmúlt, remittálja¹¹ azon házat és praenominált¹² pusztákat őkegyelme, oly conditiókkal mindazonáltal,

Primo, hogy amég commode¹³ kiköltözhetik őkegyelme azon házból, addig abban, úgy, amint annakelőtte, szabadosan lakhasson és ahhoz elégséges tűzre való fát hordhasson az itt való erdőkről; szarvas- és egyébféle marháit, minthogy azoktól az itt való pász-

¹ elismerjük jelen soraink által

² megkeresésére

³ szerződésben megjelölt

⁴ zálogba adott

⁵ itt és most

⁶ odaadását tanúsítani

⁷ jutott arra az elhatározásra

⁸ annak ellenére

⁹ a [káptalani] bevallási szerződésben megjelölt nap

¹⁰ miként már szó esett róla

¹¹ bocsássa vissza

¹² fent említett

¹³ alkalmasan

toroknak már nagyobb részéről megfizetett, amíg kijárhatnak, az itt való határon legeltethesse.

Secundo. Ennekelőtte vágattatott volt őkegyelme némely épületre való fákat, azokat szabadosan, valahová akarja, hordathassa el őkegyelme, azok másként is őkegyelmét illetvén; és amely tíz szálfát Nyáradi Márton úr, úgymint főispán uramnak tisztartója, kölcsön elvitetett, azokat adassa meg, amelyeket is a feljebb megírottakkal együtt szabadon elhordathassa őkegyelme.

Tertio. Amely földekben ezen esztendőben őkegyelmének őszi vetési voltak, azokat a jövő tavasszal őkegyelme tavasszal [!] szabadon bevethesse és annak idejében fel is takaríthassa; úgy amely földekben mostan őkegyelme őszi vetést tétetett, azok termését is szabadosan felvétethesse annak idejében. Amelyek minthogy mind méltó és helyes kívánságok, arra nézve azoknak a nevezett úr önagysága nevével az önagysága nevezett tisztartója assecurative consentiált¹⁴ is, és hasonlóképpen mi is közönségesen. Nevezett Gyöngyösi István uram pedig per expressum¹⁵ ilyen declaratiót is tett előttünk: minthogy csak ex beneplacito¹⁶ cselekszi azt, hogy a sokszor említett házat és pusztákat magányosan bocsátja ki kezéből, azzal a több punctumiban semmiképpen nem akar recedálni¹⁷ jó emlékezetű néhai Szentkirályi Andrásy Miklós úrnak a nemes Jászai conventben anno 1684. Feria Sexta post Dominicam duodecimam Sacro Sanctae et individuae Trinitatis¹⁸ celebráltatott contractusátúl,¹⁹ hanem tartja magát annak tenorához,²⁰ a többi közt abban is, hogy a csetneki házat és azon csetneki jószágbeli, most az őkegyelme kezénél lévő portiokat²¹ ne tartozzék per partes²² és másképpen remittálni,²³ sem maga őkegyelme, sem successori,²⁴ hanem egyszersmind amikor tudniillik azon házon és portiokon lévő pénze azon contractusban denotált auctionalis²⁵ háromszáz

¹⁴ biztosította és egyetértett

¹⁵ kifejezetten

¹⁶ tetszése szerint

¹⁷ visszakozni

¹⁸ a Szentháromság-vasárnap utáni 12. vasárnapot követő pénteken (vagyis 1684. augusztus 26-án)

¹⁹ megkötött szerződéstől

²⁰ tartalmához

²¹ birtokrészeket

²² részenként

²³ visszabocsátani

²⁴ utódai

²⁵ a szerződésbe foglalt zálogos

forintoknak restans²⁶ részével, úgymint kétszáz forintokkal együtt simul et semel²⁷ letétetik őkegyelmének a praenominált contractusban feltett conditiók szerint. Amelyekről adjuk pecsétünkkel és kezünk írásával megerősített ezen recognitionalis²⁸ levelünket.

Krasznahorka-Váralja, die 7. mensis Octobris, anno Domini 1697.

Nyáradi Márton manu propria, P. H.
tekéntetes és nagyságos Andrássy Péter uram őnagysága
krasznahorka-váraljai tiszttartója

Jelenik András manu propria, P. H.

Nemes Gömör vármegye viceispánja

Posgai Gáspár, rosnai bíró, manu propria, P. H.

Modori Dávid manu propria, P. H.

Lányi Pál manu propria, P. H.

Buzini István manu propria, P. H.

Bukovicz Mátyás manu propria, P. H.

Kissóczy Gábor, manu propria, P. H.

Közlve: NAGY Iván, ItK, 1898, 365–366.

A gróf Andrássyak krasznahorkaváraljai levéltárából.

²⁶ fennmaradó

²⁷ együtt és egyszerre

²⁸ elismervény

168.

**Gyöngyösi István elismervénye a Szepesi Kamara számára
Kassa, 1697. december 18.**

Elismeri, hogy két lepecsételt ládában és zsákban található dolgait a Kamarától hiánytalanul visszakapta.

Ego infrascriptus recognosco tenore praesentium, Quod ego res meas, iuxta Decretum Inclytae Camerae Scepusiensis dorsaliter emanatum, videlicet duas scatulas et duos saccos obsigillatos, defectu absque omni, ex officina eiusdem Camerae Scepusiensis Rationaria exceperim. Cassoviae, die 18. Decembris, Anno 1697.

Stephanus Gyöngyösi manu propria

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 330.

Egykorú másolat fél íven a királyi kamarai levéltár rendezetlen részében, a 852. jegyű csomagban.

**Csáky István a Szepesi Káptalannak
Lőcse, 1698. január 14.**

Csáky István országbíró a Szepesi Káptalanhoz intézett levelében tudatja a következőket. Gyöngyösi István saját nevében és személyében előterjesztette, hogy 1696. január 10-én, a Szepesi Kamara királyilag jóváhagyott engedélyével a Gömör vármegyei Berzéte, Rudna és Kőrös birtokok birtokrészeibe – néhai Máriássy István (Máriássy György fia) javaitól való megfosztása révén – Berzéni Demeter kanonok és Török Ferenc királyi kiküldött közreműködésével magát bevezettette. Ez alkalommal Máriássy Sándor és a Máriássy család többi tagja nevében Szalóczy István ellentmondott a beiktatásnak, ezért a kanonok és a királyi kiküldött meghagyta, hogy a tiltakozás okát szokás szerint tájrák a Királyi Tábla elé: Nos Comes Stephanus Csáky de Keresztszegh perpetuus Terrae Scepusiensis Comitatusque eiusdem Supremus ac Haereditarius Comes, Iudex Curiae Regiae, Sacratissimi Principis ac Domini, Domini Leopoldi, DEI gratia Electi Romanorum Imperatoris semper Augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiaeque etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carintiae, Carniolae etc. Intimus Consiliarius, Camerarius, Partiumque Regni Hungariae Superiorum Supremus Generalis. Amicis suis venerabilibus Capitulo Ecclesiae Scepusiensis. Salutem cum favore. Expositum est Nobis nomine et in persona Egregii Stephani Gyöngyösi, qualiter idem Exponens in anno adhuc millesimo sexcentesimo nonagesimo sexto, die decima mensis Ianuarii in portionibus possessionariis in possessionibus Berzete, Rudna et Kőrös nuncupatis in Comitatu Gömöriensi existentibus et habitis penes benignum Suae Maiestatis Sacratissimae consensum Regium super cessionalibus inclytae Camerae Scepusiensis [...] per notam condam Stephani filii olim Georgy Mariássy de Markusfalva impetratis mediantibus honorabili Demetrio Berzéni conventuali et Egregio Francisco Török regio hominibus se introduci et statui curasset. Cuius donationis occasione nominibus et in personis Egregii Alexandri Mariássy directoris caeterorumque fratrorum familiae Mariassianae de Markusfalva, providus Stephanus Szalóczy eidem statutioni et introductioni quoad praetensam praeperscribatur, bonorum et portionum praefati condam Stephani filii olim Georgii Mariássy de dicta Markusfalva in possessionibus Berzéte, Rudna et Kőrös

existentium et habitarum contradixissent. Qui quidem contradictor quam eo facto per praefatos conventualem et regium homines ad dandam rationem suae contradictionis ad Tabulam Regiam more solito evocatus fuisset.

Az 1697-ben Pozsonyban tartott rövidített és már megkezdődött ítélkezési időszakon (a tempore praescitae contradictionis eodem proxime praeterito anno praetitulata in Tabula Regia in terminis Brevium Iudiciorum Posonii celebrari inchoatorum) az ügyet azonban már nem lehetett tárgyalni.

Gyöngyösi ezért azzal a kéressel fordult az országbíróhoz, hogy az 1698. február 16-án kezdődő ülősszak 15. napjára vagy az ülősszak elhalasztása esetén a következőre újra adasson idézést a Szepesi Káptalan képviselője útján: Idem Exponens praescitam evocationem ad 15m diem [...] Brevium Iudiciorum proximorum pro Dominica Invocavit Anni huius infrascripti in Libera Regiaque Civitate Posoniensi inque Comitatu aequae Posoniensi celebrandum vel iis dilatis aliis indicandis in praesentiam totius Tabulae Regiae medio exmittendi per vos testimonii vestri capitularis reiterari et suo modo effectuari facere vellet.

Kérését teljesítve az országbíró – a szokásos jogi formulákat alkalmazva – felszólította a Szepesi Káptalant, hogy küldje ki képviselőjét, és a megfelelő, hiteles formában ismételve meg az idézést a Gyöngyösi által kérvényezették szerint, és az ennek megtörténtéről szóló jelentést a szokott, pecséttel megerősített okiratba foglalják.

Datum in Libera Regiaque Civitate [Leutsoviensi] die decima quarta mensis Ianuarii Anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo.¹

C. Stephanus Csaki m. p.
P. H.

Eredeti, az aláírás autográf.
Szepesi Káptalan levéltára.

¹ Gyöngyösi beiktatása 1696. január 10-én volt, a Máriássyaknak azonban a jelek szerint sikerült az idézést valahogyan kijátszaniuk, ha a Királyi Tábla 1697. évi ülésén már nem lehetett napirendre venni.

**A Szepesi Káptalan oklevele Máriássy Sándor
Gyöngyösi István által kért megidézéséről
H. n. [Szepeshely], 1698. január 16.**

Nos Capitulum ecclesiae Scepusiensis memoriae commendamus tenore praesentium.

Tudatják, hogy megkapták Csáky István országbíró 1698. január 14-i, hozzájuk címzett levelét, hogy intézkedjenek a Máriássy család Gyöngyösi István által kért újbóli megidézése ügyében.

Az országbírói utasításnak engedelmességgel Forstner Bernát éneklőkanonokot küldték ki az előírt jogi keretek között. Ő 1698. január 16-án személyesen kereste fel Máriássy Sándort, a család szeniorát és fejét annak Haraszt nevű birtokán. Nevezett előtte előszóban kijelentette, hogy a néhai Máriássy István berzétei, rudnai és kőrösi birtokrészeivel kapcsolatban Szalóczy István által Gyöngyösi István birtokba iktatása ellen tett tiltakozáshoz nincsen köze, és azt érvénytelennek nyilvánítja, ami az ő személyét illeti: Nos itaque praetitulati Excellentissimi et Illustrissimi Domini Comitiss Iudicis Curiae Regiae praemissis commissionibus et mandatis obedire et obtemperare volentes ad memoratae evocationis reiterationem et insinuationem erga Generosum Dominum Alexandrum Mariassy veluti fratrem seniore et directorem inclytae familiae Mariassianae de Markusfalva suo modo rite ac legitime peragendam nobisque exinde fideliter referendam unum e medio nostri nempe reverendissimum dominum Bernardum Forstner abbatem Beatae Mariae Virginis de Curru, cantorem socium fratrem et concanonicum nostrum nostro pro testimonio fidedignum duxeramus esse transmittendum. Qui tandem abinde ad nos reversus nobis sub iuramento in generali regni decreto superinde contento fideliter retulit isto modo. Qualiter idem testimonium nostrum posteaquam die decima sexta labentis mensis Ianuarii anni currentis supranotati penes gratiosum praelibati Excellentissimi Domini Comitiss, Domini Comitiss Iudicis Curiae Regiae mandatum evocatorium Generosum Dominum Alexandrum Mariassy qua directorem fratrum familiae Mariassianae de Markusfalva personaliter accederet in ipsius [?] possessione Haraszt nuncupata inque hoc Comitatu Scepusiensi existenti ac habita ad Tabulam Regiam iuxta contenta praescripti mandati evocasset, rationem contradictionis suae redditurum efficacem, idemque Alexander Mariassy coram saepéfato testimonio nostro

personaliter constitutus resolvisset se taliter quoad praetensam contradictionem, quam providus Stephanus Szaloczy nomine et in persona etiam illius peregisset. Quod quemadmodum tempore statutionis quoad praetensam proprietatem portionariam olim Stephani filii condam Georgii Mariassy de saepefata Markusfalva in possessionibus Berzete, Kőrös et Rudna nuncupatis existentium in quantum se concernit, nullatenus contradixit, ita et nunc eandem cassat et invigorosam declarat.

A káptalan az idézésről szóló jelentést az előírt módon hiteles okiratba foglalta.

Datum feria quinta proxima post Dominicam primam Epiphaniae Domini anno eiusdem millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo introscripto.

P. H.

Andreas Berlevicz
Lector

Eredeti, a hitelesítő aláírás autográf.
Szepesi Káptalan levéltára.

**Csáky István által kiadott egyezséglevél
a Máriássy–Jelenik vs. Gyöngyösi perben
Szentmihály, 1698. május 7.**

Transactio inter Egregios Dominos Nicolaum et Gabrielem
Mariassy de Markusfalva, qua proprietarios et Andream Jelenik
Hypotecarium veluti Actores ab una et Egregium Stephanum
Gyöngyössy tanquam In Causam Attractum ab altera Partibus
inita et celebrata ac pro parte et ad instantiam memoratorum
Actorum in originali authentice extradata

Csáky István országbíró tudatja, hogy ítélőmestere, Szirmay István személyesen eléje járulva bemutatta korábbi végrehajtási parancslevelét: Nos Comes Stephanus Csáky de Keresztszegh perpetuus Terrae Scepusiensis Comitatusque eiusdem Supremus ac Haereditarius Comes, Iudex Curiae Regiae, Sacratissimi Principis ac Domini, Domini Leopoldi, DEI gratia Electi Romanorum Imperatoris semper Augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Brabantiae, Styriae etc. Intimus Consiliarius, Camerarius, Partiumque Regni Hungariae Superiorum Supremus Generalis. Damus pro memoria, quod Magnus Magister Stephanus Szirmay, officii nostri iudicatus Curiae Regiae Prothonotarius et Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Consiliarius nostram personaliter veniens in praesentiam exhibuit et praesentavit nobis certas quasdam litteras mandati praeceptorii executionales pro parte et ad instantiam Egregiorum Nicolai et Gabrielis filiorum condam egregii Francisci Mariássy de Markusfalva ut primi, et Andreae Jelenik veluti secundi ordinis Actoris contra et adversus Egregium Stephanum Gyöngyössy veluti Incattum de dato diei vigesima [!] nona [!] mensis Aprilis anni non tam pridem evoluti millesimi sexcentissimi nonagesimi sexti in Libera Regiaque Civitate Leuchoviensi sub iudiciali et authentico sigillo nostro in inferiori eiusdem margine impressive patenter emanatas et confectas, eidemque prothonotario nostro praeceptoriae sonantes et directas hunc tenorem in se continentes.

E korábbi, 1696. április 29-i parancslevelét teljes szövegében átírja: Comes Stephnaus Csáky de Keresztszegh perpetuus Terrae Scepusiensis Comitatusque eiusdem Supremus ac Haereditarius Comes, Iudex Curiae Regiae, Sacratissimi Principis ac Domini,

Domini Leopoldi, DEI gratia Electi Romanorum Imperatoris semper Augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Brabantiae, Styriae etc. Intimus Consiliarius, Camerarius, Partiumque Regni Hungariae Superiorum Supremus Generalis. Egregio Magistro Stephano Szirmay, officii nostri iudicatus Curiae Regiae Prothonotario salutem cum favore.

E korábbi, Lőcsén, 1696. április 29-én kelt, Krucsay István által ellenjegyzett levelében Csáky István országbíró tudatja, hogy néhai márkusfalvi Máriássy Ferenc fiai, Máriássy Miklós és Gábor – felperesek – és Jelenik András, Gömör vármegye alispánja a következőket hozták tudomására. Eszerint Máriássy Ferenc néhány évvel korábban öelöttük és – e levél címzettje és bemutatója – Szirmay István ítélőmester előtt bizonyos összegért a Gömör vármegyebeli csetneki és rudnai javaiban található birtokrészt (portio possessionaria) néhai Nyírő Józsefnek visszaváltható módon zálogba adta (titulo pignoris adeoque iure redemptibili). A birtokrész Nyírő elhunytával rokonaihoz (consanguinei), ne mes Modory Annához és Máriához, valamint Szontágh Judithhoz került, akik több mint hét évig háborítatlanul birtokolták. Ezt követően Máriássy Ferenc örökösei, Máriássy Miklós és Gábor a zálogösszeget az előírt módon visszafizetve a Nyírő-rokonoknak, a birtokrészt visszaváltották, majd újra zálogba adták Jelenik Andrásnak, a másodrendű felperesnek. Jelenik bizonyos ideig háborítatlanul élvezte a szóban forgó birtokrészt.

Ugyanakkor nem tudni milyen megfontolásból a Máriássy-örökösök által visszaváltott, majd újólag Jelenik Andrásnak elzálogosított birtokrész Gyöngyösi István kezébe jutott az általa jobban ismert módon és formában, melyet a felperesek kárára jelenleg is tulajdonában tart. Ezért az országbíró felszólítja ítélőmesterét, hogy a birtokrészt a jogos tulajdonosnak adassa vissza, és időközben keletkezett kárait Gyöngyösi más javaiból téríttesse meg: Nihilominus tamen nescitur quibus ex respectibus successione demum cum praeiudicio iuris praefatorum Exponentium eo non obstante, quo videlicet per et propter interventam a parte praerepetitorum haeredum Francisci Mariassy suorum dictorum bonorum redemptione quoad bona eadem ius praetensum Nyérőianum cessasset, e converso vero Mariassianorum hereditarium in statum primae instantiae redintegratum, iam per novam obligationem seu impignorationem praenuncupato Andreae Jelenik inscriptum haberetur, eadem bona in et ad manus Egregii Stephani

Gyöngyössy modis et formis sibi melius cognitis, post iam factam et interventam per haereditarios Exponentes devenissent, quae in praesentiarum quoque per eundem damno et praeiudicio praefactorum Exponentium manutenerentur, possiderenturque, et quia praementionati Exponentes bono et legitimo iure praedeclarata bona redemissent, ob hoc Te authore iudice¹ bona praedeclarata a manibus praementionati Stephani Gyöngyössy ex causis et rationibus infrascriptis eximi eademque sibi iure incumbente tenentes et possidentes, una cum usufructu medio tempore perceptis causatorumque damnorum et expensarum refusione, de aliis praeattacti Stephani Gyöngyössy bonis adiustanda tradi et assignari facere vellent lege regni admittente.

A Szirmay ítélőmesterhez címzett, 1696. április 29-i országbírói irat ezután hosszasan indokolja, miért köteles az alperes Gyöngyössi István az általa időközben megszerzett birtokrészt visszaadni és felelni egyéb birtokaival az időközben abból szedett hasznokért, bevételekért, okozott károkért. [Az indoklás egyik alapja a Tripartitum, pars I, tit. 82, miszerint a törvényes örökösök jogosultak a zálogidő letelével és az előírt összeg megfizetésével az elzálogosított javak visszaváltására, örökségük helyreállítására. A másik hivatkozási pont a Tripartitum, pars I, tit. 21, amely kimondja, hogy a javak vásárlóinak, megszerzőinek elővigyázatosaknak kell lenniük, és az óvatlan vétel, vagyonszerzés következményei őket terhelik (incautaeque emptio prouti et impetratio in propriam culpam incaute agentis vergeret). A törvénytelen birtoklás közben szerzett bevételek kötelező visszaszolgáltatását a Tripartitum, pars I, tit. 71 írja elő.]

Mindennek alapján az országbíró felszólítja az ítélőmestert a törvényes formák betartásával a felperesek jogos követelése végrehajtására, vagyis a nevezett birtokok részükre történő visszaadására és kiesett bevételeik, elszenvedett káruk megtérítésére az alperes egyéb javaiból: Pro eo autoritate nostra iudiciaria, qua pleno iure fungimur, tibi firmiter praecipientes committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus et rebus sic, uti praefertur, stantibus seque habentibus, rationibus denique ex causis ex praedeclaratis in uno certo brevi et competenti termino Partibus praescriptis desuper legitime certificatis, eo quo tibi commodius visum fuerit praefigiendis, ad Partes exire, vicinisque et comme-

¹ Tudniillik az ítéletben átírt országbírói levél címzettje, Szirmay István ítélőmester.

taneis inibi legitime convocatis et praesentibus Partem praepremis [?] utramque sufficienter exaudire, iudicium et sententiam ferre, ac tandem comperta in praemissis mera rei veritate bona praedeclarata a manibus moderni possessoris una cum usufructu medio tempore perceptis causatorumque damnorum et expensarum refusione de aliis bonis praeattacti possessoris praeiudiciosi exequendis eximere, exemptaque praefatis Exponentibus iure sibi incumbenti tenenda et possidenda tradere et assignare. Expost vero super totius inibi per te peragendi negotii et executionis serie litteras tuas testimoniales adiudicatorias simul et executionales sub sigillo nostro iudiciali et authentico penes te habito omnimode extradare debeas et tenearis. Communi suadente iustitia secus non facturus. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

Ezen 1696 áprilisában kelt végrehajtási megbízólevél alapján (litteris mandati praeceptorii executionalibus) – folytatódik az országbíró eredeti oklevele – Szirmay ítélőmester, miként jelentésében előadta, Semsey János, Nemessányi Bálint és Krucsay István vármegyei esküdtek és Karatin [?] György eperjesi polgár, valamint a megjelent szomszédok és határos földbirtokosok jelenlétében 1697. február 9-én a Sáros vármegyei Eperjes szabad királyi városban tárgyalást tartott.

A tárgyaláson a felpereseket teljes körűen és szabályosan meghatalmazott ügyvédként Szentiványi Menyhért képviselte. A személyesen is megjelenő alperes Gyöngyösi István ügyvédje, Szentiványi Mátyás volt, aki megidézte a királyi jogügyigazgatót kezessége vállalására, mely idézés szabályos voltát a felperes vitatta: Tum petita proclamatione suo modo effectuata nomine et in persona antenominati Incatti Stephani Gyöngyössy, alias personaliter quoque adstantis legitimus eiusdem procurator, Egregius Matthias Szent Ivány cum sufficientibus iuris requisitis praemissis praemittendis et reservata omnimoda agendi facultate cupivisset evictorem suum, videlicet Sacrae Regni Coronae Fiscalem Causarum Regalium Directorem ad comparandum, seseque evincendum more solito proclamari onus hocce in eundem devolvi. E converso procurator Actoris protestando super comparitione simplicis partis Incatti et praevia ad evictores suos proclamatione reposuisset observandum esse de iure circa provocationem ad evictores modum evocationis eorundem, eo quod iudex sine commissione provocatoria procedere non soleret.

Felperesi ügyvéd előadta, hogy mivel az örökösöknek visszaváltási joguk volt, a birtokrész hiába került a kincstár kezébe, az nem akadályozhatta volna meg a visszaváltást, annál kevésbé, mivel a felperes Máriássyak kifizették a szükséges összeget [a Nyíró-örökösöknek]. Az alperes Gyöngyösi István így jogellenesen szerezte meg a birtokrészt, és Kitonich Directio methodica című kézikönyve alapján rosszhiszemű tulajdonosnak minősül. Ezért a háromévi jogtalan birtoklásból szerzett mintegy 1000 bíródomini tallérnyi bevételt s a hozzávetőleg 400 forintba rúgó kárt meg kell térítenie, a birtokrészt pedig a másodrendű felperesnek, Jelinek Andrásnak vissza kell szolgáltatnia: Primi ordinis Actores, quia haereditarios dominos haereditatem suam redimendi facultate habuisse ab actualibus possessoribus et alias dato non tamen concessio, etiamsi ad manus fiscales bona actionalia devenissent, in tali casu etiam possessor fiscus regius redemptionem impedire nequivisset, quin potius pecuniam levare et bona redimenti remittere de lege regni debuisset, tanto magis ex quo primi ordinis Actores pecuniam possessoribus reposuisset, sic bonis remissis ius haereditarium ad haeredes spectaret, quia [...] sine via iuris bona actionalia dominus Incattus apprehendisset, alias nihil iuris ad haereditatem bonorum habendo, sensuque quaestionis vigesimae tertiae cap. quarto Kith.² sicut [...] iustum possessionis titulum minime tenendo malae fidei possessor declararetur, ideoque cum modo bonorum exemptione restitutionemque, sed et fructuum triennii causataque damna facile ad imperiales mille computabilia virtute reexhibitae commissionis adiudicandas efflagitasset. Praeterea expensas quoque, quae importarent damnum praetendisset, asserendo, quiquid in rehabilitationem actionalium bonorum Actorum exponere necessitarentur, id culpa Incatti adscribendum esse iuxta iuris axioma, qui est causa causae, est causa causati [...] allegasset. Ideoque in onere quoque causatarum expensarum facile ad florenos quadringentos deducibilium patem [...] Incatto convincendam esse. Bona demum virtute exhibitae commissionis iudicariae e manibus Incatti eximenda ac priori possessori secundi ordinis videlicet Actori restituenda, ac insuper, uti in praemissis fructus quoque sive proventus, damna et expensas refundendas adiudicari postulasset, reservatis reservanda.

² *Directio methodica processus iudicarii iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae per M. Ioannem Kitonich de Koztanicza...*, Nagyszombat, 1619. Magyar fordítása 1650-ben, Lőcsén látott napvilágot: *Rövid igazgatás a nemek Magyarországnak és hozzá tartozó részeknek szokott törvényfolyásáról...* (RMNy 2320).

A perbeli felszólításra megjelent a kincstár képviselőjében Pelsőczy György királyi helyettes jogügyigazgató, hogy felszólaljon az ügyben, ám mivel a pereskedő felek részéről nem került sor szabályos perbe hívásra, a bíró, kötve a felperesi ügyvéd részéről, a kezességet feloldotta mindaddig, amíg e jogi hiányosság orvoslására nem kerül: His taliter propositis tandem nomine ex in persona Fisci Suae Maiestatis Sacratissimae Regii legitimus procurator et vicedirector nobilis Georgius Pelsőczy cum sufficienti iuris requisitione inhaerendo universalis iuris beneficiis defensionis causae deservientibus exaudita proclamatione iudiciaria habitaque ad commissionem cameraliter sibi praescriptam reflexione comparuisset quidem, verum siquidem ad instantiam Partium litigantium suo modo evocatus non exstítisset, iudex autem sane per procuratorem Actoris allegata commissione iudiciaria procedere nequiret, ideo iuribus regni eatenus inhaerendo ob talem defectum cupivisset Fiscum Regium ab ulteriori impetitione tantisper, donec videlicet suo modo et ordine evocatus exstiterit, siquidem omnium processuum legitimorum, ita et causarum evictionalium quoque basis et fundamentum esse soleret, ipsa evocatio [!] absolvi et enodari reservatis reservandis.

A királyi helyettes jogügyigazgató fellépése után felperes ügyvédje kijelentette: a királyi fiskus feleletéből világos, hogy a szabályszerű megidézést elhanyagolták, ezért az 1659. évi 5. tc. értelmében a végrehajtás megindítható, hiszen a mellékelt elismervényből kiviláglik, hogy a megfelelő formában felszólított alperesnek elegendő ideje lett volna szavatolója megidezésére: His auditis procurator Actoris subiunxisset, siquidem appareret ex responsione Fisci Regii neglectam esse evocationem, ideo virtute articuli quinti anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni eidem Incatto extra dominium bonorum ius suum prosecui convenire, petitam interim adiudicationem Partibus admittendam fore. Liqueat nam ex recognitionalibus sub B. productis ipsum Incattum satis temporis habuisse ad evocandum suum evictorem, qua evocatione neglecta consulendum est eidem praeinsinuatum articulum viam novi iudicii incipiendam indigitantem, productarum autem litterarum recognitionalium tenor talis esset: Én, nemes Gömör vármegye alul subscribált szolgabírája, mellém adjungáltatott azon nemes vármegye esküdtjével, nemzetes Kerepessy Mátyás urammal együtt recognoscálom tenore praesentium, hogy azmely certificatoriát, nemzetes vitézlő Márkusfalussy Mariassy Miklós uram őkegyelme s több cointeressátusi instantiájokra ezen nemes

Gömör vármegyében lakozó nemzeti vitézlő Gyöngyösi István uram őkegyelme ellen erigáltatottat, tekéntes nemzeti és vitézlő Szirmay István ítélőmester uram őkegyelme hozzám dirigála, azt én praenominált esküdtömmel együtt die vigesima sexta nunc currentis Mensis, Annique infrascripti ezen nemes Gömör vármegyében Karászna [!] Hórka Várallya nevű faluban magának említett Gyöngyösi István uramnak őkegyelmének ugyanazon faluban lévő házánál prasantáltam és assignáltam. Melyről adtam megnevezett Mariassy Miklós s több cointeressatus uraiméknak őkegyelmeknek futura ipsorum pro Cautela ezen Testimonialis Levelemet. Datum in Oppido Csetnek die Trigesima Iuly Anno Millesimo Sexcentesimo nonagesimo sexto. Nicolaus Törék Iudlium Comitatus Gömöriensis m. p. L. S. Matthias Kerepessy Iuratus Assessor Comitatus Gömöriensis m. p. L. S.

Felperesi ügyvéd mindemellett hozzáfűzte, hogy ők nem kívánták elmulasztani a [szavatolói] megidézést, azt azonban az 1492. évi 62. tc. miatt nem tehették meg. Ezután indítványt tett a felek közötti peren kívüli egyezsége, melyre az országbírói ítélőmester ösztönzésére és segédletével, valamint a szomszédok közreműködésével az alábbiak szerint került sor. Először. Mindkét rendű felperes eláll a pertől és az időközben beszédett hasznok követelésétől. Az alperes egyúttal visszaadja a másodrendű felperes Jelenik Andrásnak az általa zálogjogon az elsőrendű felperesektől, Máriassy Miklóstól és Gábortól szerzett birtokrészt. A királyi kincstárnak letett összeg visszaszerzésének lehetőségétől eltekintve annak minden jogáról lemond: Caeterum idem procurator Actoris subintulisset dato non tamen concessio etiamsi non neglexisset evocationem, obesse tamen eidem hoc in passu articulum sexagesimum primum anni millesimi quadingentesimi nonagesimi secundi, qua praetensivum donatarium proprio suo nomine agere debere, innuenter.³ Ideo postulatis suis irrefutate relictis petiisset,

³ Az 1492. évi 62. tc.-re történő ilyen hivatkozás erőtetettnek tűnik. Tartalma ugyanis a következő: „Azokat, akik a maguk számára királyi jog címén bármely országlakosok birtokjogait felkérlik, és be nem tudják bizonyítani, hogy azok a királyi jogra tartoznak: ezeknek a felkért birtokjogoknak a becsüjében kell elmarasztalni. Ha pedig az ilyen felkérők az ekképpen felkért jogok tárgyában indított per végleges eldöntése előtt a jogoknak az uralmába és az azokból származó jövedelmek szedésébe foglalásképpen vagy bármely más módon betolakodnának, akkor a sértett vagy perbe szállt és költségekkel zaklatott fél ellenében hatalmaskodás tényében marasztalándók.”

ut supra iudicium tandem praeinsinuatae Partes Actorea et Incatta non expectata iudiciaria deliberatione ad salutarem iudiciariam dicti officii nostri prothonotarii praemonitionem et coassidentiam vicinor[umque] cooperationem ad talem, ut sequitur, pacis et concordiae perpetuo et irrevocabiliter duraturam manu stipulata condescenderunt unionem. Primo. Praescripta utriusque ordinis Pars Actorea praedeclaratum praesentem processum ex integro una cum in signum usuroborationis praesentis accordae relaxatione fructuum medio tempore perceptorum deposuit. E converso pro secundo Pars Incatta dictus utpote Stephanus Gyöngyössy bona actionalia praedeclarata in instanti per manus secundi ordinis Actoris Andreae Jelenik remisit et resignavit titulo pignoris iuxta litteras pignoratitias mentionatorum primi ordinis Actoris, Nicolai et Gabrielis Mariassy de dicta Markusfalva possidenda et propria autoritate apprehendenda, nullum ius erga eadem bona idem Incattus praeter pecuniariae summae Fisco Regio depositae in locis debitis acquirendae facultatem reservando. Ad haec sincere praevio modo inita sancte, invariate, inviolabiliterque observanda praescriptae Partes se suosque universos utriusque sexus haeredes, possessores et successores ac legatarii, uti praemissum manu stipulata et inviolabiliter obligarunt, obstrinxeruntque. Unde Nos ad fidelem memorati officii nostri super praevio modo intentato et transactionaliter determinato processu factam relationem praesentes litteras nostras testimoniales, transactionales et relatorias sigillo nostro iudicionali et authentico prae manibus dicti officii nostri prothonotarii habito munitas [...] extradand[as] esse duximus et concedendas. Communi suadente iustitia. Datum in possessione Szent Mihály die septima mensis Maii, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo.

Lectum per me magistrum Szirmay Iudicis Curae Regiae prothonotarius m. p.

P. H.

Eredeti. Csak Szirmay István záradékolása és aláírása autográf.
A füzetszerű iratot papírfelzetes pecséttel lezárt zsinór fűzi össze.
MNL-OL, P 491, fasc. 6, fol. 227r–234v.

**Gyöngyösi István elismervénye az Andrássy család számára
Csetnek, 1700. október 18.**

Andrássy Péter felkérésére tanúsítja, hogy az öt Andrássy fivér: Péter, István, György, Pál és Mátyás közreműködésével megosztottak a családi javakon. Lényege, hogy Krasznahorka vár és várbirtok, amely kiválóan alkalmas a főispáni hivatal méltó reprezentálására, egyben, Andrássy Péter kezén marad.

Ego infrascriptus Stephanus Gyöngyösy fateor, & recognosco bona fide Christiana, quod cum Spectabiles ac Magnifici Domini Barones Petrus, Stephanus, Georgius, Paulus & Matthias Andrási universa bona sum avitica inter se se dividere, & sequestrare voluissent, praetitulatus Dominus Petrus Andrási medio etiam mei, prae-nominatis suis Dominus Fratribus detegi, & significari fecerit, in hunc modum: Quod siquidem ipsis pro loco residentiali distinctae villae obvenire possent, unam duntaxat ipsorum respiciendam sibi possessionem Kraszka [!] Váralja, quam intuitu officii sui supremi comitis praecipue affectaret, pro tali residentiali loco cedere & assignare, nulla pro se se in eadem interessentia, & actuali possessione reservata, haud gravarentur. Et enim fieri illud non posset, ut singuli ipsorum in eadem possessione Váralja ratam portionem consequantur, quippe ipse causaret successive inter ipsos dissensiones, iurgia, lites, & similes inconventias fraterno amoris minime respondendas; cum et alias rarum esset, vel duo fratres cohabitantes convenirent, tanto minus si quinque ipsorum eandem possessionem Váralja possiderent mutuo amore se se prosequi, absque aliquibus dissensionibus possent.

Accederet: Quod conditio sua, aliorum conditione ingenis [?] esse non deberet, atque se se praesciti Domini Fratres, distinctas residentias ab omni aliorum interessentia exemptus consequerentur, non superesset ratio, cur ipse etiam huius desiderii compos esse nequiret. Casu vero quo dicti Domini Fratres sui, huic suo desiderio annuere, & consensum probore, omnemque suam interessentiam ab eadem possessione Krasznahorka Váralja, quo ad attuale in eadem dominio, et possessione eximere nollent verum in quinque divisam, & sequestratam partes eidem assignare intererentur, modalitate tali, pro sua residentia acceptare nullatenus vellet; sed portionem sibi competentem, et divisionaliter assignatam vendere, et abalienare, ac ibi et talia Bona, ubi et in quibus nullam cum

praetitulatis Dominis suis Fratribus interessentiam haberet, sibi comparaturus esset. His proinde uti praemissum est etiam medio mei explanatis, et denunciatis, tandem iidem Domini Stephanus, Georgius & Paulus Andrassy, eandem toties dictam possessionem Kraszka [!] Váralja, omni suo quoad actuale dominium et interessentiam exempto iure, pro loco residentiali saepe dicto Domino Petro Andrasi cesserunt & assignarunt possidendum. Ad maiorem itaque praemissorum fidem praesens Literas meas Recognitionales, manus propriae subscriptione & usualis sigilli munimine roboratas, ad requisitionem Spectabilis ac Magnifici Domino Domino Petri Andrasi dedi in oppido Csetnek, die 18. octobris Anno 1700.

Idem Stephanus Gyöngyösi

Giöngiössi Recognitioja ad Instantiam Petri Andrassy

Csak az aláírás autográf.
ŠTAL.

**A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak
H. n. [Kassa], 1703. június 17.**

A csetneki pásztorok tájékoztatást adtak arról, hogy megidézte őket június 19-re, ám erről sem ők, sem szavatolójuk, a királyi kincstár nem kapott megfelelő értesítést. Az 1681/32. tc. értelmében ehhez joguk van. Kéri tehát az eljárás felfüggesztésére és a korábbi kamarai kérések figyelembevételére. Újabb, törvényes határnap kitűzése esetére jelzik együttműködési szándékukat.

Generoso Domino Vicecomiti Comitatus Gömöriensis
Die 17 Iunii 1703

Intelleximus opilionibus privilegiatis vallis Csetnek aliquem pro die 19 currentis mensis Iunii terminum per Dominationem Vestram fuisse praefixum quidem, sed nec sufficienter ad eorundem notitiam foris pervenisse, nec de loci ipsius certitudine sufficienter constitisse, tantoque minus evictori eorundem Fisco Regio praemissa legitime constare, et debitum tempus observatum hoc in passu fuisse. Cum tamen res et causa toties quoties reassumeretur, vi etiam articuli 32 anni 1681 partibus interessatis cum sufficienti et certificatione et certioratione reassumi soleret et deberet. Ac proinde Generosa Dominatio Vestra hisce requiritur, ne contra mentem tituli 9 partis primae iam fatos opiliones et tanto magis Fiscum Regium (qui in causa controversa alias Vestrae Dominationi Generosae bene cognita evictor esset, adeoque toties quoties evocari deberet) haud quaquam aggravare, sed potius prioribus cameralibus requisitionibus semet eatenus praemissis accommodare velit. Factura eatenus id, quod a Locis Altioribus approbabitur. Caeterum ubi terminus legalis cum praescipta modalitate legali praefigendus in tempore Regiae huic Camerae innouterit, eam omnino legali iuri suo provisorum et communi iustitiae satisfacturam. His Eandem etc.

Fogalmazvány.

MNL-OL, E 244, 1703. június, fol. 31–32.

**Rimaszombat város tanácsa Gömör vármegyének
Rimaszombat, 1703. július 8.**

Jóakaró urainknak ajánljuk kész szolgálatunkat Kegyelmeteknek.

Jó egészséges és békességes étellel áldja Isten Kegyelmeteket, kívánjuk.

Mivel tudjuk, hogy viceispán uram őkegyelme most Rozsnyón nem lakik, gondoljuk mindazáltal azt, hogy kívánságunknak Kegyelmetek, valamely nemes vármegye tagjával correspondálván, kívánságunknak sufficiálhat.¹ Egy malefactor² a tegnapi napon városunk törvényszékin hóhér által való megkínóztatásra sentenciáztatott,³ kinek már executiója⁴ vagyon hátra. Kegyelmeteket becsülettel kérjük, ha módja vagyon Kegyelmeteknek benne, a hóhért kibocsátani és Kegyelmetekhez küldött embereinkre bízni ne neheztelje, itt dolgát véghezvivén, ismét visszaküldjük, és kívánjuk, adja Isten, örvendetesebb dologban szolgálhassunk Kegyelmeteknek, s Isten oltalmába ajánljuk a Kegyelmetek életét.

Datum Rimaszombat, Die 8. Iulii, Anno 1703.

Kegyelmetek jóakaró kész szolgái és baráti

Rimaszombat városa bírái

Generosis Prudentibus ac Circumspectis Dominis NN Iudici
Primario Coeterisque Senatoribus Civitatis Rosnaviensis Dominis
amicis et vicinis nobis honorandis.⁵

Eredeti.

ŠTAR.

¹ eleget tehet

² gonosztevő

³ ítéltetett

⁴ végrehajtása

⁵ Gyöngyösi István válaszát lásd a 99. számon.

**Csicseri Orosz Pál hadi rendelete
Tokaj, 1703. szeptember 15.**

Méltóságos Fejedelem, Felsővadászi Rákóczi Ferenc, Nemes Sáros Vármegye Főispánja, Kegyelmes Urunk Őnagysága Tiszán innet lévő Lovas és Gyalog Magyar Hadainak Fődirectora és Locumtenense,¹ Csicseri Orosz Pál. Adom tudtára mindeneknek, azkiknek illik, kiváltképpen kegyes Urunk Őnagysága Fő- és Vicekapitányainak, Hadnagyinak és Zászlótartóinak, ódalhadnagyoknak, Őnagyságának és azok alatt lévő közvitézeknek. Minthogy kegyelmes Urunknak Őnagyságának Hazánk szabadításában hűséges munkálódását látja és veszi észre Nemes Gömör Vármegye, kivel Őnagyságok és kegyelmek is egyenlő jóindulattal és Hazánkhoz való igaz szeretettel és hűséggel collaborálni szándékozván, annak contestálására insinualta² előttem magát Nemzetes Vitézlő Bárczi György és Tornaljai György Uraimék, érdemes tagjai és becsületes követ Atyjafiai által, melyet én is méltó tekintetben lévén, és az feljebb titulált Tekintetes Nemes Vármegyének igaz hazafiúságát, hűségét és szeretetét, úgy kegyelmes Urunk Őnagyságához való jóindulatját Őnagyságok, őkegyelmek érdeméhez képest dicsírven Urunk Őnagysága és Protectióm alá vettem. Hagyom azért és parancsolom feljebb rend szerént említett kegyelmes Urunk Őnagysága Tisztjeinek és közvitézinek, megnevezett Nemes Gömör Vármegye Őnagyságok és őkegyelmek érdemes Viceispánjának, Tekintetes, Nemzetes Gyöngyösi István Uramnak, szolgabíráit, esküdtjeit, Nemesi és Paraszti lakosít, kicsintül fogvást nagyig, sem személyekben, sem külső és belső Ingó és Ingatlan Javaiban, lábas és szárnyas marháiban, egyszóval semminémő Javokban életek, fejek veszedelme alatt nemhogy meg ne károsítsák, sőt háborgatni is ne merészeljék.

Afféle táborkerülő, nyúzó-fosztó katonákat üzhessék, foghassák, és Táborunkra kötözve küldhessék Őnagyságok és őkegyelmek.

Praesentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum in Castris ad Thokay positis die 15. Septembris, 1703.

Orosz Pál P. H.

Nyomtatványt utánzó kézirat.
STAL.

¹ helytartója

² tanúsítására ajánlotta

**Intézkedés Gyöngyösi István hagyatékáról
Csetnek, 1705. április 29.**

Anno 1705. die 29. aprilis. In oppido Csetnek in co[mita]tu Gömör habita 1-o.¹ Találtatott az pincében húsz hordó monoki bor, melyeket 8 részre osztván, jutott egy-egy részre két-két hordó, Gyöngyösi Imre részére jutott két hordó bort Rokfalusi Smiják Máténak adván nevezett Gyöngyösi Imre adósságában, melyet Erdélyben, Kolozsvárott vett fel külsőn, az négy hordók pedig ezen mostan folyó esztendőbeli munkájára hagyattak Köszörűs János uram keze alatt.

2-do. Tizenkét óntálakból jutott egy-egy részre kettő-kettő hat részre, Gyöngyösi Gábor² és Imre uraiméknak nem juthatott, mivel nem volt több, azért jüvendüben másbúl kell supleálni³ őkegyelmeknek.

3. Találtatott három vas pecsenyesütő rostély, egyike hagyatott a háznál, az egyiket Gyöngyösi Rosaliának, a másikat Gyöngyösi Magdolnának. Úgy ötezer zsindelszöget, száz lécszöget is nevezett asszonyoméak vettek kezekhez.

4. A majorban találtatott tíz szarvasmarha, melyeket hat részre osztván, Gyöngyösi Rosalia nem vévén mostani marhákból semmi részt, cedálván⁴ az többi atyafiaknak, egy pár barna tinó jutott Gyöngyösi Gábor uramnak, Magdolna részire egy meddő tehén, Julianna részire egy hitványos tehén alatta lévő szopó borjúval, Sigmond részire is egy tehén, György részire is egy csonka tehén, Ignác részire egy tulok⁵ és egy tavali borjú; egy üszöcske⁶ közre maradtott, melyet az atyafiak Gyöngyösi Julianna asszonynak ajándékoztak; és egy-egy részre egy-egy sertés marha jutott.

5. Az több res mobilisok⁷ és immobilisok⁸ maradtak fel, né-

¹ A Gömör vármegyei Csetnek városában birtokolt dolgok. Először is

² A költő fiának pályájához adalék, hogy folytatta apja tizedbeszedői tevékenységét (MNL-OL, E 244, 1702. január, fol. 14–15. Kassa, 1702. szeptember 2. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Gábor és más tizedbeszedőkhöz tizedbehajtás ügyében).

³ kielégíteni

⁴ hagyván

⁵ herélt bika

⁶ fiatal szarvasmarha

⁷ ingóságok

⁸ ingatlanok

melyek inventáriumban⁹ fel vannak téve, de némelyek nincsenek, mindazokat, valamelyek találatnak, Gyöngyösi Gábor uram jüvetelég in suspenso¹⁰ maradtak, de az szekrestyében¹¹ lévő ládából tíz karika skófum¹² elveszvé, és egy mentére való ezüstgombok makkokkal együtt, úgy egy törött ezüstkanál, más dibdáb falat ezüstökkel, a sujtást Gyöngyösi Sigmond, a medvebőrt farmatringgal¹³ Gyöngyösi György uraimék vették el hír nélkül.

6. Minthogy az nagyobbik atyafi, Gyöngyösi Gábor uram őkegyelme itthon nem léte miatt végképpen az osztály közöttünk véghez nem mehetett, ezután közölünk senki is semmiben ne avassa magát, sem perceptiókban,¹⁴ úgy erogatiókban¹⁵ is, hanem bizattatott mostani gondviselőre, Köszörűs János uramra, hogy azmely atyafiaknak közölünk leszen mire szüksége, nevezett tiszt erogáljon erga quietantias,¹⁶ mert ha ezentúl valamelyike közölünk felveszen és eddig is felvett, tehát imputáltatni¹⁷ fog jövőendőben rata portiójában.¹⁸

7. Mivel némely atyafiak távul lakások miatt gyakran egyben nem concurrálhatnak,¹⁹ azért ha más törvényes dolgok interveniálhatnak²⁰ az atyafiak résziről, tam in eo, etiam in aliis occurrentiis²¹ bizattattak egészen az dolgok N. Pletrich János uramra, adván elégséges plenipotentiát²² őkegyelmének. Actum die loco quibus supra.²³

Közölve: Nagy Iván, ItK, 1898, 481–482.

Aláíratlan egykorú példány váradi Török Bélánál a kálnói Etthre család levéltárából.

⁹ leltárban

¹⁰ függőben

¹¹ szekrestyében

¹² hímzésre használt arany- vagy ezüstsál

¹³ szíj lószerszámmal

¹⁴ bevételekben

¹⁵ teljesítésekben

¹⁶ teljesítsen a nyugta ellenében

¹⁷ beszámíttatni

¹⁸ számított részébe

¹⁹ jöhetnek össze

²⁰ jöhetnek közbe

²¹ úgy abban, mint más történésekben

²² teljhatalmat

²³ Elvégeztetett a fenn nevezett napon és helyen.

**Gyöngyösi István gyermekeinek osztálylevele
az ingóságokról
Csetnek, 1707. szeptember 1.**

Mi, alább subscribált¹ atyafiak,² közönséges consensusból inelávn³ magunk között némely portékabeli divisiót, igazságosan pediglen és felbontathatlanul a következőképpen dividáltuk:⁴

Primo. Lévén egy skatulában egy tizenötös, két tizes, egy ötös és tizenkilenc apró aranyok, úgy húsz ezüstitallér, egy rubintos gyűrő és egy kis aranygyűrő, egy csésze, egy sőtartó és kilenc ezüstkánál, úgy két kisebb apró, melyet magunk között hat részre felosztván, jutott egy-egy részre tíz-tíz arany, három-három ezüstitallér, az csészét, sőtartót és az rubintos gyűrőt Gyöngyösi Gábor kifizetésire, mely is jutott volna az őkegyelme részre, adtuk Gyöngyösi Julianna asszonynak, az kisebbik gyűrőért letett Gyöngyösi Zsigmond két ezüstitallért. A kanalakból pedig az ifjak számára kettő-kettő jutott, az asszonyokéra pedig egy-egy, az két kisebbik jutott Gyöngyösi Julianna asszonynak.

2-do. Maradott két öreg szőnyeg és egy kisebb, úgy huszonnégy tányér, hat tál, négy gyertyatartó, egy kanna, két sőtartó, melyeket is hat részre osztván, jutott ezen portékából egy-egy részre négy-négy tányér és egy-egy tál, négy gyertyatartó négynek, a két sőtartó egynek, az ónkanna is egynek. A szőnyegetek pedig aestimálván⁵ a két nagyot tizenkét forintjával, a kisebbiket hat forintra, mely is teszen harminc forintot, melyet is megtartván az asszonyok maguknak, az ifjakat belőle kifizették. Azonkívül kilenc findza, jutott két-két részre 3, 3 [!] findza.

3. Az hárskúti rétet kiváltván 40 forinton; az húszat erogálta⁶ Pletrich János uram az ifjakra, az húszat pediglen szőlőmunkára. Az demci rét, melyet is zálogban bírtunk, kilencven magyar forintokban, mindazáltal aranypénzül, az aranyat pedig mostan valora⁷

¹ alulírt

² Az osztozásban Gyöngyösi gyermekei közül nem szerepel Gyöngyösi György, mert mint egyházi szolgálatban álló személy, nem részesülhetett világi javakból.

³ egyetértésből végezvén

⁴ megosztást [...] tettünk

⁵ becsülvén

⁶ kiadta

⁷ értéke

szerint computálván,⁸ megyen száz magyar forintra, melyet is közönséges consensusból⁹ engedték azon száz magyar forintokban Pletrich János uramnak, úgy, hogy őkegyelme hatvan forintot azon pénzből a következő szüretnek véghezvitelére erogáljon,¹⁰ a residuitását¹¹ pedig exolválja,¹² amint hogy exolválta is, melyből is hat részre obveniált¹³ f. 5. idest¹⁴ öt, az tizenkét forintot deputálván¹⁵ Gyöngyösi Magdolna asszonynak, minthogy őkegyelme a temetéskor nem vett semmi posztót magának.

4-to. Maradt Paskaházán egy malom, melyben Gyöngyösi Zsigmond, Gyöngyösi Rozalia asszony és Gyöngyösi Magdolna asszony magok részeket engedték, ki-ki negyven-negyven magyar forintokban, Pletrich János uramnak, és így őkegyelme házastársa részével bír benne négy részt.

5. Berzétén Korláth Istvánért, Rudnán Gergely Andrásért, Gergely Györgyért és Gergely János nevű jobbágyokért tett le Máriássi Pál uram ötszázhatvan magyar forintokat, azt elosztván hat részre, proveniált¹⁶ egy-egy részre arany- és ezüstpénzből kilencvenhárom magyar forint, harminchárom magyar pénz. A Gyöngyösi Gábor uram része pedig imputáltatik az monoki szőlőben több perceptumokkal¹⁷ együtt, úgyhogy ha valamit percipiáltunk vagy tovább is percipiálunk, tartozunk az monoki szőlőnkbeli magunknak obveniálandó¹⁸ részünkből őkegyelmének refundálni.¹⁹

Actum Csetnek, die 1. Septembris, 1707.

⁸ számítván

⁹ egyetértésből

¹⁰ adjon ki

¹¹ maradványát

¹² fizesse ki

¹³ osztott

¹⁴ azaz

¹⁵ küldvén

¹⁶ származott

¹⁷ bevételekkel

¹⁸ osztandó

¹⁹ visszajuttatni

[Kívül:] Par divisionis.

In toto percipiált²⁰ Gyöngyösi Rosalia atyja jószágából fl. Ung. 393. Azon kilencven 3 forintokból erga qu[i]etantitam²¹ Emerico Gyöngyösi adtam fl. Rh. 50., vissza kellett volna 100 magyar forintokat fizetni, de aztat nekem engedte superfluitásból.²²

Közölve: Nagy Iván, ItK, 1898, 482–484.

Egykorú másolat Török Béla családi levéltárában, fasc. II. 23.

²⁰ egészében felvett

²¹ nyugta ellenében

²² fölöslegből

**Gyöngyösi István fiának, Imrének elismervénye
sógora, Etthre László részére
Kálnó, 1708. augusztus 2.**

Én, alább megírt praesentibus recognoscalom,¹ hogy Tekintetes Nemzetes Vitézlő Ettre László Sógor uramtól őkegyelmétül felvettem ötven Rhénes forintokat,² idest³ 50, mely nekem obveniált⁴ Istenben elnyugodott Gyöngyössy István Atyámuram őkegyelme javaibúl, melyről említett sógor uram őkegyelme engemet in toto exolvalt,⁵ úgy, hogy sem nekem, sem peniglen jövődöbeli maradékomnak őkegyelme successorin⁶ semminemű praetensióm⁷ sem lehet, melyről is ezen kezem írásomat adván őkegyelmének. Actum Kalno, die 2. Augusti 1718. [!]

Gyöngyössy Imre manu propria

Közlve: Nagy Iván, ItK, 1898, 485.

Eredetije fél íven a kihalt kálnói Etthre család levéltárában, az Arad megyei Török Bélánál.

¹ jelen sorokkal elismerem

² rajnai forintokat: német vagy osztrák veretű ezüstforint, értéke 60 krajcár

³ azaz

⁴ bevételként jutott

⁵ egészében kifizetett

⁶ utódain

⁷ igényem

**Gyöngyösi Rozália záloglevele Gyöngyösi Juliannának
Csetnek, 1708. október 13.**

Gyöngyösi Rozália Etthre Lászlóné csetneki házrészét és a monoki szőlőt zálogba adja nővérének, Pletrich Jánosné Gyöngyösi Juliannának.

Én, Gyöngyössi Rosalia, nemzetes és Vitézlő Etre László Uram házastársa, magamra vállalván gyermekeimnek s mindazoknak, valakiket ez ide alább megírt dolog most vagy jövőendőben illetve vagy illethetne, terheket, adom tudtára mindeneknek, azkiknek illik, hogy én bizonyos okokra nézve, legkiváltképpen hasznosabb jószágnak szerzése okáért vettem fel Nemzetes és Vitézlő Pletrich János sógor uramtúl s feleségétül, Gyöngyösi Julianna öcsé-asszonytúl kétszáz magyar forintokat ezüstpénzül az előbbeni, úgymint a mostani felemelés nélkül való válora¹ szerint, mely kétszáz forintokban adtam őkegyelmének zálogképpen néhai Istenben elnyugodt Gyöngyösi István Atyámuramtúl maradt csetneki házunkban és monoki promontoriumban² lévő szőlőnkben engem concernáló³ részt egészben, hogy azt mindaddig szabadosan bírassák és usualhassák⁴ őkegyelmek, míg a megírt summa pénzt én vagy maradékim letévén, ki nem váltjuk őkegyelmektül, az szokott törvényes evictiót⁵ magamra és praescriptusimra assumálok.⁶ Melynek nagyobb bizonyosságára és erősségére adtam ezen zálogoslevelemet kezem subscriptiójával⁷ és szokott pecsétemmel megerősítvén az alol coramisalt⁸ emberséges emberek előtt.

Datum Csetnek, die 13. Octobris, Anno Domini 1708.

Gyöngyösi Rosalia manu propria

Coram me⁹ Mathia Szent Iványi manu propria, P. H.

Coram me Stephano Bredus manu propria, P. H.

¹ értéke

² szőlőhegyen

³ illető

⁴ használhassák

⁵ szavatolást

⁶ magamra és a fentebb megírt [utód]aimra vállalom

⁷ aláírásával

⁸ jelenlevőként megnevezett

⁹ előtttem (ti. mint tanú előtt)

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 485–486.

Félívnyi egykorú másolat az Etthre család levéltárából, váradi Török Bélánál, E. T. II. 23.

180.

**Gyöngyösi István lakásáról Krasznahorka várában
H. n., 1712. november 7.**

Az Andrassy család 1712-es osztálylevele szerint Andrassy István része a Felső-várban az alsó Bebek-bótja, házával együtt, annak pitvara konyhástól; szabók és Gyöngyössi házafele, alatta való hármos pincével, pitvarával, fölötte való Bebek-bótjával, mely is Pacsa felé vagyon.

Közölve: THALY, Századok, 1898, 18.

Gyöngyösi Gábor nyugtája
Andrássy György részére a csetneki ház visszabocsátásáról
Kassa, 1716. január 31.

Én, alább megírt, recognoscáлом¹ és adom, akiknek illik, tudtára, hogy amely tekéntetes nemes Gömör vármegyében Csetnek nevű városban lévő curiát boldog emlékezetű Andrássy Miklós Úr (tituli) őnagysága uram atyámnak, néhai Gyöngyösi István uramnak őkegyelmének inscribált² vala, azt én tekéntetes és nagyságos Szentkirályi Andrási György (tituli) Uramnak őnagyságának visszabocsátottam, felvévén őnagyságától az inscriptio-auctionalis summáért³ és az épületért ezerkétszáz magyar forintokat, idest 1200 florenis.

Költ Kassa városában, die 31. Ianuarii, 1716.

Gyöngyösi Gábor manu propria, P. H.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 486.

Eredetije a gróf Andrássyak krasznahorkai levéltárában.

¹ elismerem

² ráírt (beírt)

³ a beírási zálogösszegért

Gyöngyösi Gábor végrendelete
Bécs, 1745. június 28.

Elrendeli, hogy javai maradjanak osztatlanok, Viktória nevű lányának férje, Zwenkau báró legyen az összes birtok kormányzója, annak halála után pedig Gyöngyösi leszármazottai közül a legidősebb férfi, aki Sopron vármegye alispánjának tartozik éves elszámolással, és fáradozásáért évi ötszáz forint jár neki. Említést tesz készpénzvagyonáról és kintlevőségeiről. Két lányunokájának (Neptis ex Gasterianae Filia mea; Neptis mea Pompeatiana), továbbá lányainak, Viktóriának és Klárának, fiainak, Ferenc Károlynak és Antalnak több részletben 1000–1500–3000–5000 forint körüli összeget, kisebb értéktárgyakat hagy halála utánra. Misesalapítványokat tesz szervitáknál és karmelitáknál, megemlékezik a szegényekről és házanépe néhány tagjáról.

In Nomine Sanctissimae et Individuae Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti. Post remissos acerbiores perpersos Dolores, debilis quidem Corpore, sanus attamen Mente ex praemeditata matura Animi Deliberatione intra me praehabita sequentem Facio inter Liberos Haeredes utpote meos Testamentariam Dispositionem. Et quidem Bona Mea immobilia universa maneat semper indivisa, Dominus Baro de Zwenkau sit universarum Bonorum Administrator, eo vero deficiente semper penes Unum e Familia mea Seniore natu Masculum Descendentem cum Obligatione coram Domino Vice Comite Inclyti Comitatus Soproniensis pro Tempore constituto Rationes superinde quotannis reddendi Administratio maneat, talis vero Administrator pro fatigio suorum Laborum praeter conveniens Deputatum anno quingentos Florennos habeat.

Et quia passive uni et alteri teneret quadraginta novem Milibus Florennorum, activa vero Debita apud Privatos quadraginta quattuor Mille Florennos, Anticipationes item apud Aerarium suae Maiestatis Sacratissimae unam super quattuor Mille Flor. restans item Salarium meum penes Aerarium ad septem Millia Florennorum haberem, ex quibus Summis passiva mea Debita praepremis exsolvantur, et remanebunt adhuc quinque Mille Florenni, quibus Vicinianea in m/21 Florennis aestimatae, et Berkelianae Vineae quam optime fieri poterit distrahendarum summa accrescet. Ac siquidem legitimam Portionem Maternam et respective a me obvenientem nondum ex toto omnibus Liberis exsolvissem Huic

est praeattacta, quae previo modo accrescet Summa ad Rationem restantis ac adhuc prae manibus meis habitae Legitimae Portionis tam post Fata Coniugis meae, quam etiam post meum Decessum Obtingentis ex Filia mea Rolliana Nepotibus videlicet meis sine ulla Imputatione facturum, in earundem Intertentionem Expensarum, per me ipsis condonatarum, quinque Mille ducenti Viginti Octo Florenni, Viginti quinque Cruciferi in aere parato exsolvantur. Neptis mea Pompeatiana Tria Milia Florennorum hoc aequae titulo accipiat, et si superstes manserit Occasione Emaritationis demum ipsius adhuc Ter Mille Florenni ipsi solvantur. Nepti ex Gasterianae Filia mea, post Fata mea, aequae legitimae Portionis titulo quattuor Mille Florenni exsolvantur et si supervixerit Occasione Emaritationis eius adhuc bis Mille Florennos accepisset; secus sive haec sive praeattacta Neptis mea Pompeatiana ante Tempus Emaritationis decesserint superadditarum praevio modo Summarum Obligatio remissa habentur. Filiae meae Victoria Domini Baronis de Zwenkau coniugi, ob multifaria eius mihi praestita extraordinaria obsequia et complacentias titulo legitimae Portionis a Matre defuncta et a me eidem obvenientis in talem-qualem Recognitionem eius obsequionem et Complacentiam Decem Mille Floreni cedant. Filiae meae Clarae ad Completionem totalis legitimae Portionis ipsi adhuc obtingentis Bis Mille Florennis, erga Obligatorialium vero mearum Restitutionum ibidem aequalis Summa ipsi solvantur. Filius meus Franciscus Carolus cum iam in Defalcationem suae legitimae Portionis Bis Mille quingentos Florennos a me perceperit igitur ad Complementum eidem obvenire debentis Legitimae adhuc Bis Mille quingenti Floreni ipsi solvantur. Filio vero meo Antonio cum ex Portione sua nondum quidpiam percepisset Quinque Millia Florennorum exsolvantur. Ac in quantum Fundus supra mentionatus ex restantibus quinque Mille Florennis activorum Debitorum et Vinearum Pretio Conflatus, omnibus Exolutionibus non foret sufficiens ex Reditibus Bonorum sensim exsolvantur. Interea a summis non exolutis Interusuuum ex Proventu Bonorum trahant, ex restante porro abinde Bonorum Proventu anno Singulae Proles meae, et defunctarum Matrum loco Neptes meae non in quantum plures numero ex una Matre susceptae essent et plura Capita constituerent, concomitanter non singula, sed in quantum una, vel plures Neptes meae suas Matres repraesentarent, per Mille Florennos annuae habeant, sin in tantam summam communis Proventus semet non extenderit, tunc aequaliter inter se dividant, si vero ultra obtingentes unicuique Mille Florennos

aliquid amplius usque ad quingentos Florennos super fuerit, tali Anno eiusmodi supernatas usque ad quingentos Florennos filiae meae Victoriae adiiciatur, ac taliter ultra Mille etiam huiusmodi quingentos Florennos vel si hi adaequati non essent, illud quod minus repertum fuerit, percipiat. Quod si vero adhuc amplius semet Proventus incassatus extenderit, omnes cum residuo inclusa etiam Filia mea Victoria aequaliter dividant; post Fata vero Victoriae, omnes aequaliter Proventum intra se dividant. Argentariam autem ab Excellentissimo Domino Comite Regni Cancellario acquisitam cum adhaerentiis et duodecim Paribus cultorum maiorum et totidem minorum, non secus etiam deauratam in una Theca Aufsatz Filiae meae Victoriae linquo, quae ex reliqua Argentaria mea, non secus et ex aliis universis mobilibus aequalem etiam cum aliis comuniter divisuris, Portionem obtineat. Dispositione porro mea hac, si quepiam Prolis aut Neptis mea contenta esse non vellet, sed Iurgia Lites i... animaret, vel ad Invalidationem Testamentariae huius Dispositionis quidpiam ageret, talis nihil aliud, quam supratactam legitimam suam Portionem acquirat, ex fructu Bonorum ordinatum annuum Proventum vero in perpetuum amittat. Quod si vero unus ex Descendentibus meis adversus alterum indebitam Actionem suscitaverit, ac in Processu per eandem suscitato succubuerit, succumbens talis ex annuo Reditu centum Florennis minus pro illo Anno trahat. Pro Refrigerio porro Animae meae, et si quos in vivis offendissem Religiosis Patribus Servitis Quinquaginta, et Carmelitis in Laim-Gruben, totidem Urnae Vini, sex Florennis cum obligatione duodecim Sacra a Singula Urna pro me celebrandi. Septem Xenodochiis porro per Florennos septem. Aliis vero Pauperibus Duodecim Floreni distribuuntur. Cadaver sine Pompa humi mandetur. Occasione Exequiarum Centum sacra aere parato celebrari curentur. Domesticis a summo ad minimum lugubris Vestitus detur, minus necessarii in eodem dimittantur. Coqua vero ultro salarium suum annuum Viginti Florennos obtineat titulo renumeratorio, et in Domo ad Dies Vitae maneat. Sartorissae sex Florenni pro Servitiis in Infirmitate mihi Praestitis numerentur. Coquae Domini Baronis de Zwenkau pro Medicinis quattuor Florenni exolvantur. Et hanc meam ultimam deliberatam Testamentariam Dispositionem (cum Reservata Facultate Codicillum condendi) esse profiteor, ac pro maioris eius Firmitate ipse eandem subscripsi et Sigillo usuali munivi. Viennae 17-a Iunii 1745. (L. S.) Gabriel Gyöngyösi.

Copia pie defuncti Domini Gabrielis Gyöngyösi de Poroszló,¹ suae Maiestatis Sacratissimae Referendarii Aulici Cameralis Testamenti. Testamentaria Dispositio inter Liberos. Quod Illustrissimus Dominus Gabriel Gyöngyösi de Poroszló Suae Maiestatis Sacratissimae Referendarius Aulicus Camerarius, coram nobis convocatis praesentibus constitutis in hoc scripto Ultimam suam Deliberatam Voluntatem contineri declaraverit, ac pro Maiori huius solemnitate nostro Testimonio eandem firmari petiverit, hisce recognoscimus Viennae 17-a Iunii 1745 (L. S.) Summa Archiepiscopus [!] Scopiensis (L. S.) Ignatius Antonius de Popovich (L. S.) Carol Joseph Reichgruber (L. S.) Sebastianus Halbstaff Beneficiatus apud Excellentissimum Comitem Konigseck. (L. S.) Georgius Bernath Iuratus Agens, idem qui scripsit cont. (L. S.) Hoc Testamentum in Praesentia Georgii Bernath Agentis in Supremo Regio Aulae Marchallatus Iudicio referatum et publicatum fuit. Quod in Registratura omni diligentia asservatur, et Partibus interessatis Copiae extradantur. Actum Viennae Die 28-a Iunii 1745.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 482–485.

Hiteles másolat Sopron vármegye 1752. április 27-i közgyűlési jegyzőkönyve irataiból (XV. kötet, 747. lap).

¹ A „de Poroszló” nemesi előnév bizonyítja, hogy valóban a költő fiáról, Gáborról van szó. A „poroszlói” jelző öccsénél, a csetneki templomot építtető váradi kanonok Gyöngyösi Györgynél is megjelenik: 1738-as zselizi apáti kinevező iratában „Gyöngyösi György de Poroszló”-ként szerepel. A Királyi Könyvekre hivatkozva idézi rövid életrajzi összefoglalójában: BUNYITAY Vince, *A váradi püspökök története az alapítástól a jelenkorig*, IV, Debrecen 1935, 360, 5. jegyzet (ugyanitt a 2. jegyzetben hivatkozik a kanonok végrendeletére is, melynek feltárása az elkövetkező kutatások feladata). – A tény, hogy a költő Gábor fia az Udvari Kamara munkatársa, György fia pedig váradi kanonok lett, a kora újkori magyar társadalmi mobilitás 18. századi meglétét adatozza.

**Sopron vármegye ajánlólevele a Gyöngyösiek érdemeiről
Nemeskér, 1762. március 31.**

Néhai Gyöngyösi Gábor Károly nevű fia azzal a kéressel fordult hozzájuk, hogy Ferenc fiát ajánlják felvételre a nemesi testőrségbe. Tekintettel a Gyöngyösi család nemesi hírére, a kérvényezőnek az Andrassy gyalogos ezred strázsamestereként végzett hasznos szolgálataira és Gyöngyösi Gábor udvari kamarai tanácsosságára, eleget tesznek e kérésnek.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Comes Domine Nobis Gratosissime Colendissime. Carolus filius Gabrielis quondam Gyöngyössy de Poroszló in eo Nobis humillime supplicuit, quatenus filium eiusdem Franciscum Nobili Turmae Pretorianae adlegendum Excellentiae Vestrae comendare vellemus; consideratis proinde tum modo mentionatae familiae Gyöngyössianae clara Nobilitate, cum vero utilium servitiorum meritis supplicantis olim Legionis pedestris Andrassianae Supremi Vigiliarum Praefecti, quam et praetitulati Domini condam Gabrielis Gyöngyössy Excelsae Camerae Aulicae Consiliarii et Referendarii assumendi autem Francisci Gyöngyössy Genitoris et avi condam gratiose consolandum humillime recomendantes gratiis et favoribus impense devoti perseveramus. Ex Generali Congregatione nostra die Martii 1762 in Possessione Nemes Kér celebrata. Excellentiae Vestrae Humilimi obsequentissimi servi Universitatis Comitatus Soproniensis.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 485.

Sopron vármegye 1762. március 31-i közgyűlése jegyzőkönyvéből (XX. kötet, 1153. lap).

184.
Gyöngyösi István képének megfestéséről szóló
Gömör vármegyei határozat
H. n., 1836. július 12.

Az 1836-ik esztendőbe[n] Szent Jakab hava (július) 12-ikén és több következtetett napjain tartott rendes közgyűlése jegyzőkönyvéből.

Andrássy Károly gróf az ősökre való visszaemlékezés tekintetéből ezen Nemes megyének a maga idejében jeleskedett Alispánja, Gyöngyösy István képének *lemásoltatását* és tanácskozástermünkbe leendő felfüggesztését indítványozta, mely festménynek elkészítéséről való gondoskodást Csík-Szent-Királyi és Krasznahorkai Gróf Andrássy Károly ezeránt lett megkéréstése következtében magára vállalván, annak sikerítése reá bízott.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 477.

Gömör vármegye 1836. július 12-én és köv. napokon tartott rendes közgyűlése jegyzőkönyvéből.

185.
Gyöngyösi István csetneki lakóházáról
2012

Brutovsky Gabriella írása (*Gyöngyösi István Parnasszusa: Csetnek*, Opus. Szlovákiai magyar írók folyóirata, 2012, 95–98) nyomán.

Az *Irodalomtörténeti Közlemények* 1897-ben megjelent 4. számában Nagy Iván, a neves történész és író Gyöngyösi István kimerítő életrajzát közölte,¹ a sok addigi téves vélekedés helyreigazításával és további új ismeretekkel bővítve a költő feledésbe merült (főképpen származásáról szóló) adatait. S feltette a kérdést, hogy „vajjon ismeri-e még valaki a Csetneki temetőben azt a (talán örökre jeltelenül maradt) sírhelyet, melyben a 193 év előtt elhunyt költő porai enyésznek? *Aligha!*” Dendély Bélánénak köszönhetően a síremlék helye 2004-ben nyilvánosságra került, a helyi és távolabbi hagyományörzők segítségével pedig az emlékoszlop újrateremtése is bekövetkezett. Jankovics Józsefnek a költő csetneki síremlékénél elhangzott ünnepi beszéde rámutatott arra a még felderítetlen tényre, amit Nagy Iván ugyancsak fontos kérdésnek tartott. „Vajon áll-e még az a ház, amely a város ez ideig legnagyobb költőjének otthont adott?” Jankovics Nagy Iván idézetével folytatta, melyben a ház jellemzőire találunk utalásokat: „Egykori, utolsó lakhelye azonban, ha a hagyománynak hihetünk, Csetnek városának jolsvai utcájában azon 110. számú ház volt, mely a mi időnkben Urszinyi Mátyás gyógyszerész tulajdona lett és talán jelenleg is az. A nevezett gyógyszerész azon házat atyjától U. Györgytől örökölte, ez pedig ismét atyjától (ki 1774-ben született és 1832-ben halt meg,) hallotta, hogy azon ház volt egykor a költő lakása.”

A ház azonosításához szükséges adatokat a rozsnyói levéltárban és a kataszterben találtam meg. A Nagy Iván által említett gyógyszerész család (Urszinyi) azonosítása volt az elsődleges célom, ehhez a levéltárban a csetneki evangélikus elemi tanoda növendékeinek névjegyzéke² állt rendelkezésemre. Ezek után beazonosítottam Urszinyi Mátyást, a kataszterben pedig a

¹ Irodalomtörténeti Közlemények, 1897, 7. évf. 4. füzet, 424–448.

² 1865–66. évi névjegyzék, in Mestečko Štítník – Evanjelická cirkev – Škola (Levéltár, Rozsnyó).

gyógyszerész tulajdonai között megtaláltam a Jolsva utca 110-es parcellájú házat³ (ami akkoriban a ház számozását is jelentette). Sikertült máig visszavezetnünk a házat öröklők és felvásárolók névsorát, ennek alapján, illetve a 19. századi helyrajzi térkép⁴ (és a mai várostérkép)⁵ alapján a csetneki városi hivatal segítségével pedig beazonosítottuk a költő otthonát, amely egy elhanyagolt állapotban lévő 313-as számú ház volt, a város tulajdona. A ház az evangélikus templommal szemben fekszik.

³ Urszinyi Mátyás, Tulajdoni és birtokállási lap, in Štítňik (128-as betétszám), illetve a későbbi tulajdonosok tulajdoni és birtokállási lapja (uo., 719-es betétszám), rožsnyói kataszter.

⁴ Csetnek katasztrális területének telekkönyvi térképe (Pozemkovoknižná mapa katastrálneho územia Štítňik, rožsnyói kataszter).

⁵ Ma az 567-es és 566-os parcella alatt található a ház.

FÜGGELÉK

A korábbi szakirodalom által tévesen a költőre
vonatkozóknak vélt fontosabb iratok

Baranyay Gáspár és gyermekei közt kelt osztálylevél
1652

*Baranyay Gáspár a fia és leányai, Borbála, jászói Horváth
Andrásné és Ilona, Gyöngyössi Istvánné között az anyai birtokokra
nézve osztályos szerződésre lép.*

Nos Conventus Monasteri Beati Joannis de Jazou etc. Memor. etc. Quod Generosus Dominus Casparus Baranyay de eadem, ab una: partibus autem ab altera, Nobiles Dominae Barbara Andreae Horváth de Jászó, ac Helena Baranyay, Stephani Gyöngyössy Egregiorum Consortes, ex Nobili quondam Helena Ördögh Consorte eiusdem Domini Fatentis naturaliter procreatae, coram Nobis personaliter constituti, matura et bene digesta animi ipsorum deliberatione intra se se praehabita, sponte, libere, vivaque vocis ipsorum ministerio confessi sunt, et retulerunt coram Nobis in hunc modum. Quomodo idem Dominus Caspar Baranyay Fatens adhuc in iuventa aetate constitutus, Nobilem quondam Helenam Ördögh, Egregii quondam Georgii Chuda Relictam, sibi in uxorem legitimam duxerat, ex qua Conthorali sua, Barbaram et Helenam Filiae eiusdem sunt promanatae, ac procreatae ac tandem post pia defunctae Consortis suae fata, probis et honestissimis Christianae pietatis moribus per eundem Patrem suum Charissimum institutae et eductae memoratisque Egregiis Andrae Horváth de Jászó, et Stephano Gyöngyössy, iuxta exigentiam Status Christiani, ab eodem Patre suo charissimo honorifice quoque extitissent emaritatae; Volens itaque post emaritationem earundem Filiarum suarum, Paternum ac benignum animum suum erga dictas Filias, ac Filium, Melchiorum Baranyai, ex Nobili quondam Elisabetha Checzei Consorte sua progenitum, declarare, ne futuris temporibus inter easdem Filias, et Filium suum aliquae Controversiae, vel Lites, aut Litium fomites, quae ex utraque parte emergi, et exoriri posse viderentur, quin potius sopitis, et annihilatis quibusvis tandem controversiis, aliisque certis, bonis, iustis, rationabilioribusque de Causis communi bono Filii, Filiarum, et Generum suorum ductus, ad bonae pacis, et tranquillitatis devenisset unionem, atque in bonis, Iuribus eorundem maternis infra declarandis, absque Constientiae suae laesione, talem fecisset, et celebrasset inter eosdem Fassionem, et mutuam, ac vicissitudinariam Collationem; prout fecit, et celebravit coram Nobis tali modo: Quod siquidem dictus Dominus Casparus Baranyai, cum praefata Helena Ördögh

Consorte sua Charissima, diversis temporibus, Bona sua in Comitatu Ungvariensi existentia, imo etiam post decessum eiusdem ex hac vita, subsidio et adminiculo eorundem Bonorum, dictas Filias concernentium, partim oppignorando, ac alia quavis praevia ratione permutando, industrie acquisiverat, ne futuris temporibus, Nobilis Domina Clara Úsz, pronunc Conthoralis eiusdem Dominae Fatentis, in aliquibus molestiis, vel debitis, una cum Filio superius specificato permaneant, tali modo praedictas Filias suas, voluit contentas facere; siquidem his caris, et iniuriis temporibus, praefatas Filias suas pecuniarum summa non potuit contentare, futuram etiam modalitatem praetacti Filii sui respiciens, et ut eadem praetacta Bona, bonis maternis, earundem dictarum Filiarum suarum, in iam dicto Comitatu Ungvariensi acquisita, idem dictus Filius eiusdem dicti Fatentis tutius possidere, imo et post obitum eiusdem dicti Fatentis, bona praefati Filii sui materno, in Comitatu Abaújváriensi quomodocunque tandem super ipsum devoluta, iam toties fatis Filiabus suis in contentationem earundem dedit, donavit, contulit, et per manus statim et de facto assignavit. E converso vero, eadem quoque Barbara et Helena Baranyay, Filiae praedicti Domini Fatentis, considerato tali zelo charitatis Parentis sui charissimi, obligant se coram Nobis strictissime: nullo modo, facto, via, vel arte, eundem iam dictum Patrem suum, ac etiam Fratrem Melchiorem Baranyay, haeredesque et posteritatos eiusque utriusque sexus universos, in hac eadem Transactione impedituros; quin potius si aliqua praetensio Nobilis Dominae Susannae Csuda, Pauli Szepesi et Evae similiter Csuda, Francisci Horváth Egregiorum Consortibus in hoc eodem negotio esset eadem Dominae Barbara, et Helena Baranyay super se se assumunt, imo si ita postulaverit, ex suis propriis Bonis eorundem, ratam portionem exolvere volunt. Hac insuper conditione adiecta: quod si successu temporis iam toties dictus Melchior Baranyay, Frater eorundem, in declaratis Bonis, hic in Comitatu Abaújváriensi existentibus quoquomodo turbare voluerit; extunc liberum sit, eisdem Barbarae, et Helenae Baranyay, Bona illa propriis eorundem Bonis acquisita, in specificato Comitatu Ungvariensi existentia, statim et de facto manu apprehendere; idem quoque Frater eorundem, maternis suis Bonis, nimirum in isto Comitatu Abaújváriensi existentibus, contentus esse debeat, et teneatur. Casu vero (quod tamen Dominus Deus benigne protrahere dignetur) si eundem Melchiorem Baranyay sine haeredibus ex hac vita decedere contigerit, easdemque iam toties nominatas Barbaram, et Helenam Baranyay, in iam specificatis

Bonis, in Comitatu Abaújvariensi existentibus aliquis exturbare niteretur, in tali casu liberam iurisdictionem habeant, Bona sua in facto Comitatu Ungvariensi existentia pro se usurpandi, et apprehendi. Ulterius, siquidem idem dictus Fatens, Bona Chetnekiana, et Berentheiana, in Comitatu Borsodiensi existentia, easdem Filias eiusdem Fatentis iure Materno concernentia, ad hoc usque tempus possidebat, et iam coram Nobis eisdem Filiabus suis ad manus resignavit, eosdem Patrem et Fratrem suos charrissimos, praesentibus hisce Literis nostris, generaliter quietant, et perpetuis semper temporibus omnes praetensiones, si aliquae quomodocunque excogitari possint, sopitas esse volunt.

Harum etc.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 82–84.

Jászói Konvent, R. p. 71.

Idősbik Gyöngyösy János Testámentom Levele Ungvár, 1656. október 31.

Én, Ungvár vármegyében Ungváratt lakozó Gyöngyösy János, megemlékeznék az én halandó voltomról, noha az Úr Istennek bölcs gondviseléséből, midőn számos esztendő voltomra is még erős, egészséges és tűrhető állapottal áldott meg, de minthogy nyilván való dolog az, hogy nincsen semmi az embereknél bizonyosabb dolog, minthogy minden embernek bizonyosan meg kelljen halni, de mikor és mely napon, igen bizonytalan. Annak okáért míg az Úr Isten annyira való erőt és időt engedett, mostan akarom édes gyermekeim között Istentől énnékem adatott kicsiny javaimról rendet és dispositiót tenni, mely rend szerint így következik:

Elsőben is midőn az Úr Isten engemet ez világból kiszólít és az én boldog órámat elhozza, Lelkemet ajánlom az én Idvezítő Jézus Krisztusomnak szentséges kezében, Testemet pedig az ő Anyjának, az földnek, úgy, hogy az én rendemhez képest hagyom az én Testemet eltemettetni.

Másodszor. Kívánom, megemlékezzenek az én szent keresztségben is nevelendő gyermekim keresztyéni tisztelgésről és hivataljokról, tudván azt, hogy istenfélelemben és atyafi szeretetben neveltetnek, azért mindenekfelett istenes életben gyakorolják magokat, egymást szeressék, egymást becsüljék, hogy Istentől áldást, az emberektől dicséretet várjanak a fejekre.

Harmadszor. Az fiamnak Gyöngyösy Jánosnak pénzbeli részét kiadtam, mely már kezénél vagyon, úgymint harmadfélezer forintot. Lakóhelyül hagyom az eperjesi kőházat. *De az kisebbik fiamot is, Gyöngyösy Istvánt ki nem rekesztem belőle, azon házban harmadrésze övé legyen.*

Negyedszer Az én fiamnak, *Ferencnek* is hagyok pénzbeli részt harmadfélezer forintokat. Lakóhelyül az jenkei udvart, Jenkén való pusztá helyekkel, az alsónémeti porcióval együtt és az Zeleméri nagyanyjokról maradott szőlőkkel együtt. *Gyöngyösy Lászlónak* aszerint hagyok harmadfélezer forintokat, azmit el nem költött oda az maga résziből Németországban, küldöttem már a maga résziből neki száz aranyat. *Gyöngyösy János* fiamnak vagyon az ő részire való pénz száz arany. Az többi Eperjesen az fekete Ládába vagyon, amint oda feljegyezte magának és magára költi, azmi megmarad, azon legyen conventus.

Istóknak az ő pénzbeli részit magaméval együvé töttem az fekete ládában, magam kezemmel cédulákat irtam az 'sacsókra, ötet azokba senki meg ne háborgassa, mivel őrá a legkevesebbet költöttem. Az ungvári és az radvánci udvarházakat is neki hagyom, úgy mindazonáltal, hogy Gyöngyösy Lászlónak, az atyafának is része legyen az ungvári házban. De minthogy ha Isten haza hozza Gyöngyösy Lászlót, Papságra menendő léssen, *Istók*, valamikor módja leszen benne, mint idősbik bátyját kifizethesse, háromszáz forintokat letévén neki és László is tartozik felvenni, minthogy Istók legkisebb, s ugyan törvény szerint is ötet illeti az atyai ház. Ezeket a házakat pedig hagyom cum omnibus pertinentiis az három szabad szőlőket s szántóföldeket és az búza, szőlővel együtt. Az alsónémeti Ladányi pusztánját is hagyom Istóknak és Lászlónak.

Az alföldi szőlők oszoljanak három részre: *János*, *László* és *Istók* között, de a jobb rész mindenikében a kisebbé legyen. Az eperjesi házamban és egyéb ládamban lévők hasonlóképpen négy részre aequaliter oszoljon, de a jobb rész mindenikében a kisebbiké légyen.

Az alföldi szőlőket pedig és az többit fel ne osszák, *hanem mindaddig, míg Istók, László haza jönnek*, János műveltesse, az termését mindazonáltal az mi az reávaló költségtől megmarad, megtartsa, mert a szőlő termése nem mindég egyaránt vagyon, és akkor osztán légyen mivel műveltetni, hogy el ne parlaguljanak. Az ungvári szőlőkre hasonlóképpen *Gyöngyösy Ferenc* viseljen gondot, az homlítását János, de számot adjanak az jövedelméből, *ha Istók megjön*. Ezeket pedig úgy hagyom, hogy senki mást az

őnéki hagyatott jószágban semmi szín és mód alatt ne háborgassa, sőt, ha valamelyik úgy megszorulna, hogy kéntelenítettnek jószágát zálogban adni, az testvér atyafiának adja el, de úgy, hogy valamikor hozzájuthat, kiválthassa és bírhatta, azmint kinek-kinek hadtam; mivel ezek az jók Isten után mind magam saját örökségem és keresetem. Azért akarom, hogy úgy maradjon, ki-ki azmint hagytam, melyért, ha én kimúlok, Istentől mindenikére áldást kívánok. Amen.

Actum in Ungvár, Anno 1656. Die ultima octobris idem qui supra Idősbik Gyöngyösy János. (L. s. mp.) Coram me Georgio Nagymihályi, Iurato Comitatus de Ung. Assessore Primario (L. s. mp.) Coram me Ladislao Gombos (L. s. mp.) Coram me Ladislao Gejőczy Iurato Notario Comitatus de Ung (L. s. mp.) Coram me Benedicto Hėti (L. s. mp.) Coram me Ladislao Bernath (L. s. mp.) Coram me Benedicto Bernath (L. s. mp.) Coram me Johanne Korlát de Korlát Helmetz, Judlium Comitatus de Ung. (L. s. mp.)

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1905, 206–217.

Gyöngyösy László jegyzete: „E végrendelet teljes világot vet a költő családi viszonyaira, s e tekintetben megbecsülhetetlen, fontos okirat. Apja, »idősebbik« Gyöngyösy János, az eperjesi ügyvéd vallásos lelkiületéről, református vallásáról tesz bizonytságot. Megindító gyöngédséggel emlékezik meg legkisebbik fiáról, *Istókról*, akiről biztosan állíthatni, hogy apjának legkedvesebb gyermeke volt. Bizonyítja a család református voltát az is, hogy *László* fiát az öreg János Németországban neveltette, oda küldött neki száz aranyat. Ez katolikus papnövendékekkel nem történhetik. Az öreg János úr Istókot és Lászlót haza várta, amiből látszik, hogy Ungvár vagy környéke szülőföldje és birtokának legnagyobb része is ezen a vidéken volt. Nyomatékosan megjegyzem itt is, hogy Gyöngyösy János ügyvédségéről biztos tudomásom van. Egy okirat volt kezemben, amely egyenesen *eperjesi lakosnak és ügyvédnek mondja*. Ez egy adásvevési szerződés volt, amelynek értelmé szerint szőlőt vett *Bodrog-Kisfaludon*. Fájdalom, ez okirat elkallódott. E végrendeletben János úr ugyan ungvári lakosnak mondja magát, de hogy még ekkor se költözött véglegesen el Eperjesről, mutatja a körülmény, hogy pénze, egyéb holmii is Eperjesen voltak.”

Baranyai Borbála és Baranyai Ilona közt kelt osztálylevél Csetnek, 1663. január 14.

Csetneken Baranyai Borbála jászói Horváth Andrásné és Baranyai Ilona radvanci Gyöngyösi Istvánné között kelt osztálylevél.

Anno Domini 1663. die 14. Ianuarii in oppido Csetnek facta est Divisio Bonorum inter nobiles Dominas Barbaram et Helenam Baranyai, Generosorum Andreae Horváth de Jászó, ac Stephani Gyöngyössi de Rodvanc Conthoraliū in Comitatu Gömöriensi existentium per modum et ordinem infrascriptum. Equidem:

Primo. Nemzetes *Baranyai Borbála* Asszonnak ezek jutottanak *Csetneken*: Marus Péter házastul; vagyon egy fia, két ökre, két tehene.

Süveges Gáspár helyestül, házastul vagyon, fizet adót florenis 6.

Csapó Mátyás házastul, helyestül, két fia, egy tehene. Fizet florenis 4.

In Possione Geczely.

Geczelyben Hankovay György egész helyes, vagyon egy fia, két ökre, egy lova, két tehene, fizet annuatim árendát florenis 13.25

Kis-Szlaboson Rusznák János egész helyes, vagyon hat ökre, 20 juha, egy lova, két tehene, két fia, fizet florenis 13.25

Fekete-Lehotán Orosz Vaszko zsellér hellyel együtt, egy fia, két tehene, fizet 1.50

Dobsina városában Filiczki Tamás fél helyes, két ökre, két tehén, fizet florenis 9.

Mészáros Lőrinc helyestül, van két tehene florenis 3.

Secundo. *Baranyai Ilona* részéről *Csetneken* Marus Mátyás házával Mészáros Mester ember, Kovács János zsellér, egy tehene, fizet adót florenis 4.

Lakatos János, mellynek az helye az kastély előtt való pusztá jutott, még nőtlen.

Fekete-Patakon Vidó Antal, fél helyes, fia hat, 4 ökre, egyik két tehene, fizet adót 6 idest florenis 6. 63

Item Hlaváts András fél helyes, két ökre, két tehene, 30 juha, item az öccse, Varga Bálint, fizetnek florenis 6.63

Berdárkán Koljás Jakab és Lendonib Bálint, egy fiok, két lovok, két ökrök, 4 tehene, fizetnek 13 forint 25, idest florenis 13.25

Nagy-Szlaboson Sesták András egész helyes, 3 fia, két tehene, két lova, fizet árendát florenis 13.25

Rédován Koska János és Olexa zsellérek...

Dopsinán Jakab Péter helyestül, vagyon két fia, két ökre, egy tehene, fizet florenis 5.50

Ezekén kívül mind az kettőnknek, közös jobbágy ugyan *Dops[in]án* jutott Sverko György, két ökre, két lova, egy tehene, florenis 5.50

Ennek mind szolgálatja, mind árendája közre megyen, az kastélybéli szép egy palota két bor egy pince, ehhez való malombéli rész és az hámrokból való proventus equaliter két részre oszljon. Item *Tornavai, Somkúti* és *Csákányi* pusztá praediumok fennmaradnak, közönséges haszon kedvéért.

Ezeket az elosztott jószágokat in Anno 1663. Szent-Lőrinc napján mindkét részről vetették zálogban ugyan Csetneken lakozó Pernyik Jakabnak és feleségének, Koldús Dorka asszonnak; három esztendőig kiváltása nem szabad; azután ha bírni fogják, mint-hogy magtalanok, ha húsz esztendeig bírni engedjük, s nem lészen semmi maradéka, visszaszálljon egy pénz nélkül kinek-kinek az jószágok minden kár nélkül.

Per me Stephanum Gyöngyösi mpr. P. H.

Item Baranyai Ilona, mpr. P. H.

Coram me Andrea Homoki Iuratus assessor

Inclytus Comitatus de Ungvar mpr.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 84–85.

A gróf Andrássyak krasznahorkai közös levéltárából.

Gyöngyösi István zálogoslevele Radvánc, 1665. március 7.

Én Bornemisza Ferenc vallom ez levelemben, hogy énnekem az-minemő Pusztá jobbágyhelyem, kit hívnak Mató Mátyás helyének, Telekesi és Gyöngyösi uraimék házok között vagyon; elsőben néhai Forrai István uramnál volt zálogban másfélszáz magyar forintba aztán pedig nemzetes Gyöngyösi István úrnak meghírt Forray István uram maradéki ugyanazon summába eresztettük kezében zálogképpen, megkínálván azért Gyöngyösi István uramat felőle, hogy pénzét venné fel, s az meghírt helyet bocsátaná ki őkegyelme. Tekintetbe véven azért ezen porcióban való igaz vérségemet és igazságomat erre mint őkegyelme, hogy azon meghírt helyemnek hasonfele Medietássa maradna őkegyelme kezénél száz magyar forintokba zálogképpen. Az hasonfelét peniglen per manus kezében eresszem letevén érette őkegyelme az ötven magyar forintokat, melyekre én is libere és sponte accedáltam, adtam és conferáltam megnevezett Gyöngyösi István úrnak és feleségének, Baranyai Ilona asszonynak, és mind a két ágon lévő maradékjoknak az őkegyelme udvar házfelől való hasonfele mediatássát felül meghírt Mató Mátyás

nevű pusztámat zálogképpen száz magyar forintoknak hasonló földelével, minden ahhoz az egész pusztához való rétével, irtványai-
val és minden pertinentiaival együtt, azzal az igazsággal, szabadsággal, mellyel én és az én praedecessoraim éltek és bírták, éljék és bírják mind sajáttyokat *ea conditione*, hogy a *dato praesentium* húsz egész esztendeig sem én, sem az én kétágon levő maradékim, haeresim, successorim ki ne válthassák, hanem őkegyelmők libere bírják, mint sajáttyokat, azt is hozzátévé, hogy *inter ea* valamit építenének Gyöngyösi István uram és felesége és mind az két ágon lévő maradéki ezen megnevezett helynek hasonló medietássán, az kiváltás idején, ahhoz tudó, jó ácsmesterekkel megbecsülten és az épületet az *capitális summával* semel et simul tartozunk letenni és megadni őkegyelmőknek, azt is ki nem hagyván, hogy azon nálam maradó fél pusztának *fundusából* egészben végig tartozom egy ölnyi földet *excindálni* és az Gyöngyösi István uram *fundusához aplicáltatni* tartozom. Hasonlóképpen az mezőben, mind az két nyomáson egy hold földet nem az jobb, hanem középszerűeket kimutatatni és az őkegyelménél zálogban levő helyhez adatni. Eltelvén pedig az meghírt esztendő *dum et quando* én Bornemisza Ferenc és haeresim, successorim, mind az két ágon levők letésszük és megadjuk a száz magyar forintokat az becsnek az árával együtt meghírt Gyöngyösi István uramnak et suis praescriptis őkegyelmek is tartozzanak és az meghírt helyet minden pertinentiájával remittálni. Ha ezt nem cselekednék őkegyelmek, letévén az pénzt azon járásbéli szolgabíró kezénél, az meghírt helyet azon bíró és esküdt által visszafoglaltathassuk mint sajátunkat *abscissis omnibus iuridicis remediis et iustitiis Regni Iuristitorum Temporibus et Legitima Evictionak Cauteláját* is én Bornemisza Ferenc magamra assumáltam és maradékim is, hogy megírt Gyöngyösi István uramot és suos praescriptos azon helynek szabadosan és békességesen való bírásában *contra quosvis Legitimos Impetitores et Turbatores* convincáljuk és conserváljuk. Ha *peniglen* nem convincálhatnánk tehát *statim et defacto* az meghírt száz magyar forintok elmaradásán *saltem vigore praesentium* ezen járásbéli szolgabíró *csak házatúl, útjából, akárhonnét kihíván* meghírt Gyöngyösi István úr et sui praescripti azon meghírt summárúl nekünk minden jószágunkból, javainkból *plene executiót és satisfactiót* tétethessen meghírt bíró uram által *abscissis omnibus iuridicis remedys et iustitis regni seclusa etiam iuristitorum tempora*, mely levélnek légyen oly erős hitele minden bírák és juristariusok előtt, mintha in *authentico et credibili loco emanaltatott* volna. Azt is *annectalván*, hogy ha va-

lamikoron az nálam lévő fél fundusomat el akarnám zálogosítani, tartozom meghírt Gyöngyösi István uramot és suos praescriptos megkínálni véle. Kinek bizonyására adom ez levelemet kezem és pecsétemmel megerősítvén ilyen nemes személyek előtt: úgymint akkorbéli minaji lelki tanító Szent-Miklósi Sámuel és Nyikos Mihály uraimék előtt. Actum et datum in possessione Rodvancz die 7.-ma Marty Anno 1665. Franciscus Bornemisza. (L. S.) Stephanus Gyöngyösi (L. S.) Coram me Samuele Szent-Miklósypastor ecclesiae Minaiensis, coram me Nikos Mihály.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 479–480.

Diószeghy Lajos radvanczi családi levéltárából.

Gyöngyösy László jegyzete: „Hiteles másolat, Villei Pribék László szolgabíró Korlat-Helmeczy Korlath esküdt (Jurassor) által hitelesítve 1784-ik év october 31-én. Széljegyzetében meg van említve, hogy Szentimrey Zabó Gáspár »újítottatta« meg, ez a költő leányának, Borbálának egyik unokája volt, s a házhely a Szentimrey-család birtokában maradt. A három leánnyal megáldott költő gyermekeinek szülőföldjükön iparkodott tágas lakóhelyet szerezni, s arra a vidékre is adta mind a három leányt férjhez.”

A füleki foglyok Szelepcsényi Györgynek Fülek, 1670. augusztus 23.

Illustrissime ac Eminentissime Princeps Domine Domine,
Patrone nobis gratiosissime!

In gratiam Illustrissimae ac Eminentissimae Dominationis Vestrae servitiorum nostrorum humillimam commendationem. Megértettük, Kegyelmes Urunk, Méltóságos Gróf Forgách Ádám főispán urunk Őnagysága írásából: Nagyságoddal is közlöttes Őnagysága az mi reméntelen és váratlan s egyszersmind hazánk törvénye ellen és érdemünk kívül rajtunk esett kemény árestomunk felől való panaszunkat. És Nagyságod is azonnal érzeni kezdette nemesi szabadságunknak az aránt bennünk megsértődését, melyért Isten áldja meg Nagyságodat hosszú étellel! Megvalljuk, Kegyelmes Urunk, Nagyságod méltóságának is tartoztunk volna külön írunk, és ezen panaszunkat alázatosan declarálnunk, s egyszersmind az Nagyságod méltóságos patrocíniumját is imp-lorálnunk; melyet hogy akkor el nem követhettünk, alázatosan könyörgünk Nagyságodnak, vétkül abbéli fogyatkozásunknak ne tulajdoníttassék, mert egyedül csak az sietség halasztatta velünk

akkorról mostanra, az táborra vagy másüvé hurcoltatásunkat akarván akkori sietségünkkel megelőztetni.

Azonban Nagyságodnak mint Kegyelmes Urunknak alázatosan könyörgünk: tovább is azon rajtunk szánakodó gratiáját continuálni, hazánk törvényének és az közönséges nemesi szabadságnak sérelmét nemcsak érzeni, hanem méltóságos fejedelmi tisztinek autoritásával efficaciter orvoslani és az mi Őfölségéhez való hűségben maradásunkat respectálni, s mind személyünknek és inventált javainknak ez kemény árestum alól felszabadításában s vádolóinknak is megszégyenítésében, azhol szükség és kiváltképpen Méltóságos Gróf Rottal János önagyságánál, azkinek Őfölségétől plenipotentialiter committáltatott az ilyen dolgoknak complanatiója, méltóságos bölcs elméje szerint cooperálni méltóztassék Nagyságod, hogy az Nagyságod ilyen kegyelmességét mind mi s mind maradékink, míg az haza fenntart, nagy háláadóssággal, feledékenység nélkül szolgálhassuk meg alázatosan, kegyes választ várván. De caetero Eandem Illustrissimam ac Eminentissimam Dominationem Vestram foeliciter ac diu vivere desiderantes. Datum ex loco Aresti Arcis Fülekiensis, die 23. Augusti, Anno 1670.

Petrus Battik, m. p.

Franciscus Moczary m. p.

Paulus Némethy m. p.

Petrus Pápay m. p.

Andreas Kiss de Boldogháza m. p.

Georgius Battik, m. p.

Joannes Pápai m. p.

Michael Tassy m. p.

Stephanus Gyöngyösy

Illustrissimo Ac Eminentissimo Principi Domino Domino Georgio Szelepcheni, Archi-Episcopo Strigoniensi, Comitatusque eiusdem Supremo Comiti, Primati Hungariae, Legato nato, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestati Intimo Consiliario, Summo Secretario, Cancellario et per Hungariam Locumtenenti etc. Domino Domino et Patrono nobis gratiosissimo.

Közölve: THALY, *Adalékok*, I, 306–308.

„Eredetije egészen Gyöngyösi István saját kezével írva – kétségkívül fogalmazva is – Esztergomban a primási levéltárban, Capsa X. fasciculus numero 19, honnét Pauler Gyula t. barátom szívességéből közlöm.”

Az írás azonban nem a költő Gyöngyösi István kezétől származik, amint a pecsétje sem azonosítható az övével. A szerző feltehetőleg a Heves vármegyei szolgabíró, aki szintén Fülek várában tartózkodott, mivel a török elől oda menekítették a megye iratait és adminisztrációját Egerből. A költő valószínűleg szabadlában töltötte az időt, és 1670. szeptember 1-jén tett tanúvallomást Eperjesen.

1692. február 6.

Domino Stephano Ugróczy directori 6. Februarii 1692. Tenore praesentium Dominus committitur, quatenus certum Horreum extra Possessione Gerény per Comitem Georgium Homonnay aedificatum, sed praesens ruinosum, quod nimirum defunctus dominus Comes Valentinus Homonnay domino Stephano Gyöngyössy, qua advocato suo ante mortem suum donaverat, Eidem domino Gyöngyössy libere adportandum permittitur noverit.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 479.

Eredetije az Országos Levéltár misszilisei közt.

Gyöngyösy László jegyzete: „Gyöngyösy István már Homonnay Bálintnak tett jogi szolgálatokat, amiért Gerény, Ung megyei községben, Baranyához és Radvánchoz közel, csúrt engedtek át neki. Ez tulajdonképpen rendelet az uradalom tisztartójához, Ugróczy Istvánhoz.”

A Szepesi Kamarának

H. n. és é. n. [1697. augusztus]

Tekéntetes Nemes Kamara!

Minthogy e mostani Patak várának megvételének alkalmatosságával véletlen és kimondhatatlan romlása között minden javainktól megfosztattunk, és némely részecskéje a Nemes Kamara kezéhez esett.

Kérem annakokáért alázatosan Nagyságtokat, kegyelmeteket, én csak tutora lévén boldog emlekezetű Gyöngyösi János testvér atyámfiának neveletlen apró árváinak, méltóztassék Nagyságtok kegyelmek szegényeknek nagy romlásokat méltó tekintetben venni, s kevés javacskaikat kiadatni az feleségem és magam köntösével együtt.

Mely kegyelmesség tételéért az árváknak s igyefogyottaknak Atyja és Istene minden véletlen és váratlan változásoktól és veszélytől őrizze és védelmezze Nagyságtokat, kegyelmeteket.

Nagyságtok kegyelmetek

szegény szolgálja
Gyöngyösi István

Közölve: JANKOVICS, ItK, 2004, 694.

Idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1697. augusztus, No. 145.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1697. október]**

Tekéntetes Nemes Kamara!

Instálok alázatosan mostan is Nagyságtoknak, méltóztassék benn levő javacskájokat kiadni sokszor Nagyságtok előtt fennforgó árváknak, hogy penig én kezest állítsak, semmiképpen nem tehetem szerit; mert már vagyok személyem iránt kétezer tallérig való kezesség alatt generális Nigrelli uram önagyságánál, és kegyelmes koronás királyunk és császárunk öfelsége amnistiája sem kívánja azt, kérem annakokáért a Nemes Kamarát nagy alázatosan, jó választ méltóztassék mostan kiadni, kiért is az Ur Isten áldja meg Nagyságtokat.

Nagyságtok alázatos szolgálja

Gyöngyösi István

Közölve: JANKOVICS, ItK, 2004, 694.

Idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1697. október, No. 30.

**A Szepesi Kamarának
H. n. és é. n. [1697. december]**

Tekéntetes Nemes Kamara!

A Nagyságtok kegyelmetek gratiajat implorálni mindaddig meg nem szűnöm, úgy szegény neveletlen Atyámfiakra nézendő kevés jók iránt mint magam és feleségem gúnyája iránt is, mígnem kegyelmes válaszával Nagyságtoknak kegyelmeteknek

meg nem újítottunk. Jóllehet már elégségesképpen ennekelőtte hiteles emberséges emberekkel megbizonyított, hogy néhai jó emlékezetű Gyöngyösi János Uramnak maradván test szerint való fiai, atyjokrúl álló mind kevés javacskájok, mind penig terhe reájok maradt, minthogy nem mást, hanem praecise csak őket illethet, én penig nevetlen állapotjokhoz képest voltam csak factorok, mely e világ előtt nyilván vagyon, kirúl is csak tegnapi napon is secretarius Olasz Ferenc Uram előtt tön fassiót Lőcsén lakó Grosz János uram is; sőt ha az Nemes Kamara kívánja, in publico is teszen erről szép bizonytságot, minthogy őkegyelme volt egyik creditor, mely jóakaró Uram is szegény árvák romlásával nagy kárt vallott.

Nagy alázatossággal kérem a Tekéntetes Nemes Kamrát, régtől fogva való Nagyságtok gratiajat supplicáló, megromlott szegény érdemetlen szolgálcsáinak Istenre nézve kegyelmes válasszal lenni, kiért is az Árváknak Atyjok adja méltó jutalmát kinek-kinek Nagyságtok kegyelmetek közül, kívánom, s maradok

Nagyságtok, kegyelmetek alázatos szegény szolgálja

Gyöngyösi I[stván]

Közölve: JANKOVICS, ItK, 2004, 694–695.

Idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1697. december, No. 8.

A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. december]

Tekéntetes Nemes Kamara!

Nemzetes Húbertné Asszonyom arestatióját szegény árvák javacskájának szomorúan értvén a Nemes Kamarátúl; kelletett felfáradnom, és bizonyos praetensiója lévén őkegyelmének conplanáltam, és más egyéb javacskájokból megelégittem, hogy azon arestált jószágot felszabadítaná őkegyelme; melynek is valóságára a tekintetes Nemes Kamarának alázatosan írt levelét in praesenti Nagyságtoknak kegyelmeteknek alázatosan producáltam. Reménkedem alázatosan mostan is a tekintetes Nemes Kamara mutassa édes atyai kegyelmességét az szegény megromlott s

földhöz ragadott árváknak, kiért is az Istennek kegyelme maradjon
Nagyságtokon, kegyelmeteken.

Nagyságtok, kegyelmeteknek

alázatos szolgája
Gyöngyösi István

Közölve: JANKOVICS, ItK, 2004, 695.

Idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1697. december, No. 76.

A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. december]

Tekéntetes Nemes Kamara!

Nagyságtoknak, kegyelmeteknek tegnapelőtti decretuma szerint, alázatos instantiámban insinuált jóakaró uramat authenticáltatván alázatosan producálom. Reménkedem alázatosan, Nagyságtoknak, kegyelmeteknek ily hosszas búsításom után méltóztassék a tekintetes nemes Kamara kegyelmes válaszát nyújtani. Mely kegyelmes jótéteményét Nagyságtoknak, kegyelmeteknek vegye kedves áldozatul az árváknak és igyefogyottaknak Istene.

Nagyságtoknak, kegyelmeteknek alázatos szolgája

Gyöngyösi István

Közölve: JANKOVICS, ItK, 2004, 695.

Idegen kéz írása.

MNL-OL, E 254, 1697. december, No. 92.

Gyöngyösi István megbízatása H. n., 1699

Praemissa demum instantia ac petitio Egregii Stephany Gyöngyösy ex florennis 4 constans ob eum, quod idem per aliquot dies sine solutione extra comitatum commissario certae condescendentis militiae ordinatus fuisset: suprascripti quattuor florennos Rhenenses eidem condonant.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 223–224.

Ung vármegyei levéltár, Prot. 10. folio 337. 1699.

**Gyöngyösy Borbála és Éva, valamint
ifj. Gyöngyösy István közt kelt osztálylevél
Ungvár, 1699. június 16.**

Mi, Gyöngyösy Borbála és Éva adjuk tudtára mindeneknek, valakiknek illik, és valljuk az mi levelünkben. Hogy mi eltávozhatatlan szükségünktől viseltetvén, az mi édes Anyánk örökölt Csertézi hegyen levő, mi reánk nízendő és osztály szerint mi reánk szállott és jutott részünket adtuk és valljuk az mi Testvér Atyánkfiának azon jussal és igazsággal, az mint az mi szegény, Istenben boldogúlt, kimúlt Édes Anyánk birta és mireánk is obveniált. Nemzetes ifjú Gyöngyösy István Öcsém és Bátyám Uramnak és az őkegyelme Házastársának, Nemzetes Bégányi Borbála Asszonyának és az őkigyelmek mindkét ágon lévő és Isten kegyelméből leendő maradékinak, succesorainak, legatarusinak megmásolhatatlanképpen. Aadtuk pedig azon szöllőnkbeli jussunkat és részünket említett Atyánkfiának és az őkigyelme Házastársának, mivel ugyan az őkigyelme maga saját pénzét, mellyet ... adta minékünk, hogy azon szőlőben való részünket szabadon bírassák, örökítsék építsék, mint saját magok örökségét és hasznát is vehessék. Felvevén mi az maradékunkkal, succesorinkkal minden terheket, kiket azon dolog most, avagy jövőendőben akármi módon illetve vagy illethetne. Az szőlőbéli részünket pedig adtuk, ki-ki az maga részét negyven, negyven Magyar Forintokon, együtt pedig nyolcvan forintokon, melyet készpénzül ki-ki az maga részét simul et semel fel is vette jó és folyó pénzül. Kinek nagyobb bizonyására adjuk ezen kezünk írásunkkal megerősített levelünket. Íratott Ungváratt Die 16a Iunii Anno 1699. Gyöngyösi Borbála keze keresztvonása és pecsétje, Gyöngyösi Éva keze keresztvonása és pecsétje. *Coram me Stephano Gyöngyösy seniore manu propria.*

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1905, 210–211.

**Gyöngyösi Mária záloglevele
Gyöngyösi Borbála számára egy radvanci házhelyről
Radvanc, 1705. január 24.**

Én, Nemes Ung vármegyében, Tarnócon lakozó Namínyi Gáspárné Gyöngyösi Mária adom tudtára mindeneknek, azkiknek illik, ez levelemnek rendiben, hogy azmely helyem jutott Ung

vármegyében, Radváncon, testamentum szerint, Istenben boldogult édes Atyámról, Gyöngyösi Istvánról és Anyám, Baranyai Ilona Asszonyról állandó volt, adtam és bocsátottam azon helyemet (melyet ungvári ecclésiának engedett vala ideig idevezült Atyám Uram), adtam azért egy testvér atyámfiaának, Szentimrei Szabó Gáspárné Gyöngyösi Borbála asszonnak ökegyelmének 70 magyar forintokban és az csertesi szőlőért, mely vagyon az fél rész húsz forintokban, megtekintvén azt is, hogy már az rajta tett épületért ökegyelme letett volt 42 magyar forintokat és negyvenkilenc pénzeket, ki is egy summában teszen már százharminckét magyar forintokat, adtam ezen megnevezett helyemet mindazokkal az szántóföldekkel és kerttel, melyek testamentum szerint ezen helyhez hagyattanak, feljebb megemlített atyámfiaának, Gyöngyösi Borbálának, és mindkét ágon levő maradékának, utriusque sexus, ilyen formán, hogy ha ökegyelme valakinek el akarná adni, vagy penig maradéka, tartozzik elsőben is engemet vagy penig maradékomat megkínálni ezen zálogban eladatott helyel, mindazáltal engedtem ökegyelmének, szabados épület, hogy építhesse, azmint szereti ökegyelme, akkor megbecsülvén, az mit ér az épület, ezt is hozzátevén ilyen formán, hogy ha a kezemben bocsátaná idővel ökegyelme, az megírt summából tartozzék megnevezett Gyöngyösi Borbála tíz magyar forintokat és hatvan pénzeket elengedi, melynek állandóbb és erősebb bizonságára, az evictiót is magamra és maradékomra vállalván adtam ezen kezem írásával megerősített pecsétetes levelemet ilyen becsületes emberek előtt: Actum in Radvánc, die 24. Ianuarii, Anno 1705.

Naményi Gáspárné Gyöngyösi Mária keze + vonása és pecségi (P. H.) Coram me Nobili Georgio Nik (P. H.) Coram me Johani Tardy (P. H.) Coram me Stephano Nagy

Közölve: NYÁRÁDY Mihály, Debreceni Protestáns Lap, 1925, 42. sz., 330–331.

Eredetije a Nyárády család Magyar Nemzeti Múzeumban elhelyezett levéltárában, 674. sz.

Gyöngyösy Éva átruházó birtoklevele Radvánc, 1705. február 5.

Én, nemes Zemplény vármegyében lakó Tárczi Jánosné Gyöngyösi Éva adom tudtára mindennek azkit illet, ez levelemnek

rendiben, hogy azmely rész örökségem Felső-, Alsó-Baranyában Istenben boldogult Édesatyámról, Gyöngyösi Istvánról, kit édes Anyámval, Baranyai Ilona asszonyval együtt vett vala, azon reám jutott rész portiómat adtam és engedtem egy testvér atyámfiának, Szentimrey Zabó Gáspárné nénémasszonynak, Gyöngyösi Borbála asszonynak őkegyelmének zálogban, minden szántóföldeket és kaszálóréteket és ahhoz tartozó erdőt, ki is más compossessorokkal közönséges. Datum Radváncz, die 5. Februarii, Anno 1705. Idem qui supra Tárcki Jánosné Gyöngyösi Éva keze vonása és pecsétje. Coram me Ioanne Tárcki.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 482.

Gyöngyösy László jegyzete: „Ez okirat Diószeghy Lajos radvánci családi levéltárából való. Mind a két okirat a költő leányairól szó, akikről Nagy Iván okiratokat nem közölt, csak állította rólok, hogy leányai. Ez okirat bizonyítja azt is, hogy a költő ungi birtokait első felesége gyermekeinek még életében kiadta. Ez okirattól az is kitűnik, hogy Borbála a költő legidősebb leánya volt.”

Tanúvallatás Gyöngyösi István baranyai birtokrészéről Mina, 1706. június 27.

Én, Havasy Mihály, tekintetes nemes Ung megyének ordinarius szolgabírája, tekintetes Bornemisza Pál esküdt urammal tekintetes és nemzetes Csicseri Orosz Ádám viceispány úr őkegyelme comisiója mellett nemes és vitézlő Gyöngyösy István úr és Gyöngyösy Borbála asszony őkegyelmek instantiájára, aminémő inquisitionnak peragálására exmittaltatván aminthogyis 15 Martii Anni currentis infrascripti ez alább De eo utrum Punctumok szerént azon inquisitionnak végben vitele így következik.

De eo utrum

Primo. Tudja-é, hallotta-é, látta-é a tanú Baranyában a Dohányos ember amely pusztát vetett dohánnyal az holott az dohány-szárazító hajléka volt, az az hely kimutatott helye volt-é üdösbik Gyöngyösy István úrnak, és feleségének, Baranyi Ilona asszonynak, azt a helyet Gyöngyössi-pusztának hitták, amennyire kívántott, hasznát vette, kaszáltatta, szénáját rakatta bé azon helyen hol maga, hol gyermek; senki más ahhoz kezét nem tartván, míglen azután Baranyi úr hatalommal elvette?

Secundo. Baranyában volt-e kimutató helye avagy pusztája az Horváth famíliának, úgymint Gyöngyösy István feleségének Baranyi Ilona asszonynak osztály szerént?

Tertio. Az Árki Mihály és Kosztyu helyén kívül innen a vizen néhai Baranyi Gáspár úrnak micsoda helyek voltak birodalmában, miként hítták, hány volt?

Quarto. Ezerhétszáz esztendőben kukuricával bévetvén azon dohányszárazasztó hajléknak kertjét Gyöngyösy István és Borbála asszony, azután ki szántotta ki, és miért?

Quinto. Az erdőjért, mezőjért, szénájáért ki adott árendát vagy tizedet Baranyi Menyhért úrnak, azmely árenda vagy tized köz volt volna a contractus szerént Gyöngyössi István gyermekivel?

Sexto. Ezerhétszázegy esztendőben kisebbik Gyöngyösy István uram Baranyi mezőjén vetett babját ki étette meg a sertésekkel, és ugyan ezerhétszázhárom esztendőben Kalósy István házánál lévő zabját kicsoda hordotta el és ki élesztette (?) el?

Tertium. Fassio

Primus testis Gabriel Minay persona nobilis annorum circa 56 iuratus, examinatus fatetur ad primum et secundum nihil, ad tertium: tudja, hogy az Árki Mihály és Kosztyu helyén kívül még kettő volt a vizen innét, úgymint az Mágócsy helye és Bertók helye. Ad quartum nihil. Ad quintum: tudja, hogy az erdőért, mezőért és a pascuatióért Baranyi Menyhérddt úrnak, az Minaiaiak, mikor szénahordásra, néha búzahordásra el kellett menni, de hogy tizedet vagy árendát adtak volna, nem tudja. Ad sextum nihil.

Secundus testis. Andreas Nagy persona nobilis annorum circiter 70 iuratus et examinatus fatetur ad primum et secundum nihil, ad tertium uti primus testis in omnia, ad quartum nihil, ad quintum: tudja, hogy az erdőről való fahordásért Baranyi Menyhérddt úrnak, aki két ökörrel hordott az erdőről az fát, két véka zabot, aki négy ökörrel, egy mérőt adtak Baranyi Menyhérddt úrnak; akit magánál tartott és senkivel sem közlött. Ad sextum nihil.

Tertius Thomas Baros Darocziensis Annorum circiter quadraginta novem iuratus examinatus fatetur ad primum et secundum nihil, ad tertium uti praecedentes Testes. Ad sextum nihil.

Quartus Testis Barbara Mágócsy Consors Tomae Baros annorum circiter 45 iuratus, examinatus, fatetur; ad primum nihil, ita ad secundum, ad tertium: Tudja, hogy három helye vagyon a vizen innét Baranyi Menyhérddt úrnak. Ad quintum Tudja, hogy

az Minaiak adnak bizonyos számú zabot az erdőért, hogy fát hordattassák az erdőről Baranyi úrnak, ad ultimum nihil.

Quintus testis Joannes Bata Baranyiensis annorum circa 76 iuratus, examinatus est, ad primum: Tudja bizonyosan, hogy az de eo utrumban fölvelt hely kimutatott helye volt néhai Gyöngyösi István úrnak, úgymint Baranyi Ilona asszonynak, de az határát meddig, nem tudja, hanem tudja azt, hogy azon hely a víznél való egy darabjának semmi hasznát nem vehette, mivel mikor tilalmas volt, csak nagy kóró nyűtt ott fel, hanem azután onnét kaszáltatott nemzetes Gyöngyösi István úr, amely helyet Baranyi Menyhérdt úr szántatott meg mostan. Ad secundum: Tudja, hogy a Horváth famíliának olyan kimutatott helye nem volt Baranyában, mint Baranyi Ilona asszonynak. Ad tertium: Tudja, hogy a vízen innét Baranyi Gáspár úr négy helyet bírt, és azok a helyek Arki Mihály, Kosztyu, Bertók helyei voltak, a negyedikben pedig a disznópásztor lakott. Ad quartum tudja, hogy az de eo utrumban fölvelt helyen Gyöngyösy István tengeri búzát vetvén, mind egészen Baranyi úr ekéje szántotta-é ki, avagy a Dohányos emberé, nem tudja. Ad quintum nihil. Ad sextum: tudja, hogy a mostani Gyöngyösi István úr babját Baranyi Menyhérdt úr sertési ették meg.

Sextus testis: Lyutai István Baranyiensis, subditus Domini Supremi Generalis, annorum circiter 30 fide mediante fatetur ad primum: nem tudja, ha kimutatott helye volt-é üdösbik Gyöngyösy István feleségének, Baranyay Ilona asszonynak, hanem tudja bizonyosan, hogy az vízen innét üdösbik Gyöngyösy István úr bírta, kaszáltatta, a víz mellett való részét penig ezen fatens kaszálta Gyöngyösy István úr engedelmeiből. Ad tertium nihil. Ad quartum: Tudja bizonyosan, hogy az Dohányos azon pusztát megszántván ifjabbik Gyöngyösy István úr három vagy négy út tengeri búzát bevetvén, kiszántották, de nem tudja bizonyosan, kicsoda. Ad quintum: Hallotta másoktól, a minaiaktól, a fahordásért zabot adtanak, szénát, buzát hordattak Baranyi Menyhérdt úrnak, tudja bizonyosan az Baranyiaktól, hogy Baranyi úr az pusztára bocsátotta az marhájokat, ha falun való szénáját egészben behordják Baranyi Menyhérdt úrnak. Ad sextum tudja bizonyosan, hogy Patay Sámuel hordatott Gyöngyösy István zabjából, azt mondván: Labanc most a sógor!

Septimus testis. Stephanus Pásztor Baranyiensis subditus Stephani Gyöngyösy annorum circa 76 iuratus, examinatus fatetur ad primum: Hogy kimutatott helye lett volna Gyöngyösy István-né Baranyi Ilona asszonynak, nem tudja, hanem tudja azt, hogy

Gyöngyösy István kaszáltatta, ezen fatens takart is azon helyen, azt is tudja, hogy néhai Gyöngyösy István úr veje, Jósza Mihály úr kazal szénát rakatott rajta. Ad secundum, tertium nihil. Ad quartum tudja bizonyosan, hogy Gyöngyösi István úr bévetvén azon pusztát, három vagy négy út tengeri buzát Baranyi Menyhérdt úr maga szántotta ki. Ad caetera nihil.

Octavus Testis Joannes Kovács Annorum circa 50 Baranyien-sis subditus Melchioris Baranyi ad primum: Tudja, hogy azon az helyen Jósza Mihály kaszáltatott és a szénát kazalba rakatta rajta, sőt maga is ezen tanú Gyöngyösy István úr számára kaszált azon a helyen. Ad caetera nihil.

Nonus Testis: Joannes Demeter Annorum circa 46 Persona Nobilis Iuratus, examinatus fatetur: Tudja, hogy a De eo utrum-ba föltett helyet Gyöngyösy István úr bírta, kaszáltatta, sőt ez a Fatens is kaszált rajta, de hogy kimutatott helye volt-é, nem tudja, és hogy közit tartotta volna valaki más is hozzá, nem tudja. Ad caetera nihil.

Decimus Testis. Alexander Perecsény Radvancziensis Anno-rum circa 38, iuratus examinatus, fatetur: ad primum: hallotta a de eo utrumban feltett helyet örökké néhai Gyöngyösy István úr magáénak mondotta, azonban ezen Fatens kaszált és szénát rakott azon helyre, és a veje is, Jósza Mihály úr kaszáltatta. Ad caetera puncta nihil.

Undecimus Testis, Michael Jósza Persona Nobilis Annorum cir-ca 77 iuratus, examinatus, fatetur ad primum: Tudja, hogy az De eo utrumba föltett pusztát Gyöngyösi István úr bírta, hogy ezen Fatensnek is sokszor kaszálni engedte és abba sem impediálta, sőt a szénát oda rakatta, azhol az dohányyszárasztó vagyon, ezen Fatens veji lévén Gyöngyösi István úrnak, sokszor mondotta: édes gyermekim, ha én meghalok, titek lészen; ad caetera puncta nihil. Datum in Possessione Minaii Die 27. Mensis Iunii Anno 1706.

Per me Michaellem Havassy, Judlium Inclyti Comitatus de Ung (P. H.)

Coram me Paulo Bornemisza, Iurato Assessore Inclyti Comi-tatus de Ung (P. H.)

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 213–216.

**Ifj. Gyöngyössy István és Borbála
a Leleszi Konvent előtt ügyvédjének vallja Szepeßy Jánost
H. n., 1707. június 25.**

A Leleszi Konvent előtt Gyöngyössy István és Borbála, testvérek, néhai Gyöngyösi Istvánnak Baranyay Ilonától született gyermekei a csetneki és hozzá tartozó elzálogosított birtokrészek kikeresésére ügyvédül Szepeßy János atyjokfiát meghatalmazzák.

Nos Conventus Ecclesiae Sanctae Crucis de Lelesz. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quod Generosus Stephanus Gyöngyössy et Generosa Domina Barbara Gyöngyössy, filius et filia Generosi condam domini Stephani Gyöngyössy ex Generosa condam Domina Helena Baranyai conthorali eiusdem progeniti, nostram personaliter pervenientes in praesentiam, matura prius et exacta intra se animi deliberatione praehabita, sponte et libere, vivaeque vocis ipsorum ministerio confessi sunt, pariter et retulerunt coram nobis hunc in modum: Qualiter iisdem fatentibus in facto exquisitionis ac reaquisitionis certorum quorundam bonorum et iurium possessionariorum *maternoaviticorum Csetnekiensium* in Comitatu Gömöriensi vicinisque ibidem locis existentium habitorum, alias *per praefatam ipsorum Genitricem Helenam nempe Baranyay*, cuidam inhabitatori oppidi Csetnek antelato Comitatu Gömöriensi adjacentis Jacobo Pernyik dicto, in anno 1667. die 12. Maii, et ne fors aliisque oppignoratorum sortae [?] quaedam causae intentantae et prosequendae incumberent, quarum persecutioni siquidem iidem domini fatentes tum ob virium et facultatem suarum tenuitatem, tum vero aliis rationalibus ex causis personaliter adesse, easque (uti par esset et necessarium) promovere nequirent; ideo in singulari sinceritate, dexteritateque ac promptitudine, nec non earum gerendarum et iurium regni peritia, Generosi Domini Johannis Szepeßy de Négyes fratris ipsorum condivisionalibus quoad plenam confisi, eundem in facto esse et reaquisitionis praetactorum bonorum, iuriumque possessionariorum, quam vero tuitionis et retentionis, conservationisque boni et sinceri iuris ipsorum in iisdem habiti, suum fecissent, constituissent et ordinassent, prout fecerunt, constituerunt, et ordinaverunt Plenipotentiarium, Fautorem et Actorem nostri in praesentia, dando et attribuendo Eidem ratione praenotatorum bonorum ac iurium possessionariorum coram quibusvis Iudicibus et Iusticiariis regni agendi, instituendi, promovendi, accelerandi,

concludendi, bonaque eiusmodi et iura possessionaria de manibus alienis eliberandi, ac suo modo et ordine recipiendi; Procuratores quoque eatenus constituendi, revocandi omnibus iuridicis remediis, prout res et occasio expostulaverit, utendi, generaliter denique ea omnia, quae in rem et commodum praementionatorum dominorum fatentium et constituentium magis utilia et proficua fore cognoverit, perficiendi et effectuari plenariam atque omnimodam potestatis facultatem. Ratum, gratum sese promittentes habituros, quidquid in emolumentum et bonum ipsorum protestantium per dominum Joannem Szepessy de Négyes causis in iisdem sive via concordiae, sive ordine iuris actum, factum institutum, promotum, conclusum, effectuatum ac ad debitum optatumque finem deductum fuerit, pariter ipso facto. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum sabbatho proximo ante Dominicam primam Sanctissimae et Individuae Trinitatis, Anno domini Millesimo septingentesimo septimo.

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 484–485.

Eredetije a Leleszi Konvent levéltárában, Act. Numero 29.

**Az Ung vármegyei szolgabíró-helyettes commissiója
Gyöngyösy Borbála ügyében
Ungvár, 1712. május 9.**

Én, Thury Gáspár, a tekintetes nemes Ung vármegyének substitutus szolgabírája, mellettem levő ordinarius esküdt társammal, nemzetes Széchy István urammal ökegyelmével tekintetes, nemzetes, vitézlő Ráthy Gyögy substitutus vice ispány uram ökegyelme commissiója mellett kimenvén Baranyába nemzetes Szentimrey Zabó Gáspár uram ökegyelme házastársa, nemzetes Gyöngyösi Borbála asszony instantiájára Baranyai Menyhért uramhoz, avégre: Elsőben is Felső Baranyában Baranyai Ilona asszonyt consexualis részbéli pusztákat egészen, melyeket ökegyelme elvett és kezénél megtartott, mutassa vagy mutattassa ki ökegyelme nemzetes Gyöngyösi Borbála asszonynak az én jelenlétembe. Ad tertium azon puszta után obveniálandó rétet, földeit adja ki nemzetes Baranyai Menyhért uram ökegyelme. Actum et datum Ungvár, die 9-ma Maii Anno 1712. Caspar Thury substitutus Iudex Nobilium Comitatus de Ungh (L. S.) Stephanus Széchy Comitatus de Ungh (L. S.)

**A viceispán commissiója Gyöngyösi Borbála ügyében
Ungvár, 1712. május 9.**

Én, Thury Gáspár, a tekintetes vármegyének substitutus szolgabírája, mellettem levő ordinarius esküdt társammal, nemes Széchy Istvánnal őkegyelmével tekintetes nemzetes, vitézlő Ráthy György substitutus vice ispány commissiója mellett kimenvén Baranyában nemes Szentimrey Zabó Gáspár úr őkegyelme házastársa, nagyságos Gyöngyösi Borbála asszony instantiájára Baranyai Menyhért úrhoz avégett: Elsőben is Felső-Baranyában Baranyai Ilona asszonyt consexualo részbeli pusztákat egészen, melyeket őkegyelme elvett és kezénél megtartott, mutassa vagy mutattassa ki nemzetes Gyöngyösi Borbála asszonnak az én jelenlétemben. Ad tertium, azon puszták után obveniálandó réteit és földjeit adja ki nemes Baranyai Menyhért uram őkegyelme. Ad quartum, mind erdőbül s mezőbül akár tizedben, akár arendaképpen bír, sőt provente bír is, adja meg atyafiságosan őkegyelme az contractusnak tenora szerint, másként Judliter említett Gyöngyösi Borbála asszony keresni el nem mulatja. Azminthogy mindezekre vitézlő Baranyai Menyhért úr őkegyelme: ad primum punctum azt felelte: Tudom, hogy az édes húgomasszony az magamét nem kívánja s nem is kívánhatja, de ide sem viceispán, sem szolgabíró nem kívántatik, húgomasszony jöjjön ide a sógorral együtt, azkivel akarja, akár ma, akár holnap üljünk le, vegye elő az contractust, tartsa magát ahhoz őkegyelme, akit tudok, nem tagadom. Látja mind Isten s ember, halálnak fia vagyok, ma, holnap az életem, akit őkegyelme bírja, ellent benne nem tartok, az Horvát atyafiak részit Orosz Zsigmondné asszonytúl váltottam 175 forinton, kirúl való levelem is extal, azt bírom és manutenealom, Naményiné és Tárcziné asszonyom részéért adtam bizonyos summa pénzt, az szántókért is idejében, asztat őkegyelméék bírják, én nem bírom, ha énnekem őkegyelme nem hiszen, vadnak öreg emberek, esketessen, mutassák ki, mert azon pusztáknak, melyeket őkegyelme kíván kezéhez venni, soha híret sem hallottam, s nem is tudom, melyek azok. Ad quintum. Ami az erdő és mezőbeli proventust illeti, tudná őkegyelme, ha volna valami, bár volna, mi bármikor őkegyelmének is jó volna. Mindezekrül adom ezen recognitionális

levelemet kezem írásával s pecsétemmel megerősítvén. Actum et Datum Ungvár, die 9. ma, Maii, Anno 1712. Caspar Thury substitus Judlium Inclyti Comitatus de Ungh (L. S.) Stephanus Széchi Iurassor Inclyti Comitatus de Ung (L. S.)

Közölve: GYÖNGYÖSY László: ItK, 1911, 481–482.

Diószeghy Lajos radvánci családi levéltárából.

Gyöngyösy László jegyzete: „Baranyai Menyhért »recognitionalis levél« a szolgabíró (Judlium) átírta, így Baranyainak s ősrégi családjának pecsétjét nem látjuk ez eredeti okiraton. Itt van említés a költő egy fiatalabb lányáról, Naményinéről, akiről Nagy Iván is emlékezik, de okiratot nem közöl róla.”

**Gyöngyösi Borbálának,
Szentimrey Szabó Gáspár özvegyének tiltakozása
Nagykapos, 1723. március 17.**

Nos universitas Praelatorum Baronum Magnatum et Nobilium Comitatus de Ungh damus pro memoria: Quod cum nos die 18. Februarii Anni modo labentis infrascripti in Oppido Nagy Kapos Loco alias et Termino celebrationis Generalis congregationis nostrae et tractandis et concludendis nonullis rebus ac negotiis publicam salutem ac permansionem comitatus nostris tangentibus et concernentibus frequenti numero consedissemus suis temporibusque constituti; eotum nobilis Domina Barbara Gyöngyösy Egregii condam Gasparis Zabo relicta vidua coram nobis compars in forma solemnisi protestationis et contradictionis exhibuit et protestavit nobis scriptotenus concinnatam Protestationem: Nobilis Domina Barbara Gyöngyösy Egregii condam Gasparis Zabo relicta vidua in forma solemnisi Protestationis et Contradictionis Inhibitionis Exhibitionis et Reclamationis, contradicat, inhibet, exhibet, reclamat et contraagit hunc in modum: Qualiter frater eius Carnalis Egregius Dominus Stephanus Gyöngyösy eo non contentus, quomodo circa finem anni proxime elapsi 1722 Catharinam Boronny manibus sibi violenter iniectis arrestasset, arrestatamque certo sub tempore graviter mortificasset; imo in dies amorem fraternitatis minime in consideratione non tenendo cum periclitatione Iurium Protestantis Filiis eiusdem Catherinae Boronny illegitimae aetatis in Domo sua natos inibique ad hunc usque diem in praeteritorum annorum non ita pridem elapsorum anno-

rum succursu sua educatos manus iniicere ferocissime intenderet, velletque, cum tamen eorum Parentem quippe Egregium condam Dominum Stephanum Gyöngyösy Senioremem consanguenter acquisitionemque eiusdemque participem Domina Protestans (siquid praetendens nominatus scilicet Dominus Stephanus Gyöngyössy iunior Praetensiones haberet) confiteretur neque ullis ex Literis Testamentariisque Dispositione constaret quomodo filii Nobilis attactae Catharinae Boronny solum toties memoratum Dominum Stephanum Gyöngyösy iuniorem concerneret: Ob id ne Protestans Domina Barbara Gyöngyösy iure suo, in memoratorumque Puerulorum educationem in succursuum beneficiis frustraret, contra nominatum Dominum Egregium Stephanum Gyöngyösy aliosque, si qui eos citra. Litis superinde movendae Decisionem emere, sibi que appropriare intenderent protestatur, contradicit, exhibetque, reclamationem. Protocollumque Comitatus insertum sub sigillo eiusdem extradandi et conservat. Supraqua eiusmodi praefata Domina Protestantis Contradictione et inhibitione erga iuris eiusdem petitionem praesentes litteras nostras Prothocolis Sigillo meo usitato et authentico roboratas futura iuramenta eiusdem Protestantis pro cautela deserituras exmandandas esse dedimus et concedendas, communi suo suadente Iustitia.

In Gremiali Comitatus de Ungh Congregatione die 17 Mensis Martii 1723 in Opido Nagy Kapos celebrata, (P. H.) Adamus Orosz, de Csicsér Iudlium Comitatus de Ung notarius.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 344–345.

Eredetije Szentimrey János Ung megyei, baranyai földbirtokos levelesládájában.

Ifj. Gyöngyösi István tiltakozása H. n. és é. n. [1732. március 17.]

Protestatio Stephani Gyöngyessy

Generosus Dominus Stephanus alterius condam Stephani filii dudum vita functi Joannis Gyöngyessy Filius, tam suo, quam et uterinarum et congenerationalium Sororum suarum nominibus et in personis coram inclyta universitate Minorum Praelatorum, Baronum, Magnatum et Nobilium Comitatus de Ungh, occasione generalis congregationis die 10. Mensis Ianuarii Anni 1732 in Oppido Unghvár celebratae in forma solemnis protestationis,

contradictionis, in et prohibitionis detegeret sequentia: Qualiter superiori adhuc anno 1656 iam dudum evolutus praedeclaratus avus suus Joannes condam Gyöngyessy vigore certae testamentariae dispositionis curiam nobilitarem in praenotato oppido Unghvár iam fato Comitatus huiccede Ungh adiacente situatam (cui a septemtrione collegium reverendorum patrum Iesuitarum, a meridie vero curia seu domus inclytae familiae Thuroczy advicinarentur) filio suo prae attacto Stephano Gyöngyessy vero domini protestantis progenitori via immediatae successionis usuandam et possidendam legasset et ordinasset tractu tamen temporis nesciretur quo iuris titulo eadem praenotata curia ad manus Egregii Petri Gyöngyessy devenisset. Qui siquidem cum summo praeiudicio et damno domini protestantis et reliquorum cointeressatorum praedeclaratam curiam per decursum certi temporis non tantum possedisset et usuasset quin imo sine scitu eorundem in anno proxime evoluta eandem quoque extraneis et a sanguine alienis in hypothecare, vendere vel qualitercunque inonerare non dubitasset, de dictamine ver articuli 47,1723 similes praeiudiciosae bonorum fraternalium vel sororiorum abalienationes et inonerationes sepositis quibus suis contractibus aut fassionibus tamquam ipso iure nullis vindicari valerent, ac si et in quantum iustus titulus per possessores doceri nequiret fructus quoque medio tempore percepti resarciendi venirent: ratione ex ea toties mentionatus dominus protestans in tempore suis reliquorumque cointeressatorum iuribus prospectum iri cupiens et vel maxime ne per quampiam taciturnitatem aut silentium superius annotatae curiae uti attactum esset per praenotatum Petrum Gyöngyessy interventae tentioni usuationi ac subsequenter, dein attentatae praeiudiciosae venditioni inhypothecationi vel qualitercunque factae abalienationi consentire videatur, eidem solemniter protestaretur, declamat et contradicit, simul ac actuales eiusdem nobilitatis suae curiae possessores a tentione inhibet et prohibet palam publice et manifeste, reservaretque sibi omni meliori a legibus licitato modo iuribus suis et reliquorum cointeressatorum prospiciendi eademque revindicandi facultatem. Coeterum peteret praesentis protestationis, contradictionis in et prohibitionis suae seriem inclyti comitatus protocollo inseri, sibi que iurium suorum et reliquorum cointeressatorum, pro futura cautela necessarias de de super testimoniales subauthenthico praelibati comitatus extradari.

Közölve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 106–107.

Eredetije az Ung vármegyei levéltárban, Proth. XIII. Folio 386, 387.

Gyöngyösi István ungvári házának sorsáról 1736

Ifjabb Gyöngyösi István gátályi lakos 1732. január 10-én született tiltakozása a megyei gyűlés előtt az ügyben, hogy néhai Gyöngyösi István ungvári háza a végrendelet alapján egyenesen az ő birtokába jutott, de az ő távolléte miatt a ház Gyöngyösi Péternek, Ferenc nevű bátyja fiának került a kezére, aki azt a családhoz nem tartozóknak zálogba adta. Szeretné, ha jogos örökségéhez hozzájuthatna.

A ház a jezsuiták zálogbirtoka lett, majd 1731. március 11-én örök áron, 200 magyar forintért megvették. A jezsuiták vagyonának jegyzéke szerint: 1731. Die 19. Martii. Venditionales Petri Gyöngyösy haereditariae curiae suae Unghvariensis medietatem Collegio Societati Iesu Unghvariensi pro 200 florenis ungaricales reservatis pro cautela sua litteris de perpetuitate iuris eusdem curia, radicalibus in paribus tamen collegio extradandis assumptas in se evictione coram testibus perennaliter. Végül István hozzájutott örökségéhez, s ő már végérvényesen idegen kézre juttatta.

De anno 1736. die 4-ta Aprilis cessionaliter Stephanus Gyöngyössy omne ius suum in eadem curia Unghvariensi pro 35 Rhennensibus [?] assumpta quoque in se evictione perennaliter cedentis. A ház és a telek a jezsuiták kollégiuma és rendháza mellett feküdt.

Közlve: GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911, 355–357.

Csere- és zálogkiváltási szerződés Gyöngyösi István unokái és rokonuk, Szepessy Pál közt Radvánc, 1751. október 28.

Radváncon kelt csere- és zálogkiváltási jog-szerződés, mely szerint Gyöngyösi István gyermeke, István, a Gyöngyösi Évától származott Tarczy László, a Gyöngyösi Borbálától származott Szentimrey Ferenc Radvánc, a Gyöngyösi Máriától származott Mezericzky Mária és Naményi Imre néhai nagyanyjuk, Baranyay Ilona, valamint ennek anyja, Ördögh Ilona után berentei és csetneki örökségüket elzálogosítják rokonuknak, Szepessy Pálnak.

Mi, alább megírt tekintetes Zemplény vármegyében, nevezetesen Gátály nevű (faluban) Gyöngyösy István, néhai Gyöngyössy

István uramtúl és Tárczy László néhai Gyöngyössy Évától származott, Nagytárkány nevű helységben lakozók; hasonlóképpen mi is, tekintetes nemzetes tekintetes nemes Ung vármegyében Szent Imrey Zabó Ferenc néhai Gyöngyössy Borbálától, Radvánc nevű, nemkülönben Náményi Imre néhai Náményi Miklós uramtól származott, Hubka-Helmec nevű és Mezerszky Mária, feljebb megírt Náményi Imre édes fiammal együtt, néhai nemzetes és vitézlő Náményi Miklós, néhai Gyöngyössy Máriától született, elmaradott özvegye ugyanazon feljebb írt néhai Náményi Miklós uramtól származott neveletlen gyermekeimnek törvényes természet szerint való tutrix és Curatrixe ugyan Hubka-Helmec nevű helységekben lakozó is indubitatus vérek és successorok felvállalván és magunkra vévén két ágon lévő kedves gyermekeinknek, successorinknak, közel és távollevő atyáinkfiainak, kiket ezen dolog most, vagy jövődőben quoquo tamen modo illetve, avagy illethetne, törvény szerint való mindennemű terheket, szabad akarattunk szerint és személyünkben valljuk ezen örökös és megmásolhatatlan fassionalis és cessionalis levelünknek rendiben. Hogy tekintetes és nemes Borsod vármegyében lévő vérségi jussa és részi még *édes nagyagyánknak, Nemzetes Baranyay Ilona* asszony által is néhai nénénk Csuda Zsuzsanna asszonynak Nemzetes vitézlő négyesi Szepessy Pál úr nagyanyjának el lévén örökösen adva, néhai bátyánk, nemzetes Bertóty Ferenc úr részét is ökegyelmének édes atyja azon lévő nagy zálogos summának letétele mellett váltotta fele vérségére nézve magához. De ha az nem volna is, tőlünk távol is lévén, sem, ha kezünkhez venni akarnánk is, módunk és tehetségünk nem lévén, hogy jónkat és commodunkat megnyerhessük és gyermekeinket a mostani mostohálkodó időben is keserves szükségünket és tápláltatásunkat felsegéljük, mivel fent írt kedves néhai nénénk asszonynak legitimus és indubitatus successora kedves bátyánk és öcsénk, nemzetes vitézlő négyesi Szepessy Pál uram ökegyelme száznegyven, idest 140 vonás forintokról nekünk contentumot tett, sőt tekintetes nemes Zemplény vármegyében, nevezetesen Mádi Pércze hegyén lévő egy fél szabad szőlő, azmint az ökegyelme édes fia, úgymint legitimus Plenipotentiarusa által velünk in originali közlött örökös aquisitionalis leveléből kitetszett, nyolcszáz magyar forintokon aquirált szabad szölleket is örökösen statim et de facto per manus nekünk adta és cedálván assignálta cambialiter. Arra való nézve fent írt *berentei* jussunkhoz adnectálván tekintetes nemes Gömör vármegyében, nevezetesen *csetneki* dominiumban és azokhoz tartozó helységek-

ben, praediumokban, néhai nagyanyánk, nemzetes *Ördögh Ilona* asszony után kedves asszony anyánkat, nemzetes *Baranyai Ilona* asszonyt, mint leányát, s következendőképpen minket is, édes successorit néző, úgy is, mint néhai bátyánk, Nemzetes Bertóthy Ferenc úr decessusával fent írt nagy-asszony anyánk vérségén reánk devolválódott és devolvalodható vérségi odavaló örökségbeli részünket és jussunkat is kastélyi jussal és proventussal is, noha most mint terhes summákban néhai nénénk, Baranyay Borbála asszony successorinál, rész szerint másoknál, úgy talán Csuda Zsuzsannak nénénk asszony successorainál s másoknál vadnak, titulált nemzetes Szepessy Pál uramnak kedves öcsénk és bátyánk, mint vér-atyánkfiának azon nevezett két vármegyebeli jószágokban lévő és lehető mindennemű örökös és virtuale örökös részünket és jussunkat pleno iure et cum effectu adtuk, cedáltuk, nem tartván fel azokhoz a dato praesentium magunk és praescriptusink részéről semminémű jussunkat és praescriptusinkat [?], hanem azokat őkegyelmek és két ágon lévő maradékainak pleno iure örökösen, megmásolhatatlan jussal cedáltuk, ezt világosan hozzá tévén. Minthogy a praespecificált két vármegyében lévő situált kedves atyánkfiának, nemzetes Szepessy Pál uramnak vér szerint való atyánkfiának őkegyelmének cedált vérségünk, mely rész szerint örökösen eladva van, rész szerint pediglen terhes summákig el van zálogosítva, azért az fent írt, 140 idest száznegyven vonás summa forintokért és nekünk tett jó akaratjára s ezen fassionalis alkura nézve, és ugyan e mellett mint proprietarius őkegyelme vagy successori szabadosan mennyiben akármely és akárhol található minket illető rész őkegyelmeknél volna is, magoknál örökösen (kiváltképpen a mi részeinket) megtarthassák. Mennyiben pedig akár néhai nénénk, Baranyay Borbála asszony successorinál vagy másoknál, akárkiknél is, akármi formában bíratva vagy eladva és elzálogosítva volna, akár barátságos alku szerint, akár törvényes úttal és móddal és processussal, akármely forumon, etiamsi depositione legaliter deponendorum, Isten módot adván jövendőben titulált kedves atyánkfiának, nemzetes Szepessy Pál uramnak vagy successorinak őkegyelmeknek, benne szabadosan qua proprietarius rehabearhassa; iure revindicalhassa, és így maga fent írt vármegyék és helységekbeli örökös jussához applicalhassa, aszerint örökösen successorival bírhatta. Bárha szinte sub privato sigillo vagy másként való Cessionalisunk őkegyelmének producaltatnék is, nem használván és nem obstatlván akárkinek eddig lett vagy azután akár általunk lehető contradictiók és inhibitiók, és

történhető revocatiónk, sőt, ha őkegyelmének vagy successorinak mikor tetszene és ha szükségesnek ítélnék lenni, legalis consensualis plenipotentiát is tartozunk adni és vallani, successoraink is tartozzanak. Mely praemissák és nevezett jók és jussok iránt is in communi, tam in particulari az legalis evictiót magunkra és utriusque sexus praescriptusainkra és maradékainkra egyszersmind felvállalván. Melynek nagyobb és állandóbb erősségére adtuk ezen saját subscriptionkat, és pecsétünkkel, rész szerint saját kezünk keresztvonásával Tekintetes nemes Convent előtt is corroborált örökös fassionalis és cambialis levelünket. Actum Radvánc die vigesimo octava Mensis Octobris, Anno 1751. Gyöngyössy István manu propria, Tárczy László manu propria, Szent Imrey Zabó Ferenc Náményi Imre , + Mezeradszky Mária, néhai Náményi Miklós meghagyatott özvegye és nevetlen gyermekeimnek tutrixá és curatrixa

Közölve: NAGY Iván, ItK, 1898, 486–488.

Eredetije a Leleszi Konvent levéltárában, Prot. F. 1. Act. Numero 1.

A LEVÉLÍRÓ GYÖNGYÖSI ISTVÁN

A költő Gyöngyösi István több évezredes versírási hagyományt magába oldva kiválóan, nagy tehetséggel tudott fiktív verses leveleket írni. Legkivált pedig a szerelmi témakörben kiérlelt versszerzési gyakorlat terepén mozgott otthonosan és invenciózusan.

Személyes ismerőseinek, a Murány várát szerelemből átengedő Széchy Máriának és a várát szerelmesként elfoglaló s erdélyi kézről császári kézre juttató Wesselényi Ferencnek szenvedélyes levélváltása még főleg racionális célzattal születik tollán: tisztázni a találkozás alkalmát és helyét – ahol szerelmi vágyaikat szemtől szembe megvallhatják egymásnak. Hosszas felvezetéssel fokozván az olvasói várakozást, közelít mondandójához, szól a vállalkozás kockázatáról, veszélyeiről. Byblis és Caunus (testvér)szerelmi történetének elmondásával jelzi a szerelmesek elé gördülni szokott akadályokat, s a habozás, a szemérem és a levélíráshoz készülődés gyötrelmeinek előszámlálása után végre nekilát a levélírásnak: kifejtí az ismeretlen hölgy iránt a szerelem istenei által felgyújtott szerelmi vágy felébredését.

Ösméretlen szolgád alázatosságát,
Kész szolgálatjával szíve buzgóságát,
Igaz szerelmének állhatatosságát
Ajánlja, s ezekkel (ha kedveled) magát.

Az ösméretlenség eddig mint rémített,
Ha hozzákezdtem is, mégis megtérített,
Noha erre tüzem régen kényszerített,
De hogy megjelentsem, arra nem vehetett.

Megbocsáss, már tovább nem bírom tüzemet,
Megvallom előtted titkos szerelmemet,
Ki érted annyira elbírta szívemet,
Hogy ha nem szánsz, veszély követi fejemet.

De vad Libyában, tudom, nem születél,
S fene természetet, mint tigris, nem vettél,
Szíved helyett kemény acélt sem neveltél,
Hanem úri ágybúl, szelídséggel lettél.

Nem is gyönyörködöl, tudom, gyötrelmemben,
S mordul sem tekéntesz írott levelemben,
Csak azon is, óh, mint vidulok szívemben,
Levelemet vészed ha édes kezedben.

Melyből szívem olyan reménséget vészen,
Hogy ki írásomnak becsületet téssen,
Annál személyem is megvetett nem léssen,
S jövődő dolgom is lesz nála jó részen.

Légyen úgy; és azmint Cupido tégedet
Nékem ígért, hozzám mutasd úgy kedvedet,
Hamarébb vettelek szívemben tégedet,
Hogysem szemlélhettem kegyes személyedet.

Hogysem ösmérnélek, elébb égek érted,
S reám látatlanul szerelmedet mérted,
Azt idegenséggel talám most sem sérted,
Igaz szándékomnak okát ha megérted.

Visel mindkettőnköt egyenlő szerencse,
Özvegyül élsz te is, mint gyászoló gerlice,
Ki-ki sorsomot is hasonlónak értse,
Az két árva szívet az Isten segítse.

Úgy értsd pedig dolgát én indulatomnak:
Minap ereszkedvén kevéssé álomnak,
Hántam állapotját özvegyi voltomnak,
Nagy világossága történék házamnak.

Kétfelé tekéntvén, Cupidót ott látom,
Felvont íja előtt magam félrerántom.
Mondván: ne félj, ezzel életed nem bántom,
Meglöve, s az sebét, ím, most is jajgatom.

Az nyíl azmint szálla sebesen mellyemben,
Azzal együtt mindjárt te tűnél szívemben.
Kénlódván azolta szűbéli sebemben,
Éjjel s nappal nem más, te forgasz elmémben.

Azminthogy ez a seb nem is lett egyébért,
Hanem az murányi özvegy gerlicéért,
Kinek nemkülönben égek szerelméért,
Mint Páris amaz szép Léda leányáért.

Cupido szívemben maga helyheztetett,
Honnét egyebeket mind kirekesztetett,
S azkit eddig veled meg nem ösmértetett,
Kis írásom által, ím, most jelentetett.

Irigylem: szerencsésb levelem magamnál,
Hol én nem lehetek, van ő, asszonyomnál,
Érte távul égek szűbéli lángomnál,
Jaj! ki visel nagyobb tüzet énnálamnál?

Kinek megoltása egyedül rajtad áll,
Te vagy bús fejemnek mind élet, mind halál,
Élek, asszonkámnak ha jó kedve talál,
Vészek, kegyessége ha mellőlem eláll.

Azért az Vénusnak futosó fiára
S annak győzhetetlen tüzére s nyilára,
Az nagy szeretetnek erős hatalmára,
Kénszerítlek Vénusra is ő magára:

Keress elsőben is abban helyet s módot
(Kiért az istenek adják minden jódot),
Hogy beszéljek veled, s értsem én is szódod,
Nyugodjon meg elmém, ki addig hanyódott.

Fejtsem meg előtted szívemnek titkait,
S értsed hűségemnek igaz szándékait,
Megvallom elmémnek elcélzott dolgait,
Melyeknek egyedül te nyithatd útjait.

Valahol rendeled ennek módját s helyét,
Semmi akadálnak nem nézem veszélyét,
Ott jelen találad ez szolgád személyét,
Töltse jóval Isten szívemnek reményét.
(*Márssal társolkodó Murányi Vénus*, II. 69–88.)

Az ovidiusi heroidák törekenységén, finom érzékiségén kiművelődött szerelmes nő válaszát idézzük a „Tatárországban” raboskodó Kemény János erdélyi fejedelem és érte epekedő jegyese, Lónyay Anna levélváltásából:

Mint hervadt tulipán gyöngyét harmatoknak,
A szomjúhozott föld árját záporoknak,
Vizét epedt szarvas híves forrásoknak,
Éh rárók idejét szokott prédájoknak:

Úgy vártam, s annál is nagyobb buzgósággal
Írásodat, s vettem alázatossággal.
Értem rabságodnak dolgát valósággal,
Melyen vagyok szívem nagy szomorúsággal.

Kétszer esett földre leveled kezemből,
Amikor olvastam, kin gondom öregbül,
Fohászkodom, s gördül könyvem is szememből,
Hogy elesem téled, jövendőlvén ebből.

Volt már kebelemben, onnét is kihulla,
Fúj vala sebes szél, az után indula,
Az egek között jár, kin elmém búsula,
De mint játszó madár, megint megfordula.

Utána futosván kétszer megkerüle,
Harmad fordulásban ölemben röpküle,
Honnét eloszlott volt, megint oda gyűle,
Melynek állapotján a szívem elhűle.

De akár mint értsem, ez ugyan csak hívság,
Bizonyosb, mint ezer remény, egy valóság,
Nő reménnyel, nem fogy, a nyughatatlanság,
Ha csalatik, annál több a nyomorúság.

Mindazáltal könnyebb, ha ember remélhet,
A keseredett szű mással nem is élhet,
Addig teng nyavalyás, míg várt jókat vélhet,
Ha a remény elfogy, a kedv sem épülhet.

Az éltet engem is, tűled elmaradván,
A tatár törében véletlen akadván;
De csak Isten tudja, ha hazaszakadván
Élhetek-e, többször teveled vigadván.

Értvén rabságodnak azonban miségét,
Úgy érzem sorsodat, mint magam ínségét,
Írod: mértékeljem szívem epedtségét;
Meglészen, ha látom rabságodnak végét.

Biztatsz, hogy félelmim már távul járjonak,
Oszoljon az homály, fények virradjonak,
Rab vagy: ne rettegek, hogy már elfogjonak,
Elmentél: nem még el, sőt hazavárjonak.

Nem féltlek rabságtúl, hanem rabságodban,
Elmentél, úgy vagyon: de enyves utodban
Odaragadt lábod, nincs szabadságodban,
Hogy megjöjj; mi haszna, ha várlak azonban.

Engemet reméltetsz, magad vagy kétségben,
Nékem hajnalt hirdetsz, ülsz magad éjfélben.
Írod, egészséged tűrhető épségben,
De mint lehessen az a rabi ínségben?

A fejedelemség akarkié legyen,
Nem irigylem dolgát, akire az megyen,
Téged a fogságból csak Isten kivegyen,
Sok várásom után én előmben tegyen.

Mind elfelejthetni szenvedett károdát;
Pedig hogy az Isten megtartott magadat,
Csak felhossa megént szabad világodat,
Többet ád, s megtölti ürült tárházadat.

A gyűrő értelme ha valóság lenne,
Hogy szakadt örömünk még együvé menne,
Régi reményünkben kívánt véget tenne,
Méltó, hogy örökös tiszteletet venne.

Ariadna s Thisbe keserves orcája,
Melyet visel azon gyűrő karikája,
Méltán lehet árva Annának példája,
Kinek nálad nélkül nincsen víg órája.

Szép példákat számlálsz, biztatsz amelyekkel,
Gyenge rózsát nemző hegyes tövisekkel,
Pálmafaágakat nevelő terhekkal,
Adja Isten, teljen reményünk ezekkel.

Nincsen semmi szünet az imádkozásban,
S egeket ostromló szíves ohajtásban,
Vagy az egyébféle szorgalmaskodásban,
Mely eszköz lehetne a szabadulásban.

Amely vadnak sebet Dictamnus gyógyítja,
Maga orvoslását az elébb tágítja,
Hogysem gondját elmém rólad elfordítja,
Fejedet az Isten míg nem szabadítja.

Úgy elveszett kölykét tigris nem sürgeti,
Mint annak eszközit én gondom kergeti,
Éjjel sem nyughatik, csak azt emlegeti,
Annak útja gyepét szegi s feszegeti.

Legyen mindenemnek harácsoló vására,
Ócsó böcsre keljen a szép Meggyes vára,
Csak kiváltásodnak készülhessen ára,
Hidd el, nem szomorít mindezeknek kára.

Készv vagyok éretted mindenemet adnom,
Egy köz condorában rongyosan maradnom,
Mint tégedet nehéz fogságodban hadnom,
S azzal örökképpen túled elszakadnom.

Vagyok én is addig, amíg te, fogságban
Hogy ne serénkedném a szabadulásban?
Együtt sínlem veled a tömlöcös házban,
Ha nem egyébképpen, szübeli rabságban.

Ha lábamon nincsen, vagyon vas szívemen,
Erős békó csörög láncolt örömemen,
Amennyi ínséget tudok Keményemen,
Annyi bút s nyavalyát higgy lenni fejemen.

Az egy kulccsal nyílik vasad lakatjával,
Egy ajtón szabadul fejed fogságával,
Egy időben múlik szíved bánatjával,
Annak egy hajnalban virrad is napjával,

Feljövő sugárit melynek ha nézhetem,
A napot köszöntő pacsirtát követem,
Üdvözleni kedves személyed sietem,
Mindezekről hitem csak az Úrban vetem.

Bővebben üzentem szóval Boros Páltúl,
Ez levelem vivő hiteles szolgálótúl,
Kívánom ezekkel a szent Jehovátúl,
Fogjuk egymás kezét kevés napokon túl.
(*Porábúl megéledett Főnix*, II/V/7–33.)

A verses levél a rabságban szenvedő szerelmes társ érdekében az egész univerzumot megidézi, ezúttal nem a pogány istennőktől, hanem a keresztény Istentől várva kedvese kiszabadítását a barbár fogságból; hatalmas fájdalmát a természeti élőlények s a mitológiai alakok szenvedéseivel fejezi ki. Minden vagyonát feláldozná, ha azzal elősegíthetné szabadulását, és saját helyzetét is ugyanolyan rabságnak érzi, mint szerelme fizikai rabsága, ám az övé „szübeli”, azaz lelki rabság. A régi magyar irodalom jeles pillanata jött el: a nő egyenlő rangra emelkedett férfi szerelmesével: szerelmét vállaltan, nyíltan, radikálisan tette közzé – amit a kor nyilvánossága még nem fogadott el.

A képekben bővelkedő, remek retorikai és pszichológiai építkezésű két költői levél a Gyöngyösi-poézis bravúrdarabja.

Ha ilyen minőségű artisztikus szövegeket nem találunk a költő misszilis, azaz elküldött levelei között, az nem csupán az eltérő

műfajjal magyarázható, hanem azzal is, hogy az előbbi típusú írásműből nem túlságosan sok maradt fenn Gyöngyösi közel fél évszázadnyi levéltermésében, néha éveken keresztül hiányoznak levelei. A Wesselényi-mozgalom idején valószínűleg szándékosan semmisítették meg az iratokat, nehogy bűnjelekként, bizonyítékokként a nyomozók kezébe kerüljenek. Ebből az időszakból Gyöngyösinek a nádorhoz intézett egyetlen levelét sem ismerjük. A Wesselényi-levéltár maga is jelentős pusztuláson/pusztításon ment keresztül, ott sem maradt fenn egyetlen tőle származó vagy neki írt levél sem. Neve is csak kétszer fordul elő a nádor leveleiben, egyszer, amikor lopott teheneket akart megszerezni Gyöngyösi számára,¹ s másszor, amikor komornyikjában bízva rátestálta az egyik csapatrészt hadi fizetségének, zsoldjának eljuttatását a katonákhoz. Másrészt pedig, most már bizonyosan tudjuk: hiába tartozott a költő Wesselényi legbizalmasabb emberei közé, társadalmi rangja, a főrendek közötti csekély megbecsültsége miatt nem is volt beavatva a mozgalom titkos menetébe, eseményeibe. Tanúvallomásából egyértelműen kiderül, hogy kihallgatói a lényegre érintő kérdéseket neki föl sem tették. Egyszerű betűvetőként, „deák”-ként kezelték, s csak a nádorné lengyelországi kapcsolatai iránt érdeklődtek, mert az egyszer őt küldte ottani birtokai jogi ügyeiben tárgyalni, bár lehetett titkos megbízatása is. Akkor sem esett baja, amikor az összeesküvésnek már minden alapvető iratát ismerték, miután a mozgalom vezetői (Nádasdy Ferenc, Zrínyi Péter, I. Rákóczi Ferenc, Wesselényi embere, Bory Mihály) már mind elárulták egymást és magát az akciót is. Nem is beszélve Wesselényi feleségéről, Széchy Máriáról, aki két alkalommal is átadta a mozgalom legfontosabb iratait a császár képviselőjének, Rottal Jánosnak. Először férje halála után, 1668-ban csak másolatban, ám 1670-ben, amikor a perek lefolytatásához az eredeti példányokra (szövetséglevelek, misszilisok, egyéb iratok) is szükség lett, azokat úgyszintén a császár jogászáinak rendelkezésére bocsátotta, részint a maga mentése miatt is. Gyöngyösit terhelő levelek, úgy látszik, ekkor sem kerültek elő. Ám mivel közel volt a tűzhez, lehet, hogy annak fénye a költőre is rávetült: kihallgatásra Bécsbe szólított úrnőjét neki kellett elkísérnie, s Széchy Mária szabadulásáig neki kellett mindenféle ügyeit, valószínűleg főként jogi védelmét intéznie.

¹ JANKOVICS József–SZÖRÉNYI László, *Gyöngyösi István vallomása a Wesselényi-perben*, Irodalomtörténeti Közlemények, 120(2016), 80.

Gyöngyösi István összes jelenleg elérhető – már megjelent vagy még kiadatlan – misszilis levelének és iratainak, a tőle származó vagy rá vonatkozó egyéb dokumentumoknak az összegyűjtése és sajtó alá rendezése akkor is jelentős életművet mutatott volna fel, ha nem járt volna azzal a váratlan hozadékkal, hogy ezen szövegek egy teljesen új Gyöngyösi-portrét állítanak közszemlére. Lerombolnak egy évszázadok során felépített, látszólag nagyon gazdag életrajzot: apával-anyával, radvanci–ungvári szülőházzal, eperjesi alsóbb és sárospataki felsőbb fokú protestáns iskolával, két feleséggel, tizenkét gyerekkel s jó anyagi háttérrel rendelkező, jogász-ügyvédi gyakorlatot folytató, sikeres költő biográfiája kerekedett ki az irodalomtörténészek és a családtörténészek közös munkája eredményeképpen a 20. század első harmadára. Kezdődött még a 18. század végén Dugonics Andrással, aki (számtalan tudatos és tudattalan szövegromlással/rontással, valójában meghamisítva) kiadta Gyöngyösi verses életművét, s elé egy rövid életrajzot is felvázolt a gömöri megyegyűlések jegyzőkönyvei alapján. Ebben legalább két azonos nevű ügyvéd adatait összekeverte – valójában nem is ő, hanem egyfelől a gömöri származású Tótváradjai Kornis József, császári titoknok, a hétszemélyes tábla egyik tagja, akit Dugonics felkért, hogy a jegyzőkönyvekből gyűjtse ki a Gyöngyösi István nevű egyénre vonatkozó adatokat, és serkentse odavaló ismerőseit a Gyöngyösi-kutatásra; másrészt pedig Szatmári Király István császári tanácsos, Gömör vármegye főispánja, aki 1795 májusában összegyűjtette a vármegyét illető jegyzőkönyvekből a Gyöngyösi Istvánra vonatkozó iratokat, s egy csomóba köttetve eljuttatta őket Dugonics kezébe. A Dugonics-féle életrajzban tehát két (vagy három?) Gyöngyösi István adatai keveredtek.² Folytatódott mindez a családi leszármazás és a szellemi örökség kisajátítása (következményeiben annak meghamisítása) érdekében szorgoskodó adatgyűjtő Gyöngyösy Lászlóval, aki az eperjesi–radvanci–ungi Horvát Gyöngyösi vagy Gyöngyösi Horvát család (most már bizonyosan tudjuk) szép számú adatát applikálta a gömöri költőre. A magyar családtörténet-írás legkiválóbbja, a genealógiai lexikont szerkesztő-összeállító Nagy Iván kijavította ugyan elődeinek számos hibáját, Gyöngyösy László azonban éppen az ő

² *Gyöngyösi Istvánnak Költeményes Maradványai. Mellyeket egybe-szedett, és a' leg-régibb nyomtatványok és Kéz-írárok szerint ki-mentett* DUGONICS András, Királyi Oktató. Első darab. Posonyban és Pesten, Fűskuti Landerer Mihály költségével és böttüivel. 1796.

adataira támaszkodva származtatta át a költő életrajzába az ungi Gyöngyösi Istvánra és családjára vonatkozó szövegek garmadáját, mintegy elárasztván azt az áladatokkal. A Gyöngyösi-monográfiát író és sok dokumentumot közlő Badics Ferenc szintén alaposan utánajárt az életrajz eseményeinek, s az újonnan fölfedezett levelek és egyéb iratok révén korrigálta elődei tévedéseit-torzításait, ám minden félreértést, a téves értelmezés magvait ő sem tudta kiirtani. A gömöri alispán költő és az Ung megyei, radvanci származású fiskális Gyöngyösi István életadatai tragikomikusan, de számunkra inkább tragikusan összekeveredtek.

Történt ugyanis, hogy a 17. század második felének Felső-Magyarországon legalább három-négy Gyöngyösi István élt és működött egyidejűleg, s mindegyiküknek volt valami köze a jogász természetű munkához, részt vettek a megyei adminisztrációban Heves, Gömör és Ung vármegyékben. S kettő közülük: a hevesi és a gömöri, azonos években a füleki vár katonái között is felbukkant, egyikük seregbírói tisztségben. Mint a fentiekből kiderül, adataik összekeveredésében mind saját jelenkoruk, mind az utókor jelentős szerepet játszott.

Tusor Péter történész-filológus alapos szövegértelmező tevékenységének, paleográfiai jártasságának s a jó kutatót méltán megillető szerencsájének köszönhetően kötetünk immár – több-kevesebb bizonyossággal – a költő Gyöngyösi István missziliseit és egyéb iratait tartalmazza. Az ő érdeme, hogy a jeles kutatók nevével fémjelzett, napjainkig kanonizált Gyöngyösi-életrajzot dekonstruálva újraépíthetjük, valójában felépíthetjük a költő mai tudásunk szerinti biográfiáját. Eszerint nem Radváncon született, szüleit nem ismerjük, nem Sárospatakon járt felsőbb iskolába, hanem Nagyszombatban végzett egyetemet, ahol egy osztályban tanult Esterházy Pállal, s nem kollégiumban lakott – ezért nem találkoztunk eddig nevével az anyakönyvbe beiratkozó diákok között –, hanem hozzá hasonlóan kintlakó volt, 1651/52-ben mindketten az elsőéves logika osztályt végezték, bizonyosan innen származik későbbi jó kapcsolatuk: Gyöngyösi panegirikusz-szerű verssel – *Kesergő Nympha*, később *Palinódiára* átkeresztelt című költeményével – köszöntötte az 1681-ben nádorrá választott Esterházy Pált. Ő viszont később birtokot adományozott a költőnek – akinek ebből csak baja és anyagi vesztesége származott, hosszú perfolymat kigyója tette tönkre amúgy is betegségtől szenvedő életét, megkeserítve utolsó éveit, miként itt olvasható beadványai-

ból, kérvényeiből, zűrzavaros, végeláthatatlan és eredménytelen perének számos dokumentumából kiviláglik.

Elvesztítettük tehát a költő Gyöngyösi István biztos alapokon nyugvónak látszó, kanonizált életrajzát, s munkálataink eredményeképpen nyertünk egy jóval szegényesebb, hiányosabb biográfijú udvari embert és kitűnő szorgalmú megyei tisztviselőt, akinek igazi pályája 1663-mal indult, amikor füleki seregbíróság után Wesselényi Ferenc nádor szolgálatába lépett, s bizalmas belső embere, komornyikja lett. Komoly jogi ismereteket is magáénak vallhatott, s katolikus volta megkönnyítette helyzetét és szereplését a katolikus főúr udvarának képviselőjében.³ Azaz nem hogy nem katolizált, s nem hogy „katolizálásával megszerezte Szelepcsényi primás kegyét”,⁴ de katolikusnak született, egy olyan korban, amikor a vallás egyben meghatározó kulturális identitás is volt.

Már Arany János felfigyelt arra, hogy költőnk „[...] általában mitológiai háttérű és indíttatású, saját korába ágyazott világi témájú” költeményeiből „hiányoznak a vallási utalások és a korra jellemző elfogultságok”; ám mégsem kedvelték *Rózsakoszorú* című munkáját, főleg Gyöngyösi protestáns olvasóinak (köztük az irodalomtörténészeknek) nem tetszett, mert hogy az egyébként sikeres, mindkét vallásfelekezet által elfogadott költő „református vallását meglett férfi korában, valamikor a Wesselényi-összeskűvés megtorlása idején”, máig ismeretlen okok miatt s talán Andrassy-befolyásra katolikusra változtatta. Másrészt azért, mert vélekedésük szerint a vallásilag türelmes protestáns költő élete vége felé az akkor felerősödött ellenreformáció és az újra csúcsra járatott Mária-kultusz hívévé szegődött. (Gondoljunk csak iskolatársa, Esterházy Pál Mária-kép-, -szobor- és -kegyhely-gyűjteményeire vagy az I. Lipót által felfrissített *Patrona Hungariae*-mozgalomra.)

Természetesen erről szó sincs. Levelei és iratai meggyőznek bennünket, hogy neveltetésénél fogva hithű katolikusként élte meg hitelveit, s hivatalnokként minden tőle telhetőt megtett vallása megtartásáért és terjesztéséért. Költőként azonban a klasszikus kulturális hagyománynak ebből a szempontból türelmes vonulattal követte és képviselte. Ezért a *Rózsakoszorút* legjobb alkotásai közt tartotta számon, amelyben jelentős mértékben támaszkodott

³ TUSOR Péter, *A gömöri prókátor és az ungi fiskális. Megoldott problémák Gyöngyösi István életrajzában?*, Irodalomtörténeti Közlemények, 2017, 85–98.

⁴ BÁN Imre, in *A magyar irodalom története*, II, *A magyar irodalom története 1600-tól 1772-ig*, szerk. KLANICZAY Tibor, Bp., 1964, 185.

a középkori magyar katolikus egyetemesség darabjaira éppúgy, mint Balassi és követői, Rimay és Beniczky Péter vagy akár Pázmány Péter, Esterházy Pál vagy éppen Koháry István egyéni hangú vallásosságára.⁵

A magántulajdona terjesztése érdekében és a protestáns terjeszkedés ellenében megjelenített katolikussága azonban kora igényeihez és lehetőségeihez igazodik, saját esetében csakúgy, mint kortársaiéban. Kora gyermeke volt ő is, ám mint a levelekbeli jellemzése (Széchy Mária, Andrássy Miklós) mutatják, humánumban, erkölcsi kvalitásaiban az átlagon felül állt, mohóságban, a mások tulajdonára való kapásban, orozásban a többiek alatt volt.

Nagyon érdekes megfigyelni, hogy Rákóczi Ferenchez címzett levelében taktikai szempontból a vallási ellenségeség kérdésében türelemre int, mert most a haza egysége fontosabb ennél a kérdésnél, el lehet azt intézni majd később is, nyugalmasabb körülmények közepette.⁶ Telekesi István egri püspököt ugyanakkor radikálisabb fellépésre ösztökéli, sőt még a fejedelem engedékenysége elleni akcióra is biztatja.

„Mínthogy a mostani magyar hadaknak a fejei katolikusok, lehetett azt reménleni, hogy jóllehet ennekelőtte majd minden magyar motusokban inkább mind a pápista religió persequáltatott, amint azt bizonyítja mind Bocskay, mind Bethlen, mind az öregbik Rákóczi György fejedelmek és nemrégén gróf Thököly Imre idejebeli háborúságokban sokképpen lett turbálása azon religiónak és annak rendén lévő egyházi szolgáltnak: mindazonáltal azon üdökre nézve csendesebb progressusa lészen mostan a hadi dolgoknak, és azok között is ki-ki békességesen maradhat meg azokban az eklézsiákban, amelyek már régen katolikus kéznél voltak mind ez ideig. Az volna ugyanis jó principiuma a dolgok szerencsés folyamának, ha holmi novítások kezdésével kiváltképpen in negotio religionis nem idegeníttetnének az elmék, hanem félretétvén minden kedvetlenséget nemzhető dolgokat, munkálkodnánk az haza javát szép egyességgel mostan, és annakutána, amikor jó véggel megcsendesednének a dolgok, várná akkor osztán annak idején és helyén ki-ki a controversiák decidálását; de most sem

⁵ JANKOVICS József. *Gyöngyösi Christianus*, in GYÖNGYÖSI István, *Rózsakoszorú*, a szöveget gondozta JANKOVICS József irányításával az ELTE Eötvös József Collegiumának régi magyar irodalmi szakszemináriuma (FISLI Éva, MIKLÓS Ágnes Kata, RUTKAY Veronika, SZAKÁCS Emese, SZLUKOVÉNYI Kata), a jegyzeteket és az utószót írta JANKOVICS József, 256–257.

⁶ Lásd a 101. számú levelet.

nyughatván némelyek elméje, máris elkezdették a catholica religiónak nemcsak titkon, hanem nyilván is persecuálását; amidőn sok oly helyekre, amelyek már régen catholicus plébánusok keze alatt voltak, más valláson lévő prédikátorokat inducálnak, és az eklézsiákat amazoktól elvevén, ezeknek adják kezekhez. Amelyben a Méltóságos Fejedelmet nem okozhatni ugyan másképpen, mert tudom, nincsenek azok az Őnagysága parancsolatjából, hanem hogy Őnagysága azokban permissiens, azt nem dicsérhetni, mert ha Őnagysága tovább is ezeket csak elnézi, nem várhatni abból semmi jót. [...] azon kérem alázatosan: minthogy itt a Felföldön most nincsen senki más, aki felkeljen, és úgy, azmint kívántatik, szólni merjen a catholica religio mellett, ne terheltessen Nagyságod felvenni az igyet, és magát interponálni a Méltóságos Fejedelem előtt, hogy ne engedjen Őnagysága szabados utat a prédikátorok reductiójára azokban a helyekben, ahonnét már antecederenter licito modo amoveáltattak, és kik már reducáltattak volna, azokat megint amoveáltatni [...] Ugyanis ha Nagyságod meg nem fordul ezekben az említett catholica religio mellett, alig fog valamely hely maradni, azhova nemsokára prédikátorok nem introducáltatnak, amelyben amit az Isten dicsőségére nézve cselekedend Nagyságod, azért azon Isten is megáldja Nagyságodat, és a catholicus státus is örökre jót fog Nagyságod felől mondani; hogy pedig én ezen írásra bátorságot merészelttem venni, azt velem is pápista valláshoz való kötelesség cselekedtetvén, reménlem, meg nem bántom azzal Nagyságodat.”⁷

Nemcsak mint valláspolitikus, hanem mint vagyonszerzési szándéka jogossága mellett argumentáló ügyvéd is természetesnek tekinti, hogy katolikus volta miatt helyzeti előnyben van. Tegyük hozzá, hogy ellenfele, a Gömör megyei alispán Jelenik András és védői hamis lapokkal játszanak. Gyöngyösi ennek megfelelően el is veszti a pert, így kárba vész az Esterházy Pál nádor jóindulatából kapott ajándékirtokok előnye; rövid időre tudott csak birtokukban maradni, jöllehet először az ő javára ítélték. A felperesek azonban megtámadták a végzést, s addig csúrték-csavarták, akadályozták a hosszadalmas perfolymot, hogy abból Gyöngyösi csak vesztesen jöhetett ki. Nem tudott végleges birtokosukká válni. Annyi vigasszal mégis szolgálhatott a nehézkesen haladó és fáradalmas, lelket és az öregedő, beteges testet egyaránt gyötrő, időt és erőt rabló alkudozás, hogy az időközben szedett hasznokat nem kel-

⁷ 102. szám.

lett visszafizetnie, és a Kamarától lehetőséget kapott a vásárlásra fordított jelentős költség visszaszerzésére. De vagyonos, gazdag ember már soha nem vált belőle. Ha egy pillantást vetünk iratai közt azokra, amelyek arról tájékoztatnak, hogy gyermekei osztozásakor milyen ingóságokban „dúskálhattak” utódai, egészen szegényes vagyona látunk tanúbizonyságot. Ingatlan is csak egyetlen komolyabb építmény maradt utána, különösebb birtokrészek nélkül: a templommal szemközti kúria Csetneken.⁸

A nádor általi ajándékozást úgy kell elképzelni, hogy a Nyíró és a Máriássy családi örökségnek részint magszakadás, részint hűtlenség vétkében való elmarasztalás miatt eladományozhatóvá vált, több faluban elhelyezkedő birtokrészeit kaphatta, illetve vásárolhatta volna meg. Az örökösök, illetve a már eladott birtokrészek vevője tiltakoztak Gyöngyösi vásárlási joga ellen. Ez ügyben kezelt tiltakozásában Gyöngyösi „Előadja, hogy Gömör vármegye csupán színleg áll mellette, szívében nem, tekintve, hogy az egész vármegyében ő az egyetlen katolikus. Ha a Kamara nem segíti a birtokok megszerzésében, csökken megbecsültsége, és így az uralkodónak kevésbé hasznosan tudna szolgálni. [...] Ha a Kamara nem követ el mindent a katolikus hit terjesztésére, szembehelyezkedik az uralkodó és Kollonich bíboros szándékaival. Márpedig ha a protestáns földesúr helyébe katolikus kerül, az az egyik legjobb mód a vallás terjesztésére. A Máriássyak távol állnak a katolikus hittől, és a birtokok jobbágjai is mind protestánsok.” Az érintett vevő, Jelenik András jelleméről ekképp tudósít: „Utóbbit jól ismerhetik: Thökölynek kubikulárisa [komornyikja], hadi fizetőmestere, majd kamarai tanácsosa volt, nevéhez fűződik a templomi arany- és ezüstneműk elkótyavetyélése. Rozsnyó vidékén a lutheránusok legfőbb védelmezője, a rozsnyói polgároknak vallásgyakorlási lehetőséget szerzett társaival a közeli Berzétén, ahol egyébként kálvinista prédikátor működik. Megegyezést kötöttek a gömöri prédikátorral, hogy bizonyos napokon istentiszteleteket tart nekik, melyekre gyakorta és tömegesen özönlenek a rozsnyóiak. Nem csoda, hogy alig katolizál közülük valaki, és a városban a jezsuita atyák hiába fáradoznak. Elképzelni sem tudja, hogy a Kamara a más hitű Máriássy Miklósnak és Jelenik Andrásnak adja a birtokokat, s nem öneki, aki lehetősége szerint csekély ereje ellenére mindent elkövetett a katolikus hit gyarapodására. Őt fia növekszik, az első Nagyszombatban filozófiát, a másik [Kassán]

⁸ 176–177. szám.

syntaxist tanul, a többi három még ártatlan korban házában nevelkedik, magántanító oktatja őket. Ők is mindnyájan a katolikus hit előmozdítói lesznek, ha felnőnek.”⁹

Többen azt is feltételezték: olyannyira bizalmasa lett a palatinusnak, hogy annak élvezetes nyelven megírt, képgazdag, igen szellemes és komoly műveltséget tükröző, egészséges humorral átszótt levelei is az ő fogalmazványai, holott ennek semmi nyoma nincs a Wesselényi-levéltárban ma még fellelhető anyagokban. S a kötetünk illusztrációi között látható egyetlen tőle származó kéziratos versszakot is egy idegen kéz írásával készített levélfogalmazvány hátlapjára írta. Széchy Mária – az ország első asszonya a királyné után – körül is végezhetett valaminő értelmiségi jellegű munkát, miáltal neki is bizalmába került, de az úrnőnek megvolt a saját titkára és íródeákja, akivel leírathatta-megfogalmaztathatta leveleit. A nádorné egyébként szerette a maga kezével írni olvasóbarát írásképpű leveleit, s mint Lippay György érsek válaszaiból kiderül, gyakran ő levelezett köszvényes kezű férje helyett.¹⁰

Gyöngyösi már Széchy Mária megszabadulásakor, 1671. december 2-án jelezte Bécsből Andrassy Miklósnak, hogy amint ő is megszabadul kötelező lakhelyétől, szeretné, ha udvarlására siethetne. De csak 1673 júniusából van bizonyítékunk arra, hogy szolgálatába is lépett: Andrassyné Kerekes Erzsébet bízta meg jogi képviselésével, igaz, a jelek arra mutatnak, hogy Gyöngyösi már korábban felvállalta a család ügyes-bajos dolgainak intézését. Később a krasznahorkai uradalom szinte minden ügyét ő vitte a családtól katonai kötelességei okán hosszabb ideig kényszerűen távol levő férj és apa helyett. Andrassy Miklóst ráadásul 1673. február 16-tól Gömör vármegye adminisztrátori, majd 1678-tól főispáni tisztsége is elvonta családjától, s ez idő alatt ugyancsak Gyöngyösinek kellett előbb otthon, a család mellett, majd pedig a főispán mellett alispánként is a legfőbb teendőket elvégeznie. Feleséget is Krasznahorkáról választott magának, Görgei Juditot, Andrassy második feleségének, Kerekes Erzsébetnek egyik „udvarhölgyét” vevén feleségül. Gyöngyösi éppen a főispán halálának évében, 1686-ban lett először a megye alispánja, nyilvánvalóan Andrassy Miklós ajánlása alapján. Még a következő évre is az

⁹ 66. szám.

¹⁰ „*Írom kegyelmednek, mint igaz magyar igaz magyarnak...*”. Lippay György veszprémi és egri püspök, esztergomi érsek levelei magyar arisztokratákhoz, nemesekhez (1635–1665), kiad. TUSOR Péter, Bp., 2015 (Collectanea Studiorum et Textuum, classis I, vol. I).

maradt, 1687-ben pedig elvállalta a jegyzői állást is, 80 rajnai forint fizetésért. Alispáni tisztséget töltött be még 1691-től három éven át, majd 1700-tól 1702-ig, amikor is újraválasztották, s haláláig, 1704. július 24-ig tovább szolgálta megyéjét e posztjon. Időközben esküdtként és főjegyzőként is munkálkodott a megyei adminisztrációban.

Jogos tehát Tusor Péter megállapítása, mely szerint Gyöngyösi volt az első honorácior, ugyan kismemesi származású, de a jobbagynál csupán hivatali munkájának köszönhetően kedvezőbb helyzetben levő értelmiségi!

Andrássy Miklós nyitott teret letelepedéséhez is; saját családi életének elkezdésére Krasznahorkaváralján biztosított zálogos házat a költő és családja számára. Beavatta Gyöngyösit vármegyéje életének szervezésébe, s az ügyvéd-költő 1681-ben követként elkísérhette megyéje vezetőjét Sopronba, az országgyűlésre is. Amikor Thököly Imre átvette az uralmat Gömör vármegye felett is, s 1678-ban kérte Krasznahorka várának átadását, Andrássy inkább súlyos váltságdíjat fizetett, csak hogy a vár megmaradjon a birtokában. Gyöngyösi ekkor is megőrizte posztját, s levélben tartott kapcsolatot távol katonáskodó főispánjával. Az új rezsimhez alkalmazkodva igyekezett képviselni a vármegye lakóinak érdekeit, de úgy, hogy kielégítse az aktuális kamarai irányításnak a hadellátás biztosítására, az adók beszedésére irányuló követeléseit is. Leveleiből kitűnik, hogy idegörlő feladat lehetett számára a kiélt, letarolt, kirabolt országrész működését biztosítani, a hadak kielégíthetetlen igényeit a civilekével összeegyeztetni, az átvonuló katonaság állandó ellátását előteremteni, a megyénként kötelező ingyenmunkára a megfelelő számú jobbágyságot, a gabona és a „hadtáp” szállítására, a vecturára pedig a kellő mennyiségű szekeret s hozzá az igavonó lovakat és főleg ökröket biztosítani, mind ekkor, mind a császári hatalom visszavétele után. Erről a fáradtságos és kedve ellen való munkáról, a tehetetlenség miatt már-már a kétségbeesés határát súroló lelkiállapotáról érzéketesen tudósítanak levelei. Az egyik ellenségeskedőn fellépő hadviselő féllel szemben a másik vezetőségének megértésére számít: a kegyelmet nem ismerő ellenféllel nem viselkedhetek másként, mint megadó tűréssel. S megfordítva is.

A költő hétköznapijainak nagy része e „logisztikai” feladat végrehajtásával telt el, levelei is alapvetően ennek teljesítéséről és a teljesítés lehetetlenségéről szólnak. Arról tanúskodnak, hogy Gyöngyösi szem előtt tartotta a szegénység érdekeit, és ezt leve-

leiben ki is nyilvánította. A vármegye érdeke is ezt kívánta tőle: csak a szegénységet, a jobbágyságot lehetett ugyanis mozgósítani mindeme követelések teljesítése érdekében, s az amúgy is túlterhelt, megnyomorított jobbágyok még kevesebb energiát fordíthattak a helyi körülmények és viszonyok fenntartására vagy jobbítására. Egyaránt törekedett a kuruc és a labanc igények visszaszorítására. És ahogy ő mindezt megjelentette, az Gyöngyösi István alapvető humanizmusáról tanúskodik. Magánéletéről, irodalmi törekvéseiről ez idő tájt szinte semmi információt nem nyerünk. Műveltségi elemek alig-alig bukkannak fel missziliseiben.

Felsőfokú iskoláiban minden bizonnyal alaposan megtanulta, amit a „szép levél”-ről az antikvitástól (Cicero, Seneca, Plinius, Ovidius, Arisztotelész, Quintilianus, Petrarca) Lipsiusig tudni kell, retorikából a katolikus rétorok szerkezeti előírásait, stilisztikai modelljeit. Ehhez könnyen hozzásegíthette Cypriano Soarez retorikája is. S nagyszombati deák lévén, minden bizonnyal Pázmány levélíró technikáját is megcsodálhatta. S talán még nyelvének pazarságát is. Megtaláljuk misszilisei közt a levél műfaj három válfajának – bemutató (demonstrativum: hivatalos, ajánló, hálaadó), ítélő (judiciale: panaszló, mentegetőző, vádló, védő), megfontolandó (deliberativum: kérő, rábeszélő, lebeszélő) – példányait.

Jól, arányosan megszerkesztett misszilisei és egyéb iratai nem a „szép”, hanem a „hasznos” kategóriába tartoznak: kérvények, beadványok, elismervények, nyugták, tulajdonjogi iratok, alispánságából fakadó utasítások. Rendkívül fontos és gazdag képet nyújt bennük ezen időszak felvidéki, Csetnek és Krasznahorka környéki gazdasági helyzetéről, mezőgazdasági termeléséről. A hétköznapi életformáról, az időjárás okozta embertelen viszonyokról, a lehetetlen közlekedésről. A gyakran változó kuruc–labanc uralmi helyzet okozta létbizonytalanságról, mindkét fél örökös pusztításairól.

Teszi mindezt az adminisztrációs és logisztikai feladatokhoz illő és alkalmas nyelven, stílusban és szerkezetben a gyakorlati ügyek intézését, peres ügyek jogbiztosítását megcélzó irataiban. Alkalmazkodva a címzett társadalmi státuszához, a hozzá fűződő viszonyához, a feladat ésszerű megoldásának logikájához. Levelei közérthetőségét, „illő világosságát”¹¹ természetesen erőteljesen befolyásolta, hogy a vagy hivatalos, ügyintéző, vagy jogi problémákra vonatkozó szövegek egyértelműségének biztosítása

¹¹ GÁBOR Csilla, *Religió és retorika. Tanulmányok a középkori, reneszánsz, barokk irodalomról*, Kolozsvár, 2002, 133 (Ariadné Könyvek).

érdekében gyakran kellett a latin nyelv és terminológia segédeszközéhez nyúlnia, s ez – főként a mai olvasó számára – nehézkessé teszi levélstílusát, jelentősen csökkentíti írásainak élvezeti értékét és esztétikai hatását. Ez a kor és Gyöngyösi működési terepei, viszonyai következménye és követelménye volt – érthetően kevéssé adott lehetőséget stilisztikai bravúrokra. A szépíró, a költő szövegalkító képessége csak ritkán mutatkozik meg; leginkább a levelek jól tagolt szerkezetében, az üzenet logikus kifejtésében, a hétköznaptól eltérő némely szintagmában, mondatban, egyéni vagy regionális szóhasználatban, a textust élénkítő szólásban, közmondásban érhető tetten.

Többször is él az ironia-önironia eszközével: amikor betegségeire hivatkozva nem akar más vidékre utazni, „[.] jobb alkalmatosságom levén Szombatban [Nagyszombatban] az nyögésre”.¹² S ugyanez villan fel a Kamarának írt levélben, annak magyar nyelvűsége miatt ekként kérvén elnézést: „Hogy a tekintetes nemes Camarán folyó dolgoknak rendi ellen magyar stylussal írom levelemet, a gyenge deákság cselekedtetvén velem, kérek azaránt alázatosan bocsánatot.”¹³ Az alkalmazza ezt a gúnyt – a latin nyelv csekély ismeretét – a Kamarával szemben, akit „magyar Ovidius”-ként emlegetett az utókor, ragyogó fordításai és fantázia-dús elbeszélőkedve miatt.

„Az ispánnal parancsolja ugyan Kegyelmed ezen dolgot conferálnom, de ő annyit ért ehhez, mint bagoly az Ave Máriához”¹⁴ – hárítja el szellemes szólásmondással Andrássy Miklós egy kérését a költő. Máskor talán egy korabeli közmondással üzen az érintetteknek: „Szükség azért úgy vigyáztatni Kegyelmednek ottan is, hogy az farkában ne törjük a kost.”¹⁵ „[.] az elmúlt esztendőkbéli sok rövidséges szenvedésem után (azmikor kakas nélkül is kotlonak vala az jércék).”¹⁶ Feltűnő, de bizonyára nem véletlen, hogy mindháromszor állatszereplőket alkalmaz.

Levelei és a rá vonatkozó iratok nemegyszer tanúskodnak, ismeretlen adalékokat szolgáltatva, életéről, egyéniségéről, jelleméről, munkához való viszonyáról.

¹² 14. szám.

¹³ 78. szám.

¹⁴ 18. szám.

¹⁵ 12. szám. A Badics által kiadott szövegben ugyan a *kos* szó szerepel, de a szólás *Farkában töri a kést* (‘a végén ront el valamit’) alakban ismert (*Válogatott magyar közmondások*, szerk. ERDÉLYI János, Pest, Heckenast, 1862).

¹⁶ 5. szám.

A mecénás költőtársnak, Koháry Istvánnak, aki *Rózsakoszorú* című művének kiadását támogatta, végre saját verseiről szól, igaz, leginkább azt jelezvén, hogy mennyire kevés ideje jut az efféle alkotómunkára, és szegényli, hogy mindig csak ígéretet, de egyszer valóban fog velük jelentkezni.¹⁷ Máskor arról panaszkodik, hogy a nyakába akasztott perek és adminisztratív elfoglaltságai miatt saját ügyeit sem intézheti. Irataiból a főnemes és főispán patrónusa mellett és helyett munkát vállaló megbízható, lelkiismeretes, lojális és szorgalmas hivatalnok-szolga önképe rajzolódik ki. Minden esetben, minden megbízatáskor igyekezett megbízója érdekét szem előtt tartva eljárni, azt tisztességesen képviselni, mintegy magára véve az eljárás minden „nyűgét s nyilait”. „Mindazonáltal amennyire lehetséges, úgy igyekezem szorgalmatoskodnom azon akadályok között is, hogy eleget tehessek böcsületemben járó kötelességem hivataljának.”¹⁸

A címzetek hálája nem is maradt el – kivéve Andrássy Miklós fiát, Pétert, aki ugyancsak főispánja lett, de Gyöngyösi szerint méltatlanul járt el vele szemben, amikor időnap előtt kiebrudalta őt krasznahorkaváraljai zálogos lakásából, s Csetnekre kellett költöznie még el sem készült kúriájába. (Amelynek maradványa még ma is ott áll Csetneken, a középkori, hol katolikus, hol meg evangélikus főtemplommal szemben.)

Jelleméről tanúskodik Széchy Mária 1669-es elismervénye is: „Hozzáadván mindazonáltal ezekhez azt is, hogy azminémő Babaluska névő falucskánkot ugyanezen Nemes Gömör Vármegyében említett Gyöngyösi István Uramnak ennekelőtte azonrúl akkor adott Levelünk szerint négyszáz Tallérokban inscribáltunk volt, viselvén azt előttünk, hogy sok esztendők alatt sok dolgainkban contestált hűségesen szolgálatjáért, és a mi szolgálatunk mellett maga javaiban szenvedett nem kevés kárvallásaira nézve is többre érdemes annál, hogy azaránt is valami contentumot láttassunk ökegyelmének adni, az megnevezett 400 Tallérokhoz még kétszáz Tallérokat adscribálunk azon Babaluska névő Falucskára ökegyelmének.”¹⁹

Ugyanezen év decemberében sok érdekes és Gyöngyösi hű szolgálatát igazoló, eddig ismeretlen adalékot közöl Széchy Mária a költő életéről: „Mi, gróf Rima-Szécsi Széchy Anna Mária,

¹⁷ 16. szám.

¹⁸ 35. szám.

¹⁹ 107. szám.

néhai boldog emlékezetű gróf Hadadi Wesselényi Ferenc úr, Magyarország palatinusa meghagyott özvegye, magunkra vállalván minden atyánkfiainak, successorinknak és legatariusinknak terhökre, valljuk ez levelünk által, és tudtára adjuk, akiknek illik, hogy mivel nemzetes Gyöngyösi István uram megírt üdvözült édes uramat ökegyelme életében egynehány esztendeig híven és szorgalmasan szolgálta; ökegyelmének halála után, megírt szerelmes urunknak, jóllehet sokfelé való hivatala volt a szolgálatra, mindazonáltal félretétven az olyatén alkalmatosságokat, minket el nem hagyott, hanem elsőben udvarunkban continuálván az komorniki tisztet és azután balogi kapitánnyá lévén, esztendeig szolgált azon hivatalában is, ki minthogy más rendbeli hasznos alkalmatosságokat elmúlatta, és az idő alatt, amíg szolgálatunkban volt, holmi szerencsétlen casusi miatt nem kicsiny károkat is vallott; mi is mindezeket megtekintvén, ígértünk kegyelmesen esztendei conventióján kívül is gratiánkat, kihez képest adtunk és per manus assignáltunk ökegyelmének Gömör vármegyében derencsényi jószágunkból Babaluska nevű falunkat egészen hozzá tartozandó és bármi néven nevezendő pertinentiáival, obventióival és hasznaival négyszáz tallérokban[...]²⁰

1684. augusztus 26-án pedig Andrassy Miklós ajándékoz érdemeiért birtokrészeket Gyöngyösinek és feleségének: „[...] vallom és adom tudásokra ezen levelemnek rendiben mindeknek, azkiknek illik, miképpen méltó tekintetben vevén mind Nemzetes, vitézlő *Gyöngyössy István* Uramnak az én dolgaimba egyébkor is ugyan, de kiváltképpen a már egynéhány esztendőktől fogvást ezen a földön lévő háborúságos és veszedelmes időben, maga dolgainak sok és káros hátramaradásával, sőt nem csak egyszer élete periclitáltatásával is hűséges, hasznos és néha veszedelmet is eltávoztatott szolgálatinak érdemeit, mind pedig az ökegyelme kedves házastársának, Görgey Judith asszonynak, elsőben jó emlékezetű néhai édes feleségem, Zichy Klára mellett, azután Annika leányom, végre mostani házastársom, Kerekes Erzsébet körül is számos esztendők által dicséretes magaviselését, fáradságos forgolódását és hű szolgálatját, hogy azokért én is hálaadó voltomat contestálnám ökegyelmekhez, ezen nemes Gömör vármegyében *Csetnek* városában, nemzetes Záborszky László Uram és Nebesz Pál házai között lévő házamat [...] megírt Gyöngyössy István Uramnak, feleségének, Gersei

²⁰ 108. szám.

Judith asszonynak és az őkegyelmek gyermekinek, successorinak, legatariusinak és cessionariusinak, minden hozzá tartozó földeivel, réteivel, kerteivel, mezeivel, tilalmas és szabad erdeivel, halászóvízeivel, szabad korcsmájával és akármilyen névvel nevezett és nevezhető appertinentiáival, hasznaival, praerogatíváival és szabadságival [...] Krasznahorka váralján pedig azt a pusztát és akkor éppen ruinában lévő házamat [...] néhai Tekintetes Nagyságos késmárki Thököly Sigmond Uramnak, azon asszony édesatyjának az eperjesi háznak árában azoknak vásárlásakor erős kötés alatt maradtam adósa, megfizetésétől kényszerítetven és arra magam facultásából elégtelen lévén, másoktól is pedig a háborúságos üdöre nézve sem zálogomra, sem másképpen annyi költségnek hirtelen szerét nem tehetvén, hanem nevezett Gyöngyössy István Uram maga notabilis kárával is akarván azéránt nekem kedveskedni, Babaluska nevű falujának eladásával s onnét comparált pénzével succurált őkegyelme azon szükségemnek, aminthogy vettem fel arra őkegyelmétől jó és elkélő pénzül ezer magyar forintokat, és hogy azoknak rehabilitójáról őkegyelmének és praescriptusinak nagyobb securitása lenne, az csetneki districtusban *Henckova, Berdárka, Markuska és Rokfalva* nevű falukban levő portiómat mindennemű appertinentiáival, proventusival, utilitásával és éppen azzal a jussal, mellyel én bírtam – bocsátottam őkegyelmeknek azon summa pénzben. Másodszor: ugyanazon háborúságos és szűk időktől okoztatott nagyobb fogyatkozásomban, midőn ennekelőtte bizonyos üdövel két fiamnak, Pálnak és Miklósnak az eperjesi scholában tanulásakor asztalok tartásáért vele ineált conventióm szerint nem lehetett volna másképpen contentálnom, kénytelenítettem újonnan azon Gyöngyössy István uramhoz recurrálni, és arra in currenti moneta ötven forintot, in specie pedig tíz körmöci aranyokat és öt gréci tallérokat felvennem, és azután megint ennekelőtte circiter esztendővel kiváltképpen nagy és szoros szükségemben succurált őkegyelme magamnak in specie húsz körmöci új aranyokkal, az fiamnak pedig, Péternek, hasonlóképpen kettővel, amelyek neki is jövőendőbeli megfizetéséről akarván őkegyelmét, feleségét és praescriptusait securussá tennem, adtam ugyanakkor és bocsátottam az őkegyelme keze és birtoka alá ugyan *Krasznahorka váralján* három colonialis pusztát házhelyemet, az melyeknek egyikét Hegedüs István, másikat Hámosos, harmadikát Hacski pusztáinak nevezik” – s ezenfelül még *Hosszúréten* egy darab

rétet, s Zemplén vármegyében Monokon két szőlőt, a Garai és Pille nevűeket.²¹

Az idézet több szempontból is rendkívül fontos adalékokkal szolgál Gyöngyösi anyagi helyzetére nézve. Nemcsak nagylelkűségéről tanúskodik, hogy lemond Babaluska nevű faluja tulajdonlásáról, s eladja azt, hogy jóakaróján, Andrassy Miklóson segítsen, hanem azt is sejteti, hogy ebben a készpénzszegényes időben Gyöngyösinek volt még tartaléka, amellyel segíteni tudott. Ugyanakkor arra is rávilágít, milyen előrelátó módon gyarapította zálogbirtokait Csetnek és Krasznahorka körül. Ugyanakkor arról is értesülünk, hogy mind Wesselényi Ferenc s halála után felesége, mind Andrassy Miklós érdekében kifejtett munkásságáért súlyos anyagi kárt, illetve életveszélyt is vállalt. S erkölcsileg magasra értékeli, hogy a szükségben, saját elemi érdekei ellenében is, hű maradt hozzájuk és családjukhoz. Amiért Széchy Mária s a gömöri főispán egyaránt nagy köszönetet mondott, s a hála mellé némi anyagi ellenszolgáltatást is biztosított. Ha e dokumentumok is eltűntek volna a többivel együtt, alig tudhatnánk valamit a magánéleti és anyagi gondokkal küszködő Gyöngyösi István hétköznapi alakjáról, emberi nagyságáról, érzelemgazdagságáról – amelyről egész költészete tanúskodik.

Andrassy Péterrel már kevésbé volt szívélyes a kapcsolata, mint atyjával. A krasznahorkaváraljai házat a költő az atyától, Miklóstól kapta jelzálogba. Gyöngyösi István öntudatát sértette, hogy a zálogidő lejártával Andrassy az illendőnél erőlesebben sürgette a ház elhagyását. Ezt őszintén szóvá is tette főispánjának 1696. december 6-án kelt levelében: „E héten mind változó egészséggel lévén, amiatt nem udvarolhattam Nagyságodnak is, és ebben az is akadályoztatott, hogy amint általláthatom, vagyon valamely kedvetlensége ellenem; *én pedig, ahol nem kellek, nem szoktam oda magamot szemtelenkedve obtrudálnom*, másképpen, amint annakelőtte, úgy most is szívem szerint kívánok eleget tennem kötelességemnek. Nem kétlem, az vagyon kedvetlenségére, hogy amely házat és pusztákat itt Váralján bírok, azokat kívánsága szerint nem resignálhatom oly hirtelen Nagyságodnak, de ha jól meggondolja Nagyságod, minemű kárommal lenne az nékem, ha azaránt az Nagyságod akaratjához accomodálnám magamot: maga is által fogja látni, hogy azért méltó neheztelése nem lehet, annyiival is inkább, hogy jóllehet az Nagyságod edesatyja contractuális

²¹ 115. szám.

levele szerént nem tartoznám azon levélben feltett, kezemnél lévő jókat per partes remittálnom; mindazonáltal, kívánván Nagyságodnak azzal is complaceálnom, a feljebb említett házat és pusztákat, *azokkal egyszersmind s egy summában aquirált, hosszúrési határban lévő réttel együtt* jó cautióval, hogy tudniillik *in reliquo az nevezett úr levele in suo vigore maradjon*, magányosan is a jövő aratás után kész vagyok resignálnom Nagyságodnak. Csak azonban az *azokon lévő pénzt*, azon levél szerént, s úgy *az épületeknek az árát* és az auctionális 300 forintoknak is Nagyságodra esendő részét ne neheztesse praevie a jövő Szent György-nap tájban nékem letenni Nagyságod. *Hogy úgy azáltal provideálhassak én is tempestive valamely residentiácskárul magamnak*. Ha pedig azoknak defalcatiójára *most, amíg itten vagyok*, anticipate száz tallér érő pénzt akarna Nagyságod adni, a residuitását annál könnyebben exolválhatná jövőendőben Nagyságod is, és azon száz tallérral nékem is bizonyos szükségemben succurrálna Nagyságod.”²²

Többször tudósít betegségéről (vesekő?), amely miatt oly sokat szenvedett már a hetvenes évek elejétől, de még ezzel sem törődött, ha kötelessége elszólította betegágyától. Csetnekről írja Koháry Istvánnak 1699. június 6-án: „Jóllehet most is igen gyenge egészséggel vagyok, és az én régi kínos nyavalyám semmiből nem recrudescál inkább mint a commotióból, Jolsvának pedig igen köves és másképpen is alkalmatlan útja lévén, nem kevés rázódással lehet azon általmennem, mindazonáltal feltettem magamba, hogy valamint valahogy lehet, a Nagyságod szolgálatja kedvéért általvonassam még ma azokon magamot, akármely nehezen vihessem is azt végben, minthogy régtől fogvást kívánok Nagyságodnak udvarolnom, és ha annak alkalmatosságát most elmúlatom, nem tudom, lehet-e ahhoz ezután valaha szerencsém, az én életem hátralévő napjai már igen kevesek lévén: de minthogy kínos nyavalyám miatt igen óva és csak rákháton kelletik járnom, csak estvefelé lehet Jolsvára érkeznem, ámbár innét hamarabb indulnék is meg, nem lehet pedig az előbb, hanem déllyesti egy óra tájban. A Méltóságos Herceg is megállott vala pusztá házam előtt Jolsvárúl visszamentében, és sokáig beszélvén velem, parancsolt Őhercegsége is némely dolgokrúl, hogy Nagyságodhoz menvén szóljak Nagyságoddal felülök, arra pedig érdemem felett ugyan kért is.”²³

²² 85. szám.

²³ 93. szám.

S végül, keretbe zárva történetünket, idézzük a kötet és Gyöngyösi István levélírói-íráshasználati tevékenységének csúcspontját, a kicsi és jelentéktelen, de Murány védelme miatt mégis fontos Balog várába száműzött kapitány sodró lendületű, remek stílusú levelét, amelyet úrnője kiengesztelésére írt, amikor az asszony a felette minden szempontból eluralkodó legkedveltebb bizalmasa, Lessenyei Nagy Ferenc féltékenysége miatt oda száműzte a költőt.

„Keservesen jutnak eszemben azok, azmelyekkel engemet eleitül fogvást az udvar érdemetlenül rongált. Bokros szerencsétlenségim nem elégedének meg azzal, hogy az elmúlt esztendőkbéli sok rövidséges szenvedésim után (azmikor kakas nélkül is kotlonak vala az jércék), végre bizony merő gyermeki temondákbúl származott s ok nélkül okozott gyanós gondolkodásokra s azokbúl valamely subtilizáló elmének helytelenül inferált consequentiáira nézve az én Kegyelmes Asszonyom öngyűlötsége kegyelmességébúl proscibáltattam; hanem azmikor már az Udvarnak habjaibúl kikelvén, azoknak hányatási után valami keves megpihenést (noha csak inter spem et metum) mostani Remeteségemben reméllenék: akkor sem enged az udvari tündérség nyugovást, hanem minthogy kifogyott volt immár talám más mesterségébúl, a szolgálómrúl véssen okot ok nélkül, s azt nem tudom, micsoda deli Dianának, szép Helenának s kacér Venusnak hirdetvén, olajt tölt a tűzre, s újabb nehezteletést támaszt ellenem. Átkozott hírharangok!, vagyon-é még valami hátra, azmellyel az én Kegyelmes Asszonyom öngyűlötsége elméjét ellenem zavarjátok? Azki a szolgálómon erre okot talált, talál az a napnak macula nélkül való tiszta fényében is homált!

Ilyen igazságbúl állottak mindazok is, azkikkel eleitül fogvást vádoltatott az én ártatlanságom.

Ha olyan volna azon szolgáló, azmineműnek Nagyságod előtt hirdetik – minthogy én már éppen szerzetes zabola alá fogtam életemet: keresztvetés nélkül csak reá sem mernék nézni, félvén az tentatiótúl; de minthogy szintén oly együgyű, mint magam, botránkozás nélkül remélttem szolgálatját. Vagyon ugyan, megvallom, egy kis specialitás rajta, mert szintén olyan félsoldarú, mint Hannula uram néhai Diligója, de azzal nem csinál az én állhatatos szívemben botránkozást. Az jószág conscriptióján itten lévő Nagyságod szolgálói oculálhatták, s valóságos relatiót tehetnek Nagyságodnak felőle. Elszökése felől ne gondolkodják Dósané asszonyom; a Nagyságod parancsolatja szerint leszen oly vigyázás reá, hogy nem távozik messze a vártúl, noha másképpen sem szökevény.

Sok az én keresztem, Kegyelmes Asszonyom, de azmely Isten ezeket titkos ítéleti szerént reám ereszti, bízom, hogy azon Isten üdővel elveszi vállaimról, s ha fényes napot nem is, nekem is virraszt valami homályos hajnalt valamikor!

Azonban engesztelje az Szentlélek az Nagyságod ellenem megkeményedett szívét, mostani neheztelését fordítsa kegyelemre, s ösmertesse meg azt Nagyságoddal, hogy az ő szegénylegénysége szerént bizony tekéletes szolgálja Nagyságodnak.”²⁴

Jankovics József

²⁴ 5. szám.

A KIADÁSRÓL

Kötetünkben igyekeztünk minden ismert, illetve eddig (2017 eleje) ismeretlen, de kutatással hozzáférhetővé tett Gyöngyösi-misszilizist vagy hozzá írt levelet, illetve személyére vonatkozó, életrajzát, életkörülményeit, családtörténetét és hivatali tevékenységét, valamint birtokviszonyait, személyi kapcsolatait feltáró iratot összegyűjteni és közzétenni. Tettük mindezt azért, hogy a szövegkiadások révén technikailag immár könnyen hozzáférhetővé vált költői életmű, a művészi tevékenység mellé feltárjuk és pontosabban meghatározzuk a szerző életviszonyait és irodalomszociológiai környezetét. Legfőképpen az motivált bennünket, hogy kutatásaink s a szöveg sajtó alá rendezése közben egyre inkább meggyőződésünk lett: Gyöngyösi életeseményeinek, biográfiai adatainak, vagyis alkotási körülményeinek irodalomtörténeti kanonizálódása téves utakon történt.

Tusor Péteré a felfedezés érdeme, hogy felismerte: a 17. század harmadik harmadában és a 18. század elején – a korábban már azonosított hevesi alispán mellett – még mindig két Gyöngyösi István, a költő gömöri és egy ungi, a jogászi tevékenységben valamilyen módon és poszton foglalatoskodó férfi is élt Felső-Magyarországon. Ezáltal az utókor történészei és irodalomtörténészei (élükön a rokoni kapcsolatra apelláló Gyöngyösy Lászlóval, továbbá a jobbitásra csak részben képes genealógus Nagy Iván s az éles szemű monográfus Badics Ferenc) hamis alapokra építették teóriáikat, s az életrajzok jelentősen összekuszálódtak. Erre felfigyelvén, az adatok és a rokonsági szálak szétválogatása révén megvalósulhatott a felfedezés diktálta cél: a költő Gyöngyösi István életrajza ellentmondásmentesen azonosítható lett. Az új irodalomtörténetek már a valósághoz jobban tapadó Gyöngyösi-képet örökíthetnek tovább, s ezáltal a költői életmű kérdéseire is hitelesebb válaszok adhatók.

A szöveg sajtó alá rendezését Nyerges Judit, Jankovics József és Tusor Péter végezte. A latin szövegeket Tusor Péter gondozta, és ő készítette a latin iratok magyar nyelvű tartalmi kivonatait, vala-

mint a latin kifejezésekkel teletűzdelt magyar szövegek megértését elősegítő jegyzeteket is. A helynévmutató Nyerges Judit, a személynévmutató és a kötet záró tanulmánya Jankovics József munkája.

Az előttünk járó tudósgenerációk más forrásanyaghoz juthattak hozzá, mint mi, kiadási elveik is mások voltak. Szövegeik némi modernizálással kerültek kiadásunkba, de alapvető sajátosságait megőriztük, és az általuk megadott forrásmegjelöléseket is átvettük. Amennyiben elődeink forrásai még ma is elérhetők, akkor az eredetiket tettük meg kiadásunk alapjává, és a saját olvasatunkat adjuk. Az újabban előkerült szövegek esetében a szükséges minimális átírással éltünk. Az újonnan feltárt latin szövegek átírásában a humanista helyesírást alkalmaztuk. A betűhívséghez csak a személy- és helynevekben ragaszkodtunk. A nagy kezdőbetűk használatában törekedtünk a barokk levélírási gyakorlat követésére a levélhangulat felidézése érdekében. A rövidítéseket jelölés nélkül feloldottuk; a szöveg érthetlenségét [?], téves írásmódját [!], hiányos voltát vagy olvashatatlanságát ..., a szándékos kihagyást [...] jelöli.

Több, általunk feltárt oklevelet terjedelmi megfontolásokból, illetve a könnyebb érthetőség kedvéért kivonatosan közlünk, és csak a fontosabb részeket hozzuk szövegszerűen. Esetenként megelégedtünk a jegyzetbeli tartalmi összefoglalással. A további kutatásokat illetően megjegyezzük, hogy a kamarai állagok tartalmazhatnak még adatokat, nemcsak a Szepesi és a Pozsonyi Kamara, hanem a bécsi Hofkammer esetében is. Ugyanez mondható el az Udvari Magyar Kancellária sorozatairól, a bírósági anyagokról (MNL-OL, „A” és „O” szekció), az egri káptalan levéltáráról stb. Miután azonban elég hosszú utat tettünk meg a magyar Ovidius újabb leveleinek és iratainak gyűjtögetésében, ezek feltárását nyugodt lélekkel bízuk utódainkra.

A levéltári jelzeteket egyszerűsítve adjuk, a raktári adatokat (csomószámokat) csak akkor hozzuk, ha ezek helyettesítik a levéltári szignatúrát. Az egyes dokumentumok így is pontosan visszakereshetők. A szokásos külcímeket elhagytuk, csak első előfordulásuknál hozzuk, mind a Kamara, mind vezetője, Fischer Mihály esetében. Az utóbbinál többször hiányzik a címezés, ám a megszólításból (Nagyságod) személye kikövetkeztethető.

A kötet függelékében összegyűjtöttük a folyóiratközlések révén közkezen forgó és a Gyöngyösi István-recepciót nagymértékben téves irányba terelő, mert nem órá vonatkozó legfontosabb publikációkat, annak érdekében, hogy soha többé ne fejtsek ki

káros hatásukat a barokk költő Gyöngyösi István életrajzában és működésének különféle terepein. E szövegeket nem emendáltuk és nem jegyzeteltük, mutatóztuk, megtartottuk viszont a szövegközlők jegyzeteit, mert azok egyértelműen jelzik a költőre vonatkoztatás erős szándékát.

Kötetünk létrejöttéhez nyújtott segítségéért Kőszeghy Péternek, Gilicze Ágnesnek, Mészáros Kálmánnak és Seres Istvánnak mondunk hálás köszönetet. Itt szeretnénk köszönetet mondani Tamás Zsuzsannának kitartó munkájáért, amellyel végigkíserte, türelemmel s haszonnal jobbitotta az e kötetünkkel befejeződő Gyöngyösi-életműkiadást.

RÖVIDÍTÉSEK

LEVÉLTÁRAK ÉS LEVÉLTÁRI EGYSÉGEK

MNL-OL	Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
E 41	Magyar (Pozsonyi) Kamara Levéltára, Litterae ad Cameram exaratae
E 204	Magyar Kamara Archívuma, Missiles
E 244	Szepesi Kamara Levéltára, Expeditiones Camerales, Minutae
E 245	Szepesi Kamara Levéltára, Minutae Neoregistratae
E 250	Szepesi Kamara Levéltára, Litterae Camerae Posoniensis et aliorum
E 254	Repraesentationes, informationes et instantiae
N 8	Prothocollum donationum palatinalium
P 491	Máriássy család levéltára, Batizfalvi levéltár, fasc. VI (Csetneki iratok)
ŠTAL	Štátny archív v Levoči, Andrássy Péter iratai
ŠTABB	Štátny archív v Banskej Bystrici
ŠTAR	Štátny okresný archív v Rožňave, Fond Magistrát Rožňava II.: Od roku 1600 do roku 1791. Administrative i súdne

KIADOTT FORRÁSOK

BADICS, ItK, 1913

BADICS Ferenc, *Gyöngyösi István ismeretlen levelei*, Irodalomtörténeti Közlemények, 1913, 65–98

- BADICS, 1939
 BADICS Ferenc, *Gyöngyösi István élete és költészete*,
 Bp., 1939 (A Vármegyei Tisztviselők Irodalmi és Művészeti
 Gyöngyösi István Társaságának kiadványai, 11)
- DEÁK Farkas, *Magyar hölgyek levelei*
 DEÁK Farkas, *Magyar hölgyek levelei (1515–1709)*,
 Bp., 1879, 389–390
- GYÖNGYÖSY László, ItK, 1905
 GYÖNGYÖSY László, *Adatok a Gyöngyösy-család történetéhez*,
 Irodalomtörténeti Közlemények, 1905, 59–65, 206–230
- GYÖNGYÖSY László, ItK, 1911
 GYÖNGYÖSY László, *Adatok Gyöngyösi István életéhez*,
 Irodalomtörténeti Közlemények, 1911, 90–109, 212–231,
 341–357, 470–485
- GYÖNGYÖSY László, Protestáns Szemle, 1912
 GYÖNGYÖSY László, *Gyöngyösi István a vallás ügyéről*,
 Protestáns Szemle, 1912, 388–390
- JANKOVICS, ItK, 2004
 JANKOVICS József, *Gyöngyösi István Szepesi Kamarához írott
 leveleiből*, Irodalomtörténeti Közlemények, 2004, 692–696
- JANKOVICS–SZÖRÉNYI, ItK, 2016
 JANKOVICS József–SZÖRÉNYI László, *Gyöngyösi István
 vallomása a Wesselényi-perben*, Irodalomtörténeti
 Közlemények, 2016, 80–92
- NAGY Iván, ItK, 1898
 NAGY Iván, *Oklevelek Gyöngyösi István életéhez*,
 Irodalomtörténeti Közlemények, 1898, 81–88, 202–214,
 362–368, 481–489
- PAULER Gyula, Századok, 1870
 PAULER Gyula, *Gyöngyösi István életéhez*,
 Századok, 1870, 421–422
- THALY, *Adalékok*, I
Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez,
 I: *A bujdósók és Thököly kora*, szerk. THALY Kálmán, Pest,
 Ráth, 1872, 300–301, 310–314, 328–330
- THALY, Századok, 1870
 THALY Kálmán, *Három ismeretlen levél Gyöngyösi Istvántól*,
 Századok, 1870, 124–127
- THALY, Századok, 1871
 THALY Kálmán, *Még egy levél Gyöngyösi Istvántól*,
 Századok, 1871, 281–284

THALY, Századok, 1872

THALY Kálmán, *Újabb adalékok Gyöngyösi István életéhez*,
Századok, 1872, 199–202

THALY, Századok, 1873

THALY Kálmán, *Három újabb levél Gyöngyösi Istvántól*,
Századok, 1873, 506–510

THALY, Századok, 1898

THALY Kálmán, *Gyöngyösi István a költő életéhez*,
Századok, 1898, 15–18

TUSOR, in *Szolgálatomat ajánlom...*

TUSOR Péter, *Rimay és Gyöngyösi levelestárczájából*, in
Szolgálatomat ajánlom a 60 éves Jankovics Józsefnek,
Bp., Balassi Kiadó, 2009, 458–467

SZEMÉLYNÉVMUTATÓ

Összeállította Jankovics József

A számok a levelek, illetve iratok sorszámát jelentik.

- Abaffi Sándor, Árva megyei kapitány, Árva megyei alispán – 9
Abele, Kristóf von, (1681-ben honfiúsíttatott) titkár – 6
Aichpichl, Karl Gottlieb, német származású császári kormány-
tanácsos, majd udvari kamarai tanácsos, 1687-ben magyar
indigenátust nyert báró – 88, 152
Aihpicl → Aichpichl
Anderman Gergely – 142
András Gáspár – 142
Andrássy család, csíkszentkirályi és krasznahorkai – 75, 101,
109, 138
Andrássy Anna, Andrássy Miklós lánya – 19, 115
Andrássy II. György, I. Miklós fia. Csaknem egy éven át védel-
mezte Krasznahorka várát a császári hadak ellen. 1698-ban már
az ellenkező oldalon vett tevékeny részt a hegyaljai felkelés
leverésében. Rákóczihoz mindjárt mozgalmá elején csatlako-
zott. 1704-ben ezredes, 1708–1711 között gyalogsági tábornok.
„Szertelen ivása” miatt a fejedelem két posztjáról is leváltotta.
Krasznahorkát 1709 végétől 1710 őszéig tartotta kuruc kézen.
A szatmári béke után bekapcsolódott Gömör vármegye köz-
életébe. – 31, 61, 62, 75, 171, 181
Andrássy I. István, I. Miklós fia, a betléri ág alapítója, Thököly,
majd Rákóczi híve, 1704-ben ezereskapitányként főparancsnok,
több jelentős győzelemmel. Lőcsét 1709-ben védelmezte a csá-
száriak ellen, s 1710. február közepén adta fel a várost. Felesége
Serédy Júlia, akinek holtteste ma is látható a krasznahorkai vár
múzeumában. Andrássy idealizált alakját és bűnös kapcsolatát
Korponaynéval Jókai örökítette meg *A lőcsei fehér asszony*
című regényében. – 31, 43, 75
Andrássy I. Károly, I. István fia, a krasznahorkai vár várnagya – 184

Andrássy III. Mátyás, I. Miklós és Kerekes Erzsébet fia; felesége Klobusiczky Julianna – 171
 Andrássy I. Miklós (†1686), II. Mátyás és Monoki Anna fia, főispán, a jászok és kunok főkapitánya; első felesége Zichy Klára, második felesége Kerekes Erzsébet – 3, 6–8, 10–15, 17–22, 110, 111, 113–115, 162, 166, 172, 181
 Andrássy II. Miklós, I. Miklós fia, Ferenc-rendi szerzetes, Gyöngyösön, majd Egerben hirdette az ígét, 1693-ban az egri rendház főnöke. 1700-ban fegyelmi büntetésül Kassára helyezték át hivatal nélkül. Szendrőn és Füleken is szolgált. 1703-ban Rákóczi pártjára állt, a császáriak elfogták, Hradistyén halt meg. – 115
 Andrássy Pál, I. Miklós fia, 1693-ban esztergomi kapitány, Rákóczi tábornoka, majd császári pártra állt – 115, 172
 Andrássy II. Péter, I. Miklós fia, császárpárti katona, jelentős ütközetekben vett részt (Kőszeg, Belgrád, Kanizsa), 1686-tól gömöri főispán, de csak 1711-től foglalta el székét, addig Bécsben lakott – 19, 43, 50, 55, 74, 79, 85, 94, 115, 154, 155, 162–167, 172
 Angello Mihály → Jaquemod, Michael Angelo
 Angrano – 11
 Angranóné – 11
 Anicska → Andrássy Anna
 Apafi Mihály (1632–1690), 1661-től török segítséggel Erdély fejedelme – 17
 Appalin András – 140
 Archiepiscopus Strigoniensis → Szelepcsényi György
 Asszony – 21
 Asszony őkegyelme → Monoki Anna?
 Auersperg (Ausperg), Franz Karl (1660–1713) császári ezredes, 1693-ban Erdődy Miklós horvát bán alatt 12 000 főnyi had vezetője – 54

Badics Ferenc – 4, 8, 10–15, 17, 18
 Bakó Ferenc, Torna vármegyei szolgabíró – 68, 142
 Bako János, jolsvai plébános – 47
 Bakos, kuruc – 19
 Bakos Borbála, néhai Máriássy Imre özvegye – 142
 Balog Pál – 121
 Balogh Gáspár – 6, 17, 119
 Balogh Mihály, gömöri kapitány – 142
 Banis Gáspár – 86, 87, 90, 161

Barakonyi Ferenc (1611–1675 k.), felvidéki középnyemes, a Wesselényiek bizalmasa, versíró – 109
 Baranyai Tamás, Zichy Klára nagyapja – 12, 13
 Baranyainé, Baranyai Tamás felesége – 12
 Bárczi György, helyettes alispán – 98, 103, 175
 Bariny István, gömöri jogász – 142
 Barkóczi István, zempléni és szabolcsi főispán, ónodi főkapitány, jelentős szerepe volt az elégyetlenek Erdélybe szorításában és a hajdúknak a császár mellé állításában – 10, 109
 Barkóczy IV. László, 1687-ben Zemplén vármegye részéről járt közben Caraffánál – 142
 Barna Mihály – 11, 21, 142
 Bartók, szolga – 8
 Bartók István, jóléshi lakos – 142
 Bartovech Tamás – 140
 Basó Mihály, csoltói, 1662-ben Gömör vármegye jegyzője és országgyűlési követe – 7, 8, 11, 110
 Batik János, Apátfalván, 1671-ben és 1684-ben említik – 104
 Bátori László – 104
 Batso György – 142
 Bazini István, esküdt – 62
 Bebek – 181
 Benkó András – 142
 Bentsak János, az Andrássy család bírója – 142
 Bercsényi Miklós (1665–1725), Ung vármegye főispánja, Felső-Magyarország főhadbiztosa, szenátor, Rákóczi Ferenc főgenerálisa; Rosdostóban hunyt el – 100
 Berlevicz András, lektor – 170
 Bernath, Georgius – 182
 Bertóthy (Bertóti) Ferenc (†1710), 1707-ben Rákóczi kassai vicegenerálisa – 22
 Berzsényi (Berzéni, Berzsény) Demeter, kanonok, jászói plébános – 140, 142, 169
 Bethlen Gábor, iktári (1580 k.–1629), török segítségével 1613–1629 között Erdély fejedelme – 102
 Bethlen Miklós (1642–1716), Erdély kancellárja, politikus, önéletíró. Országga nevében Teleki Mihállyal 1666-tól tartották a kapcsolatot a Wesselényi-mozgalommal. – 109
 Bicsányi (Biczani) István, balogi tisztartó – 7, 106

Bocskai István (†1672), báró, Zemplén főispánja, királyi táblai
 ülnök, a Wesselényi-mozgalom egyik vezetője 1670-től, majd
 Erdélybe menekült – 10, 12
 Bocskay István (1557–1606), 1605-től Erdély fejedelme – 102
 Bodi János – 140
 Bodnár Márton – 142
 Bodovini András, lutheránus senior – 101
 Borbély János – 140
 Boros, kuruc – 19
 Boros Péter, esztergomi kanonok – 7, 11, 12, 110
 Bory (Bori) Mihály (†1668), korponai főkapitány, királyi táblai
 bíró, Wesselényi Ferenc jószágkormányzója. Ő számolt be elő-
 szőr Rottal Jánosnak (Széchy Mária engedélyével) halála előtt
 rövid idővel a Wesselényi-mozgalomról. – 109
 Bossányi (Borssani) László; első felesége Szentiványi Magda,
 második felesége Nyáry Krisztina – 140
 Bredus István – 180
 Brewer család, löcsei nyomdászcsalád 1625 és 1739 között – 5
Brutovsky Gabriella – 185
 Budai István, Gömör vármegyei szolgabíró – 48
 Bufa – 12
 Bukovicz Mátyás – 167
Bunyitay Vince – 182
 Buzini István – 166, 167

Cacerius, pozsonyi notárius – 6
 Caesar → I. Lipót
 Caprara, Aeneas Sylvio, olasz császári tábornagy, a bécsi Hadi-
 tanács elnöke, egy császári lovasezred tulajdonosa – 22
 Capucinus Imre, barát, gyóntató – 10
 Caraffa (Karafa, Karaffa), Antonio (1646–1693), olasz származású
 császári tábornok, a hírhedt eperjesi véstörvényszék létre-
 hozója – 37
 Colonics → Kollonich
 Czekus Mátyás, kuntapolcai lakos – 142
 Czeli Máté, Gömör vármegyei szolgabíró – 62

Csáky Ferenc, de Keresszeg (1630–1670), felvidéki főkapitány,
 Szepes vármegye főispánja. Nem állt Wesselényi mellé, nem
 is szállt vele szembe, Lengyelországba ment, hazatérte után
 kegyvesztett lett. – 105, 109

Csáky István, de Keresszeg, Bereg vármegyei főispán, Szatmár
 várának főkapitánya, országbíró – 60, 109, 159, 169–171
 Csapó János, másként Ritz János – 142
 Császáz István, jólészi lakos – 142
 Csemnitzky Gáspár – 140
 Csicseri Orosz Pál (†1710), Rákóczi Ferenc lovas és gyalog hadai-
 nak fővezére, generális, főstrázsamester – 175
 Csorba Gáspár – 126
 Csunyo János – 142

 Dániel György, berdárkai lakos – 142
 Daromnik János – 140
 Dávid Márton, sebespataki lakos – 142
Deák Farkas – 131
 De la Borde, Philipp Jacob (Laport) (†1703 előtt), Nagyvárad csá-
 szári őrségének parancsnoka – 33, 35
Dendély Béláné – 186
 Dinnez János – 97
 Doboczi (Doboczy) János, id. – 51, 142
 Dóczi Mihály – 18, 19
 Doria, Marchio – 37
 Dósáné – 5
 Dossa István – 140
 Dubovay István – 140
 Dúl Mihály (†1705), Koháry István jószágigazgatója – 20, 32

 Emrig András, gecelfalvi lakos – 142
 Erdélyi Szabó István – 115
 Erdődy (Erdődi) Kristóf (1649–1704), 1681-től koronaőr, kincstári
 elnök, majd tárnokmester – 7
 Erdődy Miklós, monyorókereki (†1693), horvát bán – 54
 Esterházy Pál, galántai (1635–1712), herceg, soproni főispán, ud-
 vari tanácsos, főudvarmester, alsó-magyarországi főhadvezér,
 1681-től nádor, vallási és irodalmi jellegű művek szerzője – 18,
 56, 67, 68, 77, 93, 136, 140–142, 144, 152
 Esze Tamás (1665 k.–1714), Rákóczi brigadérosa, ezereskapitány
 – 74
 esztergomi érsek → 1. Széchenyi György; 2. Szelepcsényi György
 Etthre László, Gyöngyösi Rozália férje – 121, 178, 179
 Ettre család, kálnói – 178

Fajcus – 77
 Faji László, vlsz. Fáy IV. László – 109
 Farkas Fábián, farkasföldi, putnoki kapitány, 1673–1679 között az Erdélybe menekült bujdosók egyik vezére, a *Márssal társolkodó Murányi Vénus* egyik szereplője. Később Thököly-pártisága miatt farkasfalvi birtokát hűtlenség miatt elvesztette. – 109
 Farkas János, kuruc hadnagy – 20
 Farkas Márton, nadabulai lakos – 142
 Fazekas András – 20, 21
 Feérpataky László, a Fejérpataki család tagja, ugocsai lakos – 140
 Ferentzy Ferenc, 1680-ban Thököly-párti hadnagy – 140
 Feringer, udvari titkár – 11
 Ficzkó István – 126
 Fischer Mihály, a Besztercebányai Kamara igazgatója, a Magyar és a Szepesi Kamara tanácsosa, báró de Nagy-Szalatnyai néven 1684-től a Szepesi Kamara igazgatója, 1698-ban lemondott – 41, 42, 44, 47, 59, 60, 91
 Forsner Bernát, éneklőkanonok – 170
 Főispán → Andrássy Péter
 főkapitány uram → Koháry István
 Frangepán Ferenc Kristóf (1643–1671), horvát főnemes, a Wesselényi-mozgalom egyik szervezője, Bécsújhelyben Zrínyi Péterrel együtt kivégezték – 6
 Fröhlich Dávid (1595–1648), természettudós, Európa-hírű polihisztor, kalendáriumszerkesztő, a késmárki evangélikus iskola rektora – 5
 Fügedi András – 109

 Gábor → Gyöngyösi Gábor
 Gacsó János – 140
 Gál Erzsébet – 121
 Galambos Ferenc, tiszántúli birtokos, 1685-ben Ungvárt védte a császáriak ellen. Rákóczi alatt tiszántúli vicegenerális, Szatmár kapitánya – 140
 Galnóczy István – 119
 Gally András, murányi provizor – 132, 156
 Gánóczy István – 142
 Gánody István – 121
 Geczi Márton → Giczy Márton
 Georgius → Gyöngyösi György
 Gergely András, rudnai lakos – 177

Gergely György, rudnai lakos – 177
 Gergely János, rudnai lakos – 177
 Ghyllány (Gyllány) Illés de Lázý (†1681) – 110
 Giczy (Geczi) Márton – 115
 Gombkötő János – 104
 Gonosz András – 142
 Görgei (Görgey) Judit, Gyöngyösi István felesége kb. 1674 elejétől – 13, 21, 115, 121, 126
 Görgey Gábor, Máriássy Mária férje – 140
 Görög Tamás, kassai polgár – 17
 Gullik Mátyás, deák – 18
 Gyllány → Ghyllány

 Gyöngyösi Antal, Gyöngyösi Gábor fia – 182
 Gyöngyösi Ferenc, Gyöngyösi Károly fia, Gyöngyösi Gábor unokája – 182, 183
 Gyöngyösi Gábor (†1745), Gyöngyösi István fia, 1699-től Gömör vármegye főjegyzője, a levéltár kezelője, 1700-tól alispán, apja mellé helyezték, hogy segítségére legyen az adminisztrációs munkában, munkában, a Rákóczi-szabadságharc idején Bécsbe ment, és ott is maradt. 1713-ban a Szepesi Kamara titkára, 1724-től tanácsos, az Udvari Kamara referendáriusa. – 74, 131, 176, 177, 181, 182
 Gyöngyösi György, Gyöngyösi István fia, zselizi apát, váradi kanonok – 121, 176, 177, 182
 Gyöngyösi Ignác, Gyöngyösi István fia – 176
 Gyöngyösi Imre, Gyöngyösi István fia – 176, 178
 Gyöngyösi István (†1704), költő, Gömör vármegye alispánja – passim
 Gyöngyösi István, Ung vármegyei nemes – 139
 Gyöngyösi Julianna, Gyöngyösi István lánya – 131, 176, 177, 179
 Gyöngyösi Károly, Gyöngyösi Gábor fia – 182, 183
 Gyöngyösi Klára, Gyöngyösi Gábor lánya – 182
 Gyöngyösi Magdolna, Gyöngyösi István lánya – 176, 177
 Gyöngyösi Rozália, Gyöngyösi István lánya – 121, 131, 177
 Gyöngyösi Viktória, Gyöngyösi Gábor lánya – 182
 Gyöngyösi Zsigmond, Gyöngyösi István fia – 121, 131, 176, 177
Gyöngyösy László – 101, 102, 110, 112, 142, 182–184
 György mester, hóhér – 99
 Gyulafi László – 109
 Gyulay Ferenc – 142

Gyurica, Gyöngyösi Rozália kisleánya – 131

Gyürki Pál (1651–1700), nórádi nemes, Thököly tiszte, majd Rákóczi generálisa, főstrázsamester, 1682-ben őt tartották felelősnek a füleki levéltár leégéséért, de 1684-ben felmentést kapott, mert kétszer is engedélyt kért ugyan Koháry Istvántól a levéltár védelmére, de nem kapott. A füleki vár ostroma alatt a kurucoknál járt követségben, de visszatértekor nem engedték be a várba; átalált Thökölyhez, s Gács várába vonult, ahol az őrséget nem sikerült a kurucok pártjára állítani, ezért azok fogságba ejtették. – 98

Habsburgok – 31

Halbstaff, Sebastianus – 182

Hanula (Hannula) Jakab, trencséni jezsuita lektor; a korban közismert volt, hogy egy testi hibás szeretőt tartott, Fáncsi Pálnét – 5

Harn Máttyás, jólélesi lakos – 142

Harsági – 19

Hazik Lőrinc – 140

Hegedüs István, Andrassy Miklós krasznahorkaváraljai jobbágya – 115, 135

Heissler (Hayszler, Heisler, Heyzler), Donatus (†1696), Rajna vidéki eredetű birodalmi gróf, császári tábornok, 1687-ben honfűsítették, 1690-ben Thököly fogságába esett, kiváltották Zrínyi Ilonáért; a török elleni csatában hunyt el – 33, 135

Hentzel János – 142

Hlavaty András, a Szepesi Kamara fogalmazója, kamarai igazgató – 81, 157

Hocher, Johann Paul (1616–1683) báró, osztrák jogász, 1665-ben al-, 1667-től főkancellár, az összeesküvő magyar főurak felett ítélkező bíróság elnöke. 1681-ben honfűsítást nyert. – 6

Hoffman György János – 26

Horváth Boldizsár – 94

Horváth János, szenicei harmincados – 7

Hugo Ferdinánd – 140

Hulik György – 142

Hulikovich János – 140

Ilonka, Andrassy Miklósné szobalánya – 7

Illyés Tamás – 104

Ispán Ferenc – 109

Iudex Curiae → Csáky István

Iványi Fekete Erzsébet – 140
 Iványi Fekete László (1625 k.–?), 1675-ben Fülek alkapitánya, a Wesselényi-mozgalom egyik fő szervezője, de 1668 szeptemberében Szelepcsényi György előtt leleplezte a mozgalmat – 104

Jaquemod, Michael Angelo, murányi és szendrői gabonabegyűjtő – 29, 31, 33–35, 117

Jakli, Jaklin, elefánti nemes – 7

Jankovics József – 109, 185

Janoki László (†1740 k.) – 116

Jánoky (Jánoki) Farkas, kuruc tiszt, 1682-ben Thököly Szirmay András mellé rendelte a kassai citadellába. A tarcali szőlőket dézsmálta, 1693-tól Hont vármegye főispánja, felesége Máriássy Klára – 20, 140

Jastel Jakab – 142

Jászay András – 125

Jelenik András, 1695–1697 között Gömör vármegye alispánja – 66, 77–79, 82–84, 90, 142, 155, 157, 166, 167, 171

Jelenikné – 94

Jenelik → Jelenik

Jeszenszky Mihály, nagyjeszeni, 1687-ben Esterházy Pál titkára, alispán, ítélőmester, királyi táblai ülnök – 110

Joanelli, Joannes – 109

Jochmann István – 142

Józsa István, páter, hegyaljai plébános, sok ügybe avatkozott, Erdélyben fogságba vetették, Kassán a németek börtönébe került. A kurucok közé állt, a bányavárosok felveretésével jelentős arany- és ezüstkészletekre tett szert. Később ismét a király oldalára állt, de hamarosan Tállya városában „sokszori vakmerőségét és állhatatlanságát” megbosszulván a kurucok kivégezték. – 17

Józsa (Jósa) Miklós, Szatmár vármegyei birtokos – 20

Juliani uram – 21

Juliánka → Gyöngyösi Julianna

Jutka → Görgei Judit

Kajcsa Miklós, debreceni parókus – 142

Kállai Pál – 10, 19, 110

Kapi Gábor, katolikus nemes, 1672-ben a sárosi nemesek kapitánya – 22

Karafa, Karaffa → Caraffa

Karatin (?) György, eperjesi polgár – 171
 Károlyi Sándor (1669–1743), báró, 1712-től gróf, korábban Rákóczi tábornagya, erdélyi főparancsnok, szenátor – 98
 Kassa András – 140
 Kassa István – 140
 Kassai, kuruc – 19
 Kazell Jancsi – 12
 Keczer György – 69
 Keczer Menyhért (†1681), lipóczi, a Thököly család familiárisa, az elégületlenek egyik vezetője Erdélyben, a Portán is járt követségben. Külföldön halt meg. – 109
 Kecskeméti János (1633–1713) jezsuita. Sajátos működéséről lásd: KÖPECZI Béla, *Pázmány Imádságos Könyve mint udvarlás tárgya*, Magyar Könyvszemle, 1982/1. Badics Ferenc jegyzete szerint Andrássy Miklós udvari papja. – 10, 13
 Keller György → Modory György
 Kemecsey László – 110
 Kende Gábor, 1665–1667 között szatmári alispán – 109
 Kerekes Erzsébet, Pongrácz Mihály özvegye, Andrássy Miklós második felesége – 7, 22, 32, 110, 111, 115
 Kerekes Menyhért, 1650-ben Moson vármegyei alispán, Kerekes Erzsébet bátyja – 11, 110
 Kerepessy Mátyás, Gömör vármegye esküdtje – 171
 Kereszturi László – 109
 Kinzich, Kintzig, Joannes Jacobus, a Szepesi Kamara hadbiztosági főellenőre a magyarországi hadbiztosok felett, császári hadbiztos – 60
 Kis Albert (†1704), gersenői jobbágy, a hegyaljai felkelés előkészítője, kuruc katona, Rákóczi ezereskapitánya – 74
 Kis János, boldogházi – 104
 Kis Péter, boldogházi – 104
 Kiss Mihály – 104
 Kissóczy Gábor – 166, 167
 Kitionich M. János (1560–1619), jogász, királyi jogügyigazgató, ügyész – 171
 Klára, sógorasszony – 19
 Klobusseczki, Klobusiczky – 17
 Kochan Mátyás, újfalusi lakos – 142
 Kohan Mihály – 142
 Koháry Farkas (†1704), Koháry István testvére, királyi kamarás, 1683-ban részt vett Bécs védelmében, majd Buda ostromában. 1704-ben a horvátországi zavargások lecsendesítésére vezérelték, ott halt meg. – 126

- Koháry István, id. (†1664), 1647-től Szécsény, 1657-től Fülek főkapitánya, fővezér, Hont főispánja; felesége Balassi Judit – 1, 2, 104
- Koháry István (1649–1731), 1661-ben Hont főispánja, 1664-től füleki főkapitány, Thököly igyekezett saját pártjára állítani. Thököly ostrom alá vette Füleket, melyet Koháry társai feladtak. Hosszú börtönbüntetés után támogatta a Rákóczi-ellenes harcot. 1714-től országbíró; költő, főként rabságában írta verseit. – 6, 20, 46, 93, 98, 99, 104, 126, 153
- Koháryné Balassi Judit – 104
- Kollár Balázs, alispánhelyettes – 142
- Kollát István, berzétei lakos – 142
- Kollonich (Colonics) Lipót (1631–1707), báró, katona, majd pap, 1685–1695 között győri püspök, 1692-től államminiszter, 1695-től esztergomi érsek, 1672-től a Magyar, 1692-től az Udvari Kamara elnöke, a Habsburg rekatolizáció és centralizáció egyik legfőbb irányítója – 66
- Kolperger Mihály, id. – 142
- Kolperger Mihály, ifj. – 142
- Kolperger Mihályné Anna – 142
- Koós (Kós) István, bizonyos Koós István Gyulaffi Györgytől birtokrészt kiváltását engedélyezi – 140
- Korber, Commissar – 42
- Korláth István, berzétei jobbágy – 177
- Koromzei, Koromzai, szepesi kamarai tisztviselő – 131
- Kós István → Koós István
- Kostyál Márton – 142
- Kostyalovecz Tamás – 140
- Kovács György – 140
- Kovács István – 140
- Kozár Péter, újfalusi lakos – 142
- Köszörös Dániel, gömöri jogász – 142
- Köszörűs János, a Gyöngyösi-birtok gondviselője – 176
- Kövi András – 4
- Kriska Fülöp – 140
- Krucsay István (†1747), Sáros vármegyei esküdt, Rákóczi szenátusi titkára – 171
- Kubinyi Ádám – 140
- Kubinyi Gáspár – 140
- Kubinyi György, id. Kubinyi Mihály fia – 136, 140
- Kubinyi István, honti alispán? – 140

Kubinyi János, id. Kubinyi Mihály fia – 136, 140
 Kubinyi Mária, néhai Kubinyi István lánya, Kubinyi György felesége – 140
 Kubinyi Mátyás – 140
 Kubinyi Mihály – 140
 Kubinyi Zsigmond, Kubinyi István fia – 140
 Kubinyi Zsófia, Kubinyi Zsigmond, majd Kubinyi János felesége – 140
 Kudla Balázs – 140
 Kukecz Mihály – 140
 Kurik István – 142

Labsánszky (Lapsanszki) János (†1711 után), Szelepcsényi György esztergomi érsek titkára; a gályarabságra ítélt protestáns prédikátorok peréről írt a hivatalos állásfoglalást képviselve a külföldiek tájékoztatására – 11

Laczkovics István – 112

Lang Pál – 142

Langl – 12

Lányi Pál (1670 k.–1739), bányavállalkozó, 1704-ben Rákóczi sálétrom- és puskaporgyártási hadbiztosa – 91, 166, 167

Laport → De la Borde, Philipp Jacob

László – 18

Lavatki → Hlavaty

Léderer Márton, kassai, eperjesi kereskedő – 76

Lehoczki – 74

Leopold → I. Lipót

Leslie (Leszli) Sándor, német katonai vezető – 20

Lessenyei Nagy Ferenc (†1679), a Wesselényi-mozgalom egyik fő szervezője, Bars megyei jegyző, majd nádori ítélőmester. Wesselényi halála után Széchy Mária jószágkormányzója, bizalmasa. Bory Mihály kettejük ösztökélésére mondja el Wesselényiék szervezkedését Rottalnak. Ő biztatja fel Széchy Máriát is, hogy a mozgalom dokumentumait előbb másolatban, majd eredetiben is bocsássa a bécsi udvar rendelkezésére. Ennek köszönhetően őt nem ítélték el. – 6, 12, 109

Leszli → Leslie

Levenburg gróf → Lövenburg János?

I. Lipót, német-római császár, magyar király (1631–1701) – 7, 14, 22, 31, 45, 50, 52, 54, 56, 58–60, 67, 77, 79, 98, 104, 109, 140, 142, 145, 152, 154, 169, 171

Lőrincz Márton, bíró – 142
 Lövenburg János – 142
 Lucsenszki Boldizsár – 19
 Luszenszky (Luszenszki) Sámuel, Pongrácz Julianna első férje, s
 így osztályos rokon Andrássynéval – 8
 Lükő György – 142
 Lükő János – 142
 Lükő Márton – 142

 Madách N. – 109
 Maholányi János (†1699), 1694-től királyi személynök – 156
 Majestatis → I. Lipót
 Makai György, Wesselényi Ferenc bizalmas embere, Széchy Má-
 ria titkára – 109
 Marczi András – 19
 Máriássy család, Máriássyak – 89, 169
 Máriássy Ferenc, márkusfalvi – 66, 78, 79, 141, 142, 145, 154
 Máriássy Gábor, Máriássy Ferenc fia – 79, 82–84, 142, 157, 171
 Máriássy György, Máriássy István apja, a Thököly-mozgalomban
 halt meg – 56, 66, 69, 141, 142, 152, 169
 Máriássy Imre, 1671-ben gömöri alispán – 66
 Máriássy István, Máriássy György fia – 56, 66, 69, 77, 142, 145,
 152, 169, 170
 Máriássy László – 66, 141, 142, 145
 Máriássy Lászlóné – 19
 Máriássy Miklós, Máriássy Ferenc fia – 66, 77–79, 82–84, 94,
 142, 145, 155, 171
 Máriássy Pál, 1704–1708 között gömöri alispán – 141, 142, 177
 Máriássy Sándor, a család seniorja – 66, 141, 142, 169, 170
 Márkus Jakab – 142
 Marotinszky Balázs – 140
 Martinovszky János Péter, szepesi kanonok – 136
 I. Mátyás, magyar király (1458–1490), Hunyadi János fiatalabbik
 fia – 77, 79, 107
 Mátyás deák – 74
 Mayláth (Maylath) Miklós, székhelyi, 1662–1673 között a királyi
 ügyek igazgatója, a Szent Korona ügyésze – 7
 méltóságos fejedelem → II. Rákóczi Ferenc
 méltóságos herceg → Esterházy Pál
 Mérai Pál, szécsényi katona – 2
 Mercz Pál – 105

Merkovicz János, murányi perceptor – 47
 Meskó Jakab, zichi, a Szepesi Kamara elnöke – 95
 Mészáros Gáspár, nagybányai – 111, 115
 Micatius Miklós, váradi püspök – 18
 Michay András – 140
 Michay István – 140
 Migala György – 140
 Mihály, szolgáló Gyöngyösi Rozáliánál? – 131
 Miklós deák – 104
 Miticzky Miklós, jolsvai apát – 102
 Mocsáry Ferenc, nógrádi szolgabíró, 1661–1663 között Pest megyei alispán – 104
 Modori, Modory család – 79, 150, 158
 Modori Dávid – 166, 167
 Modori Mihály, berzétei lakos – 142
 Modory Anna – 172
 Modory György, másként: Keller, id. – 142
 Modory György, ifj. – 142
 Modory János – 142
 Modory Mária – 172
 Modory Rozina – 142
 Modory Sámuel – 142
 Molnár Balázs – 12
 Monoki (Monaki) Anna (†1684 előtt), Andrássy II. Mátyás felesége, Andrássy I. Miklós anyja – 17–19, 111, 115
 Musztafa János – 19, 21

Nádasdy Ferenc (1625–1671), gróf, Vas megye főispánja, 1664-től országbíró, Zala és Somogy főispánja, belső titkos tanácsos. 1667–1670 között királyi helytartó. A Wesselényi-mozgalom egyik vezetője, ám elárulta a szervezkedést. 1671-ben kivégezték. – 6, 109

Nagy András, fígedi, a nádori mezei hadak kapitánya, részt vett a Wesselényi-mozgalom szervezésében, ezért halálra ítélték. Katolizált, 1673-ban kiszabadult, fele birtokát is visszakapta. – 105

Nagy Ferenc → Lessenyei Nagy Ferenc

Nagy Iván – 19, 75, 103, 104, 106, 115, 121, 136, 140, 141, 145, 157, 162–167, 176–179, 181, 185

Nagy János, Wesselényi Ferenc követe Murányba, Széchy Máriához(?), Kürthi Ferencné szolgája(?) – 140

Nagy Mihály – 6

- Nagy Pál, berzétei lakos – 142
 Nagybányai Gáspár – 166
 Nagymihályi Kristóf – 18
 Nebesz Pál – 115
 Nemessányi Bálint, réthei, Sáros vármegyei esküdt – 171
 Német Jánosné – 88
 Némethy Pál – 104
 Nigrelli, Ottavio (†1703), császári tábornok, Felső-Magyarország katonai parancsnoka – 45, 53, 59, 60, 120
- Nyaradi Márton, Andrássy Péter krasznahorkai tiszttartója – 162–167
 Nyáry Ferenc, bedegi, felesége Thököly Zsófia – 115
 Nyíró – 70, 71
 Nyíró-örökösök – 89
 Nyíró Boldizsár – 142
 Nyíró József, kuruc múltja miatt jószágvesztésre ítélték – 56, 65, 69, 77, 78, 142, 144, 145, 147, 148, 152, 154, 171
 Nyíró Zsuzsanna, néhai Nyíró Boldizsár lánya – 142
- Okolicsányi Mihály, ügyvéd, Rákóczi likavai és liptóútvári prefektusa, 1705-től a Gazdasági Tanács jogügyigazgatója – 78, 79
 Okolicsányi Pál (1650 k.–1715), felvidéki nemes, jó nevű ügyvéd, zempléni alispán, II. Rákóczi Ferenc jogtanácsosa az 1690-es években. A szabadságharc idején már a császár pártján állt, ő képviselte Bécset a kurucokkal folytatott tanácskozásokon, 1704-ben Selmezbányán császári békebiztos, az evangélikus egyház világi vezetői közé tartozott. – 79
 Olasz Ferenc, az országbíró Csáky István titkára 1691-ben, mely évtől 1704-ig a Szepesi Kamara titkára. Rákóczi idején is Kaszán maradt. 1705-től a Gazdasági Tanács tagja. – 88, 90
 Ordódi Kristóf, Trencsén vármegyei szolgabíró, felesége Gyöngyösi Magdolna – 74
 Orgoványi András – 140
 Orlay Borbála, Andrássy Péter felesége. A férjéhez való „ritka példájú igaz szeretete, emellett szépsége, kegyes és tiszta élete, szép esze és értelme” miatt dicséretet érdemlő asszonyt sok elismeréssel jellemzi a költő az *Új életre hozott Chariclia* ajánlásában. – 78
 Oroszlányi István, 1652-ben Balassa Imre tiszttartója – 126

Öfelsége → I. Lipót
Örsik, dajka Andrassy Miklóséknál – 19
Ötvös Péter – 76

Pál Deák András – 142
Palagi Ferenc, Parlagi vagy Palágyi? – 140
Palatinus → 1. Esterházy Pál; 2. Wesselényi Ferenc
Pálffy (Pálffi) Pál (1592–1653), gróf, erdődi, politikus, mecénás,
királyi tanácsos, a pozsonyi Magyar Kamara elnöke, ország-
bíró, 1646-tól haláláig a Titkos Tanács tagja, 1649-től Magyar-
ország nádora – 7
Pálffy Tamás (1620–1679), 1670-től nyitrai püspök, kancellár – 7
Pap Mátyás, dobsinai lakos – 142
Paszko Mihály – 142
Pataki Mihály – 104
Pauler Gyula – 108
Paulikovich Kristóf – 140
Paulovecz (Paulovitz?) János 140
Pável András – 142
Pécsy Gáspár, berdárkai lakos – 142
Pelsöczy György, királyi helyettes jogügyigazgató – 81, 84, 144,
158, 160, 171
Peteő János – 3
Péter úrfi → Andrassy Péter
Petrenkó – 19
Petro Dávid – 142
Petrovich Mihály – 140
Plettrich János, Gyöngyösi Julianna férje – 176, 177, 179
Plettrich Mátyás, sebespataki lakos – 142
Pongrácz urak – 11
Pongrácz Ferenc, 1690-től báró – 11
Pongrácz György, báró, váci püspök, esztergomi nagyprépost –
8, 11
Pongrácz Márton, szepesi kanonok – 136, 140
Popovich, Ignatius Antonius de – 182
Posgai, Posgaj Gáspár, érseki provizor – 53, 57, 88, 130, 166, 167
Potranyai, Pottornyai Boldizsár, a Szepesi Kamara pénztárosa – 19

Rácz Ádám, kuruc – 19
Radi Imre, Erdődy Kristóf szolgálja – 7

Ragályi János, 1680 körül a Wesselényi-mozgalomban való részvétellel gyanúsították – 20, 27

I. Rákóczi Ferenc (1642–1676), II. Rákóczi György fia, Erdély választott fejedelme. 1666-ban feleségül vette Zrínyi Ilonát, részt vett a Wesselényi-mozgalomban, de Zrínyi Péter elfogatása hírére visszatért a császár pártjára, feladta a mozgalom szervezőit. Hatalmas összeg lefizetése után nem ítélték el. – 109

II. Rákóczi Ferenc (1676–1735), hadvezér, államférfi, író, Sáros vármegye főispánja, Erdély és Magyarország fejedelme, Rodostóban hunyt el – 84, 91, 98, 100–103, 175

I. Rákóczi György (1593–1648), kelet-magyarországi kálvinista nagybirtokos, 1630-tól erdélyi fejedelem, Bethlen Gábor politikájának folytatója – 102

Rákóczy László (1633–1664), Sáros vármegye főispánja, 1655-ben királyi kamarás, majd udvari tanácsos; naplóiíró. Elárvulván a bécsi udvarban nevelkedett; Ferdinánd főherceg kíséretében valószínűleg Spanyolországban is járt. Váradnál esett el. – 2

Rátkey, páter – 17

Reichgruber, Carol Joseph – 182

Remenik Miklós – 142

Rész Vencel – 142

Rétei, Rétey Ferenc, postarabló – 39, 123

Révay Imre (†1688), turóci főispán; felesége Újfalussy Kata – 140

Rokfalusi Smiják Máté – 176

Rottal János, gróf, császári miniszter, aranygyapjas vitéz, Styria fő ezüstitárnoka. Apja Rottal János Jakab, anyja Thurzó Mária. A bécsi udvar Erdély-szakértője, az 1670-es mozgalom leszerelésére küldött bizottság feje, majd a mozgalom résztvevői felett ítélkező bíróság elnöke. – 109

Schipk → Schlik

Schlik, Leopold (1663–1723), császári tábornok; Felső-Magyarországon harcolt a kurucok ellen, a zólyomi vereség után lemondott – 50, 96

Sebik Jakab – 142

Semsei Lászlóné – 131

Semsei, Sensei Pál, kuruc kapitány – 17, 20

Semsey János, Sáros vármegyei esküdt – 171

Serbots István – 142

Sigismund → Gyöngyösi Zsigmond

Simko Mihály – 142

Simonchich Horváth János, 1662–1681 között a határvizsgáló
 országos választmány tagja, királyi jogügyigazgató, korona-
 ügyész – 79
 Sipeki, katolikus nemes – 7
 Soldos Imre, szendrői harmincados – 77, 78
 Soltész Tamás – 19
Soós István – 140, 142
 Sophia → Kubinyi Zsófia
 Strassoldo (Strasoldo), Karl (1635–1680 után), felső-magyarországi
 főkapitány, szatmári német parancsnok – 22, 24, 25, 27, 113
 Strell, jogi doktor – 11
 Suberth Bertalan özvegye – 66

 Szabados Tóth Györgyné Mária – 142
 Szabados Tóth Márton – 142
 Szabó András, resteri lakos – 142
 Szabó Istók, szécsényi katona – 2
 Szabó János, körösi lakos – 142
 Szabó Mátyás – 140
 Szabó Péter – 140
 Szakál István – 115
 Szakmári János – 8
 Szakmáry (Szatmáry) Király János, 1680-ban, 1693–1694-ben és
 1697-ben gömöri alispán – 23
 Szalóczy István – 169, 170
 Szántay István – 142
 Széchényi György (1605 vagy 1606–1695), esztergomi érsek, prí-
 más, előbb pécsi, veszprémi, győri püspök, kalocsai érsek.
 Kiemelkedő mecénási tevékenységet folytatott. – 69, 128, 130
 Széchy Anna Mária (1610 k.–1679), előbb ifj. Bethlen István, majd
 rosályi Kun István felesége, 1644-ben Wesselényi Ferencsel
 kötött házasságot. A nádor halála után a Wesselényi-mozgalom
 vezetője lett, ám az irányítás kicsúszott a kezéből, s Lessenyei
 Nagy Ferenc jószágigazgatója hatására a mozgalom iratait má-
 solatban és eredetiben is átadta a bécsi udvarnak. – 4, 5, 106–109
 Széchy (Szécsi) György, rimaszécsi (†1625), Széchy Mária apja,
 aransarkantyús vitéz, királyi főkomornik, Murány várának
 birtokosa. Saját szolgálai ölték meg. – 126
 Szegedy István – 115
 Székely András – 109
 Szeleczki – 18

Szelepcsényi György (1604/5–1685), főpap, mecénás. 1644-től 22 éven át udvari kancellár. 1657-től kalocsai érsek, 1666-tól esztergomi primás, erőszakos ellenreformátor. Megvádolták a Wesselényi-mozgalomban való részvétellel, majd igyekezett visszafogni a büntetések szigorúságát. – 13, 50, 69, 109

Szelicska – 12

Szemrek György – 142

Szendi György – 142

Szenthe Bálint – 6, 19, 109

Szent-Iványi Mátyás, Gyöngyösi István ügyvédje, 1700-ban aljegyző, 1718-tól gömöri főjegyző – 94, 171, 179

Szentiványi Menyhért, ügyvéd – 171

Szentmiklósi István, Gömör vármegye másod-, majd 1714-től első alispánja – 103

Szép György – 142

Szepesi Pál, részt vett a Wesselényi-mozgalomban, 1683-ban Thököly tanácsosa – 109

Szerdahelyi – 12

Szirmay István (†1711), Zemplén vármegye táblabírája, országbíró, nádori ítélőmester, II. Rákóczi Ferencsel együtt 1701-ben letartóztatták, kiszabadult, de nem csatlakozott a kurucokhoz – 82–84, 159, 160, 171

Szobonya – 7

Szobonya István, a nádori hadak mezei kapitánya – 109

Szoldberger Mihály, ifj. – 150

Szomolai János – 21

Szontágh Judit, Modory János, majd Tóth Szabados Márton felesége – 142, 171

Szőgyéni Ferenc – 22, 45

Szőgyéni György – 120

Szőrényi László – 109

Szuhai Mátyás, szuhafői (†1677), gömöri birtokos, részt vett a Wesselényi-mozgalomban, Abaúj vármegye táblabírája, Kálló kapitánya, 1670-ben Thököly hadnagya. 1677-ben a labancok házáat megrohanták, őt magát megölték. – 109

Szunyog Gáspár, 1642–1659 között gömöri főispán – 140

Szurmány György – kapitány – 48

Taisz, kapitány – 121

Takács Lőrinc, nadabulai lakos – 142

Tamás György, a Rákóczi család embere – 142

Tarkaniné – 12
Tassy Mihály – 104
Tattenbach, Erasmus, stájer főúr. Zrínyi Péter horvát bán, Nádasdy Ferenc országbíró és Frangepán Ferenc után őt is kivégezték. – 6
Tautenpank → Tattenbach, Erasmus
Telekesi István (1633–1715), 1689-től csanádi, 1699-től egri püspök, hevesi főispán, az egyetlen katolikus főpap, aki Rákóczi oldalára állt. 1708-ban a pápa minden egyházi méltóságától megfosztotta, de 1711-ben visszakarta azokat, 1713-ban ő kezdte meg az egri székesegyház építtetését. – 102
Teöreök Ferenc – 142
Teöreök István, id. – 142
Teöreök Miklós – 142
Terbocz István – 18
Thaisz N., egykor Balogh, majd Galnóczy István felesége – 119
Thaly Kálmán – 1, 3, 5, 6, 16, 19–30, 32, 34, 48, 74, 85, 98, 99, 105, 113, 168
Thököli, Thököly – 19
Thököly Imre, késmárki gróf (1657–1705), Thököly István fia, az elégületlen, majd a kuruc hadak vezetője, Erdély fejedelme – 20, 21, 23, 28, 30, 31, 56, 66, 69, 98, 113, 114, 116, 117, 142, 152
Thököly Miklós – 14
Thököly Zsigmond, késmárki (1618–1678), III. Ferdinánd tanácsosa, táblai bíró, nádorjelölt. Savnik várát és a várkastélyt felújíttatta, kápolnát építtetett. 1674-ben árulás gyanúja vetődött rá, ezért savniki birtokát átengedte az ottani jezsuitáknak, ő maga katolizált. Felesége Monoki Zsuzsanna. – 115
Thököly Zsófia, Bedegi Nyáry Pálné – 115, 142
Titius Mátyás, gömöri család tagja – 47
Tkács (Takács?) János – 140
Tolvay Jakab – 142
Tomkó Pál, sebespataki lakos – 142
Tornallyai (Tornaljai, Tornallyi) György, 1701-ben és 1708-ban volt jogi ügye – 142, 175
Tornallyi Ferenc, 1680–1691 között gömöri alispán, 1680-ban hűtlenség vádja miatt elvesztette javait – 95
Tóth György, más néven: Szabados – 142
Tóth Márton, újfalusi lakos – 137, 142
Tóth Miklós, a nádor képviselője – 142
Török András – 140
Török Béla, váradi – 176–179

- Török Ferenc, királyi kiküldött – 125, 169
 Török (Teöreök) Miklós, Gömör vármegye szolgabírája – 142
Tusor Péter – 38, 39, 118, 122, 123
- Újfalussy (Ujfalusy) Katalin, Révay Imre turóci főispán özvegye – 140
 Ujlaky Mihály – 140
 Újvári, kuruc – 19
- II. Ulászló (1456–1516), Jagelló Kázmér lengyel király és Erzsébet magyar hercegnő fia, Mátyás király halála után, 1490-ben koronázták magyar királlyá, első felesége Beatrix, Mátyás király özvegye volt – 77, 79
- Uri István, végvári kuruc parancsnok – 19, 21
 Urszinyi György, Csetneken birtokos, a család leszármazottai a 18–19. században gyógyszerészek voltak Csetneken – 185
 Urszinyi Mátyás, Csetneken birtokos, a család leszármazottai a 18–19. században gyógyszerészek voltak Csetneken – 185
 Uzlai György, tőkei – 95
- Varannay György, murányi kincstári birtokigazgató – 48
 Varga Balázs – 140
 Varga Péter – 140
 Vathra (Vatra) Mátyás – 140
 Vay Ádám (1656–1719), szabolcsi nemes, részt vett Thököly harcaiban, 1701-ben Rákóczi Ferencsel együtt elfogták. Szabadulása után Rákóczi udvari főkapitánya, majd jász-kun főkapitány, Békés vármegye főispánja, Rákóczi udvari marsallja, a fejedelmet Gdańskig kísérte, s végtelenül elszegényedve haláláig ott is maradt. – 140
- Vécsey (Vécheý) III. Sándor (1654–1697), 1692-től báró, 1697-ben megölték a kurucok – 140
 Vécsey Sándorné Szelényi Mária – 104
 Vekei – 18, 12
 Verber Péter, Felsősjó bírája – 142
 Vesseléni → Wesselényi
 Viczian Miklós – 140
 Vincze Menyhért – 140
 Vitnyédi István (1612–1670), soproni ügyvéd, Zrínyi Miklós bizalmasa, a Wesselényi-mozgalom egyik főszereplője – 109
 Volkra (Wolkra), Otto Ferdinand Theofil, 1674-ben a Szepesi Kamara tanácsosa és alelnöke, 1706-ban császári békebiztos – 14

Wesselényi Ádám (†1656), Wesselényi Ferenc és első felesége, Bosnyák Zsófia fia, a nagyszombati jezsuitáknál együtt tanult Esterházy Pállal, így Gyöngyösi Istvánt is közlelről ismerhette. Talán ez a közös iskola hívta fel rá a nádor figyelmét. A fiatalon meghalt füleki kapitánynak apja díszes temetést rendezett Füleken, Spilenberger János Sámuel kassai festő és az ugyancsak kassai Teufel János szobrász közreműködésével (aranyozott címerek, zászlók, epitáfium festése, az epitáfium kifaragása). Végző nyughelyére később a murányi várkapolnába helyezték, ahol 1688-ban koporsóját apjáéval együtt összetörték és kifosztották. – 104

Wesselényi Ferenc (1605–1667), hadadi, előbb füleki, majd végvári főkapitány, 1665-től királyi helytartó, nádor. A róla utólag elnevezett Habsburg-ellenes szervezkedés egyik irányítója. A mozgalom dokumentumait Murány várában őrizték, míg halála után felesége, Széchy Mária át nem adta a császár képviselőjének. – 104–109

Wesselényi László, Wesselényi Ferenc és első felesége, Bosnyák Zsófia fia, szendrői kapitány, életének nagyobb részét lengyelországi birtokain töltötte – 109

Wesselényi Pál (1657–1694), Wesselényi István és Lónyay Anna fia, a nádor unokaöccse, tábornok, a Magyarországról Erdélybe menekült éléületlenek vezetője, Thököly pártján állt – 21, 109

Wojeński, Stanisław (†1685), krakkói kanonok, Bolognában végzett tanulmányokat, diplomáciai feladatokat vállalt. Zálogjogon bírta Széchy Mária lengyelországi birtokait, felkérték közvetítésre a Wesselényi-mozgalom lengyel támogatása érdekében. – 109

Wolkra → Volkra

Záborszky László – 115

Zabreczky Borbála – 121

Zabreczky János, sebespataki lakos – 142

Zabreczky László, gömöri lakos – 116, 117, 142

Zákány István, vagy I. István, ónodi kapitány, 1670-től kuruc vezér, vagy fia, II. István, kuruc főtiszt, Thököly híve, bujdosóvezér – 20

Zári András – 20

Zatmary → Szatmáry

Zékus Mátyás – 142

Zerenyi → Zrínyi

Zichy család – 11

Zichy – 13

Zichy IV. Ádám (†1701), győri kapitány, királyi kamarás, 1685-ben tanácsos, Moson vármegye főispánja. Külföldet járt, 1673-ból jegyzetei maradtak fenn. – 11

Zichy István (1616–1693), báró, gróf, tárnokmester. Badics Ferenc szerint 1671-ig a Pozsonyi Kamara elnöke volt, de amiatt, hogy állítólag tudott a Wesselényi-összeesküvésről, és nem adta fel a résztvevőket, elmozdították állásából. – 11, 12

Zichy István, ifj., alkudott a Kamarával Késmárk megszerzéséért – 32

Zichy Klára, Andrássy Miklós első felesége, Zichy István és Pál testvére – 11, 110, 115

Zichy II. Pál, I. István fia, császári, királyi kamarai tanácsos – 12

Zicsi → Zichy

Zmeskal Zsuzsanna, első férje Neczpál Kristóf, második férje Abaffy Gáspár – 140

Zrínyi Péter (1621–1671), horvát bán, a Wesselényi-mozgalom egyik fő szervezőjeként 1671-ben kivégezték – 6, 109

Zwenkau báró, Gyöngyösi Viktória férje – 182

Zsiga öcsém → Gyöngyösi Zsigmond

HELYNÉVMUTATÓ

Összeállította Nyerges Judit

A számok a levelek, illetve iratok sorszámát jelentik.

Abaúj vármegye – 134, 135

Agó – Jászágó, H – 3

Agria → Eger

Almágy – Gemerský Jablonec, SK – 54

Almás – Szádalmás, Jablonov nad Turňou, SK – 18

Arad vármegye – 176

Árokszállás – Jászárokszállás, H – 3

Árva megye – 18, 19

Árva vára – Oravský Hrad, SK – 19

Babaluska – Babinec, SK – 106, 108, 115

Bacska (Baczkó) – Bačka, SK – 10

Bakabánya – Pukanec, SK – 59

Balog (folyó) – 54

Balog, Balogvára – Nagybalog (Vámosbalog), Veľký Blh, SK – 4,
5, 7, 16, 106, 108, 126

Balogfalva – Blhovce, SK – 140

Balogrussó (Hrussova) – Hrušovo, SK – 107

Baradna – Brádno, ma Nyustya városrésze, SK – 107

Bécs (Vienna) – Wien, A – 6, 7, 10–12, 14, 16, 74, 100, 109,
140, 182

Bécsújhely (Újhely) – Wiener Neustadt, A – 22

Bekecs, H – 115

Bekrek – 10

Bélabánya – Banská Belá, SK – 59

Berdárka – Brdárka, SK – 94, 98, 115, 141, 142

Bereg vármegye – 98

Beregszász – Berehove, UA – 98

Birín → Jászberény

Berzété – Brzotín, SK – 56, 66, 141, 142, 145, 169, 170, 178
Besztercebánya (Neozolium) – Banská Bystrica, SK – 59, 100,
107, 108, 137, 153, 176
Betlér – Betliar, SK – 22, 31, 33, 75
Birín → Berény
Bolgárom – Bulhary, SK – 104
Borsod vármegye (Comitatus Borsodiensis) – 42, 112,
134, 135
Brezno – Breznóbánya, Brezno, SK – 21
Buda, H – 34, 35

Canisa → Kanizsa
Cassovia → Kassa
Comitatus Borsodiensis → Borsod vármegye
Comitatus Gömöriensis → Gömör vármegye
Comitatus Hontensis → Hont vármegye
Comitatus Neogradiensis → Nógrád vármegye
Comitatus Scepusiensis → Szepes vármegye
Comitatus Tornensis → Torna vármegye
Cracovia → Krakkó

Csábrág, Csagrag – Csábrágvarbók, Čabradský Vrbovok, SK – 16,
32, 93, 98, 100
Csermosnya folyó – 115
Csetnek – Štítňík, SK – 19, 20, 33, 35, 37, 38, 40, 44, 56, 71, 73,
78, 91–103, 111, 115, 117, 131, 141, 142, 145, 154, 166, 167,
172–174, 177–181, 185
Csucson – Csucsom, Čučma, SK – 20

Debrecen, H – 37, 100
Debrőd – Debrad', SK – 142
Demci rét – 178
Derencsén – Derencsény, Drienčany, SK – 46, 107, 108
Dernő – Drnava, SK – 20
Dernő völgye – 21
Dobsina (Dopsina) – Dobšiná, SK – 91, 141, 142
Dolha – Dohve, UA – 98

Eger (Agridia), H – 42, 45, 49, 53, 54, 58–60, 102, 111, 144
Elefánt – Felsőelefánt, Horné Lefantovce, SK – 7

Eperjes – Prešov, SK – 14, 16–19, 21, 22, 24, 26, 82, 109, 115, 159, 160, 172

Erdély (Transylvania) – 43, 109, 177

Eszterézs (Sztris) – Striežovce, ma Balogrussó része, SK – 107

Esztergom (Strigonium), H – 7

Esztrény – Eszterény, Ostrany, ma Balogrussó része, SK – 107

Fejér-hegy – Fehér-Kárpátok, Biele Karpaty, SK – 7

Feketepataka – Kisfeketepatak, Kobeliarovo, SK – 98

Feled – Jesenské, SK – 140

Felföld → Felső-Magyarország

Felsőbalog – Vyšný Blh, ma Nagybalog (Vámosbalog) település-része, SK – 126, 153

Felső-Magyarország (Felföld) – 22, 24, 31, 45, 50, 102, 129, 152

Felsősajó – Vyšná Slaná, SK – 56, 141, 142

Filek → Fülek

Fraknó – Forchtenstein, A – 142

Fülek (Filek) – Fiľakovo, SK – 1–3, 20, 104, 112

Fülekpüspöki – Biskupice, SK – 104

Fűrész – Píla, SK – 140

Garai szőlő – 115

Gatal (puszta) – Gatály, Hatalov, SK – 19

Gecsel, Geczal, Getzel – Gecelfalva, Kocel'ovce, SK – 141, 142

Gentz → Kisgencs

Gerencsér – Hrnčiarovce, SK – 13

Gócs – Gočovo, SK – 17

Gömör → Sajógömör

Gömör vármegye (Comitatus Gömöriensis) – 21–23, 28, 31, 33, 37–39, 41–47, 49, 50, 54–59, 62, 66, 70–73, 77, 79–82, 85, 101, 103, 107, 108, 113, 114, 117, 123, 125–128, 131, 133–136, 140–142, 144, 145, 153, 156–159, 166, 167, 169, 172, 176, 181, 184

Gömörsíd – Šíd, SK – 104

Graz (Grécz), A – 6

Grécz → Graz

Győr (Jaurinum), H – 12, 43

Hachava – Hacsó, Hačava, ma Nyustya városrésze, SK – 140

Hacski puszta – 115

Hados – Hadas, Hoštíná, ma Puhó (Púchov) városrésze,
SK – 7

Hámmoros (házhely) – 115

Hankova – Annaľalva, Hanková, SK – 91, 92

Haraszt – Chrast' nad Hornádom, SK – 170

Háskút – Hárskút, Lipovník, SK – 18, 19, 22, 142, 178

Henckó – Henckova, Henckovce, SK – 33, 75, 115

Heves vármegye – 135

Hézsnya – Hizsnyó, Chyžné, SK – 101

Hodi – Hódi, Hody, ma Galánta városrésze, SK – 12

Homonna – Humenné, SK – 7

Hont vármegye (Comitatus Hontensis) – 2, 135, 140

Hosszúrét → Várhosszúrét

Hrussova → Balogrussó

Igló – Spišská Nová Ves, SK – 39

Jászberény (Birín), H – 3

Jászó – Jasov, SK – 104, 110, 115, 141, 162, 167, 171

Jászóvár – Hrad Jasov, SK – 142

Jaurinum → Győr

Jólész – Jovice, SK – 19, 39, 40, 142

Jolsva – Jelšava, SK – 16, 19, 45, 47, 57, 92, 93, 102

Kálló – Nagykálló, H – 17

Kálnó – Kalinovo, SK – 177, 179

Kanizsa (Canisa) – Nagykanizsa, H – 43

Karászna Hórka → Krasznahorka

Kassa (Cassovia, Kassovia) – Košice, SK – 7, 10–17, 19, 20, 28,
31, 33, 38, 40, 48–50, 53, 54, 57, 60, 65–68, 74, 81, 84, 90, 91,
95, 114, 116–119, 122, 123, 125, 127–130, 132–135, 137–139,
143, 144, 146–152, 158, 160, 161, 168, 174, 181

Kassovia → Kassa

Kasza (vára) – Košeca, SK – 109

Késmárk – Kežmarok, SK – 21, 23, 32

Királyi – Horná Kráľová, SK – 74

Kisabafalva – Abovce, ma Sajószentkirály (Kráľ) része,
SK – 119

Kisfalud – Gortvakisfalud, Gortva, SK – 140

Kisgencs (Gentz) – Honce, SK, – 142

Kismarton – Eisenstadt, A – 142

Kisveszverés (Vasveres) – Malá Poloma, ma Veszverés (Gemerská Poloma) településrésze, SK – 18, 33
 Klenóc – Klenovec, SK – 136, 140
 Kolozsvár – Cluj-Napoca, RO – 177
 Komárom, H – Komarno, SK – 12
 Kovácsi – Kiskovácsvágása, Kováčová, SK – 20
 Körmöcbánya (Kremnicz, Kremnitz) – Kremnica, SK – 59, 69, 109, 137
 Kőrös (Körös) – Berzétékörös, Kružná, SK – 15, 33, 56, 141, 142, 145, 169, 170
 Körtvélyes – Hrušov, SK – 142
 Kövesd – Kiskövesd, Malý Kamenec, SK – 10
 Krakó (Cracovia) – Kraków, PL – 109
 Krasznahorka (Karászna Hórka) vára – Hrad Krásna Hôrka, SK – 6, 7, 12, 15, 17–22, 31, 36, 75, 115, 117, 138, 172, 173
 Krasznahorkaváralja (Váralja) – Krásnohorské Podhradie, SK – 9, 16, 19, 20, 31–34, 36–44, 47, 50, 52–54, 57, 58, 60–63, 72, 74, 78, 81, 82, 84–87, 113, 115, 121, 153, 162–167, 171, 173
 Kremnicz, Kremnitz → Körmöcbánya
 Kuntapolca (Taploca) – Kunova Teplica, SK – 142

 Lelesz – Leles, SK – 3
 Lemes (puszta) – Lemešany, SK – 19
 Lengyelország (Polonia) – 109
 Leopoldvár – Lipótvár, Leopoldov, SK – 12
 Leszko – Korlátok, Cerová, SK – 74
 Letntek (Lednek?) – 131
 Leutse → Lőcse
 Libetbánya – Ľubietová, SK – 59
 Liczérd – Licsérd, Ličartovce, SK – 17
 Likér – Likier, ma Nyustya városrésze, SK – 140
 Likova – Likavka, SK – 19
 Lipcse → Zólyomlipcse
 Liptó megye – 19
 Lőcse (Leutse) – Levoča, SK – 3, 6, 21, 26, 105, 169, 172

 Máramaros (Maramaros, Maromarus) – 91, 92, 98
 Markus Falva – Márkusfalva, Markušovce, SK – 94, 141, 145, 169, 170, 172
 Markuska – Márkuska, Markuška, SK – 115
 Meczenzéff – Mecenzéf, Medzev, SK – 21

Meleghegy – Teplý Vrch, SK – 46
Miskolc, H – 21, 60, 135
Monok, H – 12, 18, 75, 115, 177, 178, 180
Munkács – Mukacseve, UA – 98, 101,
Murány (Muran) – Muráň, SK – 21, 29, 32, 34, 37, 45, 47, 48, 79,
98, 100, 102, 105, 107–109, 120, 133

Nadabula → Sajóháza
Nagyabafalva – Abovce, ma Sajószentkirály (Kráľ) része, SK – 119
Nagyolaszi – Vlachy, SK – 140
Nagyszlabos – Slavošovce, SK – 35
Nagyszombat (Szombat, Tyrnavia) – Trnava, SK – 7, 8, 11, 12,
14, 66, 172
Nagyvárad (Várad, Varadinum) – Oradea, RO – 13, 58
Nagyveszverés (Vasveres) – Veľká Poloma, ma Veszverés
(Gemerská Poloma) településrésze, SK – 18, 33
Namény → Vásárosnamény
Nedicze – Nedec, Niedzica, PL – 11
Nemeskér, H – 184
Neozolium → Besztercebánya
Nógrád vármegye (Comitatus Neogradiensis) – 54, 58, 60

Nyustya – Hnúšťa, SK – 136, 140

Ochtina, Oktina – Martonháza, Ochtiná, SK – 56, 142
Oláh-Patak – Oláhpatak, Vlachovo, SK – 22
Olaszország – 11
Ónod, H – 25, 112
Oroszvár – Oroszvár, Rusovce, ma Pozsony településrésze,
SK – 18

Pacsa (Pácsa) – Andrási, Pača, SK – 15, 19, 180
Parnó – Parchovany, SK – 10
Paskaháza – Páskaháza, Pašková, SK – 178
Patak → Sárospatak
Pelsőc (Pelsúc, Pelszóc) – Plešivec, SK – 20, 24–26, 28–30, 47,
50, 52, 58, 79, 81, 124, 154, 155, 158
Pille szőlő – 115
Piszelev – 107
Polom → Polony
Polonia → Lengyelország

Polony (Polom) – Poloma, SK – 140
Polyánka – Lengyelfalva, Košická Polianka, SK – 10
Poroszló, H – 183, 184
Pozsony (Poson, Posony) – Bratislava, SK – 6–8, 10–14, 79, 106,
124, 150, 156, 169
Putnok, H – 45, 50, 71, 73, 74

Rádek – 94
Rajna-vidék – 33
Remete – Szepesremete, Mníšek nad Hnilcom, SK – 21
Rester – 142
Rimabánya – Rimavská Baňa, SK – 140
Rimabréz – Rimavské Brezovo, SK – 140
Rimaszécs (Rima Sétz) – Rimavská Seč, SK – 71, 73
Rimaszombat – Rimavská Sobota, SK – 20, 37, 99, 140, 175
Rokfalva – Rozsfalva, Rochovce, SK – 115
Rosnavia → Rozsnyó
Rozsnyó, Rozsnyóbánya (Rosnavia, Rosno, Rosnyo) – Rožňava,
SK – 17, 19–21, 23, 27, 31, 35, 43, 45, 48, 49, 51–53, 55–57, 59,
60, 66, 69, 74, 88, 96, 99, 100, 116, 136, 142, 147–149, 166, 175
Rudna (Rutna, Rudnó) – Rozsnyórudna, Rudná, SK – 15, 33, 56,
78, 141, 142, 145, 154, 169, 170, 172

Saca – Šaca, ma Kassa városrésze, SK – 17
Sajó folyó – 54
Sajógömör (Gömör) – Gemer, SK – 55, 61, 66, 74, 83
Sajóháza – Nadabula, SK – 142
Sáros vármegye – 22, 134, 135, 159, 172, 176
Sárospatak (Patak), H – 14
Sebespatak – Rožňavské Bystré, SK – 142
Selmec (Semnicz) – Selmecebánya, Banská Štiavnica, SK – 59,
60, 137
Semnicz → Selmecebánya
Sepsi → Szepsi
Serke – Širkovce, SK – 71, 73
Simony – Partizánske, SK – 42
Somlyó – Szilágysomlyó, Șimleu Silvaniei RO – 17
Somos – Drienov, SK – 14, 17–20, 115
Sopron vármegye – 183, 184
Sopron, H – 6, 22, 184
Sórét – 101

Soroskő, Szoroskő – 56, 142
 Sóvár – Tótsóvár, Solivar, ma Eperjes városrésze, SK – 161
 Strigonium → Esztergom
 Svedlér – Švedlár, SK – 21

 Szalvág – 33
 Szaputa – 50
 Szatmár – Szatmárnémeti, Satu Mare, RO – 17
 Szécsény (Szecsen), H – 1, 2
 Szendrő (Zendrő), H – 22, 25, 29, 34, 36, 37, 45, 77, 78, 101, 109, 116
 Szenic – Szenice, Senica, SK – 7
 Szentantal – Svätý Anton, SK – 1, 32, 100
 Szentimre (Szent Imre) puszta – Sárosszentimre, Meretice, SK – 3
 Szentmihály – 172
 Szentmiklós – 12
 Szepes vármegye (Comitatus Scepusiensis) – 39, 105, 134, 135, 172
 Szepeshely – Spišská Kapitula, SK – 136, 157, 170
 Szepesség – 39
 Széplak (Sziplák) – Krásna, SK – 7, 83
 Szepsi (Sepsi) – Moldava nad Bodvou, SK – 20, 21, 26
 Szerdahely – Bodrogszerdahely, Streda na Bodrogom, SK – 10
 Sziplák → Széplak
 Szitnya – Sitno, SK – 98, 100
 Szkacsán – Szkacsány, Skačany, SK – 7
 Szombat → Nagyszombat
 Szomolnok – Smolník, SK – 17, 20, 21, 47, 61, 138
 Sztris → Eszterézs

 Taploca → Kuntapolca
 Tarpa, H – 9
 Thorna → Torna
 Tisza – 45, 60
 Tiszóc → Tiszolc
 Tiszolc (Tiszóc) – Tisovec, SK – 140
 Tokaj (Tokay), H – 45, 58, 59, 120, 134, 176
 Toporc – Toporec, SK – 11
 Torna vármegye (Comitatus Tornensis) – 56, 58, 134, 135, 142
 Torna (Thorna) – Turňa nad Bodvou, SK – 20, 58, 142
 Tornaľja (Tornallya) – Tornaľa (1948–1991: Šafárikovo), SK – 103
 Tótfalu – Szepestótfalu, Slovenská Ves, SK – 2
 Tótsók (Tótsók) – Šalgovce, SK – 3

Tótvölgy (Tót-völgy) – 19, 21, 75
Transylvania → Erdély
Trencsén vármegye – 78
Trencségi hévíz – Trencsénteplíc, Trenčianske Teplice, SK – 7, 8
Turóc folyó – 54
Turopolya – Túrmező, Turie Pole, SK – 32
Tyrnavia → Nagyszombat

Uhorna – Dénes, Úhorná, SK – 138
Újbánya – Nová Baňa, SK – 79
Újfalu – 56, 142
Újhely → Bécsújhely
Újtelek – 33
Umra-Lehota – Lehota, Lehelfalva, Revúcka Lehota, SK – 32
Ung vármegye – 134, 139
Ungvár – Uzshorod, UA – 17, 139

Várad → Nagyvárad
Varadinum → Nagyvárad
Váralja → Krasznahorkaváralja
Varanó – Varannó, Vranov nad Topľou, SK – 18
Várgede (Vargede, Var-Gede Ollya) – Hodejov, SK – 140
Várhosszúrét (Hosszúrét) – Krásnohorská Dlhá Lúka, SK – 19,
75, 85, 115
Vári – Mezővári, Vari, UA – 98
Varin – Várna, Varín, SK – 11
Varsavia → Varsó
Varsó (Varsavia) – Warszawa, PL – 109
Vásárosnamény (Namény), H – 100
Vasveres → Kisveszverés és Nagyveszverés
Vedred – Vedrőd, Voderady, SK – 12, 13
Velence – Venezia, I – 109
Verecke – Vorota, UA – 98
Vienna → Bécs

Záblát – Vágszabolcs, Záblatie, SK – 74, 154
Zemplén vármegye – 115, 134
Zendrő → Szendrő
Zólyom – Zvolen, SK – 50
Zólyomlipcse (Lipcse) – Slovenská Ľupča, SK – 109

Zsolna – Žilina, SK – 159

A LEVELEK ÉS IRATOK MUTATÓJA

LEVELEK

1. Idősebb Koháry Istvánnak Fülel, 1658. március 24.	9
2. Koháry Istvánnak Fülel, 1663. május 7.	10
3. Andrássy Miklósnak Fülel, 1668. június 8.	12
4. Széchy Máriának Balogvár, 1669. január 12.	14
5. Széchy Máriának Balogvár, 1669. május 4.	15
6. Andrássy Miklósnak Bécs, 1671. december 2.	18
7. Andrássy Miklósnak Trencséni hévíz, 1673. június 9.	20
8. Andrássy Miklósnak Pozsony, 1673. június 27.	25
9. Ismeretlennek [Krasznahorka]Váralja, 1673. július 4.	27
10. Andrássy Miklósnak Pozsony, 1673. július 14.	28
11. Andrássy Miklósnak Pozsony, 1673. augusztus 30.	32
12. Andrássy Miklósnak Nagyszombat, 1674. május 11.	36
13. Andrássy Miklósnak Vedred, 1674. május 21.	44
14. Andrássy Miklósnak Pozsony, 1674. június 15.	47

15. Andrásy Miklósnak Krasznahorka vára, 1674. augusztus 30.	49
16. Koháry Istvánnak Krasznahorkaváralja, 1674. október 21.	52
17. Andrásy Miklósnak Eperjes, 1675. június 10.	54
18. Andrásy Miklósnak Krasznahorka vára, 1675. július 12.	58
19. Andrásy Miklósnak Krasznahorka vára, 1679. június 28.	61
20. Andrásy Miklósnak Krasznahorkaváralja, 1680. május 18.	64
21. Andrásy Miklósnak Krasznahorka vára, 1680. augusztus 24.	67
22. Andrásy Miklósnak Sopron, 1681. szeptember 1.	70
23. Gömör vármegye nevében Thököly Imrének Rozsnyóbánya, 1682. január 7.	72
24. Karl Strassoldónak Pelsőc, 1682. február 3.	73
25. Karl Strassoldónak Pelsőc, 1682. március 17.	74
26. Hoffman György Jánosnak Pelsőc, 1682. március 17.	75
27. Karl Strassoldónak Rozsnyó, 1682. május 14.	76
28. Thököly Imre szepesi kamarája tanácsosainak Pelsőc, 1683. június 3.	77
29. Michael Angelo Jaquemod-nak Pelsőc, 1684. január 31.	78
30. Thököly Imre szepesi kamarája tanácsosainak Pelsőc, 1684. május 30.	79
31. A Szepesi Kamarának Rozsnyó, 1685. május 27.	80
32. Dúl Mihálynak [Krasznahorka]Váralja, 1686. június 18.	83
33. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1686. július 27.	85
34. Michael Angelo Jaquemod-nak Krasznahorkaváralja, 1686. július 28.	87

35. A Szepesi Kamarának Nagyszlabos, 1686. augusztus 14.	89
36. A Szepesi Kamarának [Krasznahorka]Váralja, 1686. szeptember 28.	92
37. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1687. január 8.	95
38. A Szepesi Kamarának [Krasznahorka]Váralja, 1687. április 30.	97
39. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1687. június 5.	98
40. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1687. július 3.	99
41. Fischer Mihálynak [Krasznahorka]Váralja, 1687. július 5.	101
42. Fischer Mihálynak Krasznahorkaváralja, 1688. április 13.	103
43. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1689. január 6.	105
44. Fischer Mihálynak Krasznahorkaváralja, 1689. június 6.	106
45. Gyöngyösi István és Hamvay György, Gömör vármegye követei Ottavio Nigrelli (?) grófnak H. n. és é. n. [1689. július 4. előtt]	108
46. Kérvény a Császári-Királyi Komisszióhoz H. n. és é. n. [1689. augusztus]	112
47. Fischer Mihálynak Krasznahorkaváralja, 1689. augusztus 29.	113
48. Varannay Györgynek Rozsnyó, 1689. október 6.	115
49. A Szepesi Kamarának Rozsnyó, 1690. november 3.	118
50. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1690. november 12.	119
51. A Szepesi Kamarának Rozsnyó, 1690. november 27.	122
52. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1690. december 21.	123
53. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1690. december 27.	125
54. Fischer Mihálynak Krasznahorkaváralja, 1691. július 9.	126

55. A Szepesi Kamarának [Sajó]Gömör, 1691. november 7.	128
56. Kérvény Esterházy Pálnak H. n. és é. n. [1691?]	129
57. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1692. szeptember 3.	132
58. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1693. április 11.	134
59. A Szepesi Kamara egyik tisztviselőjének [Fischer Mihálynak] Rozsnyó, 1693. április 13.	136
60. A Szepesi Kamara vezető tisztviselőjének [Fischer Mihálynak] Krasznahorkaváralja, 1693. július 14.	138
61. A Szepesi Kamarának [Krasznahorka]Váralja, 1693. augusztus 18.	140
62. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1693. augusztus 24.	141
63. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1693. október 3.	142
64. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1694. január 18.]	143
65. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]	144
66. Emlékirat a Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]	145
67. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]	150
68. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [Kassa, 1694. február]	151
69. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1694. április]	152
70. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1695. április]	156
71. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1695. május]	158
72. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1695. június 16.	160
73. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1695. augusztus]	161

74. Andrásy Péternek [Krasznahorka]Váralja, 1695. szeptember 14.	162
75. Andrásy Péternek Krasznahorka vára, 1695. október 17.	164
76. Léderer Mártonnak [Sáros]Patak, 1696. február 16.	165
77. A [Kamarai] Konzisztóriumnak H. n. és é. n. [1696. március 12. előtt]	166
78. A Szepesi Kamarának [Krasznahorka]Váralja, 1696. március 12.	170
79. A [Kamarai] Konzisztóriumnak H. n. és é. n. [1696. május]	177
80. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1696. május]	181
81. A Szepesi Kamarának [Krasznahorka]Váralja, 1696. június 1.	182
82. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1696. július 30.	184
83. A Szepesi Kamarának Sajógömör, 1696. augusztus 24.	186
84. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1696. szeptember 27.	187
85. Andrásy Péternek [Krasznahorka]Váralja, 1696. december 6.	188
86. A Szepesi Kamarának Krasznahorkaváralja, 1696. december 31.	190
87. A Szepesi Kamarának [Krasznahorka]Váralja, 1697. január 6.	192
88. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. március]	193
89. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. március]	197
90. A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. április]	199
91. A Szepesi Kamara egyik tisztviselőjének [Fischer Mihálynak] Csetnek, 1698. május 30.	201
92. A Szepesi Kamarának Csetnek, 1698. június 30.	203
93. Koháry Istvánnak Csetnek, 1699. június 6.	204

94. Máriássy Miklósnak és Horváth Boldizsárnak Csetnek, 1702. október 2.	206
95. Kassa város tanácsának Csetnek, 1702. november 8.	208
96. Rozsnyó város tanácsának Csetnek, 1703. január 24.	211
97. Csapó Lukácsnak Csetnek, 1703. február 18.	213
98. Koháry Istvánnak Csetnek, 1703. június 11.	215
99. Rimaszombat város bíráinak Csetnek, 1703. július 10.	217
100. Koháry Istvánnak Csetnek, 1703. augusztus 3.	218
101. II. Rákóczi Ferencnek Csetnek, 1703. november 24.	220
102. Telekesi Istvánnak Csetnek, 1703. december 7.	223
103. Gömör megye lakosságának Csetnek, 1704. április 18.	226

IRATOK

104. A füleki nemesség és várőrség instrukciója Gyöngyösi Istvánnak és társainak H. n. [Fülek], 1665. november 14.	231
105. Wesselényi Ferenc Csáky Ferencnek Murány, 1666. augusztus 1.	235
106. Széchy Mária Bicsányi Istvánnak Pozsony, 1668. december 18.	236
107. Széchy Mária elismervénye Gyöngyösi Istvánnak Murány, 1669. június 1.	237
108. Széchy Mária záloglevele Gyöngyösi Istvánnak Murány, 1669. december 14.	240
109. Gyöngyösi István vallomása a Wesselényi-perben H. n., 1670. szeptember 1.	242
110. Andrassy Miklósné Kerekes Erzsébet a Jászói Konvent előtt teljhatalmú ügyvédjének vallja Gyöngyösi Istvánt H. n. [Jászó], 1673. március 24.	247

111. Andrassy Miklós fassziója Gyöngyösi István és felesége javára H. n., 1674	248
112. Gyöngyösi István megbízólevele Fülel, 1680. január 8.	249
113. Andrassy Miklós Karl Strassoldónak H. n., 1682. június 20.	250
114. Thököly Imre Andrassy Miklósnak Kassa, 1682. július 31.	251
115. Andrassy Miklós bevallása Gyöngyösi István és felesége javára H. n. [Jászó], 1684. augusztus 26.	252
116. A Szepesi Kamara Gömör vármegyének H. n. [Kassa], 1685. május 28.	260
117. A Szepesi Kamara Michael Angelo Jaquemod-nak H. n. [Kassa], 1685. május 30.	262
118. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1686. július 29.	263
119. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1689. március 12.	264
120. Szögyéni György Ottavio Nigrelli felső- magyarországi főkapitánynak (?) H. n. és é. n. [1689. március]	265
121. Kivonatok a krasznahorkaváraljai római katolikus anyakönyvből (<i>Liber Baptisatorum, copulatorum et mortuorum</i>), mely 1686. október 6. napjával kezdődik 1686–1697	266
122. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1687. május 2.	267
123. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1687. június 4.	268
124. Gömör vármegye a Pozsonyi Kamarának Pelsőc, 1687. július 23.	269
125. A Szepesi Kamara Török Ferencnek és Jászay Andrásnak H. n. [Kassa], 1690. január 11.	271
126. Koháry István elismervénye Gyöngyösi Istvánnak Felsőbalog, 1690. április 27.	272
127. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1690. október 26.	274

128. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1690. november 7.	275
129. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1690. december 14.	276
130. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1690. december 17.	277
131. Gyöngyösi Rozália levele Gyöngyösi Istvánnak H. n. és é. n. [1690]	278
132. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1691. április 20.	280
133. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1691. november 11.	281
134. A Szepesi Kamara Gömör vármegyének H. n. [Kassa], 1693. április 9.	282
135. A Szepesi Kamara Gömör vármegyének H. n. [Kassa], 1693. július 7.	284
136. A Szepesi Káptalan oklevele Gyöngyösi István birtokadományáról H. n. [Szepeshely], 1693. július 22.	286
137. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1693. augusztus 13.	288
138. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1693. augusztus 15.	289
139. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1693. október 11.	291
140. A Szepesi Káptalan jelentése Gyöngyösi birtokba iktatásáról H. n. [Kassa], 1693. november 1.	292
141. Máriássy Pál tiltakozása Gyöngyösi birtokba iktatása ellen H. n. [Jászó], 1693. november 7.	298
142. A Jászói Káptalan Esterházy Pál nádornak Jászó, 1693. november 9. után	300
143. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. és é. n. [Kassa, 1693. december] 26.	310
144. A Szepesi Kamara Pelsőczy Györgynek H. n. [Kassa], 1694. február 12.	311
145. Máriássy Miklós tiltakozása Gyöngyösi birtokba iktatása ellen H. n. [Kassa], 1694. március 16.	312

146. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1694. május 22.	314
147. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1694. június 5.	315
148. A Szepesi Kamara Rozsnyó városának H. n. [Kassa], 1694. június 5.	316
149. A Szepesi Kamara Rozsnyó városának H. n. [Kassa], 1694. június 14.	317
150. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1694. június 14.	318
151. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1695. január 19.	319
152. A Szepesi Kamara tanúsítványa Gyöngyösi István számára Kassa, 1695. január 29.	320
153. Gyöngyösi István elismervénye Koháry Istvánnak [Krasznahorka]Váralja, 1695. szeptember 18.	323
154. Andrássy Péter figyelmeztető levele Gyöngyösi Istvánnak Záblát, 1696. február 29.	324
155. Ismeretlen Gyöngyösi Istvánnak H. n., 1696. március	326
156. A Pozsonyi Kamara a Szepesi Kamarának Pozsony, 1696. április 2.	328
157. A Szepesi Káptalan Máriássy Gábor peréről Gyöngyösi István ellen [Szepeshely.] 1696. május 19.	329
158. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1696. május 24.	330
159. Szirmay István Gyöngyösi Istvánnak Zsolna, 1696. június 29.	331
160. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1696. szeptember 26.	333
161. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1697. január 2.	334
162. Gyöngyösi István elismervénye Nyáradí Mártonnak Krasznahorkaváralja, 1697. március 13.	336
163. Gyöngyösi István nyugtája Nyáradí Mártonnak Krasznahorkaváralja, 1697. május 3.	338
164. Gyöngyösi István nyugtája Nyáradí Mártonnak Krasznahorkaváralja, 1697. június 22.	339

165. Gyöngyösi István nyugtája Nyáradai Mártonnak Krasznahorkaváralja, 1697. augusztus 29.	340
166. Gyöngyösi István házának „becslevele” Krasznahorkaváralja, 1697. október 7.	341
167. Egyezséglevél Andrassy Péter és Gyöngyösi István között Krasznahorkaváralja, 1697. október 7.	343
168. Gyöngyösi István elismervénye a Szepesi Kamara számára Kassa, 1697. december 18.	346
169. Csáky István a Szepesi Káptalannak Lőcse, 1698. január 14.	347
170. A Szepesi Káptalan oklevele Máriássy Sándor Gyöngyösi István által kért megidézéséről H. n. [Szepeshely], 1698. január 16.	349
171. Csáky István által kiadott egyezséglevél a Máriássy–Jelenik vs. Gyöngyösi perben Szentmihály, 1698. május 7.	351
172. Gyöngyösi István elismervénye az Andrassy család számára Csetnek, 1700. október 18.	359
173. A Szepesi Kamara Gyöngyösi Istvánnak H. n. [Kassa], 1703. június 17.	361
174. Rimaszombat város tanácsa Gömör vármegyének Rimaszombat, 1703. július 8.	362
175. Csicseri Orosz Pál hadi rendelete Tokaj, 1703. szeptember 15.	363
176. Intézkedés Gyöngyösi István hagyatékáról Csetnek, 1705. április 29.	364
177. Gyöngyösi István gyermekeinek osztálylevele az ingóságokról Csetnek, 1707. szeptember 1.	366
178. Gyöngyösi István fiának, Imrének elismervénye sógora, Etthre László részére Kálnó, 1708. augusztus 2.	369
179. Gyöngyösi Rozália záloglevele Gyöngyösi Juliannának Csetnek, 1708. október 13.	370
180. Gyöngyösi István lakásáról Krasznahorka várában H. n., 1712. november 7.	372

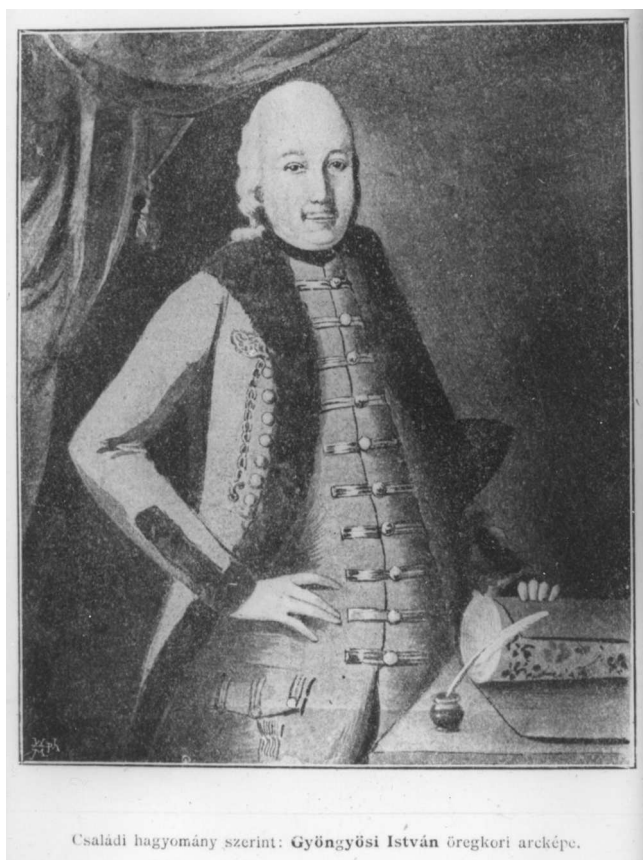
181. Gyöngyösi Gábor nyugtája Andrassy György részére a csetneki ház visszabocsátásáról Kassa, 1716. január 31.	373
182. Gyöngyösi Gábor végrendelete Bécs, 1745. június 28.	374
183. Sopron vármegye ajánlólevele a Gyöngyösiek érdemeiről Nemeskér, 1762. március 31.	378
184. Gyöngyösi István képének megfestéséről szóló Gömör vármegyei határozat H. n., 1836. július 12.	379
185. Gyöngyösi István csetneki lakóházáról 2013	380

FÜGGELÉK

A korábbi szakirodalom által tévesen
a költőre vonatkozóknak vélt fontosabb iratok

Baranyay Gáspár és gyermekei közt kelt osztálylevél 1652	385
Idősbik Gyöngyösy János Testámentom Levele Ungvár, 1656. október 31.	387
Baranyai Borbála és Baranyai Ilona közt kelt osztálylevél Csetnek, 1663. január 14.	389
Gyöngyösi István zálogoslevele Radvánc, 1665. március 7.	391
A füleki foglyok Szelepcsényi Györgynek Füle, 1670. augusztus 23.	393
1692. február 6.	395
A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. augusztus]	395
A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. október]	396
A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. december]	396
A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. december]	397
A Szepesi Kamarának H. n. és é. n. [1697. december]	398

Gyöngyösi István megbízatása H. n., 1699	398
Gyöngyösy Borbála és Éva, valamint ifj. Gyöngyösy István közt kelt osztálylevél Ungvár, 1699. június 16.	399
Gyöngyösi Mária záloglevele Gyöngyösi Borbála számára egy radvanci házhelyről Radvanc, 1705. január 24.	399
Gyöngyösy Éva átruházó birtoklevele Radvanc, 1705. február 5.	400
Tanúvallatás Gyöngyösi István baranyai birtokrészéről Mina, 1706. június 27.	401
Ifj. Gyöngyösy István és Borbála a Leleszi Konvent előtt ügyvédjének vallja Szepessy Jánost H. n., 1707. június 25.	405
Az Ung vármegyei szolgabíró-helyettes commissiója Gyöngyösy Borbála ügyében Ungvár, 1712. május 9.	406
A viceispán commissiója Gyöngyösi Borbála ügyében Ungvár, 1712. május 9.	407
Gyöngyösi Borbálának, Szentimrey Szabó Gáspár özvegyének tiltakozása Nagykapos, 1723. március 17.	408
Ifj. Gyöngyösi István tiltakozása H. n. és é. n. [1732. március 17.]	409
Gyöngyösi István ungvári házának sorsáról 1736	411
Csere- és zálogkiváltási szerződés Gyöngyösi István unokái és rokonuk, Szepessy Pál közt Radvanc, 1751. október 28.	411

Fülek vára

Énnek holtig való kegyelmes
Asszonyom.

És majd melleságg leuclet, Dosoné Asszonyom inculdáló leucletet
aligatosan utczem. Cudalatos az világi dolgoknak euentusa,
gyakorla az mellyek uigasztalásra czeloznak, azok szomorúsá-
goknak; az kik szomoritani igyekeznek, azokkal uigasztal-
tatik az megtekerevő lelők. Vádolás való czéllyal
Dosoné Asszonyomnak, s azzal kedvelenséget okozható
valna inkább mint cözönöz, de nekem oly kedves dolgot ut-
czem, az mellyet más ephözök által sok faragással
sem tudtam volna uigben utczenni. Az Lyubusvári Szent
Atyák az óó Testamentumban, az Purgatoriumból lel-
kek az uigban, nem önyvati jobban Szabadulástok, min-
én azo, hogy az majd néhai kegyelmenyeből szomorú szom-
kirúcia uolcban, bár csak egy lineából álló parancsolat-
tyal uigasztaloztam valaha: de mióta ez majd ke-
gyelmenyemnek nem reméltem mezmorphotisával megkezdé-
sében juttam uigdnak, azóta sem magamnak töredelmes
megalázása, sem másoknak méltóan való törekedése nem
enyagsteltet az uig ellenem mélykeményedő szüen, az
menye Dosoné asszonyom panasza, nem reméltem szor-
csémre, csélkettetőre majd, ő adon azrakor, hogy me-
kemis, el feleget Szegény Rómee Szülőjének méltózatot
leuclet által az való Szülőjémben parancsolni, az mellyel
menyire uigultam annak előce kezegeben feceronyi remén-
segenben, meg nem irhatom. Noha ennekis más talom az
Mysteriuma, hogy sem mine az én dgyügyűségem érzi,
mind azn által ha uig mincenis, de elhiztem en-
magammal ezen majd Parancsolatból, hogy ellenem
meg keményedő szüen. Logitani kezdte, hogy az uig,
hogy Likokban, melleságg uadlatosomnak ki nyil-
lósza.

1669 máj 4

ORSZÁGOS KÖNYVTÁR
& SZÁMLO

Értem alázatosságot, de ha úgy nem volna az én elgon-
doltom, ne bányá, hadi hizátkodgyem magamnak ule.
Kegyelmes Asszonyom, bizuist ünnepet várna az Lőcsi ka-
lendarium holnap után, az én nevére, és az Szűz aknó
Perce Litania gyolára akézetossan emlékeztet az pro-
cessióban: Sancte Gyngyösi ora pro nobis: ha ol-
teredolma lehetnek Istennem ellen csokkedet bűnemmű,
és mely meg kereset utgyote azn, hogy ill, hogy kedve-
lenyében isztem nydnote. Vayha isha kegyelme-
gének bir csak nemely veszetkeiben juthatnak még
valaha, ki ő utnak akár mely pœnecentia szonue-
désre: noha nem uerem isha annyit, az melynek ör-
deménél másis többet nem szenuatem.

Készenen jutnak eszemben azte, az melyekkel engemet el-
tűt gygyost az Uduar érdemeitől ringató. Sokros szö-
venyelenegim nem degedenkegy azal, hogy az elmulo
esrendőkbeli sok kövüdtreges szenuedem után, az mi-
kor lakas nélkülis kótlonak uala az ierzetek) uá-
re bizny, mérő gyermekie temnákbul ^{szemmel} s-ök nélkül oke-
zot, gyms gondolkodatra, s- azokbul ualommely Subri-
lizato elmenek helytelenül inferale consequenciara röz-
ne az én kegyelmes Asszonyom c' nájha kegyelme-
géből ^{szemmel} prœfektotam: hanem az mitör más az Uduarnok hab-
jaibul hi koluen, azoknak kinyatoti után, ualomi ka-
uá meg fihenest (noha csak inter spem eo mecum) mpa-
ni Komercelagomben semellenék; akkor sem ongy az Uduar,
tünderegh nyuguist, hanem mint hogy hi gygyot uo-
innak talom más mesteregeből, az Szolgálatuul ué-
szon okra ok nélkül s- az nem tudom micsoda doli
Ziananok, szép Itelenítok, s- kaczer Venoznok hir-
deven,

[illegible]

Speciales Magnifici ac Pro:
Domini, Dni mihi Colendissimi.

Scriptorum meorum Obsequentissimum Obligatoriam Commenda,
nem. Luit. Fickelatare Dñum Vrum Alford 21. Janu. 1693.
ubi Etiam Eius caritas debita cum reverentia, et mandata sua
acceptandi promptitudine percipiat, eorum Contentias in negotiis
cessant meam Obligatoriam in Archivio Indicta laueri inventa,
cum intellexi. Sincere facere me non recordari aliud debui, et
quod Indictam Ameram contracti, cum neq. similia cum Eadem
unquam recedisset, ut igitur ulteriorem habere possim in eo infra
maionem, periculatam Dñum Vrum rogare esse Obligatoriam
velim, dignetur eandem Obligatoriam Copiam mihi transmittere,
ea quibus, si, pater omni meam Opinionem, elucescet, me debi-
torem esse, dato opera, paratim sine ulla procrastinatione debitum
cassare possim. Alterum me solito favori et benevolenti affectu,

Qui recommendat manus
Carissimi Spsid. Majestatis ac
Pro. Dñum Vrum

Rechnung halt:
3. Oct. 1693.

Obsequentissimus Servus
Stephanus Gyöngyösi

Gyöngyösi István válaszelevele a Szepesi Kamara felszólítására,
Krasznahorkaváralja, 1693. október 3.
(MNL-OL; kötetünkben a 63. számon)

Die Gyöngyös 24. Maj
1866

R. H. H.

Ch. B. H. H.

E. C. C.

Ex hinc Edmundo meo pro 5. et 6. offi-
tini mentis fuit tunc celebrandi
Congregationis (Cui dimittitur) -
ad quendam delictum figuram eli-
gitur in meo occasione cuius fuit
meo hinc (Cuius fratres) Merito
quidam arduos/genuis ad hunc
modum ~~fuit~~ ~~hinc~~ cum Educatione
reverentibus fuit mandis quilibet hora vol-
tuit mittend (Cuius hinc) / nihil minus
Edmundo hinc dicitur cum dno Andrea
Hinc / qui (Cuius hinc) dicitur
fuit gratitudinem fuit fuit pro
fuit hinc hinc / pro hinc
fuit hinc hinc hinc
hinc hinc. Hinc hinc hinc
hinc hinc hinc hinc hinc
hinc hinc hinc hinc hinc
hinc hinc hinc hinc hinc

A Szepesi Kamara levele Gyöngyösi Istvánnak, [Kassa],
1696. május 24. (MNL-OL; kötetünkben a 158. számon)

egy óra bayban.
A melbourságos Hercegis meg illot vála panta
Hozam elvöl felháruít vika mentiben,
cá leáry bejelvén vilem, parangott cá

Herzig Leber

68574/203 LEVÉLTÁR
P. szekció

Hurreységeis nemelly delyderul, hogy Nyoddy
 mennén hollyel Nyoddyal találko, arra
 pedig eddigem felit ugyan kértis. Almit hogy
 leibson fog lenni oda érkezésem. Sa gomban
 Birtó Birtó a Lovasán Hamara vala mi kévés
 lüver. Keregtarne meg Hollyétnám más delyel
 bált az a fémé, és akarttist. Aholon de
 feligis a Nyoddy gratiában magamot
 levisáram kedves egy Hegben + elaléssam
 Nyoddy, és valamely és is. Hten ellet, mind
 ad digi Amaratok

Nyoddy

Atonal 6 hi
 1699

Alosztos és követs. Hollyai.
 György és Lőrinc

Andrássy Miklós

Andrásy Péter

Honchuk

Atomi, Budapesti 22.

Fia Leven Marxnak
En sem csak Zallaynak.
Fogottam tabiraban.
Auray Diának
Dolor Alphonának
viam Holgátszának
Héka Vénynak
L. Rosta Gyusnak
Mulettam idvaraban.

Fia Leven Marxnak en sem csak Zallaynak.
Fogottam tabiraban.

Gyöngyösi saját kezű verssorai egy levélfogalmazvány
hátlapján, az egész életműben egyetlen alkalommal
Balassi-strófában

Gyöngyösi egykori lakóháza mai formájában Csetneken,
az evangélikus templommal szemben

A.^o 1704. Defuncti:

23. Januarij	Stephanus Fanorij annorum	- -	45.
	Infans Mathia Bukovitz Juditha	-	1. $\frac{2}{1}$.
	Infans Andrea Fazekas anni	- -	1.
	Infans Coce Ansthaerij	- - -	1. $\frac{2}{1}$.
	Duo Germani milites advenientes ex obsidione Agnienfij, quoru unus annor:	25.	
	alter:	-	37.
	Una Germana femina ex eadem obsi- dione Agnien. adveniens, cujus filiolum alit Antonij Martini Turozj mater. anor.	26.	
	Ex hospitali quidam Mendicus	- - -	70.
	Ex hospitali quidam depositus juvenis gsm.	15.	
	Filius Judicis Bursfornienfis ann.	- - -	2. $\frac{1}{2}$.
	quidam Nadabulensij senex, in fine pagi versus comederu habitans annor.	60.	
	Joannes Molnar Nadabulensij annor	-	40.
	quidam femina ex hospitali annorum	-	44.
	Infans Georgij Ineger alias pagu aliquot die.		
	Infans D. Sigismund, Menyansfij duorum die.		
	Filius Georgij Pothard annorum	- - -	21.
	Unus Sigismundus Menyansfij annor circ.	-	35.
	Joannes Keleczenj Kovar. annor circiter:	60.	
	viduus Andree Turozj annor circiter:	60.	
22. Julij	Joannes Kardos Agr. paroch. scholae annor	-	45.
24. Julij	Unus Stephanus Gyöngyöfj Vice Comes anor	-	75.
8. Novembri	quidam Polonus destitutus annor circ.	-	55.
17. Novembr.	Anna Dufszgyarke uxor cujusdam Nadab.	-	22.
24. Novembrij	Joannes Zabo Nadabulensij annorum:	-	53.

A csetneki plébánia anyakönyve, benne a Gyöngyösi
1704. július 24-i haláláról tudósító bejegyzéssel

Gyöngyösi síremléke a csetneki temetőben

Felelős kiadó a Balassi Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Tamás Zsuzsanna
Műszaki szerkesztő Harcsár Magda
Tördelte Hollós János
Készült a TAMA Solutions Kft. nyomdaüzemében